

မြန်မာ့ စွယ်စုံကျမ်း

အတွဲ- ၈ (ဗီး - ဗွန်းမြို့)

ပြန်ကြည့်ရက်- ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ

အပိုင်း-က

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း

အတွဲ-၈

အပိုင်း-က

ပဌမနှိပ်ခြင်း
၁၉၆၃

စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက် (မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၀၀၃၂) ၃၆၁-ပြည်လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့တွင်
ဦးကျော်အုံးက ရိုက်နှိပ်၍
စာတည်းမှူးဦးမြတ်စိုး (မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၀၈၉) က တာဝန်ခံထုတ်ဝေသည်။

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း

စာပေဗိမာန်
၏

ရုပ်ပြဗဟုသုတဘဏ်

အတွဲ - ၈

အပိုင်း - က

ဗီး - ဗွန်းမြို့

ရန်ကုန်မြို့

မြန်မာနိုင်ငံဘာသာပြန်စာပေအသင်း

ဤကျမ်းကို မရှုစားမီ

အောက်ပါလမ်းညွှန်ကို လေ့လာထားပါက ဤစွယ်စုံကျမ်းစီစဉ်ပုံကို ကောင်းစွာသဘောပေါက်၍ ကိုးကားရာကျမ်းတစ်အုပ်ဖြစ် လွယ်ကူစွာ အသုံးပြုတတ်ပေလိမ့်မည်။

အက္ခရာစဉ်ဇယား။ ။ စွယ်စုံကျမ်းတွင်ပါဝင်သော အကြောင်းရပ်များကို လွယ်လင့်တကူ ရှာဖွေဖတ်ရှု နိုင်ရန် အက္ခရာစဉ်ဇယားကို အတွဲတိုင်း၌ဖော်ပြထားသည်။

ဝေါဟာရနှင့် အမည်များ။ ။ ဤကျမ်းမှာ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ကျယ်ဝန်းလှသောပညာရပ်အမျိုးမျိုး၊ အကြောင်းရပ် အမျိုးမျိုးတို့ ပါဝင်သည့်ပြင်၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဌမဆုံး ပေါ်ထွက်လာခြင်းဖြစ်သည့်အလျောက်၊ ဘာသာခြားမှ မြန်မာလိုပြန်ဆိုထားသော ဝေါဟာရသစ်များနှင့် အသံလွယ်ယူထားရသော အမည်များ မြောက်မြားစွာပါဝင်သည်။

မြန်မာအမည်များ။ ။ ရဟန်းရှင်လူဆိုင်ရာ အကြောင်းရပ်များကို ခေါင်းစည်းပေးရာ၌၊ အမည်ရှေ့ရှိ သျှင်၊ ဦး၊ ဒေါ်၊ ကို၊ မောင်၊ မ စသည်တို့နှင့်တကွ အခြားဂုဏ်ပုဒ်များကို အမည်ရင်းနောက်တွင်ထား၍၊ အမည်ရင်းကိုသာ အက္ခရာစဉ် အလိုက် စီစဉ်ဖော်ပြထားသည်။ ပုံစံအားဖြင့် သျှင်ကရဝိက၊ ခုံတော်မောင်ကျဘမ်း၊ ဦးချိန်၊ မြဝတီဝန်ကြီးဦးစ တို့ကို ကရဝိက၊ သျှင်၊ ကျဘမ်း၊ မောင်၊ ခုံတော်၊ ချိန်၊ ဦး၊ စ၊ ဦး၊ မြဝတီဝန်ကြီး ဟူ၍ အသီးအသီးဖော်ပြထားသည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို မလေးစား၍ မဟုတ်၊ စွယ်စုံကျမ်းများထုံးတမ်းစဉ်လာအရ အကြောင်းရပ်ရှာဖွေရ လွယ် ကူစေရန်သာဖြစ်ရာ၊ လူမျိုးခြားအမည်များကိုလည်း အလားတူပင် စီစဉ်ဖော်ပြထားသည်။

ဖတ်ချင်ဖွယ်ရာအဖြာဖြာ။ ။ တခါတရံ ပျင်းပျင်းရိုရို စာအုပ်လွန်လိုသောအခါ သို့မဟုတ် ဝါသနာအလျောက် သမိုင်းဖြစ်စဉ်များ၊ တိုင်းနိုင်ငံများ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ၊ စာပေဝတ္ထုများ၊ အနုပညာရပ်များ၊ သိပ္ပံပညာရပ်များ၊ လုပ်ငန်းကြီးများ၊ သစ်ပင်များ၊ တိရစ္ဆာန်များ၊ ကစားခုန်စားများအကြောင်းကို သိလိုသောအခါ အကူအညီ ရစေရန် ဖတ်ချင်ဖွယ်ရာအဖြာဖြာကို အတွဲတိုင်း၌ ထည့်သွင်းထားသည်။

ဗဟုသုတစစ်တမ်း။ ။ စွယ်စုံကျမ်းအတွဲတိုင်းတွင် ဗဟုသုတစစ်တမ်းကို ထည့်သွင်းထားသည်မှာ စာရှုသူသည် ဤစစ်တမ်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုမိမိ ပြန်လည်မေးခွန်းထုတ်၍ မသိသေးသောအကြောင်းအရာကို သိလိုပါက၊ ညွှန်ထားသောနေရာ တွင် ပြန်လည် ဖတ်ရှု လေ့လာနိုင်စေခြင်းငှာ ရည်ရွယ်သည်။ ထိုစစ်တမ်းတွင် အတွဲတွင်းပါ အကြောင်းရပ်အားလုံးပုံစံ အောင် မေးခွန်းထုတ်ထားခြင်း မဟုတ်ချေ။ စိတ်ဝင်စားဖွယ်အချက်အလက်များ အတွက်သာလျှင် မေးခွန်းများကို ရွေးချယ်စီစဉ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

အပြန်အလှန်အညွှန်း။ ။ စွယ်စုံကျမ်းအကြောင်းရပ်တို့မှာ အက္ခရာလိုက် စီစဉ်ထားသည့်အလျောက်၊ ဘာသာရပ် အလိုက် တစုတဝေးတည်းမရှိဘဲ နေရာအနှံ့အပြား ကွဲပြားလျက်ရှိကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ အကြောင်းရပ်ချင်းဆက်စပ်နေ သည့် အချက်အလက်တို့ကို အပြန်အလှန်ညွှန်ပြရသည်။ စာကိုယ်မဲ့အကြောင်းရပ်ခေါင်းစည်းမှ စာကိုယ်ရှိအကြောင်း ရပ်ခေါင်းစည်းသို့နှင့်၊ အကြောင်းရပ်တခုနှင့်တခု ပညာသဘောအားဖြင့် ဆက်သွယ်နေသော်လည်း တသီးတခြားစီ ရှိသဖြင့် ပိုမိုပြည့်စုံစွာ လေ့လာစေလိုသောအခါတွင် (..... --ရှု။) ဟုညွှန်းသည်။ ပညာသဘော အားဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိစေကာမူ၊ တနည်းတလမ်းအားဖြင့် နီးစပ်သည့်အကြောင်းရပ်တခုကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်၍ လေ့လာစေလိုသောအခါတွင် (..... --လည်းရှု။) ဟုညွှန်းသည်။

ကြောင်းခြင်းရာအညွှန်းအတွဲ။ ။ နောက်ဆုံးအတွဲသည် စာရှုသူအဖို့ အခါမရွေး ကိုးကားရန် လမ်းညွှန်ပင်ဖြစ် သည်။ ထိုအတွဲသည် အသီးသီးသော အတွဲများအတွက် အက္ခရာစဉ်အညွှန်းဖြစ်ရုံမျှမက၊ လုံးချင်းစွယ်စုံခေါ်လောက် ပေသည်။ ထိုအတွဲတွင် ကမ္ဘာ့သမိုင်းမှတ်တမ်းတင်သည်မှ မျက်မှောက်ခေတ်အထိ ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော မှတ်သား ဖွယ်ရာအကြောင်းအရာများကို နှစ်၊ လ၊ ရက်၊ အပိုင်းအခြားနှင့် သိနိုင်စေရန် နှစ်လုံးပတ်လည်ဖော်ပြထားသော ကမ္ဘာ့ ပြက္ခဒိန်ကို၎င်း၊ ပညာရပ်များကို စံနှစ်တကျတဆင့်ပြီးတဆင့် ပြည့်စုံစွာလိုက်စားနိုင်ရန် ပညာရပ်မာတိကာကို၎င်း၊ ထည့် သွင်းထားသည်။ ထိုနောက် အသီးသီးသောအတွဲများတွင် ပါဝင်သည့် ကြောင်းရပ်များကို လွယ်ကူစွာ လှန်လော ရှာဖွေနိုင်ရန် ညွှန်ပြသော ကြောင်းခြင်းရာ အညွှန်းကိုလည်း စီစဉ်ဖော်ပြထားသည်။ ထိုအညွှန်းတွင် စွယ်စုံကျမ်းပါ အကြောင်းရပ်များကိုသာမက၊ စွယ်စုံကျမ်းစာကိုယ်တွင် မပါဝင်လင့်ကစား သိသင့်သိထိုက်သောအကြောင်းရပ် မြောက် မြားစွားကိုလည်း မှတ်သားဖွယ် အချက်အလက်များနှင့်တကွ ဖြည့်စွက်ဖော်ပြထားသည်။

အက္ခရာစဉ်ဇယား

ဤကျမ်းပါအကြောင်းရပ်များကို အောက်ပါအက္ခရာစဉ်အတိုင်း စီစဉ်ထားသည်

www.foreverspace.com.mm

၁။ အ	၂၈။ အောင့်	} ငသတ်	၅၆။ အမ့်	} သေးသေးတင် နှင့် မသတ်	
၂။ အာ	၂၉။ အောင်		၅၇။ အမ်		
၃။ အား	၃၀။ အောင်း		၅၈။ အမ်း		
၄။ အိ	၃၁။ အိုင်	၅၉။ အိမ့်			
၅။ အီ	၃၂။ အိုင်	၆၀။ အိမ်			
၆။ အီး	၃၃။ အိုင်း	၆၁။ အိမ်း			
၇။ အု	၃၄။ အစ်	စသတ်	၆၂။ အုမ့်		
၈။ အူ	} ညကြီးသတ်	} ညကြီးသတ်	၆၃။ အုပ်		
၉။ အူး			၃၅။ အည့်		၆၄။ အုမ်း
			၃၆။ အည့်		
	၃၇။ အညး		၆၅။ ၊ ယပင့်		
၁၀။ အေ	} ဥကလေးသတ်	} ဥကလေးသတ်	၆၆။ [ရရစ်		
၁၁။ အေ			၃၈။ အဠ	၆၇။ ဝ ဝဆွဲ	
၁၂။ အေး			၃၉။ အဠ		
} နောက်ပစ် နှင့် ယသတ်	၄၀။ အဠး	} တသတ်	၆၈။ ၎် ဟထိုး		
	၁၃။ အဲ့		၄၁။ အတ်	၆၉။ ၏ ယပင့် ဝဆွဲ	
	၁၄။ အယ်		၄၂။ အိတ်		
၁၅။ အဲ	၄၃။ အုတ်	} နသတ်	၇၀။ [ရရစ် ဝဆွဲ		
၁၆။ အေ့	၄၄။ အန့်		၇၁။ ၎် ယပင့် ဟထိုး		
၁၇။ အော်	၄၅။ အန်		၇၂။ [ရရစ် ဟထိုး		
၁၈။ အော	၄၆။ အန်း	} နသတ်	၇၃။ ၎် ဝဆွဲ ဟထိုး		
၁၉။ အို	၄၇။ အိန့်		၇၄။ ၎် ယပင့် ဝဆွဲ ဟထိုး		
၂၀။ အို	၄၈။ အိန်		} နသတ်	၇၅။ [ရရစ် ဝဆွဲ ဟထိုး	
၂၁။ အိုး	၄၉။ အိန်း				
၂၂။ အက်	} တသတ်	} တသတ်			
၂၃။ အောက်			၅၀။ အုန့်		
၂၄။ အိုက်			၅၁။ အုန်		
} ငသတ်	၅၂။ အုန်း	} ပသတ်			
	၂၅။ အင့်		၅၃။ အပ်		
	၂၆။ အင်		၅၄။ အိပ်		
၂၇။ အင်း	၅၅။ အုပ်				

ဖတ်ချင်ဖွယ်ရာအဖြာဖြာ

တူးတစ်ရံ ပျင်းပျင်းရှိ၍ စာအုပ်လွန်လို့သောအခါ အောက်ပါ လိုရာအကြောင်းရပ်တို့မှ ဆရာရွေးနုတ်၍ လေ့လာပါက စာရှုသူသည် အပျင်းလည်းပြေ ဗဟုသုတလည်း ပွားပေလိမ့်မည်။ ထိုင်ရာမထဘဲ ကမ္ဘာမြို့ကြီး၊ နယ်ကြီး၊ နိုင်ငံကြီးများသို့ရောက်၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များနှင့် ရင်းနှီးကာ ကမ္ဘာသမိုင်းကိုလည်း သုံးသပ်ခွင့် ရနိုင်မည်ဖြစ် သိပ္ပံပညာ၏ အံ့ဖွယ်ရာအကြောင်းများကိုလည်း သိနားလည်လာပေလိမ့်မည်။ ထိုမျှမက အနုစာပေဂန္ထဝင်များ၏အရသာကိုပါ ထင်ရှားစွာခံစားရမည်ဖြစ် အားလပ်ခိုက် အပျင်းဖြေရန်နည်းများလည်း ရရှိပေအံ့။

ထင်ပေါ်ကျော်ကြားပုဂ္ဂိုလ်များ

မြတ်သူ သတင်းစာဆရာ နိုင်ငံပြု သုခမိန် ၁
 နားမကြားသော အနောက်တိုင်း ဂီတပညာရှင် ၂၈
 တောင်အမေရိက “ဂျော့ဝါရှင်တန်” ၈၁
 “နတ်ကလောင် အအုပ်ခံရသည့် အရှု” ၁၂၃
 ကြေကွဲဖွယ် ဇာတ်သိမ်းခဲ့ရသည့် ဒပ်ချပန်းချီကျော် ၁၈၁
 နိုင်ငံတော်အလံနည်းတူ လေးစားခံရသော နော်ဝီဂျင်
 စာရေးဆရာကြီး ၂၁၃
 ဒုတိယ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို တည်ထောင်သောမင်း ၃၀၇
 တော်လှန်ရေးအကျိုးပြုသည့် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးသုခမိန် ၃၆၃
 စစ်ရေးသာမက နိုင်ငံရေးပါ အမြင်ကျယ်သည့် မြန်မာ
 ဗိုလ်ချုပ်ဝန်ကြီး ၄၇၃

တိကျသိအပ် အရပ်ရပ်

မဇ္ဈိမပဋိပဒါခေါ် အလယ်အလတ်ကျင့်စဉ် ၁၅၆
 မင်္ဂလာယူ အခမ်းအနား ၂၇၄
 စီးပွားရေးပညာ ၃၄၄
 မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓသာသနာ ၄၅၉

သုခုမဝင် ကြောင်းစုံလင်

အဆိုအပြောမပါသည့် သရုပ်ဖော်ပြဇာတ် ၃၆
 “ပြုတ်ပြုတ်တူ၍၊ ပေါ်မူထူးလည်း ပြုန်းပြုန်းမည်ရှင့်” ၂၂၇
 ကုန်းဘောင်ခေတ် ဒုတိယပိုင်းတွင် ပေါ်လာသည့် ကဗျာ
 တမျိုး ၃၄၈
 ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့ တီးမှုတ်သည့် သီချင်းမျိုး ၄၀၁

တမြေရပ်ခြား ဒေသများ

ကမ္ဘာပေါ်တွင် နှင်းသီးပန်း အထွက်ဆုံးနိုင်ငံ ၇
 ဥရောပ၏ စစ်တလင်းနိုင်ငံ ၄၂
 တတိယအကြီးဆုံး ကမ္ဘာ့လူနေကျွန်း ၅၈
 အရှေ့တိုင်း၏ “ဗင်းနစ်မြို့” ၁၇၉
 အမေရိကန်၏ “ဆွစ်ဇာလန်” ၂၀၆
 ဟိမဝန္တာတောင်စောင်းမှ နိုင်ငံကလေး ၃၁၄
 “ကသည်းပြည်” ၄၁၂
 အိန္ဒိယပြည်၌ ဗြိတိသျှတို့ ရှေးဦးအခြေစိုက်ရာဒေသ ၄၁၇

သစ်ပင်ပန်းမာလ် တိရစ္ဆာန်

ရေသဇင်၊ သို့မဟုတ် ရေပိတောက် ၂၀

စိမ်းရောင်ခြစ် မပါ၊ ဆဲတခုသာရှိသည့် အပင်ငယ် ၉၄
 သွေးတိုးအားပြင်းခြင်း ရောဂါအတွက် ဆေးဖက်ဝင်သည့်
 အပင် ၃၉၂
 ထူးဆန်းသည့် ရေသတ္တဝါတမျိုး ၄၀၆
 အဗက ငှက်ပျောပင်မှရသည့်အမျှင် ၄၂၅

သိပ္ပံအံ့ဖွယ်အသွယ်သွယ်

အနာရောဂါ ကာကွယ်ရေးအတွက် လေ့လာရသော ဆေး
 ပညာရပ် ၉၅
 သက်ရှိတို့၏ ဓာတ်သဘော လေ့လာသည့် သိပ္ပံပညာ ၁၂၅
 ကျောက်အမျိုးမျိုးလေ့လာသော ပညာ ၃၁၆
 ကမ္ဘာမြေကြီး၏ အတွင်းပိုင်းကို လေ့လာခြင်း ၃၂၃
 လူ့အကြောင်း လေ့လာသော အတတ်ပညာ ၄၃၀

လုပ်ငန်းဆောင်တာ အဖြာဖြာ

ရသုံးမှန်းအခြေ ငွေစာရင်း ၁၃၆
 စီးပွားကုန်သွယ်ရေးကို အကျိုးပြုသည့် လုပ်ငန်း ၃၇၄

အားလပ်ချိန်ဝယ် ပျော်ရွှင်ဖွယ်

အမေရိကန်တို့၏ အမျိုးသား ကစားနည်း ၁၅
 ရန်သူကို လက်နက်မဲ့ ခုခံကာကွယ်နည်း ၁၈၅
 လူသိများသော ကစားခုန်စား ၃၄၉
 သမိုင်းဝင် ဖြစ်ရပ်တခုကိုအခြေခံသည့် ပြေးပွဲ ၄၃၅

လောကီထုပွတ် လူတို့ဇာတ်

အနောက်တိုင်း ယဉ်ကျေးမှု မပေါ်မီက ထွန်းကားခဲ့သော
 နိုင်ငံကြီး ၉၉
 သာသနာတော် ပျံ့နှံ့ပုံသမိုင်း ၁၆၀
 ကမ္ဘာတိုင်းမှာမူ လျော့နည်းရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သော
 ညီလာခံကြီး ၁၈၉
 အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ရှေးဟောင်း အယူဝါဒ အတွေးအခေါ်များကို
 ဖော်ပြသည့် သက္ကတလင်္ကာရှည်ကြီး ၄၅၅

ပြည်တော်သာရန် အခြေခံ

မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရ၏ စက်မှုလုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်း
 ကြီး ၂၅၅
 ရိုရားကိုးကွယ်မှုပေါက်ဖွားလာသည့် နတ်ပသပူဇော်ပွဲ ၄၂၈

ဗဟုသုတစစ်တမ်း

ဤကျမ်းတွင် များစွာသောပြဿနာတို့ကို ဖြေရှင်းထားပေးသည်။ စာရှုသူသည် မိမိမည်မျှမှတ်မိ၍ အသိဉာဏ်အဖြေ၊ ဗဟုသုတအခြေ
မည်မျှကြွယ်နေပြီကို မှတ်ကျောက်တင်ကြည့်ရန် အောက်ပါမေးခွန်းများဖြင့် စစ်တမ်းထုတ်သင့်ပေသည်။ အကယ်၍ အဖြေမပေးနိုင်ရုံအံ့
ညွှန်းထားရာစာမျက်နှာတွင် ပြန်လည်ဖတ်ရှုလေ့လာရန် တိုက်တွန်းရပေသည်။

- ၁။ ဒန်းညမြစ်ကို ခွ၍ တည်နေသော အမြွှာ ၂ မြို့၏အမည် ပေါင်းတွင်သည့်မြို့ကို သင်သိသလော။ ၁၁
- ၂။ ဂြိုဟ်နက္ခတ်တို့သည် သက်ရှိသက်မဲ့ ခပ်သိမ်းအပေါ် မည်သို့ လွှမ်းမိုးအစိုးရကြသနည်း။ ၂၂
- ၃။ စကားပြောကြေးနန်း တီထွင်သူကို သိလိုပါသလော။ ၃၉
- ၄။ ဗေဒစတုရန်းမြို့ကို အဘယ်ကြောင့် “အမေရိကန်အက်သင်းမြို့” ဟု ခေါ်သနည်း။ ၅၁
- ၅။ ဥရောပတိုက်၏ အရှည်ဆုံးမြစ်ကို သိလိုသလော။ ၆၃
- ၆။ လျှပ်စစ်ဖိအား ယူနစ်ကို အဘယ်ကြောင့် ဗို့ဟု မှည့်ခေါ်ထားပါသလဲ။ ၈၀
- ၇။ ဥယျာဉ်ပျံများရှိသော မြို့တော်ဟောင်းကား အဘယ်နည်း။ ၁၀၂
- ၈။ “အေဒြီယက်တစ်၏ ဘုရင်မ” ဟု တွင်သောမြို့ကို သင်သိသလော။ ၁၁၇
- ၉။ ဣတလီနိုင်ငံ၏ ပဌမဆုံးနှင့် အကျော်ကြားဆုံး ဘုရင်ကို သိလိုပါသလော။ ၁၃၀
- ၁၀။ ဗုဒ္ဓဟူသော အမည်ကို မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ် ခံထိုက်သနည်း။ ၁၄၈
- ၁၁။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ မည်သို့ ပျံ့နှံ့လာပါသလဲ။ ၁၆၇
- ၁၂။ ဘုရားသခင်သည် ဘုရားဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ဦးစွာကြွသွားခဲ့သနည်း။ ၂၀၂
- ၁၃။ ဗြိတိန်အတွင်းဝန်သည် လွတ်တော်ဝန်ကြီးလောက် ရာထူးမကြီးသော်လည်း အဘယ်ကြောင့် ပို၍
အရေးပါသနည်း။ ၂၂၅
- ၁၄။ ကမ္ဘာတောင်ဖက်ခြမ်းတွင် အကြီးဆုံးမြို့ကို သင်သိပါသလော။ ၂၃၄
- ၁၅။ အစ္စလမ် အယူဝါဒီတို့တွင် အစိတ်တော် ဘယ်နှစ်မျိုးရှိသနည်း။ ၂၄၅
- ၁၆။ ပဌမဆုံး မြန်မာကာတွန်းရုပ်ရှင်ကို မည်သူ စီစဉ်ရိုက်ကူးခဲ့ပါသလဲ။ ၂၅၆
- ၁၇။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်း အယူဝါဒပြန့်ပွားအောင် မည်သူဆောင်ရွက်ခဲ့သနည်း။ ၂၇၈
- ၁၈။ ဘီးကို မည်သည့်ခေတ်အခါက စတင်တီထွင်ခဲ့သနည်း။ ၂၉၄
- ၁၉။ မျက်ခန်းပေလံ၊ မည်သူမျှလက်မခံ၍၊ ဇရပ်ပျက်အတွင်း၌ ဇွဲသတ္တိကို အားထား ကြိုးစားခဲ့ရသော ဆရာတော်ကို
သိလိုပါသလော။ ၃၀၃
- ၂၀။ ဥဒု၍ အကောင်ငယ်များ ပေါက်လျှင် နို့တိုက်သော သတ္တဝါကို သိပါသလော။ ၃၃၂
- ၂၁။ မင်း ၅ ဆက်တိုင် မိဖုရားမြှောက်ခြင်း ခံရသူကား မည်သူနည်း။ ၃၅၃
- ၂၂။ ထွန်တုံးမှ ထိပ်ဆုံးသို့ရောက်အောင် ကြိုးပမ်းခဲ့သူကို သင်သိပါသလော။ ၃၆၂
- ၂၃။ ဘုရားပွင့်မည့် ကမ္ဘာဟုတ်မဟုတ်၊ မည်သည့် ပုဗ္ဗနိမိတ်ဖြင့် သိရသနည်း။ ၃၇၀
- ၂၄။ ယခုအခါ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်ဟူ၍ ရှိပါသေးသလော။ ၃၈၇
- ၂၅။ ဘုမ္မစိုးဟူသည် မည်သည့်နတ် အမျိုးအစား ဖြစ်သနည်း။ ၃၈၉
- ၂၆။ မှတ်ဉာဏ်အလွန်ကောင်းသည့် ဗြိတိသျှ နိုင်ငံပြုသူဒဗ္ဗိန် စာရေးဆရာကြီးကို သိလိုပါသလော။ ၄၀၄
- ၂၇။ ကမ္ဘာကို သင်္ဘောဖြင့် ပဌမဆုံး ပတ်ဖူးသူကား မည်သူနည်း။ ၄၁၁
- ၂၈။ မည်သူ့အား ရည်စူးရေးခြယ် ထုလုပ်သော ရုပ်ပုံ၊ ရုပ်တုတို့ကို မဒေါနားဟု ခေါ်ပါသလဲ။ ၄၂၁
- ၂၉။ လှော်ကားပွဲတော် (ဝါ) ထောင်ပြည့်ပွဲတော်ကို မည်သူ့အား အစွဲပြု၍ ကျင်းပခဲ့ပါသနည်း။ ၄၃၉
- ၃၀။ မသိုးသက်န်းနှင့် ကထိန်သက်န်း မည်သို့ ခြားနားပါသလဲ။ ၄၄၆
- ၃၁။ လွတ်လပ်ရေးကို လှုံ့ဆော်အားပေးသော မြန်မာမျိုးချစ်စာရေးဆရာကြီးကို သင်သိသလော။ ၄၄၇
- ၃၂။ ယင်း၏ စွမ်းရည်သတ္တိကို ဗြိတိသျှတို့ကပင် လေးစားရသည့် မြန်မာစစ်သူကြီးကို သိလိုပါသလော။ ၄၅၀
- ၃၃။ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာရောင်ကို ဒုတိယအကြိမ် ထွန်းပြောင်စေခဲ့သူကား မည်သူဖြစ်သနည်း။ ၄၅၃
- ၃၄။ “တောင်းကိုမဖောက် တောင်ကိုဖောက်သည် စိန်ကျောက်အသွင် သီလဝင်” ဟု ဥဒါန်းတွင်ရစ်စေသူကို သိလိုပါ
သလော။ ၄၆၉

www.foreverspace.com.mm

နိုင်ငံပြု သုခမိန် လော့ ဗီးဗားဗရွတ်

လော့ဗီးဗားဗရွတ်သည် သတင်းစာလောကမှ နိုင်ငံရေးလောကသို့ ကူးပြောင်းကာ ဝန်ကြီးအဖြစ် တိုင်းပြည်တာဝန်ကို ကျေပြန်စွာ ထမ်းရွက်ခဲ့၍ ဗြိတိသျှဝန်ကြီးချုပ် ချာချီ၏ ခြီးကျူးခြင်းကို ခံယူရရှိခဲ့သည်။ မည်သည့်ဆောင်ရွက်ကြိုးပမ်းမှု များကြောင့် ထိုသို့ ခြီးမွမ်းခံရပုံကို ဖတ်ရှုလေ့လာပေလိမ့်မည်။

ဗီးဗားဗရွတ်၊ လော့(ခရစ် ၁၈၇၉ ဖွား)။ ဗြိတိသျှ နိုင်ငံပြုသုခမိန် သတင်းစာတိုက်ပိုင်ရှင် လော့ဗီးဗားဗရွတ် ဘွဲ့ခံ ဝီလျံမက္ကဆွဲ အိုက်ကင်းသည် ၁၈၇၉ ခုနှစ် မေလ၂၅ ရက်နေ့တွင်ကနေဒါနိုင်ငံ အွန်တေးရီးယိုးပြည်နယ်၊ မေပယ် မြို့၌ ဖွားမြင်လေသည်။ သူ၏ဖခင်မှာ ပရက်ဇီတီးရီးယန်း ဂိုဏ်းဝင် ဓမ္မဆရာတစ်ဦးဖြစ်၏။ အိုက်ကင်းသည် အသက်၂၀ အရွယ်ကပင် ဟဲလဖက်မြို့တွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း စတင် လုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီးနောက် တိုးတက်ကြီးပွားလာသောအခါ၊ မွန်း ထရီးအောမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ လုပ်ကိုင်ခဲ့ပြန်သည်။ အသက် ၂၈ နှစ်အရွယ်တွင် စတော့ပွဲရုံ၌ အရေးပါ အရာရောက်သူ ဖြစ်လာခဲ့၏။

၁၉၁၀ပြည့်နှစ်တွင် မွန်းထရီးအော ဘဏ်ကြီးက ကနေ ဒါနိုင်ငံ ဘီလတ်မြေစက်ရုံကြီး ၃ ခုကို ပူးပေါင်းရေး အတွက် စုံစမ်းရန် အိုက်ကင်းအား ခန့်ထားသည်။ ထိုလုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာတွင် ကနေဒါနိုင်ငံရှိ ဘီလတ်မြေ စက်ရုံအား လုံး ပူးပေါင်းရေးကိုပါ ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။ ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်သည်ကို ကနေဒါနိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများက လုံးဝ မကျေနပ်ကြပေ။ သတင်းစာများမှလည်း အပြင်းအထန် ရေးသားကန့်ကွက်ခဲ့ကြ၏။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ သူ၏ဆောင် ရွက်မှုကြောင့် ဘီလတ်မြေစက်ရုံများ ငွေရေးကြေးရေး အခြေ အနေကောင်းမွန်လာရုံမက အိုက်ကင်းကိုယ်တိုင်လည်း ရွှေ ဒင်္ဂါးပေါင်တသန်းခန့် ကြွယ်ဝသူဘဝသို့ ရောက်လာသည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် အိုက်ကင်းသည် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ပြောင်းရွှေ့ ကာ နိုင်ငံရေးလောကသို့ ဝင်လေသည်။

၁၉၁၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ပါလီမန်အမတ်အဖြစ် အရွေးခံကာ အတိုက်အခံခေါင်းဆောင် ဗိုနာလော၏ အ တွင်းရေးအတွင်းဝန်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့၏ ဗိုနာလော၏ ချစ်ခင်ယုံကြည်မှုကို ခံယူရသူလည်းဖြစ်သည်။ ၁၉၁၁ ခု နှစ်တွင် ဆာဘွဲ့ချီးမြှင့်သူကောင်းပြုခြင်း ခံရသည်။ ပဌမ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက သူ၏ဆောင်ရွက်ချက်များကြောင့် ဩ ဇာတိကမ္ဘ ကြီးမားလာကာ ၁၉၁၆ ခုနှစ်တွင် ဗွဲရွန်နက် အ ဆင့်အတန်းသို့ တိုးမြှင့်ခန့်အပ်ခြင်းခံရပြီးနောက် ၁၉၁၇ ခု နှစ်တွင် ဗွဲရွန် ဗီးဗားဗရွတ်အဖြစ် သူကောင်းပြုခြင်း ခံရလေ သည်။ ထိုအခါမှစ၍ လော့ဗီးဗားဗရွတ်ဟု တွင်ခဲ့သည်။

၁၉၁၈ ခုနှစ်တွင် လော့ဗီးဗားဗရွတ်သည် ပြန်ကြားရေး ဝန်ကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရလေသည်။ စစ်ပြီးသောအခါ

ဗြိတိသျှ သတင်းစာလောကတွင် ထင်ရှားကျော်ကြားသည့် လော့ဗီးဗားဗရွတ်

အစိုးရအဖွဲ့မှနုတ်ထွက်၍ “ဒေးလီးအိပ်စပရက်” သတင်းစာ ကို ကိုယ်တိုင်အုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်ခဲ့ရာ သတင်းစာမှာ လူကြိုက် များလာသဖြင့် စောင်ရေ တိုးတက် ထုတ်ဝေခဲ့ရသည်။ ၁၉၂၁ခုနှစ်တွင် “ဆန်းဒေးအိပ်စပရက်”သတင်းစာကို တည် ထောင်ခဲ့၍ နောက်မကြာမီ “အီးဗန်းစတင်းဒတ်”သတင်း စာကို ဝယ်ယူလုပ်ကိုင်ခဲ့ပြန်လေသည်။

၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် ဗီးဗားဗရွတ်သည် နိုင်ငံရေး နယ်ထဲသို့ ပြန်ဝင်လာပြီးနောက် ဗြိတိသျှ နိုင်ငံတော်အတွင်း လွတ် လပ်စွာ ကုန်သွယ်ရေးကိစ္စကို အထမြောက် အောင်မြင်စေ ရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လေသည်။ ထိုအရေးတွင် သူ၏ဝါဒ ကို ထောက်ခံသော ပါလီမန်အမတ်လောင်းများကို သူ၏ သတင်းစာများက အားပေးကူညီခဲ့သည်။

၁၉၄၀ပြည့်နှစ် မေလ ၁၄ရက်နေ့တွင် ဗြိတိသျှဝန်ကြီး

ချုပ် ရာချီက လော့ဗီးဗားဗရွတ်အား လေယာဉ်ပျံ ထုတ်လုပ်ရေးဌာန ဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်ထားလိုက်ရာ သူ၏ ဆောင်ရွက်ချက်သည် အထူးအောင်မြင်သဖြင့် ချာချီကပင်လျှင် လော့ဗီးဗားဗရွတ်သည် စစ်လေယာဉ်ပျံများကို မျက်လှည့်ပြသလို ထုတ်လုပ်လိုက်သည်ဟု ခြီးမွမ်းခဲ့ရ၏။ ၁၉၄၁ ခုနှစ် မေလမှအစပြု၍ လော့ ဗီးဗားဗရွတ်သည် ထောက်ပံ့ရေးဌာန ဝန်ကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် အငှားချ အကြွေးပေး ဥပဒေဆိုင်ရာ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးမှူးအဖြစ် အမှုထမ်းရန် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ စေလွှတ်ခြင်းခံရသည်အထိ ဖြစ်သည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၅ ခုနှစ်အထိ တံဆိပ်တော်ဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှ ၁၉၅၃ ခုနှစ်အထိ နယူးဗရန်းစွစ်တက္ကသိုလ် အဓိပတိအဖြစ် တင်မြှောက်ခြင်း ခံရသည်။ တိုရွန်တိုတက္ကသိုလ်၊ မောင့် အလီဆန်တက္ကသိုလ်တို့မှ ဥပဒေပါရဂူနှင့် စာပေပါရဂူဘွဲ့ထူးများကို အသီးသီး ခြီးမြှင့်ခြင်းလည်း ခံရသည်။

လော့ ဗီးဗားဗရွတ်သည် “အောင်မြင်မှု”၊ “နိုင်ငံရေးသမားနှင့် စစ်”၊ “နိုင်ငံရေးသမားနှင့် သတင်းစာလောက”၊ “ဗြိတိသျှအင်ပိုင်ယာ၏ သဘာဝအခြေအမြစ်များ”၊ “ကံကို မယုံနှင့်”၊ “အောင်မြင်ရေးအတွက် သော့သုံးချက်” စသော စာအုပ်စာတမ်းများစွာ ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ဗီးလယာ, ဂျော့ (ခရစ် ၁၅၉၂ ၁၆၂၈) ။ ။ အင်္ဂလိပ်နန်းတွင်းသား၊ ဘုရင့်အချစ်တော်နှင့် နိုင်ငံပြုသုခမိန် ဂျော့ဗီးလယာ့ကို ၁၅၉၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၈ ရက်နေ့တွင် လက်စတာရှိုင်ယာနယ် ဗရစဗီမြို့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ဆာဂျော့ဗီးလယာ့၏ ဒုတိယသား ဖြစ်သည်။

ဗီးလယာ့ ၁၃ နှစ်အရွယ်တွင် ဖခင်ဖြစ်သူကွယ်လွန်သည်။ အသက် ၁၈ နှစ်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်၍ ၃ နှစ်မျှနေထိုင်ကာ ကိုယ်လက်လှေကျင့်ရေးဖက်တွင် အထူးသင်ယူတတ်ကျွမ်းခဲ့သည်။ ပင်ကိုယ်ရပ်ရည်ကလည်းလှ၍ အမူအယာသိမ်မွေ့သူ ဖြစ်သည့်အပြင်၊ ကိုယ်လက်လှေကျင့်သူဖြစ်သဖြင့် ကိုယ်ဟန်လှသော ဗီးလယာ့အား ပဌမဂျိမ်းဘုရင်သည် အလွန်နှစ်သက် ချစ်ခင်တော်မူသည်။ ဘုရင်က ချစ်ခင်မြတ်နိုးစွာဖြင့် ခေါ်သည့် စတီနီဟူသောအမည်ဖြင့် လူသိများခဲ့သည်။ မကြာမီ အားဘွဲ့ရဆွမ်းဆက်ကို ဆက်ခံသူအဖြစ် မြှောက်စားခံရသည်။ ၁၆၁၈ ခုနှစ်တွင် ဗီးလယာ့သည် ဆာဘွဲ့ဖြင့် သူကောင်းပြုခံရရှိမက မားကွစ်ဘွဲ့ရ ဗတ်ကင်ဂမ်စားအဖြစ် ခြီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ၂ နှစ်အတွင်း ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ဗီးလယာ့အား ဘွဲ့ထူး၊ ဂုဏ်ထူး၊ ရာထူးကြီးများဖြင့် စုပုံခြီးမြှင့်လိုက်ရာ ဘုရင်မင်းမြတ်ပင် လူအများ၏ ပြစ်တင် ရှုတ်ချခြင်း ခံရရုံမက၊ မလိုမုန်းထားခြင်းပါ ခံခဲ့ရသည်။

၁၆၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဗီးလယာ့သည် အားဘွဲ့ရ ရပ်တလန်စား၏ သမီးဖြစ်သူ တနိုင်ငံလုံးတွင် အချမ်းသာဆုံး အမွေခံအမျိုးသမီးနှင့် လက်ထပ်သည်။ ဝေလမင်းသား ချားနှင့် စပိန် မင်းသမီးတို့ လက်ထပ်ရန် အားဘွဲ့ရ ဗရစ္စတိုစားက စေစပ်နေစဉ်တွင် ချားအား စပိန်နိုင်ငံ မဒရစ်မြို့တော်သို့ ကိုယ်တိုင်သွားရောက် စေစပ်ရန် ဗတ်ကင်ဂမ်စားက သွေးဆောင်သည်။ သူ၏ သွေးဆောင်ချက်အရ ချားလည်း မဒရစ်မြို့တော်သို့ ဗတ်ကင်ဂမ်စားနှင့်အတူ သွားရောက်သည်။ သို့ရာတွင် ဗတ်ကင်ဂမ်စား၏ မောက်မာစွာ ဆက်ဆံမှုကြောင့် လက်ထပ်ရေး အစီအစဉ် မပြေမပြစ်ဖြစ်ကာ ပျက်ပြားခဲ့ရရုံမက စပိန်နှင့် ဗြိတိန်နိုင်ငံတို့ စစ်ဖြစ်ပွားခဲ့ရသည်။ သို့သော်လည်း ဗီးလယာ့အပေါ်ဘုရင်နှင့် ဝေလမင်းသား ချားတို့၏ အထင်ကြီးမှုသည် ပျက်ပြယ် သွားခြင်း မရှိရုံမက ချူဘွဲ့ဖြင့်ပင် တိုးတက်ခြီးမြှောက်ခြင်း ခံရလေသည်။

၁၆၂၅ ခုနှစ် မတ်လတွင် ပဌမဂျိမ်းဘုရင်ကံကုန်၍ ချားမင်းသားသည် ပဌမချားဘုရင်အဖြစ် နန်းတက်သည်။ ထိုနှစ် မေလတွင် မဒရစ်မြို့သို့ သွားစဉ်ကတွေ့ခဲ့သော ပြင်သစ်မင်းသမီး ဟင်နရီအက်တာ မာရီယားနှင့်လက်ထပ်ဖို့ စေစပ်ရန် ချားဘုရင်က ဗီးလယာ့အား စေလွှတ်ပြန်သည်။ နောက်နှစ်တွင် ဗီးလယာ့အား စပိန်နိုင်ငံ ကားဒစ်မြို့ကို တိုက်ခိုက်ရန် ခေါင်းဆောင်စေလွှတ်လိုက်ရာ အရေးရှုံးနိမ့်သဖြင့် ပါလီမန်လွှတ်တော်က အပြင်းအထန် ဖြစ်တင်ရှုတ်ချခြင်း ခံရသော်လည်း၊ ဘုရင်က ပါလီမန်ကို ဖျက်သိမ်းပေးလိုက်သဖြင့် ဗီးလယာ့ ချမ်းသာရာ ရခဲ့သည်။

ထိုပြင် ဗီးလယာ့၏ မောက်မောက်မာမာ ပြုမူမှုများကြောင့် မကြာမီ အင်္ဂလန်နှင့် ပြင်သစ်တို့ စစ်ဖြစ်သည့် အခြေအထိ ရောက်ခဲ့ရသည်။ ၁၆၂၇ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်အစိုးရအား တော်လှန်နေကြသော ဟျူးဂျန်းတို့ အခိုင်အမာ တပ်စွဲရာ ရိုရှယ်ခံတပ်မြို့သို့ ဗီးလယာ့အား လက်နက် အမြောက်အမြားဖြင့် အကူအညီသွားရန် စေလွှတ်လိုက်ရာ ဟျူးဂျန်းတို့က အကူမခံသည့်အပြင် မြို့သို့ပင် မဝင်ရန် တားမြစ်သဖြင့် ဗီးလယာ့သည် နောက်ဆုတ်ခဲ့ရသည်။ (ဟျူးဂျန်း-ရှူ။) မကြာမီ ရိုရှယ်မြို့သို့ တဖန်သွားရောက်ရန် ပို့စမစ်မြို့တွင် အစီအစဉ်များ ပြုလုပ်နေခဲ့စဉ် ရာထူးခန့်ထားမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သူ့အပေါ် မကျေမနပ်ဖြစ်နေခဲ့သော ဂျွန် ဖဲလတန်ဆိုသူ စစ်ဗိုလ်ကလေး တဦးက လုပ်ကြံသဖြင့် ၁၆၂၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်သည်။

ဗုဒ္ဓန် ။ ဗုဒ္ဓန်သည် ကရပ်စတေးစီးခေါ် အခွံမာ သတ္တဝါမျိုးပေါင်းတွင် အမြီးရှည်သော အကောင်မျိုး ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ကနန်းနှင့် တမျိုးတည်း ဖြစ်သည်။
ဗုဒ္ဓန်အမျိုးမျိုး ရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ ဗုဒ္ဓန်တုပ်၊ ဗုဒ္ဓန်

ဗုဒ္ဓန်

ကျော၊ ဗုဒ္ဓန်ဆိတ်၊ ဗုဒ္ဓန်ကျား၊ ကျောက်ဗုဒ္ဓန် စသည်တို့ဖြစ်ကြသည်။

ဗုဒ္ဓန်တုပ်သည် ၂ ပေအထိပင် ရှည်တတ်သည်။ အချို့ ဗုဒ္ဓန်တုပ်ကြီးများမှာ ၃၅ ပေါင်အထိပင် အချိန် စီးတတ်သည်။ ကိုယ်ထည်သည် လုံး၍ အစိတ်အပိုင်း ၆ ခု ဆက်စပ်ထားသကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်။ ကိုယ်ပေါ်တွင် အပြာရောင်ခပ်ပြောင်ပြောင် အခွံမာ ဖုံးအုပ်နေသည်။ အမြီးမူကား ယပ်တောင်သဖွယ် ကားနေသည်။ ဦးခေါင်းထိပ်တွင် ရှည်လျားသော အမုင်အင်္ဂါ ၂ခုရှိသည်။ ကနန်းကဲ့သို့ပင် ခြေ ၅စုံပါ၍ ပဌမအစုံကိုလက်မဟုတ်နိုင်ပါ။ လက်မတဖက်မှာကြီး၍ တုံးသောသွားများ ပါရှိပြီးလျှင် ယင်းလက်မဖြင့် မိမိ၏အစာကို ကြိတ်ချေသည်။ ကျန်လက်မ တဖက်မှာ သေးငယ်၍ ချွန်ထက်သော သွားများပါရှိကာ အစာကို ကိုက်ဖြတ်ရန် အသုံးပြုသည်။ ဗုဒ္ဓန်တုပ်၏ ဝမ်းပိုက်တွင် ရေကူးအင်္ဂါငယ်များ ပါရှိသည်။ ရေကူးရာတွင် ယင်းတို့ကို လှော်တက်များသဖွယ် အသုံးပြုလေသည်။

ဗုဒ္ဓန်တုပ်သည်တသားလျှင်ဥပေါင်း ၅,၀၀၀ မှ ၁၀၀,၀၀၀ အထိ ဥတတ်သည်။ ယင်းဥများကို ဝမ်းပိုက်ရှိ ရေကူးအင်္ဂါငယ်ကလေးများတွင် စေးကပ်သော ကော်တစ်မျိုးဖြင့် အမြဲကပ်နေအောင် သယ်ဆောင်ထားကြသည်။ ၁၁ လမျှ ကြာသော် ဥများမှ ဗုဒ္ဓန်တုပ်ကလေးများ ပေါက်ဖွားလာသည်။ အများအားဖြင့် နွေကူးရာသီတွင် ဥပေါက်လေ့ရှိသည်။ ပေါက်စတွင် ဗုဒ္ဓန်တုပ်ကလေးသည် တလက်မ၏ ၄ ပုံ ၁ပုံခန့် ရှည်သည်။ ဦးခေါင်းကြီး၍ အမြီးငယ်သည်။ ဗုဒ္ဓန်တုပ်ကလေးသည် ကိုယ်ထည် ငယ်သည်ကလွဲ၍ အရွယ်ရောက်ပြီး ဗုဒ္ဓန်တုပ်ကြီးနှင့် ပုံပန်းသဏ္ဍန်တထေရတည်း တူသည်။ ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ်ကြာသောအခါ၊ ဗုဒ္ဓန်တုပ်

ကလေးသည် ရေအောက်သို့ဆင်းကာ ကျက်စားလေသည်။ ထိုမှစ၍ ဗုဒ္ဓန်တုပ်သည် အသက်ကြီးလာသည်နှင့်အမျှ တဖြည်းဖြည်းကြီးလာ၍ အလေးချိန်လည်း စီးလာသည်။

ဗုဒ္ဓန်တုပ်သည် တသက်လုံး ဤအခွံနှင့်ချည်း နေသွားသည်မဟုတ်ချေ။ မကြာခဏ အခွံလဲသည်။ ပဌမ တနှစ်သားအတွင်း ၁၄ကြိမ်မှ ၁၇ကြိမ်အထိ အခွံလဲသည်။ နောက်ကြီးသောအခါ တနှစ်တကြိမ်လဲသည်။ ဗုဒ္ဓန်တုပ်သည် အခွံလဲတော့မည်ရှိသောအခါ ကနန်းကဲ့သို့ပင် လုံခြုံစိတ်ချရသော နေရာကောင်းတခုကို မရအရ ရှာဖွေစမြဲ ဖြစ်သည်။ သူ၏ ရှည်လျားသော အမုင်အင်္ဂါဖြင့် တွေ့သမျှ အပေါက်များ အထဲသို့ ထိုးသွင်းစမ်းသပ်ခြင်းဖြင့် သင့်တော်မည့်အပေါက်၊ သို့မဟုတ် “တွင်း” ကိုရှာဖွေသည်။ ထိုးစမ်းကြည့်သော အပေါက်ထဲတွင် မည်သည့်ဘေးအန္တရာယ်မျှ မရှိဟူ၍ စိတ်ချလောက်မှ တွင်းအောင်းခြင်းအမှုကို ပြုလေသည်။ တွင်းအောင်းယင်းပင် ဗုဒ္ဓန်တုပ်သည်အပြင်းအထန် တွန့်လိမ် လှုပ်ရှားကာ အရေခွံလဲရသည်။ အရေခွံလဲရသည်မှာ အခွံမာကြီးများကို ကိုယ်မှ ပြုတ်ထွက်သွားအောင် အပြင်းအထန် ကြိုးပမ်းရသည်ဖြစ်ရာ အားကုန်ပင်ပန်းလှသည် ဖြစ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓန်တုပ်သည် အခွံကျွတ်သည့်အခါ ခေတ္တမျှ မလှုပ်မယှက်နိုင်ဘဲ မေ့မြော၍ပင် သွားရှာတတ်သည်။ သို့သော် အသစ်ပေါ်ပေါက်လာသော အရေခွံ အတန်ငယ် မာလာသည်နှင့်တပြိုင်နက် အားအင်တဖန် ပြန်လည်ပြည့်ဝ လာလေသည်။ အရေခွံဟောင်းကွာ၍ အခွံသစ် မာကျောလာခြင်း မရှိမီအချိန်တွင် ရန်သူတို့ကို အထူးသတိထား၍နေကြရသည်။

ဗုဒ္ဓန်တုပ်သည် ရေထဲတွင် ယက်ကာယက်ကာဖြင့် လေးလေးမှန်မှန် သွားလေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် တစုံတရာ အရေးကြီးသော ကိစ္စကြုံလာလျှင် ရေထဲသို့ လျင်မြန်သော အရှိန်

ပင်လယ်တွင်း ကျက်စားလေ့ရှိသော ဗုဒ္ဓန်ကြီးမျိုး

www.foreverspace.com.mm

ပင်လယ်တွင် ဗုဒ္ဓန်ဖမ်းရာ၌ ဗုဒ္ဓန်စာအိုးများကို ဤသို့ပင်လယ်တွင်းချ၍ ဖမ်းယူရသည်။

ဖြင့် နောက်ပြန်ပစ်ကူးလေ့ ရှိသည်။ တခါတရံ ခပ်ကျဲကျဲ သွား၍ တချက်တချက် ခုန်တတ်သေးသည်။ သွားရာနေရာ ၌တွင်းများတွေ့လျှင် သူတို့၏လက်မကြီးဖြင့် နှိုက်စမ်းကြည့် တတ်သည်။ ရန်သူကိုတွေ့ပါက လက်မဖြင့် ညှပ်ပစ်လေသည်။

ရွံ့နှံ့ထူထပ်သော နေရာမျိုးတွင် ဗုဒ္ဓန်တုပ်ကို တွေ့ရခဲ သည်။ ယင်းတို့သည် ကျောက်တောင်ထူထပ် ပေါများသော ကမ်းခြေ ရေတိမ်ရာ နေရာများကို အထူးသဖြင့် ကြိုက်နှစ် သက်တတ်သော်လည်း ရေနက်ရာ အရပ်များတွင်လည်း တွေ့ရတတ်သည်။ အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာဖက်ရှိ အမေရိကန် ကမ်းခြေတလျှောက်တွင် တွေ့ရသော ဗုဒ္ဓန်တုပ်မျိုးသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံးမျိုး ဖြစ်သည်။ ဥရောပတိုက် ကမ်းခြေတလျှောက်တွင် တွေ့ရသော ဗုဒ္ဓန်တုပ်မျိုးမှာမူ အမေရိကန် ဗုဒ္ဓန်တုပ်လောက် မကြီးချေ။ ပင်လယ်ဗုဒ္ဓန် တုပ်မျိုးတွင် အာဖရိကတိုက် ဝှတ်ဒဟုပ်အင်္ဂု ကမ်းခြေတွင် တွေ့ရသော ဗုဒ္ဓန်တုပ်မျိုးသည် အငယ်ဆုံးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ အရပ်ရပ်ရှိ မြစ်ချောင်းတို့မှ ဖမ်းယူရရှိသော ရေချိုဗုဒ္ဓန်တုပ် တို့မှာမူ အကြီးဆုံး ၈ လက်မခန့်သာ ရှိလေသည်။

ဗုဒ္ဓန်ဆိတ်နှင့် ဗုဒ္ဓန်ကျော့များမှာမူ ဗုဒ္ဓန်တုပ်ကြီးများ ကဲ့သို့ ရေနက်ရာ ပင်လယ်တွင် မတွေ့ရဘဲ၊ ရေတိမ်၍ သဲမြေ ရှိရာ မြစ်ချောင်း အင်းအိုင်တို့တွင်သာ အမြောက်အမြား တွေ့ရသည်။ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှာပင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။

ဗုဒ္ဓန်ဆိတ်နှင့် ဗုဒ္ဓန်ကျော့များကို အချို့က မကြီးထွား သေးသော ဗုဒ္ဓန်တုပ်ဟု ထင်ကြသည်။ ထင်ကြသည့် အ ကြောင်းမှာ အမှတ်တမဲ့ကြည့်ကာ အကြီးအသေးမှလွဲ၍ ပုံပန်း သဏ္ဍန်ချင်း တူသောကြောင့် ဖြစ်လေသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းတို့၌ လွယ်ကူစွာ ခွဲခြားနိုင်သော အချက်အလက်များ ရှိသည်။ ဗုဒ္ဓန်ဆိတ်သည် အကြီးဆုံး ၃ လက်မအထိသာ ကြီး၍၊ ဗုဒ္ဓန်ကျော့သည် ၅ လက်မအထိ ကြီးသည်။ ယင်းတို့ ၏ အမြီးနှင့် ဝမ်းပိုက်ရှိ ရေကူးအင်္ဂါများသည် အရွယ်နှင့်မ လိုက်အောင်ကြီးသည်။ တတိယနှင့် စတုတ္ထအဆက်၌ ကိုယ် လုံးကွေး၍ ကျောခုံးနေသည်။ ဆွဲဆန့်သည့်တိုင်အောင်ပင် ခပ်ခုံးခုံး ဖြစ်နေလေသည်။ ဗုဒ္ဓန်ဆိတ်သည် အရောင်မွဲ၍ အညိုစက်ရှိသည်။ ဗုဒ္ဓန်ကျော့သည် စိမ်းပြာရောင် ရှိ၍ အညိုစက်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓန်ဆိတ်နှင့် ဗုဒ္ဓန်ကျော့ကိုလည်း တကောင်နှင့် တ ကောင် ခွဲခြားရန် မခဲယဉ်းချေ။ ဗုဒ္ဓန်ဆိတ်၏ ဦးခေါင်းထိပ် တဖက်တချက်မှ ယုန်နားရွက်ကဲ့သို့ မပျော့လွန်း မမာလွန်း သော အပြား ၂ခုထိုးထွက်၍၊ ယင်းအပြား ၂ခုအနီး၌ အာ ရုံမှင် ၂ခုနှင့်မျက်စိ ၂ခုအကြား၌ ခက်ရင်းခွကဲ့သို့သော အာရုံမျှင်၂ခုရှိသည်။ ဗုဒ္ဓန်ဆိတ်၏ လက် ၅စုံအနက် ပဌမ လက်တစ်ခုသည် ကြီး၍ပြားပြီးလျှင်၊ အများတွင် ၂ခု ဖြစ်၍ ချိတ်ကဲ့သို့ ကောက်ကောက်ကလေး ဖြစ်နေသည်။ ယင်းတို့

ထက်ငယ်သော သတ္တဝါကလေးများကို ညှပ်၍ စားသောက်ကြရန် ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓန်ကျော့၏ ဦးခေါင်းထိပ်မှမူ ဆူးတောင်ကဲ့သို့ အညွန့်အတက်နှင့် အချွန်တစ်ခု ထိုးထွက်နေသည်။ အာရုံမှင် ၂စုံစလုံးသည် သေး၍ရှည်သည်။ ပဌမနှင့် ဒုတိယလက်၂စုံသည် ဗုဒ္ဓန်တုပ်လက်နှင့် ဆင်ဆင်တူသည်။

ဗုဒ္ဓန်ကျားမျိုးမှာမူ ကိုယ်ထည်ပြား၍ ဗုဒ္ဓန်တုပ်လောက်ခေါင်းမကြီးချေ။ အပေါ်အရေခွံလည်း ဗုဒ္ဓန်တုပ်လောက်မထူဘဲ အရောင်မှာ စိမ်းညိုရောင်နှင့် အဝါစင်းကျား ဖြစ်သည်။ လက်နှင့်ဝမ်းပိုက်ရှိ ရေကူးအင်္ဂါများလည်း ပို၍ပျော့ပျောင်းနူးညံ့သည်။ အရွယ်အားဖြင့် ၆ လက်မမှ ၈ လက်မအထိ ရှိသည်။ ယင်းကိုလည်း ရေတိမ်ရာ ဖြစ်ချောင်းစသည်တို့၌သာ တွေ့ရသည်။

ကျောက်ဗုဒ္ဓန်သည် ၆ လက်မထက် ပိုကြီးခဲ့သည်။ အဖြူပန်းရောင်၊ လိမ္မော်ရောင်၊ အညို၊ စိမ်းပြာနှင့် အပြာပုပ်ပုပ် အရောင်စသည်ဖြင့် အရောင်အမျိုးမျိုး ရှိသည်။ ကျောက်ဗုဒ္ဓန်၏ အခွံသည် မာ၍ ကြမ်းသည်။ ဗုဒ္ဓန်တုပ်ကဲ့သို့ပင် လက် ၅ စုံရှိသည့်အနက် ပဌမလက်စုံသည် ညှပ်၍ရသည်။ ကျန်လက် ၄ စုံဖြင့် လမ်းလျှောက်သည်။

ဗုဒ္ဓန်အမျိုးမျိုးကို လူတို့သည် ဟင်းလျာအလို့ငှာ ဖမ်းယူကြသည်။ အများအားဖြင့် လတ်လတ် ဆတ်ဆတ် ချက်ပြုတ်စားသောက်သော်လည်း အနောက်နိုင်ငံများတွင် စည်သွတ်၍ ရောင်းချကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗုဒ္ဓန်ဖြင့် ငပိလုပ်ကြသေးသည်။ မျှင်ခေါ် အလွန်သေးငယ်သည့် ဗုဒ္ဓန်ကလေးဖြင့် ပြုလုပ်သည်။ ထိုမျှင်ငပိသည် အလွန်ထင်ရှားသည်။ ဗုဒ္ဓန်ဦးခေါင်းမှ ရရှိသည့် အဆီသက်သက်ကိုလည်း ချက်၍ ဟင်းလျာတမည်အဖြစ် စားသုံးကြသည်။ ဗုဒ္ဓန်ပေါသည့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် ဗုဒ္ဓန်ဥများကို သက်သက်ထုတ်၍ ရောင်းချကြသည်။

ဗုဒ္ဓန်လုံး ။ ။ (ကနန်း-၅။)

ဗုဒ္ဓ၊ ဝီလျံ (ခရစ်၁၈၂၉-၁၉၁၂)။ ။ဝီလျံဗုဒ္ဓသည် ကယ်ဆယ်ရေးတပ်ကို စတင်တည်ထောင်သူ ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓကို အင်္ဂလန်ပြည် နေ့တင်ဂမ်မြို့၌ ၁၈၂၉ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်၏။ သူသည် ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ကိုယ့်ဘူးကိုယ်ချွန် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုခဲ့ရသူဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓသည် ရှေးဦးစွာ အပေါင်ဆိုင် လက်ထောက်အဖြစ် လုပ်ကိုင်နေရာမှ ဘာသာရေးဟောပြောမှု၌ ဝါသနာထုံသည့် အလျောက် ၁၈၅၂ ခုနှစ်တွင် မက်သဒစ် ဓမ္မဆရာအလုပ်ကို ကူးပြောင်းလုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ၁၈၅၅ ခုနှစ်တွင် ကက်သရင်းမန်ဖို့အမည်ရှိသော ဝါသနာချင်းတူ၍ သဘောကိုက်ညီသည့် အမျိုးသမီး တဦးနှင့် လက်ထပ်လိုက်သည်။ မက်သဒစ်

ဓမ္မဆရာ အလုပ်ကို ၉ နှစ်ခန့်လုပ်ပြီးနောက် မက်သဒစ်ဂိုဏ်းနှင့် အဆက်အသွယ်ဖြတ်လိုက်ပြီးလျှင် မိမိဖာသာ တစင်ထောင်ကာ တရားဟောပြောခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓသည် စိတ်ရင်းကောင်း၏။ ဆင်းရဲသောသူများနှင့် ခိုကိုးရာမဲ့ ဒုက္ခိတများကို ကယ်ဆယ်လိုစိတ် ပြင်းထန်သူဖြစ်သည့် အလျောက် ၁၈၆၅ ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်မြို့သို့ သွားရောက်ကာ ဂိုက်ချပ်ပယ်ရပ်ကွက်၌ ခရစ်ယာန် သာသနာပြုအဖွဲ့တခုကို တည်ထောင်လေသည်။ ၁၈၇၈ ခုနှစ်တွင် ထိုအဖွဲ့သည် ကယ်ဆယ်ရေးတပ်ဟူသော အသွင်ဖြင့် အလုပ်သမားလူတန်းစားတို့၏ လူမှုရေးရာ အခြေအနေ တိုးတက်ကောင်းမွန်စေမည့် လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်သည်။ ဗုဒ္ဓသည် ထိုတပ်၏ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဖြစ်လာသည်။ (ကယ်ဆယ်ရေးတပ်-၅။)

ဗုဒ္ဓနှင့် အပေါင်းပါတို့၏ လုပ်ငန်းများသည် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးကို အနှောင့်အယှက်ပေးသည်ဟုဆိုကာ ဗုဒ္ဓ၏ နောက်လိုက်များစွာတို့အား ဒဏ်ငွေတပ်ခြင်း၊ ထောင်ချခြင်းတို့ဖြင့် နှိပ်ကွပ်လေသည်။ သို့သော် ၁၈၈၉ ခုနှစ် နောက်တွင်ကား ထိုသို့သော နှိပ်ကွပ်မှုမျိုး မရှိတော့သဖြင့် ဗုဒ္ဓ၏ ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းသည် ဥရောပတိုက်၊ အမေရိကန်တိုက်တို့နှင့် ဩစတြေးလီးယား၊ အိန္ဒိယ၊ သီဟိုဠ်စသောနိုင်ငံများသို့

ကယ်ဆယ်ရေးတပ်ကို စတင်ဖွဲ့စည်းသူ ဝီလျံ ဗုဒ္ဓ

ပင် ပျံ့နှံ့သွားခဲ့သည်။ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် သူ့အား များစွာ အကူအညီပေးခဲ့သော ဇနီးသည် ကက်သရင်း အန်စွရောက် သွားလေသည်။ သို့ရာတွင် သူ၏သားသမီးများဖြစ်ကြသော ဗရမ်းဝဲနှင့် အီဗယ်ဂျလင်းတို့သည် သူ့လုပ်ငန်းတွင် များစွာ အကူအညီပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုနှစ်၌ပင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဗုသသည် “အမှောင်ဆုံး အင်္ဂလန်နိုင်ငံနှင့် ထွက်ရပ်လမ်း” ဟူသောစာအုပ်ကို ရေးသား ထုတ်ဝေကာ ငတ်ပြတ်မှုကို ၎င်း၊ ဒုစရိုက်ကျူးလွန်မှုတို့ကို၎င်း ပပျောက်စေရန် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉ ရာစုနှစ်အကုန် လောက်တွင် ဗုသ၏လုပ်ငန်းများကို အတိုက်အခံ ပြုလုပ်မှု များသည် လုံးဝ ပပျောက်သွား၏။ ယခင်က သာသနာ့ဝန်ထမ်းများ၏ နှာခေါင်းရှုံ့ခြင်းကို၎င်း၊ လမ်းကြီး လမ်းငယ်များထဲတွင် တုတ်၊ ကျောက်ခဲ စသည်တို့ဖြင့် ပစ်ခတ်နှင်ထုတ်ခြင်းကို၎င်း ခံခဲ့ရသော ကယ်ဆယ်ရေးတပ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဗုသသည် မကြာမီ မင်းညီမင်းသားများနှင့် ပခုံးချင်းယှဉ်ကာ လူရာဝင်နိုင်သော အခြေသို့ ရောက်ခဲ့ရသည်။ သတ္တမ မြောက်အက်ဒွပ်ဘုရင်ကြီး ကိုယ်တိုင်ကပင် သူ၏ဘိသိက်ခံ မင်္ဂလာပွဲသို့ တက်ရောက်ရန် ဗုသအား အရေးတယူ ဖိတ်ခေါ်တော်မူခဲ့သည်။ ဗုသ လုပ်ကိုင်သောလုပ်ငန်းများ၏ အဖိုးတန်ပုံ မွန်မြတ်ပုံကို ဆန့်ကျင်ဖက် ဂိုဏ်းသားများကပင် ခြီးကျူးလာကြရ၏။ ထိုသို့ လောကီ လောကုတ္တရာ နှစ်ဖြာသောကောင်းကျိုးကို ဖြူစင်သော စေတနာဖြင့် မတွန့်မဆုတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပေသော ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဗုသသည် ၁၉၁၂ ခုနှစ်တွင် အန်စွရောက်သွားလေသည်။

ကမ္ဘာတစ်ပတ် ရေကြောင်းခရီးသွားခဲ့သူ လူဝီ အန်တွန်း ဒါဗူဂိန်းဗီး

ခုနှစ်တွင် မဂျဲလန်ရေလက်ကြားကို ဖြတ်ခဲ့၍ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာအတွင်းရှိ တဟီးတီး၊ ဆမိုးဝါး၊ နယူးဟက်ဗရီးဒီး၊ နယူး ဗြိတိန် စသည့် ကျွန်းများသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီးနောက် သင်္ဘောဖြင့် ကမ္ဘာတစ်ပတ် လှည့်ပတ်လေသည်။ ဗူဂိန်းဗီးသည် ပြင်သစ်လူမျိုးထဲမှ ပဌမဆုံး ကမ္ဘာကို ပတ်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ သူရေးသားသော ကမ္ဘာတစ်ပတ် စာအုပ်သည် ပထဝီဝင်နှင့် သိပ္ပံပညာရပ်တို့အတွက် အထောက်အပံ့ များစွာဖြစ်စေခဲ့သည်။

ဗူဂိန်းဗီး, လူဝီအန်တွန်းဒါ(ခရစ်၁၇၂၉ ၁၈၁၁)။ ။ လူဝီအန်တွန်းဒါဗူဂိန်းဗီးသည် ထင်ရှားသော ပြင်သစ်လူမျိုး ရေကြောင်းကျွမ်းကျင်သူ ဖြစ်သည်။ ၁၇၂၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ပါရစ်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။

ဗူဂိန်းဗီးသည် ဦးစွာ၌ဝတ်လုံလိုက်၍အသက်မွေးရန်ကြံရွယ်ခဲ့သော်လည်း ၁၇၅၃ ခုနှစ်တွင် ကြည်းတပ်သို့ ဝင်၍ အမှုထမ်းခဲ့သည်။ ၁၇၅၄ ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်မြို့ရှိ ပြင်သစ်သံရုံး၌ အတွင်းဝန်အဖြစ် သွားရောက်အမှုထမ်းရသည်။ ၁၇၅၆ခုနှစ်တွင် ကနေဒါနိုင်ငံသို့ သွားရောက်၍ ဗိုလ်ချုပ်မှူး လူဝီဂျိုးဇော်ဒါမွန်းကမ်း၏ ကိုယ်ရံတော်ဗိုလ်မှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပြီးလျှင် တီကွန်ဒါရိုးဂါးတိုက်ပွဲနှင့် ကွီဗက်သိမ်းပွဲတို့တွင် ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ခဲ့လေသည်။ ၁၇၆၁ ခုနှစ်တွင် ဥရောပတိုက်သို့ပြန်၍ ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် ၂နှစ်ကြာမျှ တိုက်ပွဲဝင်နေခဲ့လေသည်။ ၁၇၆၃ ခုနှစ်တွင် ကြည်းတပ်မှထွက်၍ ရေတပ်တွင် ဝင်ရောက် အမှုထမ်းသည်။ ပြင်သစ်အစိုးရ၏ တောင်းပန်ချက်အရ ဗူဂိန်းဗီးသည် ဇော့ကလန်ကျွန်းစုတွင် ကိုလိုနီတည်ထောင်ရန် သွားရောက်ခဲ့သည်။ ယင်းမှတစ်ဆင့် ၁၇၆၆

ဗူဂိန်းဗီးသည် ရာထူးများ တဆင့်ပြီး တဆင့် တက်ခဲ့ရာ စစ်သူကြီး (ဖီးမာရှယ်) ရာထူးရခဲ့ပြီးနောက် ၁၇၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဗရက်မြို့ ရေတပ်မှူးကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရသည်။ နပိုလီယန်ဘုရင်ကပင် ကောင့်ဘွဲ့ ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ၁၈၁၁ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ဗူဂိန်းဗီး ကွယ်လွန်လေသည်။ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာ တောင်ပိုင်းရှိ ဆော်လမွန်ကျွန်းစု၌ ပါဝင်သော ကျွန်းတကျွန်းကို ဗူဂိန်းဗီးကျွန်းဟု၎င်း၊ ဟက်ဗရီးဒီးကျွန်းစုမှရေလက်ကြားတစ်ခုကို ဗူဂိန်းဗီး ရေလက်ကြားဟူ၍၎င်း သူ့အားဂုဏ်ပြုကာ မှည့်ခေါ်ကြလေသည်။ ထို့ပြင် စက္ကူပန်း၏ ရုက္ခဗေဒအမည်ဖြစ်သော ဗူဂိန်းဗီးလှူသည်လည်း ဗူဂိန်းဗီးကို အစွဲပြု၍ မှည့်ခေါ်ခဲ့သော အမည်ဖြစ်လေသည်။

ဗူဖွန်,ဇော့ဇော် (ခရစ် ၁၇၀၇ - ၁၇၈၈)။ ။ကောင့်ဇော့ဇော် လူဝီ လက်လတ် ဗူဖွန်သည် ပြင်သစ်လူမျိုး သဘာဝနှင့် ယထာဘူတ ပညာရှင်တစ်ဦး ဖြစ်သည်။ သူ့ကို ၁၇၀၇ ခုနှစ်

စက်တင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ဗာဂန်ဒီနယ်၌ ဖွားမြင်သည်။ ဖခင်မှာ ဗာဂန်ဒီနယ်လီမန်တွင် ကောင်စီလူကြီး တဦးဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓန်သည် ဥပဒေပညာရပ်ကို ဂျက်ဇူးအစ်ကောလိပ်၌ သင်ယူပြီးနောက် လောကဓာတ်ပညာရပ်များကို ဆက်လက်ဆည်းပူးသည်။ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရူပဗေဒ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ စာအုပ်စာတမ်းများကို ရေးသားသည်။ ၁၇၃၉ ခုနှစ်တွင် ဘုရင့်ဥယျာဉ်နှင့်ပြတိုက် အုပ်ချုပ်ရေးမှူး ချူဖေး ကွယ်လွန်သောအခါ ဗုဒ္ဓန်အား ၁၅ ဆက်မြောက် လူဝီဘုရင်က ခေါ်ယူခန့်အပ်ရာ ကွယ်လွန်သည်အထိ ထိုရာထူးတွင် ထမ်းရွက်ခဲ့လေသည်။

သဘာဝ အလျောက် ကြီးပွားရာတွင် လူနှင့် အခြားအသက်ရှိ သတ္တဝါတို့မှာ ဖြစ်စဉ်ချင်း ခြားနားချက်မရှိ၊ အတူတူပင်ဖြစ်သည်ဟု ဗုဒ္ဓန်က ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခဲ့လေသည်။ တိရစ္ဆာန်တို့သည် တမျိုးမှ တမျိုးသို့ အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲလာကြသည်ဖြစ်ရာ လူတို့လည်း အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲလာသည်ဟုဆို၏။ ထို့ပြင် သက်ရှိသတ္တဝါသည် ဝင်ရိုးစွန်းဒေသများရှိ သမုဒ္ဒရာများတွင် စတင်ဖြစ်ပေါ်လာကြ၍ ထိုအချိန်အခါ၌ ဝင်ရိုးစွန်း သမုဒ္ဒရာရေသည် သတ္တဝါတို့အသက်တည်တံ့နိုင်ရုံမျှ လောက်သာ အေးသည်ဟု ဆိုလေသည်။ ယင်းအချက်တို့ကား ဗုဒ္ဓန်၏ ယူဆချက်များပေတည်း။

ဗုဒ္ဓန်သည် ၁၇၃၅ ခုနှစ်တွင် စတင်ဖင်ဟေး ရေးသားသော ဟင်းသီးဟင်းရွက် စတက်တစ်ပညာစာအုပ်ကို ဘာသာပြန်ထုတ်ဝေသည်။ ၁၇၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် နျူတန်၏ဖလပ်ဆီယန်ဟူသောစာအုပ်ကို ဘာသာပြန်ထုတ်ဝေသည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် သဘာဝသမိုင်းကျမ်းကို စတင်ပြုစုလေသည်။ ပဌမတွဲကို ၁၇၄၉ ခုနှစ်တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုကျမ်းကို နှစ်ပေါင်း ၅၀ကျော်အတွင်း စာအုပ်တွဲရေပေါင်း ၄၄ တွဲမျှ ထုတ်ဝေနိုင်အောင် ရေးသားပြုစုခဲ့လေသည်။ ဗုဒ္ဓန် မကွယ်လွန်မီ ၃၆တွဲ ထုတ်၍ ကွယ်လွန်ပြီးနောက် စတင်ထုတ်ဝေသည်။ ဗုဒ္ဓန်သည် မိမိ၏ယူဆချက်များကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ လူတိုင်း နားလည်အောင်ရေးသားနိုင်သူဖြစ်သောကြောင့် ကျော်စောထင်ရှားလာလေသည်။ ဗုဒ္ဓန်၏ကြီးစားမှုကြောင့် လူတို့သည် သဘာဝပညာရပ်၏ နက်နဲသော အကြောင်းရပ်များကို စိတ်ဝင်စားလာကြ၏။ လေ့လာဆည်းပူးလိုလာကြ၏။ အခြားသက်ရှိ သတ္တဝါများ၏ ထူးခြား ပေါ်လွင်နေသော အချက်များနှင့် အလေ့အကျင့်များကို ဆင်ခြင်စူးစမ်းလိုသော စိတ်များ ပေါ်ပေါက်လာလေသည်။

ပြင်သစ်ဘုရင်သည် ဗုဒ္ဓန်အား ကောင့်ဘွဲ့ ခြီးမြှင့်ကာ သူကောင်းပြု မြှောက်စားသည်။ ကောင့်ဗုဒ္ဓန်သည် ပါရစ်မြို့၌ ၁၇၈၈ ခုနှစ် ဧပြီ ၁၆ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။

သမိုင်းတလျှောက် ဆူပူလှုပ်ရှားမှု များပြားခဲ့သော ဥရောပနိုင်ငံငယ်

ဗော်လကန်နိုင်ငံများအနက် အငယ်ဆုံးဖြစ်သည်။ သို့သော် ဥရောပစစ်ပွဲကြီးများ၊ ကမ္ဘာစစ်ပွဲကြီးများ၌ အရေးပါအရာရောက်စွာ ပါဝင်ဆင်နွှဲခဲ့လေသည်။

ဗုဒ္ဓဂေဟိယားနိုင်ငံ ။ ။ ဗုဒ္ဓဂေဟိယားနိုင်ငံသည် ဥရောပတိုက်တောင်ပိုင်းရှိ ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်တွင် တည်ရှိသည်။ အရှေ့ဖက်တွင်ပင်လယ်နက်၊ တောင်ဖက်တွင် ဂရိနိုင်ငံနှင့် တူရကီနိုင်ငံ၊ အနောက်ဖက်တွင် ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံနှင့် မြောက်ဖက်တွင် ရုမေးနီးယားနိုင်ငံဖြင့် ဝန်းရံလျက်ရှိသည်။ ရုမေးနီးယားနိုင်ငံနှင့် ဗုဒ္ဓဂေဟိယား နိုင်ငံကြားတွင် ဒန်းညမြစ်က နယ်နိမိတ်သဖွယ် စီးဆင်းလျက်ရှိသည်။ ဗုဒ္ဓဂေဟိယားနိုင်ငံသည် ၄၂,၈၁၀ စတုဂံမိုင်ကျယ်ဝန်း၍ မြန်မာနိုင်ငံအကျယ်အဝန်း၏ ၆ ပုံ ၁ ပုံ နီးနီးသာ ရှိသည်။ ခရစ်နှစ် ၆၀၀ ကျော်ခန့်က ယင်းဒေသတွင် လာရောက်နေထိုင်ကြသော တာတာလူမျိုးအနွယ် ဗုဒ္ဓဂါး လူမျိုးတို့အား အစွဲပြု၍ ဗုဒ္ဓဂေဟိယားနိုင်ငံဟု တွင်သည်။ ယခုအခါ ယင်းနိုင်ငံကို ဗုဒ္ဓဂေဟိယား ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတော်ဟု ခေါ်ကြသည်။

ဗုဒ္ဓဂေဟိယား နိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာပြင်ကို ၄ ပိုင်းခွဲခြားထားနိုင်သည်။ မြောက်ပိုင်းတွင် ဒန်းညမြစ် စီးဆင်းရာ ဒန်းည မြစ်ဝှမ်းဒေသ၊ အလယ်ပိုင်းတွင် ဗော်လကန်တောင်တန်းဒေသနှင့် တောင်ပိုင်း လွင်ပြင်ခေါ် မရစ်ဆမြစ်ဝှမ်းဒေသ၊ တောင်ပိုင်းတွင် ရော့ဒိုပဲ တောင်တန်းဒေသတို့ ဖြစ်သည်။ ဗော်လကန်တောင်တန်းနှင့် ရော့ဒိုပဲတောင်တန်းတို့သည် အရှေ့မှ အနောက်သို့ တန်းနေကြသည်။ ဗော်လကန်တောင်တန်း၏ အမြင့်ဆုံးတောင်ထွတ်သည် အနောက်နှင့် အနောက်မြောက်ဖက်တွင် တည်ရှိ၍ ပေ ၁,၀၀၀ ကျော်ကျော် မြင့်သည်။ ရော့ဒိုပဲ တောင်တန်း၏ အမြင့်ဆုံးတောင်ထွတ် မူဆာလာသည် ၉,၅၉၅ ပေမြင့်သည်။ ပေ ၄,၅၀၀ အထက် တောင်ကုန်းဒေသတွင် ထင်းရှူးနှင့် ဝက်သစ်ချပင်များပေါက်သော သစ်တောများရှိသည်။ ဗုဒ္ဓဂေဟိယားနိုင်ငံ၏ ထင်ရှားသောမြစ်ကြီးများမှာ ဒန်းညမြစ်၊ မရစ်ဆမြစ်၊

ဗုလဂေးရီးယားနိုင်ငံ

တွန်ဒလာမြစ်၊ ယန်တြာမြစ်၊ အစ္စကာမြစ်၊ ကမ္ဘာ့ချိယမြစ် နှင့် အော့စမာမြစ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ များစွာသော မြစ်ငယ် ချောင်းငယ်တို့ကား ဒန်းညမြစ်နှင့် မရစ်ဆ မြစ်တို့ထဲသို့ စီးဝင်ကြသည်။ ဗုလဂေးရီးယားနိုင်ငံတွင် တောင်ကြားရေအိုင် ကလေးများမှအပ ထင်ရှားသော ရေအိုင်ကြီးများ မရှိချေ။

ဗုလဂေးရီးယားနိုင်ငံ တည်နေရာပြမြေပုံ

ဗုလဂေးရီးယားနိုင်ငံ တောင်ပိုင်းတွင် အပူအအေး မျှတ ၍ မိုးအသင့်အတင့်ရွာသည်။ ဖော်လကန် တောင်တန်း၏ မြောက်ပိုင်းသည် နွေရာသီတွင်ပူ၍ ဆောင်းရာသီတွင် အ လွန်အေးသည်။ တောင်ပိုင်း အစွန်ဆုံးဒေသမူကား ဣတလီ နိုင်ငံ ရာသီဥတုနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူသည်။

ဗုလဂေးရီးယား နိုင်ငံသည် မြေဩဇာကောင်းသဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးဖြစ်ထွန်းသည်။ ထင်ရှားသော လယ်ယာစိုက် ပျိုးရေး ထွက်ကုန်များမှာ ဂျုံ၊ ရိုင်းဂျုံ၊ မုယော စသည့် ကောက်ပဲသီးနှံများ၊ ဆေးရွက်၊ သစ်သီးများနှင့် ဝါဂွမ်းတို့ ဖြစ်သည်။ ကျောက်မီးသွေး၊ ခဲ၊ သွပ်၊ အလျှူမိနမ်နှင့်ကြေး နီစသော သတ္တုများလည်း ထွက်သည်။ ဖော်လကန် တောင် တန်းဒေသများနှင့် အနောက်တောင်ဖက်ရှိ တောင်တန်း များတွင် ရေပူစမ်းနှင့် ဆေးစမ်းများရှိသည်။

၁၉၅၆ ခုနှစ် သန်ကောင်စာရင်းအရ ဗုလဂေးရီးယားနိုင် ငံ၏ လူဦးရေသည် ၇,၆၂၉,၂၅၄ ယောက်ရှိသည်။ ယင်းတို့ အနက် ၉၁ ရာခိုင်နှုန်းသည် ဗုလဂေးရီးယန်း လူမျိုးများဖြစ် ၍ ၆ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် တူရကီလူမျိုးများ ဖြစ်ပြီးလျှင် ကျန် ၃ ရာခိုင်နှုန်းသည် ဂျစ်ပဆီနှင့် အခြားလူမျိုးများ ဖြစ်ကြ သည်။ ဗုလဂေးရီးယန်း လူမျိုးဟူသည်မှာ ဗုလဂါး လူမျိုး နှင့် ဆလဗလူမျိုးတို့ သွေးနှော၍ ပေါက်ဖွားလာသောလူမျိုး ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအတွင်း လူအများစု သက်ဝင်ယုံကြည်သော အယူဝါဒမှာ ဂရိ အော်သိုဒေါ့ဂိုဏ်းဖြစ်သည်။ များသော အားဖြင့် ဗုလဂေးရီးယန်းနှင့် တူရကီဘာသာစကားကို ပြော ဆိုကြသည်။ ဗုလဂေးရီးယန်း လူမျိုးတို့သည် အရပ်ပုသော် လည်း ကျန်းမာ သန်စွမ်းသူများ ဖြစ်ကြသည်။ အသက်ရှည်

သော လူမျိုးဟူ၍လည်း ကျော်ကြားသည်။ ဗုလဂေးရီးယား နိုင်ငံတွင် မြို့နေလူထုထက် ရွာနေလူထုကပိုသည်။ ကျားလက် တို့တွင် စတုရန်းတမိုင်လျှင် ပျမ်းမျှလူ ၂၀၀ခန့်နေထိုင်ကြ သည်။ လူနေ ၂၅,၀၀၀ထက်ပိုသော မြို့ကြီးပေါင်း ၁၀မြို့ထက် မပိုချေ။ များစွာသော ကျေးရွာတို့၌ အိမ်တိုင်း၌လိုပင် လက် ရက်ကန်းစင်များ ရှိကြသည်။ ဗုလဂေးရီးယန်း အမျိုးသမီး များ ရက်လုပ်သော အထည်များသည် အလွန်လှပ သဖြင့် ကျော်ကြားသည်။ တနိုင်ငံလုံးရှိ လူဦးရေ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်း သည် လယ်ယာလုပ်ကိုင်သူများ ဖြစ်ကြ၍ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း သည် လယ်ထွက်ပစ္စည်းများကို ပြည်တွင်းပြည်ပ ရောင်းချ သည့် အလုပ်ဖြင့် အသက်မွေးကြသည်။ ကျန် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း သာလျှင် အစိုးရလစားနှင့် စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းသမား များ ဖြစ်ကြသည်။ ကွန်မြူနစ်တို့ အုပ်စိုးသည့် အချိန်မှစ၍ စက်မှုလက်မှု နိုင်ငံဖြစ်အောင် ပြုပြင်လျက်ရှိသော်လည်း ယခုအချိန်အထိ စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် အလုပ်ရုံပေါင်း ၃,၅၀၀ ခန့်သာ ရှိသေးသည်။ ခြည်ထည်၊ ပိုးထည်၊ ဂျုံ၊ စက်ဘီး၊ မော်တော်ကားတိုင်ယာ၊ စက္ကူ၊ ဖိနပ်နှင့် စီးကရက် စသော ပစ္စည်းအနည်းငယ်သာ ပြုလုပ်နိုင်ကြလေသည်။

ဗုလဂေးရီးယား နိုင်ငံသည် လယ်ယာလုပ်ကိုင်သော နိုင် ငံဖြစ်သည့်အလျောက် အဓိကထွက်ကုန်များမှာ ဆေးရွက်၊ သစ်သီး၊ ဂျုံ၊ ပြောင်း၊ သားရေ၊ ပိုးခြည်နှင့် ရေမွှေးလုပ် သော နှင်းဆီပန်းအဆီတို့ ဖြစ်သည်။ ဗုလဂေးရီးယားနိုင်ငံ သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် နှင်းဆီပန်းအဆီအများဆုံးထွက်သော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ တကမ္ဘာလုံးထွက် နှင်းဆီပန်းအဆီ၏ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် ဗုလဂေးရီးယားနိုင်ငံမှ ထွက်သည်။ မရစ် ဆမြစ်ဝှမ်းဒေသတွင် ဧကပေါင်း ၁၂,၀၀၀ လောက်၌ နှင်းဆီ များ စိုက်ပျိုးသည်။ ဗုလဂေးရီးယားနိုင်ငံ ထွက်ကုန် တဝက် ကျော်ကို ဂျာမနီနိုင်ငံက ဝယ်၍ ဗုလဂေးရီးယားနိုင်ငံ သွင်း ကုန်တဝက်ကျော်သည် ဂျာမနီနိုင်ငံထွက်ကုန်များဖြစ်သည်။

ဗုလဂေးရီးယားနိုင်ငံသည် တခါက ရောမအင်ပိုင်ယာ၏ တစိတ်တဒေသဖြစ်ခဲ့သည်။ ရောမအင်ပိုင်ယာကြီး ပြိုကွဲ သောအခါ ဆလဗလူမျိုးများက သိမ်းပိုက်နေထိုင်ကြသည်။ ခရစ်နှစ် ၆၀၀ ကျော်တွင် ဆလဗတို့လက်မှ ဗုလဂါးလူမျိုး များက တဖန် ဖော်လဂါးမြစ်အောက်ပိုင်းဒေသမှ လာရောက် ကာ သိမ်းယူနေထိုင်ကြသည်။ ၈၉၃ ခုနှစ်မှ ၁၂၈၀ ပြည့်နှစ်အ တွင်း ဗုလဂေးရီးယန်းလူမျိုးတို့သည် ဖော်လကန်ကျွန်းဆွယ် ဒေသများစွာကို ဂြိုဟ်တိုင်တိုင် သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။

၁၃၆၉ ခုနှစ်တွင် တူရကီနိုင်ငံက ဗုလဂေးရီးယား နိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ကာ ဗုလဂေးရီးယန်း အင်ပိုင်ယာကြီးကို ဖြိုခွင်းပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ ကျော် အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ၁၈၇၆ ခုနှစ်တွင် ဗုလဂေးရီးယား နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတို့သည် တူရကီ အစိုးရအား တော်လှန်ကြရာ၊ တူရကီတို့က ရက်စက်

ဗူလဂေးရီးယားနိုင်ငံ

အပေါ်ပုံမှာ ဗူလဂေးရီးယားနိုင်ငံ၏မြို့တော် ဆိုဖီယာမြို့ရှိ ထင်ရှားသော ဗန်ညာဗာရှီပလီရှုခင်းဖြစ်သည်။ အောက်ပုံမှာ ဆေးရွက်လုပ်ငန်း ထွန်းကားရာ အချက်အခြာဒေသဖြစ်သော ပလောဒစ်မြို့ပုံဖြစ်သည်။

ကြမ်းကြုတ်စွာ ဖိနှိပ်ချေမှုန်းကြသည်။ ဗော်လကန် ကျွန်း ဆွယ်တွင် လက်ဝါးကြီးအုပ်ချင်နေသော ရှုရှုတို့က တူရကီ တို့၏ ရက်စက်မှုကြီးကို အခွင့်ကောင်းယူ၍ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက တို့ဖက်မှ ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ပေးသဖြင့် အနိုင်ရကာ ဆန် စတက်ဖန်နီ စာချုပ် ချုပ်ဆိုကြသည်။ ယင်း စာချုပ်အရ မက်ဆီဒိုးနီးယားနှင့် တူရကီပိုင် ဥရောပနယ်မြေ အားလုံး လိုလိုအပြင်၊ ယခုလက်ရှိ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက နိုင်ငံတို့ကို ပေါင်း၍ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိကနိုင်ငံဟူ၍ တည်ထောင်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဥရောပ တန်ခိုးကြီးနိုင်ငံများက ယင်းအစီအစဉ်ကို သဘောမကျသဖြင့် ၁၈၇၈ ခုနှစ်တွင် ဘာလင်မြို့၌ ကျင်းပသော ညီလာခံကြီးတွင် ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက မြောက်ပိုင်းအား တူရကီအစိုးရ၏ အထိန်းသိမ်းခံ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းပြည်အဖြစ် သတ်မှတ်ပေး၍ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက တောင်ပိုင်းနှင့် မက်ဆီဒိုးနီးယားတို့ကို တူရကီနိုင်ငံသို့ ပြန်ပေးလိုက်သည်။ ၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက နိုင်ငံသည် တူရကီနိုင်ငံ အောက်မှ ရုန်းထွက်ကာ လုံးဝလွတ်လပ်သော နိုင်ငံအဖြစ် ကြေညာသည်။ ၁၈၈၇ ခုနှစ်မှစ၍ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက အပိုင်စားရသော မင်းသား ဖာဒီနန်သည် ဇာဘုရင်ဘွဲ့ကို ခံယူလိုက်သည်။

၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင် မက်ဆီဒိုးနီးယားနယ်၌ တူရကီတို့က ရက်စက်စွာ သတ်ဖြတ်ဖိနှိပ်မှုကြောင့် ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက နိုင်ငံနှင့်တကွ အခြား ဗော်လကန်နိုင်ငံတို့သည် တူရကီနိုင်ငံအား စစ်ကြေညာသည်။ ယင်းစစ်ပွဲတွင် တူရကီတို့ စစ်ရှုံး၍ နယ်ပယ်ပေါင်း များစွာ လက်လွှတ်ခဲ့ရလေရာ၊ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက နယ်ပယ်အများဆုံး ရရှိလိုက်သည်။ သို့ရာတွင် ဗော်လကန် နိုင်ငံအချင်းချင်း အဝေမတည့်သဖြင့် ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက နိုင်ငံသည် သူ၏ မဟာမိတ်နိုင်ငံများနှင့် စစ်ဖြစ်ရပြန်သည်။ ဤအကြိမ်တွင် ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက စစ်ရှုံးခဲ့ရာ ဒိုးဗရူးကျ နယ်ကို ရုမေးနီးယား နိုင်ငံသို့ ပေးအပ်လိုက်ရသည်။ မက်ဆီဒိုးနီးယားနယ်ကိုလည်း ဂရိနှင့် ဆားဗီးယားတို့က ခွဲဝေယူကြသည်။

ပဌမ ကမ္ဘာစစ်ဖြစ်သောအခါ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက နိုင်ငံသည် ယခင်က နယ်ပယ်များဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်ကို အခဲမကြေဖြစ်ကာ၊ ဗော်လကန် နိုင်ငံများနှင့် မပူးပေါင်းဘဲ ဂျာမနီနိုင်ငံနှင့် ပူးပေါင်းလိုက်သည်။ သို့ရာတွင် ဂျာမနီတို့ စစ်ရှုံးပြန်သဖြင့် ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိကလည်း အဖိနှိပ်ခံရပြန်သည်။ စစ်လျော်ကြေးများ ပေးရရှိမက၊ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက နိုင်ငံပိုင် နယ်မြေအများကိုလည်း လက်လွှတ်လိုက်ရသည်။

ပဌမကမ္ဘာစစ် ပြီးသည်မှစ၍ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက နိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ မက်ဆီဒိုးနီးယားနှင့် ဒိုးဗရူးကျနယ်ကို ပြန်ရရန် လုံးပမ်းကြပြန်သည်။ ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် အာဏာရှင်စနစ် ထွန်းကားလာပြန်သည်။

၁၉၃၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် တတိယဗောရစ်ဘုရင်သည် အစိုးရကို ကိုယ်တိုင်ဦးစီး၍ အာဏာရှင်အဖြစ် အုပ်ချုပ်သည်။

၁၉၄၀ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဟစ်တလာ၏ အဓမ္မတောင်းဆိုချက်ကြောင့် ရုမေးနီးယားနယ်တို့က ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက ဒိုးဗရူးကျ တောင်ပိုင်းကို ပေးအပ်လိုက်ရသည်။ ၁၉၄၁ခုနှစ်တွင် ဂျာမနီက ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံအား စစ်ကြေညာသောအခါ၊ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက နိုင်ငံသည် ဂျာမနီဖက်မှဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သည်။ ဂျာမနီတို့ စစ်နိုင်လာသည့်အခါ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက နိုင်ငံသည် မက်ဆီဒိုးနီးယားနှင့် အရေနယ်များကို ဆုအဖြစ် ရရှိသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် ဗောရစ်ဘုရင် နတ်ရွာစံ၍ သားတော် ဆီမီယွန် နန်းတက်သည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ရှုရှုတို့က ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက နိုင်ငံအား စစ်ကြေညာခဲ့သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ပြီးသောအခါ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိကကို ရှုရှုတို့က ချုပ်ကိုင်ထားရာမှ နောင်အခါ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိကသည် ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံဖြစ်လာသည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ဆီမီယွန်ဘုရင်ကို နန်းချ၍ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအဖြစ် ထူထောင်လိုက်သည်။

ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက မြို့တော်သည် ဆိုဖီယာမြို့ ဖြစ်သည်။ အခြားထင်ရှားသော မြို့ကြီးများမှာ ပလော့ဒစ်၊ ဗာနာ၊ ရုစ၊ ဗားဂတ် စသည့်မြို့များဖြစ်သည်။ ဗားဂတ်နှင့် ဗာနာ မြို့ကြီး ၂ မြို့သည် ပင်လက်နက်ပေါ်ရှိ ထင်ရှားသော သင်္ဘောဆိပ်မြို့ကြီးများ ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက

ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိကသည် ရုမေးနီးယားနိုင်ငံ၏မြို့တော်ဖြစ်၍ ဒန်းညမြစ်လက်တက် တစ်ဖက်သော ဒမ်ဗိုဗစ်ဇားမြစ်ပေါ်တွင် ခွ၍တည်ရှိ၏။ ဒန်းညမြစ်၏ မြောက်ဖက် ၃၃ မိုင်ဝေးသည်။ ဒမ်ဗိုဗစ်ဇားမြစ်ဝမှ ၃၇ မိုင်ဝေးသည်။ မြို့၏ အဆောက်အအုံများနှင့်တကွ လမ်းပန်းတို့ကို ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပါရစ်မြို့ နမူနာအတိုင်း တည်ဆောက်ထားသဖြင့် ယင်းမြို့ကို ဥရောပအရှေ့ပိုင်း၏ ပါရစ်မြို့ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသည်။

ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက အမည်သည် ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက ကလေးကို အစွဲပြု၍ တွင်သည်ဟု အချို့ကဆို၍ အချို့ကမူ ရုမေးနီးယားဘာသာဖြင့် ပျော်မြူးဖွယ်ရာမြို့ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက စကားမှ လာသော အမည်ဟု ဆိုကြသည်။ ယင်းမြို့၏ အစိုးရလုံးအမည်မှာ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက ရုမေးနီးယား အစိုးရရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက အများအားဖြင့် ခေတ်မှီအဆောက်အအုံကြီးများ ရှိသော်လည်း ရှေးခေတ်အဆောက်အအုံ အချို့နှင့် လမ်းကျဉ်းကလေးများလည်း ရှိသေးသည်။ စင်စစ် ဗုဒ္ဓဂေဟိယုဒါနိက ရုမေးနီးယားနိုင်ငံ ပေါ်ပေါက်မလာမီကပင်

ဗူးခရက်မြို့ကျက်သရေဆောင် အမျိုးသားစီးပွားရေးပြတိုက် အဆောက်အအုံကြီး၏ ရှုခင်းတစ်စိတ်တစ်ဒေသ

တည်ရှိပြီး ဖြစ်သော မြို့ဖြစ်သော်လည်း၊ ၁၄ ရာစုနှစ်ကမှ စတင် တည်ထောင်သော မြို့ဖြစ်သဖြင့် အကောင်းဆုံးမြို့ တမြို့ဟုကား မခေါ်နိုင်ချေ။ ၁၈၆၁ ခုနှစ်တွင် ဝေါလော့ကီး ယားနှင့် ဖော်လဒေးဗီးယားနယ် ၂နယ်ကိုပေါင်း၍ ရူမေးနီးယားနိုင်ငံ ထူထောင်သောအခါ ဝေါလော့ကီးယားနယ်၏ မြို့တော် ဗူးခရက်ကို မြို့တော်အဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ ဗူးခရက်မြို့သည် အခြား ဖော်လကန်မြို့များကဲ့သို့ စစ်ဒဏ်ကို အကြိမ်ကြိမ် ခံခဲ့ရသည်။ ပဌမကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၁၆ ခုနှစ် မှ ၁၉၁၈ ခုနှစ်အထိ နှစ်များအတွင်း ဂျာမန်တို့ သိမ်းပိုက် ထားခြင်း ခံရ၍၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းကမူ ရူမေးနီးယား အစိုးရ၏ ဘက်ပြောင်းမှုကြောင့် ဗူးခရက်မြို့သည် မဟာမိတ် ရော ဂျာမန်တို့ကပါ တိုက်ခိုက်ခြင်း ခံရလေသည်။

ဗူးခရက်မြို့သည် မကြာသေးမီ နှစ်များ အတွင်းကပင် စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းကို ချဲ့ထွင်လုပ်ကိုင် လာခဲ့၏။ နိုင်ငံခြားမှ ချည်မျှင်ကို မှာယူ၍ အထည်ရက်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းသည် တိုးတက်ထွန်းကား လာ၏။ ဗူးခရက်မြို့၏ ထင်ရှားသော စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ မြေထည်လုပ်ငန်း၊ သံထည်လုပ်ငန်း၊ အထည်အလိပ်၊ သားရေ၊ ဆပ်ပြာ၊ စက္ကူ၊ အရက် စသော လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။ ဗူးခရက်မြို့သည်

ဓာတ်ဆီ အမြောက်အမြား ဖြန့်ဖြူးရာမြို့ကြီးလည်း ဖြစ်လေသည်။

၁၉၆၁ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ ဗူးခရက်မြို့၏ လူဦးရေသည် ၁,၂၂၉,၁၃၅ ယောက်ဖြစ်သည်။ မြို့သူမြို့သားများသည် အရှေ့တိုင်း၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုနှင့် ဓလေ့ထုံးစံကိုလိုက်နာကြသော်လည်း၊ အထူးသဖြင့် အထက်တန်းလွှာတို့ကမူ အနောက်တိုင်း ယဉ်ကျေးမှုကို လိုက်နာကြသည်။ ၁၈၄၆ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်သော ဗူးခရက် တက္ကသိုလ်သည် ၂၉ရာပ အရှေ့ပိုင်း၌ အကောင်းဆုံးတက္ကသိုလ်များအနက် တခု အပါအဝင်ဖြစ်၏။

ဗူးဒပက်မြို့ ။ ။ ဗူးဒပက်မြို့သည် ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ၏မြို့တော်နှင့် အကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်သည်။ ဗီယင်းနားမြို့ အရှေ့မြောက်ဖက် ၁၃၅ မိုင်အကွာ ဒန်းညမြစ်ပေါ်တွင် ခွ၍ တည်ရှိနေသော အမြွှာမြို့ဖြစ်သည်။ ဒန်းညမြစ်၏ အနောက်ဖက်ကမ်းပေါ်ရှိ ဗူးဒမြို့၊ အိုဗူးဒမြို့တို့နှင့် အရှေ့ဖက် ကမ်းပေါ်ရှိ ပက်မြို့တို့ကို ပေါင်း၍ ဗူးဒပက်မြို့ဟု တွင်သည်။ ဗူးဒမြို့သည် တောင်ကုန်းပိုင်း၌ တည်၍ ပက်မြို့မှာမူ မြေနိမ့်ပိုင်းတွင် တည်သည်။ တဖက်ကမ်းနှင့် တဖက်ကမ်းကို တံတားကြီး

ဗူးဒပက်မြို့

မြေနှင့်တယ်ခမ်းနားစွာ ဆက်သွယ်ထားရာ၊ လန့်စစ် တံတားသည် ဥရောပတိုက်တွင် တခါက အကြီးဆုံး တန် ကား တခု ဖြစ်သည်။

ဗူးဒပက်မြို့ကို ၂ရာစုနှစ်ခန့်ကစ၍ ရောမလူမျိုးတို့ တည် ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ယခု အိုဗူးဒမြို့တည်ရာ နေရာတွင် တည် ရှိ၍ အက်ကွင်းကမ်းမြို့ဟူ၍ ခေါ်သည်။ ကဲလတစ်ဘာသာ စကားဖြင့် အက်ကွင်းကမ်းမြို့ဟူသည်မှာ ဆေးစမ်းဟု အ ဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ယင်းမြို့၏အပါးဝန်းကျင်တွင် ကျန်းမာရေးအ တွက် အလွန်အဖိုးတန်သော နာမည်ကျော် ဆေးစမ်းများ ရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ခရစ် ၃၇၆ ခုနှစ် လွန်သောအခါ ဟန်း၊ အောစတြိုဂေါ့၊ အဗား၊ ဆလဗစသော လူမျိုးများ အဆက်ဆက် ဝင်ရောက်နေထိုင်ကြကာ ဗူးဒနှင့် ပက်မြို့များ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ၁၃၆၁ ခုနှစ်တွင် ဗူးဒမြို့သည် ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ၏မြို့တော်ဖြစ်လာသည်။ ၁၅၂၆ ခုနှစ်မှ ၁၆၈၆ ခုနှစ် အထိ မကြာခဏဆိုသလိုပင် တူရကီတို့က သိမ်းပိုက်ထားခဲ့ သည်။ ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ပက်မြို့သည် ဗူးဒမြို့ ထက် ပို၍ စည်ကား ဖွံ့ဖြိုးလာသည်။ ၁၈၇၂ ခုနှစ်တွင် ဗူး ဒနှင့် ပက်မြို့ကိုပေါင်း၍ ဗူးဒပက်မြို့ဟု မှည့်ခေါ်သည်။ ထို အချိန်မှစ၍ ဗူးဒပက်မြို့သည် ဒီရေအလား တိုးတက်စည် ကားလာသည်။ ဒန်းညမြစ်ပေါ်၌ ဗီယင်းနားမြို့မှ လွဲလျှင် ဗူးဒပက်မြို့သည် အကြီးဆုံးဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်၍ သင်္ဘောများ

စွာ ဥဒါဟို ဝင်ထွက်သွားလာနိုင်သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် အတွင်း ၁၉၄၄ ၄၅ ခုနှစ်တွင် ဗူးဒပက်မြို့ထဲ၌ ဂျာမန်နှင့် ရုရှ စစ်တပ်များ အတန်ကြာတိုက်ပွဲဖြစ်ပွားရာ မြို့သည် များ စွာ ပျက်စီးသွားသဖြင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရလေသည်။

ဗူးဒပက်မြို့တွင် ရှေးဟောင်းနှင့် ခေတ်သစ် အဆောက် အအုံအများအပြား ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ဗူးဒမြို့တွင် ရှေး က ဆောက်လုပ်ခဲ့သော ဘုရင့်နန်းတော်၊ ဘီသိုက်ခံ ဘုရား ရှိခိုးကျောင်းစသည့် ရှေးဟောင်းအဆောက်အအုံများ ရှိ၍ ပက်မြို့ဖက်တွင်မူ စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် အရောင်းအဝယ်ဌာန များရှိရာ၊ ခေတ်မှီအဆောက်အအုံများဖြင့် စည်ကားလျက် ရှိသည်။ ပါလီမန်လွှတ်တော်နှင့် ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ၏ အထင်ရှား အကြီးကျယ်ဆုံးသော ဗူးဒပက်တက္ကသိုလ် အဆောက်အအုံ တို့သည် ပက်မြို့ဖက်၌ တည်ရှိသည်။ ဥရောပတိုက်ရှိ အလှပ ဆုံးသော လမ်းတလမ်းဖြစ်သည့် အနွရုစီစကြာစီလမ်းသည် ပက်မြို့၌ရှိသည်။ ဗူးဒပက်မြို့သည် ဟန်ဂေရီတနိုင်ငံလုံးမှ သာမက ပတ်ဝန်းကျင် နိုင်ငံများဖြစ်သော ရုရှ၊ ချက်ကိုဆ လိုဗားကီးယား၊ ဩစတြီးယား၊ ယူဂိုစလားဗီးယားနှင့် ရူမေနီးယား နိုင်ငံတို့မှ လာသော မီးရထားလမ်းတို့ ဆုံရာ မြို့ကြီးဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ဗူးဒပက်မြို့၏ အဓိကလုပ် ငန်းများဖြစ်သော ဂျုံစပါး၊ အရက်၊ ဆေးရွက်၊ သားရေ၊ လျှော်နှင့် ကျွဲ နွားမွေးမြူရေး စသည့် လုပ်ငန်းကြီးများမှ

ဗူးဒပက်မြို့ရှိ ပါလီမန်လွှတ်တော်

ထွက်သော ကုန်ပစ္စည်းများကို မီးရထားလမ်းနှင့် တဖုံ၊ ဒန်း ညှိမိတလျှောက် ရေလမ်းဖြင့် တသွယ် နိုင်ငံအရပ်ရပ်သို့ ကင်ပို့နိုင်သည်။ ဗူးပင်မြို့သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီး အကျယ်ဆုံးသော ဂျုံစက်ကြီးများရှိရာ မြို့ဖြစ်ရုံမက၊ သံနှင့် သံမဏိလုပ်ငန်း ဗဟိုဌာနလည်း ဖြစ်သည်။ ဥရောပ တတိုက် လုံးတွင် အကြီးဆုံးသော လျှပ်စစ်လုပ်ငန်းကြီးများ ဗူးပင် မြို့တွင် ရှိသည်။ ဗူးပင်မြို့သည် ပဌမဆုံးသော မြေ အောက် ထရော်လီလမ်းကို ဖောက်လုပ်ခဲ့သည့် မြို့လည်း ဖြစ်လေသည်။

၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်ခန့်မှန်းခြေအရ ဗူးပင်မြို့၏လူဦးရေသည် ၁,၈၀၇,၂၉၉ ယောက်ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့အနက် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် ဟန်ဂေရီလူမျိုးများဖြစ်၍ နိုင်ငံခြားသား အလွန် နည်းသည်။

ဗူးပင်။ ။ဗူးပင်သည် လူတို့ စားသုံးရသော ဟင်းသီး ဟင်းရွက်ပင်ဖြစ်၍ ရုက္ခဗေဒအလိုအားဖြင့် လဂျင်နေးရီးယား ဗာလဂါရစ်ဟု ခေါ်သည်။

အပူပိုင်းဒေသ အထူးသဖြင့် အတန်ငယ်ခြောက်သွေ့သော ဒေသတွင် စိုက်ပျိုးကြသည်။ ခြံဝင်းအနည်းငယ် ရှိသော အိမ်ယာများတွင် အိမ်တွင်းဟင်းခင်းအဖြစ် စင်ကလေးများ ထိုး၍ပင် စိုက်ပျိုးလေ့ ရှိကြသည်။ ယင်းသည် နွယ်ပင်ဖြစ်၍ အကိုင်းအရွက်စသည်တို့၌ အမွှေးနုကလေးများ ဖုံးနေသည်။ အသီးအနုတွင်လည်း အမွှေးနုများ ပါရှိ၍ ရင့်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက်၊ အမွှေးများ ပါးသွားသည်။ အရွက်သည် လက်ဝါးပုံ ကျယ်ပြန့်၍ နူးညံ့ထူထဲသည်။ အသီးသည် ပုလင်းပုံ သဏ္ဍာန် အောက်ပိုင်းကား၍ လည်ဝကျဉ်းသည်။ အချို့ ဗူးသီးသည်ပု၍ အချို့သည် ရှည်သည်။ ၂ ပေခန့်အထိ ရှည်သော ဗူးသီးရှိသည်။ ဗူးပွင့်သည် အဖြူရောင်ဖြစ်၍ အချင်း ၂ လက်မခွဲခန့် ကျယ်သည်။

လူသိများသည့် ဗူးပင်၏ အသီးအရွက်နှင့် အပွင့်များ

ဗူးသီး၊ ဗူးရွက်၊ ဗူးညွန့်တို့ကို ဟင်းလျာအဖြစ် ချက်ပြုတ် စားသောက် ကြသည်။ ဗူးသီးအသားကို လှီး၍ ဆန်မှုန့်၊ ပဲမှုန့်၊ ရွှေခြည်တို့ဖြင့် ကြော်သော ဗူးသီးကြော်သည် မြန်မာ တို့၏ နာမည်ကျော် သရေစာ တမျိုး ဖြစ်သည်။ ဗူးသီး အသားကို လှီး၍ အခြောက်လှန်းပြီးနောက် ရာသီကုန်သည့် အခါ ယင်းကို ရေနွေးဖျော၍ သုတ်စား ချက်စားကြသည်။ ဗူးသီး၊ ဗူးညွန့်၊ ဗူးရွက်တို့၏ အရသာသည် ချိုသည်။ နှုတ်ကို မြိန်စေတတ်သည်။ ဓာတုရသကျမ်း အလိုအားဖြင့် ဗူးသီးသည် တောပင့်ကူ၏ အဆိပ်ကိုပင် လျင်စွာပယ်နိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။

ဗူးသီးနှင့်ကျေးသား ရောစပ်၍ မစားသင့်ချေ။ အန္တရာယ် ဖြစ်စေတတ်သည်။

ဗူးသီးရင့်ရင့်ကို အတွင်းမှ အသားများ ခြစ်ထုတ်၍ ဗူး တောင်းခွံချည်း ကျန်သည့်အခါ အခြောက်လှန်းကာ ရေ၊ သို့မဟုတ် ထန်းရည်ထည့်၍ သယ်ယူရန် အသုံးပြုကြသည်။

ဗူးပွန်မင်းဆက်။ ။၁၅၈၉ ခုနှစ်မှ ၁၇၉၂ ခုနှစ်အတွင်း နှင့် ၁၈၁၄ ခုနှစ်မှ ၁၈၄၈ ခုနှစ်အတွင်းတွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၌ ၎င်း၊ ၁၇၀၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၉၃၁ ခုနှစ်အတွင်း စပိန်နိုင်ငံ၌၎င်း စိုးစံခဲ့ ကသော မင်းများကို ဗူးပွန်မင်းဆက်ဟု ခေါ်သည်။ ယင်းမင်းဆက်၏ အဆက်အနွယ်အချို့သည် ပါးမားနယ်၊ နာဗားနယ်နှင့် နေပယ်မြို့တို့၌လည်း အုပ်စိုးခဲ့ကြပူးသည်။

ဗူးပွန်မင်းဆက်သည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ အကျယ်အဝန်းဆုံး နယ်ဖြစ်သည့် ဗူးပွန်နေးနယ်ကို စားသည့် နယ်စားမျိုးမှ ဆင်းသက်ပေါက်ပွားလာသူများ ဖြစ်ကြ၍၊ ယင်းနယ်၏ မြို့တော် ဖြစ်သော ဗူးပွန်လာရန်ပွဲမြို့ကို အစွဲပြု၍ ထိုဗူးပွန် ဟူသော အမည်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုနယ်စားမျိုး သည် ပြင်သစ်ဘုရင်မျိုးနွယ်နှင့် လက်ဆက်ကြရာမှ မင်းမျိုး မင်းနွယ်များ ဖြစ်လာကြ၏။

၉ရာစုနှစ်ကုန်ခါနီးတွင် ဗူးပွန်နေးနယ်ကို စားရသူ ဝဲရွန် အိုင်းမားသည် ဗူးပွန်ဆွေမျိုးစု၏ အစဖြစ်သည်။ ဝဲရွန်အိုင်း မား၏ သမီးအကြီး မတီလဒါနှင့် ရှမ်ပိန်နယ် စစ်သေနာပတိ ဒမ်းပီယာတို့၏အဆက်အနွယ်အဂ္ဂနက်သည် ဗာဂန်နီနယ်စား ဂျွန်နှင့် လက်ဆက်ရာ သမီး ဗီအာထရစ်ကို ဖွားမြင်သည်။ ဗီအာထရစ်သည် နဝမ လူဝီ၏သားတော်အငယ် ကလားမွန် နယ်စား ရောဗတ်နှင့် အကြောင်းပါရာမှ မြင်သော သား တော် လူဝီသည် ၁၃၂၇ ခုနှစ်တွင် ဗူးပွန်မြို့စား ဖြစ်လာသည်။ လူဝီမင်းသားမှ ဆင်းသက်သော အဆက်အနွယ်များသည် ၁၅၂၇ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်သော ချားလက်ထက်အထိ သား စဉ်မြေးဆက် ဗူးပွန်မြို့စားဘွဲ့ကို ဆက်ခံခဲ့လေသည်။ ယင်း နောက် တိုက်ရိုက် အဆက်အနွယ်များ မဟုတ်သော်လည်း သွေးသား မကင်းသူများပင် ဗူးပွန်မြို့စားဘွဲ့ကို ခံယူခဲ့သည်။

၁၅၃၇ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်သော ဗူးဗွန်မြို့စား ချား (ဗင်းဒုံးမြို့စားအဖြစ်မှ ဗူးဗွန်မြို့စားအဖြစ် ဆက်ခံခဲ့သူ)၏ သားအကြီး အန်တိုနီသည် နာဗားနယ်၏ အမွေခံ မင်းသမီးဇန်းဒဲလဗတ်နှင့် လက်ဆက်ရာမှမြင်သော နာဗား မင်းသားဟင်နရီသည် ပြင်သစ်နိုင်ငံဘုရင် ဒုတိယဟင်နရီ၏သမီးတော်မာဂရက်နှင့် သင့်သဖြင့်၊ စတုတ္ထမြောက် ဟင်နရီ ဘုရင် (၁၅၅၃ ၁၆၁၀)ဟူသော ဘွဲ့ဖြင့် ပြင်သစ်ထီးနန်းကို ဆက်ခံသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံ ဗူးဗွန်မင်းဆက်ဟူ၍ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

စတုတ္ထဟင်နရီ (၁၅၃၃ ၁၆၁၀)ဘုရင်၏ အဆက် အနွယ်များ ဖြစ်ကြသော ဆဲသုံးဆက်မြောက် လူဝီ ဘုရင် (၁၆၀၁ ၁၆၄၃)၊ ဆဲလေးဆက်မြောက် လူဝီ ဘုရင် (၁၆၃၈ ၁၇၁၅)၊ ဆဲငါးဆက်မြောက် လူဝီဘုရင် (၁၇၁၀ ၁၇၇၄)နှင့် ဆဲခြောက်ဆက်မြောက်လူဝီဘုရင် (၁၇၅၄ ၁၇၉၃) တို့သည် ၁၇၈၉ ခုနှစ်တိုင်အောင် ပြင်သစ်နိုင်ငံကို အဆက်မပြတ် အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြလေသည်။ ဆဲခြောက်ဆက်မြောက် လူဝီဘုရင်နှင့် မာရီအန်တိုနီမိဖုရားတို့ နန်းကျ၍ အသတ်ခံရပြီးနောက်၊ ဗူးဗွန်မင်းဆက်ခေတ္တပြတ်သွားသော်လည်း၊ ၁၈၁၄ ခုနှစ်တွင် ဆဲရှစ်ဆက်မြောက် လူဝီဘုရင် (၁၇၅၅ ၁၈၂၄) နန်းတက်သောအခါ ဗူးဗွန်မင်းဆက် ပြန်ပေါ်လာပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ၁၈၄၈ ခုနှစ်၌ လူဝီဖိလစ်ဘုရင်လက်ထက်တွင် ဖြစ်ပွားသော တော်လှန်ရေးကြောင့် ဗူးဗွန်မင်းဆက် ပြတ်သွားလေသည်။

စပိန်နိုင်ငံ ဗူးဗွန်မင်းဆက်သည် ၁၇၀၀ ပြည့်နှစ်တွင်မှ စတင်ခဲ့သည်။ ပြင်သစ်ဘုရင် ၁၄ ဆက်မြောက် လူဝီ၏ မြေးတော် ပဉ္စမ ဖိလစ်ဘုရင် (၁၆၈၃ ၁၇၄၆) မှ စတင်၍ စပိန်နိုင်ငံတွင် ဗူးဗွန်မင်းဆက် ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ဖိလစ်ဘုရင်၏ အဆက်အနွယ်များဖြစ်သော ဆဋ္ဌမာဒီနန်ဘုရင် (၁၇၁၃ ၁၇၅၉)၊ တတိယ ချားဘုရင်(၁၇၁၆ ၁၇၈၈)နှင့် စတုတ္ထချားဘုရင် (၁၇၄၈ ၁၈၁၉)၊ သတ္တမ မာဒီနန်ဘုရင် (၁၇၈၄ ၁၈၃၃)၊ ဒုတိယ အဇူဗဲလားဘုရင်မ (၁၈၃၀ ၁၉၀၄)နှင့် ဆဲနှစ်ဆက်မြောက် အယ်လဖွန်းဆိုးဘုရင် (၁၈၅၇-၁၈၈၅)နှင့် ၁၃ ဆက်မြောက် အယ်လဖွန်းဆိုးဘုရင် (၁၈၈၆ ၁၉၄၁)တို့ လက်ထက်တိုင် ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် စပိန်သမ္မတနိုင်ငံ ဖြစ်ပေါ်လာသည်အထိ ဗူးဗွန်မင်းများ စပိန်နိုင်ငံ၌ အဆက်ဆက် အုပ်စိုးခဲ့ကြသည်။

စပိန်ဘုရင် တတိယချားသည် စပိန်ထီးနန်း မဆက်ခံရသေးမီ ၁၇၃၈ ခုနှစ်တွင် နေပယ်ဘုရင်နှင့် ပါးမားနယ်စား ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် စပိန်ဘုရင်အဖြစ် နန်းတက်သောအခါ နေပယ်နှင့် ပါးမားနယ်တို့ကို သားတော်အငယ် မာဒီနန်အား ပေးအပ်လိုက်သည်။ မာဒီနန်နှင့် သူ၏ အဆက်အနွယ်များဖြစ်သော ပဌမဖရန်စစ်၊ ဒုတိယမာဒီနန်နှင့် ဒုတိယ

ဖရန်စစ်တို့သည် စစ္စလီကျွန်းအပါအဝင် နေပယ်နှင့် ပါးမားဘုရင်များအဖြစ် အုပ်စိုးခဲ့ရာ ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဣတလီထီးနန်းနှင့် ပေါင်းလိုက်ရသည့် အချိန်အထိ ဖြစ်သည်။

ပြင်သစ်၊ စပိန်၊ ပါးမားနှင့် နေပယ်တို့မှ ဗူးဗွန် မင်းဆက်၏ အဆက်အနွယ်များသည် ယခုတိုင် ကျန်ရစ်ခဲ့သေးသည်။ ပြင်သစ် သမိုင်း၌ အလွန်ထင်ရှားသော ကွန်ဒီ ဆွေမျိုးစုသည် ဗူးဗွန်မင်းဆက်၏ အနွယ်တော်များ ဖြစ်လေသည်။

ဗူးလင်း, အန်း(ခရစ် ၁၅၀၇-၁၅၃၆)။ ။အန်းဗူး လင်းသည် အင်္ဂလန်ပြည် အဋ္ဌမ ဟင်နရီဘုရင်၏ဒုတိယမိဖုရားဖြစ်၍ ပဌမအယ်လစ်ဗက် ဘုရင်မကြီး၏ မယ်တော် ဖြစ်သည်။ နောင် အားဘွဲ့ရ ဝစ်ရှင်ယာစား ဖြစ်လာသော ဆာတောမတ်ဗူးလင်းနှင့် ဒျူဘွဲ့ရ နောဖို့စား၏သမီး အယ်လစ်ဗက်တို့မှ ၁၅၀၇ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်သောသမီးဖြစ်သည်။

ဖခင်ဖြစ်သူ ဆာတောမတ် ဗူးလင်းအား အဋ္ဌမ ဟင်နရီဘုရင်က ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ သံအမတ်အဖြစ် ခန့်အပ်လိုက်သောအခါ အန်းလည်း လိုက်ပါသွားသည်။ ပဌမတွင် ၁၂ ဆက်မြောက် လူဝီဘုရင်၏မိဖုရား အင်္ဂလိပ်မင်းသမီးမေရီ၏ အပါးတော်မြဲ အပျိုတော်အဖြစ် အမှုထမ်း၍၊ မေရီမင်းသမီး မုဆိုးမဖြစ်သွားပြီးနောက် အင်္ဂလန်သို့ ပြန်သွားသော်လည်း၊ ပြင်သစ်နန်းတွင်း၌ပင် အမှုထမ်းနေရစ်ခဲ့လေသည်။ ပြင်သစ်နန်းတော်၌လည်း အန်း၏ ပါးနပ်လိမ္မာမှုနှင့် ရုပ်ရည် ချောမောလှပမှုကြောင့် လူအများ၏ ချစ်ခင်ခြင်းခံရသည်။

၁၅၂၂ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ပြန်ရောက်သောအခါ ဟင်နရီဘုရင်၏ ပဌမမိဖုရား ကက်သရင်းထံတွင် ခစားနေရင်း၊ ဘုရင်နှင့် မေတ္တာ သက်ဝင်မိသည်။ ဟင်နရီဘုရင်သည် အန်းအား လက်ထပ်ရန်အတွက် ကက်သရင်းမိဖုရားနှင့် ကွာရှင်းရန် ကြိုးစားခဲ့သော် သတ္တမ ကလဲမန့် ပုပ်ရဟန်းမင်းက ဆောင်ရွက်မပေးဘဲ နေခဲ့သဖြင့် ဟင်နရီ ဘုရင်သည် အင်္ဂလန်ပြည် သံဃာအဖွဲ့ကို ဗရင်ဂျီသံအဖွဲ့မှ ခွဲထုတ်ကာ ဂိုဏ်းသီးခြား ထောင်လေသည်။ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း အင်္ဂလန်ပြည် သံဃာအဖွဲ့၏ ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ခံယူလိုက်သည်။ (ခရစ်ယာန် သာသနာ့အရေးပုံ-ရှု။) ၁၅၃၃ ခုနှစ်တွင် ကန်တာဗားရီဂိုဏ်းအုပ်ကြီး ကရန်းမားက ကက်သရင်းမိဖုရားနှင့် ကွာရှင်းပေး၍ အန်းနှင့် ဇန်နဝါရီလလောက်ကပင် တိတ်တဆိတ် လက်ထပ်ထားခဲ့သည်ကို တရားဝင်အဖြစ် အသိအမှတ် ပြုလိုက်သည်။ ထိုနှစ် ဇွန်လတွင် အန်းအား အဘိသိက်ခံ မိဖုရားကြီးအဖြစ် တင်မြှောက်လိုက်သည်။ စက်တင်ဘာလတွင် နောင်အခါ ပဌမ အယ်လစ်ဗက် ဘုရင်မ ဖြစ်လာမည့် သမီးတော်ကို ဖွားမြင်သည်။ (အယ်လစ်ဗက်ဘုရင်မ၊ ပဌမ-ရှု။)

သားယောက်ျား ကလေးသာ မြှော်မှန်းနေသော ဟင်န

အန်းဗူးလင်းအား ဒုတိယ ကြင်ယာတော် မိဖုရားအဖြစ် မြှောက်စားစဉ်

ရီ ဘုရင်သည် အန်းအပေါ်၌ တဖြည်းဖြည်း အပြစ်မြင်လာကာ အန်း၏အပျိုတော် ဂျိန်းဆေးမိုးနှင့် မေတ္တာသက်ဝင်ခဲ့ပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် အန်းကို သစ္စာမတည်ဟု စွပ်စွဲ၍ လန်ဒန်မျှော်စင်ကြီး၌ အကျဉ်းချထားပြီးလျှင် တရားခွင် တင်ကာ စစ်ဆေးစေသည်။ တရားရုံးတော်မှ သေဒဏ်စီရင်လိုက်သဖြင့် ၁၅၃၆ ခုနှစ် မေလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ခေါင်းဖြတ်၍ အဆုံးစီရင်ခြင်း ခံရလေသည်။

ဗေဒစာအုပ်ကဏ္ဍခြင်း။ ။ခြင်းလုံးခတ်ခြင်းသည် မြန်မာလူမျိုးတို့၏ အမျိုးသား ကစားနည်းဖြစ်သကဲ့သို့ ဗေဒစာအုပ်ကဏ္ဍခြင်းသည်လည်း အမေရိကန်လူမျိုးတို့၏ အမျိုးသား ကစားနည်း ဖြစ်သည်။ ဗေဒစာအုပ်ကဏ္ဍခြင်းသည် ကစားကွင်း အတွင်း၌ ဘောလုံးကို လက်ဖြင့် ပစ်၍၎င်း၊ ဗက်တံဖြင့် ရိုက်၍၎င်း ကစားသော ကစားနည်းမျိုးဖြစ်သည်။

ဗေဒစာအုပ်ကဏ္ဍခြင်းကို အမေရိကန်ပြည်တွင်းစစ် အတွင်းက ဗိုလ်ချုပ်ဖြစ်ခဲ့သူ အက်ဗနာ ဒူဗယ်ဒေး ဆိုသူသည် ၁၈၃၉ ခုနှစ်တွင် နယူးယော့ပြည်နယ် ကူးပါးစတောင်းမြို့၌ စတင်တီထွင်ခဲ့သည်။ ထိုအလျင်ကမူ ယင်း ကစားနည်းမျိုးကို ကစားခဲ့ကြသော်လည်း ဒူဗယ်ဒေး၏ စည်းကမ်းစနစ်ချ

မှတ်ကစားမှုကြောင့် ယခုခေတ် လူသိများသော ဗေဒစာအုပ်ကစားနည်းပေါ်လာခဲ့သည်။ တီထွင်သူ ဒူဗယ်ဒေးအား ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် သူ့ဇာတိ ကူးပါးစတောင်းမြို့တွင် အမျိုးသား ဗေဒစာအုပ်ကစားနည်းနှင့် ပြတိုက်တခု ဖွင့်လှစ်ထားလေသည်။ ယင်းကစားနည်းသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာပြီဖြစ်သော်လည်းခေတ်မစားသေးချေ။

ဗေဒစာအုပ်ကစားသည့်အခါ ကွင်းကြီး၏အလယ် အတွင်းကစားကွင်းတဝိုက်တွင် ဗဟိုပြုကစားကြသည်။ အပြင်ကွင်းသည် ကျယ်နိုင်သမျှကျယ်ရ၍၊ စည်းရိုးခတ် ထားတတ်သည်။ အတွင်း ကစားကွင်းသည် ရာမေတ်ကွက်ပုံရှိ၍ ဘေးအနား တဖက်လျှင် ပေ ၉၀ ရှည်သည်။ ထောင့် ၄ ထောင့်ရှိ သည့် အနက် ၃ ထောင့်ကို ပဌမ အခြေခံထောင့်၊ ဒုတိယအခြေခံထောင့်၊ တတိယအခြေခံထောင့်ဟု ခေါ်၏။ ကျန်ထောင့် တထောင့်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဟုမ်းပလိတ်ခေါ်၍ ဗက်တံကို နေသော နေရာဖြစ်သည်။ ဗက်တံကိုနှင့် ဘောလုံးပစ်သူတို့ နေရာများသည် ၆၀ ၌ ပေ ကွာဝေးရသည်။

ဗက်တံကိုနေရာနှင့်ဒုတိယအခြေခံထောင့်သည် ၁၂ ပေ ၉၂ လက်မ ဝေးသည်။ ဤကား လူကြီးများအတွက် ဗေဒစာအုပ်ကစားကွင်းဖြစ်၍၊ ကလေးများအတွက် ကစားကွင်း

ဗေဘာကစားခြင်း

ဗေဘာကစားခြင်းသည် ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်ရေး ကစားနည်းကောင်း တခုဖြစ်သည်။

ဗေဒနာကစားခြင်း

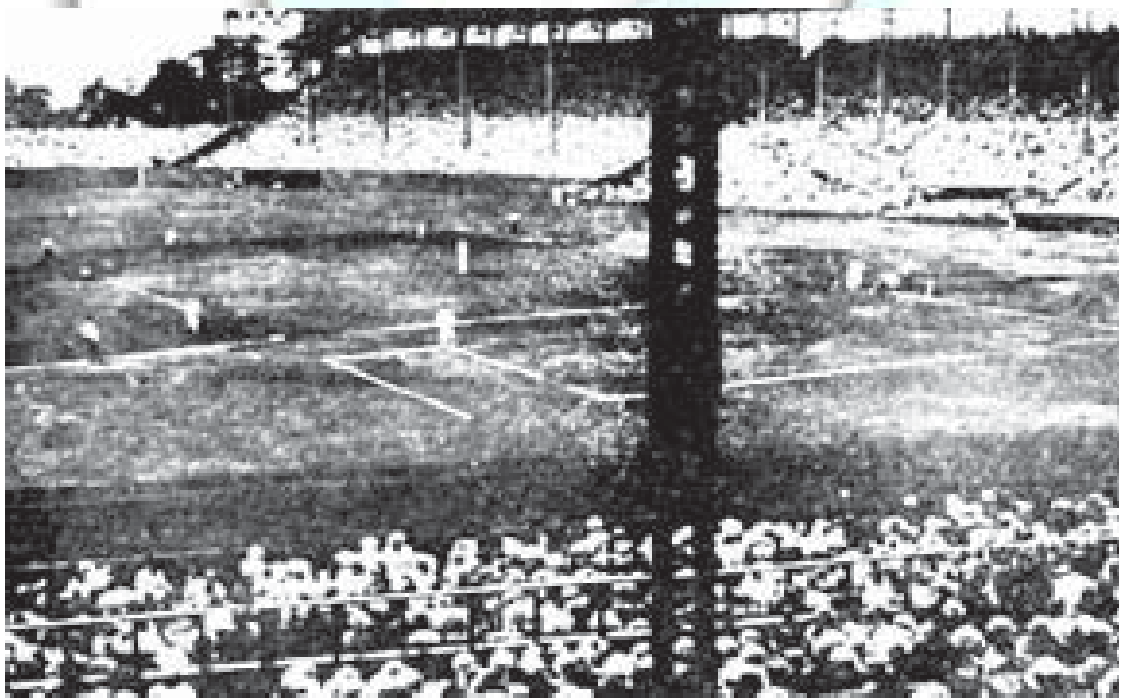
ကိုမူ ထို့သက်သေးသောအလယ်ကွင်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။ အနားဟုတ်လျှင် ပေ ၉၀ မဟုတ်ဘဲ ၈၂ ပေထား၍ ဘောလုံးပစ်သူနှင့် ဗက်တံကိုင်းနေရာကို ပေ ၅၀ အကွာ ထားနိုင်သည်။ ဗက်တံကိုင်း နေရာနှင့် ဒုတိယအခြေခံ ထောင့်ကို ၁၁၅ ပေသို့ လက်မ ခွာထားရသည်။

ဗေဒနာ ကစားရာ၌ အသုံးပြုသော ဘောလုံးသည် မာသည်။ အဝန်း ၉ လက်မနှင့် ၉၂ လက်မအတွင်းရှိသည်။ ဗဟိုတွင်ဖော့ခံ၍ ရော်ဗာအထပ်ထပ် သိုးမွေးခင်အနုအကြမ်း အထပ်ထပ်ပတ်၍ အပေါ်မှ မြင်းသားရေဖြင့် ချုပ်ထားသည်။ ၅ အောင်စမှ ၅ ၄ အောင်စအထိ လေးသည်။

ဘောလုံးရိုက်သော ဗက်တံသည် သစ်မာသားဖြင့် ပြုလုပ်ထား၍ ၄၂ လက်မထက် ပို၍ မရှည်ရချေ။ ဗက်တံသည် အလုံးဖြစ်၍ အကြီးဆုံးအပိုင်းတွင် အချင်း ၂ ၂ လက်မရှိသည်။ ဗက်တံကိုင်းသည် စတုတ္ထအခြေခံထောင့်-ဟုမ်းပလိတ်၏ ဝဲယာရှိ သတ်မှတ်ထားသော အကွက်တွင် နေရသည်။

ဗေဒနာ ကစားရာ၌ အနည်းဆုံးဒိုင်လူကြီး တယောက် အများဆုံး ၄ ယောက် ထားနိုင်သည်။ ဒိုင်လူကြီး ချုပ်သည် ဘောလုံးပစ်သူ၏ နောက်တွင် နေ၍၊ ကျန် ၃ ယောက်က ပဌမအခြေခံထောင့်၊ ဒုတိယ အခြေခံထောင့်၊ ဘောလုံးဖမ်းသူ နောက်တို့တွင် နေ၍ ကြည့်ရသည်။

ဗေဒနာ ကစားရာတွင် အသင်း ၂ သင်း ယှဉ်ပြိုင်ကစားရ၍ တသင်းလျှင် ကစားသူ ၉ ယောက်စီ ပါဝင်ရသည်။ ယင်းတို့မှာ ဘောလုံးပစ်သူ၊ ဘောလုံးဖမ်းသူ၊ ပဌမ အခြေခံထောင့်လူ၊ ဒုတိယအခြေခံထောင့်လူ၊ တတိယ အခြေခံထောင့်လူ၊ ဒုတိယနှင့်တတိယအခြေခံနှစ်ခုကြား ဘောဖမ်းလူ၊ ဘောဖမ်းကွင်း ဗယ်လူ၊ ဘောဖမ်းကွင်း အလယ်လူ၊ ဘောဖမ်းကွင်း ယာလူတို့ဖြစ်သည်။ ကစားပွဲ စသောအခါ တဖက် အသင်းက ကွင်းထဲသို့ ဆင်း၍ နေရာယူပြီးနောက်၊ ကျန်အသင်းမှ ကစားသူများက ဘောလုံးကို ဗက်တံနှင့် တလှည့်စီ ရိုက်ကြရသည်။ မိမိအလှည့်မကျမီ ကွင်းပြင်ထွက်၍ ထိုင်စောင့်ရသည်။ ကွင်းထဲမှ ကစားသူသည် လက်တဖက်ကို သားရေလက်အိတ် စွပ်ထားရသည်။ ယာလက်ဖြင့် ဘောလုံး ပစ်တတ်သူဖြစ်လျှင် ဝဲလက်ကို လက်အိတ်စွပ်၍ ဝဲလက်ဖြင့် ဘောလုံးပစ်တတ်သူဖြစ်လျှင် ယာလက်ကို လက်အိတ် စွပ်ရသည်။ ဘောလုံးဖမ်းသူသည် ရိုက်သူနောက်တွင် နေရ၍ အရှိန်ပြင်းစွာနှင့်လာသော ဘောလုံးကို ဖမ်းနိုင်ရန် ပို၍ ထူထူခံထားသော လက်အိတ် စွပ်ထားရသည်။ ထို့ပြင် မျက်နှာကိုင်း၊ ကိုယ်ကိုင်း၊ ခူးကိုင်း ဘောလုံးမှန်၍ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်း မရှိစေရန် ကြေးနန်းကြီး ခတ်ထားသော မျက်နှာစွပ်၊ ခူးစွပ်များ စွပ်၍ ကာကွယ်ထားလေ့ ရှိကြသည်။

ဂျပန်နိုင်ငံတွင် အထူးခေတ်စားလျက်ရှိသော ဗေဒနာ အပြိုင်အဆိုင် ကစားနေကြစဉ်

ဘေးလုံးပစ်သူသည် ဘောလုံးပစ်လွှတ်ချိန်တွင် သတ်မှတ် ထားသော နေရာကွက်ကို မိမိခြေတဖက်ဖြင့် နင်းမိထားစေ ရသည်။ ဘောလုံးပစ်သူသည် ဘောလုံးကို ဗက်တံကိုင်း၏ ခူးအောက်လည်းမကျ၊ ပခုံးပေါ်လည်း မကျော်စေဘဲ ပစ်ပေးမှ စနစ်မှန်ဘောလုံးဟု ခေါ်သည်။ စနစ်မှန်ဘောလုံး ဖြစ်ပါ လျက်နှင့် ဗက်တံကိုင်းက ဘောလုံးကို ဆီး၍မရှိဘဲ ရပ်နေ လျှင်ဖြစ်စေ၊ ဘောလုံးကို ဗက်တံကိုင်းက လှမ်းရိုက်ပါလျက် နှင့် မမိလိုက်လျှင်ဖြစ်စေ ခိုင်လူကြီးက စထရိုက်ဟု ခေါ်၍ အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်။ “စထရိုက်” ၃ ခါ ခေါ်ရလျှင် ဗက်တံကိုင်းထွက်ရသည်။ သို့သော်လည်း တတိယအကြိမ် “စထရိုက်” ခေါ်သည်တွင် ဖမ်းသူလက်မှ ဘောလုံး လွတ်ကျ ခဲ့သည်ရှိသော် ဗက်တံကိုင်း ထွက်ပေးရန်မလိုချေ။ ဗက်တံ ကိုင်း ရိုက်လိုက်သောဘောလုံးသည် “ဟုမ်းပလိတ်” မှ ပထမ အခြေခံနှင့် တတိယအခြေခံတို့ကို ဖြတ်၍ ကွင်းပြင်ထဲသို့ တိုင်အောင် ဆန့်ထွက်သော နယ်နိမိတ်မျဉ်း နှစ်ကြောင်း အကြားကို ဖြတ်ကျော်စေရသည်။ ယင်းကဲ့သို့သော ဘော လုံးကို စနစ်မှန်ဘောလုံးဟုဆိုသည်။ ထိုမျဉ်းနှစ်ကြောင်း အပြင်သို့ အန်ထွက်သော ဘောလုံးမှန်သမျှမှာ စနစ်မှန်ဘော လုံး မဟုတ်သဖြင့် “စထရိုက်” ဟူ၍ အခေါ်ခံရမည်ဖြစ် သည်။ အကယ်၍ ဘောလုံးသည် ဗက်တံကိုင်း ခူးအောက်မှ ဖြစ်စေ၊ ပခုံးပေါ်သို့ ကျော်၍ဖြစ်စေ၊ “ဟုမ်းပလိတ်” အပြင်မှ ဖြစ်စေ ဖြတ်သွားလျှင် ခိုင်လူကြီးက “ဘော” ဟု အော်ရ သည်။ “ဘော” ၄ကြိမ် ဖြစ်လျှင် ဗက်တံကိုင်းသည် ပဌမ အခြေခံထောင့်သို့ အဆီးအတားမရှိ သွားနိုင်သည်။ ကွင်း ထဲရှိ ဘောလုံးကစားသူများ ရိုက်လိုက်သော ဘောလုံး ကို တဘက်သားက မြေသို့မကျမီ ဖမ်းမိလျှင် ရိုက်သူ ထွက်ရ သည်။ ရိုက်သူ ပဌမအခြေခံထောင့်သို့ မရောက်မီ၊ ဘော လုံးရသူ တဘက်သားက ထိုထောင့်သို့ အရောက် ဦးနေ လျှင်လည်း ရိုက်သူထွက်ရသည်။ ရိုက်သူသည် ပဌမ အခြေခံ ထောင့်သို့ အလျင်ဦးစွာ ရောက်နေလျှင် တဘက်သားက မနှောင့်ယှက် နိုင်ချေ။ ဆက်ပြေးရန် အခွင့်သာနေသေးလျှင် ပထမ အခြေခံ ထောင့်မှ ဒုတိယ၊ တတိယ အခြေခံထောင့် များသို့၎င်း၊ ထိုမှတဆင့် “ဟုမ်းပလိတ်” သို့မဟုတ် ပန်းဝင် ထောင့်သို့၎င်း ဆင့်ကဲပြေးဝင်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် အခြေခံ ထောင့်တခုနှင့်တခုကြားတွင် ပြေးရင်း ဘောလုံးနှင့် မထိ အောင်ရှောင်ရသည်။ ထိမိလျှင် ထွက်ပေးရသည်။ ဘော လုံးနှင့်မထိဘဲ တပတ်ပြည့်အောင် ပြေးနိုင်ပါက တပတ် အောင်သည်ဟု ခေါ်သည်။ ဤနည်းဖြင့် ဘောလုံး ရိုက်ရ သည့်ဖက်မှ ၃ ယောက်ထွက်ရသည်အထိ ဆက်လက်ကစား ကြသည်။ ၃ ယောက်ဆက်၍ ထွက်ရလျှင် တဖက်နှင့် နေရာ တလှည့်ပြောင်း၍ ကစားကြရသည်။

တဖက်လျှင် ဘောလုံးရိုက်လှည့် တလှည့်ကျရပြီးသော

အခါ တချို့ပြီးပြီဟု မှတ်ယူရသည်။ တပွဲတွင် ၉ ချီအထိ ကစားလေ့ရှိသည်။ သရေပွဲဖြစ်လျှင် ဆက်ကစားရသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ကြေးစားဗေဒစာအုပ် အ သင်းများတည်ထောင်၍ နှစ်စဉ် ဧပြီလအလယ်မှ အောက် တိုဘာလဆန်းအထိ ယှဉ်ပြိုင် ကစားကြလေသည်။

ဗေဒကင်, ဖရန်စစ်(ခရစ် ၁၅၆၁ - ၁၆၂၆)။ ။ အင်္ဂလိပ် နိုင်ငံပြုသူခမိန်၊ သဘာဝ ပညာရှင်နှင့် စာမန်ရေးဆရာကြီး ဖရန်စစ် ဗေဒကင်သည် ထင်ရှားသော အမျိုးအနွယ်မှ ဆင်း သက်လာသူ ဖြစ်သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူ တံဆိပ်တော်ဝန်ကြီး ဆာနစ်ကလတ်ဗေဒကင်နှင့် မိခင်ဖြစ်သူ ဆာ အန်တော်နီကွတ် ၏သမီး လော့ဗာဂလေ၏ ဒယ်မ အန်းတို့မှ ၁၅၆၁ ခု ဇန်န ဝါရီလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် လန်ဒန်မြို့၌ ဖွားမြင်သော ရှစ်ယောက် မြောက် သားထွေး ဖြစ်သည်။ မိဘ ၂ ဖက်စလုံးမှ ဆွေမျိုး များသည် အယ်လစ်ဗက် ဘုရင်မ၏ နန်းတွင်း၌ ဝင်ထွက် သွားလာနိုင်သူများ ဖြစ်သော်လည်း၊ ဗေဒကင်သည် အခွင့် အရေး အထူးအထွေဟူ၍ မခံစားခဲ့ရချေ။

၁၅၇၃ ခုနှစ်တွင် ဗေဒကင်သည် ကိမ်းဗရစ် တက္ကသိုလ် ထရင်နီတီကောလိပ်၌ ဝင်ရောက်ပညာသင်ယူ၍ ၁၅၇၆ ခုနှစ် တွင် ဂရေးအင်းသို့ ဝင်ခွင့်ရသည်။ ထိုနောက် ဆာအေမိယတ် ပေါလက်၏သံအဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ပြင်သစ်နိုင်ငံတွင်သွားရောက် နေထိုင်ရာ ၁၅၇၉ ခုနှစ်တွင် ဖခင်ဖြစ်သူကွယ်လွန်သည်အထိ ဖြစ်သည်။ ဖခင်ကွယ်လွန်ပြီးမှပင် ဗေဒကင်သည် ဝတ်လုံ အ တတ်ကို ပြီးမြောက်အောင်သင်ယူ၍ အမှုလိုက်ရာ ဥပဒေ တတ်ကျွမ်းနားလည်လှသဖြင့် မကြာမီ ထင်ရှားကျော်ကြား လာသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံရေးလောကသို့သာ ဝင်လိုသော ဗေဒကင်သည် ၁၅၈၄ ခုနှစ်တွင် မဲလကမ်ရုဗ်နယ်မှ ပါလီမန် အမတ် ဖြစ်လာသည်။ ဘုရင်မ၏ အချစ်တော် အက်ဆက် စားနှင့်လည်း ဗေဒကင်သည် ရင်းနှီးရကား၊ အက်ဆက်စား၏ စောင်မကူညီမှုကြောင့် နန်းတော်တွင်း၌ အထူးအခွင့်အရေး များရခဲ့သည်။ လစ်လပ်နေသော ရှေ့နေချုပ်ရာထူးကိုပင် ဗေဒကင်အားခန့်အပ်ရန် အက်ဆက်စားက ဘုရင်မအားပြော ပေးသည်။ သို့ရာတွင် ဗြိတိသျှအစိုးရက ဗေဒကင်၏ နိုင်ငံရေး မှုကို မကြိုက်သဖြင့် သူ၏ပြိုင်ဖက် ကုတ်ကို ခန့်ထားလိုက် ရာ အက်ဆက်စားက ဗေဒကင်အား ကရုဏာ သက်စွာဖြင့် ပေါင် ၁,၈၀၀ တန်နယ်မြေကို လက်ဆောင်ပေးလိုက်သည်။

ဗေဒကင်ကား ထူးချွန်ထက်မြက်သူ ဖြစ်သလောက် စိတ် သဘောထား မြင့်မြတ်ခြင်း မရှိလှချေ။ ကျေးဇူးရှင် အက် ဆက်စားအား ဘုရင်မက အမျက်တော်ရှိစဉ်၊ အက်ဆက်စား ဖက်မှ ကူညီဖေးမပေးခြင်း မရှိရုံမက မြန်မိုရာ လှိုစိုက်ပင် ပြုလုပ်သည်ဟု အများ၏ စွပ်စွဲခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ အက်ဆက် စား၏ ကိစ္စတွင် ဗေဒကင်သည် အထူးပင် နာမည်ပျက်ခဲ့သည်။

ဗြိတိသျှနိုင်ငံပြုသုခမိန့်နှင့် သိပ္ပံပညာရှင် ဖရန်စစ် ဗေကင်

၁၆၀၃ ခုတွင် ပဌမ ဂျိမ်းဘုရင်နန်းတက်သောအခါ ဗေကင်အား များစွာ ချီးမြှင့်မြှောက်စားခြင်းပြု၏။ ထိုနှစ် တွင်ပင် ဆာဘွဲ့အပ်နှင်းခြင်း ခံခဲ့ရ၍ အစိုးရ အထူးရှေ့နေချုပ်ကြီး၊ ပရီဗီကောင်စီအဖွဲ့ဝင်၊ တရားဌာနဝန်ကြီး စသည့် ရာထူးကြီးများ၌ အဆင့်ဆင့် တိုးတက်ခန့်ထားခြင်း ခံရသည်။ ၁၆၁၈ ခုနှစ်တွင် ဗဲရွန်ဘွဲ့ရ၍ ၁၆၂၁ ခုနှစ်တွင် မိုင်းကောင့်ဘွဲ့ဖြင့် ချီးမြှင့်သူကောင်းပြုခြင်း ခံရလေသည်။

နက်နက်နဲနဲ တတ်သိသော နိုင်ငံပြုသုခမိန့်ပီပီ ဗေကင်သည် ဂျိမ်းဘုရင်အား အကြံဉာဏ်ကောင်းများ ပေးခဲ့သော်လည်း၊ ဘုရင်က ဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုချေ။ ဗေကင်ကိုယ်တိုင်ကလည်း အကြံပေး ကောင်းသလောက် သူ့အကြံအတိုင်း သူလိုက်နာ လုပ်ကိုင်လေ့ မရှိချေ။ တရားစီရင်ရာ၌ မြောင့်မတ်ရန် ဩဝါဒပေးလေ့ရှိသောဗေကင်သည် တရားဝန်ကြီး အဖြစ်ဆောင်ရွက်စဉ် လာဘ်စားမှုဖြင့် တခါသော် တရားစွဲခံရဖူး၏။ ထိုအမှုအတွက် လန်ဒန်မြို့စင်၌ အကျဉ်းခံရန်နှင့် ဒဏ်ငွေ ပေါင် ၄၀,၀၀၀ ပေးဆောင်ရန်အပြင် မည်သည့်အခါမျှ အစိုးရရာထူးတွင် ထမ်းဆောင်ခွင့် မပြုရန် အမိန့်ချမှတ်

ခြင်းခံရသည်။ ဗေကင်အား ၄ ရက်မျှသာ ချုပ်၍ လွှတ်လိုက်ကာ ဒဏ်ငွေကိုလည်း လျှော်လိုက်သည်။ သို့ရာတွင် မည်သည့်အစိုးရ ရာထူးတွင်မျှ အမှုထမ်းရ ဟူသော အမိန့်မှာ တည်မြဲနေခဲ့၏။ အစိုးရ ရာထူးများတွင်သာ အမှုထမ်းကာ တက်လမ်းကို မြှော်မှန်းခဲ့သော ဗေကင်သည် ယင်းသို့ လမ်းပိတ်သွားသဖြင့် စာပေနှင့် လောကဓာတ်ပညာကိုသာ လေ့လာလိုက်စားခဲ့လေသည်။

အစိုးရဖက်တွင် အမှုထမ်းစဉ်ကပင် ဗေကင်သည် စာမွန်ခေါ် အက်ဆေးများကို ရေးခဲ့သည်။ အစိုးရ ရာထူးမှ နုတ်ထွက်ရသောအခါ၊ ယခင်ကထက် ပို၍ရေးနိုင်ခဲ့သည်။ ဗေကင်သည် စာမွန်ပေါင်း ၅၈ ပုဒ်ခန့် ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။ သူ၏စာမွန်များမှာ ဥပဒေ၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ လောကဓာတ်ပညာနှင့် သဘာဝ ဗေဒပညာရပ်များ အကြောင်းတို့သာ များသည်။ ယင်းတို့သည် ထင်ရှားသော စာကြီးပေကြီး စာရင်းဝင်များဖြစ်၍ ဗေကင်၏အထင်ရှားဆုံးလက်ရာများ ဖြစ်သည်။ ဗေကင်သည် စာမွန်အပြင် အခြားစာအုပ် စာတမ်းပေါင်းများစွာ ရေးသားခဲ့သည့် အနက် 'သတ္တမ ဟင်နရီ ဘုရင်သမိုင်း' နှင့် 'အယ်လစ်ဗက်ဘုရင်မအား အမှတ်တရ ဟူသော စာအုပ် ၂ အုပ်မှာ ထိုခေတ် အင်္ဂလိပ်သမိုင်းများတွင် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်။ ဗေကင်အား အချို့က ကမ္ဘာကျော် ရိုတ်စပီးယား ပြဇာတ်များ ရေးသူအစစ်ဟု ယုံကြည်သည်။

ဗေကင်သည် လောကဓာတ်ပညာကို လေ့လာရာ၌ အစိတ်စိတ်ခွဲခြားနည်း၊ သို့မဟုတ် သိပ္ပံစနစ် တွေးတောဆင်ခြင်နည်းကို ထွင်ခဲ့သူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ လောကဓာတ်ပညာရပ်အတွက် လက်တွေ့စမ်းစမ်းမှုပြုရာမှ ဗေကင်သည် အအေးမိ၍ နာမကျန်းဖြစ်ကာ၊ ၁၆၂၆ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ကွယ်လွန်လေသည်။ ကြက် အကောင်လိုက်ကို နှင်းခဲနှင်းပွင့်ဖြင့် ဌာပနာထားပါက ကြာရှည်ခံမခံ သိလိုသဖြင့်၊ နှင်းတောထဲဆင်း၍ လက်တွေ့စမ်းသပ်ရာမှ အအေးမိခြင်းဖြစ်သည်။ သူကွယ်လွန်သော်လည်း သူ၏စမ်းသပ်ချက်ဖြင့် အစားအစာများကို အအေးဓာတ်ပေးက ကြာရှည်ခံနိုင်ကြောင်း သိကာ အအေးဓာတ်ပေး၍ သိုမှီးနည်းကို လုပ်ကိုင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဗေကင်ကား အလွန်ဉာဏ်ထက်မြက်သူ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ကဗျာဆရာကြီး ပုပ်က 'လူသားတို့တွင် ပညာအရှိဆုံး၊ ဉာဏ် အထက်ဆုံးနှင့် သဘောထား အသေးဆုံးသောသူ' ဟု ဗေကင်ကို စာတမ်းထိုးခဲ့သည်။

ဗေကင်,ရော်ဂျာ (ခရစ် ၁၂၁၄ ၁၂၉၄)။ ။ရော်ဂျာဗေကင်သည် ဥရောပအလယ်ခေတ်က ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အတွေးအခေါ် နက်နဲလှသည့် အင်္ဂလိပ်လူမျိုး သဘာဝပညာရှင်ကြီးဖြစ်သည်။

ရော်ဂျာဗေကင်ကို ၁၂၁၄ ခုနှစ်တွင် ဆမ္မားဆက်နယ် ဌ ဖွားမြင်သည်။ အောက်စဖို့နှင့် ပါရစ် တက္ကသိုလ်များတွင် ပညာဆည်းပူးခဲ့ရာ၊ ဂရိ၊ လက်တင်၊ ဟီဗြဲနှင့် အာရဗီ ဘာသာများကို တတ်ကျွမ်းသည်။ ထိုနောက် ခေတ်ပညာ တတ်တို့နည်းအတိုင်း သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်၍ ဖရန်စစ္စ ကန် ဂိုဏ်းဝင်ဘုန်းတော်ကြီး ဖြစ်လာသည်။ အောက်စဖို့ တက္ကသိုလ်၌ စာပေများလည်း ပို့ချသည်။

ဗေကင်သည် ဂရိ၊ လက်တင်၊ ဟီဗြဲ၊ အာရဗီ ဘာ သာတို့ဖြင့် ရေးသားထားသော စာပေကျမ်းဂန်များကို ဖတ် ရှုရုံဖြင့် ကျေနပ်နှစ်သိမ့်ခြင်းမရှိဘဲ ဟုတ်မှန်ခိုင်လုံခြင်း ရှိမရှိ ကို လက်တွေ့အားဖြင့် စူးစမ်းတတ်သော အလေ့ရှိသည်။ ဗေကင်သည် ယမ်းမှုန်နှင့် သံလိုက်အပ်အကြောင်းကို တင် ကြိုသိထားနှင့်သူ ဖြစ်သည်။ အဝေးကြည့်မှန်ပြောင်း ပြု လုပ်နည်းကိုလည်း ထုတ်ဖော် ပြသခဲ့သည်။ ထိုပြင် ကမ္ဘာ မြေကြီးသည် ဝိုင်း၍ အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာကို ဖြတ်ကာ အနောက်ဘက်သို့သွားလျှင် အာရှတိုက်သို့ ရောက်နိုင်သည်ဟု သောအချက်ကို ချွင်းချက်မရှိ ယုံကြည်ထားသူဖြစ်သည်။ ဗေကင်၏ စာအုပ်စာတမ်းများတွင် ယခုခေတ်၌ ပေါ်ပေါက် နေပြီဖြစ်သော သင်္ဘော၊ မော်တော်ကား၊ တံတားနှင့် ကရိန်း ကြီးများ တစ်နေ့တွင် ပေါ်လာလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း တင်ကူး ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုကြောင့် ရော်ဂျာ ဗေကင်အား အချို့က ခေတ်ရှေ့ပြေးနေသူဟု ဆိုကြ၍ သူ့

ခေတ် လူခပ်များများကမူ ကဝေဆရာကြီးဟု စွပ်စွဲကြသည်။ စင်စစ်သော်ကား ဗေကင်သည် အတွေးနက်နဲသည့် လက် တွေ့သမားကြီး ဖြစ်ပေသည်။ ထိုခေတ်က ယုံကြည်စွဲလမ်း ကြသော အချို့အချက်များကို အခြေအမြစ်မရှိ၊ ယုတ္တိမတန် ဟု ပြောဆိုမှုကြောင့် ဗေကင်သည် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ တစ်ဦးအဖြစ် စွပ်စွဲခံရသည်။ တဂိုဏ်းတည်းဝင် ဘုန်းကြီးများကပင် ဗေ ကင်အပေါ် သင်္ကာမကင်းဖြစ်၍ ကြဉ်ကြသဖြင့် ပါရစ်မြို့သို့ ၁၀ နှစ်ခန့် သွားရောက် နေထိုင်ခဲ့ရလေသည်။

ဗေကင်၏ အထက်ဘုန်းတော်ကြီးများက ဗေကင်အား တရားစာပေများ ဟောပြောခြင်း၊ ရေးသားခြင်း ဆက် လက်မပြုရန် တားမြစ်ကြသည်။ ယင်းသို့ လူအများ၏ သံ သယ ဖြစ်ခြင်း၊ အားမပေးခြင်း ခံနေရသည့်ကြားမှပင် ဗေ ကင်သည် မိမိယူဆချက်များကို မှန်ကန်သည်ဟု ယုံကြည် သည့်အတိုင်း ဘာသာစာပေ၊ သိပ္ပံပညာ၊ အယူဝါဒ၊ သဘာဝ ဗေဒ စသည်တို့အကြောင်းပါသော အိုပတ်မဂျူ၊ အိုပတ်မိုင်းနပ်နှင့် အိုပတ်တာယီယမ်ဟူသော စာအုပ်ကြီး ၃ အုပ်ကို ၁၈ လ အတွင်း အပြီးရေးသား၍ ပုပ်ရဟန်း မင်းထံ ပေးပို့သည်။ ၁၂၇၈ ခုနှစ်တွင် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး ကွယ်လွန်ရာ၊ ဖရန်စစ္စကန် ဂိုဏ်းအုပ်ကြီးကိုယ်တိုင် ခေါင်း ဆောင်၍ ဗေကင်အား ဆန့်ကျင်ဖက်ပြုလုပ်ကာ သူ၏ စာ အုပ်များကို မဖတ်ကြရန် ပိတ်ပင်ရုံမက သူ့အား မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ တဦးအဖြစ် ထောင်ချလိုက်၏။ ထောင်ထဲတွင် ၁၄ နှစ်ခန့် နေရစဉ် “အိုမင်းရခြင်း၏ ချွတ်ယွင်းချက်” ခေါ် စာအုပ် တအုပ်ကို ရေးသား၍ ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး စတုတ္ထနှစ်ကလတ် ထံ ဆက်စေသည်။ ထို စာအုပ်ကြောင့်ပင်လော၊ အခြား အကြောင်းကြောင့်ပင်လော မပြောနိုင်သော်လည်း၊ ၁၂၉၂ ခုနှစ်တွင် ဗေကင်သည် ထောင်မှလွတ်၍ အောက်စဖို့တက္က သိုလ်တွင် စာပေပို့ချခွင့် ရပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ၁၂၉၄ခုနှစ် တွင် လူကြီးရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်ရှာလေသည်။

အင်္ဂလိပ် သဘာဝ ပညာရှင်ကြီး ရော်ဂျာ ဗေကင်

ဗေဒါပင်။ ။မြန်မာနိုင်ငံအောက်ပိုင်း မြစ်ချောင်း အင်း အိုင်တို့တွင် ရေယဉ်စီး၍ မျောပါနေသော ဗေဒါပင်များကို တွေ့မြင်ကြရသည်။ ဗေဒါပင်သည် ပွန်တီဒီရီယေးစီအီး မျိုး ရင်းတွင်ပါဝင်၍၊ ရုက္ခဗေဒအမည်မှာ အိုက်ဟောနီးယားက ရပ်ဆီပီဖြစ်သည်။ ဗေဒါပင်ကို ရေပိတောက်၊ သို့မဟုတ် ရေသင်္ဃောဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသည်။ ဗေဒါပင်၏ မူလဇာတိ သည် ဖလော်ရီဒါ၊ ပနားမား၊ အာဂျင်တီးနားစသော အ မေရိကတိုက် အပူပိုင်းဒေသများ ဖြစ်သည်။ နောင်အခါမှ အိန္ဒိယ၊ မြန်မာ၊ ဂျားဗား၊ ဩစတြေးယား စသည့် အ ရှေ့ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသများသို့ မျိုးပျံ့နှံ့ခဲ့လေသည်။

ဗေဒါပင်သည် ရေ၌ပေါက်၍ မျောပါတတ်သော ဒိုက်ပင် မျိုး ဖြစ်သည်။ ကြက်သွန်ဥပုံရှိသော ရွက်ညှာတို့သည် အ

www.foreverspace.com.mm

ရေတက်ရေကျတွင် စုန်ဆန်မျောလျက်ရှိသည့် ဗေဒါပင်

သားထူ၍ ဖောင်းပွပြီးလျှင် ဖော့ကဲ့သို့ရှိသဖြင့် ဗေဒါပင် သည် ရေစုန်ရေဆန် မျောပါနေနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အရွက် တို့သည် စိမ်းစိုပြောင်လက်နေ၍ ဝိုင်းလှန်းပါး ပုံသဏ္ဍာန်ရှိ ကာ လက်မဝက်ခန့်မှ ၆ လက်မခန့်အထိ ကျယ်သည်။ အသားထူအရွက်မျိုးဖြစ်ပြီးလျှင် အနားညီသည်။ သစ်ခွပန်း မျိုးဆန်၍ လှပဝင့်ကြားသော အပွင့်တို့သည် အသားထူပြီး လျှင် ဖောင်းပွသော အပွင့်တံ၏ ထိပ်တွင် အဆုပ်အခဲ ပွင့် ကြသည်။ တပွင့်လျှင် ခရမ်းရင့်ရောင် ပွင့်ချပ် ၆ ခုပါ ရှိသည်။ ထိပ်ဆုံးပွင့်ချပ်တွင် အပြာနှင့် အဝါ အစက် အပြောက်တို့ဖြင့် ဒေါင်းမြီးကွက်သဏ္ဍာန် ပေါ်နေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆိုခဲ့သော ခရမ်းရင့်ရောင်ပွင့်သည့် ဗေဒါပင် မျိုးသာ ရှိသော်လည်း၊ ပန်းရောင်ရင့်ပွင့်သည့်ဗေဒါပင်မျိုး လည်း ရှိသေးသည်။ ဥရောပ နိုင်ငံအချို့တွင် အပွင့်လှ သဖြင့် အလှစိုက်ပန်းပင်မျိုးအဖြစ် စိုက်ပျိုးကြလေသည်။

ဗေဒါပင်တွင် များပြားထူထပ်သော အမြစ်ဖွားများ ရှိသည်။ ရေတပေခန့်ရှိလျှင် ဗေဒါပင် ပေါက်နိုင်သည်။ အပင်ခွဲခြင်းဖြင့် မျိုးပွားယူနိုင်သည်။ အလွန် မျိုးပွားလွယ် သောအပင်မျိုးဖြစ်ရာ အထူးသဖြင့် မိုးရာသီတွင် ပို၍ အပင် ပွားသည်။ မြစ်ချောင်းတို့တွင် ဗေဒါပင်များ ပိတ်ဆိုနေ၍ လှေသင်္ဘောသွားလာရေးကို များစွာ အနှောင့်အယှက် ဖြစ် စေသည်။ ထိုကြောင့် ဗေဒါပင်များကို လူအင်အား၊ စက်

အင်အားဖြင့် ဖျက်ဆီးပစ်ရန် ကြိရွယ်အားထုတ်ခဲ့ကြသော် လည်း၊ ခေတ္တခဏမျှသာ တတ်နိုင်ကြ၍ ဗေဒါပင်တို့ကား ပွားမြဲ ပွားလျက် ရှိကြပေသည်။

စင်စစ် ဗေဒါပင်ကို အသုံးပြုနိုင်လျှင် အကျိုးဖြစ်ထွန်း သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဗေဒါပင်ကို စက္ကူလုပ်ငန်း၌၎င်း၊ ကပ်ထူစက္ကူများပြုလုပ်ရာ၌၎င်း အသုံးချလေသည်။ ကုန် ထုပ်စက္ကူ အညိုရောင်များလည်း ပြုလုပ်နိုင်သော်လည်း တွက်ခြေမကိုက်ချေ။ တရုတ်လူမျိုးတို့သည် ဗေဒါပင်ကို ဝက် ကျွေးရန်အတွက် အသုံးချသည်။ ဂျားဗားကျွန်းတွင် အရွက်နုများ၊ ရွက်ညှာများ၊ အပွင့်ခိုင်များကို တခါတရံ ပေါင်း၍၎င်း၊ ချက်၍၎င်း စားသောက်ကြသည်။

ထို့ပြင် ဗေဒါပင်ကို မြေဩဇာအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သေး သည်။ ဗေဒါမြေဩဇာပြုလုပ်နည်းမှာ ခဲတောင့်ခဲယဉ်း မ ဟုတ်ချေ။ ဗေဒါပင်များကို ရေမှဆယ်၍ ရေစစ်အောင် တန်း တင်ပေးရသည်။ ရေစစ်ပြီး ဗေဒါပင်များကို အလျား ၁၈ပေ၊ အနံ ၁၂ ပေ၊ ထူ ၉ လက်မမှ ၁၂ လက်မအထိ ရှိအောင် အညီအမျှ ဖြန့်ပေးရသည်။ ထိုနောက် မြေကြီး လှည်းတစ် စီး တိုက်တဝက်၊ နွားချေးအစုံ လှည်းတစ်စီးတိုက်တဝက်နှင့် ပြာ နှစ်တောင်းခန့်ကို ဗေဒါပုံပေါ်ညီညာစွာ ဖြန့်ခင်းပြီးသော် ရေစွတ်ရုံမျှ ဖျန်းပေးရသည်။ ယင်းသည့်နည်းအတိုင်း တ ထပ်ပြီး တထပ်ဖြည့်တင်ကာ ၁၅ ပေ၊ ပေ ၂၀ခန့် အမြင့်ရှိ အပုံကြီး ဖြစ်လာစေရသည်။ တလခန့်ကြာ၍ ဗေဒါပုံကြီး အချဉ်ပေါက်ပြီးလျှင် ယိရွဲလာလျှင်အပုံကြီးကို မွှေနှောက် ၍ အသစ်ပြန်ပုံရသည်။ နောက်ထပ် တလခန့်ကြာလျှင် ဗေဒါအပုံကြီး အချဉ်ဓာတ်ကုန်၍ သစ်ရွက်ဆွေး နွားချေး ဆွေးကဲ့သို့ ဖြစ်လာလေသည်။

ဗေဒါမြေဩဇာကို အသီးအနှံအမျိုးမျိုးအတွက် အသုံး ပြုနိုင်သည်။ မြေစေးများကို စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းသော အခြေ အနေမျိုးရောက်ရှိရန် ပြုပြင်ရာ၌ ဗေဒါမြေဩဇာသည် အထူး အသုံးဝင်သည်။ နွားချေးမြေဩဇာ မလုံလောက်လျှင် အ စားထိုး သုံးစွဲနိုင်၍ နွားချေးမြေဩဇာနည်းတူ အာနိသင်ရှိ သည်။ တောင်သူလယ်သမားတို့သည် ဗေဒါပင်များကို မိမိ တို့ လက်လှမ်းမီရာ မြစ်ချောင်း အင်းအိုင်တို့မှ ပေါပေါများ များရနိုင်သဖြင့် အထက်နည်းအတိုင်း မြေဩဇာအဖြစ် ပြု လုပ်အသုံးချ သင့်ကြပေသည်။

ထို့ပြင် တနည်းမှာ တရုတ်လူမျိုးတို့သည် ဗေဒါပင် များကို အခြောက်လှန်း၍ မီးရှို့ပြီးလျှင် ပြာကို မြေဩ ဇာအဖြစ် အသုံးပြုသည်။ ဗေဒါပင်တို့သည် ပိုတက်ဓာတ် ကို အများအပြား စုဆောင်းထားလေ့ရှိသဖြင့် မီးရှို့လျှင် လျင်မြန်စွာ မီးတောက်နိုင်သည်။

ဗေဒါပင်၏ အပင်တံများတွင် အမျှင်ရှိသည်။ ထိုအ မျှင်များကို ကြိုးကျစ်၍ရသည်။ ဂုံနီကြိုးအစားပင် အသုံး

ချနိုင်သည်။ သို့သော် ကြီးအဖြစ်ရောက်အောင် လုပ်ကိုင် ရန် ဗရိတ်စကကြီး၍ တွက်သားမကိုက်သဖြင့် လုပ်ကိုင် ရောင်းချခြင်း မပြုကြချေ။

ဗေဒါပွင့်များသည် မြင်းအရေပြားရောဂါများအတွက် ဆေးဖက်ဝင်လေသည်။

ဗေဒင်။ ။ဗေဒင်ဟူသည်မှာ မာဂပေါဠိဝေဒ (သင်္သကရိဋ္ဌ ဘာသာ ဟိန္ဒူနဂရီဗေဒ) သိခြင်းနှင့် အင်္ဂ-အင်္ဂါ ဖြစ်ခြင်း တို့ပေါင်းစပ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဝေဒင်္ဂမှ ဆင်းသက်လာ သည်။ ဝေဒင်္ဂသဒ္ဒါသည် ဗေဒ၏အင်္ဂါဖြစ်သော ကျမ်းကို ဆိုရာ၊ ယင်းတွင်သိက္ခာ၊ကပ္ပ၊ဗျာကရဏ၊ ဆန္ဒ၊ ဇောတိသတ္တ၊ နိရုတ္တိကျမ်းများပါဝင်သည်။ ဝေဒင်္ဂမှသင်္သကရိဋ္ဌဘာသာသို့ ရွှေ့လျော့၍ ဗေဒင်ဖြစ်လာသည်။ ဗေဒင်္ဂမှ မြန်မာဘာသာ ဖြင့် ဗေဒင်ဟူသော ဝေါဟာရဖြစ်လာသည်။ ဝေဒင်္ဂတွင် ပါ ဝင်သော ဇောတိသတ္တကား ဗေဒင်ပညာပင်ဖြစ်သည်။ ဝေ ဒ-ဗေဒသဒ္ဒါသည် သိခြင်းအနက်ကို ဆိုသောကြောင့် ဗေဒင် ပညာဖြင့် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် အကျိုးအပြစ်တို့ကို သိနိုင်သည်ဟု ရှေးအခါကပင် ယုံကြည်ရင်းစွဲ ရှိခဲ့သည်။ သာမ-ယဇ-ဣရုဟူ၍ ဗေဒ ၃(၂)သည်တွင် အထဗ္ဗနကို ထည့်

သွင်းလျက် ဗေဒ ၄ ပုံဟုရေးသား ပြောဆိုလေ့ရှိကြရာ၊ အ မှန်စင်စစ်အားဖြင့် ဗေဒ ၄ ပုံမှာ ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့၏ ဘာသာ စာပေများသာ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဤဗေဒင်ပညာသည် အလွန်ရှေးကျလှသော ကယ်လဒီး ယား၊ ဗက်ဗီလုံးနီးယား၊ အီဂျစ်၊ အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်နိုင်ငံများ တွင် ထွန်းကားပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရာ၊ အဘယ်မျှ နှစ်ပရိစ္ဆေဒ ကြာခဲ့ပြီဟု မည်သူမျှ အတတ်မပြောနိုင်ချေ။ မည်သည့်နိုင်ငံ မှ စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ဟူ၍လည်း အထောက်အထား မပြနိုင်ကြချေ။ အဆိုပါ နိုင်ငံများတွင် ခေတ်ကာလ အ လျောက် ပညာရှင်များသည် ကောင်းကင်ရှိ ပြုဟ်နက္ခတ် တာရာတို့ကို အခြေပြု၍ တီထွင်ပေါ်လာသော ပညာတရပ် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆယုံကြည်ကြသည်။ ဗေဒင်ပညာသည် ရှေး ဟောင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အာရိယန်လူမျိုးတို့မှ ပေါက်ပွားဆင်း သက်လာသည်ဟု အဆိုရှိသည်။ ဘီစီ ၃၅၆ ခုနှစ် အယ်လက် ဇန္ဒာ-သ-ဂရိတ်လက်ထက်တွင် ကယ်လဒီးယန်း လူမျိုးတို့၏ ကြေညာချက်အရ မိမိတို့၏ဗေဒင်ပညာသည် အတိတ်နှစ် ပေါင်း ၄၇၃,၀၄၀ ကပင် ရှိသည်ဟု သိရသည်။ မည်သို့ပင် ဖြစ်စေ၊ နှစ်ပရိစ္ဆေဒကို အတိအကျ မခန့်မှန်းနိုင်သော အချိန် ကာလကပင် ဗေဒင်ပညာ စတင်ပေါ်ပေါက် ခဲ့ခြင်းကိုမူကား

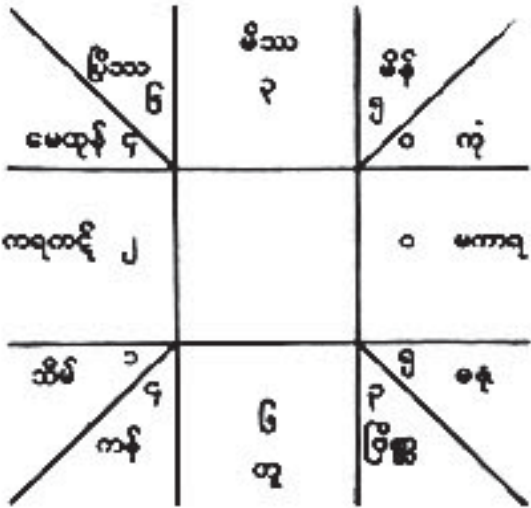

သိပ္ပံပညာထွန်းကားလျက်ရှိသော အင်္ဂလန်ပြည်တွင် လက္ခဏာဗေဒင်ပညာကို ယနေ့တိုင်လိုက်စားလေ့လာလျက် ရှိကြသေးပေသည်။

မငြင်းသာချေ။ ဆေးပညာနှင့် အခြား လောကီပညာရပ် များကဲ့သို့ပင် ဗေဒင်ပညာသည်လည်း ရှေးမဆွကပင် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗေဒင်ပညာသည်လည်း အိန္ဒိယမှဆင်းသက်လာခဲ့သည်ကို သမိုင်းအရ သိနိုင်ပေသည်။

ဗေဒင်ပညာဆိုရာ၌ မြေပြင်နှင့် အာကာသကောင်းကင် တွင် ဖြစ်ပေါ်လာသမျှသော တိတ်နိမိတ်နှင့်တကွ ဂြိုဟ်နက္ခတ်တာရာတို့၏ အထွန်း-အညှိုး-အငုပ်-အပေါ်၊ ကြယ်ကြွခြင်း၊ ဥက္ကာပျံခြင်း၊ တိမ်တောက်ခြင်း၊ ကြယ်တံခွန်ပေါ်ခြင်း၊ နေကြတ်၊ လကြတ်၊ ဂြိုဟ်ပူးဂြိုဟ်မြင်မှစ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသမျှသော တိတ်နိမိတ်များကို အခြေခံပြု၍ ဟောဆိုရသော ပညာတရပ်ဖြစ်သည်။ ဖွားသက္ကရာဇ်နှင့် အသက်ကို တည်လျက် ၇ ခု၊ ၈ ခု၊ ၁၂ ခုစား၍ အကြွင်းဂဏန်းသင်္ချာအရ တီထွင်သော ဟောနည်းများမှ အစ အချိန်နာရီကို မူတည်၍ဟောသော ဟူးရားဗေဒင်၊ ကာလကြီးဗေဒင်၊ ဂဏန်းဗေဒင်၊ မွေးဖွားချိန်အရ ကောင်းကင် ၁၂ ရာသီဂြိုဟ်၊ လဂ်၊ စန်းတို့ကို ကြည့်၍ ဟောဆိုသောဗေဒင်ဟူ၍ အမျိုးမျိုးရှိသည်။ သို့သော် မွေးဖွားချိန်တွင် တွက်ယူရရှိသည့် ကောင်းကင် ၁၂ ရာသီဂြိုဟ်ခွင်၏ အလားအလာကို စစ်ဆေးဟောပြောသော ဗေဒင်ပညာသည် သဘာဝယုတ္တိရှိပေသည်။

ဂြိုဟ်နက္ခတ်ကြယ်တာရာတို့သည် သက်ရှိသက်မဲ့ခပ်သိမ်းအပေါ်တွင် သက်ဆိုင်ရာသဘာဝအစွမ်းသတ္တိ အရှိန်အဝါဖြင့် လွှမ်းမိုး ချုပ်ချယ်နိုင်သည်ဟု ရှေးပညာရှင်တို့ ယူဆခဲ့ကြသည်။ ဥပမာ-တနင်္ဂနွေဂြိုဟ်ဟု ခေါ်ဆိုသည့် အပူဓာတ်ကို ပေးဆောင်နိုင်သော နေမင်းကို အမှီပြု၍သာ သက်ရှိသက်မဲ့တို့သည် သန်စွမ်းကြီးထွားလာရသည်။ နေမရှိလျှင် သက်ရှိသက်မဲ့အားလုံး သေကြေပျက်ပြုန်း သွားကြလိမ့်မည်။ နေ၏ အလင်းဓာတ်ကြောင့် စိတ်ဓာတ်တက်ကြွကာ ရဲစွမ်းသတ္တိ ရှိရသည်။ အမှောင်ဓာတ်ကို သက်ရှိသက်မဲ့တို့သည် အစဉ်ထာဝရ မလိုလားကြချေ။ ဤသဘောကို ဆင်ခြင်လျှင် နေမင်းတည်းဟူသော တနင်္ဂနွေဂြိုဟ်သည် သက်ရှိသက်မဲ့တို့၏ အသက်သခင်ဖြစ်သည်နှင့်အညီ အဘယ်မျှ အင်အားပေးနိုင်သည်ကို ရိပ်စားမိသင့်သည်။ အသက်ဝိညာဉ်၊ အဖ၊ မာန၊ အလုပ်အကိုင်၊ ရာထူး၊ ဂုဏ်ထူးကို အစိုးရ၏။ ထို့အတူ တနင်္လာခေါ် လမင်းသည် ဂြိုဟ်အဖြစ်ဖြင့် သူ၏ သဘာဝကို ပေးစွမ်းနိုင်သည်။ သတ္တဝါတို့သည် အေးမြကြည်လင်လှသော လရောင်ကို မြင်ရသောအခါ စိတ်ပျော်ရွှင်လန်း ကြည်နူးလေ့ရှိကြသည်။ အအေးဓာတ်၊ အမိ၊ စိတ်၊ ငွေရတနာ စသည်တို့ကို အစိုးရသည်။ ထိုအတူ အင်္ဂါဂြိုဟ်နီသည် မိမိ၏ သွေးနီရောင်သဘာဝအတိုင်း အစွမ်းသတ္တိ၊ အရည်အချင်း၊ ရဲစွမ်း သတ္တိ၊ ဇွဲလုံ့လ၊ စွန့်စားမှု၊ သတ်ပုံဖြတ်ပုံသောစိတ်၊ ခိုက်ရန်ဒေါသစိတ်၊ ဘေးရန် ပဋိပက္ခမှု၊ စစ်မက်၊ ကျေးကျွန်၊ လင်ယောက်ျားကို အစိုးရသည်။ ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်

၁၂ ရာသီစက် နှင့် စိမ်ပိုင်ကြွယ်

စိမ်းသည် အသိဉာဏ်၊ သားသမီး၊ အတတ်ပညာတို့ကို အစိုးရသည်။ ကြာသပတေးဂြိုဟ်ဝါသည် ပညာဉာဏ်၊ ငွေကြေး ဥစ္စာဓန၊ အကျင့်စာရိတ္တ၊ ဘာသာ၊ အယူဝါဒ၊ မိတ်ဆွေ၊ ဆရာ စသည်တို့ကို ဖန်တီးပေးနိုင်သည်။ သောကြာဂြိုဟ်သည် သူ၏ ထွန်းတောက်သော အလင်းရောင်ဓာတ်အားဖြင့် ကာမရာဂ၊ အချစ်ရေး၊ ပျော်ရွှင်မြူးထူးခြင်း၊ မိန်းမ၊ မယား၊ ဂုဏ်ပကာသန၊ ထင်ပေါ်ကျော်စောခြင်း အစရှိသည်တို့ကို စွမ်းဆောင်ပေးနိုင်သည်။ စနေဂြိုဟ်ခွဲ ဂြိုဟ်ပြာကား ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ အနှောင့်အယှက်၊ အချိန်နှောင့်နှေး ကြန့်ကြာခြင်း၊ ဆွေမျိုးသားချင်း၊ တွေဝေမိန်းမောခြင်း အစရှိသည်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သည်။ ရာဟုနှင့် ကိတ်အမှောင်ဂြိုဟ်တို့သည် ကောင်းကင်မှာ ဂြိုဟ်ကိုယ်ခြိမ်းနှင့် အထင်အရှားမရှိ စေကာမူ၊ နေကြတ် လကြတ်ကို ဖန်တီးပေးနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိကြောင့် အမှောင်လောကနှင့်တကွ ထူးခြားဆန်းကြယ်သော အကျိုးအပြစ်၊ ခြေလေးချောင်းတိရစ္ဆာန် စသည်တို့ကို အစိုးရသည်။ ဤဂြိုဟ် ၉လုံးအပြင် ထပ်မံတွေ့ရှိရသော ယူရေးနပ်၊ နက်ပကျွန်း၊ ပလူတိုဂြိုဟ်တို့ကိုလည်း ယခုအခါ ထည့်သွင်းဟောပြောကြပေသည်။ (ဂြိုဟ် - ရှု။) အသေဝဏီနက္ခတ်အစ ရေဝတီနက္ခတ်အဆုံး နက္ခတ် ၂၇လုံးသည်လည်း သူ့သဘာဝနှင့်သူ ဖန်တီးပေးနိုင်ပေသည်။ ရှေးပညာရှင်တို့သည် ဤသဘာဝများကို နှစ်ပေါင်းများစွာ လက်တွေ့လေ့လာပြီးမှသာ ယူဆဟောဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။

တွက်ရိုးသင်္ချာအရ အာကာသကောင်းကင်ကို စက်ပိုင်းသဖွယ်ရှိသော ၁၂ ရာသီစက်ကို တည်ဆောက်လျက် မိသ-

ပြဿ-ဒေသုန် စသည်ဖြင့် အမည်ပေးထားသည်။ ထိုပြင် ၁၂ ရာသီစက်ကို တနင်္ဂနွေဂြိုဟ် နေမင်းနှင့် တနင်္လာဂြိုဟ်လ မင်းအတွက် ပိုင်အိမ် ၁၃ စီ၊ အင်္ဂါအစ စနေအဆုံး ပဉ္စတား ဂြိုဟ် ၅ လုံးအတွက် ပိုင်အိမ် ၂ အိမ်စီသတ်မှတ်ထားသည်။ ယင်းသို့ ပိုင်အိမ်အဖြစ် ပေးထားပုံမှာလည်း သဘာဝကျလျက် စိတ်ပါဝင်စားစရာ ကောင်းလှသည်။ ပိုင်အိမ်များ အဖြစ် စ-သာ-ရွှေ-ကူ-အင်း-ဝ-သူ-ဆန်-ဖြူ-တ-တင်း-ပေး ဆောင် ပုဒ်အရ မိဿရာသီမှစ၍ လက်ဝဲရစ်အစဉ်အတိုင်း ချယူနိုင် သည်။ ကောင်းကင်တွင် သူလမ်းကြောင်းနှင့်သူ မရပ်မ တည် လှည့်လည်သွားလာနေကြသော ဂြိုဟ်တို့ကို အချိန် ကာလအားလျော်စွာ နောက်ခံနက္ခတ် ၂၇ လုံးပိုင် ၁၂ ရာသီ စက်အရ ဘယ်နေ့တွင် ဘယ်ရာသီမှာ ရှိသည်ကို တွက်ယူနိုင် သည်။ (နက္ခတ် ၂၇ လုံး။ ရာသီ-ရှု။) ဂြိုဟ်အားလုံး သည် ၁၂ ရာသီစက်ထဲမှာ မည်သို့မည်ပုံတည်ရှိသည်ကို သိရ ပြီးနောက်၊ မွေးဖွားသောအချိန်အရ လက် ရာသီ အံသာ လိတ္တာ တို့ကို တွက်ချက်ယူနိုင်သည်။ လက်၏ ၁ တန်းသည် တနင်္လာ၊ လက်၏ ၂ တန်းသည် ကုတုမ္ဘာ၊ ၃ တန်းသည် သဟဇာတ စသည်ဖြင့် ၁၂ တန်းသည် ဗျာယဘာဝအထိ၊ ဘာဝ ၁၂ပါးကို ခွဲ၍ သတ်မှတ်ရသည်။ မည်သည့်ဂြိုဟ်သည် မည်သည့်ဘာဝတွင်ရှိသည်ကို သိရသောအခါ ဗေဒင်ကျမ်းလာ နည်းစံနစ်များအတိုင်း ဂြိုဟ်ပူး ဂြိုဟ်မြင်၊ နက္ခတ်၊ နဝင်း၊ ယုဂ် စသည်တို့ အပေါ်တွင် အခြေပြုကာ၊ အတိတ်၊ ပစ္စုပ္ပန် နှင့် အနာဂတ် အကျိုးအပြစ်တို့ကို တွက်ယူဟောဆိုနိုင်သော စခန်းသို့ ရောက်လာပေသည်။ ဤဖွားဇာတာဂြိုဟ်ခွင်သည် ဇာတာရှင်၏ တသက်တာ အကျိုးအပြစ်တို့ကို ဟောကိန်း အမျိုးမျိုးအားဖြင့် ဟောသွားနိုင်ပေသည်။

ဖွားဇာတာ ဂြိုဟ်ခွင်အရ၊ မူလအခြေခံပါလာသော အ ကျိုးအပြစ်တို့ကို ကိန်းသေယူဆနိုင်သည်။ မင်း များမတ် စစ်သူကြီး သူဌေး ပညာရှိ ဖြစ်မည့် အခြေအနေ၊ အိမ်ထောင် ရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ ဘေးရန်၊ မိဘ၊ မွေးချင်း၊ သားသမီးအခြေအနေစသည်တို့ကို ဘာဝ ၁၂ ပါးအရ ဟော ဆိုရပေသည်။ မွေးဖွားချိန်အရ ၁၂ ရာသီ ကောင်းကင်ကို ဓာတ်ပုံရိုက်သည့်သဖွယ် ရိုက်ပြထားသော ဂြိုဟ်ခွင်သည်

ဖွားဇာတာဂြိုဟ်ခွင်ဟု အတည်ပြုရစေကာမူ၊ ထိုထို ဂြိုဟ်တို့ သည် ရပ်တည်မနေကြဘဲ သွားမြဲ သွားနေကြသောကြောင့် ဂေါစရခေါ် ကောဇာဂြိုဟ်များအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားကြ ပေသည်။ မည်သည့်ရာသီ မည်သည့်ဘာဝကို မည်သည့် ဂြိုဟ်စီးလျှင် မည်သို့ဖြစ်မည်ကို ရှေ့သို့ဆက်ပြီး အဟော ထုတ်နိုင်သည်။ သို့မဟုတ် တနင်္လာဂြိုဟ်စီးယှဉ်သော စန်း စီးနက္ခတ်(စင်နက္ခတ်) အရ ဒသဟောကိန်းများနှင့် အနာဂတ် အဟောများကို ချိန်ဆ ဟောဆိုရပေသည်။

ဗေဒင်ဟောကိန်းအမျိုးမျိုးရှိသည့်အနက် သာမန် အတို နည်းအားဖြင့် တွက်ယူသောကိန်းများကို သာမန်ပညာရှင် တို့ တတ်ကျွမ်း နားလည်ကြသလောက်၊ ဗေဒင်တွက်ရိုး သင်္ချာနှင့် အဟောပညာကို ပါရဂူရောက်တတ်မြောက်နား လည်ရန်မှာ အလွန်ခဲယဉ်းလှပေသည်။ ဗေဒင်ပညာကို ယုံ ကြည်ပြီးလျှင် စိတ်ဝင်စားသူများရှိကြသကဲ့သို့ မယုံကြည် စိတ်မဝင်စားနိုင်သော လူများလည်း ရှိကြပေသည်။ မည် သို့ပင်ဖြစ်စေ၊ ဗေဒင်ပညာကား ရှေးဟောင်း ပညာတရပ် အပါအဝင် ဖြစ်ရုံမျှမက အခြေခံပညာ နည်းစံနစ် ထုထယ် လည်း ခိုင်ခံ့ကောင်းမွန်လှပေသည်။ ဂြိုဟ်သွား ဂြိုဟ်လာ ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် တွက်ယူနိုင်ရန် သူရိယသိဒ္ဓန္တ၊ ဗြဟ္မာသိဒ္ဓန္တ၊ အရိယသိဒ္ဓန္တ၊ သိဒ္ဓန္တသီရောမဏိအစရှိသော သိဒ္ဓန္တတွက်ရိုး ၁၈မျိုးကား ရှေးကပင်ရှိခဲ့သည်။ ထိုပြင် ဂြဟလာ ၈၁ တွက် ရိုး၊ ဘာသုတိ၊ သရဝိဇ္ဇောဒယဇနမပတ္တိက၊ မြန်မာပြည်ဖြစ် မကာရန္တ၊ သံဒိဋ္ဌတွက်ရိုးများလည်း ရှိကြသည်။ ခေတ်မီ အ နောက်နိုင်ငံ ဗေဒင်တွက်ရိုးသင်္ချာကျမ်းများလည်း အများ အပြားပင် ရှိကြသည်။ ဗြဟ္မဇာတက၊ ဗြဟ္မဇံသံဟိတ၊ အပ္ပဇာတက။ ထိုပြင် ရာဇမတ္တဏ္ဍ၊ ဇာတကပါရိဇာတ၊ သာရာဝလိ-ဇာတကဒေသမဂ္ဂ၊ ပြဿနာမဂ္ဂ၊ ဖလဒီပိကာ၊ ဝတ္တရကာလ အမြိတ္တ၊ ဟောရရတနာ၊ သဗ္ဗတ္ထစိန္တာမဏိ၊ ဘာဝ ရတနာကရ၊ ဇာတကတတွာ၊ ဇောတိသတ္တသိဗီ ဗောဓ၊ ဇာတကလင်္ကာရ ဇာတကစန္ဒရိယဗရဂ္ဂသျှိ၊ ဗရကောဋ္ဌိ၊ သင်္ဂေတနီတိ အစရှိသော ရှေးဟောင်း သင်္ချာရိဋ္ဌဗေဒင် ကျမ်းများသာမက၊ ခေတ်ပေါ်အနောက်နိုင်ငံ ဗေဒင်ကျမ်း များလည်း အများအပြားပင် ရှိကြသည်။ **ဦးသန်းမောင်**

ကင်းထောက်တို့၏ပစင်ကြီး

မိုးဝါးစစ်ပွဲ၏ သူရဲကောင်းကြီးတဦးဖြစ်သည်။ သို့သော် လူငယ်လူရွယ်ကလေးများအား လူတော် လူကောင်း လူရည်ချွန် လူရည်မွန်ဖြစ်စေသော ကင်းထောက်လုပ်ငန်းကို စတင်တည်ထောင်သူအဖြစ် ကမ္ဘာကျော်လေသည်။

ဗေဒင်ပိုဝယ်, ရောဗတ် (ခရစ် ၁၈၇၅ ၁၉၄၁) ။ ။ကင်း ထောက် (လုလင်) နှင့် ကင်းထောက် အမျိုးသမီးများအ ကြောင်းကို သိသူများသည် လော့ ရောဗတ် ဗေဒင်ပိုဝယ်၏

အကြောင်းကိုလည်း ကြားဖူးနားဝရှိကြပေလိမ့်မည်။ လူ ငယ်ကလေးများ၏ အကျင့်စာရိတ္တ ကောင်းမွန်ရေး၊ လူ ကျင့်ဝတ်ကို သိနားလည်ရေး၊ တစ်ကိုယ်ကောင်းစိတ် ပယ်ရှား

ဗေဒင်ပိုဝယ်, ရောဗတ်

လူငယ်လူရွယ်များအဖို့ ရည်မှန်မြင့်မြတ်သော အဆင့်အတန်းသို့ ပြုပြင်ပို့ဆောင်ပေးသည့် ကင်းထောက်လုပ်ငန်းကို စတင်ပျိုးထောင်ခဲ့သူ ရောဗတ် ဗေဒင်ပိုဝယ်အား လူမျိုးစုံ ကင်းထောက်များနှင့်အတူ တွေ့ရစဉ်

ရေး စသည်တို့ကို ရှေးရှုသော ကင်းထောက်လုပ်ငန်းကို စတင် မွေးဖွားပေးခဲ့သူမှာ ဗေဒင်ပိုဝယ် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် လော့ဗေဒင်ပိုဝယ်ကို ကင်းထောက်တို့၏ဖခင် ဟုလည်း ခေါ်ဆိုရပေသည်။ စင်စစ် ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် ကင်းထောက် အဖွဲ့စတင်သည်မှစ၍ ကမ္ဘာ့ကင်းထောက်များ၏ အထွတ်အထိပ်၊ ကင်းထောက်ချုပ်ကြီး ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ကင်းထောက်အဖွဲ့ကို ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် အဘယ်ကြောင့် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပါသနည်း။ တောင်အာဖရိကတိုက်တွင် ဗိုးဝါးစစ်ပွဲဖြစ်ပွားစဉ်အတွင်း မက်ဖကင်းမြို့ကို ရန်သူ ဗိုးဝါးတပ်ကြီးက (၁၈၉၉ ၁၉၀၀ ခုနှစ်အတွင်း) ၇ လခန့် ကြာအောင် ဝိုင်းထားသည်။ မြို့တွင်းရှိ ဗြိတိသျှတပ်ကို ကွပ်ကဲသူ ဗိုလ်မှူးကြီး ရောဗတ်ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် စစ်ကူရောက်သည်အထိ မက်ဖကင်း မြို့ကို ရန်သူ့လက် မကျအောင် ဆိုခဲ့သော ကာလပတ်လုံး ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခဲ့သည်။ ရန်သူ အပိုင်ခံနေရစဉ်အတွင်း ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် မက်ဖကင်းမြို့တွင်းရှိ လူငယ်များကို ကင်းထောက်များ၊ စာပို့ သတင်းပို့ လူလင်များ၊ ရှေးဦးသူနာပြုများအဖြစ် လေ့ကျင့်အသုံးပြုခဲ့ခြင်းဖြင့် လူရွယ်လူကြီးများကို အခြားပို၍ အရေးပါသော လုပ်ငန်းများ၌ ပိုမို အသုံးချနိုင်ခဲ့သောကြောင့်၊ တနည်းအားဖြင့် ရန်သူတပ်ကို ကြိုကြိုခံနိုင်ခဲ့ခြင်း

ဖြစ်လေသည်။ ထိုအခါမှစ၍ ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် လူငယ် ကလေးများအား ကင်းထောက်စည်းမျဉ်းနှင့် စာရိတ္တကောင်းမွန်ရေးကို ရှေးရှုသော အခြေခံများဖြင့် အဖွဲ့ဖွဲ့၍ သွန်သင်လေ့ကျင့်ပေးနိုင်လျှင်၊ တိုင်းပြည်အတွက် အဖိုးတန် သားကောင်း ရတနာကလေးများ ဖြစ်လာနိုင်သည်ကို သဘောပေါက်ခဲ့သည်။

ထိုကြောင့် ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် ၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်၌ ကင်းထောက်အဖွဲ့ကို စတင်ဖွဲ့စည်းရာ အောင်မြင်သည်။ ရည်ရွယ်ချက်ကောင်းမွန်လှသော ထိုအဖွဲ့ကို နှစ်ခြိုက် အားပေးကြသောကြောင့် ကင်းထောက် အဖွဲ့များသည် ဗြိတိသျှအင်ပိုင်ယာအတွင်း၌သာမက၊ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်၌ပါ လျင်မြန်စွာ တိုးပွားခဲ့သည်။ လူငယ်ကလေးများသာမက၊ မိန်းကလေးများသည်လည်း ကင်းထောက် လုပ်ငန်းတွင် စိတ်ပါဝင်စားလာကြသဖြင့်၊ ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် ၁၉၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် နှမဖြစ်သူ အဂ္ဂနက်၏ အကူအညီဖြင့် ကင်းထောက် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များကိုလည်း ဖွဲ့စည်းခဲ့လေသည်။ ကင်းထောက်အဖွဲ့များ၊ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းရေးအတွက် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်သို့ လှည့်လည်သွားလာခဲ့ရာ၊ အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့သို့လည်း ရောက်ရှိ ခဲ့ဖူးလေသည်။

ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် အောက်စဖို့တက္ကသိုလ်မှ ပါမောက္ခ တဦး၏ ခြောက်ယောက်မြောက် သားဖြစ်၍ လန်ဒန်မြို့၌ ၁၈၅၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ချာတာဟောက် ပတ်ဗလစ်ကျောင်းတွင် ပညာဆည်းပူးခဲ့သည်။ စွန့်စားမှုကို နှစ်ခြိုက်သော ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် အမှတ် ၁၃ ဟတ်ဇေးတပ်သို့ ဝင်ခဲ့သည်။ အိန္ဒိယ၊ အာဖဂန်စတန်နှင့် တောင်အာဖရိကတိုက်တို့၌ သူ၏တိုက်မှုခိုက်မှု စွမ်းရည် သတ္တိကို ပြသခဲ့သဖြင့် လျင်မြန်စွာ ရာထူးတိုးတက်ခဲ့သည်။ တောင်အာဖရိကတိုက်တွင် ကိုယ်ရံတော်ဗိုလ်အဖြစ် အမှုထမ်းရာမှ ၁၈၈၇ ခုနှစ်၌ တပ်မှူးချုပ်ဖြစ်လာသည်။ ၁၈၉၅ ခုနှစ်တွင် အရှန်တီ (ဂိုးလကိုပြည်နယ်) ၌ တိုင်းရင်းသား တပ်များ၏ တပ်မှူးချုပ်ကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည်။ ၁၈၉၆ ခုနှစ် မက်တဗီလဲလန်း (တောင်အာဖရိကတိုက်) တိုက်ပွဲစဉ်အတွင်း စစ်ဦးစီးချုပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရလေသည်။ မက်ဖကင်းမြို့ကို ခုခံကာကွယ်ခဲ့သည့်အတွက် ဒုဗိုလ်ချုပ်ကြီးရာထူးသို့ တိုးတက်ခဲ့လေသည်။

ထိုအပြင် အင်္ဂလန်ပြည်အတွက် စွမ်းစွမ်းတမံ အမှုထမ်းခဲ့ခြင်းကြောင့် ဗြိတိသျှအစိုးရက ၁၉၀၉ ခုနှစ်တွင် ဆာဘွဲ့ဦးမြှင့်သည်။ နောက်တနှစ်တွင် စစ်တပ်မှ အငြိမ်းစားယူသည်။ သို့သော် ကင်းထောက်လုပ်ငန်းကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သည်။ ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် ငြိမ်းချမ်းစွာ ပညာပေးသောလုပ်

ငန်ကြီးသို့ ကမ္ဘာလူမျိုးပေါင်းစုံ၏ လူငယ်များကို ဆွဲဆောင်ခဲ့ရာ၌ ဗြိတိန်နိုင်ငံသားများအနက် နှစ်ယောက်မရှိ အောင်ထူးခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်ပေသည်။ ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ယောက်ျားကလေးပီသသော စိတ်၊ မြင့်မြတ်သော သဘောထား၊ ရဲစွမ်းသတ္တိတို့နှင့် ပြည့်စုံခဲ့သူဖြစ်ခဲ့ရာ၊ ယင်းစိတ်ဓာတ်မျိုးကို မိမိ၏ကင်းထောက်များ၌လည်း ကိန်းဝပ်စေရန် ကြိုးပမ်းခဲ့လေသည်။

ယင်းသို့သော ထူးခြားစွာ စွမ်းဆောင်မှုများကြောင့် ၁၉၂၉ခုနှစ်တွင် ဗဲရွန်ဘွဲ့ဖြင့် ဦးမြင့်ခြင်းခံရသည်။ ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် တာဝန်လုပ်ငန်း များပြားသည့်အကြားမှပင် စစ်ဗျူဟာနှင့် ဆိုင်သော စာအုပ်အနည်းငယ်နှင့် ကင်းထောက်လုပ်ငန်းများနှင့် ဆိုင်သော စာအုပ်များ ပြုစုရေးသားခဲ့သေးသည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် အော်ဒါအော့မဲရစ်ဘွဲ့ တံဆိပ် အပ်နှင်းခြင်း ခံရပြန်သည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် အာဖရိကတိုက် ကင်းနယားပြည်နယ် သွေးရဲမြို့၌ သွားရောက် အငြိမ်းစားယူနေထိုင်ခဲ့ရာ၊ ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် အနိစ္စရောက်သွားလေသည်။ (ကင်းထောက်၊ ကင်းထောက်အမျိုးသမီး-၅။)

ဗေရကရမြို့။ ။ဗေရကရမြို့သည် မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ၏အကြီးဆုံးသော သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သည်။ မက္ကဆီကိုပင်လယ်ကွေ့၏ ကမ်းရိုးတန်း မြေနုသော အနိမ့်ပိုင်းတွင် မြို့တည်ထား

မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ၏ ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သော ဗေရကရမြို့၏ ရှုခင်း

သည်။ မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ၏ မြို့တော် မက္ကဆီကိုစီတီမှ မီးရထားလမ်းအားဖြင့် အရှေ့ဖက် ၂၆၄ မိုင်ကွာခန့်တွင် တည်ရှိ၍ မက္ကဆီကို နိုင်ငံအရပ်ရပ်နှင့်လည်း မီးရထားလမ်းများဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ လူဦးရေ (၁၉၅၉ခုနှစ် ခန့်မှန်း သန်ကောင်စာရင်း) ၁၃၈,၀၁၂ ယောက် ရှိသည်။ ရာသီဥတုမှာ ပူနွေး၍ စိုစွတ်ထိုင်းထိုင်းလေသည်။

မက္ကဆီကို နိုင်ငံကို ပဌမဆုံး လာရောက်တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခဲ့သော စပိန်လူမျိုး ဟာနန်ဒိုကောတက်(ကော်တက်-ရှူ) ၁၅၁၉ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သော မူလ ဗေရကရုမ္မိသည် ယခုမြို့တည်ရာ၏ မြောက်ဖက် ၁၀ မိုင်ခန့်အကွာတွင် ရှိသည်။ ယင်းနေရာသည် အရပ် အနေ မကောင်းသဖြင့် ယခုနေရာသို့ ၁၆၀၉ ခုနှစ်တွင် မြို့ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရသည်။ ထိုနေရာတွင် ကျွန်းကလေးများနှင့် သန္တာကျောက်တန်းများရှိ၍ သင်္ဘောများ ခိုလှုံဆိုက်ကပ်နိုင်သော ဆိပ်ကမ်းကောင်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။ သို့တိုင်အောင် မြို့တည်ပြီးစကာ မြေနု မြေနိမ့် ဒေသဖြစ်၍၎င်း၊ သောင်များရှိသဖြင့်၎င်း၊ မြောက်ဖက်မှ လေမုန်တိုင်းများအတွက် အကာအကွယ် မရှိသေး၍၎င်း၊ ပင်လယ်စားပြတို့၏ ရန်ကို ကြောက်နေရသဖြင့်၎င်း အခက်အခဲတွေ့ ကြုံခဲ့ရသည်။ သို့သော် နိုင်ငံအတွင်းဖက်နှင့် ဆက်သွယ်နိုင်သော အချက် အခြာနေရာ၊ ကုန်သွယ်ရေးအချက်အခြာ နေရာတွင် ရှိနေသဖြင့် ပီယားဆင်အမည်ရှိ အင်္ဂလိပ်ကုမ္ပဏီ တခုအား ဗေရကရုမ္မိကို ပြင်ဆင်ပြုပြင်စေခဲ့သည်။

ထိုကုမ္ပဏီသည် သင်္ဘောများ ဘေးကင်းစွာ ခိုလှုံ ဆိုက်ကပ်နိုင်ရန်နှင့် ကုန်စည်များ သိုလှောင်နိုင်ရန် ဆိပ်ကမ်းကို ပြုပြင်ပေးခြင်း၊ မြို့သန့်ရှင်းရေးနှင့် သုံးသောက်ရန် ရေသွယ်ယူရေးလုပ်ငန်းများကို ခေတ်မီသောစံနစ်များဖြင့် ပြုပြင်ခြင်းတို့ကို လုပ်ကိုင်ပေးရာ ဗေရကရုသည် ခေတ်မီသော သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီး ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ယခင်က မြို့တည်ရာ အရပ်သည် ကျန်းမာရေးနှင့် မညီမညွတ်၍ လူအသေအပျောက်များခဲ့သဖြင့် 'သေမင်းမြို့'ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သည့် အမည်လည်း ပျောက်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ မက္ကဆီကို တနိုင်ငံလုံးအတွက် သွင်းကုန် ထုတ်ကုန်တို့သည် ဗေရကရုမြို့မှ တဆင့် တင်ပို့ဖြန့်ချိခြင်း ပြုလုပ်ရလေသည်။

ထိုပြင် ဗေရကရုမြို့သည် အရေးပါသော စက်မှုလုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်ရာ မြို့ဖြစ်သည်။ ထင်ရှားသော လုပ်ငန်းများမှာ ဗြစ်ချက်လုပ်ငန်း၊ ဆေးပြင်းလိပ်လုပ်ငန်း၊ ချောကလက်လုပ်ငန်း၊ ဖိနပ်လုပ်ငန်း စသည်တို့ ဖြစ်၍ ကော်ဖီနှင့် သကြားစက်ရုံများလည်း ရှိလေသည်။

ဗေလက်ဒီကတ်, ယေးဂို ရိုဒရီဂေ သေ ဆီလဗာ ယီး (ခရစ် ၁၅၉၉ -၁၆၆၀)။ ။ဗေလက်ကတ်သည် စပိန်ပန်းချီ

ဆရာများအနက် အထင်ရှားဆုံးဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့အနုပညာသမိုင်း၌ပင် အထင်ရှားဆုံး မှတ်တမ်းတင်ရသော နန်းတွင်းပန်းချီကျော်ကြီး ဖြစ်သည်။ ဗေလက်ကတ်သည် သရုပ်မှန်ပန်းချီရေးဆွဲရာ၌ စုတ်ချက် အလွန်ပိုင်သူဖြစ်သည်။ သူ၏ပန်းချီလက်ရာများသည် ၁၉ ရာစုနှစ် ပြင်သစ် အင်ပရက်ရှင်းပန်းချီကျော်တို့အပေါ် အတော်ပင်လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။

ဗေလက်ကတ်ကို ၁၅၉၉ခုနှစ် ဇွန်လ ၆ရက်နေ့တွင် ဆဲဗီးမြို့၌ ပေါ်တူဂီအမျိုးအနွယ်မှ ဖွားမြင်သည်။ ဖခင်မှာ ရှေးနေကြီးဂျွန် ရိုဒရီဂေ သေ ဆီလဗာဖြစ်၍ မိခင်မှာ ဂျိုရီနီမာ ဗေလက်ကတ်ဖြစ်သည်။ စပိန်ထုံးစံအတိုင်း မိခင်ဖက်မှ မျိုးရိုးအမည်ကို ယူသဖြင့် ဗေလက်ကတ်ဟု တွင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အနုပညာ၌ စိတ်အားထက်သန်သော သားဖြစ်သူ၏ ဝါသနာကို ထူးချွန်သည်ထက် ထူးချွန်စေလိုသော ဖခင်သည် ဗေလက်ကတ်အား ပန်းချီပညာ အခြေခံသင်ခန်းစာများကို ပန်းချီဆရာကြီး ဖရန်စစ္စကို ဟာရီရာထံတွင် သင်ယူရန် အပ်နှံသည်။ သို့ရာတွင် ဒေါသခက်ထန်သောဆရာ၏ဒဏ်ကို မခံနိုင်သဖြင့် ဗေလက်ကတ်သည် ပန်းချီဆရာကြီး ပါချီကိုထံသို့ သွားရောက်ဆည်းပူးသည်။ တပည့်၏အစွမ်းအစကို အကဲခတ်မိသော ဆရာဖြစ်သူသည် ဗေလက်ကတ်အား သူ၏သမီး ဂျူအားနားနှင့် လက်ဆက်ပေးသည်။

၁၆၂၂ ခုနှစ်တွင် ဗေလက်ကတ်သည် မဒရစ်မြို့သို့ သွားရောက်နေထိုင်ယင်း စတုတ္ထဖိလစ်ဘုရင်၏ပုံတူကို ရေးဆွဲခဲ့ရာ၊ ဖိလစ်ဘုရင်က သူ၏အစွမ်းအစကို သဘောကျသဖြင့် သူ့အား နန်းတွင်း ပန်းချီဆရာအဖြစ် ခန့်အပ်လေသည်။ ဗေလက်ကတ်သည် မိဖုရား သားတော် သမီးတော်နှင့် နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသားများ၏ ပုံတူကား အများအပြား ရေးဆွဲခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် သားတော် သမီးတော်ကလေးများ ကစားနေပုံနှင့် နန်းတွင်း ပျော်တော်ဆက်များပုံကို ရေးဆွဲလေ့ရှိသည်။ စတုတ္ထဖိလစ်ဘုရင်ကလည်း ဗေလက်ကတ်အား အလွန်မြှောက်စားလေသည်။ ၁၆၂၈ ခုနှစ်တွင် ဖလန်းဒါးပန်းချီကျော် ရူးဗင်းသည် စပိန်နိုင်ငံသို့ နန်းတွင်းပန်းချီကားများ ရေးဆွဲရန်အတွက် ရောက်လာခဲ့ရာ၊ ဗေလက်ကတ်အား ရူးဗင်းကို ကူညီစောင့်ရှောက်ရန် ဘုရင်က ခန့်ထားသည်။ ပန်းချီကျော် ရူးဗင်းသည် ဗေလက်ကတ်၏ လက်စွမ်းလက်စကို အလွန်သဘောကျခဲ့လေသည်။ (ရူးဗင်း ပီတာပေါ-ရှူ။)

၁၆၂၉ ခုနှစ်တွင် ဗေလက်ကတ်သည် ဣတလီနိုင်ငံသို့ သွားရောက်၍ မိုက်ကယ်အန်ဂျလို အစရှိသော အနုပညာရှင်ကြီးများ၏ လက်ရာများကို ၂ နှစ်ခန့်လေ့လာပြီးလျှင်၊ မိမိကိုယ်ပိုင် လက်စွမ်းဖြင့် ဟန်သစ်မူသစ်များကို ဖန်တီးခဲ့လေသည်။

ဗေလက်ကတ်သည် ၁၆၄၉ခုနှစ်တွင် ဖိလစ်ဘုရင်အတွက်

ဗေလက်ကတ်၏လက်စွမ်းပြ ဆေးရေးပန်းချီကားတချပ်

တစ်ရှန်၊ တင်တိုရက်တိုနှင့် ဗယ်ရီနီးတို့ ရေးဆွဲသောပန်းချီကားချပ်များနှင့် စပိန်တော်ဝင်ပြခန်းတွင် ထားရှိရန်အတွက် ပန်းပုရုပ်လုံးများကို ဝယ်ယူရန် တူတလီနိုင်ငံသို့ တခေါက် သွားပြန်သည်။ ဤအခေါက်တွင် ပုပ်ရဟန်းမင်း ဒဿမ အင်းနီးဆင့်၏ ပုံတူကို ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းကလည်း ဗေလက်ကတ်အား ဆုတံဆိပ်များခြီးဖြင့်လေသည်။ ယင်းပုံတူကားသည် ယခုခေတ်တွင် တွေ့ရသော ဗေလက်ကတ်၏ လက်ရာများအနက် အကောင်းဆုံးကား တချပ်ဖြစ်သည်။ ရောမမြို့ ဒိုရီယာနန်းတော် ပြခန်းရှိ ပုံတူကားများအနက် အကောင်းဆုံး ပုံတူကားဟူ၍လည်း အချို့ ပန်းချီဆရာများက ဆိုသည်။ ၁၆၅၁ ခုနှစ်တွင် ဗေလက်ကတ်အား ဖိလစ်ဘုရင်က နန်းတွင်းအာဏာပိုင်အရာရှိအဖြစ် ယုံကြည်ကိုးစားခန့်အပ်သည်။ ၁၆၅၉ ခုနှစ်တွင် ကရော့အော့ ဆန်တီယားဂိုးခေါ် စပိန်နိုင်ငံ၏ အမြင့်ဆုံး ဘွဲ့တံဆိပ်ဖြင့် သူကောင်းပြုခဲ့သည်။

၁၆၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဘုရင့်နမတော် အင်ဖန်တာ မရီးယာ တရီးဇေးနှင့် ပြင်သစ်ပြည့်ရှင် ၁၄ ဆက်မြောက် လူဝီဘုရင်တို့၏ လက်ထက်ပွဲအခမ်းအနားအတွက် ပြင်ဆင်မွမ်းမံရန် လွှဲအပ်ခြင်းခံရသည်။ ယင်းသို့ အမှုတော်ထမ်းခဲ့ရစဉ် အသက်အရွယ်နှင့် မလိုက်အောင် ပင်ပန်းလှသဖြင့် ပန်းဖျားဖျားကာ ထိုနှစ် ဩဂုတ်လ ၆ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်သည်။

ဗေလက်ကတ်သည် သူ၏ပန်းချီကားများတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးလေ့မရှိရကား သူ့အတုယူ၍ ရေးဆွဲနေကြသော သူ့တပည့် ပန်းချီဆရာများ၏ လက်ရာများနှင့် အတော်ပင်ခွဲ၍ ယူကြရသည်။ ဗေလက်ကတ်သည် ဖိလစ်ဘုရင်၏ ပုံတူကားပင် အချပ် ၄၀ ခန့်ရေးဆွဲခဲ့သည်။ သူ၏ ထင်ရှားသော လက်ရာများမှာ ‘ဆဲဗီးမြို့မှရေးသည်’၊ ‘နံနက်စာ’၊ ‘ခရစ်တော်နှင့် အီးမေးအပ်ဘုရားဖူးများ’၊ ‘မာသာ၏ အိမ်တော်တွင်းမှ ခရစ်တော်’၊ ‘ဗီးနပ်နှင့် ကြေးမုံပြင်’၊ ‘မာကျူရီနှင့် အားဂပ်’၊ ‘စတုတ္ထ ဖိလစ်ဘုရင်’၊ ‘အင်ဖန်တာမရီးယာ’ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

ဗေးထိုးဗင်,လုဒဗစ်ဖန် (ခရစ် ၁၇၇၀ ၁၈၂၇)။ ၂၇၆၈ လူမျိုး ထိပ်တန်းဂီတစာဆိုကျော်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်သူ လုဒဗစ်ဖန်ဗေးထိုးဗင်သည် အနောက်တိုင်းဂီတ တိုးတက်မှုအတွက် အများဆုံးအကျိုးပြုခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဗေးထိုးဗင်၏ ဆင်ဖန်ဂီတများကား ဂီတလောကတွင် အမြဲတောရတနာများသဖွယ် ထူးခြားကောင်းမွန်လှ၍ ယခုခေတ်အခါထိ မှေးမှိန်ခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ အနောက်တိုင်းဂီတလောကတွင် ဗေးထိုးဗင်၏ လက်ရာသီချင်းကြီး သီချင်းခန့်များကို လေးလေးစားစား လေ့လာသင်ကြားကြရသည်။

ဗေးထိုးဗင်သည် ထူးခြားသော အနုပညာပါရမီရှင် တဦးဖြစ်လင့်ကစား၊ သူ၏ဘဝတသက်တာ တလျှောက်လုံးတွင် ပျော်ရွှင် ချမ်းမြေ့မှုကို ကောင်းစွာမခံစားရရှာသူ ဖြစ်သည်။ အခြားသူများ၏ သောတအာရုံကို သာယာကြည်နူးစေသည့် တေးဂီတများကို စပ်ဆိုစွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သော်လည်း၊ သူကိုယ်တိုင်မှာမူ အရွယ်ကောင်းချိန်၊ အသက် ၃၀ ကျော်ခန့်မှစ၍ နားမကြားသော ဝေဒနာ စွဲကပ်ခဲ့သည်မှာ ကွယ်လွန်သည့်တိုင်အောင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် မိမိ၏ဘဝအကျိုးပေး နံ့ချာမှု၊ အကုသိုလ် ဖိစီးမှုများကို အရှုံးမပေးဘဲ ကြီးစားတွန်းလှန်ခဲ့သဖြင့် ဘဝတိုက်ပွဲ သူရဲကောင်းတဦးဟု ဆိုရပေမည်။

ဗေးထိုးဗင်သည် ဂျာမနီနိုင်ငံ ဗွန်းမြို့၌ ၁၇၇၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။ အသက် ၄ နှစ်အရွယ်မှစ၍ အဆိုတော် အမူးသမားဖခင်၏ ရိုက်နှက်စေခိုင်းမှုကြောင့် စန္ဒရားတီးသင်ခဲ့ရသည်။ ကလေးဘဝ လွတ်လပ်ပျော်ရွှင်စွာ မနေရ၊ မကစားရဘဲ ခိုင်းသည့်အတိုင်း လုပ်နေရသည့် အချုပ်အချယ် ခံရမှုကြောင့် ဗေးထိုးဗင်၏ စိတ်ဓာတ်ကို ထိခိုက်သွားကာ နောင်အခါတွင် စိတ်ချောက်ချား တတ်ခြင်း၊ စိတ်တိုတောင်းခြင်း ဖြစ်လာတတ်လေသည်။

ဖခင်ဆိုးသည် အိမ်ထောင်၏တာဝန်ကို ကြေပွန်စွာ မထမ်းလိုသဖြင့် ဗေးထိုးဗင်အား ဂီတသမားပေါက်စ ကလေးအဖြစ်ဖြင့် အိမ်ထောင်စရိတ် ရှာနိုင်စေရန် ဂီတနယ်ထဲ အ

တင်းဆွဲသွင်းခြင်းဖြစ်သည်။ စင်စစ် ဗေးထိုးဗင်၌လည်း ငယ်စဉ်ကပင် ဂီတဖက်၌ ထူးချွန်မည့် အရည်အသွေးများ ရှိခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ၁၁ နှစ်သားအရွယ်တွင် ကိုယ်တိုင် တေးဂီတများကို စပ်ဆိုနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၄ နှစ်သားအရွယ်တွင် နန်းတွင်းလက်ထောက် အော်ဂန်ဆရာ ဖြစ်လာသည်။ နောင်အခါတွင် အော်ဂန်စကြာတီးဝိုင်းများကို ခေါင်းဆောင်နိုင်ခဲ့လေသည်။

ဗေးထိုးဗင်တို့ မိသားစု၏ အခြေအနေမှာ စိတ်ပျက်ဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ ဖခင်ကလည်း အိမ်ထောင်၏တာဝန်ကို မယူလိုဘဲ ပေါ့ပေါ့နေသဖြင့် အိမ်သားများမှာ ဆင်းရဲ ကျပ်တည်းပြီးလျှင်၊ ကျန်းမာရေးလည်း ချို့တဲ့ကြသည်။ ဗေးထိုးဗင်သည် မသာယာသော အိမ်ထောင်စုကို ကျောထောက် နောက်ခံပြုကာ၊ သူ၏ဂီတပညာကို တိုးတက်ထက်တိုးအောင် ကြိုးစားခဲ့သည်။ ၁၇ နှစ်သားအရွယ် ၁၇၈၇ ခုနှစ်တွင် ထိုစဉ်က ဂီတမြို့တော်ဖြစ်သော ဩစတြေးယားနိုင်ငံ ဗီယင်းနားမြို့သို့ သွားရောက်၍ ဂီတပညာရှင်ကြီး တဦးဖြစ်သော မိုးဇော်၏ရှေ့တွင် မိမိ၏စွမ်းရည်ကို ပြသခဲ့သည်။ ထိုအခါ မိုးဇော်က ဗေးထိုးဗင်သည် ကမ္ဘာ၌ သူ့ဂီတသံ လွှမ်းအောင် ပြုနိုင်မည့်သူဟူ၍ နိမိတ်ဖတ်လိုက်လေသည်။

ဗီယင်းနားမှ ပြန်ရောက်ပြီးနောက် မိခင်ဖြစ်သူ ကွယ်လွန်ရာ၊ အမူးသမား ဖခင်နှင့် ညီအစ်ကိုမောင်နှမတို့၏ တာဝန်ကို ဗေးထိုးဗင်က လုံးဝထမ်းဆောင်ရသည်။ သို့ဖြစ်လင့်ကစား အိမ်သားများသည် သူ့အား စိတ်ချမ်းသာမှု မပေးဘဲ နားပူနားဆာ ပြုတတ်ကြလေသည်။ ယင်းသို့သော အခြေအနေကြားထဲမှပင် ဗေးထိုးဗင်၏ဂီတစွမ်းရည်သည် တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ဗွန်းမြို့ရှိ ဩဇာတိက္ကမရှိသော လူကြီးလူကောင်းများက သူ၏ ဂီတစွမ်းရည်ကို အကြောင်းပြုပြီးလျှင် ဗေးထိုးဗင်အား ခင်မင်စေတနာ ထားကြသဖြင့် ဗီယင်းနားမြို့တွင် ဂီတဝိဇ္ဇာကြီး တဦးဖြစ်သူ ဂျိုးဇက်ဟိုင်းဒင်ထံတွင် ဂီတပညာ ဆက်လက် ဆည်းပူးနိုင်အောင် စီစဉ်ပေးကြသည်။ ဗီယင်းနားတွင် ဂီတပညာ ဆည်းပူးခဲ့ပြီးနောက်တွင် ဗေးထိုးဗင်သည် ထိပ်တန်း ဂီတစာဆို တဦးအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့လေသည်။

ယင်းသို့ ထိပ်ထိပ်ကြိတ်ဂီတပညာရှင် တဦးအဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့ပြန်သော်လည်း၊ စိတ်မချမ်းသာဖွယ်ရာ တမျိုးသည် ဗေးထိုးဗင်၏အပေါ် လောင်းရိပ်ကဲ့သို့ မိုးလာပြန်လေသည်။ ယင်းသည်ကား တဖြည်းဖြည်း နားလေးလာရာက နောက်ဆုံးတွင် မကြားရသောဘဝသို့ ရောက်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ သို့သော် စိတ်ဓာတ်ပြင်းပြလှသော ဗေးထိုးဗင်သည် ယင်းသို့သော အကုသိုလ်ဖိစီးမှုကို လွယ်လွယ်နှင့် အရှုံးမပေးချေ။ အသံကို အကြောင်းပြုရသော မိမိ၏ ပညာလုပ်ငန်းကို မစွန့်လွှတ်ဘဲ၊ အသံမကြားရသည့်ဘဝ၌ပင် ဆက်လက်၍

ဂျာမန် ဂီတစာဆိုကျော် လုဒဗစ် ဖန် ဗေးထိုးဗင်

တေးဂီတကြီးများကို စပ်ဆိုစီကုံးခဲ့သည်။ နားမကြားရသည့် နောက်ပိုင်းတွင် စပ်ဆိုသည့် တေးကြီးတေးခန့်များသည် ဗေးထိုးဗင်၏ အကောင်းဆုံးလက်ရာများဟု ဆိုကြလေသည်။

ဗေးထိုးဗင်သည် အရုပ်ဆိုးသော်လည်း ပင်ကိုသဘောတည်ကြည်မှု၊ သူ၏ထူးချွန်သော ဂီတပါရမီတို့ကြောင့် သူ့အား ကြည်ညိုလေးစားသူ များပြားသည်။ သို့သော် ဗေးထိုးဗင် နားထိုင်းရောဂါ ဖြစ်ပြီးနောက်တွင် သူ၏ညီအစ်ကိုမောင်နှမများက သူ၏ ငွေကြေးကိစ္စကို ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ဗေးထိုးဗင်အား ခင်မင်ခွဲကြသူများနှင့် စိမ်းသွားခဲ့ရသည်။ မိဘဆွေမျိုးအတွက် တာဝန်ကြီး ထမ်းခဲ့ရသော်လည်း ဆွေမျိုးအကျိုးပေးလည်း မကောင်းခဲ့ပေ။ ချစ်ကိစ္စများ၌လည်း ကံခေခဲ့သဖြင့် အိမ်ထောင်မပြုခဲ့သော ဗေးထိုးဗင်သည် တူတယောက်အား သားရင်းတမျှ ချစ်ခင်မြတ်နိုးခဲ့ရာ၊ ထိုသူသည် သူ့အားစိတ်ဒုက္ခအပေးဆုံးဖြစ်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့သော စိတ်မချမ်းသာဖွယ် အမျိုးမျိုးကို ကြိုးစားတွန်းလှန်ခဲ့ရသော ဗေးထိုးဗင်မှာ တခါတရံ မျိုသိမ်မထားနိုင်ဘဲ ဒေါသအိုး ပေါက်ကွဲတတ်သည်။ ဗေးထိုးဗင် ရေးခဲ့သော သေတမ်းစာတစောင်ထဲတွင် မိမိသည် နားထိုင်းခြင်း စသည့် ဒုက္ခအမျိုးမျိုး စိတ်မချမ်းသာဖွယ် အဖုံဖုံတို့ကို ခံစားရလွန်း

၍ မခိုတွင်ကဲဖြစ်ကာ၊ တခါတရံ စိတ်မထိန်းနိုင်ဖြစ်ပြီးလျှင် မိမိဒေါသတကြီး ဖြစ်မိသည်များကို ညီအစ်ကို မောင်နှမ များက ခွင့်လွှတ်ပါရန် ရေးသားထားလေသည်။

ဗေးထိုးဗင်အဖို့ တမျိုးပြီး တမျိုး သူရင်ဆိုင်ရသော စိတ် မချမ်းသာမှုများသည် သူ့အား ဘဝကို အရှုံးမပေးလိုအောင် သွေးထိုးပေးသကဲ့သို့ ရှိပြီးလျှင်၊ တေးဂီတ တပုဒ်ပြီး တပုဒ် သူ့ကလောင်များမှ ထွက်ခဲ့သည်။ သီချင်း ရိုးရိုးမှ ဂီတ ပြဇာတ်ကြီးများအထိ စပ်ဆိုရေးသားခဲ့ရာ၊ သူ၏ ဂီတစွမ်း ရည် မည်မျှထက်မြက်ထူးချွန်ပုံကို အကဲခတ်နိုင်ပေသည်။ ဗေးထိုးဗင်သည် ကောင်းစွာ မကျန်းမမာ ဖြစ်နေရာမှ ၁၈၂၇ ခုနှစ်တွင် ညီဖြစ်သူထံ အလည်သွားရင်း ဗီယင်းနားမြို့၌ ကွယ်လွန်သည်။ ဗေးထိုးဗင် ကွယ်လွန်ပြီးသည့် နောက်တွင် ထူးခြားသော ဂီတပညာရှင်ကြီးကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် သူ၏ဇာတိဖြစ်သော ဗွန်းမြို့တွင်၎င်း၊ သူ၏သင်္ချိုင်းရှိရာ ဗီယင်းနားမြို့၌၎င်း သူ၏ရုပ်တုများကို ထားရှိပြီးလျှင် ဗေးထိုးဗင် မွေးဖွားခဲ့ရာ နေအိမ်ကို ပြတိုက်အဖြစ် ပြုလုပ် ထားရှိလေသည်။

ဗယ်ဗင်အားနက် (ခရစ် ၁၈၈၁-၁၉၅၁)။ ။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေးရာများမှာ ရှုပ်ထွေးခက်ခဲလာသည်နှင့် အမျှပင် နိုင်ငံခြားရေးဌာန၏ တာဝန်များသည်လည်း အလွန်ပင် ကြီးလေးလှပေသည်။ ဤသို့သော အချိန်မျိုးတွင် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးအဖြစ် အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးကား မစ္စ တာအားနက်ဗယ်ဗင် ဖြစ်သည်။ မည်သည့်ကျောင်းတွင်မျှ မနေခဲ့ဘူးသည့် သူရင်းငှားကလေးဘဝမှ ကမ္ဘာကြီးတခုလုံး ၏ အခြေအနေကို ပြောင်းလဲသွားစေနိုင်လောက်အောင် အရေးကြီးလှသော အစည်းအဝေးကြီးများတွင် ခေါင်း ဆောင်ပါဝင်ရသော နိုင်ငံပြု သုခမိန်ကြီးတဦး ဖြစ်သည်အထိ တိုးတက်လာခဲ့သော အားနယ်ဗယ်ဗင်၏ ဘဝဖြစ်စဉ်မှာ အထူးပင် မှတ်သားဖွယ်ကောင်းပေသည်။

ဗယ်ဗင်သည် သာမန် လယ်သမားတဦး၏ သားမျှသာ ဖြစ်၍ ၁၈၈၁ခုနှစ် မေလ ၉ ရက်နေ့တွင် ဆမ္မားဆက်နယ် ဝင်းစဖို့မြို့၌ မွေးဖွားခဲ့သည်။ ငယ်စဉ်က မိဘများ ကွယ် လွန်သဖြင့်၊ ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ်နှင့်ပင် သူရင်းငှားအဖြစ်၎င်း၊ မင်းစေအဖြစ်၎င်း လုပ်ကိုင်ခဲ့ရသည်။ ထိုနောက် ဇာတ်ရ ထားမောင်းသမား၊ ကုန်တင်ကား မောင်းသမား စသည် ဖြင့် အလုပ်အမျိုးမျိုးကို ပြောင်းလဲလုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ဗယ် ဗင်သည် သင်္ဘောကျင်းအလုပ်သမားသမဂ္ဂသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ရာ များမကြာမီ အရေးပါအရာရောက်သော အသင်းဝင်တဦး ဖြစ်လာပြီးလျှင်၊ ၁၉၁၁ ခုနှစ်တွင် သမဂ္ဂ၏လက်ထောက် အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် တင်မြှောက်ခြင်းခံရသည်။

၁၉၂၀ပြည့်နှစ်တွင် လန်ဒန်မြို့၌ အလုပ်သမားအရေးနှင့် စပ် လျဉ်း၍ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်း စုံစမ်းရေးကော်မ ရှင်တခု၏ရှေ့၌ ၁၁နာရီကြာမျှ စကားပြောခဲ့ရာမှစ၍ တိုင်း ပြည်တဝန်းလုံး၌ ထင်ရှားလာပြီးလျှင် “အလုပ်သမားတို့၏ ရှေ့နေကြီး” ဟူ၍ပင် အမည်ပေးခြင်း ခံရသည်။

အလုပ်သမားလောကအတွက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ၌ ဗယ် ဗင်၏ အကြီးဆုံးသော အောင်မြင်မှုတရပ်မှာ ၁၉၂၂ ခုနှစ် တွင် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် အထွေထွေ အလုပ်သမား သမဂ္ဂကြီး ဖြစ်လာအောင် ဖန်တီးနိုင်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသမဂ္ဂကြီးမှာ အလုပ်သမား သမဂ္ဂပေါင်း ၃၂ ခုကို စုပေါင်း ထားသော သမဂ္ဂကြီးဖြစ်၍၊ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အင်အားအကြီး ဆုံးသော အလုပ်သမားသမဂ္ဂကြီးများတွင် တခုအပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ဗယ်ဗင်သည် ထိုသမဂ္ဂ၏အထွေထွေ အတွင်းရေး မှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရလေသည်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ဖြစ်ပွားသောအခါ၊ အလုပ်သမား လူ တန်းစားတို့၏ အရေးသည် များစွာ ကြီးမားလာလေသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် မေလ၌ ဝင်စတန်ချာချီ ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ် လာသောအခါ ဗယ်ဗင်အား အလုပ်သမား လူထုကြီးက ကြည် ညိုသည်ကို သိမြင်ပြီးဖြစ်သည့်အတိုင်း အလုပ်သမား နှင့် အမျိုးသားဝန်ထမ်းဌာနဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်ထားသည်။ ဗယ်ဗင်သည် စစ်အတွင်း ပစ္စည်းများ အလျင်အမြန် ထုတ် လုပ်ရေးကို အားသွန်ကြီးပမ်းနိုင်ခဲ့၍၊ အလုပ်သမား ပဋိက္ခ ဖြစ်မှုများကို နည်းနိုင်သမျှ နည်းအောင် ဆောင်ရွက်ပေး

ဗြိတိသျှ လောဘာပါတီခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သူ အားနက် ဗယ်ဗင်

နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ ဝန်ကြီးဖြစ်စဉ်က သူသည် ပါလီမန် အမတ် မဟုတ်သေးပေ။ သို့သော် ဇွန်လ၌ ဝင်းစဝပ် ဗဟိုနယ်ကြားရွေးကောက်ပွဲတွင် လောဘာပါတီ အမတ်အဖြစ် အရွေးခံရသည်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကြီး ပြီးဆုံးပြီးနောက် အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲကြီး ကျင်းပသောအခါ ဗယ်ဗင်သည် လောဘာပါတီဝင် ပါလီမန်အမတ်အဖြစ် အရွေးခံခဲ့ရသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် လောဘာအစိုးရ တက်လာသောအခါ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။ ဗယ်ဗင်သည် ထိုနှစ် ဇူလိုင်-ဩဂုတ်လများတွင် ကျင်းပသော ပေါ့စဒမ်ညီလာခံသို့ တက်ရောက်သည်။ ထို့ပြင် မောစကိုမြို့၌ ကျင်းပသော “ကြီးသုံးကြီး ညီလာခံ” (၁၉၄၅ ခုနှစ်) နှင့် “ကြီးလေးကြီး ညီလာခံ” (၁၉၄၇ ခုနှစ်) များသို့လည်း တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ဆိုဗီယက်ရုရှနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဗယ်ဗင်က သည်းခံခြင်းနှင့် ကြံ့ခိုင်ခြင်းဝါဒကို ထားရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ရုရှက အနောက်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများကို “စစ်အေး” ဆင်နွှဲလာသောအခါ၊ ယင်းနိုင်ငံများနှင့် စစ်ရေး နိုင်ငံရေး စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ရှိမှသာလျှင် ငြိမ်းချမ်းရေး ရနိုင်မည်ဟု သဘောထား ပြောင်းလာသည်။ ထို့ကြောင့် ဗရင်ဆဲစာချုပ် (၁၉၄၈ ခုနှစ်) ချုပ်ဆိုရာတွင်၎င်း၊ ဝါရှင်တန် မြို့၌ အတ္တလန္တိတ်စာချုပ် (၁၉၄၉ ခုနှစ်) ချုပ်ဆိုရာ၌၎င်း ဦးစီးဦးဆောင် ပြုသူများထဲတွင် ဗယ်ဗင်သည် ရှေ့တန်းမှ ပါဝင်ခဲ့လေသည်။

နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အဖြစ် အရေးကြီးသော ကမ္ဘာ့ရေးရာများကို စီမံဆောင်ရွက်နေလျက်ကပင် အလုပ်သမား လူတန်းစားတို့ဘက်မှ အမြဲတမ်း ကာကွယ် ပေးခဲ့သောကြောင့် အလုပ်သမားလူထုကြီးက “ဒို့အနီ” ဟု မြတ်နိုးတနာ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသော ဗယ်ဗင်သည် ကျန်းမာရေး ချွတ်ယွင်းလာသဖြင့် ၁၉၅၁ ခုနှစ် မတ်လတွင် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ရာထူးမှ နုတ်ထွက်သည်။ သို့သော် သူ့အား တံဆိပ်တော် ဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်ထားသေးသည်။ ဗယ်ဗင်သည် ထိုနှစ် ဧပြီလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် လန်ဒန်မြို့၌ပင် ကွယ်လွန်သွားလေသည်။

ဗယ်ရီ, ဆာဂျိမ်းမက်သယူး (ခရစ် ၁၈၆၀ ၁၉၃၇)။ ။ အင်္ဂလိပ်စာဖတ် ကလေးသူငယ်များ၏အချစ်တော် “ပီတာပင်” ကို ဖန်တီးလိုက်သူမှာ ဆာဂျိမ်း မက်သယူး ဗယ်ရီ ဖြစ်ပေသည်။ ဆာဂျိမ်းဗယ်ရီသည် စကော့လူမျိုး စာရေးဆရာကြီးတဦးဖြစ်၍ ဝ အရေးအသား၌၎င်း၊ ပြဇာတ်အရေးအသား၌၎င်း ထင်ရှားကျော်ကြားသည်။ အထူးသဖြင့် ဆာဂျိမ်း၏ လက်ရာဖြစ်သော “ပီတာပင်” ပြဇာတ်သည် ယခုခေတ်တိုင်အောင် လူကြိုက်များပြား ထင်ရှားနေ

ဆဲပင် ဖြစ်သည်။ ဆာဂျိမ်း၏လက်ရာတို့သည် မထိတထိ ဟာသကလေးများ၊ သိမ်မွေ့သော အလွမ်းအဆွေးများနှင့် ဆန်းကြယ်သော စိတ်ကူးယဉ်မှုကလေးများ ပါဝင်သဖြင့်၊ သူ၏ လက်ရာပြဇာတ်တို့သည် ဖတ်၍ ကောင်းသလောက်၊ ပြဇာတ်အဖြစ် ရုံတင်ပြသည့်အခါတွင်လည်း နှစ်ခြိုက်စွဲလမ်းဖွယ်ရာ ကောင်းလှပေသည်။ ဆာဂျိမ်း၏ ပြဇာတ်များစွာတို့ကို ရုပ်ရှင်အဖြစ်လည်း ရိုက်ကူးခဲ့ကြလေသည်။

ဆာဂျိမ်းဗယ်ရီသည် စကော့တလန်ပြည် ကားရီးမျိုးမြို့၌ ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၉ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ ငယ်စဉ်က အစဉ်သဖြင့် မကျန်းမာဖြစ်နေသူ ချစ်လှစွာသော သူ၏မိခင်ကို နှစ်သိမ့်ဖျော်ဖြေရန် စိတ်ကူးယဉ် ပုံပြင်ကလေးများကို တီထွင်ဖန်တီး ပြောပြတတ်ပေရာ၊ နောင်အခါစိတ်ကူးယဉ်ပုံပြင်များကို ဝ များ၊ ပြဇာတ်များအဖြစ် ဖန်တီးခဲ့လေသည်။ အက်ဒင်ဗာရာတက္ကသိုလ်မှ ဘွဲ့ရပြီးသည့်နောက် ပိုင်းမှစတင်၍ စာပေရေးသားလာခဲ့ရာ၊ သူ၏နှစ်သက်စွဲလမ်းဖွယ်ရာ စိတ်ကူးယဉ်မှု၊ အရေးအသားကောင်းမွန် ပြောင်မြောက်မှုတို့ကြောင့် အောင်မြင် ကျော်ကြားလာသည်။ ရှေးဦးစွာ စကော့လူမျိုးတို့၏ အနေအထိုင်၊ ဓလေ့ထုံးစံတို့

နာမည်ကျော် ဗြိတိသျှ စာရေးဆရာ ဆာ ဂျိမ်း ဗယ်ရီ

ကို သူ့ဖော်သည့် ဝ များကြောင့် နာမည်ရလာသည်။ နေ့ပိုင်းအခါတွင်မူ ပြဇာတ်များ ရေးသားရန် ပို၍ စိတ်အား သန်ပြီးလျှင်၊ ပြဇာတ် အများအပြား ရေးသားခဲ့သည်။ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့လာ၍ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် ထိုခေတ် ထိုအခါက အထင်ရှားဆုံးသော စာရေးဆရာကြီး တဦးအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့လေသည်။

၁၉၁၃ ခုနှစ်တွင် ပဉ္စမကျောဘုရင်မင်းမြတ်က “ဆာ” ဘွဲ့ဖြင့် ချီးမြှင့်သည်။ အက်ဒင်ဗရာ၊ စိန့်အန်ဒရူး၊ အောက်စဖို့နှင့် ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်တို့က ချီးမြှင့်သော ဂုဏ်ထူးဆောင်ဘွဲ့များကိုလည်း ရရှိခဲ့သည်။ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ ကွယ်လွန်သည့်တိုင်အောင် အက်ဒင်ဗရာတက္ကသိုလ်၏ အဓိပတိ အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

ဆာဂျိမ်းဗယ်ရီ ဖန်တီးသော “ပီတာပင်” သည် အလွန်ခေတ်စား ထင်ရှားခဲ့သည်။ လန်ဒန်မြို့ ကင်းဆင်တန်ဥယျာဉ်၌ပင် “ပီတာပင်” ၏ ရုပ်တုတစ်ခုကို ထုလုပ်ထားရှိသည်။ “ပီတာပင်” ပြဇာတ်ကို ၁၉၀၄ ခုနှစ်တွင်စတင် ရုံတင်ပြသရာ၌ အလွန်လူကြိုက်များလှ၍ နှစ်စဉ် နာတာလျားပွဲတော်ချိန်တွင် ရုံတင်ခဲ့ရရာ၊ ယခုတိုင် မရိုးနိုင် ကြသေးချေ။ နာမည်ကျော် ပြဇာတ်မင်းသမီးကြီးများသည် “ပီတာပင်” အဖြစ် ပါဝင်သရုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် “ပီတာပင်” ကို ရုပ်ရှင်ရိုက်ကူးသည်။ ၁၉၅၃ ခုနှစ်တွင် ဝေါ့ဒ်ဇနီက “ပီတာပင်” ကို ကာတွန်းရုပ်ရှင်ရိုက်ကူးခဲ့ပြန်လေသည်။

ဗယ်ရီဗယ်ရီ။ ။စားသောက်သောအစာတို့တွင် ဗီတာမင်ဘီ-၁ ခေါ် ဩဇာဓာတ်တမျိုး မပါ၍၎င်း၊ ပါသင့် သလောက်မပါ၍၎င်း အာရုံကြောများ ရောင်ရမ်း လာကာ ကြွက်သားများနှင့် နှလုံးသားများ အားယုတ်လာတတ်သောရောဂါမျိုးကို ဗယ်ရီဗယ်ရီ ရောဂါဟုခေါ်သည်။ (ဗီတာမင်-ရှူ။)

ဗယ်ရီဗယ်ရီ ဟူသောစကားလုံးသည် သီဟိုဠ် ဘာသာစကားဖြစ်၍ “မလုပ်နိုင်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ဗယ်ရီဗယ်ရီ ရောဂါရှိသူသည် မည်သည့်အလုပ်ကိုမျှ မလုပ်နိုင် မကိုင်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ယင်းရောဂါကို မြန်မာတို့ အလိုအားဖြင့် ထုန်ရောဂါ(ထုန်နာ)ဟု ခေါ်သည်။

ဗယ်ရီဗယ်ရီရောဂါကို ၄မျိုး ၄စားခွဲခြားနိုင်သည်။ ပထမ ၃မျိုးမှာ လက္ခဏာများကိုလိုက်၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်ပြီးလျှင် စတုတ္ထအမျိုးမှာ ကလေးများ၌ တွေ့ရသဖြင့် သူငယ်နာတမျိုးဟု ခေါ်နိုင်သည်။ ယင်းတို့မှာ (၁)ဝက်၊ သို့မဟုတ် ဒရော့ပစ်ကယ် ဗယ်ရီဗယ်ရီ (မြန်မာအလိုအားဖြင့် ထုန်စိုနာ)၊ (၂)ဒရိုင်း၊ သို့မဟုတ် ပါရာလိုက်တစ်ဗယ်ရီဗယ်ရီ (မြန်မာအလိုအားဖြင့် ထုန်ခြောက်နာ)၊ (၃) အကျူ၊ သို့မဟုတ်

ဖာလမီနိုတ်တင်း ဗယ်ရီဗယ်ရီ (မြန်မာ အလိုအားဖြင့် ထုန်ရှုပ်နာ)၊ (၄) အင်ဖင်တိုင် ဗယ်ရီဗယ်ရီ (ကလေးထုန်ရောဂါ)တို့ဖြစ်သည်။

ဝက်ဗယ်ရီဗယ်ရီခေါ် ထုန်စိုနာ ဖြစ်လာသောအခါ အစားအသောက်ပျက်ခြင်း၊ ရင်ပြည့်ရင်ကယ်ခြင်း၊ အသားအရေများ ကွက်၍ကွက်၍ယားခြင်း၊ ပူခြင်း၊ ကျဉ်ခြင်း၊ အရေပြား၌ ကွက်၍ကွက်၍ ဟိုတကွက်သည်တကွက် ပိုမိုနာကျဉ်ခြင်း၊ ခြေသလုံးကြွက်သားများ နာခြင်း၊ ပထမ၌ ဒူးခေါင်း၏တုံ့ပြန်ခြင်း ပိုမိုလာပြီးနောက်တွင် ပျောက်ကွယ်သွားခြင်း၊ ခွန်အားဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ရင်တုန်ခြင်း၊ မောလွယ်ခြင်း၊ ခြေဖမ်းနှင့် ခြေကျင်းဝတ်များ ဖောရောင်လာခြင်း၊ မကြာမီ ခြေထောက်၊ ကိုယ်၊ မျက်နှာ စသည် တကိုယ်လုံး တင်းမာရောင်ရမ်းလာခြင်း၊ ဆီးနည်းလာခြင်း၊ အလွန်အမင်း ရောင်ဖောလာသည့်အခါ အသက်ရှူကျပ်လာသဖြင့် မျက်နှာညှိပုပ်ပုပ်ဖြစ်လာခြင်း၊ သွေးတိုးမြန်လာခြင်း၊ အလွန်မောပန်းခြင်း၊ လည်ပင်းသွေးကြောများ ထောင်လာခြင်း၊ အိပ်ရာထဲမှ မထနိုင် မလှုပ်နိုင်ဖြစ်လာခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ကိုယ်များ ရောင်ဖောလာသည်ကို စွဲ၍လည်း ဘိန်းဗြဲကိုယ်ရောင်ရောဂါဟုလည်း ခေါ်ကြသေးသည်။

ဒရိုင်းဗယ်ရီဗယ်ရီခေါ် ထုန်ခြောက်နာဖြစ်လာသောအခါ ထုန်စိုနာကဲ့သို့ ဖောရောင်ခြင်း မရှိဘဲ နှစ်ကြောများ လေပြတ်သည့် လက္ခဏာများ ထင်ရှားဖြစ်လာသည်။ ညှိတံကျည်း၊ ခြေဖမ်း၊ ပေါင်အပြင်ဘက်၊ လက်ချောင်းကလေးများနှင့် လက်ဖျံတို့၏အရေပြားများ ထုန်နေခြင်း၊ ဖနောင့်အထက်ပထဝီအကြောကြီးကို ဖျစ်ညှစ်လျှင် မနာကျဉ်ခြင်း၊ ကြွက်သားများကို နှိပ်လျှင် နာကျဉ်ခြင်း၊ ဆောင့်ကြောင့် ထိုင်နေရာမှ လက်လွတ်ထိုင်ခြင်းငှာ မစွမ်းဘဲ လက်ဖြင့် တစ်တရာကိုဆွဲမှ ထိုင်နိုင်ခြင်း၊ ခြေလက်များမထိန်းနိုင်ဘဲ တွဲကျခြင်း၊ သွေးတိုးအားနည်းခြင်း၊ အရေပြားအောက်ရှိ မြင်ရသော သွေးကြောများခုန်ခြင်း၊ အရိုးပေါ် အရေတင်သော ရုပ်မျိုးဖြစ်ခြင်းတို့ ဖြစ်တတ်သည်။

အကျူဗယ်ရီဗယ်ရီခေါ် ထုန်ရှုပ်နာမျိုးကား အထူးအထွေလက္ခဏာမရှိ၊ ထုန်စိုနာ၊ သို့မဟုတ် ထုန်ခြောက် တခုခု ဖြစ်နေစဉ် ရုတ်တရက် ရောင်တခင် နှလုံးရပ်၍ သေဆုံးတတ်သော ရောဂါမျိုးဖြစ်သည်။

အင်ဖင်တိုင် ဗယ်ရီဗယ်ရီခေါ် ကလေးထုန်ရောဂါသည် ၂ လမှ ၄ လသားခန့်ကလေးများတွင် ဖြစ်တတ်သည်။ အမိ၌ ဗီတာမင် ဘီ-၁ ဓာတ် အလွန်နည်းပါးသောကြောင့် ကလေး၌ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းရောဂါ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ဝမ်းလျှောခြင်း၊ ပျို့အန်ခြင်း၊ အကြောဆွဲခြင်း၊ တက်ခြင်းတို့ ဖြစ်လာတတ်သည်။

ဗယ်ရီဗယ်ရီရောဂါသည် လမည်မျှလောက်ကစ၍ ရောဂါ

ပျိုးသည်ကို အတိအကျ ကန့်သတ်၍မဖြစ်ချေ။ လူ၏ ခံနိုင်ရည် သဘာဝကိုလိုက်၍ သီတင်း ၂ ပတ်လောက်မှ ၆ လအတွင်းတွင် ပေါ်ပေါက်လာတတ်သည်။ ထုန်ခြောက်နာသည် တဖြည်းဖြည်းပေါ်လာတတ်၍ ထုန်စိုနာမှာ မြန်မြန်ပေါ်လာတတ်သည်။ ထုန်ရှုပ်နာမူကား အလွန်မြန်သဖြင့် တခါတရံ နာရီပိုင်းအတွင်း၌ပင် လူနာသေဆုံးတတ်သည်။

ဗယ်ရီဗယ်ရီရောဂါသည် အိန္ဒိယ၊ မြန်မာ၊ ဂျပန်၊ တရုတ်၊ အာဖရိကနှင့် အခြားဆန်စားသော နိုင်ငံများတွင် အများအားဖြင့် ဖြစ်တတ်သည်။ လူကြီးလူငယ်ယောက်ျား မိန်းမမရွေး ဖြစ်တတ်ကြသော်လည်း လူကြီးပိုင်းတွင် ပိုမိုဖြစ်တတ်သည်။ ဗယ်ရီ ဗယ်ရီ ရောဂါဖြင့် တနှစ်လျှင် လူပေါင်း ၁၀၀,၀၀၀ ခန့် အသက် ဆုံးရှုံးရ၍ လူသန်းပေါင်းများစွာ ဝေဒနာခံစားနေရပြီးလျှင် သန်းပေါင်းများစွာတို့မှာ ရောဂါစဖြစ်၍ ကျန်းမာသည်ဟူ၍ မရှိဘဲ မအိမလည် ဖြစ်နေကြရသည်။

၁၈၈၇ ခုနှစ်မှစ၍ ဒပ်ချလူမျိုး ဆရာဝန် ဒေါက်တာ အိတ်ကမင်းက ဗယ်ရီဗယ်ရီရောဂါ ဖြစ်ပေါ်ရခြင်း အရင်းအမြစ်ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိသည်။ ဆေးရုံဝင်းအတွင်း၌ လူနာများ စွန့်ပစ်ထားသော ထမင်းကျန်များကို စားသောက်နေသည့် ခိုက်များသည် မကြာမီ ဗယ်ရီဗယ်ရီရောဂါ စွဲကပ်လာ၍ ယင်းတို့အား ကောင်းစွာကြိတ်ရသေးသော ဆန်လုံးတီးများ ကျွေးသည့်အခါ၊ တဖြည်းဖြည်း ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆန်တွင် ဗီတာမင် ဘီ-၁ ခေါ် သိုက်ယာမင် ဩဇာဓာတ် ပေါများစွာ ပါသော်လည်း ဆန်စားသောလူမျိုးသည် ဗယ်ရီ ဗယ်ရီ ပို၍ဖြစ်ရသည်မှာ ဆန်ကို ဖြူစင်အောင်ဖွပ်ပြီးမှ စားကြသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဆန်ကို ဖွပ်လိုက်သောအခါ သိုက်ယာမင်ဓာတ်များစွာ စုဝေးနေရာ အပင်ဖြစ်မည့် အတက်ကလေးနှင့် စကူတယ်လမ်းခေါ်သော အလွှာဖွဲ့နုစသည်တို့ ပြုတ်ထွက် ပွန်းပဲ့သွားကုန်သဖြင့် တကြောင်း၊ ဆန်ကို ရေဖြင့် စင်အောင်ဆေးပြီး နောက် ချက်၍ ထမင်းရည်ကို ငှဲ့ပစ်သဖြင့် သိုက်ယာမင်ဓာတ် ဆုံးပါးသောကြောင့်တကြောင်း အာဟာရ ချို့တဲ့၍ ဗယ်ရီဗယ်ရီရောဂါ စွဲရခြင်းဖြစ်သည်။ ဆန်သာမဟုတ် ဂျုံလုံးစိမ်းကို ဖွပ်ကြိတ်ပြီးမှ အမှုန့်ပြုသော ဂျုံမှုန့်ဖြူ မှီဝဲသူတို့လည်း ဗယ်ရီဗယ်ရီ ရောဂါ ဖြစ်တတ်သည်။ ထိုကြောင့် ဗယ်ရီဗယ်ရီ ရောဂါမှ ကာကွယ်ရန်၊ သို့မဟုတ် ပျောက်ကင်းရန် ဆန်လုံးတီး၊ ပဲပင်ပေါက်၊ အပင်ဖောက်ပြီး ကုလားပဲ၊ ပေါင်မုန့်၊ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်စိမ်း၊ ခရမ်းချဉ်သီး၊ ပဲမျိုးစုံ၊ ကြက်ဥ၊ မလိင်၊ ထန်းရည်ချို စသည်တို့ကို ချင်ချိန်၍ ရင်မကယ်အောင် စားသောက်ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဖြစ်သော ပုဂံပုန်းရည်ကြီးလည်း ဗယ်ရီဗယ်ရီရောဂါ ကာကွယ်ရန်အတွက် သင့်လျော်သည်။

ဗီတာမင် ဘီ-၁ ခေါ် သိုက်ယာမင်ဓာတ် ဖိကျွေးခြင်းဖြင့် ဗယ်ရီဗယ်ရီရောဂါ သက်သာရာရနိုင်သော်လည်း ရောဂါရှင်းရှင်းပျောက်စေရန် ကြာရှည်စွာ ကုမှ ရသည်။ ရောဂါ သက်သာပြီးနောက် အခြားသော ဗီတာမင်နှင့် ပရိုတင်းဓာတ် ပေါသော အစားအစာကို မှီဝဲစေရသည်။ ရောဂါရင့်နေလျှင် ကား ရှင်းရှင်းမပျောက်နိုင်ဘဲရှိတတ်ချေသည်။

ဗယ်ရီလီယမ်။ ။ဗယ်ရီလီယမ်သည် ရှားပါးသော သတ္တု ခြပ်စင်တမျိုးဖြစ်၍ ယခင်က ဂလူဗီနမ်ဟုလည်းခေါ်သည်။ ဓာတုသင်္ကေတနည်းဖြင့် (Be) ဟုရေးသားသည်။ ဗယ်ရီခေါ် ကျောက်မျက်ရွဲ တမျိုးမှ ထုတ်ယူရရှိသဖြင့် ဗယ်ရီလီယမ်ဟု ခေါ်တွင်သည်။ ယင်းကို ခရမ်းကျောက်၊ သို့မဟုတ် ဖရဲအူကျောက်နှင့် ပင်နဆိုက်ကျောက်များမှလည်း ထုတ်ယူရရှိသည်။ ဗယ်ရီကျောက်တွင်ပါဝင်သော ဗယ်ရီလီယမ်ဆားကို လျှပ်စစ်ဓာတ်ခွဲခြင်းဖြင့်လည်း ဗယ်ရီလီယမ်ခြစ်စင်ရအောင် အနည်အကျဉ်း လုပ်ယူနိုင်သည်။ ဗယ်ရီလီယမ်၏ အရောင်သည် မွဲပြာပြာ ဖြစ်လေသည်။

ဗယ်ရီလီယမ်သည် အလျူမီနမ် သတ္တုနှင့် အလွန်နီးစပ်သည်။ သို့သော် ဗယ်ရီလီယမ်အောက်ဆိုက်သည် အလျူမီနာနှင့် ကွဲပြားကြောင်း ၁၇၉၈ ခုနှစ်တွင် လူဝီနစ်ကလတ်ဗိုးက လင်းက ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ ဗယ်ရီလီယမ်ကို အရောအနှောများမှ သီးသီးသန့်သန့် ပထမဆုံး ခွဲထုတ်ခဲ့သူများမှာ ဖရီးဒရစ် ဗျူးလားနှင့် အန်တွန်းဗျူးဆီတို့ဖြစ်၍ ၁၈၂၈ ခုနှစ်တွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

ဗယ်ရီလီယမ်သည် မာကျောသော သတ္တုများ အနက် အပေါ့ပါးဆုံး ဖြစ်သော်လည်း၊ အရည်ပျော်ချိန် အမြင့်ဆုံး ဖြစ်သည်။ အပူချိန် စင်တီဂရိတ် ၁၂၈၀ ဒီဂရီတွင်မှ အရည်ပျော်လေသည်။

ဗယ်ရီလီယမ်ခြစ်စင်ကို ၁၉၁၆ ခုနှစ်မှစ၍ ဂျာမနီနိုင်ငံ၌ စက်မှု ထုတ်လုပ်ရေးတွင် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ အများအားဖြင့် ထိုခြစ်စင်ကို အခြားသတ္တုများနှင့် ရောစပ် အသုံးပြုကြသည်။ ကြေးနီ၊ အလျူမီနမ်၊ သံ၊ နစ်ကယ်စသော သတ္တုများတွင် ဗယ်ရီလီယမ်ကို ရောစပ်လျှင် ပို၍မာကျော ခိုင်ခံ့ပြီးလျှင် သံချေးမတက်နိုင်သော သတ္တုစပ်များ ရရှိသည်။ ကြေးနီတွင် ဗယ်ရီလီယမ်အနည်းငယ်ကို ရောစပ်လျှင် ကြေးနီထက် ၆ ဆခန့်ပို၍ခိုင်မာသော ဗယ်ရီလီယမ်ကြေးညိုခေါ် သတ္တုစပ်ဖြစ်လာပြီးလျှင် ယင်းသည် သံမဏိ အပျော့စားထက် ၂ ဆပို၍ ခိုင်မာကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထိုကြောင့် ကတ်ကျေးကဲ့သို့ ဖြတ်တောက်ရန် ကိရိယာများ၊ စပရင်များနှင့် လေယာဉ်တို့၏ နုနယ်သော စက်ပစ္စည်းများကို ဗယ်ရီလီယမ်သတ္တုစပ်ဖြင့် ပြုလုပ်ကြလေသည်။

၁၉၃၀ ပြည့်ကျော် နှစ်များတွင် သိပ္ပံပညာရှင်တို့သည်

အက်လံကို ဖြိုခွဲရန် နည်းအမျိုးမျိုး ရှာဖွေစမ်းသပ်ခဲ့ကြရာ၊ ဗယ်ရီလီယမ်သည် နျူကလီယာဓာတုဗေဒနှင့် နျူကလီယာ ဂူဗေဒတို့၌လည်း အရေးပါသော သတ္တုဒြပ်စင်ဖြစ်ကြောင်း ကို တွေ့ရှိလာကြသည်။ ဗီတာမင်နှင့် ဖြိုခွင်းသောအခါ ဗယ် ရီလီယမ်အက်တမ်တစ်ခုမှ ဟီလီယမ်အက်တမ်နှစ်ခုနှင့် နျူထရွန်တခု ကွဲထွက်လာသည်။ အယ်လဖာမှုန်တစ်ခုဖြင့် တိုက် ခိုက်မိလျှင် ကာဗွန်အက်တမ်တစ်ခုနှင့် နျူထရွန် တခု ဖြစ်ပေါ် လာသည်။ ဗယ်ရီလီယမ်၏ အက်တမ်အလေးချိန်မှာ ၉၀.၂ ဖြစ်၍ အက်တမ်ကိန်းမှာ ၄ ဖြစ်သည်။

အိပ်စရေးရောင်ခြည်သည် ဗယ်ရီလီယမ်ကို လွယ်ကူစွာ ထိုးဖောက်နိုင်ကြောင်းတွေ့ရသဖြင့် ဤဒြပ်စင်ကို အိပ်စရေး ပြွန်များ၏ လေလုံသော “ပြတင်းပေါက်” များ ပြုလုပ်ရာ၌ အသုံးချသည်။ ထိုပြင် နီယွန်မီးချောင်း၏ ဓာတ်ခေါင်း(အီ လက်ထရုတ်)များပြုလုပ်ရန်အတွက်လည်း အသုံးပြုကြ သည်။ သို့သော် ဗယ်ရီလီယမ်ဒြပ်ပေါင်းတို့သည် လူတို့၏ အရေးပြားနှင့် အသက်ရှူအင်္ဂါစုတို့ဖြင့် ထိတွေ့မိလျှင် အန္တ ရာယ်ဖြစ်စေ တတ်သောကြောင့် နီယွန်မီးချောင်းများကို မကွဲမရှုရအောင် သတိပြု၍ ကိုင်တွယ်ကြရာသည်။

ဗယ်ရီသီးများ။ ။အသားပျော့အိ၍ အစေ့များပြီးလျှင် အရည်ရွမ်းသော အသီးများကို ဗယ်ရီသီးဟု ခေါ်သည်။ ပုံစံအားဖြင့် စပျစ်သီးနှင့် နှစ်သီးတို့ကဲ့သို့သော အသီးမျိုး ဖြစ်သည်။ ဗယ်ရီသီးမျိုး သီးသောအပင်များမှာ စထရော ဗယ်ရီ (စထရောဗယ်ရီ-ရှူ။) ဗလက်ဗယ်ရီ၊ ဒျူးဗယ်ရီ၊ ဟတ်ကယ် ဗယ်ရီ၊ ဗလူး ဗယ်ရီ (ဆိတ်တင်းပင်)၊ လိုဂန် ဗယ်ရီ၊ ရပ်စဗယ်ရီ၊ ကရန်း ဗယ်ရီ၊ ကားရန်သီး၊ အော်ရီဂွန် စပျစ်သီးစသည်တို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

အသီး၏ အမည်တွင် ဗယ်ရီပါတိုင်းလည်း ရုက္ခဗေဒ အလိုအားဖြင့် ဗယ်ရီသီးများ မဟုတ်ကြချေ။ ပုံစံအားဖြင့် စထရောဗယ်ရီသီးဟု ခေါ်နေကြသောအရာမှာ စင်စစ် အရည် ရွမ်းသော ပွင့်ရင်းခံတခုဖြစ်၍ အသီးကလေးများသည် ယင်း ၏ မျက်နှာပြင်တခုလုံးတွင် အနံ့အပြားပေါ်လျက်ရှိကြ သည်။ ဗလက်ဗယ်ရီခေါ်သော အသီးများသည် ချယ်ရီ သီးများနှင့် တူ၍၊ အတွင်းခွံမာသီးများ ဖြစ်ကြသည်။ အသီး သီးပုံမှာ အတွဲလိုက်အပြုတ်လိုက်ဖြစ်၍၊ အသီး၏ အလယ် တွင် မာကျောသော အစေ့တခုတည်းသာ ရှိလေသည်။

ဗယ်ရီသီးမျိုး သီးသော အပင်မျိုးတို့သည်လည်း ရုက္ခ ဗေဒအလိုအရ မျိုးရင်းချင်း၊ မျိုးစုချင်း မတူကြချေ။ ပုံစံ အားဖြင့် ဗလူးဗယ်ရီပင်သည် ချုံပင်မျိုးဖြစ်၍ အီရီကာစီအီး မျိုးရင်း၌ ပါဝင်ပြီးလျှင် ဗက်ဆီနီယမ် မျိုးစုဝင်ဖြစ်သည်။ စပျစ်သီးသည် ဗိုက်တာစီအီးမျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သော စပျစ် ပင်မှသီး၍ ထိုအပင်၏ ရုက္ခဗေဒမျိုးစုအမည်သည် ဗိုင်းတစ်

ဖြစ်သည်။ စပျစ်ပင်သည် နွယ်ပင် ဖြစ်လေသည်။ (စပျစ် ပင် - ရှူ။) ဗလက်ဗယ်ရီပင်သည် ရိုဇေးစီအီးမျိုးရင်းဝင် ဖြစ်၍ ရူဗတ်မျိုးစုတွင် ပါဝင်သော အပင်ငယ်မျိုး ဖြစ်လေ သည်။

ဗယ်လကလားဗာတိုက်ပွဲ။ ။ဗယ်လကလားဗာ တိုက် ပွဲ(၁၈၅၄ ခုနှစ်)သည် ကရိုင်းမီးယန်းစစ်ပွဲအတွင်း၌ ဖြစ်ပွား ခဲ့သည်။ ယင်းတိုက်ပွဲ အမှတ်တရ ဖြစ်ရသောအကြောင်း ရင်းမှာ စစ်အတွက် အရေးပါလှ၍ မဟုတ်ဘဲ၊ စစ်သည်တော် တစု၏ စစ်သားကောင်း ပီသမှုကို ပြသခဲ့သောအကြောင်း ကြောင့်ပေတည်း။

ထိုတိုက်ပွဲသည် ၁၈၅၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၅ရက် နေ့တွင် ဗယ်လကလားဗာဆိပ်ကမ်းမြို့ကလေးအနီး၌ဖြစ်ပွား ခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ တူရကီတပ်များသည် ဗယ်လ ကလားဗာကို ခြေကုတ်စခန်းပြုကာ ဆီဗတ်စတိုပိုမြို့ကို ပိုင်း ရံ လုပ်ကြံနေချိန်ဖြစ်၍၊ ရုရှတပ်များက မဟာမိတ်တပ်များ ကို တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်လျက် ရှိသည်။ ရုရှ တပ်များသည် ဗယ်လကလားဗာမြို့အနီး တောင်ကုန်း တောင်တန်းများ၌ တပ်စွဲထားသော မဟာမိတ်တပ်များကို အလစ်ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်သည်။ သို့သော် မဟာမိတ်တပ်များက ပြန်လှန် တွန်းလှန်လိုက်သဖြင့် ဆုတ်ပြေးရသည်။ ယင်းသို့ ဆုတ်ပြေး ရသော ရုရှတပ်များကို တပ်သား ခြောက်ရာကျော် ပါဝင် သော အင်္ဂလိပ်မြင်းတပ် တတပ်က လိုက်တိုက်လေသည်။

ယင်းသို့ အင်္ဂလိပ်မြင်းတပ်သားများက ရုရှတို့ကို လိုက် တိုက်ရာတွင် အထက်ကချမှတ်သော အမိန့်ကို ယင်းမြင်းတပ် အား ကွပ်ကဲသူ လော့လူကန်သည် အယူအဆလွဲသွားသည်။ ထိုကြောင့် မိမိ၏တပ်အား လက်ဝဲဘက်ရှိ ရုရှအမြောက်တပ် ကို တိုက်ခိုက်စေရမည့်အစား တောင်ကြားအဆုံးရှိ ရုရှ အမြောက်တပ်ရှိရာသို့ ချီတက်တိုက်ခိုက်စေသည်။ ထိုနေရာ သို့ရောက်ရန်မှာ အင်္ဂလိပ်မြင်းတပ်သားများအဖို့ သေမင်း ခံတွင်းကို ဝင်ရောက်ရသည်နှင့် မခြားတော့ချေ။ အကြောင်း မူ မြင်းတပ်သားတို့ဖြတ်ကျော်ရမည့် လမ်းကြောင်း၏တဘက် တချက်တွင် ရုရှတပ်များရှိနေပြီးလျှင် ယင်းတို့ချီတက် တိုက် ခိုက်ရမည့် ရုရှအမြောက်တပ်ကလည်း ရှေ့မှဆီးကြို ပစ်ခတ် နေမည် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

မြင်းတပ်သားများသည် အမိန့်ပေးမှားသည်ကို သိကြ သည်။ သို့ရာတွင် အမိန့်သည် အမိန့်ဖြစ်၍ စစ်သားကောင်း တို့မည်သည် အမိန့်ကို ပြန်လှန်ဆင်ခြေတက်ခွင့် မရှိ။ အမိန့် အတိုင်းဆောင်ရွက်ရန်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ယင်းတို့ သည် သေမင်းခံတွင်းအတွင်းသို့ အပြင်းအထန် ချီတက်တိုက် ခိုက်ကြလေသည်။

တဖက်တချက် တောင်ကုန်းတောင်စောင်းများပေါ်မှ

ဗယ်လကလားဗာ တိုက်ပွဲတွင် ရန်သူအမြောက်တပ်အား ဗြိတိသျှမြင်းတပ်သားများ ချဉ်းနင်းတိုက်ခိုက်စဉ်

နေရာကောင်းရထားသော ရုရှတပ်များကောင်း၊ ရှေ့မှ ရုရှ အမြောက်တပ်ကောင်း ယင်းတို့၏ ပစ်ကွင်းထဲသို့ တိုးဝင်လာ သော အင်္ဂလိပ်မြင်းတပ်အား ကောင်းစွာ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက် နိုင်ပေရာ၊ ကျည်ဆံအမြောက်ဆံတို့သည် မိုးသီးမိုး ပေါက် ပမာ တသံသံ ကျနေပြီးလျှင် တသောသော ညနေတော့ သည်။ မြင်းတပ်သားတို့ကား မိမိတို့၏အသက်ကို ပဓာန မထား မရပ်မနား ဒရစပ် ကျရောက်နေသော ကျည်ဆံတို့ ကြားထဲမှပင် ဒလကြမ်း ချီတက်၍ ရွပ်ရွပ်ချုံ့ချုံ့တိုက်ခိုက် ကြသည်။

ယင်းသို့ သေမင်းခံတွင်းအတွင်းသို့ ဒလကြမ်း ချီတက်၍ ရွပ်ရွပ်ချုံ့ ချုံ့တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသဖြင့် ရုရှအမြောက်တပ်ကိုမူ သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့၏။ သို့သော် တပ်သား ၆၀၀ ကျော်အနက် ၁၉၅ ယောက်မျှသာ မိမိတို့တပ်သို့ အရောက် ပြန်လာနိုင်ခဲ့ ကြသည်။ အကျအဆုံးကား များပြားလှ၍ ဒဏ်ရာရသူများ လည်း ချီတက်ရာလမ်းကြောင်းတလျှောက် မြင်မကောင်း အောင် အတုံးအရုန်း ဖြစ်နေခဲ့လေသည်။

စစ်မိန့်ကို မှားမှန်သိလျက်နှင့် ဦးလည်မသုံ၊ စစ်သား ကောင်း ပီသစွာ အသေခံ၍ ချီတက်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြပုံကို အင်္ဂလိပ် ကဗျာစာဆိုတော်ကြီး လော့တင်နီဆန်က “မြင်း တပ်မဟာ ဖိတိုက်ခြင်း” အမည်ရှိ ကဗျာဖြင့် ချီးကျူးဂုဏ်

ပြုကာ ထို မြင်းတပ်မဟာတပ်သားတို့၏ ဂုဏ်ရည်ကို ဥဒါန်း တွင်ရစ်စေခဲ့လေသည်။

ယင်းသို့ ကမ္ဘာတွင် ဥဒါန်းတွင်ရစ်သော တိုက်ပွဲကလေး ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ ဗယ်လကလားဗာမြို့ကလေးမှာ ပင်လယ်နက်၏ ကရိုင်းမီးယား ကမ်းခြေပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ ဆီဗတ်စတိုပို မြို့၏ အရှေ့တောင်ဘက် ရမိုင်ခန့်ဝေးသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာ စစ်အတွင်းကလည်း ဤဒေသတွင် ရုရှနှင့် ဂျာမန်တို့ တိုက်ပွဲ များ ဖြစ်ပွားခဲ့သေးသည်။ ယခုအခါ ဆိပ်ကမ်းသာမြို့ကလေး ဖြစ်၍ တံငါလုပ်ငန်းနှင့် ဝိုင်အရက်လုပ်ငန်းများ ရှိသည်။ ဆိုဗီယက်အစိုးရလက်ထက်တွင် ဗယ်လကလားဗာမြို့ကို အခြား ဆိပ်ကမ်းမြို့များကဲ့သို့ တိုးချဲ့ ပြုပြင်ခြင်း မရှိပေ။ အကြောင်းမူ ဗယ်လကလားဗာ ဆိပ်ကမ်းသည် မြင့်မားသော တောင်ကုန်း တောင်တန်းများဝန်းရံလျက်ရှိ၍ သင်္ဘောတ စင်းမျှသာ ဝင်ပေါက် ထွက်ပေါက်ရှိသောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် တိုးတက်စည်ကားခြင်း မရှိလှဘဲ လူဦးရေ (၁၉၃၉ ခုနှစ်) ၁,၃၀၀ ခန့်မျှသာ ရှိလေသည်။

ဗယ်လပရိုက်ဇိုမြို့။ ။ဗယ်လပရိုက်ဇိုမြို့သည် တောင်အ မေရိကတိုက်၊ ချီလီနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံး ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ ဖြစ်သည်။ ပစ်ဖိတ်ကမ်းခြေမြို့များအနက် အကြီးဆုံးနှင့် အ

စည်းကားဆုံးလည်းဖြစ်သည်။ ချီလီနိုင်ငံ၏မြို့တော် ဆန်တီယာဂို၏ အနောက်မြောက်ဖက် ၅၅မိုင်ခန့်တွင်ရှိသည်။ လခြမ်းသဏ္ဍာန်ရှိသော ဗယ်လပရိုက်ဇိုပင်လယ်အော်၏ တောင်ဖက်လက်တက်ပေါ်တွင် မြို့တည်ထားသည်။ ယင်းပင်လယ်အော်သည် အချင်း ၃ မိုင်ခန့်ရှိ၍ သုံးဖက်သုံးတန်၌ သဘာဝအကာအကွယ်ရှိသည်။ သို့သော် မြောက်ဖက်တွင် လွတ်နေသဖြင့် လေမုန်တိုင်းဒဏ်ကို ခံနိုင်အောင် လှိုင်းကာတန်တိုင်းကြီးများကို (ထိုမှာဖက်၌ ရေနက်သဖြင့်) ခဲခဲယဉ်းယဉ်း ဆောက်လုပ်ပြုပြင်ထားရာ၊ ခေတ်မီ၍ ကောင်းမွန်သော ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီး ဖြစ်လာလေသည်။

“ဗယ်လပရိုက်ဇို”သည် စပိန်အမည်ဖြစ်၍ “နတ်ပြည်ချိုင့်ဝှမ်း” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ယင်းသို့ ခေါ်တွင်လောက်အောင်ပင် မြင်ကွင်း သာယာလှပသော မြို့ကြီး ဖြစ်သည်။ ပေ ၁၅၀ ကျော်အမြင့်ရှိသော တောင်ကုန်းတောင်တန်းများက မြို့၏ နောက်ခံအဖြစ် တည်ရှိနေကြရာ၊ ချဲ့ထွင်လာသော မြို့သည် တောင်စောင်း ဆင်ခြေလျှောများထက်သို့ တစ်တစ်ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ လူနေရပ်ကွက်၏ အိမ်ခြေတိုက်တာတို့သည် တောင်စောင်း ဆင်ခြေလျှောများပေါ်၌ အဆင့်ဆင့် တည်ရှိ၍ စီးပွားရေးရပ်ကွက်တို့သည် သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းနားတွင် တည်ရှိကြသည်။ ဗယ်လပရိုက်ဇိုမြို့သည် လှပ တင့်တယ်သော အဆောက်အအုံများ၊ ကျောင်းများဖြင့်လည်း ပြည့်စုံသည်။ ချီလီနိုင်ငံ၏ ရေတပ်တက္ကသိုလ်သည် ဗယ်လပရိုက်ဇိုမြို့၌ ရှိသည်။ လှပကျယ်ပြန့်သော ဥယျာဉ်ပန်းခြံများလည်း ရှိ၍၊ ခရစ္စတိုဖာ ကိုလံဗပ်၊ ချီလီယန် ရေတပ်ကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့သော ရေကြောင်း ဗိုလ်ချုပ် ကော့ကရိန်း စသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ၏ ရုပ်တုများကို ပန်းခြံများအတွင်း၌ ထားရှိသည်။

ဗယ်လပရိုက်ဇိုမြို့သည် အရေးပါသော စက်မှုလုပ်ငန်းမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ မြို့၏ အဓိက ထွက်ကုန်များမှာ ခြည်ထည်၊ စက်ကိရိယာ၊ ဆေးလိပ်၊ သကြားနှင့်အရက်တို့ ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် မီးရထားခေါင်းတွဲ လုပ်ငန်းနှင့် သင်္ဘောဖောင်ဒရီလုပ်ငန်းများလည်း ရှိလေသည်။ အန်းဒီးတောင်ကိုဖြတ်၍ အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံမှ ဗွေနီဆိုင်းရက်မြို့နှင့် ဆက်သွယ်ထားသော အန်းဒီးတောင်ကျော် မီးရထားလမ်းကြောင့် ဗယ်လပရိုက်ဇို သင်္ဘောဆိပ်သည် ပို၍ ကုန်တင် ကုန်ချများပြားစည်ကားသည်။ ဆန်တီယာဂိုမြို့နှင့် လျှပ်စစ်မီးရထားလမ်းဖြင့် အဆက်အသွယ်ရှိ၍၊ အခြားလျှပ်စစ်မီးရထားလမ်းတလမ်းသည် ချီလီနိုင်ငံအတွင်းဖက်၊ သတ္တုတွင်းဒေသနှင့် ဆက်သွယ်ထားလေသည်။

ဗယ်လပရိုက်ဇိုမြို့ကို စပိန်လူမျိုး ဟွမ် သေ ဆာအားဗေး ထရားက ၁၅၃၆ ခုနှစ်တွင် စတင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ တည်ထောင်ပြီးစအခါက တိုင်းရင်းသား အင်ဒီးယန်းများ

၏ နှောင့်ယှက်တိုက်ခိုက်မှုကို မကြာခဏ ခံခဲ့ရသည်။ ၁၅၇၈ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်ရေကြောင်းဗိုလ် ဆာ ဖရန်းစစ် ဒရိုတ်က လာရောက် တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့သေးသည်။ ထိုပြင် အခြား ဗြိတိသျှရေကြောင်းဗိုလ်တဦးဖြစ်သော ဆာ ရစ်ချတ် ပောကင်းကလည်း ၁၅၉၄ ခုနှစ်တွင် မြို့ကို တိုက်ခိုက် လုယက်ခဲ့သေးသည်။ ထိုနောက် ၆ နှစ်အကြာတွင် ဒပ်ချရေတပ်သားတို့၏ လုယက်ဖျက်ဆီးခြင်း ခံရပြန်သည်။ စပိန်ရေတပ်ကလည်း မြို့ကို ၁၈၆၆ ခုနှစ်တွင် အမြောက်နှင့် ပစ်ခွင်းဖျက်ဆီးသေးသည်။ ၁၈၉၁ ခုနှစ်အတွင်းက ပြည်တွင်း စစ်ဒဏ်ကြောင့် မြို့ပျက်ခဲ့ရပြန်သည်။ ထိုပြင် ငလျင်ဒဏ်ကိုလည်း မကြာခဏ ခံရသောမြို့ ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ၁၉၀၆ခုနှစ် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် ဗယ်လပရိုက်ဇိုမြို့သည် အကြီးအကျယ် ပျက်စီးခဲ့ရသည်။ သို့သော် ပြန်လည်ပြုပြင် တည်ဆောက်ခဲ့သဖြင့် ယခုအခါ ခေတ်မီလှပသော မြို့ကြီး တစ်မြို့ ဖြစ်နေလေပြီ။ လူဦးရေမှာ (၁၉၅၈ ခုနှစ် သန်ကောင်စာရင်းအရ) ၂၅၀,၀၀၀ ယောက် ဖြစ်လေသည်။

ဗယ်လေ။ ။ဗယ်လေသည် အနောက်တိုင်း သဘင်လောက၌ ထင်ရှားသော ပြဇာတ် တမျိုးဖြစ်သည်။ တဦးချင်း သော်၎င်း၊ အစုအဖွဲ့နှင့်သော်၎င်း ကပြ ကြရသည်။ “ဗယ်လေ”သည် ပြင်သစ်စကားလုံးဖြစ်၍ ရှေးလက်တင်စကား “ဗယ်လာရီ”(ကရန်)မှ ဆင်းသက်လာသည်။ ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်ကို၎င်း၊ ဇာတ်ကောင်၏ စိတ်အခြေအနေကို၎င်း အဆိုအပြောမပါဘဲ အကနှင့် ဟန်အမူအရာတို့ဖြင့် သရုပ်ဖော်ပြခြင်းဖြစ်ရာ၊ အချို့က ကဇာတ်၊ သို့မဟုတ် သရုပ်ဖော်အကဟု ဆိုကြသည်။

ဗယ်လေတွင် အဓိကအချက်သည် ဂီတဖြစ်သည်။ အချို့က ဗယ်လေသည် တေးဂီတကို သရုပ်ဖော်သော အကဟုဆိုကြသည်။ ဗယ်လေတခုအတွက် ယင်းနှင့်ဆိုင်ရာ တေးဂီတတို့ကိုစပ်ဆိုကြရသည်။ တခါတရံ ဇာတ်လမ်းပါသော တေးဂီတတို့ကို ဗယ်လေဖြင့် သရုပ်ဖော်ကြသည်။ တေးဂီတ အပြင်၊ အဝတ်အစား၊ အခမ်းအနား၊ အလင်းအမှောင်၊ မီးရောင်အယူအဆတို့သည်လည်း ဗယ်လေအတွက် အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်ကြလေသည်။ ဗယ်လေကပွဲ အတွက် ကကြီးကကွက် ဟန်အမူအရာ စသည်တို့ကို တီထွင်စီစဉ်ညွှန်ကြားသူအား ကော်ရီယိုဂရပ်ဖာ၊ သို့မဟုတ် ဗယ်လေဒါရိုက်တာဟု ခေါ်သည်။ ထူးချွန်သော ကော်ရီယိုဂရပ်ဖာများ၏ ထွင်ဉာဏ်၊ ပြင်ဉာဏ်တို့ကိုအကြောင်းပြု၍ ဗယ်လေတွင် တိုးတက်မှု များစွာ ရှိခဲ့လေသည်။

ဗယ်လေသည် ရှေးရောမနှင့်ဂရိတို့၏ ပန်တိုမိုင်းခေါ် ဟန်ဇာတ်တမျိုးမှ ဆင်းသက်လာ၍ အီတလီနိုင်ငံတွင် ခရစ်နှစ် ၁၄၅၀ ခန့်ကစပြီး ပေါ်ပေါက်လာသည်။ (ပန်တိုမိုင်းဟန်

ဗယ်လေ

ကမ္ဘာကျော် ရုရှ ဗယ်လေ ကဟန်တရပ်

ဇာတ်-ရှု။) အလွန် ငွေကုန်ကြေးကျ များသော ကပွဲမျိုး ဖြစ်၍ ထိုစဉ်က မင်းစိုးရာဇာ အထက်တန်းစားလောက၌သာ ခေတ်စားခဲ့သည်။ နောက် အနှစ်တရာခန့်အတွင်း ဗယ်လေ သည် အီတလီနိုင်ငံတွင် ဖွံ့ဖြိုး ထွန်းကားလာသည်။ ၁၆ ရာစုနှစ် အစပိုင်းတွင် အီတာလျံ မင်းသမီး ကက်သရင်း ဒါမီဒီချီသည် ပြင်သစ်ဘုရင်၏ မိဖုရား ဖြစ်လာသောအခါ ဗယ်လေသည် ပြင်သစ်နန်းတွင်း၌ ခေတ်စားလာသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဗယ်လေသည် အီတလီမှ ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ ကူးစက် ပျံ့နှံ့သွားသည်။ ပြင်သစ်ဘုရင် ၁၄ ဆက်မြောက် လူဝီသည် ဗယ်လေကို ချီးမြှင့်မြှောက်စားသည်။ ကိုယ်တော်တိုင် ဗယ်လေကဇာတ် တခု၌ ခေါင်းဆောင်ပါဝင်ခဲ့သည်။ လူဝီ ဘုရင်သည် ဂီတနှင့် အကအကယ်ဒမီကျောင်းကို တည် ထောင်ခဲ့ရာ၊ ထိုကျောင်းသည် ခေတ်သစ်ဥရောပ ဗယ်လေ စတင်ပေါက်ဖွားရာ ဌာနဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုပြင် ဗယ်လေသည် တော်သုံးအဖြစ်မှ လူထုသုံး သဘင်တရပ်လည်း ဖြစ်လာ လေသည်။

ထိုစဉ်က ဗယ်လေတွင် အကတလှည့် အဆို၊ သို့မဟုတ် လင်္ကာရွတ်ခြင်း တလှည့်ဖြစ်သည်။ ၁၆၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် အော်ပရာ ခေါ် ဂီတပြဇာတ်ကို စတင်ရေးသား ပြသခဲ့ရာ၊ ဗယ်လေကို အော်ပရာ၌ ချပ်၍ ကပြလေ့ ရှိခဲ့သည်။ ဗယ်လေ အခန်းကို အော်ပရာဇာတ်ကွက်အလယ်၌သော်၎င်း၊ ခေတ္တ ရပ်နားချိန်၌သော်၎င်း ကပြ အသုံးတော်ခံလေ့ ရှိကြသည်။

၁၆ ရာစုနှစ်အတွင်း ကြေးစား ဗယ်လေ ကခြေသည်များ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ပထမတွင် အမျိုးသား၊ နောင်အခါ အမျိုးသမီး ကခြေသည်များ ပါရှိလာသည်။ ၁၄ ဆက် မြောက်လူဝီဘုရင်၏ လက်ထက်တွင် ဖွံ့ဖြိုးခဲ့သော ဗယ် လေသည် နောင်အခါတွင် စည်းကမ်းစနစ်၊ အသိုင်းအဝိုင်း များ များလွန်းပြီးလျှင် သမရိုးကျအတိုင်းရှိနေ၍ မတိုးတက် ဘဲနေခဲ့ရာ ၁၈ ရာစုနှစ်ထဲတွင် ဇန်း ဇော့ဇက်နီဗားသည် ဗယ်လေကို အဆိုအပြောမပါဘဲ အကနှင့် ဟန်အမူအရာ သက်သက်ဖြစ်အောင် ပြုပြင်လိုက်သည်။ ဗယ်လေ ကပြသူ တို့အား ရှေးစံနစ်ဖြစ်သော မျက်နှာဖုံးစွပ်ခြင်းကိုလည်း မပြုစေ တော့ပေ။ ထိုပြင် အဝတ်တန်ဆာများကို ပို၍လှပအောင် ပြုပြင်ပြီးလျှင် အမူအရာတို့ကို ပို၍သာဝကျစေခဲ့သည်။

၁၈ ရာစုနှစ် အလယ်ပိုင်းလောက်တွင် ဗယ်လေသည် ဥရောပတိုက်၌ အတန်ငယ် ခေတ်တီမိလာသည်။ ယင်းသို့ မှူးမှိုန်လာသော ဗယ်လေကို ပြန်လည် အရောင်ထွက်လာ စေသူမှာ ရုရှမှ ကော်ရီယိုဂရပ်ဖာ (ဗယ်လေဒါရိုက်တာ) တဦးဖြစ်သော မီရှယ် ဖိုးကင်း ဖြစ်သည်။ မီရှယ် ဖိုးကင်း သည် ရှေးရိုးဗယ်လေကို ဆန်းသစ်လှပသော ဗယ်လေသဘင် ဖြစ်လာအောင် စီစဉ်မွမ်းမံတီထွင်လိုက်သည်။ ဗယ်လေက ဇာတ်သည် ရုရှသို့လည်း ပြန့်ပွားရောက်ရှိခဲ့ရာ ၁၇၃၅ ခုနှစ်

ခန့်က ရုရှတွင် အင်ပီးရီးယယ် ဗယ်လေအတတ်သင်ကျောင်း တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ထိုကျောင်း၌ သင်ပြသော ဆရာ ကောင်းများကြောင့် ရုရှနိုင်ငံတွင် ဗယ်လေသည် များစွာ တိုးတက်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံရပ်ခြားမှ ဗယ်လေဒါရိုက်တာ အ ကျော်အမော်တို့သည် ရုရှဗယ်လေကို အဆင့်အတန်း မြင့် သည်ထက် မြင့်အောင် ဖန်တီး သင်ကြားပေးကြသည်။ သို့ သော် ၁၈ ရာစုနှစ်အလယ်ပိုင်းတွင် ဗယ်လေသဘင် ညှိုးမှိုန် လာရာ မီရှယ် ဖိုးကင်းက ပြန်လည်မြှင့်တင်ပေးခဲ့လေသည်။

မီရှယ် ဖိုးကင်းသည် ဆီယာဂျီ ဒယာဂျီလျက် စီမံအုပ် ချုပ်သောဗယ်လေအဖွဲ့ကို ၁၉၀၉ ခုနှစ်တွင် ပါရစ်မြို့၌ ပွဲထုတ် စေခဲ့ရာ၊ ဆန်းသစ်လှပသော ရုရှဗယ်လေသည် အလွန်ကျော် ကြားသွားလေသည်။ ယင်းအဖွဲ့တွင် အမျိုးသားဗယ်လေ အကဝိဇ္ဇာ ညီဇင်းစကီးနှင့် အမျိုးသမီး ဗယ်လေအကဝိဇ္ဇာ အန္ဒာ ပါဗလိုဗာတို့ ပါဝင်သည်။ ယင်းတို့အဖွဲ့ ကပြတင်ဆက် သော ဗယ်လေကဇာတ်တို့မှာ 'ရီဟာရာဇားဒီ'၊ 'ပီထရော့ ရုကာ'၊ 'မီးငှက်'၊ 'ငန်းရေအိုင်' စသည်တို့ဖြစ်၍ ထူးကဲလှပ တင့်ဆန်း လှပေသည်။ ယင်းတို့ကို နှစ်ပေါင်းများစွာ မရိုး တမ်း ကပြခဲ့ရလေသည်။ ဒယာဂျီလျက် ခေါင်းဆောင်သော ယင်းတို့အဖွဲ့သည် အင်္ဂလန်နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့ ၌လည်း ကပြ အသုံးတော်ခံခဲ့၍ အလွန်တရာ ချီးကျူးအား ပေးမှုကို ခံခဲ့ရပြီးသော် ကမ္ဘာကျော်ကြားခဲ့လေသည်။

ရုရှတွင် ဒယာဂျီလျက် ကွယ်လွန်ပြီးသည့်နောက်တွင် ဗယ်လေအဖွဲ့များစွာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေး စံနစ် ပြောင်းသွားသော်လည်း ဗယ်လေသဘင်မှာမူ အစိုးရ အဆက်ဆက်၏ အားပေးကူညီမှုကို ရရှိလျက်ပင်ရှိလေသည်။

ဒယာဂျီလျက်တို့အဖွဲ့ လာရောက် ကပြသွားပြီးနောက်၊ အမေရိကန်နှင့် အင်္ဂလန်တို့တွင်လည်း ဗယ်လေသည် ဆက် လက်ခေတ်စားနေခဲ့သည်။ ဗယ်လေအကသင်ကျောင်းများ ဗယ်လေအဖွဲ့များ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ အမေရိကန် ပြည် ထောင်စုတွင် ဗယ်လေ ကရဗန်အဖွဲ့၊ ဖိလဒဲလဖီးယား ဗယ် လေအဖွဲ့၊ ဗေ့ (ဂျ) စတုန်း ဗယ်လေအဖွဲ့၊ ဆန်ဖရန်စစ္စကို ဗယ်လေအဖွဲ့များသည် နာမည်ရသော အဖွဲ့များဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးကာလတွင် ဗယ်လေသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ ပိုမိုခေတ်စား၍ အဆင့်အတန်း တိုးတက်လာသည်။ ထိုပြင် အင်္ဂလန်ရှိ ဆက်ဒလာဝဲဗယ်လေ အကသင်ကျောင်းမှ ဗယ်လေအကဝိဇ္ဇာများစွာ ပေါ်ထွက် ခဲ့လေသည်။ ကမ္ဘာတွင် အကျော်ကြားဆုံး ဖြစ်ခဲ့သော ဗယ်လေ အကဝိဇ္ဇာ နှစ်ဦးမှာ ရုရှမှ အန္ဒာပါဗလိုဗာနှင့် ဒိန်းမတ်မှ အဒဲလီ နဲရီနိုတို့ ဖြစ်ကြသည်။

ပြောင်မြောက်သော ဗယ်လေကခြေသည်တဦး ဖြစ်လာ ရန်မှာ လွယ်ကူသည် မဟုတ်ချေ။ ငယ်ရွယ်စဉ်ကစ၍ နှစ် ပေါင်းများစွာ ထိထိရောက်ရောက်၊ ပြင်းပြင်းထန်ထန် လေ့

ကျင့်ရသည်။ ရုရှ အင်ပီးရီးယယ် ဗယ်လေ အတတ်သင်
ကျောင်းတွင် အသက် ၃ နှစ်မှ ၆ နှစ် အထိ ကလေးသူ
ငယ်များကို စတင် သင်ကြားပေးသည်။ ဗယ်လေ ကသည်
အခါ စီးသောဖိနပ်မျိုးကို သင်ကြားမှုအခြေခံ ၂ နှစ်ကျော်
မှသာ စီး၍ လေ့ကျင့်ခွင့်ရသည်။ ဗယ်လေကခြေသည် တဦး
အဖို့ ကကြိုး ကနည်းများကို ကျွမ်းကျင်ရုံသာမက၊ ဂီတ၊
ပန်းချီနှင့် ပန်းပုအတတ်တို့ကိုပါ နားလည်ထားရန် လိုအပ်
ပေးသေးသည်။

ဗဲ,အယ်လက်ဇန္ဒာဂရေဟမ်(ခရစ် ၁၈၇၄ ၁၉၂၂)။

တနေရာမှ တနေရာ၊ တမြို့မှ တမြို့၊ တနိုင်ငံမှ တနိုင်ငံသို့
တဦးနှင့် တဦး စကားပြောဆို ဆက်သွယ်နိုင်အောင်
ဆောင်ရွက်သော စကားပြောကြေးနန်း(စကားပြောကြေး
နန်း-ရှု)ကို စတင်တီထွင်ခဲ့သူမှာ အယ်လက်ဇန္ဒာ ဂရေ
ဟမ်ဗဲ ဖြစ်လေသည်။ ယခုခေတ်၌ အသုံးပြုလျက်ရှိကြသော
စကားပြောကြေးနန်းများသည် ဗဲ၏ ခေတ်မှစတင်၍ အဆင့်
ဆင့် ပြုပြင်မှုဖြင့် တိုးတက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗဲသည်
စင်စစ် ငယ်စဉ်ကတည်းက သိပ္ပံပညာကို လေ့လာဆည်းပူးခဲ့သူ
မဟုတ်သော်လည်း၊ သိပ္ပံဆိုင်ရာ တီထွင်မှုများစွာကို ပြုခဲ့ကာ၊
လူလောက အကျိုးကို သည်ပိုး ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သော လူ
လောကသားတို့၏ ကျေးဇူးရှင်ကြီး တဦးဖြစ်ပေသည်။ ထို
ကြောင့် များစွာသော တက္ကသိုလ်နှင့် သိပ္ပံပညာအသင်းများ
က သိပ္ပံပညာရှင်ကြီး တဦးအဖြစ် ဂုဏ်ပြုခြင်းကို ခံခဲ့ရ
လေသည်။

ဗဲသည် စကော့လူမျိုးဖြစ်၍၊ စကော့တလန်ပြည် အက်
ဒင်ဗာရာမြို့၌ ၁၈၇၄ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်သည်။ အက်ဒင်ဗာရာ
တက္ကသိုလ်နှင့် လန်ဒန်တက္ကသိုလ်တွင် ပညာဆည်းပူးခဲ့
သည်။ ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကျန်းမာရေး အခြေအနေအရာ
မိဘများနှင့်အတူ ကနေဒါနိုင်ငံသို့ ပြောင်းရွှေ့ အခြေစိုက်ခဲ့
ကြသည်။ ဗဲ၏အဖိုးနှင့်ဖခင်တို့သည် စကားသံပညာကို တတ်
ကျွမ်း၍ ဆွဲအ နားထိုင်းသူများအား စကားပြောနည်း သင်
ပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရာ၌ ထင်ရှားခဲ့သည်။ ထိုကြောင့်
ဘမျိုးဘိုးတူသော ဗဲသည်လည်း ဆွဲအ နားထိုင်းသူများ၏
ဆရာ ဖြစ်လာသည်။ နောင်အခါ ဗော့စတန်တက္ကသိုလ်တွင်
အသံဇီဝကိစ္စဗေဒပါမောက္ခအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရလေသည်။

ထိုအချိန်တွင် ကြေးနန်းလုပ်ငန်းသည် ခေတ်စား၍ လျင်
မြန်စွာ တိုးတက်လျက်ရှိသည်။ ဗဲသည် ကြေးနန်းကြီး တ
ကြီးတည်းဖြင့် ကြေးနန်းများစွာ တချိန်တည်းပို့နိုင်ရန် “မာ
လတီပလက်” နည်းကို ကြံစည်သည်။ ထိုပြင် လူ၏စကားသံ
ကို ကြေးနန်းကြီးဖြင့် တဖက်မှ တဖက်သို့ ပို့ဆောင်နိုင်ရန်ကို
လည်း ကြံစည်သည်။ ဗဲသည် အသံဇီဝကိစ္စဗေဒ ပညာရှင်
တဦးအဖြစ် လူတို့၏ စကားသံထွက်ပုံ၊ ပြောပုံပြောနည်း

စကားပြောကြေးနန်းကို တီထွင်ခဲ့သူ အယ်လက်ဇန္ဒာ ဂရေဟမ်ဗဲ

တို့ကို ကျွမ်းကျင်သူဖြစ်သည်။ စင်စစ် ဗဲသည် လျှပ်စစ်ဓာတ်
အကြောင်းကို ကျွမ်းကျင်သူ မဟုတ်သော်လည်း အချိန်အား
ရသည့်အခါတိုင်း သူ၏လက်ထောက်ဖြစ်သော စက်ဆရာ
တောမတ် အေ ဝပ်ဆင်နှင့်အတူ သုတေသနပြုကာ အမျိုး
မျိုး ကြံဆစမ်းသပ် လုပ်ကိုင်ခဲ့လေသည်။

၁၈၇၄ ခုနှစ် ဇွန်လထဲတွင် ဗဲသည် စကားပြောကြေးနန်း
၏အခြေခံစံနစ်ကို အမှတ်မထင် စမ်းသပ်တွေ့ရှိခဲ့သည်။ သူ၏
ဝမ်းမြောက်ပျော်ရွှင်မှုကား ဖော်မပြနိုင်လောက်အောင် ဖြစ်
တော့၏။ ဗဲသည် ထိုစနစ်ကို အခြေခံထား၍ တိုးတက်ကြံ
စည်လုပ်ကိုင်ကာ၊ ၁၈၇၆ ခုနှစ်တွင် စကားပြော ကြေးနန်း
တီထွင်မှု မူပိုင် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ကို ရုံးတော်၌ လျှောက်ထားရရှိ
ခဲ့လေသည်။

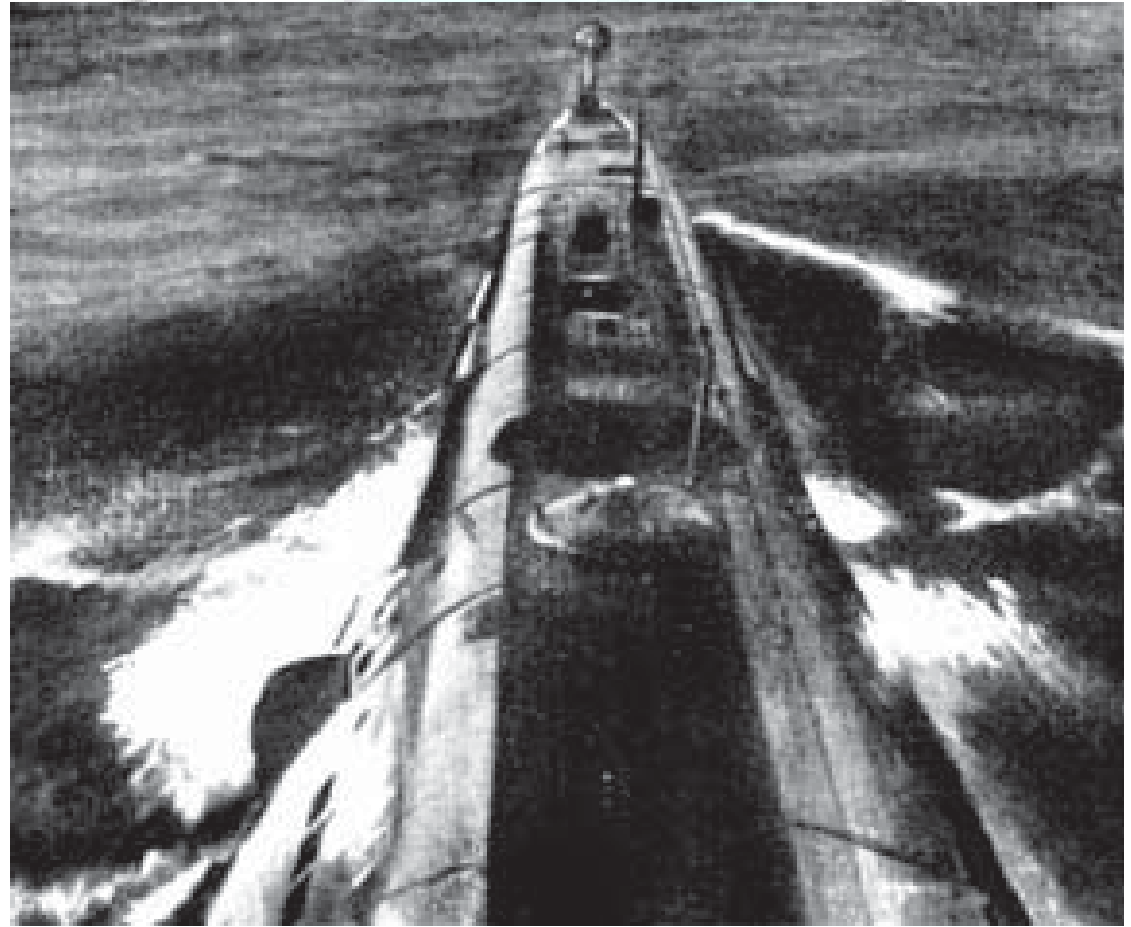
ဗဲသည် ၁၈၇၆ ခုနှစ် ဖိလဒဲလဖီးယားမြို့ နှစ်တရာပြည့်
ပြပွဲပြိုင်ပွဲတွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်၏ ဖြစ်ထွန်းမှုတရပ်ဖြစ်သော
စကားပြောကြေးနန်းကိရိယာကို တင်ပြနိုင်ခဲ့လေရာ၊ ကြေးနန်း
ကြီးတဖက်မှ စကားပြောသံကို ကြေးနန်းကြီးတဖက်မှကြား
ကြရသော ပြပွဲလာပရိတ်သတ်တို့မှာ အံ့မခန်းနိုင်အောင် ဖြစ်
ကြရလေသည်။

ဗဲသည် အခြားတီထွင်မှုများစွာကိုလည်းပြုခဲ့သေးသည်။

သို့သော် စကားပြောကြေးနန်းလောက် လူသုံးမများခဲ့ဘဲ၊ အရေးပါ အရာရောက်ခြင်းလည်း မရှိခဲ့ပေ။ ဗဲ၏ တီထွင်မှု များထဲတွင် တုန်ခါနေသော အလင်းရောင်ခြည်ကို သုံးကာ ကိုက် ၂၅၀ ခန့် အသံလွှင့်နိုင်သော ရေဒီယိုဆန်ဆန် ကိရိယာ တမျိုးလည်း ပါဝင်သော်လည်း၊ ဆက်လက်၍ တိုးတက် ကောင်းမွန်အောင်ပြုပြင်ကြစည်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ထိုပြင် ဂရပ် ဖိုဖုန်းခေါ် ဖယောင်းဓာတ်ပြားချပ်များကို စတင် အသုံးပြု သည့် ကိရိယာတမျိုးလည်း တီထွင်ခဲ့သေးသည်။ ကိုယ် ခန္ဓာထဲသို့ ဝင်သွားသည့်ကျည်ဆန်ကို လူနာအား မနာကျင် စေဘဲ ကျည်ဆန်တည်နေရာကို စမ်းသပ်ရှာဖွေပေးနိုင်သဖြင့် ဆရာဝန်တို့အတွက် အကျိုးအလွန်ရှိသော တယ်လီဖုန်းစမ်းတံ တမျိုးကိုလည်း ဗဲသည် တီထွင်ခဲ့သည်။ ဗဲသည် လေထဲတွင် ပျံသန်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော တီထွင်မှုတို့၌လည်း စိတ်ဝင် စားပေရာ၊ စွန်လွှတ်ကြည့်ခြင်းဖြင့် အရေးပါသော လေထဲ ပျံသန်းမှု အခြေခံအချက်အလက်များကို တွေ့ရှိခဲ့လေသည်။

ဗဲသည် စိတ်သဘောထား အလွန်ကောင်းမွန်၍ သူတပါး အား အလွန်ကူညီ ယိုင်းပင်းတတ်သူဖြစ်သည်။ ပျော်ပျော် လည်းနေတတ်သည်။ သူသည် ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် ကနေဒါ နိုင်ငံ၊ ကိပ်ဗရက်တန်ကျွန်းရှိ သူ၏ နွေရာသီဂေဟာ၌ ကွယ် လွန်သွားလေသည်။ သူတီထွင်ခဲ့သော စကားပြောကြေးနန်း သည် ခရီးအလွန်ကွာဝေးသော နေရာများကို နီးစပ်အောင် ဆက်သွယ်ပေးသည့် အခြေအထိ တိုးတက်လာသည်ကို တွေ့ မြင်သွားရသော်လည်း၊ စကားပြော ကြေးနန်းသံများကြောင့် သူ၏ စမ်းသပ်မှုများတွင် အနှောင့်အယှက် ဖြစ်ခဲ့ရသဖြင့်၊ သူကိုယ်တိုင်ကမူ စကားပြောကြေးနန်းကို မနှစ်ခြိုက်နိုင် အောင် ဖြစ်ခဲ့ရသည်ဟု ဆိုလေသည်။

ဗဲရင်းပင်လယ်။ ။ဗဲရင်းပင်လယ်သည် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာ ၏ မြောက်ဖက်ဆုံး အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ မြောက်အမေ ရိကတိုက်ရှိ အလာစကာပြည်နယ်နှင့် အာဂူတိုက်၏ အရှေ့

ဗဲရင်းပင်လယ်တွင်း ရုရှ သိပ္ပံသုတေသန ရေငုပ်သင်္ဘော စူးစမ်းရှာဖွေ လေ့လာနေစဉ်

ဘက်လမ်းရိုးတန်း အကြားတွင်ရှိ၍၊ အလျှားရှင်းကျွန်း၏ မြောက်ဖက်ကျသည်။ ဗဲရင်းရေလက်ကြားသည် ဗဲရင်းပင်လယ်ကို အာတိတ်သမုဒ္ဒရာမှ ပိုင်းခြားထား၍၊ အလျှားရှင်းကျွန်းသည် ဗဲရင်းပင်လယ်ကို ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာမှ ပိုင်းခြားထားလေသည်။

ဗဲရင်းပင်လယ်သည် မြောက်မှတောင်သို့ အလျား မိုင် ၁,၀၀၀ခန့်ရှည်လျား၍၊ အရှေ့မှအနောက်သို့မိုင် ၁,၅၀၀ခန့်ကျယ်ဝန်းသည်။ ဗဲရင်း ရေလက်ကြားတွင်မူ အလာစကာပြည်နယ်နှင့် အာရှတိုက်တို့သည် ၅၄မိုင်ခန့်မျှသာ ကွာဝေးလေသည်။ ပင်လယ်၏အနက်သည် ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် ၄,၇၀၀ ပေရှိရာ၊ အနက်ဆုံးနေရာတွင် ပေပေါင်း ၁၃,၄၀၀ ကျော်ခန့် ရှိလေသည်။

ဗဲရင်းပင်လယ်ထဲတွင် ကျွန်းကလေးများ၊ ရေလက်ကြားများ များစွာရှိသည်။ ပရစ်ဗီလော့ကျွန်းသည် အရေးအပါဆုံးသော ကျွန်းဖြစ်သည်။ ထိုပင်လယ်သည် ကမ္ဘာ့အအေးပိုင်းဒေသ၌ တည်ရှိသဖြင့် ပင်လယ်၏မြောက်ဖက်ပိုင်းသည် ဆောင်းရာသီတွင် လပေါင်းများစွာ ရေခဲ နေတတ်သည်။ နွေရာသီတွင်မူ ပင်လယ်တခုလုံးသည် ရေခဲခြင်းမှ ကင်းလွတ်သဖြင့် ကူးသန်းသွားလာနိုင်ပေသည်။ အာရှတိုက်ဖက်မှ ၎င်း၊ မြောက်အမေရိကတိုက်ဖက်မှ၎င်း မြစ်များစွာ ဗဲရင်းပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်ရာ၊ ယင်းတို့တွင် အလာစကာပြည်နယ်မှ ယူးကွန်မြစ်နှင့် ဆိုက်ဗီးရီးယားပြည်မှ အနာဒါမြစ်တို့လည်း ပါဝင်သည်။

ရှေးအခါက ဗဲရင်းပင်လယ်ကို ကမ်းချက်ကာ ပင်လယ်ဟုလည်း ခေါ်တွင်သည်။ နောင်အခါ ရုရှဇာဘုရင် ပီတာ-သ-ဂရိတ်က ဗဲရင်းပင်လယ်၏ အကျိုးအကြောင်းကို စုံလင်စွာ သိရှိလို၍ စေခိုင်းသဖြင့် ထိုပင်လယ်ကို သေချာစွာစမ်းလေ့လာတိုင်းထွာမှတ်တမ်းတင်ခဲ့သူ ဒိန်းမတ်လူမျိုး ဗီတူးဗဲရင်းကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ဗဲရင်းပင်လယ်ဟုခေါ်ဝေါ်ခဲ့သည်။ စင်စစ်သော်ကား ရုရှကော့ဆက်လူမျိုး ဒက်ရနက်ဆိုသူသည် ၁၆၄၈ ခုနှစ်တွင် ထိုပင်လယ်ကို စတင်တွေ့ရှိခဲ့လေသည်။

ဗဲရင်းပင်လယ်သည် ပင်လယ်ဖျံသားမွေး အမြောက်အမြားထွက်ရာ ဒေသ ဖြစ်သည်။ ပရစ်ဗီလော့ ကျွန်းသည် ပင်လယ်ဖျံ သားမွေးလုပ်ငန်း၏ အချက်အချာ ဌာန ဖြစ်သည်။ ၁၈၆၇ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အစိုးရက ရုရှအစိုးရထံမှ အလာစကာပြည်နယ်ကို ဝယ်ယူပြီးသည့်နောက်တွင် ဂရိတ်ဗြိတိန်နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့သည် ဗဲရင်းပင်လယ်အတွင်း ပင်လယ်ဖျံ ဖမ်းဆီးရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အကြီးအကျယ် အချင်းများခဲ့ဖူးလေသည်။

ဗဲလဂရိတ်မြို့။ ယူဂိုစလားဗီးယား ပြည်ထောင်စုနိုင်

ငံ၏မြို့တော် ဖြစ်၍ အကြီးဆုံး မြို့လည်း ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် ပြည်ထောင်စုဝင် ပြည်နယ်တစ်ခုဖြစ်သော ဆားဗီးယားပြည်နယ်၏ မြို့တော်လည်း ဖြစ်သည်။ ဆစ်ဘာသာဖြင့် ဗဲယိုဂရက်ဟုလည်း ခေါ်တွင်၍ “ရီတိုက်မြို့”ဟု အနက်ရသည်။ ရှေးရှေးအခါကမူ ဆင်ဂျီဒူနမ်ဟု ခေါ်လေသည်။ ထိုပြင် ၁၃ ရာစုနှစ်မှ ၁၉ ရာစုနှစ်အထိ တူရကီတို့က ဗဲလဂရိတ်မြို့ကို “သာသနာ့စစ်မြေ”ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ကြလေသည်။

ဗဲလဂရိတ်မြို့သည် ဒန်းညမြစ်တွင်းသို့ ဆားဗားမြစ်စီးဝင်ပေါင်းဆုံရာတြိဂံမြေပေါ်တွင် ဒန်းညမြစ်၏လက်ျာဖက်ကမ်း

ဗဲလဂရိတ်မြို့တော်၏ နံနက်ခင်း ရှုခင်းတရပ်

ပေါ်၌ တည်ရှိသည်။ မြစ်လမ်းဖြင့်သော်၎င်း၊ မီးရထားလမ်းဖြင့်သော်၎င်း ကူးသန်းသွားလာရေး လမ်းဆုံကျသော မြို့ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတွင်း မီးရထားလမ်းဆုံမြို့ ဖြစ်သည်သာမက ပါရစ်၊ ဘာလင်နှင့် ဗီယင်းနား စသော ဥရောပအနောက်ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်းမြို့ကြီးများမှ အရှေ့ဥရောပနိုင်ငံများသို့ သွားရာ မီးရထားလမ်းဆုံလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် ဗဲလဂရိတ်မြို့သည် ကမ္ဘာ့လေကြောင်း လမ်းပေါ်၌လည်း တည်ရှိသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ကူးသန်းသွားလာရေး လမ်းဆုံမြို့ကြီးဖြစ်သဖြင့် ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံ တခုလုံး၏ ကုန်သွယ် ဖောက်ကားမှု အတွက်သာမက ဗော်လကန်နိုင်ငံများနှင့် ဥရောပအလယ်

ပိုင်းနိုင်ငံများ၏ ကုန်ပစ္စည်း ဖလှယ် ရောင်းဝယ်မှုအတွက် လည်း အချက်အချာမြို့ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဗဲလဂရိတ် မြို့တွင် ခြည်ထည်လုပ်ငန်း၊ သကြားစက်ရုံ၊ သားရေလုပ် ငန်း၊ အရက်လုပ်ငန်း စသဖြင့် စက်မှုလုပ်ငန်း အနည်းငယ် မျှသာ ရှိသော်လည်း၊ ကုန်သွယ်ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားမှု စည်ကားဖွံ့ဖြိုးလှသည်။ လူဦးရေ (၁၉၅၈ ခုနှစ် သန်ကောင် စာရင်းအရ) ၅၂၀,၀၀၀ ယောက် ရှိလေသည်။

ဗဲလဂရိတ်မြို့သည် ခေတ်မီ၍ စံနစ်တကျ ဆောက်လုပ် ထားသောမြို့ ဖြစ်သည်။ မြို့သည် အမြင့်ပိုင်း၊ အနိမ့်ပိုင်းဟူ၍ ရှိရာ၊ အမြင့်ပိုင်း၌ ပေ ၁၅၀ ခန့်မြင့်သော တောင်ကုန်းတခု ပေါ်တွင် ရဲတိုက်ဖြူ ဟုခေါ်ဆိုကြသော အဆောက် အအုံ ကြီးရှိသည်။ ဆစ်ဘာသာဖြင့် ဗဲယိုဂရက်ဟု ခေါ်တွင်ခြင်း မှာ ထိုရဲတိုက်ဖြူကို အစွဲပြုခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အနိမ့် ပိုင်းဟူသည်မှာ မြစ်ကမ်းနားပိုင်းကို ခေါ်သည်။ ဗဲလဂရိတ် မြို့တွင် ခန့်ညားလှပသော အဆောက်အအုံများစွာ ရှိပေရာ ယင်းတို့အနက် တက္ကသိုလ်အဆောက်အအုံများသည် ထင် ရှားကျော်ကြားသည်။ ထိုပြင် ယဉ်ကျေးမှုရေးရာနှင့် ပညာ ရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းတို့၏ အဆောက်အအုံများလည်း များစွာရှိသည်။ ရှေးက မြို့တံခါးပေါက် ၅ ခုရှိသည့် မြို့ရိုး တန်တိုင်းဖြင့် ပိုင်းပတ်ထားရာ၊ ၁၈၆၈ ခုနှစ်တွင် ထိုမြို့ရိုးကို ဖျက်၍ မြို့၏နယ်နိမိတ်ကို ချဲ့ထွင်ခဲ့ရာမှ အရှေ့တိုင်းမြို့ တမြို့ ၏ အသွင်အပြင် ပျောက်ကွယ်ခဲ့လေသည်။ ယခင်ကမူ တူရ ကီတို့၏ ကြီးစိုးလွှမ်းမိုးမှုကို မကြာခဏ ခံခဲ့ရသဖြင့် အရှေ့ တိုင်းအငွေ့အသက်များ ရှိနေပြီးလျှင်၊ အရှေ့တိုင်း ဆန်နေ သော မြို့တမြို့ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ဗဲလဂရိတ်မြို့သည် အရှေ့နှင့်အနောက် ဥရောပနိုင်ငံများ ၏အလယ်၌ တည်ရှိ၍ စစ်မှုရေးရာအတွက် အချက်ကျသော မြို့ဖြစ်သဖြင့် ရှေးရှေးခေတ်အခါများကပင်၊ လက်နက်နိုင်ငံ များ၏ တန်ခိုးအာဏာလှပွဲအတွက် စစ်မြေတခုဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် စိုးမိုးသူ လက်အမျိုးမျိုး ပြောင်းခဲ့သည်။ ဘီစီ ၃ ရာစုခန့်က ကဲ့လူမျိုးတို့ စတင်တည်ထောင် ခဲ့သော

ဗဲလဂရိတ်မြို့ကလေးသည် ရောမတို့လက်ထက်တွင် စစ်စခန်း မြို့ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဗိုင်းဇင်းတိုင်မင်းများ၏ လက်မှ လွတ်မြောက် ခဲ့ပြီးနောက်တွင် ဟန်ဂေရီတို့၏ လက်အောက်ကျရောက်ခဲ့ ပြန်သည်။ ထိုနောက် ဗဲလဂရိတ်မြို့ကို အေဒီ ၁၃၃၀ ပြည့်နှစ် မှ ၁၄၂၇ ခုနှစ်တိုင်အောင် ဆစ်လူမျိုးတို့က သိမ်းပိုက်ထား သည်။ ၁၄၅၆ ခုနှစ်တွင် တူရကီတို့က တိုက်ခိုက်လာသော အခါ ဂျွန်ဟူးညောဒီ အမည်ရှိ ဟန်ဂေရီ မျိုးချစ်တဦးက ခေါင်းဆောင်ပြီး တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်သည်။ သို့သော် ၁၅၂၁ ခုနှစ်တွင်မူ တူရကီတို့၏ လက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့ရာ၊ ၁၈၆၆ ခုနှစ်တိုင်အောင် ဖြစ်သည်။ ဤမျှ ရှည်ကြာသော ကာလအတွင်း ဗဲလဂရိတ် သည်တူရကီတို့၏လက်အောက်မှ လွတ်မြောက်၍၊ စိုးမိုးသူ လက်ပြောင်းမှုများ ရှိခဲ့သော်လည်း၊ ကြာမရှည်လှဘဲ၊ တူရကီတို့လက်အောက်သို့ပင် ပြန်၍သာ ကျရောက်ခဲ့သည်။ ၁၈၆၆ ခုနှစ်တွင်မူ ဆစ်လူမျိုးတို့ လက် အောက်သို့ ရောက်ခဲ့ပြန်လေသည်။ ၁၈၈၂ ခုနှစ်တွင် ဆား ဗီးယားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်လာ၍၊ ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် ယူဂိုစ လားဗီးယားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်လာလေသည်။

ဗဲလဂရိတ်မြို့သည် ဖော်လကန်စစ်ပွဲများ ပြီးဆုံးသွားသည့် နောက်တွင် ကြီးပွားတိုးတက်လာသည်။ အထူးသဖြင့် ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံကို ဖန်တီးတည်ထောင် ပြီးသည့်နောက်တွင် ပို၍ တိုးတက်လာသည်။ ဖော်လကန် နိုင်ငံများတွင် အကြီးအကျယ်ဆုံးသော မြို့တမြို့ အဖြစ် ရောက်အောင် ပြုပြင်ခဲ့ကြလေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းက ဗဲလဂရိတ်မြို့ကို အကာ ကွယ်မဲ့မြို့ဟူ၍ ကြေညာထားခဲ့သော်လည်း၊ ဂျာမန်တို့က ၁၉၄၁ ခုနှစ် ဧပြီလထဲတွင် မညာမတာ ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ပြီး နောက်၊ သိမ်းပိုက်ထားခဲ့သေးသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ် အောက် တိုဘာလတွင် မာရှယ်တီးတိုးခေါင်းဆောင်သော ယူဂိုစလပ် လွတ်လပ်ရေး တပ်သားများသည် ဆိုဗီယက်တပ်များနှင့် ပူးပေါင်းကာ ဗဲလဂရိတ်မြို့ကို ပြန်လည် တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက် ခဲ့လေသည်။

ဥရောပ အဓမ္မာန်ပိုင်း စစ်တလင်းနိုင်ငံ

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံတွင် ဥရောပနိုင်ငံကြီးများ၏ စစ်ပွဲကြီးများ အကြိမ်ကြိမ် ဆင်နွှဲခဲ့ကြသည်။ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံသည် စစ်ကြောင့် အကြိမ်ကြိမ် ကြေခဲ့ရသည်။ သို့သော် နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားတို့၏ ဇွဲသတ္တိနှင့်ဝီရိယတို့ကြောင့် ဗဲလဂျီယမ်သည် ပြန်လည် ဖွံ့ဖြိုးစည်ကားမြဲ ရှိတတ်ပြီးလျှင် အနုပညာ မြတ်နိုးသူတို့ ပျော်ပိုက်သော နိုင်ငံလည်း ဖြစ်သည်။

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ။ ။ဥရောပတိုက်တွင် အငယ်ဆုံး နိုင်ငံ တခုသည် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ သို့သော် ဥရောပနိုင်ငံ သမိုင်းတွင် ရှေးရောမခေတ်မှသည် ယခုခေတ်တိုင်အောင်

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံသည် ထင်ရှားသော အပိုင်းကဏ္ဍမှ ပါဝင် ခဲ့သည်။ ဥရောပအရေးကိစ္စကြိုတိုင်း ဗဲလဂျီယမ် နိုင်ငံပါဝင် ခဲ့ရသည်သာ များသည်။ မြောက်ဖက်၌ နယ်သာလန်နိုင်ငံ၊

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ

အရှေ့ဘက်၌ ဂျာမနီနိုင်ငံနှင့် လပ်ဇင်ဗတ်နိုင်ငံ၊ တောင်ဘက်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့နှင့် နယ်ချင်းစပ်လျက် တည်ရှိ၍ အနောက်မြောက်ဘက်ရှိ ဂရိတ်ဗြိတိန်နှင့်မူ မြောက်ပင်လယ်၏ ရေပြင်တစ်တံတဒေသမျှသာ ခြားလျက်ရှိရာ နိုင်ငံကြီးများ၏ အကြား၌ ညှပ်လျက် တည်နေပုံ အနေအထားကြောင့် ဥရောပ အနောက်ပိုင်း၌ စစ်မက်အရေးကြီးလာသော အခါများတွင် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံသည် အများဆုံး ပါဝင်ခဲ့ရသည်။ သို့သော် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်နိုင်ငံကြီးများဖြစ်ကြသော ဖော်ပြပါ နိုင်ငံကြီးများနှင့် စီးပွားရေးဆက်ဆံမှုတွင် အရေးပါအ

ယောက်မျှရှိရာ စတုရန်းတမိုင်လျှင် ၇၄၇ ယောက်ကျရှိနေသဖြင့် နိုင်ငံ၏အကျယ်အဝန်းနှင့် မမျှအောင် ဖြစ်နေသည်။ ထိုကြောင့် မြေနေရာလပ်မကျန်အောင် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ပါလျက်၊ စားနပ်ရိက္ခာ မလုံလောက်သေး၍ နိုင်ငံခြားမှ တင်သွင်းရသေးသည်။

မြောက်ပင်လယ်ဖက်သို့ မျက်နှာမူလျက်ရှိသော ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၏ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းသည် ၄၂ မိုင် ရှည်လျားသည်။ မြေမျက်နှာပြင်သည် အနောက်မြောက်ဘက်ရှိ ပင်လယ်ကမ်းခြေမှ အရှေ့တောင်ဘက်ရှိ အာဒင်းနီးတောင်တန်းဆီသို့ တဖြည်းဖြည်း မြင့်တက်သွားသည်။ ပထဝီဝင် အနေအထားအရ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာပြင်ကို ၃ ပိုင်းခွဲခြားနိုင်ရာ၊ ယင်းတို့မှာ (၁) ဖလန်းဒါးနှင့် ကင်ပင်ဒေသ (၂) အလယ်ပိုင်းလွင်ပြင်ဒေသနှင့် (၃) အာဒင်းနီးတောင်တန်းဒေသတို့ ဖြစ်လေသည်။

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံတွင် မြစ်ချောင်းများစွာ ဖြတ်သန်းစီးဆင်းလျက်ရှိရာ အဓိကမြစ်ကြီး ၃ သွယ်တို့မှာ ဆက်မြစ်၊ ဆန်းဗရာမြစ်နှင့် မျူးစမြစ်တို့ဖြစ်ကြ၍ ထိုမြစ် ၃ သွယ်လုံးပင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၌ မြစ်များခံကြသည်။ ဗဲလဂျီယမ်သည် မြေနိမ့်ချိုင့်ဝှမ်းဒေသ များပြားသော နိုင်ငံဖြစ်ရာ၊ အချို့အပိုင်းများသည် ပင်လယ် ရေမျက်နှာပြင်ထက်ပင် နိမ့်နေသေးသည်။ ရှေးက မြောက်ပင်လယ်မှ ဒီရေလွှမ်းမိုးခြင်းကို မကြာခဏ ခံခဲ့ရရာ၊ ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက် ရေလွှမ်းမိုးသည့် ဘေးမှ ကာကွယ်ရသည့် တာဝန်သည် အတော်ပင် ကြီးလေးခဲ့သည်။

ယခုအခါတွင်မူ ကြီးကျယ်ခိုင်ခံ့လှသော တာတမံကြီးများ ဆောက်လုပ်ထားသည့်ပြင်၊ အခြား ခေတ်မှီ အကာအကွယ်များကြောင့် ရေလွှမ်းခြင်းဘေးမှ အတော်ပင် ကင်းလွတ်ရပြီ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် တာတမံများ၏ ဤမှာဖက်ရှိ ကမ်းရိုးတန်း မြေနိမ့်ဒေသများကို ရေများစုတ်ထုတ်ပစ်၍ မြေဖို့ပြုပြင်ခြင်းဖြင့် မြေမျက်နှာပြင် တိုးချဲ့ကြသည်။ ထိုဒေသကို “ပေါလဒါ” ဟု ခေါ်၍ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ရာ၊ ဖြစ်ထွန်းလှသဖြင့် ဥရောပတိုက်လုံးသို့ပင် တင်ပို့နိုင်သည်။

ထိုဒေသသည် ဖလန်းဒါးနယ်တွင် ရှိသည်။ ဖလန်းဒါးနယ်သည် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းတွင်ရှိ၍ မြေအနိမ့်ဆုံးအပိုင်း ဖြစ်သည်။ ကမ်းရိုးတန်းသည် မြောင့်စင်းလှမတတ်ဖြစ်၍ လှပသော ရေချိုးဆိပ်ကမ်းများ ရှိသည်။

ဗဲလဂျီယမ် နိုင်ငံတွင် မြစ်ချောင်းများအပြင် တူးမြောင်းများလည်း ပေါများလှပေရာ၊ နိုင်ငံ တခုလုံးသည် ကျွန်းကလေးပေါင်း မြောက်မြားစွာကို စုထားဘိသကဲ့သို့ ထင်ရသည်။ တူးမြောင်းများသည် ရေသွင်းစိုက်ပျိုးရေးအတွက် မဟုတ်ပေ။ တာတမံ တုတ်ထားသော ဒေသများမှ ရေများကို

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ တည်နေရာပြမြေပုံ

ရာရောက်သဖြင့် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားကုန်သွယ်မှုသည် အလွန်ဖွံ့ဖြိုးသည်။ ဒုတိယမ္ဘာစစ်မတိုင်မီ ၁၉၃၉ ခုနှစ်က ဥရောပတိုက် စက်မှုနိုင်ငံများတွင် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံက တတိယ ခွဲခဲ့လေသည်။

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံသည် ဥရောပတိုက်တွင် ဒုတိယ လူဦးရေအထူထပ်ဆုံး နိုင်ငံဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၁၁,၇၅၅ စတုရန်းမိုင် ဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံ အကျယ်အဝန်း၏ အပုံ ၂၀ အောက် ငယ်သည်။ လူဦးရေသည် ၈၇,၉၈၀,၀၅၅

www.foreverspace.com.mm

အမျိုးသားဝတ်စုံ ဆင်ယင်ထားသည့် ဗဲလဂျီယန် အမျိုးသမီးတဦး

အစဉ်မပြတ် စုတ်ထုတ်ပစ်နေရ၍၊ စုတ်ထုတ်သော ရေများကို တူးမြောင်းများထဲသို့ ရေအားဖြည့်ပေး ရလေသည်။ ထိုတူးမြောင်းများကို ကူးသန်းသွားလာရေးအတွက် အသုံးပြုကြလေသည်။

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၏ အရှေ့မြောက်ဒေသကို ကင်ပင်၊ သို့မဟုတ် ကမ်ပိုင်ဟုခေါ်၍ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်အထိ မြေရိုင်းဖုန်းဆိုး ဒေသဖြစ်သည်။ ၁၉၁၀ ခုနှစ်တွင် ထိုဒေသ၌ ကျောက်မီးသွေး တွေ့ရှိသည်မှစ၍ စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် လယ်ယာမြေများ တိုးတက်လာခဲ့လေသည်။

ဖလန်းဒါနှင့် ကင်ပင်ဒေသ၏တောင်ဖက်၊ မျူးစမြစ်၏ မြောက်ဖက်ရှိ လွင်ပြင်ဒေသသည် မြေညီစာကောင်းမွန် သဖြင့် မြေလွတ်မရှိအောင် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဂျုံ၊ အုတ်ဂျုံ၊ ရိုင်းဂျုံ၊ အာလူး၊ သကြားမုန်လာ၊ ပိုက်ဆံလျှော် စသည့် ကောက်ပဲသီးနှံများ ထွက်သည်။ ထိုဒေသတွင် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၏ အရေးပါလှသော မြို့ကြီးပြကြီးများ တည်ရှိလေသည်။

အရှေ့တောင်ဖက်ရှိ အာဒင်နီး တောင်တန်းဒေသသည်

ကုန်းပြင်မြင့် ဒေသဖြစ်သည်။ ထိုဒေသတွင် မြေဩဇာ ညံ့ဖျင်းသည်။ အင်းအိုင် စိမ့်စမ်းပေါများသည်။ ထိုဒေသရှိ သစ်တောများမှ အဖိုးတန် သစ်များကား မထွက်ချေ။

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုသည် သင့်တင့်မျှတသည်။ ပူနွေးသောနေရာသီနှင့် မအေးမချမ်းလွန်းသော ဆောင်းရာသီမျိုး ရှိသည်။ ပင်လယ်လေ ရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် မြောက်ဖက် သမပိုင်း ဒေသအတွင်း ကျရောက်သော နိုင်ငံဖြစ်၍ နွေရာသီအခါ နေ့တာရှည်၍၊ ဆောင်းအခါ နေ့တာတိုလှပြီးလျှင် ဆီးနှင်းမြုန်းတိုဖြင့် အနံ့အနံ့ဦးဦး ရှိနေတတ်လေသည်။

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၏ အရေးပါဆုံးသော သယံဇာတပစ္စည်းမှာ မြေဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ရန် မြေကွက်သည် ဗဲလဂျီယမ် နိုင်ငံသားတို့အတွက် အဖိုးတန်လှပေသည်။ ရသမျှ မြေကွက်ကိုလည်း သေချာကျနစွာ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသဖြင့် သီးနှံထွက်ကောင်းသည်။ ဗဲလဂျီယမ် နိုင်ငံသည် ကျောက်မီးသွေး၊ သံ၊ သွပ်၊ ခဲ၊ ကြေးနီ စသော သတ္တုတို့ဖြင့် ပေါကြွယ်ဝလှသဖြင့် ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုးသော စက်မှုလုပ်ငန်းများရှိသည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းတို့မှာ သံနှင့် သံမဏိလုပ်ငန်း၊ ဖန်ထည်လုပ်ငန်း၊ အထည်အလိပ်လုပ်ငန်း၊ သကြားချက်လုပ်ငန်း၊ အဖျော်ယမကာလုပ်ငန်း၊ ဓာတုဗေဒပစ္စည်းလုပ်ငန်း စသည်တို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံသည် အထည်အလိပ်လုပ်ငန်းတွင် ကြီးကျယ် ထွန်းကားလှသည်။ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံမှ ဇာလုပ်ငန်းသည် ကမ္ဘာကျော်ဖြစ်၍ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံသည် ဇာလုပ်ငန်းတွင် ထိပ်တန်းနိုင်ငံတခု ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများသည် ဇာထိုးလုပ်ငန်းကို စက်ရုံကြီးများတွင်သာမက မိမိတို့ နေအိမ်များတွင်လည်း လုပ်ကိုင်ကြလေသည်။

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံတွင်းရှိ မြို့ကြီးများသည် များသောအားဖြင့် ရှေးနှစ်ပေါင်း ၁,၀၀၀ ကျော်ခန့်က တည်ထားခဲ့သော မြို့များဖြစ်ကြသည်။ သို့သော် ခေတ်နှင့်လျော်စွာ ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုများလည်း ရှိခဲ့သဖြင့် ခေတ်ဟောင်းနှင့်ခေတ်သစ် အဆောက်အအုံများ ရောပြင်းကာ တွေ့ရှိရသည်။ ဗဲလဂျီယမ်၏ မြို့တော်သည် ဗရပ်ဆဲမြို့ဖြစ်သည်။ (ဗရပ်ဆဲမြို့-ရှု။) ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားကုန်သွယ်ရေး အချက်အခြာမြို့မှာ အန်တွပ်မြို့ဖြစ်သည်။ (အန်တွပ်မြို့-ရှု။) ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၏ အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လိဂျမြို့ကြီးသည် သံထည်၊ ဖန်ထည်လုပ်ငန်းနှင့် အခြားစက်မှုလုပ်ငန်း ထွန်းကားသည့်မြို့ကြီး တမြို့ဖြစ်သည်။ ထိုမြို့ကြီးများအပြင်၊ သာယာလှပသော ကမ်းခြေစခန်းနှင့် သင်္ဘောဆိပ်မြို့ကြီး တမြို့ဖြစ်သော အတ်စတင်မြို့၊ ရှေးအကျဆုံးနှင့် အလှအပဆုံးမြို့တမြို့ ဖြစ်သော ဗရူဂျမြို့ စသည်တို့လည်း ရှိပေသေးသည်။ (ဗရူဂျမြို့ - ရှု။)

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ

ဗရင်သံမြို့လူးဗန်းမြို့ကွဲမြို့လီဂျီကြီးတို့တွင် တက္ကသိုလ် ကျောင်းကြီးများ ရှိသည်။ မူလတန်းနှင့် အလယ်တန်း ကျောင်းများကို အစိုးရက ဖွင့်လှစ်ပေးသည်။ ထို့ပြင် အစိုးရ အထောက်အပံ့ခံ တန်းမြင့်ကျောင်းများနှင့် ဥပစာကော လိပ်များလည်း ရှိလေသည်။

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံတွင် ဖလင်းမစ်နှင့် ဝေါလွန်းဟူ၍ ရုံးသုံး ဘာသာစကားနှစ်မျိုးထား၍ ဒေသဌာနအလိုက် သုံးစွဲလျက် ရှိသည်။ အကြောင်းမူ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံတွင် ဘာသာစကား ချင်းမတူသော ဖလင်းမင်းလူမျိုးနှင့် ဝေါလွန်းလူမျိုးဟူ၍ လူမျိုးကြီးနှစ်မျိုး ကွဲပြားလျက်ရှိရာ၊ ယင်းလူမျိုးကြီးများ ၏ ဌာနဒေသအလိုက် ဘာသာစကား ကွဲပြားခြားနားမှုဖြစ် ပေါ်ခဲ့လေသည်။ ဖလင်းမင်းလူမျိုးတို့သည် မြောက်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြ၍ ဒပ်ချလူမျိုးတို့နှင့် သွေးစပ်သူများ ဖြစ်ကြ သည်။ ထိုကြောင့် ဒပ်ချစကားနှင့် ဆင်တူသော ဖလင်းမစ် ဘာသာစကားကို ပြောဆိုကြသည်။ ဝေါလွန်းလူမျိုးတို့ သည် တောင်ပိုင်း၌ နေထိုင်ကြလျက် ပြင်သစ်တို့နှင့် သွေးစပ် သူများ ဖြစ်ကြ၍ ပြင်သစ်ဘာသာစကားတမျိုးဖြစ်သော ဝေါလွန်းဘာသာကို ပြောဆို ကြလေသည်။

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံသားတို့သည် လုံ့လဝီရိယရှိ၍ အလွန် အလုပ် လုပ်သော လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ လုပ်ငန်းတခု အတွက် ထိရောက်၍ အလုပ်တွင်မည့်နည်းစနစ်သစ် မှန်သမျှ ကို အလွယ်တကူ လက်ခံကျင့်သုံးကြသည်။ ထိုကြောင့် စက်ရုံအလုပ်ရုံများတွင် ခေတ်မီစက်ကိရိယာများကို အသုံးပြု များခြင်း ဖြစ်သည်။ တိုင်းတပါးသားတို့၏ စိုးမိုးမှုကို နှစ် ပေါင်းရာပေါင်းများစွာ ခံခဲ့ရသဖြင့် ချုပ်ချယ်မှုကို မလိုလား ဘဲ လွတ်လပ်မှုကို အလွန်ခံမင် မြတ်နိုးကြလေသည်။ ဗဲလဂျီ ယန်တို့သည် များသောအားဖြင့် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်များ ဖြစ် ကြသည်။ ဘာသာရေးဖက်၌ ချုပ်ချယ်မှု မရှိချေ။

သေးငယ်သောနိုင်ငံပင် ဖြစ်လင့်ကစား၊ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ တွင် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ကောင်းမွန်သည်။ မော်တော် ကားလမ်းမိုင်ပေါင်း ၆,၇၀၀ ကျော်ရှိ၍၊ မီးရထားလမ်းလည်း မိုင် ၃,၀၀၀ကျော်ရှိသည်။ ၁၈၃၅ ခုနှစ်တွင်ဗရင်သံမြို့၌ ဖွင့် လှစ်သော မီးရထားဘူတာရုံသည် ဥရောပတိုက်တွင် ပဌမဆုံး ဖြစ်သည်။ ထိုဘူတာရုံကိုဖျက်ချလိုက်၍၊ ဥရောပ၏ ပဌမဆုံး ကမ္ဘာ့ရဟတ်ပျံ(ဟယ်လီကော့ပတာ)လေယာဉ်ဆိပ်ကို ထို နေရာတွင် တည်ဆောက်ပြီးလျှင် ၁၉၅၃ ခုနှစ်တွင် ဖွင့်လှစ် ခဲ့သည်။ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၌ လေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင် ရေးတွင် ရဟတ်ပျံများကိုလည်း အသုံးပြုသည်။ မြစ်ချောင်း တူးမြောင်းများဖြင့်လည်း မိုင် ၁,၀၀၀ ကျော်မျှ သွားလာနိုင် သည်။ မြေနိမ့်ဒေသများတွင် တူးမြောင်းများသည် ကူး သန်းသွားလာရေးအတွက် အရေးပါလေသည်။

ဗဲလဂျီယမ်ဟူသော အမည်သည် “ဗဲလဂျေး” ခေါ်သည်

လူမျိုးတမျိုးကို အစွဲပြု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုလူမျိုး တို့သည် ရှေးနှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင်ကျော်ခန့်က ယခု ဗဲလဂျီ ယမ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာသော ဒေသကို ဂျူးလယပ်ဆီဇာ လာ ရောက်တိုက်ခိုက်စဉ်က၊ ထိုဒေသ၌ နေထိုင်လျက်ရှိ ကြသည်။ ဂျူးလယပ်ဆီဇာ တိုက်ခိုက်လာမှုကို ထိုလူမျိုးတို့က ရွပ် ရွပ်ချွံချွံ ခုခံကာကွယ်ခဲ့ကြသဖြင့် သူရဿတ္တီနှင့် အပြည့်စုံ ဆုံးသော လူမျိုးဖြစ်သည်ဟု ဂျူးလယပ်ဆီဇာက ပြော စမှတ် ပြုခဲ့လေသည်။

ဘီစီ ၅၇ ခုမှ ၅၁ ခုထိ ဂျူးလယပ်ဆီဇာက ဗဲလဂျီ ယမ်ဒေသကို ၇ နှစ်တိုင်တိုင် တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့သည် မှစ၍ နှစ်ပေါင်းငါးရာခန့်မျှကြာအောင် ရောမတို့၏ လက် အောက်တွင် ကျရောက်နေခဲ့ရသည်။ အေဒီ ၇၀၀ ခန့်တွင် ရှားလမိန်းဘုရင်ကြီးသည် ထိုဒေသ၏ စိုးမိုးသူအဖြစ် ခံယူခဲ့ လေသည်။

ထိုစဉ်က ဗဲလဂျီယမ်ဟူ၍မခေါ်တွင်သေးပေ။ အကြောင်း မူ ထိုခေတ်က ဟော်လန်၊ ဗဲလဂျီယမ်နှင့် ပြင်သစ်ဖလန်းဒါး ပြည်နယ်တို့ကို မြေနိမ့်ပိုင်းပြည်များဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ကရူးဆိတ်စစ်ပွဲများအပြီးတွင် ဗဲလဂျီယမ်မြို့များ စည်ပင် ဝပြောလာသည်။ ၁၁ ရာစု နှင့် ၁၂ ရာစုနှစ်အတွင်းက သီး ခြား လွတ်လပ်မှုကိုလည်း ခံစားကြရသည်။ ၁၃ ရာစုနှစ်နှင့် ၁၄ ရာစုနှစ်အတွင်းတွင်မူ၊ ဗဲလဂျီယမ်အပါအဝင် မြေနိမ့်ပိုင်း ပြည်များသည် ဗာဂန်ဒီပြည်နယ်နှင့် ပူးပေါင်းလိုက်ရသည်။ နောင်အခါ ဗာဂန်ဒီပြည်နယ်ရှင် မေရီ မင်းသမီးသည် ဩစတြီးယားပြည်ရှင် မက္ကဆီဗီလျံနှင့် လက်ဆက်ခဲ့သဖြင့်၎င်း၊ မေရီမင်းသမီး၏သားတော် ဖိလစ်သည် စပိန်ပြည်ရှင်၏ သမီးတော်နှင့် လက်ဆက်ခဲ့သဖြင့်၎င်း မြေနိမ့်ပိုင်းပြည်များ ကို ဩစတြီးယားနှင့် စပိန် နှစ်နိုင်ငံတို့က ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ခွင့် ရှိ လာခဲ့လေသည်။ ထိုကြောင့် နောင်အခါတွင် မြေနိမ့်ပိုင်း ပြည်များသည် ဥရောပ စစ်တလင်း ဖြစ်ခဲ့ရလေသည်။

၁၅၆၈ ခုနှစ်တွင် ဗဲလဂျီယမ်နှင့် ဟော်လန်တို့သည် စပိန် နိုင်ငံအား တော်လှန်ကြသည်။ သို့သော် ဟော်လန်ပြည် သည် သာလျှင် စပိန်လက်အောက်မှ လွတ်မြောက်သွား၍ ဗဲလဂျီယမ်မှာမူ စပိန်လက်အောက်တွင် နောင်အနှစ် ၇၀ခန့် ဆက်လက် နေခဲ့ရသည်။ စပိန်ထီးနန်းဆက်ခံရေး စစ်ပွဲ အ တွင်းက ဗဲလဂျီယမ်သည် စစ်မြေပြင် ဖြစ်ခဲ့ရပြန်လေသည်။ ထိုစစ်ပွဲအပြီးတွင် ယူးထရက်စာချုပ်အရ ဗဲလဂျီယမ်သည် ဩစတြီးယား လက်အောက် ရောက်ခဲ့ရပြန်လေသည်။

ပြင်သစ်တော်လှန်ရေးကြီး ဖြစ်ပွားပြီးနောက်၊ ၁၇၉၂ ခု တွင် ပြင်သစ်တပ်များက ဩစတြီးယန်းတပ်များကို အောင် မြင်ခဲ့သဖြင့်၊ ဗဲလဂျီယမ်သည် ပြင်သစ်ပိုင်နယ်တနယ်ဖြစ်ခဲ့ရ ပြန်သည်။ နပိုလီယန် တန်ခိုးအာဏာ ကျဆင်းလာ၍၊ ဗဲလ ဂျီယမ်ပြည်အတွင်းရှိ ဝါးတာလူး စစ်ပွဲတွင် အညံ့ခံလိုက်ရပြီး

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ

နောက် ဗီယင်းနားစာချုပ်အရ ဗဲလဂျီယမ်သည် ဟော်လန်နှင့် ပူးပေါင်းလိုက်ရပြန်သည်။ သို့သော် ဗဲလဂျီယမ်နှင့်ဟော်လန်သည် အယူဝါဒမလေ့ထုံးစံ စိတ်နေစိတ်ထားချင်း ကွဲပြားကြသဖြင့် အချင်းချင်း မညီညွတ်နိုင်သည့်အပြင် ဒပ်ချတို့နှင့် တန်းတူအကျိုးခံစားခွင့် မရသဖြင့် ၁၈၃၀ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဗဲလဂျီယန်တို့သည် ဟော်လန်ပြည်ရှင်အား တော်လှန်ပုန်ကန်ကြလေသည်။

ဗရပ်ဆဲမြို့တွင်း၌ပင် တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွား၍၊ ဒပ်ချ တပ်များ ဆုတ်ခွာရသည်။ ဗဲလဂျီယန်တို့သည် ၁၈၃၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၃ ရက်နေ့တွင် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် သီးခြားလွတ်လပ်သောနိုင်ငံအဖြစ် ထူထောင်ကာ၊ ဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေတရပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းလက်ခံခဲ့ကြသည်။ ထိုနှစ်ဇွန်လတွင် ဆက္ကဆီကိုဗတ်မင်းသား လီယိုပိုကို ဘုရင်အဖြစ်တင်မြှောက်ကြရာ ပဌမ လီယိုပိုဘုရင်ဘွဲ့ကိုယူ၍ နန်းတက်လေသည်။ ၁၈၃၉ ခုနှစ်တွင် ဥရောပနိုင်ငံကြီးများက လန်ဒန် စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး၍ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်မှုကို အသိအမှတ်ပြုကာ၊ စစ်ကာလများတွင် ကြားနေနိုင်ငံအဖြစ် ထားရှိရန် သဘောတူညီကြလေသည်။

ဗဲလဂျီယမ် နိုင်ငံတွင် ဘုရင်သည်အထွတ်အထိပ် ဖြစ်သော်လည်း ဟန်ပြုမှုသာဖြစ်၍ တန်ခိုးအာဏာမရှိပေ။ တန်

ခိုးအာဏာသည် နန်းရင်းဝန်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့တို့၌သာ တည်ပေသည်။ ပါလီမန်၌ အမတ်ဦးရေအများဆုံး ရရှိသော ပါတီက အစိုးရဖွဲ့ရပြီးလျှင်၊ ထိုပါတီ၏ခေါင်းဆောင်အား နန်းရင်းဝန်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် ဘုရင်က ခန့်ထားရသည်။ ပါလီမန်တွင် အထက်လွှတ်တော်နှင့် အောက်လွှတ်တော် ၂ ရပ် ပါဝင်သည်။ လွှတ်တော် ၂ ရပ်လုံး၏ သက်တမ်းမှာ ၄ နှစ်ချည်းဖြစ်သည်။ အထက် လွှတ်တော်တွင် အမတ်ဦးရေ ၁၇၅ ယောက်ရှိ၍၊ အောက်လွှတ်တော်တွင် ၂၁၂ ယောက် ရှိသည်။

၁၈၆၅ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော ဒုတိယ လီယိုပိုဘုရင်သည် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံထက် အဆ ရှစ်ဆယ်မက ကြီးမားကျယ်ဝန်းသော ကွန်ဂိုဖရီးစတိတ် (အာဖရိကတိုက်ရှိ) ကို ကိုယ်တိုင် ကြပ်မတ်ထူထောင်ခဲ့သည်။ ထိုပြည်နယ်သည် ဗဲလဂျီယမ်၏အကြီးဆုံးသော ကိုလိုနီဖြစ်လာ၍ ဗဲလဂျီယမ်ကွန်ဂိုဟုခေါ်တွင်သည်။ ဗဲလဂျီယမ်အစိုးရသည် ထိုပြည်နယ်ကို ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေး ပေးလိုက်သည်။

ဒုတိယလီယိုပိုဘုရင်ကြီးသည် ဗဲလဂျီယမ် မီးရထားလုပ်ငန်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းတို့ကိုလည်း အားပေးဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံသည် ၁၉ ရာစုနှစ်အတွင်းတွင် ထူးထူးခြားခြား ကြီးပွားတိုးတက်ခဲ့လေသည်။

ဥရောပနိုင်ငံကြီးများသည် ဗဲလဂျီယမ်အား ကြားနေနိုင်ငံ

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံတွင် ခွေးများကို လှည်းဆွဲရန်အတွက် ယနေ့တိုင် အသုံးပြုလျက်ရှိကြသည်။

ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံရှိမြို့များတွင် တူးမြောင်းလမ်းများ ဖောက်လုပ်ထားကြသဖြင့်၊ မြို့ခင်းသာယာ ဆိတ်ငြိမ်၍ သန့်ရှင်းပေသည်။

အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားသော်လည်း ပဌမ ကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်လာသောအခါ၊ အသိအမှတ်ပြုထားချက်ကို ဖောက်ဖျက်လာကြသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ ပြည့်ရှင်ပဌမ အဲလဗတ်ဘုရင်နှင့် တိုင်းသူပြည်သားတို့သည် မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ကြားနေမှုကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် ဇွဲသတ္တိရှိစွာဖြင့် အသက်အိုးအိမ် စည်းစိမ်ပျက်စီး ဆုံးရှုံးမှုကိုခံကာ ကြီးစားခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ဂျာမန်တပ်များ၏ လူအင်အား၊ လက်နက်အင်အား ကြီးမားစွာဖြင့် တိုက်ခိုက်လာမှုကို မခံနိုင်သဖြင့် ဂျာမန်တို့အား အညံ့ခံခဲ့ရလေသည်။

ကမ္ဘာစစ်ကြီး နှစ်ခုစပ်ကြားကာလတွင် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ၏ စက်မှုလုပ်ငန်းစံနစ်သည် တမျိုးပြောင်းခဲ့သည်။ ပုံစံတူအများအပြားထုတ်လုပ်သည့်စံနစ်ကို လုပ်ကိုင်သည့်နိုင်ငံကြီးများ၏ ယှဉ်ပြိုင်မှု ဝင်လာခြင်းကြောင့် စက်မှုလုပ်ငန်းအခြေခိုင်လာသည်အထိ စံနစ်တမျိုးပြောင်း၍ လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံသည် ယင်း၏ဝိသေသလုပ်ငန်းများဖြစ်သော စိန်လုပ်ငန်း၊ စာအုပ်ချုပ်လုပ်ငန်း၊ လင်နင်အထည် လုပ်ငန်းနှင့် ပထမတန်းစားကျောက်မီးသွေး ထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းစသည်တို့ကို အားသွန်လုပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့် စီးပွားရေး အခြေမယိုင်အောင် ကြီးစားခဲ့လေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်လာပြန်သော အခါတွင်လည်း

ရှေးနည်းတူပင် ဗဲလဂျီယမ်၏ ကြားနေရေးကို ဖျက်ဆီးတိုက်ခိုက်ခြင်း ခံရပြန်သည်။ ထိုအချိန်၌ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ ပြည့်ရှင်တတိယ လီယိုပိုဘုရင်သည် တိုက်ခိုက်လာသော ဂျာမန်တပ်များအား ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် အညံ့ခံလိုက်သည်။ သို့သော် ဗဲလဂျီယန် ကက်ဗိနက်ဝန်ကြီးအဖွဲ့ကမူ အညံ့မခံဘဲ လန်ဒန်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ပြီးသော်၊ ဗဲလဂျီယန်အဝေးရောက် အစိုးရအဖွဲ့ဟူ၍ ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ထိုအစိုးရအဖွဲ့တွင် အထင်ရှားဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်မှာ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ပေါဟင်နရီစပတ် ဖြစ်သည်။ မဟာမိတ်တပ်များသည် ဗဲလဂျီယန်နိုင်ငံအား ၁၉၄၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ပြန်လည်တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ပေးသည်။ အဝေးရောက် ဗဲလဂျီယန်အစိုးရအဖွဲ့သည် ဗရပ်ဆဲမြို့သို့ ပြန်လာပြီးသော် လီယိုပိုဘုရင်၏ ညီတော် ချားမင်းသားကို နန်းစောင့်ထားသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ၌ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံအတွင်းရှိ “ဗားလချ” ၌ ဂျာမန်နှင့် မဟာမိတ်တပ်များ တိုက်ခိုက်ကြသော စစ်ပွဲသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း အရေးပါဆုံးသော တိုက်ပွဲတခု ဖြစ်လေသည်။

စစ်ကြီးပြီးဆုံး ပြီးနောက် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဇူလိုင်လတွင် ဗဲလဂျီယန် ကက်ဗိနက်အဖွဲ့က တတိယ လီယိုပိုဘုရင် ပြန်၍ နန်းတင်ပေးသော်လည်း ပြည်သူလူထုက မလိုလားလှချေ။ ထိုကြောင့် သားတော် ဗော်ဒူအင်မင်းသားသည် ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် ဘုရင်အဖြစ် ဘိသိက်ခံယူလေသည်။

စစ်ကြီး၏ဒဏ်ကြောင့် ဥရောပနိုင်ငံအများအပြားပင် ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့ရာ ဗဲလဂျီယန်သည်လည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် စစ်ပြီး၍ တိုင်းပြည်ပြန်လည် ထူထောင်ကြရာတွင် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံသည် ပဌမဆုံးပြန်၍ နာလန်ထူနိုင်သော တိုင်းပြည် တပြည်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် ဥရောပတိုက်၌ စစ်ပြီးခေတ်တွင် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားခြင်းနှင့် စီးပွားရေးဖက်၌ ဗယ်လဂျီယမ်နိုင်ငံကို စံနမူထားရလေသည်။ ယင်းသို့ လျင်မြန်စွာ ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်ခြင်းသည် တိုင်းပြည် ပြန်လည်ထူထောင်မှု၌ ဂိုဏ်းဂဏမရွေး၊ တိုင်းပြည်၏ ကြီးပွားရေး၊ စီးပွားရေးကိုသာလျှင် ရှေးရှု၍ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသောကြောင့်လည်း ဖြစ်ပေသည်။

ဗဲလဖိုး, အာသာဂျိမ်း (ခရစ် ၁၈၄၈ ၁၉၃၀)။ ဗြိတိသျှနိုင်ငံပြုသုခမိန် အာသာဂျိမ်းဗဲလဖိုးသည် ဗြိတိသျှပါလီမန် အောက်လွှတ်တော်တွင် ကွန်ဆားဗတစ်ပါတီကို အနှစ် ၂၀ ကျော်ခေါင်းဆောင်ခဲ့သူ ဖြစ်ခဲ့သည်။

ဗဲလဖိုးကို ၁၈၄၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၅ ရက်နေ့တွင် အရှေ့လိုသီယန်နယ် ရှစ်တင့်တမ်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ တတိယ မားကွစ်ဆော့စဗာရီ၏ တူဖြစ်၍၊ ဝယ်လင်တန်မြို့စားကြီး၏ ခေါင်းကိုင်းသားဖြစ်သည်။ အီတန်ကျောင်းနှင့် ကိမ်းဗရစ်

ဗဲလဖိုး, အာသာ ဂျိမ်း

တက္ကသိုလ် ထရင်နီတီ ကောလိပ်တို့တွင် ပညာသင်ယူပြီး နောက် ၁၈၇၄ ခုနှစ်တွင် ဟတ်ဖို့နယ်မှ ကွန်ဆားဗတစ်ပါတီ ဝင် ပါလီမန်အမတ်အဖြစ် အရွေးခံရသည်။

၁၈၇၈ ခုနှစ်တွင် လော့ဒါဗီ၏ နေရာ၌ လော့ဆော့စဗာရီ သည် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဖြစ်လာသောအခါ ဗဲလဖိုးသည် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး၏ အတွင်းရေး အတွင်းဝန် ဖြစ်လာ၍၊ ဝန်ကြီးချုပ် ဒစ်ဇရေလီနှင့် အတူ ဘာလင် ညီလာခံကြီးသို့ လိုက်ပါသွားရသည်။ (ဒစ်ဇရေလီ, ပီ - ရှူ။) ၁၈၈၅ ခုနှစ် တွင် အရှေ့မန်ချက်စတာနယ်မှ ပါလီမန်အမတ်အဖြစ် ရွေး ကောက်တင်မြှောက်ခြင်းခံရရာ၊ နောင် ၂၁နှစ်တိုင်တိုင် ယင်း နယ်မှပင် ဆက်တိုက်အရွေးခံရသည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင်ဒေသန္တရ အဖွဲ့များဆိုင်ရာ ဌာနဝန်ကြီးအဖြစ် ဝင်ရောက် ဆောင်ရွက်ရ သည်။ သို့သော်မကြာခင် စကော့တလန်ပြည်ဆိုင်ရာဝန်ကြီး အဖြစ် ပြောင်းရွှေ့ခန့်ထားခြင်းခံရ၍ ၁၈၈၇ ခုနှစ်တွင် အိုင် ယာလန်ပြည်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရပြန်လေ သည်။ အိုင်ယာလန်ပြည်တွင် တိကျပြတ်သားစွာ အုပ်ချုပ် ခဲ့ရာ၊ ဦးစွာ၌ မျိုးချစ်စိတ် အလွန် ပြင်းထန်နေသော အိုင်ရစ် မျိုးချစ်များက ဗဲလဖိုး၏ဝါဒကို အကြမ်းဖက် ကန့်ကွက်ရုံ မက၊ ဗဲလဖိုးအားလည်း “အကြမ်းသမား ဗဲလဖိုး” ဟု ခေါ် စမှတ်ပြုခဲ့ကြသော်လည်း၊ နောက်ဆုံးတွင် ဗဲလဖိုးအား လေး

စားချီးကျူးလာခဲ့ကြသည်။ ၁၈၉၁ခု နှစ်တွင် အောက်လွှတ် တော်၌ ယူနီယန်နစ်အဖွဲ့၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာ၍ ၁၈၉၂ ခုနှစ်မှ ၁၈၉၅ ခုနှစ်အတွင်း ဂလက်စတုန်းနှင့် ရိုစဗာရီအစိုးရ များလက်ထက်တွင် အတိုက်အခံခေါင်းဆောင်အဖြစ် ဂျိုး ဇက်ချိန်ဗာလိန်နှင့်အတူ ထိပ်တန်းမှ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

၁၈၉၅ ခုနှစ်တွင် ယူနီယန်နစ်ပါတီ ပြန်တက်လာသည်မှ အစပြု၍ ၁၉၀၅ခုနှစ်အထိ ဗဲလဖိုးသည် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး နှင့် အောက်လွှတ်တော်တွင် ယူနီယန်နစ်အဖွဲ့ ခေါင်းဆောင် အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။ ၁၉၀၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ဦး လေးတော် လော့ဆော့စဗာရီ အနားယူသောအခါ ဗဲလဖိုး သည် ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ဆက်ခံထမ်းရွက်ရသည်။ ၁၉၀၅ ခုနှစ်တွင် ရာထူးမှ နုတ်ထွက်သည်။ ၁၉၀၆ခုနှစ် ရွေးကောက် ပွဲကြီးတွင် ယူနီယန်နစ်ပါတီသာ အရေး ရှုံးနိမ့်ခဲ့သည်မဟုတ်၊ ဗဲလဖိုးကိုယ်တိုင်လည်း အရှေ့မန်ချက်စတာနယ်မှ အရွေးခံရာ တွင် ရှုံးနိမ့်ခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် မကြာမီ လန်ဒန်မြို့ တနေ ရာမှ အရွေးခံရ၍ ၁၉၁၁ ခုနှစ်အထိ ယူနီယန်နစ် အဖွဲ့ခေါင်း ဆောင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၁ ခုနှစ်တွင် ခေတ္တအ နားယူခဲ့၍၊ ၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် ပထမ ကမ္ဘာစစ် ဖြစ်ပွားသော အခါ၊ နိုင်ငံရေးထဲသို့ ပြန်လည် ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၁၉ ခုနှစ်အထိ ညွန့်ပေါင်းအစိုးရအဖွဲ့များတွင် ရေကြောင်းဝန်ကြီးအဖြစ်ဖြင့်၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အဖြစ် ဖြင့်၊ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသို့ ဗြိတိသျှမစ်ရှင်အဖွဲ့ ခေါင်းဆောင် အဖြစ်သွားရောက်၍ အင်္ဂလန်နှင့်အမေရိကန် ပူးပေါင်းတိုက် ခိုက်ရေး ကိစ္စများကို အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ် ဗာဆေးညီလာခံကြီးတွင် ဗဲလဖိုးသည် ဗြိတိသျှ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးအဖြစ် ထူးချွန်စွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ ရာ၊ မဟာမိတ်နိုင်ငံများ၏ ချီးကျူးခြင်းခံရသည်။ ဗာဆေး စာချုပ် ချုပ်ဆို ပြီးသည့်နောက်တွင် ဗဲလဖိုးသည် ပရီဗီ ကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ပြောင်းရွှေ့ဆောင်ရွက်ခဲ့၏။ ဗဲလဖိုး သည် ၁၉၁၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် စစ်အပြီး၌ ပယ်လက် စတိုင်တွင် ယဟူဒီများအတွက်ပြည်နယ် တည်ထောင်ပေးရန် စီမံချက်ကို ဗြိတိသျှအစိုးရက သဘောတူ ကြေညာသည်။ ယင်းကို ဗဲလဖိုးကြေညာချက်စာတမ်းဟု ခေါ်သည်။

ဗဲလဖိုးသည် ၁၉၂၁ ၂၂ ခုနှစ်များတွင် ဝါရှင်တန်ရေတပ် ကွန်ဖရင့်သို့ ဗြိတိသျှ ကိုယ်စားလှယ် ခေါင်းဆောင်အဖြစ် တက်ရောက်ခဲ့ပြီးနောက် အပြန်တွင် အား ဘွဲ့ခြီးမြှင့်ကာ သူကောင်းပြုခြင်းခံရသည်။ ထိုပြင် ဗဲလဖိုးသည် ကိမ်းဗရစ် တက္ကသိုလ်၏ အဓိပတိအဖြစ် ၁၉၁၉ ခုနှစ်မှ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ် မတ်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်သည်အထိ ဆောင်ရွက်ခဲ့ လေသည်။

ဗဲလဖိုးသည် နိုင်ငံပြု သုခမိန်သာ မဟုတ်၊ ယထာဘူတ

ဗြိတိသျှနိုင်ငံပြု သုခမိန် အာသာ ဂျိမ်း ဗဲလဖိုး

ပညာရှင်ကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ ယထာဘူတ ပညာရပ်နှင့်စပ် လျဉ်းသော စာအုပ်စာတမ်းများကိုလည်း ရေးသားခဲ့သည်။ “ယထာဘူတနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သံသယဖြစ်မှုကို ချေပ ချက်” (၁၈၇၉)၊ “စာမွန်များနှင့် မိန့်ခွန်များ” (၁၈၉၃)၊ “ယုံကြည်မှု၏ အခြေခံ” (၁၈၉၅)၊ “ကျွန်းလုံးဆိုင်ရာ လွတ် လပ်စွာကုန်သွယ်မှု” (၁၉၀၃)၊ “ဘုရားရှိခါးနှင့် လူ့ကျိုးပြစ် ဝါဒ” (၁၉၁၄) စသည်တို့သည် ဗဲလဖိုး၏ ထင်ရှားသော လက်ရာများ ဖြစ်လေသည်။

ဗဲလဖတ်မြို့။ ။ဗဲလဖတ်မြို့သည် ဗြိတိန်နိုင်ငံ၏တစ်စိတ်တ ဒေသဖြစ်သော မြောက်ပိုင်း အိုင်ယာလန်၏ မြို့တော် ဖြစ် သည်။ အားစတားပြည်နယ်၏ အရှေ့ဖက်ကမ်းရိုးတန်း၊ အန် ထရင်း ကောင်တီအတွင်း၌ တည်ရှိ၍၊ ဗဲလဖတ်လော့ခေါ် ပင်လယ်လက်ကြားထဲသို့ လက်ကန်မြစ်စီးဝင်ရာ မြစ်ဝ၌ တည် ရှိလေသည်။

လူဦးရေ ၄၃၈,၀၈၆ ယောက်ရှိ၍ မြောက်ပိုင်း အိုင်ယာ လန်၏ လူဦးရေအများဆုံး၊ စက်မှုလက်မှုနှင့် ကုန်သွယ်မှု လုပ်ငန်းများ အကြီးအကျယ်ဆုံး မြို့ကြီး ဖြစ်သည်။ ဗဲလ ဖတ်မြို့သည် ဗြိတိန်နိုင်ငံ၌ အကောင်းဆုံးသော သင်္ဘောဆိပ် တခုရှိသော မြို့လည်း ဖြစ်သည်။ ၁၆၃၆ ခုနှစ်က စကော့ လူမျိုး ပရက်ဇစ်တီးရီးယန်း ဂိုဏ်းသားတစုသည် အမေရိ

ကတိုက်သို့ သွားရန် ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောတစင်းကို ဗဲလဖတ် ၌ တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ နောင် အနှစ်တရာခန့် ကြာလျှင် ဗဲလဖတ်၌ သင်္ဘောကျင်းကြီးများရှိလာ၍၊ ယခုအခါ အင်္ဂ လန်နှင့် အမေရိကတိုက်ကို ကူးလူး သွားလာ နေသော သင်္ဘောကြီးများစွာတို့သည် ဗဲလဖတ်သင်္ဘောကျင်း ထွက် များဖြစ်၍၊ ဗဲလဖတ်သည် ကမ္ဘာပေါ်၌ သင်္ဘောတည် လုပ် ငန်း ကြီးကျယ်လှသော မြို့ကြီးတမြို့ ဖြစ်လေသည်။

ယင်းသို့သော မြို့ကြီး ပြကြီးဖြစ်လာသည့် ဗဲလဖတ်သည် ရှေးအခါက သာမညတံငါရွာကလေးတရွာမျှသာ ဖြစ်သည်။ ၁၆၄၁ ခုနှစ် အိုင်ရစ်သူပုန် အရေးပေါ်ပြီးနောက်တွင် မြို့ရိုး ခံတပ်နှင့် မြို့တမြို့ဖြစ်လာ၍ ကုန်သွယ်ရောင်းဝယ်မှု ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာသည်။ ဟျူးဂျန်းများ ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ ထွက်ခွာ လာကြရသောအခါ၊ ဗဲလဖတ်မြို့၌ အမြောက်အမြား လာ ရောက်အခြေစိုက်ကြသည်။ ယင်းတို့သည် စက်ရက်ကန်း အသုံးပြုသော လင်နင်ပိတ်ချောစက်ရုံများ တည်ထောင်ရာ ၌ ကူညီအားပေးကြသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၈ ရာစုနှစ် နောက် ပိုင်းတွင် ဗဲလဖတ်မြို့သည် ပို၍စည်ကား ဝပြောလာသည်။ အိုင်ရစ်လင်နင် ပိတ်ချောလုပ်ငန်း၏ အချက်အချာမြို့ကြီး ဖြစ်လာသည်။ ယခုအခါ ယင်းအထည်လုပ်ငန်းသည် ဗဲလ ဖတ်မြို့၏ ဒုတိယအရေးပါသောလုပ်ငန်း ဖြစ်နေလေပြီ။ ထို ပြင် ဗဲလဖတ်မြို့မှ ကြီးလုပ်ငန်း၊ ဆေးလိပ်ဆေးလုပ်ငန်းတို့

မြောက်ပိုင်း အိုင်ယာလန်၏ မြို့တော်ဖြစ်သော ဗဲလဖတ်မြို့ရှိ အစိုးရအိမ်တော်

သည်လည်း ဗြိတိသျှကျွန်းစုတွင် အကြီးအကျယ်ဆုံး ဖြစ်နေလေသည်။ စက်ကိရိယာ၊ ချုပ်ပြီးအဝတ်အထည်၊ လေယာဉ်ပျံနှင့် ဓာတုဗေဒ ဆေးလုပ်ငန်းများကိုလည်း ဗဲလဖတ်မြို့၌ လုပ်ကိုင်ကြ၍၊ အရက်ချက်စက်၊ ဂျုံစက်၊ သားရေနယ်စက်များလည်း ရှိလေသည်။

ဗဲလဖတ်မြို့သည် လှပသောမြို့ မဟုတ်ချေ။ သို့သော် မြို့အနေအထား အကွက်ကျ၍ စနစ်တကျရှိသည်။ ဘုရင်မတက္ကသိုလ်၊ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများနှင့် အစိုးရရုံးကြီးများ စသော လှပခန့်ညားသည့် အဆောက်အအုံကြီးများလည်း ရှိလေသည်။

မြို့သူမြို့သားတို့သည် များသောအားဖြင့် စကော့-အိုင်ရစ် အဆက်အနွယ်များဖြစ်၍ ပရိတ်တစ်စတန်များ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုကြောင့် ဗြိတိသျှ အစိုးရအား သံယောဇဉ်ကြီးမား၍ ယုံကြည်အားထားကာ၊ ဟုမ္မရူးအုပ်ချုပ်ရေး တိုက်ပွဲကို ဆန့်ကျင်တွန်းလှန်ခဲ့သော အချက်အချာမြို့ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ထိုကြောင့် ဗြိတိသျှအစိုးရ အအုပ်အချုပ် လက်အောက်တွင်ပင် ရှိနေသော မြောက်ပိုင်း အိုင်ယာလန်၏ မြို့တော် ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဗဲလဖတ်မြို့သည် အရေးပါသော ရေတပ်စခန်းမြို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ်က ဂျာမန်လေတပ်၏ ငါးကြိမ်တိုင်တိုင် ဗုံးကြဲခြင်းကို ခံရ၍ ရပ်ကွက်

အားလုံးတွင် အပျက်အစီး ရှိခဲ့သည်။ အမေရိကန်မှ ပို့သော ရိက္ခာများ၊ စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများကို ဗဲလဖတ်မြို့မှတစ်ဆင့် မဟာမိတ်တပ်များသို့ တင်ပို့ခဲ့ရလေသည်။

ဗဲလဖိုအာ,ဗတ်ရှုကူး နူးညတ် သေ (ခရစ် ၁၄၇၅ခန့်-၁၅၁၇)

။ဗတ်ရှုကူး နူးညတ် သေ ဗဲလဖိုအာသည် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာကို ပဌမဆုံးမြင်ဖူးသော ဥရောပတိုက်သား စပိန်လူမျိုးတဦးဖြစ်သည်။ ယခုပနားမားသမ္မတနိုင်ငံ ဖြစ်သော ထိုစဉ်က ဒါးရီးယင်းနယ်၏ အနောက်ဖက်တွင်သမုဒ္ဒရာကြီး တစ်ဖျားရှိ ယင်း၏ ကမ်းခြေတွင် ရွှေပေါသော တိုင်းပြည်များရှိသည်ဟူသော သတင်းစကားကြောင့် ဗဲလဖိုအာသည် နောက်ပါ လက်ရွေးစင် စပိန်တပ်သား ၁၉၀ ခန့်နှင့် ဒါးရီးယင်းမြို့မှ ၁၅၁၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁ရက်နေ့တွင် အနောက်ဖက်သို့ ခရီးထွက်ခဲ့ကြသည်။ ဒါးရီးယင်းကျွန်းဆက်ကို ဖြတ်ကျော်ရာတွင် ထူထပ်ပြီးလျှင် မှက်၊ ခြင်၊ ယင် ပေါများလှသော အပူပိုင်းဇုန်သစ်တောကြီးများကို ခဲယဉ်းစွာ ဖြတ်သန်းခဲ့ရ၍ တိုင်းရင်းသားလူရိုင်းများ၏ တိုက်ခိုက်ခြင်းကိုလည်း တွန်းလှန်ခဲ့ရသေးသည်။ စက်တင်ဘာလ ၂၅ရက်နေ့တွင် တောင်ထိပ်တခုပေါ်မှနေ၍ အပြောကျယ်လှသော သမုဒ္ဒရာကြီးကို ဗဲလဖိုအာတို့လူစု မြင်တွေ့ကြရသည်။ ဗဲလဖိုအာက ယင်းရေပြင်ကျယ်ကြီးကို မားသယ်ဆား (တောင်

ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာကို ရှေးဦးစွာ တွေ့မြင်ကြရသဖြင့် ဗဲလဖိုအာနှင့် တပည့်များ ပျော်ရွှင်ကြွေးကြော်နေကြစဉ်

ပင်လယ်)ဟု အမည်ပေးသည်။ ထိုနောက် ၇ နှစ် ကြာမှ ယင်းသမုဒ္ဒရာကို မဂျီလင်က ပစ်ဖိတ်ဟုအမည်ပေးခဲ့သည်။ (မဂျီလင်-ရှု။)

ဗဲလဗိုအာသည် ပင်လယ်ကမ်းခြေဒေသတိုက်၏အကျိုး အကြောင်းကို မေးမြန်းစူးစမ်းပြီးနောက် ၂၉ ရက်နေ့တွင် ထိုသမုဒ္ဒရာရေပြင်ကျယ်နှင့်တကွ ယင်းသမုဒ္ဒရာ ရေပြင်ထိ စပ်ရာ မြေမှန်သမျှသည် မိမိ၏အရှင်၊ စပိန်နိုင်ငံဘုရင်မင်း မြတ်ပဌမဖာဒီနန်၏ ပိုင်နက်အဖြစ် ကျေညာလေသည်။ ယင်း သို့ပြုခြင်းမှာ စပိန်ဘုရင်မင်းမြတ်က မိမိအပေါ် မျက်တော်မှု နေသည်ကို ဖြေစေရန် တကြောင်းဖြစ်ပေသည်။

ဗဲလဗိုအာသည် စပိန်နိုင်ငံ အက်ရှုထရဲမသူးရာပြည်နယ် တွင် ၁၄၇၅ ခုခန့်၌ မွေးဖွားသည်။ ထိုစဉ်က ကမ္ဘာသစ်ဟု ခေါ်ဆိုကြသော အမေရိကတိုက်သို့ သူဌေးဖြစ်ရန်အကြံနှင့် ၁၅၀၀ ပြည့်ခန့်တွင် ရောက်လာခဲ့သည်။ အနောက် အိန္ဒိယ ကျွန်းစုထဲမှ ဟစ္စပါညီလာ(ဟေးတီး)ကျွန်းတွင် စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ကိုင်သည်။ သို့သော် စီးပွားလမ်းမဖြောင့်ဘဲ ကြွေးများ ပိုင်းပိုင်းလည်နေခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် ကြွေးရှင်များ မသိ အောင် သင်္ဘောပေါ်၌ ရေစည်တခုထဲဝင်ပြီး ပုန်း၍ လိုက်ပါ ကာ ဒါးရီးယင်းနယ်ဖက်သို့ လွင့်လာခဲ့ပြန်သည်။

ဒါးရီးယင်းသို့ ရောက်ပြီးနောက်တွင် ယင်းဒေသကို နယ် သစ်ထူထောင်ရာ၌ ပါဝင်ခဲ့သည်။ သို့သော် နယ်သစ် ထူ ထောင်ကြသူခေါင်းဆောင်ပိုင်း၌ အချင်းများကြရာ၊ ဗဲလဗို အာသည် အခွင့်ကောင်းယူပြီးသော်၊ ယင်းနယ်၏ ဘုရင်ခံ ရာထူးကို ဝင်ယူလိုက်သည်။ ဗဲလဗိုအာ ပုန်းအောင်းလိုက်ပါ ခဲ့သော သင်္ဘောမှစီးစီးသည် နယ်သစ် ထူထောင်ရာ၌ ပါဝင် ရာ၊ ခေါင်းဆောင်များ အချင်းများပြီးနောက်တွင် ယင်း သင်္ဘောစီးစီးကို သံခြေကျဉ်းခတ်၍ စပိန်သို့ ပြန်ပို့သည်။ သင်္ဘောစီးစီးသည် စပိန်သို့ ပြန်ရောက်သောအခါ ဘုရင်မင်း မြတ်ထံ အကြောင်းစုံလျှောက်ထား၍ အသနားခံသဖြင့် အချုပ်မှ လွတ်မြောက်သည်။ ယင်းကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဘုရင်က မိမိအား မျက်တော်မှုကြောင်း ဗဲလဗိုအာ ကြားသိရ လေသည်။

ထိုကြောင့် ဘုရင်အား နယ်သစ်ရှာ၍ ဆက်ခြင်းဖြင့် အမျက်ပြေရန် တကြောင်း၊ ရွှေပေါသောဒေသများ ရှိသည့် သတင်းစကားကြောင့်တကြောင်း ဒါးရီးယင်း၏အနောက် ဖက်သို့ ခရီးထွက်သွားခြင်း ဖြစ်သည်။ စပိန်ဘုရင် ဖာဒီနန် သည် သမုဒ္ဒရာအသစ်တစ်ခုတွေ့ကြောင်း သံတော်စီး တင် လွှာနှင့် အဖိုးထိုက်အဖိုးတန် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများကို ရရှိ ၍ ဗဲလဗိုအာအပေါ် အမျက်ပြေတော်မူပြီးလျှင် ဗဲလဗိုအာ အား တောင်ပင်လယ်၏ ရေကြောင်း ဗိုလ်ချုပ်အဖြစ် ခန့် အပ်သည်။ သို့သော် ဒါးရီးယင်းနယ်အတွက်မူ ဘုရင်ခံသစ် ခန့်ထားပြီး ဖြစ်လေသည်။ ဘုရင်ခံသစ်သည် ဗဲလဗိုအာကို

မလိုမုန်းထားသူ ဖြစ်သည်။ ယင်းဒေသတိုက်တွင် ဗဲလဗို အာ၏ နောက်ထပ် ဆောင်ရွက်မှုများ အောင်မြင်၍ ဗဲလဗို အာလာခြင်းကို မလိုလားချေ။ ထိုကြောင့် အပြစ်ရှာ၍ ဗဲလဗိုအာအား နိုင်ငံအစိုးရကို သစ္စာဖောက်မှုဖြင့် ဖမ်းဆီး ပြီးလျှင် ၁၅၁၇ ခုနှစ်၌ ဒါးရီးယင်းနယ် အက္ကလာမြို့တွင် လူပရိသတ်အများရှေ့၌ ခေါင်းဖြတ် စီရင်လိုက်လေသည်။

ဗဲလော့ ။ ။လျှိုတက်မဲ-ရှု။

ဗောစတန်မြို့။ ။အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု မက်ဆချူး ဆက်ပြည်နယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်သော ဗောစတန်မြို့သည် ပြည် ထောင်စု၏ နဝမအကြီးဆုံးမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ထိပ် တန်း သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးနှင့် လေကြောင်း လမ်းဆုံးမြို့ ကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ နယူးအင်္ဂလန်ပြည်နယ်များ၏ စီးပွား ရေး ပညာရေး ယဉ်ကျေးမှု အချက်အချာ “မဏ္ဍိုင်”မြို့ကြီး ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။

ဗောစတန်မြို့သည် ချားမြစ်ဝမှ မက်ဆချူးဆက် ပင်လယ် အော်ထဲသို့ ထိုးထွက်နေသော ရောမုတ်ကျွန်းဆွယ်ပေါ်၌ တည်ရှိသည်။ နယူးယော့မြို့၏ အရှေ့မြောက်ဖက်မိုင် ၂၃၀ ခန့်အကွာ၊ ဝါရှင်တန်မြို့၏ အရှေ့မြောက်ဖက် မိုင် ၄၄၀ခန့် အကွာတွင် ရှိသည်။ မြို့၏ အကျယ်အဝန်းမှာ ၄၇ စတုရန်း မိုင်ဖြစ်၍(၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် သန်ကောင်စာရင်းအရ) လူဦးရေ ၆၉၇,၁၉၇ ယောက်ရှိသည်။

ယင်းမြို့၏ သင်္ဘောဆိပ်သည် ဧက ၃၀,၀၀၀ ခန့်ရှိ၍ ကမ္ဘာတွင် အကြီးဆုံးနှင့် ဘေးအန္တရာယ် အကင်းဆုံး သင်္ဘောဆိပ် တခု ဖြစ်သည်။ သဘာဝအလျောက် ကောင်း မွန်သော သင်္ဘောဆိပ်ကို ပြုပြင်တိုးချဲ့ထားသဖြင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏ အကောင်းဆုံး သင်္ဘောဆိပ်တခု အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ မိုင် ၄၀ ခန့်ရှည်သော ဆိပ်ကမ်းတွင် ပင် လယ်ကူးသင်္ဘော၊ ကုန်သင်္ဘော၊ တံငါသင်္ဘော၊ စစ်သင်္ဘော စသည်တို့ဖြင့် အစဉ်မပြတ် ပြည့်နှက်လျက်ရှိ၍၊ မြောက်မြား စွာသော သင်္ဘောကျင်းများလည်း ရှိသည်။ ကမ္ဘာတွင် အကြီးဆုံး တခုဖြစ်သော သင်္ဘောကျင်းကြီးလည်း ရှိသည်။ သင်္ဘော တည်ဆောက်ခြင်းလုပ်ငန်းသည် ဗောစတန်မြို့၏ အရေးပါသော လုပ်ငန်းတခု ဖြစ်လေသည်။

ဗောစတန်မြို့၌ စက်မှုလုပ်ငန်းများလည်း ကြီးကျယ်လှ သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု သုံးမွေးလုပ်ငန်းဖက်၌ ဗောစတန်မြို့သည် အချက်အချာဖြစ်၍ ကမ္ဘာ့သုံးမွေးလုပ် ငန်းတွင် လန်ဒန်မြို့၏နောက် ဒုတိယအကြီးကျယ်ဆုံး ဖြစ် သည်။ ထိုပြင် ငါးဖမ်းသည့် လုပ်ငန်းလည်း ကြီးကျယ်၍ ကမ္ဘာ၌ အကြီးအကျယ်ဆုံးသော ငါးဈေးကြီးလည်း ရှိ သည်။ သင်္ဘောဆိပ်ကောင်း ရှိသဖြင့်၎င်း၊ မီးရထား အဆက်

ဗောဓတန်မြို့

ဗောဓတန်မြို့၏ ဆိတ်ငြိမ်သော လူနေရပ်ကွက် ရှုခင်း

အသွယ် ကောင်းမွန်သဖြင့်၎င်း အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏ ဝင်ကုန်များကို အရပ်ရပ်သို့ ဖြန့်ဖြူးပေးရသော အရေးပါ အရာရောက်လာသည့် ကုန်စည်ဖြန့်ဖြူးရေး မြို့ကြီးလည်း ဖြစ် သည်။ ဘဏ်စသော ငွေကြေးလုပ်ငန်းဘက်တွင်လည်း နယူး ယော့၊ ရှိကားဂိုးနှင့် ဖိလဒဲဖီးယားမြို့တို့မှ လွဲလျှင် အကြီး ကျယ်ဆုံး ဖြစ်လေသည်။

ဗောဓတန်မြို့နှင့်ဆင်ခြေဖုံးဒေသများတွင် ကမ္ဘာ၌အကြီး ကျယ်ဆုံးသော ဖိနပ်စက်ရုံများနှင့် အမေရိကန်၌ ထိပ်တန်းအ ကျဆုံးသော ခြည်ထည်စက်ရုံများရှိသည်။ ထိုပြင် စာအုပ်ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်း၊ အမဲသား စည်သွတ်လုပ်ငန်းတို့လည်း ဗောဓတန်မြို့၏ ကြီးကျယ်သော လုပ်ငန်းများ ဖြစ်ကြသည်။

ဗောဓတန်မြို့သည် အမေရိကန်မြို့များအနက် စိတ်ဝင်စား ဖွယ် အကောင်းဆုံး မြို့တမြို့ ဖြစ်သည်။ ရှေးကိုလိုနီခေတ်က စိတ်ဝင်စားဖွယ် အဖြစ်အပျက်တို့သည် ဗောဓတန်မြို့၌ ဖြစ် ပွားခဲ့လေသည်။ ပျူရီတန်တို့ စတင်အခြေစိုက်ခဲ့သော မြို့ ဖြစ်၍၊ ပျူရီတန်မဟုတ်သူများအား မြို့အဝင်မခံဘဲ ရက်ရက် စက်စက်ပြုမှုခံခဲ့ပြီးလျှင်၊ မိခင်နိုင်ငံ၏ နှိပ်ကွပ် ချုပ်ချယ်မှုများ ကိုလည်း ပြင်းပြင်းထန်ထန် တော်လှန်ပုန်ကန်ခဲ့သည့် စိတ်

ဓာတ်ပြင်းပြသော မြို့ဖြစ်ပေသည်။ အမေရိကန် တော်လှန်ရေး စတင်ပေါက်ဖွားရာမြို့ ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ အမေရိကန် တော်လှန်ရေးကို ခေါင်းဆောင်ခဲ့ကြသော ပေါရီဗီးယား၊ ဂျွန်ဟန်းကော့၊ ဆယ်မျူယယ် အက်ဒမ်၊ ရောဗတ် ပိန်းတို့၏ ဂူသင်္ချိုင်းများ ဗောဓတန်တွင် ရှိသည်။ အမေရိကန် တော် လှန်ရေးသို့ ရှေးရှုသော ၁၇၇၀ ပြည့်နှစ် ဗောဓတန်အစုအပြုံ လိုက် သူသတ်ပွဲ၊ ဗောဓတန် လက်ဖက်ခြောက်ပါတီ၊ ဗန်ကာ တောင်ကုန်းတိုက်ပွဲ (၁၇၇၅)နှင့် ဗောဓတန်မှ ဗြိတိသျှတို့ ရွှေ့ပြောင်းရသော ကိစ္စတို့ကား ဗောဓတန်မြို့၏ သမိုင်းဝင် ထင်ရှားသော အဖြစ်အပျက်များပေတည်း။

ဗောဓတန်မြို့တွင် စတင်အခြေစိုက်လာသူတို့မှာ ဂျွန် ဝင်း ထရော့ခေါင်းဆောင်သော ပျူရီတန်များ ဖြစ်ကြ၍၊ ၁၆၃၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် ထိုဒေသသို့ ရောက်ရှိလာကြသည်။ မူလက ယင်းဒေသရှိ တောင်ကုန်း ၃လုံးကို အစွဲပြုကာ “ထရိုင် မောင်းတိန်း” ဟုခေါ်သည်။ နောင်အခါတွင် ထိုမြို့၌ လာ ရောက် အခြေစိုက်သူတို့တွင် အင်္ဂလန်ပြည် လင်ကွန်းရှိုင်ယာ နယ်၊ ဗောဓတန်မြို့မှ အများအပြား ပါဝင်သဖြင့် ဗောဓတန် ဟု အမည်ပြောင်းခဲ့သည်။

ဗောဓတန်သည် ၁၇ ရာစုနှစ်အတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည်။ တော်လှန်ရေးအစတွင် မြို့လူဦးရေ ၂၀,၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။ ထိုစဉ်က ကိုလိုနီများအနက် အရေးပါဆုံး ဖြစ်ခဲ့သည်။ တော်လှန်ရေး ပြီးသည့်နောက်တွင်လည်း ကြီးပွားတိုးတက်လာသည်။ ပြည်တွင်းစစ်အတွင်းက ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ကို အားပေး၍ ငွေဝယ်ကျွန်စနစ် ပယ်ဖျက်ရေးကိုလည်း ထောက်ခံ အားပေးခဲ့သည်။ ၁၈၇၂ ခုတွင် မီးကြီးလောင်ကျွမ်း၍ မြို့ပျက်လုနီးပါးဖြစ်ခဲ့သော်လည်း၊ လျင်မြန်စွာ ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉ရာစုနှစ် ပထမပိုင်းတွင် ဗောဓတန်သည် အလွန်တိုးတက်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ ဗောဓတန်သည် တနည်းအားဖြင့်ဆိုလျှင် မြို့နှစ်မြို့ကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ရှေးကိုလိုနီခေတ် ပုံစံပျက်သော အဆောက်အအုံများ ရှိ

သည့် မြို့ဟောင်းနှင့် ခေတ်မီ အဆောက်အအုံများရှိသည့် ခေတ်မီ ဥယျာဉ်ပန်းခြံများဖြင့် ခမ်းနားတင့်တယ်သော မြို့သစ်ဟူ၍ နှစ်ပိုင်း ရှိလေသည်။ ဗောဓတန်မြို့တွင် တက္ကသိုလ်များ၊ ကောလိပ်များ အများအပြားရှိ၍ ကမ္ဘာကျော် ဟားဗဒ်တက္ကသိုလ်သည် ချားမြစ်၏ တဖက်ကမ်း ဗောဓတန်မြို့၏ ဆင်ခြေဖုံး၌ တည်ရှိသည်။ ရှေးအခါကပင် ဗောဓတန်မြို့သည် ပညာရေးနှင့် အနုပညာ ထွန်းကားသော မြို့ကြီးတစ်မြို့အဖြစ် ထင်ရှားခဲ့သည်။ ကျော်ကြားသော ရှေးခေတ် အမေရိကန် စာကြီးပေခန့်တို့ကို ပြုစုရေးသားခဲ့ကြသူ စာရေးဆရာကြီးများတွင် ဗောဓတန်မြို့သား အများအပြားပါဝင်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုကြောင့် ဗောဓတန်မြို့ကို “အမေရိကန် အက်သင်းမြို့” ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။

ဧည့်လှုပ်ရှားမှုပြင်းထန်ခဲ့သောပြည်နယ်များ

ပြည်နယ်ကလေးများဖြစ်သော်လည်း၊ ဥရောပနိုင်ငံကြီးများ တန်ခိုးအာဏာ ပြိုင်ဆိုင်မှု၌ စက်ကွင်းမလွတ်ခဲ့ချေ။ ထိုကြောင့် ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး၏ စစ်မီးသည် မကြီးကျယ်လှသော ဗောဓနိးယားပြည်နယ်၏ မြို့တော်မှ ထ၍ တောက်ခဲ့လေသည်။

ဗောဓနိးယားနှင့် ဟားဇီဂိုဗီးနား။ ။ထိုနယ် နှစ်နယ် ပေါင်းသည် ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်တခုဖြစ်၍ တခါက ဩစတြီးယား-ဟန်ဂေရီ အင်ပိုင်ယာ၏ ပြည်နယ်တခုဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ယင်းတို့သည် ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်၏ အနောက်မြောက်ဖက်တွင် တည်ရှိ၍၊ မြောက်ဖက်တွင် ဆားဗားမြစ်သည်၎င်း၊ အရှေ့ဖက်နှင့်တောင်ဘက်တွင် ဆားဗီးယားပြည်နယ်နှင့် မွန်တီနီဂရိုးပြည်နယ်တို့သည်၎င်း၊ အနောက်ဖက်တွင် ကရိုအေးရှားပြည်နယ်နှင့် ဒါလမေးရှားနယ်တို့သည်၎င်း နယ်နိမိတ်အဖြစ် တည်ရှိကြသည်။ ဗောဓနိးယားနှင့် ဟားဇီဂိုဗီးနားနယ် နှစ်ခုပေါင်း၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၁၉,၉၀၈ စတုရန်းမိုင်ခန့်ရှိ၍ လူဦးရေမှာ ၂,၆၇၉,၀၀၀ ခန့် ဖြစ်သည်။

ယင်းနယ် နှစ်ခုသည် တောင်ထူထပ်သောဒေသဖြစ်သည်။ မြင့်မားမတ်စောက်သော တောင်များသည် ထူထပ်သော သစ်တောများ ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိ၍ မြေဩဇာ ကောင်းမွန်သော တောင်ကြားများနှင့် ဆားဗားမြစ်နှင့် ယင်း၏ လက်တက်များ၏ မြစ်ဝှမ်းများရှိ မြေပြန့်များတွင် စိုက်ပျိုးရေးကို လုပ်ကိုင်ကြ၍၊ စိုက်ပျိုးရေးသည် ထိုနယ်နှစ်နယ်၏ အဓိက လုပ်ငန်း ဖြစ်လေသည်။ ဆေးရွက်၊ ဂုံ၊ မုယော၊ ပြောင်း၊ မြင်းစားဂုံ၊ နံစားပြောင်း၊ ဗီသွာလျော် စသည်တို့နှင့် သစ်သီးများကို စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။ သစ်သီးခြောက်နှင့် သစ်တို့သည် အဓိကထွက်ကုန်များ ဖြစ်ကြလေသည်။ သံ၊ ကြေးနီ၊ မန်ဂန်၊ ကျောက်မီးသွေး စသည့်တွင်းထွက်ပစ္စည်း

များထွက်သော်လည်း၊ ကူးသန်းသွားလာရေး ခက်ခဲခြင်းကြောင့် အများအပြား တူးဖော် လုပ်ကိုင်ခြင်း မရှိပေ။ မြို့ကြီးများမှာ ဆားရာဂျိုဗိုမြို့၊ ဗောဓတန်မြို့နှင့် ဗန်ဂျာလူကာမြို့တို့ ဖြစ်လေသည်။ ပထမ ကမ္ဘာစစ်ကြီးကို တောက်လောင်စေခဲ့သော မီးပွားသည် ဗောဓနိးယားနယ် မြို့တော် ဆားရာဂျိုဗိုမြို့မှ ပေါ်ထွက်ခဲ့လေသည်။ (ကမ္ဘာစစ် ပထမ-၅)

ဗောဓနိးယားနှင့် ဟားဇီဂိုဗီးနားနယ်တို့၏ အခြေအနေမှာ အခြားဗော်လကန်နယ်များ နည်းတူ မငြိမ်မသက် လှုပ်လှုပ်ရွရွ ရှိခဲ့သည်။ ယင်းတို့၏ နောက်ကြောင်းသမိုင်းကို ပြန်ကြည့်မည်ဆိုလျှင် ယင်းတို့သည် တရံခါက သီးခြားလွတ်လပ်သောနယ်များ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ နောင်တွင် ယင်းတို့ကို ဟန်ဂေရီနိုင်ငံက သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ ယင်းသည့်နောက်တွင် တူရကီ အင်ပိုင်ယာတွင်းသို့ ကျရောက်ခဲ့ရပြန်သည်။ ၁၈၇၇ ခုနှစ်တွင် ရုရှား-တူရကီ စစ်ပွဲဖြစ်ပွားသောအခါ ရုရှား၏ အကူအညီဖြင့် ယင်းနယ် နှစ်နယ်သည် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးရခဲ့သည်။ သို့သော် အခြားဥရောပလက်နက်နိုင်ငံကြီးများက ဝင်စွက်ကြသဖြင့် ၁၈၇၈ ခုနှစ် ဘာလင်စာချုပ်အရ ထိုနယ်နှစ်နယ်အား ဩစတြီးယားနိုင်ငံက အုပ်ချုပ်ရန် လွှဲပေးလိုက်သည်။ ၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် ဩစတြီးယားက ယင်းနယ် နှစ်နယ်ကို ဩစတြီးယားပိုင်နက်အတွင်း သိမ်းသွင်းလိုက်သည်။ ထိုကြောင့် ထိုနယ်သားတို့သည် မကျေမနပ်ဖြစ်ကာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးရရန် လှုပ်ရှားဆူပူမှုများ ပြုခဲ့

လေသည်။ ဗောဓနိးယားနယ်သား ဆစ်လူမျိုးများကလည်း ယင်းတို့၏ နယ်ကို ဆားဗီးယားနှင့် ပူးပေါင်းစေလိုသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် အခြေအနေရှုပ်ထွေးလာပြီးလျှင် ဩစတြီးယား အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာမင်းသားနှင့် ကြင်ယာတော်တို့ ဆားရာဂျုံ ဗိုမြို့၌ လုပ်ကြံခံရရာမှအစ ပထမကမ္ဘာစစ်မီးကြီး တောက်လောင်သည်အထိ အခြေအနေဆိုးရွားပြင်းထန်ခဲ့လေသည်။

ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး ပြီးဆုံးသောအခါ ထိုနယ်နှစ်နယ်ကို ယူဂိုစလားဗီးယား နိုင်ငံအတွင်း သွတ်သွင်း လိုက်သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက အီတာလျံနှင့် ဂျာမန်တပ်များ သည် ဗောဓနိးယားနှင့် ဟားဇီဂိုဗီးနားနယ်များကို ချင်းနင်း ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက် ခဲ့သေးသော်လည်း၊ စစ်အပြီးတွင် ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံသို့ ပြန်လည်ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ် မှစ၍ ယင်းသည့်နယ်ကို ပေါင်းလိုက်ပြီးလျှင် ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရရှိသော ပြည်နယ်တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။

ဗောဓပရပ်ရေလက်ကြား ။ ။ တူရကီ နိုင်ငံပိုင် ဖြစ်၍ အာရုတိုက်နှင့် ဥရောပတိုက်ကို ပိုင်းခြားထားသော နယ်နိမိတ် တစ်စိတ်တဒေသဖြစ်သည်။ စစ်မက်ရေးရာအခါတွင် အရေးပါ၍ ကမ္ဘာတွင် ထင်ရှားသောရေလက်ကြား တခု ဖြစ်သည်။ ပင်လယ်နက်နှင့် မားမရပင်လယ်၊ အီးဂျီးယန်းပင်လယ်၊ မြေထဲပင်လယ်တို့ကို ယင်းရေလက်ကြားက ဆက်သွယ်ပေးထားသည်။ အလျား ၁၉ မိုင်ခန့်ရှိ၍ အကျယ်မှာ အချို့နေရာ၌ မိုင်ဝက်ခန့်၊ အချို့နေရာ၌ နှစ်မိုင်ကျော်ခန့် စသည်ဖြင့် အကျဉ်းအကျယ်နေရာအမျိုးမျိုးရှိ၍ အရှေ့မြောက်

ဖက်မှ အနောက်တောင်ဘက်သို့ အလွန် အကွေ့အကောက်များသော မြစ်ကြောင်းသဖွယ် တည်ရှိလေသည်။

ဥရောပတိုက်ဖက်သို့ ကျသော အနောက်ဖက်အစွန်းတွင် တူရကီနိုင်ငံ၏ မြို့တော် အစ္စတန်ဗူ(ယခင် ကွန်စတန်တီနိုပယ်)၏ ဆိပ်ကမ်းဖြစ်သော ဂိုးလဒင်းဟွန်း သင်္ဘောဆိပ် တည်ရှိသည်။ ဗောဓပရပ် ရေလက်ကြားတွင် ရေစီးသန်သော ရေစီးကြောင်းများရှိ၍ အချို့နေရာများတွင် ရေစီးအလွန် သန်လှသည်။ ထိုကြောင့် သင်္ဘောများ သွားလာရန် အန္တရာယ်များလှ၍ မီးပြတိုက်များစွာ ဆောက်လုပ်ထားရလေသည်။

ကမ်းတဖက်တချက်တွင် စိမ်းစိုလှပသောသစ်တောများ၊ ခမ်းနားလှပသောနန်းတော်၊ နွေရာသီစံအိမ်၊ ရဲတိုက်စသည့် အဆောက်အအုံများ၊ ကျေးရွာများဖြင့် လှပသော ပန်းချီကားတချပ်သဖွယ် ရှုခင်းသာယာလှပေသည်။ ယင်းသို့ သာယာကြည်နူးဖွယ်ကောင်းလှသော ကမ်းတဖက်တချက်တွင် တူရကီအစိုးရက အစောင့်အနေထူထပ်စွာ ချထားသည်။ ရှေးခေတ်မှစ၍ စစ်မက်ရေးအတွက်၎င်း၊ ကုန်သွယ်ရေး အတွက်၎င်း ပင်လယ်နက်ဆိပ်ကမ်း မြို့များနှင့် ဆက်သွယ်လိုလျှင် ဤရေလက်ကြားကို ဖြတ်သွားရသည်။ ဗောဓပရပ် ရေလက်ကြားသည် ပင်လယ်နက်၏ တခုတည်းသော ထွက်ပေါက်ဖြစ်ပေသည်။ (ပင်လယ်နက် - ရှု။)

၁၄၅၁ ခုနှစ်မှစ၍ ရေလက်ကြားအတွင်း သွားလာခွင့်ကို တူရကီက ကြီးစိုးခဲ့သည်။ ၁၇၇၄ ခုနှစ်နှင့် ၁၈၀၆ ခုနှစ်များအတွင်း စာချုပ် အမျိုးမျိုး ချုပ်ဆိုခြင်းဖြင့် ယင်း၏ ရေကြောင်းကို နိုင်ငံအသီးသီးမှ ကုန်သင်္ဘောများ အသုံးပြု

ပင်လယ်နက်နှင့် မြေထဲပင်လယ်တို့ကို ဆက်သွယ်ပေးရာဖြစ်သော တူရကီနိုင်ငံ ဗောဓပရပ်ရေလက်ကြား၏ ရှုခင်းတစ်စိတ်တဒေသ

ခွင့် ရခဲ့သည်။ ၁၉၂၃ ခုနှစ် လိုဇ်နန်းစာချုပ်အရ ဗော့စပရပ် ကင်းနှစ်ဖက်ကို တူရကီအား ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ပေးထားလင့်ကစား ရေကြောင်းအုပ်ချုပ်မှုကို နိုင်ငံပေါင်းစုံပါဝင်သော ကော် မရှင်၏လက်အောက်တွင် ထားရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ၁၉၃၆ ခုနှစ်မှစ၍ ရေကြောင်းအုပ်ချုပ်ရေးကို တူရကီ အစိုးရအား ပြန်၍ ပေးခဲ့လေသည်။

“ဗော့စပရပ်” ဟူသောအမည်သည် “နွားမ ဖြတ်ရေ တိမ်” ဟု အနက်ရသည့် ဂရိစကားမှ ဆင်းသက်လာသည်။ ဂရိထုံးဟောင်း ပုံပြင်အရ အိုင်အိုနတ်သမီးသည် ဟီးရနတ် သမီး၏ရန်ကို ကြောက်၍ထွက်ပြေးရာတွင် ဗော့စပရပ် ရေ လက်ကြားနေရာသည် ရေတိမ်သဖြင့် နွားအသွင် ဖန်ဆင်း ပြီးသော် ကူးဖြတ်ပြေးသည်ဟု ဆိုလေသည်။

ဗော့စပဲ,ဂျိမ်း(ခရစ် ၁၇၄၀ ၁၇၉၅)။ ။အင်္ဂလိပ် စာ ပေလောကတွင် “ဆယ်မျူယယ်ဂျွန်ဆင်၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ”သည် အတ္ထုပ္ပတ္တိစာအုပ်များထဲတွင် အထင်ရှားအကျော်ကြားဆုံး ဖြစ်သည်။ ထိုစာအုပ်ကို ရေးသားပြုစာသူမှာ စကော့လူမျိုး ဂျိမ်းဗော့စပဲဖြစ်၍ ယင်းစာအုပ်သည် သူ၏အကောင်းဆုံး လက်ရာဖြစ်သည်။ ထင်ရှားကျော်ကြားသော အင်္ဂလိပ်စာ ရေးဆရာကြီး ဆယ်မျူယယ်ဂျွန်ဆင် (ဂျွန်ဆင်, ဆယ်မျူ ယယ်-ဂျူ) ၏ အကြောင်းကို စေ့စပ် သေချာစွာနှင့် ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ထင်မြင်လာအောင် ရေးသားပြုစုခဲ့ သူ ဗော့စပဲအား အချို့က အတော်ဆုံးသော အတ္ထုပ္ပတ္တိရေး သူဟု အသိအမှတ်ပြုကြလေသည်။

ဗော့စပဲသည် နောင်လော့အော်ကင်လက် ဖြစ်လာသည့် အယ်လက်ဇန္ဒားဗော့စပဲ၏ သားကြီးဖြစ်၍ စကော့ဆွေကြီး မျိုးကြီးမှ ဆင်းသက်လာသည်။ အက်ဒင်ဗာရာမြို့၌ ၁၇၄၀ ပြည့်နှစ် အောက်တိုဘာ ၂၉ ရက်နေ့တွင် မွေးဖွား၍ အက် ဒင်ဗာရာ တက္ကသိုလ်နှင့် ဂလပ်စဂိုး တက္ကသိုလ်တို့ အပြင် ဟော်လန်နိုင်ငံ ယူးထရက် တက္ကသိုလ်၌လည်း ပညာဆည်း ပူးခဲ့လေသည်။

၁၇၆၃ ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်မြို့သို့ ရောက်ခဲ့စဉ်က ဂျွန်ဆင် နှင့် ပထမဆုံးအကြိမ် တွေ့ဆုံဖူးသည်။ ဗော့စပဲသည် ထိုနှစ် တွင် ဥရောပတိုက်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်ပြီးလျှင် ယူးထ ရက်တက္ကသိုလ်၌ ဥပဒေပညာ ဆည်းပူးသည်။ ထိုနောက် တူတလီနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ခဲ့ရာ၊ ဗော်လတ်ယား၊ ရူးဆိုး၊ ကော်စီကန်ခေါင်းဆောင် ပါးအိုလီ စသော နိုင်ငံရေးပုဂ္ဂိုလ် ကျော်များနှင့် သိကျွမ်းခဲ့သည်။

ဗော့စပဲသည် သွက်လက်ချက်ချာ၍ ဖော်ရွေလိုက်လျော စွာ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံတတ်သူ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် စ ကော့လူမျိုးကို မုန်းတီးသော ဂျွန်ဆင်သည်ပင် ဗော့စပဲကို ခင်မင်လာခဲ့ရသည်။ ဂျွန်ဆင်နှင့် ခင်မင်ရင်းနှီးလာသည်မှ စ၍ ဗော့စပဲ၏ဘဝတွင် အချိုးတကွေ့ ပြောင်းလာသည်။ ၁၇၆၆ ခုနှစ်တွင် အက်ဒင်ဗာရာမြို့၌ ဝတ်လုံ လိုက်ခွင့်ရသော် လည်း ဗော့စပဲသည် စာရေးသားရန် ပို၍ စိတ်သန်လာသည်။ ဂျွန်ဆင်၏အကြောင်းကို စာတစောင် ပေတဖွဲ့ပြုစုရန် ကြံ စည်စိတ်ကူးလာသည်။ ထိုကြောင့် ဂျွန်ဆင် သွားလေရာ တကောက်ကောက် လိုက်ပါပြီးလျှင်၊ ဂျွန်ဆင်၏ အပြောအ

စာရေးဆရာကြီး ဗော့စပဲနှင့် ဒေါက်တာ ဆယ်မျူယယ်ဂျွန်ဆင်တို့ ပထမဆုံးအကြိမ် တွေ့ဆုံမိတ်ဆက်ပွဲ ကျင်းပကြစဉ်

ဆို၊ အနေအထိုင်၊ စိတ်နေသဘောထားတို့ကို စေ့စပ်သေချာ တိကျစွာ မှတ်တမ်းတင်သည်။ ထိုအတောအတွင်း စာတိုပေစ များကိုလည်း ရေးသားရာ ဝင်ငွေမကောင်းသဖြင့် ကြွေးဝိုင်း နေလေသည်။ ၁၇၆၈ ခုနှစ်တွင် ဣတလီနိုင်ငံ ကော်စီကာ ကျွန်းသို့ သွားရောက်စဉ်က အကြောင်းကို စာတအုပ် ရေး သားထုတ်ဝေသည်။

ဂျွန်ဆင်နှင့် ဗောဇေဝံတို့သည် တတွဲတွဲနှင့် ရှိနေခဲ့သော် လည်း သူတို့သည် သက်တူရွယ်မျှ မဟုတ်ဘဲ၊ ဗောဇေဝံသည် ဂျွန်ဆင်ထက် အနှစ်သုံးဆယ်ခန့် ငယ်သည်။ ဂျွန်ဆင်၏ ပြောင်လှောင်သရော်မှု၊ ကျီစယ်မှုတို့ကို ပမာမထားဘဲ ဗော ဇေဝံက သူသိလိုသမျှတို့ကို စပ်စပ်စုစု မေးမြန်းမှတ်သားတတ် သည်။ ထိုကြောင့်လည်း ဗောဇေဝံပြုစုသော ဂျွန်ဆင်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိသည် အခြားသော အတ္ထုပ္ပတ္တိများထက် ပြည့်စုံ ပြီးသော် ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ရှိလှလေသည်။ ဗောဇေ ဝံသည် ဂျွန်ဆင်ကို အကြောင်းပြု၍ ဂစ်ဗန်၊ ဂိုးစမစ်၊ အက်ဒ မန်ဗတ်၊ ဆာ ရေးနော စသောပုဂ္ဂိုလ်ကျော်ကြီးများနှင့် လည်း ရင်းနှီးခဲ့သည်။ ဗောဇေဝံ၏ ဝါသနာမှာလည်း ပုဂ္ဂိုလ် အကျော်အမော်များနှင့် သိကျွမ်းလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဂျွန် ဆင်ဦးစီး၍ အထက်တွင် ဆိုခဲ့သော စာရေးဆရာနှင့် ပန်း ချီဆရာ အကျော်အမော်ကြီးများ ပါဝင်သည့် “စာပေ အ သင်း” တွင် ဂျွန်ဆင်၏ ထောက်ခံချက်အရ ဗောဇေဝံသည် အသင်းဝင် တဦး ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

၁၇၇၃ ခုနှစ်တွင် ဗောဇေဝံသည် စကော့တလန်ပြည် ဟက်ဗရီဒီကျွန်းသို့ ဂျွန်ဆင်အား မလိုက်လိုက်အောင် ခေါ် ဆောင်၍ နှစ်လကြာမျှ အလည်အပတ် သွားသည်။ ဂျွန် ဆင် ကွယ်လွန်ပြီးနောက် နှစ်နှစ်ခန့်အကြာ (၁၇၈၅ ခုနှစ်) တွင် ထိုသို့ ခရီးထွက်ကြစဉ်က အမှတ်တရ အဖြစ်အပျက် ကလေးများနှင့်အတူ “ဟက်ဗရီဒီကျွန်း ခရီးသွားမှတ်တမ်း” စာအုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုနောက် ၁၇၉၁ ခု နှစ်တွင် စာပေလောကတွင် သူ၏ဂုဏ်သတင်းကို ထွန်း ပြောင်စေမည့် ဒေါက်တာဂျွန်ဆင်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိစာအုပ်ကြီး ကို ရေးသားထုတ်ဝေသည်။ ယင်းစာအုပ် နှစ်အုပ်လုံးတွင် ထိုစဉ်က အသက်ရှင်နေဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်အချို့၏ အကြောင်းကို ဘွင်းဘွင်းရှင်းရှင်း ထည့်သွင်း ရေးသား ထားသဖြင့် ထို စာအုပ်များ ထွက်သည့်အခါ ဆူဆူပူပူ ဖြစ်ခဲ့သေးသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဗောဇေဝံ၏ ဂျွန်ဆင် အတ္ထုပ္ပတ္တိ စာအုပ် ကား အကောင်းဆုံး အတ္ထုပ္ပတ္တိ စာအုပ်တအုပ် ဖြစ်လာ လေသည်။

ယင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိ စာအုပ်ကို ရေးသား ထုတ်ဝေပြီးနောက် တွင် ဗောဇေဝံသည် မိမိ အနှစ်နှစ် အလလ ကြိုးစားအားခဲ ဆောင်ရွက်ခဲ့သော လုပ်ငန်း ပြီးစီးပြီဖြစ်၍ စိတ်အားလျော့ သည်တကြောင်း၊ ကြွေးများအတွက် သောကများရသဖြင့်

တကြောင်းကြောင့် စာအုပ် ထုတ်ဝေပြီး၍ ၄ နှစ် အကြာ ၁၇၉၅ ခုနှစ် မေလတွင် လန်ဒန်မြို့၌ ကွယ်လွန် သွား လေသည်။

ဗော်တယ်ပင်။ ။ ဗော်တယ်ပင်သည် ဩစတြေးလီးယား တိုက်၊ ကွင်းစလန်ပြည်နယ်နှင့် အတွင်းပိုင်းကျသော အပူပိုင်း ဒေသများ၌သာ ပေါက်ရောက်တတ်သော အရွယ်အလတ် စား သစ်ပင်မျိုး ဖြစ်သည်။ ပင်စည်၏ ပုံသဏ္ဍာန်နှင့်ပေါက် ရောက်ပုံမှာ အလွန် ကြီးမားသော ပုလင်းလုံးကြီး တခုကို ထောင်ထားသည်နှင့် တူသောကြောင့် ပုလင်းပင်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် ဗော်တယ်ထရီးဟု အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ခေါ် ခေါ်ခြင်းဖြစ်လေသည်။

ဗော်တယ်ပင်သည် စတားကျူလီယေးစီအီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သည်။ ပင်စည်သည် ပုပိုင်းပိုင်းဖြစ်၍ အကိုင်းအခက် တို့သည် ပင်စည်မှထွက်ခြင်း မရှိဘဲ ပုလင်းဝနှင့်တူသော ပင်စည်ထိပ်မှသာ ယှက်ဖြာ၍ထွက်သည်။ အရွက်တို့သည် လှံစွပ်ပုံရှိ၍ အနားချောမွတ်ပြီးလျှင် ထိပ်ချွန်သည်။ ၂ လက်မ မှ ၄ လက်မ အထိ ရှည်သည်။ သေးသိမ်သော အကိုင်း အလက်များပေါ်တွင် အပွင့်ကလေးများ အစုလိုက်၊ အခဲ လိုက် ပွင့်သည်။ အသီးသည် ပဲတောင့်ကဲ့သို့ ဖြစ်၍ အစေ့ ၆ စေ့ ပါသည်။

အပင်၏ အတွင်းသား အူတိုင်သည် ပျော့ဖတ်များဖြစ်၍ အရည်ရွှမ်းလှသည်။ ရေပါးရှားသော ကာလများတွင် အ ပင်၏ပင်စည်ကို ခုတ်ထစ်၍ နွားများအား ကျွေးလျှင် ရေ ငတ်လည်းပြေ၍ အာဟာရလည်း ဖြစ်သည်။ နွားများ အ လွန်နှစ်သက်ရာ အပင်ကို ခုတ်ထစ်ရာမှ လွင့်စင်ကျသော အစအနများကိုပင် အလှအယက် တိုးတော့ စားသောက်တတ် ကြသည်။ တိုင်းရင်းသားများနှင့် ခရီးသည်တို့လည်း ထိုအပင် ၏ ပင်စည်ကို ထစ်၍ အရည်ကို ခံယူပြီး သောက်ကြသည်။ ပင်စည်၏အခေါက်မှ ထုတ်ယူရရှိသော လျှော်မျှင်ဖြင့် ပိုက် ကွန်များ ရက်လုပ်ကြသည်။ ထိုပြင် ပင်စည်ကို ထွင်း၍ ဘောက်တူများလည်း ပြုလုပ်အသုံးချနိုင်သေးသည်။ ဗော် တယ်ပင် မျိုးစိတ်များရှိသေးရာ အချို့အပင်၏ အမြစ်များကို ရှေးဦး တိုင်းရင်းသားတို့ စားသုံး ကြလေသည်။

ဗော်ဒိုးမြို့။ ။ ဗော်ဒိုးမြို့သည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ ထိပ်တန်း သင်္ဘောဆိပ်မြို့ကြီး တမြို့လည်းဖြစ်၍ ကုန်သွယ်ရေးဝယ် မှုကြီးကျယ်စည်ကားလှသော မြို့ကြီးတမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ ဗစ္စကေးပင်လယ်အော်ထဲသို့ စီးဝင်သော ဇီးရွန်းမြစ်ဝကျယ် မှ အရှေ့တောင်ဖက် မိုင် ၇၀ ခန့်ဆန်တက်လာလျှင် ဂရွန်းမြစ် ထဲသို့ ရောက်လာပြီးသော် ယင်း၏ လက်ဝဲဖက်ကမ်း ပေါ်၌တည်ရှိသော ဗော်ဒိုးမြို့ကို တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ ဗော်ဒိုး

ဗော်ဒိုးမြို့

မြို့သည် ဒီးရွန်းစီရင်စုနယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်၍၊ ပါရစ်မြို့တော်မှ အနောက်တောင်ဖက် မိုင် ၃၆၀ ခန့်ကွာဝေးလေသည်။

ဗော်ဒိုးမြို့သို့ အရောက်တွင် ဂရွန်းမြစ်သည် ကွေ့ကောက် နေရာ၊ ယင်းသည်ပင် ဗော်ဒိုးမြို့အတွက် အလွန်ကောင်းမွန်သော သင်္ဘောဆိပ်ကို ဖြစ်စေသည်။ သဘာဝသင်္ဘောဆိပ်ကောင်းကို ပြုပြင်မွမ်းမံထားပြန်သဖြင့် အလွန်ကြီးမားသော သင်္ဘောကြီးများမှအပ သင်္ဘောကြီးများစွာတို့သည် ဗော်ဒိုးမြို့သို့ ဝင်ထွက်သွားလာနိုင်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် တောင်အမေရိကတိုက်မှ ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ လာရောက်သော သင်္ဘောကြီးများသည် ဗော်ဒိုးမြို့သို့ ဆိုက်ကပ်ကြလေသည်။ ဗော်ဒိုးမြို့၏ မြစ်ကမ်းတလျှောက်၌ ခေတ်မီသင်္ဘောကျင်းကြီး များစွာရှိ၍ သင်္ဘောတည်ဆောက်သောလုပ်ငန်းသည် ဗော်ဒိုးမြို့၏ အရေးပါသော လုပ်ငန်းတရပ် ဖြစ်လေသည်။

ဗော်ဒိုးမြို့သည် တောင်ကုန်းထူထပ်၍ နေရောင်ခြည်ရသော အက်ကီးတီးနီးဒေသ၏အလယ်၌ တည်ရှိသည်။ ယင်းဒေသတွင် စပျစ်ခြံများ ဖြစ်ထွန်း ပေါများလှသည်။ ထိုကြောင့် ဝိုင်အရက်လုပ်ငန်းကို ဗော်ဒိုးမြို့၌ အကြီးအကျယ် လုပ်ကိုင်သည်။ ဗော်ဒိုးမြို့ထွက် ဝိုင်အနီနှင့် အဖြူသည် ရောမခေတ်အခါကပင် ကျော်ကြားထင်ရှားခဲ့လေသည်။ ထိုပြင်

ဗရန်ဒီအရက်၊ သကြား၊ ရှာလကာရည်၊ အိုးခွက်၊ ဖန်ထည်၊ ကော်ဇော၊ စက္ကူနှင့် တံငါလုပ်ငန်းတို့ကိုလည်း ဗော်ဒိုးမြို့၌ လုပ်ကိုင်ကြသေးသည်။

ဗော်ဒိုးမြို့နှင့် တဖက်ကမ်းရှိ မြို့၏ ဆင်ခြေဖုံးဒေသကို ပေါင်းကူး ၁၇ ခုရှိသော ဗော်ဒိုးတံတားဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ ယင်းတံတားပေါ်မှ ဗော်ဒိုးမြို့၏ သာယာလှပသော ရှုခင်းကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ဗော်ဒိုးမြို့၏ ခန့်ညားလှပသော အဆောက်အအုံများမှာ ၁၂ ရာစု၊ ၁၄ ရာစု ခေတ်က ဆောက်လုပ်ခဲ့သော စိန်အန်ဒရေဝတ်ကျောင်း၊ စိန်မီရှယ်၊ စိန်ဆေဗရန်း၊ စိန်ကရွားဘုရားရှိခိုးကျောင်းများ ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် ရောမခေတ် ဇာတ်ရုံဝိုင်း အပျက်အစီးတခုနှင့် ခန့်ညားလှသော မြို့တံခါး ၄ ပေါက်လည်း ရှိသေးသည်။ ဗော်ဒိုးမြို့၏ တက္ကသိုလ်ကျောင်းတော်ကြီးနှင့် စာကြည့်တိုက်ကြီးများသည်လည်း မြို့ကျက်သရေဆောင်ကြီးများ ဖြစ်ကြသည်။ လူဦးရေ ၂၇၅,၉၄၆ ယောက် ရှိသည်။

ဗော်ဒိုးမြို့သည် ရှေးအခါက ကဲ့လူမျိုးတို့၏ မြို့ဖြစ်ရာ နောင်အခါ ရောမလူမျိုးတို့က လာရောက်ကြီးစိုးသည်။ ရောမခေတ်တွင် ကုန်သွယ်ရေးအချက်အချာမြို့နှင့် နယ်ကြီး တနယ်၏ မြို့တော်လည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၁၅၄ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်

နာမည်ကျော် ဗော်ဒိုး ဝိုင်အရက်နှင့် စပျစ်သီးများထွက်ရာ ဗော်ဒိုးမြို့၏ ရှုခင်း

မင်းသမီး အယ်လီနာသည် အင်္ဂလန်ပြည်ရှင် ဒုတိယ ဟင်နရီ နှင့် လက်ဆက်သောအခါ၊ ဇော်ဒိုးမြို့သည် မင်းသမီး၏ခန်း ဝင်လက်ဖွဲ့အဖြစ် အင်္ဂလိပ်လက်သို့ရောက်ခဲ့ရာ၊ ၁၄၅၃ ခုနှစ် တွင်မှ ပြင်သစ်လက်သို့ ပြန်၍ရောက်ခဲ့သည်။ ပြင်သစ်တော် လှန်ရေးခေတ်က ဇော်ဒိုးမြို့တွင် ဆူပူသောင်းကျန်းမှု များစွာ ဖြစ်ပွားခဲ့၍ မြို့လည်းပျက်စီးခဲ့ရသည်။ ၁၈၇၀ ပြည့် နှစ်တွင် ပါရစ်မြို့တော်ကို ဂျာမန်တို့က သိမ်းပိုက်ထားသောအခါ၊ ဇော်ဒိုးသည် ပြင်သစ်မြို့တော် ခေတ္တဖြစ်ခဲ့သေးသည်။

ပဌမကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းကလည်း ပါရစ်မြို့၏ အခြေ အနေ စိုးရိမ်ရသောအခါ၊ ပြင်သစ်အစိုးရသည် ဇော်ဒိုးသို့ ပြောင်းရွှေ့ ရုံးစိုက်ခဲ့ရသည်။ ထိုပြင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ မဟာမိတ်များအတွက် လူ၊ ရိက္ခာနှင့် လက်နက်များကို ဇော်ဒိုးသို့ ပို့ပြီးသော် ထိုမှတဆင့် ဖြန့်ဖြူးရသည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်း (၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လ)ကလည်း ပြင် သစ်အစိုးရသည် ဗီရီမြို့သို့ မပြောင်းမီ၊ ဇော်ဒိုးမြို့၌ ယာယီ ရုံးစိုက် သေးသည်။ ပဌမကမ္ဘာစစ်အတွင်း၌၎င်း၊ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်း၌၎င်း ဗုံးဒဏ် အကြိမ်ကြိမ်ခံခဲ့ရသည်။ ပါ ရစ်မြို့တော် ကျဆုံးပြီးနောက် မကြာမီ ဂျာမန်တပ်များက ဇော်ဒိုးကိုလည်း သိမ်းပိုက်၍ ရေငုပ်သင်္ဘော အခြေခံစခန်း ပြုထားသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လကုန်လောက်တွင်မှ ပြင်သစ်နှင့် အမေရိကန်တပ်များက ဇော်ဒိုးမြို့ကို ပြန်လည် သိမ်းပိုက်ခဲ့ရလေသည်။

ဇော်နီယိုကျွန်း။ ။ဇော်နီယိုကျွန်းသည် အရှေ့အိန္ဒိယ ကျွန်းစုတွင် အကြီးဆုံးကျွန်းဖြစ်၍၊ ကမ္ဘာလူနေကျွန်းများ ထဲတွင် ဂရင်းလန်းနှင့်နယူးဂင်းနီကျွန်းတို့၏ နောက် တတိယ အကြီးဆုံး ဖြစ်လေသည်။ ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစု၏ တောင်ဖက် တွင်၎င်း၊ ဂျားဗားကျွန်း၏ မြောက်ဖက်တွင်၎င်း တည်ရှိ၍ ယင်း၏ နယ်နိမိတ်မှာ မြောက်ဖက်တွင်ဆူးလူးပင်လယ်၊ အ ရှေ့ဖက်တွင် စလဗီးပင်လယ်နှင့် မာကက်ဆာရေလက်ကြား၊ တောင်ဖက်တွင် ဂျားဗားပင်လယ်၊ အနောက်တောင်ဖက် တွင် ကရိမာတာ ရေလက်ကြား၊ အနောက်မြောက်ဖက် တွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်တို့ ရှိသည်။

ထိုကျွန်းသည် တြိဂံပုံသဏ္ဍာန်ရှိ၍ အထက်ကျဉ်းပြီးလျှင် အောက်ပိုင်းကားသည်။ အရှည်ဆုံးသော နေရာတွင် မိုင် ၈၅၀ ခန့်ရှိ၍၊ အကျယ်ဆုံးနေရာတွင် မိုင် ၆၀၀ ခန့်ရှိသည်။ ကျွန်း တကျွန်းလုံး၏ အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင် ၂၈၇,၄၂၀ဖြစ်သည်။ ကျွန်းအကျယ်အဝန်း၏ ၇၂ ရာခိုင်နှုန်း သည် ယခင်က နယ်သာလန်(ဒပ်ချ) ဇော်နီယိုဖြစ်၍ ယခု အခါ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင်း၌ ပါဝင်ကာ ကာလီမန်းတင်း ပြည်နယ်ဟု ခေါ်တွင်သည်။ ကျွန်း၏ ကြွင်းသော အစိတ်အ ပိုင်းသည် ဗြိတိသျှဇော်နီယိုဟု ခေါ်တွင်၍ ဗြိတိသျှအစိုးရ

၏ အစောင့်အရှောက်ခံ ဖြစ်ကြသော ဗြိတိသျှကိုလိုနီနယ် ၂ နယ်နှင့် စော်ဘွားနယ် တနယ်တို့ ပါဝင်ပေသည်။

များသောအားဖြင့် ဇော်နီယိုကျွန်း၏ မြေမျက်နှာပြင် သည် တောင်များထူထပ်သည်။ ဇော်နီယိုကျွန်း၏ တောင် စဉ် တောင်တန်းတို့တွင် အမြင့်ဆုံးဖြစ်သော ကီနာဗာလူ

ဇော်နီယိုကျွန်း တည်နေရာပြမြေပုံ

တောင်ထိပ်သည် ပင်လယ်ပြင်အထက် ပေ ၁၃,၀၀၀ ကျော် ခန့်မြင့်သည်။ မြစ်ချောင်းများလည်း ပေါများ၍ ယင်းတို့ သည် ခန်းခြောက်သည်မရှိဘဲ ရေများဖြင့် ပြည့်လျှံ၍သာ ရှိကြသည်။ ထင်ရှားသော မြစ်ကြီးများမှာ အနောက် မြောက်ဖက်၌ ရာဂျန်မြစ်၊ အနောက်တောင်ဖက်၌ ကပွတ် ယားမြစ်၊ အရှေ့တောင်ဖက်၌ ဗာရစ်တိုမြစ်နှင့် အရှေ့ဖက် ၌ မဟာကမ်မြစ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းတို့ အားလုံးတွင် များသောအားဖြင့် မိုင်ပေါင်းများစွာတိုင်အောင် လှေ သင်္ဘောသွားလာနိုင်ကြလေသည်။ ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက် သည် ရွှံ့နွံထူပြောသော မြေပျော့မြေခိုင်များ ဖြစ်သည်။ အကောင်းဆုံး သင်္ဘောဆိပ်သည် ဗရူးနေ ပင်လယ်အော် ဖြစ်၍ မြောက်ဖက်ကမ်းရိုးတန်းတွင် ရှိသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာ စစ်အတွင်းက ယင်းသည် ဂျပန်တို့၏ အခြေခံ ရေတပ်စခန်း ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ဇော်နီယိုကျွန်း

အီလွတာများ ဖြတ်သန်းသွားရာ အပူပိုင်းဇုန်ဒေသဖြစ် သဖြင့် ရာသီဥတု ပူအိုက်စွတ်ပြီးလျှင် တနှစ်ပတ်လုံးလိုလို ပင် မိုးရွာတတ်သည်။ ပူပြင်းခြောက်သွေ့သော အခါသမယ ဟူ၍ ပြောပလောက်အောင် မရှိချေ။ ပင်လယ်လေ ကောင်း စွာရှိနေသောကြောင့်လည်း အပူအအေးလွန်ကဲခြင်းလည်း မရှိပေ။ မိုးများလှသော ဒေသဖြစ်သဖြင့် သိပ်သည်းထူထပ် သော သစ်တောကြီးများ ရှိသည်။ ယင်းသစ်တောကြီး များမှ သစ်အမျိုးပေါင်း ၅၀ ကျော်ထွက်၍ ကျွန်းသစ် စသော အဖိုးတန်သစ်များလည်း ပါဝင်လေသည်။

ဇော်နီယိုကျွန်းသည် သယံဇာတ တွင်းထွက်ပစ္စည်းများ ဖြင့် ပေါကြွယ်ဝသည်။ အဖိုးတန်လှသော ရေနံမြေများစွာ လည်း ရှိသည်။ အကြီးဆုံး ရေနံချက်စက်ရုံကြီးသည် အရှေ့ တောင်ဖက်ကမ်းရိုးတန်း၌ ရှိသော ဗာလစ်ပါပန်မြို့၌ တည် ရှိသည်။ စိန်နှင့် အခြား ကျောက်မျက်ရတနာများကိုလည်း တူးဖော် ရရှိသည်။ သို့သော် စိန်များသည် အာဖရိက စိန် များလောက် အမျိုးအစား မကောင်းလှပေ။ ရွှေ ကြေးနီ၊ သံ၊ ခနောက်စိမ်း၊ ပလက်တီနမ်၊ သံဖြူ စသော သတ္တုများ လည်း တူးဖော်ရရှိလေသည်။

ဇော်နီယိုကျွန်း၏ အရေးပါသော လုပ်ငန်းများမှာ ရေနံ နှင့် ကြက်ပေါင်စေးလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် မတိုင်မီက ဇော်နီယိုကျွန်းသည် ကမ္ဘာကြက်ပေါင်စေး၏ ၁၅% ထွက်ခဲ့သည်။ ဆန်စပါး၊ ကော်ဖီ၊ ဆေးရွက်၊ ကော်၊ ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်များ၊ သကြားနှင့် ဝါဂွမ်းတို့သည် လည်း ဇော်နီယိုကျွန်း၏ ထင်ရှားသော ထွက်ကုန်များ ဖြစ် သည်။ ဇော်နီယိုကျွန်းသူများ ရက်လုပ်သည့် အဆင်အတွက် နှင့် အရောင် ဆန်းပြားသော ခြည်ထည်များနှင့် မြက်ဖျာ များသည်လည်း ကျော်ကြားလှပေသည်။

ကျွန်းတကျွန်းလုံး၌ မီးရထားလမ်း ၁၂၇ မိုင်မျှသာ ရှိ သည်။ ရထား မော်တော်ကား သွားလာနိုင်သော လမ်းမ ကြီးများသည် စုစုပေါင်း မိုင် ၂,၅၀၀ ခန့်ရှိသည်။ ကုန်စည် များ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် မြစ်ကြောင်းများကို အ သုံးများလေသည်။

ဇော်နီယိုကျွန်း၏ ပထမဆုံး တိုင်းရင်းသားတို့မှာ ဒယက် လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းတို့သည် အရင်းခံဖြစ်၍၊ အခြားမျိုးခွဲ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်း များစွာရှိသေး သည်။ ဒယက်တို့သည် ရှေးက ခေါင်းဖြတ်လူသားစား လူ

ဇော်နီယိုကျွန်း တိုင်းရင်းသားတဦးနှင့် စွဲကိုင်သော လက်နက်

ဇော်နီယိုကျွန်းတွင် ယနေ့ထက်တိုင် ငယ်ရွယ်စဉ် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပေးသည့် ဓလေ့ရှိကြသေးသည်။

ဇော်နီယိုကျွန်း

ရိုင်းများ ဖြစ်ခဲ့ကြသော်လည်း တစ်တစ် ယဉ်ကျေးလာကြ ပေပြီ။ သို့သော် နက်ခေါင်သော တောကြီးတောင်ကြီးများ အလယ်၌မူ မယဉ်ကျေးသေးသူ အများအပြား ရှိကြသေး သည်။ ဒယက်တို့သည် ဂျားဗား၊ ဆူမတြားနှင့် အခြား ကျွန်းများမှ မလေးလူမျိုးများ ရောက်လာကြသောအခါ ကုန်းဖက်သို့ တဖြည်းဖြည်း ဆုတ်ပေးခဲ့ကြသည်။ မလေး တို့သည် များသောအားဖြင့် အစွလမ်အယူဝါဒီများဖြစ်ကြ သည်။ မလေးတို့အပြင် တရုတ်လူမျိုးများလည်း လာရောက် နေထိုင်ကြသည်။ ဇော်နီယိုကျွန်းသည် ၅ ရာစုနှစ်ခန့်ကပင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်မှု အဆက်အသွယ် ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ၁၂ ရာစုနှစ်ခန့်ကမူ တရုတ်တို့သည် ဇော်နီယိုကျွန်း၌ လာရောက်အခြေစိုက်ကြလေသည်။ ထိုပြင် ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်း မှ ဆူးလူးလူမျိုးများလည်း ဇော်နီယိုကျွန်းမြောက်ပိုင်း၌ လာရောက်နေထိုင်ကြသည်။ ဥရောပတိုက်သားများလည်း ရှိလေသည်။

ဇော်နီယိုကျွန်းသို့ ပထမဆုံး ရောက်ရှိလာသော ဥရောပ တိုက်သားတို့သည် ပေါ်တူဂီ သင်္ဘောသားများဖြစ်ကြ၍ ၁၆ ရာစုနှစ်အတွင်း၌ ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ပေါ်တူဂီ၊ ဒင်ချနှင့် အင်္ဂလိပ်တို့သည် ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်နှင့် ပရုတ်စသည်တို့ ကို ကုန်သွယ်မှုအတွက်ရောက်ရှိလာကြသည်။ ၁၇ ရာစုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ဒင်ချနှင့် ဗြိတိသျှတို့သည် ကမ်းရိုးတန်း တလျှောက်တွင် လူနေစခန်းများ စတင်တည်ထောင်သည်။ ထိုစဉ်က မလေးပင်လယ်စားပြနှင့် ဒယက် လူရိုင်းများ၏ တိုက်ခိုက်မှု နှောင့်ယှက်မှုတို့ကို များစွာခံခဲ့ကြရလေသည်။

ဗြိတိသျှနှင့် ဒင်ချတို့သည် ဇော်နီယိုကျွန်း၌ ကုန်သွယ်မှု ကို အပြိုင်ပြိုင်ရင်း နယ်မြေများသိမ်းသွင်းခဲ့ရာ ဒင်ချတို့က ဗြိတိသျှတို့ထက် ပို၍ ခြေသွက်ခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် ဇော်နီယို ကျွန်း၏ဆယ်ပုံ ခုနစ်ပုံခန့်မှာ ဒင်ချတို့၏ လက်အောက်သို့ ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှနှင့် ဒင်ချတို့ ပိုင် သောနယ်များ၏ နယ်နိမိတ်များကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ခဲ့ လေသည်။

ဗြိတိသျှ ဇော်နီယိုတွင် ပါဝင်သော ဆရာ့ဝပ်နယ်(ဆရာ့ ဝပ်နယ်-ရှူ။) ဇော်နီယိုမြောက်ပိုင်းနယ်နှင့် ဗရူးနေးနယ်တို့ သည် ၁၈၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဆရာ့ဝပ်နယ်သို့ ရောက်ရှိလာ သော ဗြိတိသျှလူမျိုး ဆာဂျိမ်းဗရွတ်၏စွမ်းဆောင်မှုကြောင့် ဗြိတိသျှ ဩဇာခံ နယ်များအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ဗရူးနေးနယ်၏ စူလတန်စော်ဘွားသည် ထကြွပုန်ကန်မှုတခု ကို နှိမ်နင်းရန် ဗရွတ်အား အကူအညီတောင်းရာ၊ ဗရွတ်က ကူညီခဲ့၍ ဆရာ့ဝပ်နယ်ကို အပိုင်စားပေးခဲ့သည်။ ဆာဂျိမ်း ဗရွတ်သည် ထိုနယ်တွင် အလွန်တန်ခိုးဩဇာကြီးလာသည်။ နောင်အခါ နယ်မြေများ ထပ်မံသိမ်းသွင်းခဲ့သည်။ မြောက် ဇော်နီယိုနယ်သည် မူလက အမေရိကန်ကုန်သွယ်ရေး ကုမ္ပ

ဏီတခုက စတင်အခြေစိုက်ခဲ့သော်လည်း ၁၈၈၁ ခုနှစ်မှစ၍ ဗြိတိသျှ မြောက်ဇော်နီယို ကုမ္ပဏီလက်အောက်ခံ ဖြစ်လာ လေသည်။

ဗရူးနေးနယ်၏ စူလတန်စော်ဘွားသည် ကုန်သွယ်ရေး နှင့် ပင်လယ်စားပြ နှိမ်နင်းရေးအတွက် ဗြိတိသျှအစိုးရနှင့် ၁၈၄၇ ခုနှစ်တွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ ၁၈၈၈ ခုနှစ်တွင် ဆာဂျိမ်းဗရွတ်၏ ဆရာ့ဝပ်နယ်နှင့်အတူ ဗရူးနေးနယ်နှင့် မြောက်ဇော်နီယိုနယ်တို့သည်လည်း ဗြိတိသျှအစောင့်အ ရှောက်ခံ နယ်များ ဖြစ်လာကြလေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်သည် ဇော်နီယိုကျွန်းကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်သောအခါ၊ ဗြိတိသျှ ဇော်နီယိုသည်လည်း ဂျပန်လက်အောက် ကျရောက်ခဲ့သည်။ စစ်ကြီးအပြီး ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်လက်အောက်မှ လွတ် မြောက်ခဲ့၍ စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ရုပ်သိမ်းပြီးနောက်၊ ၁၉၄၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လမှစ၍ ဆရာ့ဝပ်နယ်နှင့် မြောက်ဇော်နီယိုနယ် တို့သည် ဗြိတိသျှအစိုးရက ခန့်ထားသော ဘုရင်ခံ အုပ်ချုပ် သည့် ဗြိတိသျှကိုလိုနီနယ်များ ဖြစ်လာသည်။ ဗရူးနေးနယ် သည် အမည်ခံအားဖြင့် စော်ဘွားနယ်ဖြစ်သော်လည်း ဗြိတိ သျှအရေးပိုင်က အုပ်ချုပ်ရေးကို ကြီးကိုင်သည်။ ယင်းအရေး ပိုင်သည် စစ်ကာလမတိုင်မီက မာလာယုနယ်များ၏ မဟာ မင်းကြီးကို ကိုယ်စားပြုသည်။ စစ်ပြီးကာလတွင် ဆရာ့ဝပ် နယ်၏ ဘုရင်ခံက ဗရူးနေးနယ်၏ မဟာမင်းကြီး ဖြစ်လာ၍ ယင်းအား ဗရူးနေးနယ် ဗြိတိသျှအရေးပိုင်က ကိုယ်စားပြုရ လေသည်။

မူလက ဗရူးနေးနယ်သည် ကျယ်ပြန့်သောနယ်ကြီး တ နယ် ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း၊ မြောက်ဇော်နီယိုနှင့် ဆရာ့ဝပ်နယ်တို့ က နယ်မြေများ ဖွဲ့၍ဖွဲ့၍ သိမ်းသွင်းခဲ့သဖြင့် အငယ်ဆုံးသော နယ်တနယ်ဖြစ်လာသည်။ အကျယ်အဝန်း ၂,၂၂၆ စတုရန်း မိုင်ရှိ၍ လူဦးရေ (၁၉၅၈ ခုနှစ် ခန့်မှန်းချေ) ၈၀,၂၇၇ ခန့်ရှိ သည်။ မြောက်ဇော်နီယိုသည် (လားဗူးအန်းကျွန်း အပါ အဝင်) ၂၉,၃၈၇ စတုရန်းမိုင် ကျယ်ဝန်း၍ လူဦးရေ (၁၉၅၉ ခုနှစ် ခန့်မှန်းချေ) ၅၀၀,၀၀၀ ခန့် ရှိသည်။ ဆရာ့ဝပ်နယ် သည် ၄၇,၀၇၁ စတုရန်းမိုင် ကျယ်ဝန်း၍ လူဦးရေ (၁၉၅၉ ခုနှစ် ခန့်မှန်းချေ) ၆၇၅,၀၀၀ ခန့်ရှိလေသည်။

ဇော်နီယိုကျွန်း၏ ကြီးမားသော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည့် ဒင်ချ (နယ်သာလန်) ဇော်နီယိုကို ဒင်ချတို့သည် တိုက်ခိုက် ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ စာချုပ် ချုပ်ဆိုခြင်းဖြင့်၎င်း နယ်မြေများ သိမ်းသွင်းခဲ့သည်။ ဒင်ချတို့ စိုးမိုးစဉ်အခါက အနောက်ဇော် နီယိုနယ်၊ တောင်နှင့် အရှေ့ဇော်နီယိုနယ်ဟူ၍ နယ် ၂ နယ် ခွဲခြားထားခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဂျပန်တို့ လက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့ပြီးနောက် စစ်ကြီးပြီး၍ စစ်အုပ် ချုပ်ရေး ရုပ်သိမ်းပြီးသောအခါ၊ ဒင်ချအစိုးရသည် ၁၉၄၇ ခု

နှစ်မှစ၍ အုပ်ချုပ်ရေးလွှတ်လပ်မှု အတော်အသင့် ပေးခဲ့သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အင်ဒိုနီးရှားသမ္မတနိုင်ငံ ထူထောင်သောအခါ ဒပ်ချဇော်နီယိုသည် ပြည်နယ်တစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ဒပ်ချစိုးမိုးမှုနှင့် ကင်းလွတ်ပြီဖြစ်၍ ကာလီ

မန်းတင်းဟူသော တိုင်းရင်းအမည်သစ်ဖြင့် ပြည်နယ် ထူထောင်ခဲ့သည်။ အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်း မိုင် ၂၀၈,၂၈၆ ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၂,၇၂၅,၀၀၀ ယောက်ရှိလေသည်။(အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ-ရှု။)

ဥရောပတိုက်၏ ယမ်းအိုးဖြစ်သောဒေသ

တောတောင်ထူထပ်သော ဇော်လကန်ကျွန်းဆွယ်ဒေသသည် ရာစုနှစ်ပေါင်း များစွာပင် ဥရောပတိုက်၏ယမ်းအိုး ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဥရောပတိုက်၏ စစ်ပွဲပေါင်းများစွာသည် အဘယ်ကြောင့် ထိုဒေသ၌ အစပျိုးခဲ့သည်ကို အောက်ပါအကြောင်းရပ်ကို ဖတ်ကြည့်က သိကြပေလိမ့်မည်။

ဇော်လကန်ကျွန်းဆွယ်။ ။ဇော်လကန်ကျွန်းဆွယ်သည် ဥရောပတိုက်တောင်ပိုင်း၏ကျွန်းဆွယ်ကြီး ၃ ခုအနက် အရှေ့ဖက်ဆုံး ကျွန်းဆွယ်ဖြစ်သည်။ အီလီရီးယန်း ကျွန်းဆွယ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ဇော်လကန်ကျွန်းဆွယ်ဟူသည့် အမည်သည် ဇော်လကန်တောင်တန်းကို အစွဲပြုခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ “ဇော်လကန်”သည် တူရကီဝေါဟာရဖြစ်၍ “တောင်တန်းမြင့်”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ရလေသည်။

ဇော်လကန်ကျွန်းဆွယ်ဒေသကို “ဥရောပယမ်းအိုး”ဟုလည်း ခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ အကြောင်းမူ စစ်ပွဲပေါင်းများစွာ တို့သည် ယင်းဒေသမှ စတင်ခဲ့သောကြောင့်တည်း။ ယင်းဒေသ၌ နိုင်ငံရေးမငြိမ်မသက်၊ လှုပ်ရှားမှုများ မကြာခဏ ဖြစ်ခြင်းသည် ကျွန်းဆွယ်၏ ရပ်တည်ပုံအနေအထားကြောင့်ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် စိုက်ပျိုးရေးအတွက်၎င်း၊ စက်မှုလုပ်ငန်းအတွက်၎င်း သယံဇာတ သဘာဝ ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ပေါကြွယ်ဝသည်လည်း မဟုတ်ချေ။ သို့သော် ဥရောပနှင့် အာရှတိုက်ကြီးနှစ်တိုက်ကို ကုန်းလမ်းခရီးဖြင့် ဆက်သွယ်ပေးနိုင်သော ပေါင်းကူးတံတားသဖွယ်ဖြစ်၍ တကြောင်း၊ ဇော်လကန်ကျွန်းဆွယ်ကို စိုးမိုးနိုင်သူသည် မြေထဲပင်လယ်နှင့် ပင်လယ်နက် အကြား လူသူနှင့်ပစ္စည်းရိက္ခာ အပို့အယူကို ချုပ်ကိုင်ထားနိုင်သောကြောင့်တကြောင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဇော်လကန်ကျွန်းဆွယ်တွင် ပါဝင်၍ ဇော်လကန်နိုင်ငံများဟု ခေါ်တွင်သော တိုင်းပြည်နိုင်ငံတို့မှာ ယူဂိုစလားဗီးယား၊ အယ်လဗေးနီးယား၊ ဂရိ၊ ဗုလဂေးရီးယားနှင့် ရူမေးနီးယားနိုင်ငံတို့ဖြစ်သည်။ (ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံ။ အယ်လဗေးနီးယားနိုင်ငံ။ ဂရိနိုင်ငံ။ ဗုလဂေးရီးယားနိုင်ငံ။ ရူမေးနီးယားနိုင်ငံ-ရှု။) ရူမေးနီးယားနိုင်ငံသည် စင်စစ် ဇော်လကန်နိုင်ငံဟု မခေါ်ဆိုနိုင်သော်လည်း နိုင်ငံသမိုင်းအားဖြင့်၎င်း၊ နိုင်ငံရေးအားဖြင့်၎င်း ဇော်လကန်ဒေသနှင့် ဆက်စပ်နေသဖြင့် ယင်းကို ဇော်လကန်နိုင်ငံတခု အဖြစ်ယူဆထားကြသည်။ ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံတွင် ယခင်က မွန်တီနီဂရိုး

ဂရီး၊ ဒယ်လမေးရှား၊ ဗော့စနီးယား၊ ဆားဗီးယားနှင့် ဟားဇီဂိုဗီးနားပြည်နယ်တို့ ပါဝင်သည်။ ဇော်လကန် ကျွန်းဆွယ်၏ အရှေ့ဖက်ဆုံး အစွန်းသည် တူရကီနိုင်ငံ၏ တစ်ဝတ်တဒေသဖြစ်လေသည်။

ကျွန်းဆွယ်၏ မြောက်ဖက်ပိုင်းသည် ဥရောပနိုင်ငံများ၏ နယ်နိမိတ်များနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ အခြားဥရောပတောင်ပိုင်းကျွန်းဆွယ်များကဲ့သို့ မြောက်ဖက်ပိုင်း၌ မြင့်မားသော တောင်ရိုးတောင်တန်းများဖြင့် ဥရောပကုန်းမကြီးနှင့် ပိုင်းခြားထားခြင်း မရှိချေ။ ဒန်းညမြစ်နှင့်ဆားဗားမြစ်တို့သည် မြောက်ဖက်ပိုင်းနယ်နိမိတ်များဖြစ်ကြသည်။ တြိဂံပုံ ဆန်ဆန်ရှိသော တောင်ဖက်ပိုင်းမှာမူ သုံးဖက်သုံးတန်၌ ပင်

ဇော်လကန်ကျွန်းဆွယ်မှ ဆားဗီးယားလူမျိုးတို့သည် ဤသို့ဆင်ယင်လေ့ ရှိကြသည်။

ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်

လယ်ရေပြင်များဖြင့် ဝိုင်းရံလျက်ရှိသည်။ အရှေ့ဖက်၌ ပင်လယ်နက်ရှိ၍ တောင်ဖက်တွင် မားမရပ်ပင်လယ်၊ဒါးဒနဲရေလက်ကြားနှင့်အီးဂိုးယန်းပင်လယ်တို့ရှိသည်။ အေဒြီယက်တစ်ပင်လယ်နှင့် အိုင်အိုးနီးယန်းပင်လယ်တို့သည် အနောက်ဖက်၌ရှိသည်။ ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ် တခုလုံးသည် စတုရန်းမိုင် ၁၇၅,၀၀၀ ခန့်ကျယ်ဝန်းသည်။ ကျွန်းဆွယ်၏ တောင်ဖက်ဆုံးအစွန်းသည် ဂရိနိုင်ငံ၏ တောင်ဖက်စွန်းဖြစ်သော မော်ရီယယ်ဖြစ်၍ စင်စစ်အားဖြင့် ကျွန်းတကျွန်း ဖြစ်ပေသည်။

ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်သည် များသောအားဖြင့် တောင်ထူထပ်သည်။ ဗော်လကန်တောင်တန်းသည် ဥရောပတိုက်အလယ်ပိုင်းရှိ အဲလပတောင်တန်း၏ တောင်ရိုးမှ ဆက်နွယ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းတောင်တန်းသည် ဗူလဂေးရီးယား၊ ယူဂိုစလားဗီးယားနှင့် ရူမေးနီးယားနိုင်ငံတို့၏ နယ်နိမိတ်များ ဆုံသည့်နေရာမှ ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်ထဲသို့ ဝင်ရောက်လာရာ တောင်ဖက်နှင့် အနောက်ဖက်၌ ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံကို၎င်း၊ အရှေ့ဖက်၌ ဗူလဂေးရီးယားနိုင်ငံကို၎င်း ဖြတ်သွားရာ ပင်လယ်နက်၏ ကမ်းခြေတိုင်အောင် ဖြစ်တော့သည်။ ဗော်လကန်တောင်တန်း၏ တောင်ဖက်တွင် ဗူလဂေးရီးယားတောင်ပိုင်းမှ ရော့ဒိုပဲ တောင်တန်း ရှိသည်။ အမြင့်ဆုံးတောင်ထိပ်သည် ပေ ၇,၇၈၉ မြင့်၍၊ ပေ ၇,၀၀၀ ကျော်မြင့်သော တောင်ထိပ်ပေါင်းများစွာရှိသည်။ တောင်ကြားလမ်းပေါင်း သုံးဆယ်ကျော်ရှိ၍ အချို့တောင်ကြားလမ်းတို့သည် ပင်လယ်ရေပြင်မှ ပေ ၄,၀၀၀ မှ ၅,၀၀၀အထိမြင့်သည်။ ဗော်လကန်တောင်တန်း၏ အနောက်ဖက်တွင် အဖိုးတန် သံ၊ ကြေးနီ၊ ခဲနှင့် အခြားဓာတ်သတ္တုများစွာ တူးဖော်ရရှိသည်။

ကျွန်းဆွယ်၏ အလယ်တွင် ဒီနာရစ်အဲလပအယ်လဗေးနီးယန်းနှင့် ပင်းဒပ်တောင်ရိုး တောင်တန်းများ ရှိသေးသည်။ ဗူလဂေးရီးယားနိုင်ငံရှိ ရူမလီယလွင်ပြင်နှင့် ယင်းထက်ငယ်သော ဆားဗီးယားနိုင်ငံရှိ ကော့ဆိုဗိုလွင်ပြင်တို့မှ လွဲလျှင် ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်တွင် လွင်ပြင်ဒေသများသည် မကျယ်ဝန်းလှချေ။

ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်တွင် ဒန်းညုမှလွဲလျှင် မြစ်ချောင်းတို့သည် အလျားတို၍ ရေစီးမြန်သည်။ ထိုကြောင့် သယ်ယူပို့ဆောင်သွားလာရေးအတွက် အသုံးဝင်သော မြစ်ချောင်းများနည်းပါးသည်။ ပင်လယ်နက်ထဲသို့ စီးဝင်သော ဒန်းညုမြစ်သည် အရေးအပါဆုံး၊ အသုံးဝင်ဆုံးဖြစ်လေသည်။ ခရီးလမ်းပန်း အဆက်အသွယ်များသည် များသောအားဖြင့် မြစ်ကြောင်း၊ မြစ်ဝှမ်းများနှင့် ယှဉ်လျက်ဖောက်လုပ်ထားသည်။ ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်၌ အရေးပါသော မြို့ကြီးများ ဖြစ်သည့် ဗဲလဂရိတ်၊ ဆယ်လိုနီးကာနှင့် အစွတန်ဗူတို့သည် ရေလမ်း ကုန်းလမ်းဆုံတို့၌ တည်ရှိကြလေသည်။

ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်၏ကမ်းရိုးတန်းသည် အလွန်ကျွေ့ကောက်၍ ကုန်သွယ်ရေးအတွက်၎င်း၊ စစ်ရေးအတွက်၎င်း အရေးပါသော သင်္ဘောဆိပ်ကောင်းများစွာ ရှိသည်။ သို့သော် တောင်ရိုးတောင်တန်းများ ခံနေသဖြင့် ကုန်းတွင်းသို့ အဝင်အထွက် ပြုရန် မလွယ်ကူချေ။ ကျွန်းစုများ၊ ကျွန်းငယ်ကလေးများသည် အာရှမိုင်းနားနှင့် ကူးသန်းဆက်သွယ်ရန် တံတားသဖွယ်လည်း ရှိနေကြသည်။ ဒါးဒနဲ နှင့် ဗော့စပရပ်ရေလက်ကြားတို့ကြောင့်သာလျှင် အာရှတိုက် ကုန်းမကြီးနှင့် ပိုင်းခြားလျက် နေတော့သည်။

ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်တွင် ရာသီဥတု အထွေထွေအပြားပြားရှိသည်။ များသောအားဖြင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသ တလျှောက်တွင် မြေထဲပင်လယ် ရာသီဥတုမျိုးရှိ၍၊ တောင်ထူထပ်သော ဒေသများတွင် ကုန်းတွင်းရာသီဥတုမျိုးရှိသည်။ ကျွန်းဆွယ်တခုလုံးကို ခြုံ၍ကြည့်လျှင် တောင်ထူထပ်၍ မြက်ခင်းပြင်များ အသင့်အတင့်ရှိသဖြင့် သစ်တောလုပ်ငန်း၊ သိုးဆိတ်မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။ မြစ်ဝှမ်းဒေသများသည် မြေဩဇာကောင်းမွန်၍ စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းသည်။ ထိုကြောင့် ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်၏ထွက်ကုန်များမှာ ဂျုံ၊ ပြောင်း၊ ဝါဂွမ်း၊ ဆေးရွက်၊ စပျစ်သီး၊ သံလွင်သီး၊ ပိုးစာသီး၊ နွား၊ ဆိတ်၊ သိုးနှင့် ဝက်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်တွင် တိုင်းပြည်နိုင်ငံအမျိုးမျိုး ပါဝင်သကဲ့သို့ ဘာသာစကား၊ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံနှင့် ဓလေ့ထုံးစံ ကွဲပြားခြားနားသော လူမျိုး အမျိုးမျိုးရှိသည်။ တောင်ဖက်စွန်းနှင့် ယင်းအနီးအနားကျွန်းစုများတွင် ဂရိလူမျိုးများ နေထိုင်ကြသည်။ အေဒြီယက်တစ် ကမ်းရိုးတန်း တလျှောက်တွင် အယ်လဗေးနီးယန်း လူမျိုးများ နေထိုင်ကြသည်။ အနောက်မြောက်ဖက်တွင် ဒေသအလိုက် ဆစ်ဟူ၍၎င်း၊ ကရိုးအက်ဟူ၍၎င်း၊ ဗော့စနီးယန်း ဟူ၍၎င်း၊ ဟားဇီဂိုဗီးယန်းဟူ၍၎င်း စသည်ဖြင့် အမည်အမျိုးမျိုး ခံယူထားသော ဆလဗလူမျိုးများ နေထိုင်ကြသည်။ ယင်းတို့အပြင် တူရကီလူမျိုးများသည်လည်း အရှေ့တောင်ပိုင်းစွန်းတွင် နေထိုင်ကြသည်။ လူမျိုးချင်း ကွဲပြားသော်လည်း စိတ်နေစိတ်ထားတွင်မူ အများအားဖြင့် တူညီကြသည်။ ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်သားတို့သည် စိတ်ဆတ်၍ မတရားမှု၊ ချုပ်ချယ်မှုတို့ကို မလိုလားချေ။ လွတ်လပ်မှုအတွက် တိုက်ခိုက်လိုသူများ ဖြစ်ကြသည်။

ဗော်လကန်ပြည်နယ်များသည်အယ်လက်ဇန္ဒာ-သ-ဂရိတ်၏ အင်ပိုင်ယာအတွင်း၌၎င်း၊ ရောမနှင့် ဗိုင်ဇင်းတိုင် အင်ပိုင်ယာများအတွင်း၌၎င်း တစိတ်တဒေသအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ၁၄ ရာစုနှင့် ၁၅ရာစုနှစ်များတွင် တူရကီတို့ ဝင်ရောက်စိုးမိုးခဲ့ရာ ၁၉ ရာစုခေတ်တိုင်အောင် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဂရိနိုင်ငံသည် ၁၈၂၉ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ခဲ့သည်။ ဆားဗီးယား၊ ရူမေး

နီးယားနှင့် မွန်တီနီဂရိုးတို့သည် ၁၈၇၈ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ခဲ့၍၊ ဗူလဂေးရီးယားသည် ၁၉၀၈ ခုနှစ်၌၎င်း၊ အယ်လဗေးနီးယားသည် ၁၉၁၂ ခုနှစ် တွင်၎င်း လွတ်လပ်ရေးရခဲ့လေသည်။ ဗော်လကန်စစ်ပွဲ(၁၉၁၂-၁၃)အပြီးတွင် ဗော်လကန်ကျွန်းဆွယ်၌ တူရကီ၏ တန်ခိုးအာဏာ ကျဆင်းခဲ့ပြီးလျှင် ပြန်၍ ခေါင်းမထောင် နိုင်တော့ချေ။

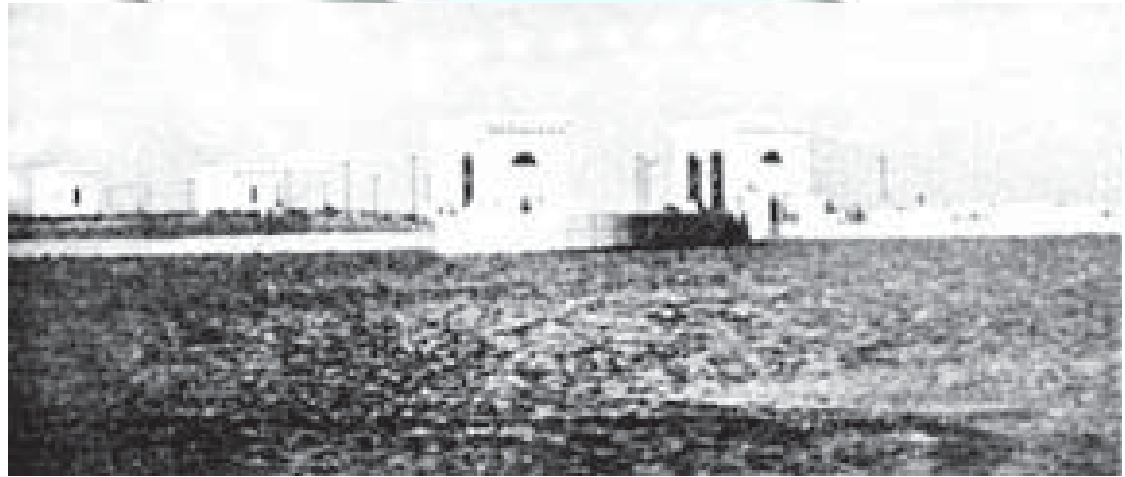
ဗော်လကန်နိုင်ငံများသည် အချင်းချင်းလည်း စစ်ပြိုင်ခဲ့ကြသည်။ အခြား ဥရောပနိုင်ငံများနှင့် တသီးတခြားကဲ့သို့ ရှိနေသော်လည်း၊ ဗော်လကန်စစ်မက်ရေးတွင် ဥရောပနိုင်ငံများ ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်သည် ဗော်လကန်နိုင်ငံများမှ စတင်ခဲ့၍ ဥရောပတိုက်လုံး ပြန့်နှံ့ခဲ့သည်။ စစ်ပြီးကာလတွင် ဆားဗီးယားနိုင်ငံကိုအခြေခံထား၍ ဩစတြီးယား-ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ၏ နယ်မြေအများအပြားနှင့် ဗူလဂေးရီးယားနယ်အချို့ကို ပူးပေါင်းထည့်သွင်း၍ ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံကို ထူထောင်သည်။ ရုမေးနီးယား၏ နယ်နိမိတ်လည်း ပို၍ကျယ် လာသည်။ အယ်လဗေးနီးယား၏ နယ်နိမိတ်ကိုလည်း ပြန်လည်သတ်မှတ်သည်။ ဂရိနိုင်ငံသည် ဗူလဂေးရီးယားနိုင်ငံ၏ အီးဂျီးယန်းကမ်းရိုးတန်းဒေသကို ရရှိခဲ့သည်။

ဒုတိကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဣတလီနိုင်ငံသည် အယ်လဗေးနီးယားကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ ရုမေးနီးယားနိုင်ငံ တစ်ဝက်တဒေသကို ဟန်ဂေရီ၊ ရုရှနှင့် ဗူလဂေးရီးယားနိုင်ငံတို့က သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ ဂရိနိုင်ငံတွင်းသို့ ဂျာမန်နှင့်ဣတလီတပ်များ ဝင်ရောက်တိုက်ခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးတွင် ဗော်လကန်နိုင်ငံအားလုံးကို ဂျာမန်တပ်များက သိမ်းပိုက်၍ ဂျာမန်လက်နက်နိုင်ငံများအဖြစ် ထားခဲ့သည်။ စစ်အပြီးတွင် ဂျာမန်လက်အောက်မှ လွတ်မြောက်ခဲ့၍၊ နယ်နိမိတ်များ ပြန်လည်သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ဂရိနိုင်ငံမှ လွဲလျှင် အခြားဗော်လ

ကန်နိုင်ငံတို့တွင် ကွန်မြူနစ်ဝါဒလွှမ်းမိုး၍ ရုရှဩဇာ ကြီးစိုးခဲ့သည်။ သို့သော် ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ရုရှဩဇာခံအဖြစ်မှ ခွဲထွက်၍ အနောက်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများဖက်သို့ ပို၍ ယိမ်းသော ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာလေသည်။

ဗော်လဂါမြစ်။ ။ဗော်လဂါမြစ်သည် ဥရောပတိုက်တွင် အရှည်ဆုံးမြစ်ဖြစ်သည်။ အလျားမိုင်ပေါင်း ၂,၃၀၀ ကျော်ရှိ၍ ဆိုဗီယက် ရုရှပြည်ထောင်စု အတွင်း၌ လုံးလုံးလျားလျား တည်ရှိသည်။ ရုရှနိုင်ငံ၏ ရေကြောင်းခရီးလမ်းမကြီးလည်း ဖြစ်၍၊ ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုအတွက်သာ အရေးပါသည်မဟုတ်၊ ဥရောပတိုက်နှင့် အာရှတိုက်တို့ကို ဆက်သွယ်ပေးသော ပေါင်းကူးတံတားကြီးသဖွယ်လည်း အရေးပါသော မြစ်ကြီး ဖြစ်လေသည်။

ထိုမြစ်သည် ဆိုဗီယက်ရုရှနိုင်ငံ၏ အနောက်မြောက်ဖက်ပိုင်း၊ လီနင်ဂရက်မြို့၏ အရှေ့တောင်ဖက် မိုင်နှစ်ရာခန့် အကွာရှိ ဗာလဒိုင်းတောင်ကုန်းဒေသ၌ မြစ်ဖျားခံပြီးလျှင်၊ ကက်စပျန် ပင်လယ်ထဲသို့ ကွေ့ကောက် စီးဆင်းသည်။ တိုက်ဆိုင်ပုံမှာ ဗော်လဂါမြစ် ကွေ့ကောက် စီးဆင်းပုံသည် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု၌ တန်ခိုးအာဏာ ကြီးလှသော ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ တံဆိပ်ဖြစ်သည့် တူဝဲစဉ်ပုံမှ တံစဉ်ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် ဆင်ဆင်တူခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုမြစ်သည် ဦးစွာ၌ အရှေ့ဖက်သို့ ကွေ့ကောက်ကာစီးသည်။ ထိုနောက် တောင်ဖက်သို့ စီးပြန်ကာ နောက်ဆုံးတွင် အရှေ့တောင်ဖက်သို့ ချိုးချသွားလေရာ “တံစဉ်၏လက်ကိုင်” နေရာကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဗော်လဂါမြစ်၏မြစ်ဝကျွန်းပေါ်သည် မိုင် ၇၀ ကျော်မျှ ပြန့်ဖြူး၍ မြစ်ဝကလေးပေါင်း နှစ်ရာကျော်ဖြင့် ကက်စပျန် ပင်

ဗော်လဂါမြစ်နှင့် ဒွန်မြစ်တို့ကို ဆက်သွယ်ဖောက်လုပ်ထားသော ဗော်လဂါ-ဒွန် တူးမြောင်းရှိ ရေတံခါး

လယ်လဲသို့ စီးဝင်လေသည်။ ထိုမြစ်ကြီး၏ အရေးပါသော မြစ်ဝက်တက်များသည် အပ်က၊ ကားမနှင့် အွန်ဇေတို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဗော်လဂါမြစ်သည် ရေစီးနှေးသဖြင့် မိုင်ပေါင်း နှစ်ထောင်ကျော်အထိ လှေသင်္ဘောများ သွားလာနိုင်သည်။ တနှစ်လျှင် သုံးလမျှ ရေခဲသောနေရာ များစွာရှိသော်လည်း၊ ထိုရေခဲပြင်များပေါ်တွင် မြင်းဆွဲ သို့မဟုတ် စက်တပ်စွတ်ဖားလှည်းများဖြင့် ကုန်စည်များကို သယ်ယူ ပို့ဆောင်နိုင်သဖြင့် မြစ်ကြောင်းတလျှောက် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးသည် တနှစ်ပတ်လုံး အဆက်မပြတ်လှချေ။ မည်သည့် သမုဒ္ဒရာရေပြင်နှင့်မျှ တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်လျက် မရှိသော်လည်း၊ မြစ်၏ အထက်ပိုင်းတွင် ဗော်လတဲယားပင်လယ်၊ ပင်လယ်ဖြူတို့နှင့် တူးမြောင်းများ အားဖြင့်၎င်း၊ အောက်ပိုင်းတွင် ပင်လယ်နက်နှင့် ဗော်လဂါ-ဒွန်တူးမြောင်းဖြင့်၎င်း ဆက်သွယ်နိုင်သည်။ ထိုပြင် အာတိတ်သမုဒ္ဒရာ၊ ဗော်စကိုမြို့တို့နှင့်လည်း တူးမြောင်းများဖြင့် ဆက်သွယ်ထားလေသည်။

ဆိုခဲ့သောတူးမြောင်းများသည် ဗော်လဂါမြစ်ဝှမ်း တလျှောက်မှ ထွက်ကုန်များကို ရရှိနယ်စပ်ဒေသများအရောက် သယ်ဆောင်ပေးရာ၌ အရေးပါ အသုံးဝင်ကြပေသည်။ ဗော်လဂါမြစ်ဝှမ်းသည် ဂျူစပါးအကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးရာ ဒေသနှင့် သစ်လုပ်ငန်းအကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်သော ဒေသဖြစ်သည်။ နွေကူးရာသီတွင် ဗော်လဂါမြစ်သည် မြစ်ရေလျှံတတ်ရာ ကက်စပျန်ပင်လယ်ကို များစွာ ရေတိုးစေသည်။ ဗော်လဂါမြစ်၏ ရေစီးကြောင့် ကမ်းပါးများ ပြိုပြိုလိုက်သဖြင့် ကုန်တင်ကုန်ချသင်္ဘောဆိပ်များကို မကြာခဏ နေရာပြောင်းကြရသည်။

ဗော်လဂါမြစ်သည် ဆိုဗီယက်ရုရှနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် အသက်သွေးကြောကြီး သဖွယ်ဖြစ်၍၊ ထိုမြစ်ကြီးနှင့် ယင်း၏ လက်တက်များကို အမှီပြုကာ သွားလာလုပ်ကိုင် စားသောက်နေကြရသော လူပေါင်းမှာ သန်းပေါင်း ၅၀ ကျော်မျှရှိသည်။ စတာလင်ဂရက်မြို့နှင့် ဂေါ်ရကီမြို့တို့သည် ဗော်လဂါမြစ်ကမ်းပေါ်ရှိ အရေးပါသော စက်မှုလုပ်ငန်းမြို့ကြီးများဖြစ်သည်။ ဆာရာတော့နှင့် အက်စတြားခန်မြို့တို့သည်လည်း ထိုမြစ်ဝှမ်းတွင် အရေးပါသော မြို့ကြီးများ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဗော်လဂါမြစ်ကို ရှေးခေတ် အီဂျစ်ပညာရှင်ကြီးတဦးဖြစ်သော တော်လမီ၏ ပထဝီဝင်စာအုပ်ထဲ၌ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရှေးခေတ်သမိုင်းတလျှောက်တွင် အာရှတိုက်မှ ဥရောပတိုက်သို့ လူအများ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာရေး၌ ဗော်လဂါမြစ်သည် အရေးပါခဲ့သည်။ ကားမမြစ်နှင့် ဗော်လဂါမြစ်တို့ ပေါင်းဆုံရာအရပ်တွင် တခါက ဗူလဂေးရီးယန်း အင်ပိုင်ယာတခု ထွန်းကားခဲ့ဖူးသည်။ ရုရှလူမျိုးတို့သည်

ဗော်လဂါမြစ်ကြီးအား ချစ်မြတ်နိုးကြပုံကို တေးကဗျာများ စာပေများဖြင့် ဖွဲ့ဆိုထားကြလေသည်။

ဗော်လတဲယား(ခရစ်၁၆၉၄ ၁၇၇၈) ။ ။အထင်ရှားဆုံးသော ပြင်သစ်စာရေးဆရာကြီးတဦးဖြစ်သူ ဗော်လတဲယားကလောင်အမည်ခံ ဖရန်ဆွာ မာရီ အာရှေးသည် သဘာဝဗေဒပညာရှင်၊ သမိုင်းပညာရှင်၊ ဝ ပြုဇာတ်နှင့် ကဗျာရေးဆရာ၊ စွယ်စုံကျမ်းပြုပညာရှင်နှင့် စာပြောင်ရေးဆရာ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြွယ်ဝဆုံးနှင့် အကျော်ကြားဆုံး စာရေးဆရာဟုပင် ဆိုကြသည်။

ဗော်လတဲယားကို ၁၆၉၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ပါရစ်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ မိခင်ဖြစ်သူမှာ ဗော်လတဲယား ၇ နှစ်သားအရွယ်ကပင် ကွယ်လွန်သည်။ မိခင်ဖြစ်သူ၏ မိတ်ဆွေ ရှာတူးနို့ ဘုန်းတော်ကြီးက စာပေရေးရာများကို ညွှန်ကြား ပြသခဲ့ပေသည်။ အသက် ၁၀ နှစ်အရွယ်တွင် ဂျက်ဇူးအစ်ဂိုဏ်းဝင်များ တည်ထောင်ထားသောကျောင်း၌ ဝင်ရောက် ပညာသင်ကြားရာ ၁၇၁၁ ခုနှစ်အထိ ဖြစ်သည်။ ရှာတူးနို့ ဘုန်းတော်ကြီးသည် ဗော်လတဲယားအား ပြင်သစ်အထက်တန်းလွှာတွင် ထင်ရှားသောအမျိုးသမီးကြီး နီနွန်ဒါ လန်းကလိုနှင့် ရင်းနှီးအောင်မိတ်ဖွဲ့ပေးရာ၊ ၁၇၀၅ ခုနှစ်တွင် ယင်းအမျိုးသမီးကြီး ကွယ်လွန်သောအခါ ဗော်လတဲယားအတွက် စာအုပ်များဝယ်ရန် ဖရန် ၂,၀၀၀ အမွေပေးခဲ့သည်။

၁၇၁၁ ခုနှစ်တွင် ဗော်လတဲယား ကျောင်းမှ ထွက်လာ၍ အိမ်ပြန်ရောက်သောအခါ စာပေရေးရာဖြင့်သာ အချိန်ကုန်လွန်နေသော သားဖြစ်သူသည် စာပေကို အထင်မကြီးဘဲ ဥပဒေပညာကို လိုက်စားသင်ယူစေလိုသည့် ဆန္ဒပြင်းပြနေသော ဖခင်ဖြစ်သူနှင့် အမြဲပင် သဘောမတိုက်ဆိုင်နိုင်အောင် ဖြစ်နေတော့သည်။ ဖခင် ကျေနပ်စေရန် ဥပဒေပညာကို အတန်ငယ်လိုက်စားပြီးနောက် နယ်သာလန်ဆိုင်ရာ ပြင်သစ်သံအမတ်ကြီး၏ အတွင်းဝန်အဖြစ်ဖြင့် ဟိတ်မြို့သို့လိုက်ပါသွားသည်။ ယင်းသို့ အမှုထမ်းယင်း အဆင်မပြေသော အချစ်ရေးကြောင့် ပါရစ်မြို့သို့ ပြန်ခဲ့ရသည်။ ပါရစ်မြို့၌နေစဉ် ဖခင်ကျေနပ်စေရန် ဝတ်လုံကြီးတဦးထံ ဝင်ရောက် အလုပ် လုပ်ကိုင်ဟန်ဆောင်ရင်း ပြင်သစ်နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသားများအား ပြက်ရယ်ပြုသည့်စာပေများ အစဉ်တစိုက် ရေးသားသည်။ အော်လီယန်းစားအား ပြက်ရယ်ပြုရေးသားသောကဗျာအတွက် အဖမ်းခံရ၍ ဗက်စတီးထောင်တွင် ၁၁ လတိုင်တိုင် အကျဉ်းချထားခြင်း ခံရသည်။ ၁၇၁၈ ခုနှစ်ဧပြီလတွင် ထောင်မှလွတ်သည်မှစ၍ ဖရန်ဆွာအမည်မှ ဗော်လတဲယားအမည်သို့ ပြောင်းလိုက်သည်။

ဗက်စတီးထောင်တွင် အကျဉ်းကျနေခဲ့စဉ်က သူ၏ရှေးဦး

ဗော်လတဲယား

ထင်ရှားကျော်ကြားသည့် ပြင်သစ်သဘာဝ ဗေဒ ကဝိဗော်လတဲယား

ဆုံးပြဇာတ်ဖြစ်သော ‘အိုဒစ်’ကို ရေးသား အချောကိုင်သည်။ ထောင်မှ လွတ်သောအခါ အိုဒစ်ပြဇာတ်ကို ကျကျ နုနစ်စဉ်ပြသရာ လူကြိုက်များ၍ ဝင်ငွေများစွာ ရသည်။ ၁၇၂၁ ခုနှစ်တွင် ဖခင်ဖြစ်သူ ကွယ်လွန်သဖြင့် တနှစ်လျှင် လီဗာဒဂီး ၄,၀၀၀ ဝင်ငွေရှိသော အမွေပစ္စည်းများ ရရှိ လိုက်သည်။ ၁၇၂၄ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ စတုတ္ထဟင်နရီ ဘုရင်အကြောင်းဖြစ်သော “လာ ဟင်နရီယက်” အက်ပစ် ကဗျာကြီးကို ရေးသားပြီးသည်။ ၁၇၂၅ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ် နိုင်ငံ၌ ဩဇာအာဏာ အလွန်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတဦးနှင့် မသင့်မတင့်ခိုက်ရန်ဖြစ်သဖြင့် ဗက်စတီးထောင်တွင် အကျဉ်း ချခံရပြန်သည်။ ဗော်လတဲယားသည် သူ၏တောင်းဆိုချက် အရ ရက်သတ္တ ၂ပတ်ကြာသောအခါ အင်္ဂလန်ပြည်သို့ အပို့ ခံရသည်။ ဗော်လတဲယားသည် အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့၏ လူနေမှု စနစ်နှင့် အင်္ဂလန်ပြည်၏ လွတ်လပ်မှုကို သဘောကျသဖြင့် အင်္ဂလန်ပြည်၌ ၃ နှစ်ကြာမျှ နေထိုင်သည်။ အင်္ဂလန်၌ နေ စဉ် ဝါလပို၊ ဗောလင်းဗရတ်၊ ပုပ်၊ မာလဗာရာနယ်စား ကတော် ဆရာ စသော ထင်ရှားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများနှင့် ခင်မင်ရင်းနှီးခဲ့သည်။

၁၇၂၉ ခုနှစ်တွင် ပါရီမြို့သို့ ပြန်လာကာ သူ၏ပြဇာတ် များကို စနစ်တကျ ထုတ်ဝေခြင်း၊ စနစ်တကျ စင်တင်ခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့ရာ အလွန်ဝင်ငွေကောင်းခဲ့သည်။ ယင်းတို့ အနက် ၁၇၃၂ ခုနှစ်တွင် ထွက်ပေါ်လာသော ‘ဇယား’ ပြဇာတ်သည် သူ၏ အကောင်းဆုံးလက်ရာလည်းဖြစ်၍ ပြင်သစ်ပြဇာတ်တို့

အနက် အကောင်းဆုံးပြဇာတ် တခုလည်းဖြစ်သည်။ ၁၇၃၃ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ် လူမှုရေးစနစ်ကို ချီးကျူး၍ ပြင်သစ် သာသနာဝန်ထမ်းအဖွဲ့နှင့် အစိုးရအဖွဲ့တို့၏ ပြုမူပုံများကို စောင်းမြောင်းပုတ်ခတ်ရေးသားထားသည့် ‘အင်္ဂလိပ်လူမျိုး အကြောင်းပေးစာများ’ ဟူသောစာအုပ်နှင့် ပြင်သစ်စာရေး ဆရာအကျော် ရူးဆိုးအား သရော်ထားသော ‘တင်ပယ်ခဲ့ ဂေါ့’ စာအုပ်၂ အုပ် ရေးသားထုတ်ဝေသည်။ ၁၇၃၄ ခုနှစ် တွင် သူ၏ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးအကြောင်း ပေးစာများ စာအုပ် ကို အစိုးရအာဏာပိုင်တို့က တွေ့ရာအရပ်တွင် သိမ်း၍ မီးရှို့ ပစ်ကာ ဗော်လတဲယားအားလည်း ဖမ်းရန် ဝရန်းထုတ်သဖြင့် ပါရီမြို့မှ ထွက်ပြေးရသည်။ ၁၇၃၄ ခုနှစ်မှ ၁၇၄၆ ခုနှစ် အတွင်း ဗော်လတဲယားသည် ရှမ်းပိန်းနှင့်လိုရိန်းနယ်အကြား စီရေးအရပ်ရှိ အိမ်တအိမ်၌ မဒမ်ရှတ်တလေးနှင့်အတူ နေထိုင် သည်။ မဒမ်ရှတ်တလေး၏အားပေးမှုဖြင့် အိုင်ဇပ်ချူတန်၏ ပရင်စီပီယားစာအုပ်ကို ပြင်သစ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရေးသား ၍ ၁၄ ဆက်မြောက် လူဝီဘုရင်သမိုင်း စသည်တို့ကို ရေးသား ပြုစုခဲ့၏။ ၁၇၃၅ ခုနှစ်တွင် ဗော်လတဲယားအား ဖမ်းဆီးရန် အမိန့် ရုပ်သိမ်းသွားသဖြင့် လွတ်လပ်စွာ နေထိုင်နိုင်ခဲ့ပြန် သည်။ ၁၇၄၆ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်ပညာတံခွန်အသင်းဝင် အဖြစ် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသည်။

၁၇၄၉ ခုနှစ်တွင် မဒမ်ရှတ်တလေးကွယ်လွန်၍ ၁၇၅၅ ခုနှစ်တွင် ပရပ်ရှားဘုရင်ဖရက်ဒရစ်၏ဖိတ်ခေါ်ချက်အရ ပရပ် ရှားနန်းတော်တွင် သွားရောက်နေထိုင်သည်။ ပထမတွင် ဘုရင်ကလည်း အလွန်ကြည်ညိုသည့်အလျောက် မြှောက်စား သော်လည်း ဗော်လတဲယား၏ မင်းလိုလိုက် မင်းကြိုက်မနေ တတ်သည့် အလေ့ကြောင့် ဘုရင်နှင့်စကားများကာ ၁၇၅၃ ခုနှစ် မတ်လတွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ ပြန်လာသည်။ သို့ရာတွင် ပရပ်ရှားနိုင်ငံ၌ သွားရောက်နေထိုင်ခဲ့သူဖြစ်၍ ပြင်သစ် နိုင်ငံကလည်း လက်မခံသဖြင့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ ဂျီနီးဗားမြို့ အနီး ပြင်သစ်နယ်စပ်ရှိ ဖားနေးရွာတွင် အိမ်တလုံး ဝယ်ကာ တူမဖြစ်သူနှင့် နေထိုင်သည်။ ဖားနေးရွာတွင်နေစဉ် စာအုပ် စာတမ်းများစွာကို လွတ်လပ်စွာ ရေးသားသည်။ အယူဝါဒ ရေးဆိုရာ အမြင်ကျဉ်းမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော စာအုပ်စာ တမ်းများနှင့် စွယ်စုံကျမ်းအတွက် သဘာဝ ဗေဒ အ ကြောင်းရပ်များဆိုရာ ဆောင်းပါးများ ရေးသားသည်။ ဗော်လတဲယားသည် ဖားနေးရွာ၌နေစဉ် စီးပွားဖြစ်လုပ်ငန်း များကို လုပ်ကိုင်ယင်း ကြွယ်ဝသည်ထက် ကြွယ်ဝလာကာ၊ ဆင်းရဲသားများနှင့် အယူဝါဒရေးရာ ညှဉ်းပန်းမှုကြောင့် ထွက်ပြေးလာရသော ဒုက္ခသည်များကို ကျွေးမွေး ပြုစု၍၊ ယင်းတို့ အကြောင်းကို တင်ပြသော ပြဇာတ်များ ရေးသား သည်။ ဗော်လတဲယားကား ထိုအချိန်တွင် အကျော်ကြား ဆုံးဖြစ်သည်။

၁၇၇၄ ခုနှစ်တွင် ၁၅ ဆက်မြောက် လူဝီဘုရင် နတ်ရွာစံ
 သောအခါ ဇော်လတ်ယားသည် ပါရစ်မြို့သို့ ပြန်သွားရန်
 အခွင့်ကောင်း စောင့်နေလေသည်။ ၁၇၇၈ ခုနှစ်တွင် ၂၈နှစ်
 လုံးလုံး ကွဲကွာနေရသော ပါရစ်မြို့သို့ ပြန်သွားသောအခါ
 ဇော်လတ်ယားအား စာပေသမားနှင့် နိုင်ငံခြားသား အ
 မြောက်အမြားက သောင်းသောင်းဖျဖျ ဆီးကြိုဂုဏ်ပြုကြ
 သည်။ အသက်ကလည်းကြီး ခရီးကလည်း ပန်းသဖြင့် ပါရစ်
 မြို့သို့ရောက်၍ ရက်သတ္တ ၂ပတ်အကြာ ဇော်လတ်ယားသည်
 အပြင်းဖျားလေသည်။ ပြန်လည် ကျန်းမာလာသောအခါ
 သူ၏ အလွမ်းပြဇာတ် 'အိုင်ရင်း' ကို ရုံတင်ကပြရန် စိုင်းပြင်း
 သည်။ ယင်းပြဇာတ်ကပြစဉ် လူထုက သူ့အားဝိုင်း၍ ဂုဏ်
 ပြုသြဘာပေးကြသည်။ ဇော်လတ်ယားသည် ပါရစ်မြို့၌ နေ
 ထိုင်စဉ် ပညာတံခွန်အသင်း အစည်းအဝေးများသို့ မနား
 မနေတက်ရောက်ခြင်း၊ လူထုချီးကျူးပွဲများသို့ တက်ရောက်
 ခြင်းတို့ကြောင့် ပန်းဖျားဖျားကာ ထိုနှစ် မေလ ၃၀ ရက်နေ့
 တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။

ဇော်လတ်ယား၏ ပညာပါရမီ ထူးချွန်ပုံကို မည်သူမျှ
 မငြင်းနိုင်ချေ။ သို့ရာတွင် မည်သည့်လုပ်ငန်းတခုခု ဘာသာရပ်
 တခုခုတွင် ထူးချွန်၍ ကျော်ကြားသည်ဟူ၍မူ အတိအကျ
 မဆိုနိုင်ချေ။ ဇော်လတ်ယား၏ ပြဇာတ်များသည် ကျော်
 ကြားသော်လည်း၊ သူ့ကိုကား အကောင်းဆုံး ပြဇာတ်ရေး
 ဆရာဟု ခေါ်၍မဖြစ်ပေ။ ထိုအတူ ဇော်လတ်ယား ရေးသား
 သော သမိုင်းများသည် ဖတ်ကောင်းပြီး ကျော်ကြားသော်
 လည်း၊ သူ့ကိုကား အကောင်းဆုံး သမိုင်းရေးဆရာဟု မဆို
 နိုင်ချေ။ သူကား အပြစ်မြင်ဝေဖန်ရေးသမားဖြစ်သည်။ သူ့
 ခေတ်နိုင်ငံရေးနှင့် အယူဝါဒရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများကို
 ခပ်ပြင်းပြင်းနှင့် ကြမ်းကြမ်း ဝေဖန်ရေးသားသူ ဖြစ်သည်။
 သူ၏ “ကင်ဒစ်ဒီ” ဟူသည့် စာပြောင် ပြဇာတ်၌ပင် လူမှုရေး
 စနစ်၏ ချွတ်ယွင်းချက်များ ပြုပြင်ရန် ရည်သန်၍ ရေးသား
 ခဲ့သည်။ ဂျန်နသန်ဆွစ်ကဲ့သို့ သူသည် လူ့သဘာဝကို သရော်
 သည် မဟုတ်ဘဲ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းကိုသာ သရော်ခြင်းဖြစ်
 သည်။ (ဆွစ်, ဂျန်နသန်-ရှူ။) သို့ရာတွင် အချိန်နှင့်အခြေ
 အနေပြောင်းလဲမှုတို့ကြောင့် သူ့ခေတ်က အလွန်ထက်မြက်
 ပုံရသော သူ့စာပေများသည် ယခုခေတ်တွင် ပျင်းရိဖွယ်
 ကောင်းလျက် ရှိပေသည်။

ပြင်သစ်တော်လှန်ရေးကို သွေးထိုးပေးသူ ရူးဆိုးကဲ့သို့ပင်
 ဇော်လတ်ယားသည် လူမှုရေးဆိုင်ရာ သဘာဝ ဗေဒ ပညာ
 ရှင်ဖြစ်သည်။(ရူးဆိုး,ဂျော့-ရှူ။) သူသည် အိုးသစ်
 အိမ်သစ်တည်ဆောက်ရန် ခလုတ်ကန်သင်းဖြင့် ပြည့်နက်နေ
 သည့်မြေကို ရှင်းပေးသူနှင့်လည်းတူသည်။ လူထုအား သူ၏
 ကလောင်လက်နက်ဖြင့် မျက်စိဖွင့်ပေးခဲ့၍သာ ရူးဆိုး၏ လွတ်
 လပ်ရေး၊ ခွင့်တူ ရေးတူ ရရေး၊ အချင်းချင်း ချစ်ခင်မှုတမှုရှိ

ရေး တည်းဟူသော လူမှုရေးဝါဒကို ပြင်သစ်လူထု သဘော
 ပေါက်နိုင်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ဇော်လတ်ယားသည် တရားမျှတမှုနှင့် လွတ်လပ်မှုကို
 လိုလားသူဖြစ်သည့်အလျောက် အရာရာတွင် မဟုတ်မခံ လွတ်
 လပ်စွာ ပြောဆိုရေးသားတတ်သဖြင့် ချစ်ခင်ဖွယ် မကောင်း
 သည့် ရန်စွယ်နှင့် ငေါငေါ လူတယောက်အဖြစ် အချို့က
 မြင်ကြသည်။

ဇော်လဒွင်,စတန်လေ(ခရစ် ၁၈၆၇-၁၉၄၇) ။ အဋ္ဌမ
 အက်ဒွပ် ဘုရင် နန်းစွန့်သည့် အရေးတွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံနှင့်
 တကွ အင်ပိုင်ယာကြီး တခုလုံးကို မတိမ်းမစောင်းရအောင်
 ထိန်းသိမ်းခဲ့သည့် ဗြိတိသျှ ဝန်ကြီးချုပ် စတန်လေဇော်လဒွင်
 ကို ၁၈၆၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃ရက်နေ့တွင် ဂုဏ်တရားရရှိသော
 နယ် ဗျူဒလီမြို့တွင် ဖွားမြင်သည်။ အင်္ဂလန်ပြည်ရှိ အကြီး
 ဆုံးသော အင်ဂျင်နီယာလုပ်ငန်းဖြစ်သည့် ဇော်လဒွင် လီမိ
 တက်ပိုင်ရှင်နှင့် ဒါရိုက်တာလူကြီး အဲလဖရက် ဇော်လဒွင်၏
 တဦးတည်းသောသား ဖြစ်သည်။

ဟယ်ရိုကျောင်းနှင့် ထရင်နီတီကောလိပ်တွင် ပညာသင်ခဲ့
 ၍ ၁၈၈၈ ခုတွင် ဘွဲ့ရခဲ့ပြီးနောက်ဖခင်ဖြစ်သူ၏ လုပ်ငန်း
 ကို ဝင်ရောက် ဦးစီးလုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ အနှစ် နှစ်ဆယ်ကျော်
 ကျော် စီးပွားရေးဖက်တွင် လုံးပန်းခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၀၈ ခုနှစ်
 တွင် ဖခင်ဖြစ်သူ၏ နေရာဖြစ်သော ဗျူဒလီမှ ကွန်ဆားဗ
 တစ်အမတ်အဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်း ခံရသည်။
 ၁၉၁၆ ခုနှစ်တွင် ဗိုနာလော အစိုးရလက်ထက်၌ ဇော်လဒွင်
 သည် ပါလီမန် အတွင်းဝန်အဖြစ် ထမ်းရွက်ရသည်။ ၁၉၁၇
 ခုနှစ်တွင် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကလေး ဖြစ်လာ၍ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်
 တွင် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ဝန်ကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရ
 သည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ကျင်းပသော
 ကွန်ဆားဗတစ် ပါတီစည်းဝေးပွဲ၌ ဇော်လဒွင် မိန့်ကြားသော
 မိန့်ခွန်း၏ ဂယက်ရိုက်မှုကြောင့် လျှိုက်ကျော်၏ ညွန့်
 ပေါင်းအစိုးရ ပြုတ်ကျ၍ ဗိုနာလောအစိုးရ တက်လာလေ
 သည်။ (လော,ဗိုနာ- ရှူ။) ဗိုနာလောအစိုးရ အဖွဲ့တွင်
 ဇော်လဒွင်သည် ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရင်း
 ၁၉၂၃ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံက ဆပ်ရန်ရှိသော စစ်ကြေးများ
 ကိစ္စကို စီစဉ်ရန် အမေရိကန်နိုင်ငံ သို့သွားရောက်ခဲ့သည်။

ထိုနှစ် မေလတွင် ဗိုနာလော ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးမှ နတ်
 ထွက်လိုက်သောအခါ ဇော်လဒွင်ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်လာသည်။
 သို့ရာတွင် ၁၉၂၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ၌ ကျင်းပသော ရွေး
 ကောက်ပွဲကြီး၌ ဇော်လဒွင်၏ပါတီ ရုံးနိမ့်သွားသောကြောင့်
 နောက်တကြိမ် ကျင်းပသော ရွေးကောက်ပွဲကြီး အထိ
 အတိုက်အခံခေါင်းဆောင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရလေသည်။
 ထိုနှစ် အောက်တိုဘာလ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဇော်လဒွင်၏

ဗြိတိသျှ နန်းရန်းဝန်ဖြစ်ခဲ့သူ စတန်လေဗော်လဒွင်

ပါတီ အနိုင်ရသဖြင့် ၁၉၂၉ ခုနှစ်အထိ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။ ထိုအချိန်ကာလအတွင်း ဗော်လဒွင် အစိုးရသည် ဆိုဗီယက်ရုရှနှင့် ဆက်ဆံရေး၊ အလုပ်လက်မဲ့ ပြဿနာ၊ သပိတ်အရေးတော်ပုံ စသော ပြဿနာကြီးပေါင်း များစွာနှင့် ကြုံတွေ့ခဲ့ရလေသည်။ ၁၉၂၉ ခုနှစ်တွင် ဗော်လဒွင်အစိုးရ ပြုတ်ကျလေသည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် ရမ္မဆေ မက္ကဒေါ့နယ် ခေါင်းဆောင်သော ညွန့်ပေါင်း အစိုးရတက်ခဲ့ရာ ဗော်လဒွင်သည် ပရီဗီကောင်စီဥက္ကဋ္ဌနှင့် တံဆိပ်တော်ဝန်ကြီးအဖြစ် ထမ်းဆောင်ခဲ့ရသည်။ ပါလီမန် တွင် ကွန်ဆားဗတစ် အမတ်များ အားကောင်းနေလေရာ၊ ဗော်လဒွင်သည်လည်း အစိုးရအဖွဲ့တွင် ဩဇာအရှိဆုံးပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်နေလေသည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် မက္ကဒေါ့နယ် ရာထူးမှ နုတ်ထွက်သောအခါ ဗော်လဒွင်သည် ဝန်ကြီးချုပ် အဖြစ် တင်မြှောက်ခြင်း ခံရလေသည်။

တတိယနှင့် နောက်ဆုံးအကြိမ်မြောက် ဝန်ကြီးချုပ် အဖြစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရစဉ် ဗော်လဒွင်သည် ဥရောပတိုက်၌ ပိုမို ပြင်းထန်လာသည့် နိုင်ငံရေးတင်းမာမှုများကို၎င်း၊ ဗြိတိသျှ နန်းတွင်းရေး ပြဿနာကို၎င်း ရင်ဆိုင်ခဲ့ရလေသည်။ မူဆို လီနီနှင့် ဟစ်တလာတို့သည် ကျူးကျော်မှုများဖြင့် နိုင်ငံ ပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးကို ဖက်ပြိုင်အန်တုခဲ့သဖြင့် ကမ္ဘာ

နိုင်ငံရေး အတော်လှုပ်ရှားခဲ့ရလေသည်။ ထိုအတောအတွင်း ပဉ္စမကျောဘုရင် နတ်ရွာစံ၍ သားတော် အဋ္ဌမအက်ဒွပ်ဘုရင် အရိုက်အရာ ဆက်ခံခဲ့ပြီးနောက်၊ မင်းဆွေမင်းမျိုး မဟုတ် သော အမေရိကန်သူ တခုလပ် မစွပ်ဆင်ပဆင်အား မိဖုရား တင်မြှောက်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သဘောကွဲလွဲမှုများ ဖြစ် ပေါ်ခဲ့လေသည်။ ဤနန်းတွင်းရေးကို ဗော်လဒွင်သည် အေး အေး ချမ်းချမ်းနှင့် ပြီးငြိမ်းသွားအောင် လိမ္မာပါးနပ်စွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ လေသည်။

ဗော်လဒွင်ကား အလွန်မျိုးချစ်စိတ် ထက်သန်သူ အဖြစ် ကျော်ကြားခဲ့သည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် သူ၏စည်းစိမ် ၅ ပုံ ၁ ပုံကို ဗြိတိသျှ အစိုးရသို့ ပေးလှူခဲ့သူဖြစ်သည်။ သို့ရာ တွင် အတိုက်အခံတို့ကမူ ဗော်လဒွင်သည် ဥရောပအာဏာ ရှင်တို့၏ အင်အားကို ချက်ချင်းမရိမ်မိသူ၊ ဗြိတိသျှ လေတပ် အင်အား ဖြည့်တင်းရေးအတွက် ကတိပျက်သူအဖြစ် စွပ်စွဲခဲ့ ကြသည်။

၁၉၃၇ ခုနှစ် မေလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ဗော်လဒွင်သည် နိုင်ငံရေးမှ အနားယူသည်။ မကြာမီ ဆဋ္ဌကျောဘုရင်က ဗော်လ ဒွင်အား ဆာဘွဲ့ဖြင့် သူကောင်းပြုသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၃ရက်နေ့တွင် ဗော်လဒွင်သည် ဝေတဘူရှင် ယာနယ် စတူးဝါးပို့-အွန်-ဆဲဗန်းမြို့တွင် ကွယ်လွန်သည်။

ဗော်လဂီဗစ်ကား နိုင်ငံရေး၌သာမဟုတ်၊ မည်သည့် ဘာသာ၊ ပုံစံမဆို စကားပြောထိသူ ဖြစ်သည်။ သူ၏ မိန့်ခွန်းများကို စု၍ “အင်္ဂလန်ပြည်အကြောင်း” (၁၉၂၆)၊ “ကျွန်ုပ်တို့၏အမွေ” (၁၉၂၈)၊ “မိန့်ခွန်းများနှင့် မှတ်တမ်းများ” (၁၉၃၅) ဟူ၍ စာအုပ်များထုတ်ဝေခဲ့သည်။ သူ၏ အခြားစာပေလက်ရာများမှာ “လွတ်လပ်ရေး၏ မီးရှူးတိုင်” (၁၉၃၅)၊ “အင်္ဂလန်ပြည်အား သရုပ်ဖော်သူ” (၁၉၃၉)၊ “ဂန္ထဝင်နှင့် လူပြန်” (၁၉၂၆) စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ဗော်လဂီဗစ်။

၂၀ ရာစုနှစ်အစနှင့် ပထမကမ္ဘာစစ် အပြီးကာလတွင် ရှေ့နိုင်ငံ၌ ထင်ရှားသော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့ကြီးကား ဗော်လဂီဗစ်ပါတီ ဖြစ်သည်။ ရှေ့နိုင်ငံမှ မတ်ဝါဒီတို့က ရှေ့နိုင်ငံအား ဆိုရှယ်လစ်ဒီမိုကရက်တစ်အလုပ်သမား နိုင်ငံအဖြစ် ထူထောင်ရန် အားထုတ်ရင်း ပေါ်ပေါက်လာသော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့ပင်ဖြစ်သည်။ ဗော်လဂီဗစ်ဟူသော စကားလုံးသည် ရုရှဘာသာဝေါဟာရ ဗော်လရှင်စတစ်မှ ဆင်းသက်၍ လူများစုဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ယင်းပါတီသည် ၁၉၁၈ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ရုရှ ကွန်မြူနစ်ပါတီအဖြစ် ကမ္ဘာတွင် ကျော်ကြားလာလေသည်။

ဗော်လဂီဗစ်ပါတီ၏ မူလအစမှာ ၁၈၁၃ ခုနှစ်လောက်က ဖြစ်သည်။ ပေါ်စက ယင်းအမည်ဖြင့် မဟုတ်ဘဲ ပလေခါနေနှင့် အက်ဇ်ရော့တို့ခေါင်းဆောင်သော အလုပ်သမား လွတ်မြောက်ရေး အုပ်စုအဖြစ်မှ တဖြည်းဖြည်း ဗော်လဂီဗစ်ပါတီအဖြစ် ရောက်ရှိလာခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအုပ်စု၏ ဝါဒစည်းမျဉ်းကား တော်လှန်ရေးကြီး အောင်မြင်ရေးအတွက် အဓိကလူစုသည် စနစ်တကျဖွဲ့စည်းထားသော အလုပ်သမား လူတန်းစား ဖြစ်ရမည်ဟူသတည်း။ ထိုအုပ်စုသည် စာရွက်စာတမ်းများ ထုတ်ဝေခြင်း၊ ဆွေးနွေးပွဲ ကျင်းပခြင်းမျှသာ ပြုလုပ်၍ အလုပ်သမားလူတန်းစားတို့အပေါ်၌ ဩဇာမညောင်းသေးချေ။ အုပ်စုတွင် ခေါင်းဆောင်သာရှိ၍ နောက်လိုက်မရှိသလောက် ရှားနေသည်။ ၁၈၉၈ ခုနှစ်လောက် ရောက်၍ လီနင်၊ ကရပ်ဆင်၊ မာတော့ စသော ထင်ရှားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ ဝင်ရောက်အားပေးမှ ထိုအုပ်စုများ ဖွံ့ဖြိုးလာလေသည်။ ယင်းအချိန်အထိပင် ပါတီသည် မည်သည့် ဝါဒလုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် မည်သို့သောနည်းအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်ကို ပြတ်ပြတ်သားသား မရှိသေးချေ။ သို့ရာတွင် အလုပ်သမားတို့၏ ဆိုရှယ်ဒီမိုကရက်အဖွဲ့ကလေးများ မြို့တိုင်းတွင် ပေါ်လာလေသည်။

၁၉၀၂ ခုနှစ်တွင် ‘ကျွန်ုပ်တို့ဘာလုပ်ရမလဲ’ ဟူသောစာအုပ်၌ လီနင်က ‘အဖွဲ့ဝင်တဦးစီအား အသီးအသီး လုပ်ငန်းတာဝန် ချအပ်ပေး၍ စစ်တပ်မှ စစ်သားပမာ ထမ်းဆောင်စေခြင်းဖြင့် တော်လှန်ရေးအင်အားစုကို စုစည်းကာ ဇောက်

ချလုပ်ကိုင်ရမည်’ ဟု ရေးလိုက်မှ ပါတီ၏ ဝါဒလမ်းစဉ်ကို ဆွေးနွေးရန် လမ်းစတင်လာသည်။ ၁၉၀၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လမှ ဩဂုတ်လအတွင်း လန်ဒန်မြို့၌ ကျင်းပသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဆိုရှယ်ဒီမိုကရက်တစ် လောဘာပါတီ၏ ဒုတိယ ကွန်ဂရက်၌ ပါတီဝါဒနှင့်လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆွေးနွေး၍ သဘောကွဲရာမှအစ လီနင်ခေါင်းဆောင်သောအုပ်စုနှင့် မာတော့ခေါင်းဆောင်သော အုပ်စုဟူ၍ အုပ်စု ၂ ခု ဖြစ်လာသည်။ လီနင်အုပ်စုသည် လူများစုဖြစ်သည်ကိုစွဲ၍ ဗော်လဂီဗစ်၊ မာတော့အုပ်စုသည် လူနည်းစုဖြစ်သည်ကိုစွဲ၍ မင်ဂီဗစ်ဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

ဗော်လဂီဗစ်တို့က ပါတီကို အင်အားတောင့်တင်းအောင် ဖွဲ့စည်း၍ တိုက်ရိုက်ရေးကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်သော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်အောင် ပျိုးထောင်ရမည်။ ပါတီလုပ်ငန်းကို ကိုယ်ထိလက်ရောက် ဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်သူမှ ပါတီဝင်ဖြစ်ရမည်ဟု သတ်မှတ်သည်။ မင်ဂီဗစ်တို့ကမူ ပါတီရန်ပုံငွေ ထည့်ဝင်သူမှန်သမျှ ပါတီဝင်ဖြစ်နိုင်သည်ဟု လျော့လျည်းလျည်းဖွဲ့စည်းချင်ကြသည်။ ဤသည်တွင်မှ သဘောမတိုက်ဆိုင်ဖြစ်ကာ သီးခြားပါတီ ထောင်ကြသော်လည်း ရုရှဆိုရှယ်လစ် ဒီမိုကရက်တစ် လောဘာတီ ကွန်ဂရက်ကိုကား ဆက်လက် ကျင်းပသွားလေသည်။ တတိယနှင့် စတုတ္ထ ချူးမားတွင်မူ ၂ ဖွဲ့လုံးမှ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဆိုရှယ် ဒီမိုကရက် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် တက်ရောက်ကြသေးသည်။ ၁၉၁၂ ခုနှစ် ပရာဟမြို့တွင် ကျင်းပသော ကွန်ဂရက်တွင် မာတော့ဗော်လဂီဗစ်တို့က အပြတ်အသတ် အင်အားကြီးကာ မင်ဂီဗစ်တို့ မှေးမှိန်သွားသဖြင့် ရုရှဆိုရှယ်လစ် ဒီမိုကရက်တစ် လောဘာပါတီ (ဗော်လဂီဗစ်)ဟု ပါတီအမည်ပါ အတိအလင်း ပြောင်းလဲပေါ်ထွက်လာသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖလပလ အဖွဲ့ချုပ်ကြီး ၂ ခုခြမ်းကွဲသည့်အခါ ဖဆပလ(တည်မြဲ)၊ ဖဆပလ(သန့်ရှင်း) ဟုဖြစ်ရာမှ အဖျားဆွတ်၍ သန့်ရှင်းပါတီဝင်၊ တည်မြဲပါတီဝင်ဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့ ဆိုရှယ်ဒီမိုကရက်ပါတီ အမည်တိမ်၍ ဗော်လဂီဗစ်ပါတီ အမည်တွင်လာသည်။ ဗော်လဂီဗစ်တို့ကား လက်ဝဲ နိုင်ငံရေးကို စွဲမြဲစွာ ယုံကြည်ကြသူများ ဖြစ်သည်။ လူတန်းစားတိုက်ပွဲ ဝါဒကို အကြွင်းမဲ့ ထောက်ခံ၍၊ ဆင်းရဲသား အလုပ်သမားများ လက်ထဲသို့ နိုင်ငံရေးအာဏာ ရောက်ရှိရေးကို ရှေးရှုဆောင်ရွက်ကြသည်။

ရုရှပုန်စစ်ပွဲ၌ ရုရှတို့ ရှုံးရသည်ကို မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်ကာ၊ ဇာဘုရင်အစိုးရအား သပိတ်မှောက် ဆန္ဒပြု၊ ပုန်ကန် ဆူပူမှုများ ဖြစ်ခဲ့ရာတွင် ဗော်လဂီဗစ်ပါတီသည် အရေးပါသော အဖွဲ့တဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ဗော်လဂီဗစ်တို့၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့်မြို့ကြီးများ၌ စက်ရုံအလုပ်သမားများကင်း၊ စစ်သားများနှင့် တောင်သူလယ်သမားများကင်း ဆိုဗီယက်ခေါ် ကောင်စီ

အဖွဲ့များ ဖွဲ့ကြသည်။ ပထမကမ္ဘာစစ် ဖြစ်သောအခါ ရုရှတို့ စစ်လုပ်ငန်းရောက်ကြသည်ကို လီနင်ခေါင်းဆောင်သော ဇော်လရီဗစ်တို့က အရင်းရှင် နယ်ချဲ့အားပေးခြင်းသာ ဖြစ်သည် ဟုဆိုကာ ကန့်ကွက်ကြသည်။ ဇော်လရီဗစ်တို့က “စစ်သည် တော်တို့အတွက် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ အလုပ်သမားအတွက် ပေါင်မုန့်၊ လယ်သမားအတွက် လယ်မြေအောင် လုပ်ပေးမည်” ဟု ဝါဒဖြန့် ကတိပေးလိုက်ရာ လူထုသဘောကျ ဖြစ်သွားလေသည်။ ၁၉၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ဇာဘုရင်အစိုးရကျရှု ကြားဖြတ်အစိုးရတက်သည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာ ကာရင်စကီ၏ ကြားဖြတ်အစိုးရသည်လည်း လူထုတောင့်တနေသော ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ပေါင်မုန့်နှင့် လယ်မြေကို မပေးနိုင်ရုံမက ဆူပူမှုများကိုပင် မထိန်းသိမ်းနိုင်သဖြင့် ၁၉၁၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် အလုပ်သမား၊ လယ်သမား၊ စစ်သားစသော လူထုအုံကြွ တော်လှန်လိုက်ရာ ကာရင်စကီအစိုးရ ပြုတ်ကျ၍ ဇော်လရီဗစ်တို့ ဦးစီးဖွဲ့စည်းထားသော ဆိုဗီယက်အဖွဲ့များ အာဏာရလာသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဆိုဗီယက်ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတနိုင်ငံ အစိုးရ ပေါ်ပေါက်လာ၍၊ ဇော်လရီဗစ်ပါတီ ခေါင်းဆောင် လီနင်သည် ထိုဆိုဗီယက်အစိုးရ၏ ပထမဆုံး သဘာပတိ ဖြစ်လာလေသည်။

ဇော်လရီဗစ်ပါတီ အာဏာရပြီးနောက် ၁၉၁၈ ခုနှစ် မတ်လ ၆ ရက်နေ့မှ စတင်ကျင်းပသော ဇော်လရီဗစ်ပါတီ၏ သတ္တမအကြိမ်မြောက် ကွန်ဂရက်တွင် ဇော်လရီဗစ်ပါတီ အား ရုရှကွန်မြူနစ်ပါတီ (ဇော်လရီဗစ်) ဟူသောအမည် သစ်သို့ ပြောင်းရန် တညီတညွတ်တည်း ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်မှ ယင်း ပါတီသည် ယခုတိုင် ကွန်မြူနစ်ပါတီအဖြစ် ကမ္ဘာတွင် ထင်ရှားလျက် ရှိလေသည်။

ဇော်လီဘော ကစားခြင်း။ ။တင်းနစ်ဘောလုံး ကစားသကဲ့သို့ ကစားကွင်းအလယ်တွင် ပိုက်တန်း၍ တဖက်နှင့်တဖက် ဘောလုံးကို လက်ဖြင့် ပုတ်ကစားခြင်းကို ဇော်လီဘော ကစားခြင်းဟု ခေါ်သည်။ ယင်းကစားနည်းသည် အပင်ပန်း မခံနိုင်သူများ၊ အားကစားဖက်၌ ကျွမ်းကျင်မှု မရှိလှသူများ ကစားနိုင်သော အထွေထွေ ကိုယ်လက် လှုပ်ရှားကစားနည်း တရပ် ဖြစ်သည်။

ဇော်လီဘောကစားနည်းကို ၁၈၉၅ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ မက်ဆချူးဆက်ပြည်နယ် ဟိုလယော့ မြို့မှ ခရစ်ယာန်လူငယ်များအသင်း၏ ကာယနည်းပြဆရာ ဝီလျံ မော်ဂင်ဆိုသူက စတင်တီထွင်ခဲ့သည်။ ဘောလုံး၊ ဗတ်စကက်ဘော၊ တင်းနစ် စသော ကစားနည်းတို့ကဲ့သို့ ပင်ပန်းသည့်ကစားနည်းကို မကစားနိုင်သူများ ကစားနိုင်ရန် သက်သက်သာသာနှင့် ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားမှု ဖြစ်စေသည့် ကစားနည်းကို တီထွင်ရာမှ ဇော်လီဘောကစားနည်း ပေါ်ပေါက်

လာခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ကစားနည်းတမျိုးကို အောင်မြင်စွာ တီထွင်ပြီးနောက်၊ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိ ခရစ်ယန် လူငယ်များအသင်းများက တဆင့် ဖြန့်လိုက်ရာ၊ ယခုအခါ အနှံ့အပြား ခေတ်စားနေသော ကစားနည်းတမျိုး ဖြစ်နေလေပြီ။ မြန်မာနိုင်ငံသို့မူ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်လောက်တွင် ခရစ်ယန်လူငယ်များအသင်းနှင့် စစ်ပုလိပ်တပ်များကို အကြောင်းပြုကာ ရောက်ရှိလာသည်မှစ၍ ဇော်လီဘောကစားနည်း အစပျိုးခဲ့လေသည်။ ၁၉၂၁ ၂၂ ခုနှစ်တွင် ကျောင်းပေါင်းစုံ ဇော်လီဘောကစားပြိုင်ပွဲကြီး ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် အစဉ်တစိုက် ခေတ်စားခြင်းမရှိဘဲ တိမ်မြုပ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပြီးမှ ၁၉၄၆ ခုနှစ် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးစ အချိန်တွင် မဟာမိတ်တပ်သားများ ကစားကြသည်တွင် တဖန် ပြန်ပေါ် လာပြန်သည်။ သို့ရာတွင် စနစ်တကျ ကစားကြသေးသည် မဟုတ်ချေ။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသား ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်ရေး ကောင်စီမှ ကစားနည်း စည်းမျဉ်း ဥပဒေများ ရှာဖွေသတ်မှတ်သည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ အပျော်တမ်း ဇော်လီဘော အဖွဲ့ချုပ်ကို ဖွဲ့စည်း၍၊ ၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကစားနည်း ဥပဒေများနှင့် ညှိနှိုင်းချမှတ်သည်။ ထိုနောက် နိုင်ငံတွင်း၌ ဇော်လီဘောကစားပြိုင်ပွဲများ ကျင်းပ၍ နိုင်ငံခြား၌ ကျင်းပသော ကစားပွဲများတွင်လည်း ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ရန် အားပေးသည်။ ၁၉၆၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် ရန်ကုန်မြို့၌ ကျင်းပခဲ့သည့် ဒုတိယအကြိမ်မြောက် အရှေ့တောင်အာရှ ကျွန်းဆွယ် အားကစားပြိုင်ပွဲတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ရာ၊ မြန်မာ ဇော်လီဘောအသင်းက ဗိုလ်စွဲကာ ရွှေတံဆိပ်ဆု ရရှိခဲ့လေသည်။

ဇော်လီဘော ကစားသည့်အခါ စည်းမျဉ်း တကျကစားမည်ဆိုက တဖက်လျှင် လူ ၆ ယောက်စီ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ရသည်။ သို့ရာတွင် ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားမှု သက်သက်အတွက် အညောင်းပြေ အညာပြေ ကစားမည် ဆိုပါမူ ၁၁ ယောက်စီ၊ သို့မဟုတ် ထို့ထက်ပို၍ပင် ပါဝင်ကစားနိုင်သည်။ ယင်းကစားနည်းသည် ကစားရုံတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ ပြင်ပတွင်းပြင်၌ဖြစ်စေ မည်သည့်နေရာ၌မဆို ကစားနိုင်သည်။ ကစားရုံတွင်း ဇော်လီဘော ကစားကွင်းသည် ထုံးစံအားဖြင့် အလျားပေ ၆၀၊ အနံပေ ၃၀ ရှိရသည်။ တင်းနစ်ဘောလုံး ကစားသည့်အခါကဲ့သို့ ကွင်းအလယ်ဘေးတဖက်တချက်စီတွင် တိုင်တိုင်စီ စိုက်၍ ယင်းတိုင်များတွင် ပိုက်ကိုတန်းထားရသည်။ ပိုက်ထိပ်အမြင့်သည် မြေကြီးအထက် ၈ ပေမြင့်ရသည်။ ကစားရာ၌ လုံးပတ် ၂၅ လက်မမှ ၂၇ လက်မအထိရှိသော သားရေစဖြင့် ချုပ်ထားသည့် ဘောလုံးကို သုံးရသည်။ ဇော်လီဘောကစားခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကစားနည်းဥပဒေအရ ပိုက်ကို ကျော်၍ ဘောလုံးပုတ်ပို့ကာ ယင်း

ဇော်လီဘောကစားခြင်း

www.foreverspace.com.mm

၁၉၆၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၁ ရက်မှ ၁၆ ရက်နေ့ထိ မြန်မာနိုင်ငံ ရန်ကုန်မြို့တော်၌ ကျင်းပသော ဒုတိယအရှေ့တောင်အာရှကျွန်းဆွယ် အားကစား ပွဲတော် ဘော်လီဘောပြိုင်ပွဲတွင်၊ မြန်မာနိုင်ငံလက်ရွေးစင်အသင်း (အင်္ကျီဖြူ)နှင့် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ လက်ရွေးစင်အသင်းတို့ အကြိတ်အနယ် ယှဉ်ပြိုင်ကစားနေကြစဉ်။ ယင်းပြိုင်ပွဲတွင် မြန်မာတို့က (၁၅:၇)၊ (၁၅:၁၀) နှင့် (၁၅:၁၂)ဖြင့်၊ ၃ ပွဲစလုံးတွင် ကမ္ဘောဒီးယားတို့အပေါ် အနိုင် ရရှိခဲ့သဖြင့်၊ အရှေ့တောင်အာရှကျွန်းဆွယ် ဘော်လီဘောပြိုင်ပွဲ ပထမဆုံးဖြစ်သော ရွှေတံဆိပ်ကို ဆွတ်ခူးခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ဘော်လီဘော လက် ရွေးစင်အသင်းသည် လောနိုင်ငံ၊ ယိုးဒယားနိုင်ငံတို့နှင့် ယှဉ်ပြိုင်ကစားရာတွင်လည်း၊ ၃ ပွဲစလုံးတိုင်း၌ အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။

ဘောလုံးကို မိမိဖက်သို့ ပြန်လည် မပို့နိုင်စေရန် ဖြစ်သည်။ ဘောလုံးကို တဖက်မှတဖက်သို့ အဆက်မပြတ် ပုတ်၍ပို့နေရသည်။ တဖက်ပုတ်သော ဘောလုံးကို ကျန်တဖက်က ပြန်၍ ပုတ်မပို့နိုင်သော် ပထမ ပုတ်ပို့သောအဖွဲ့ဖက်က အမှတ်ရရှိသည်။ တဖက်က ပြန်ပုတ် မပို့နိုင်သည့်အခါတိုင်း တဖက်အဖွဲ့က တမှတ်ရရှိ၍ ဦးစွာ အမှတ် ၁၅ မှတ်ရရှိသောအဖွဲ့က အနိုင်ရသည်။ သို့ရာတွင် ပွဲပြီးသောအခါ အနိုင်ရသည့်အဖွဲ့က ရှုံးသည့်အဖွဲ့ထက် အနည်းဆုံး ၂မှတ်သာရသည်။ မသာပါက ဆက်လက်ကစားရသည်။ ပမာအားဖြင့် ၁၅ မှတ်နှင့် ၁၃မှတ်။ အကယ်၍ အမှတ်ချင်းတူနေပါက (၁၄မှတ်=၁၄မှတ်)၁၄ မှတ်နှင့် ၁၆ မှတ်သို့မဟုတ် ၁၅ မှတ်နှင့် ၁၇မှတ်၊ သို့မဟုတ် ၁၆ မှတ်နှင့် ၁၈မှတ် စသည်ဖြင့် ၂ မှတ် ပိုရသည်အထိ ဆက်လက်ကစားရသည်။ ရိုးရိုးယှဉ်ပြိုင်ကစားပွဲ၌ ၃ ပွဲ တွင် ၂ ပွဲနိုင်လျှင် အနိုင်ရသည်။ နိုင်ငံအချင်းချင်း ယှဉ်ပြိုင်ကစားပွဲကြီးများ၌မူကား ၅ ပွဲတွင် ၃ ပွဲနိုင်မှသာလျှင် အနိုင်ရလေသည်။

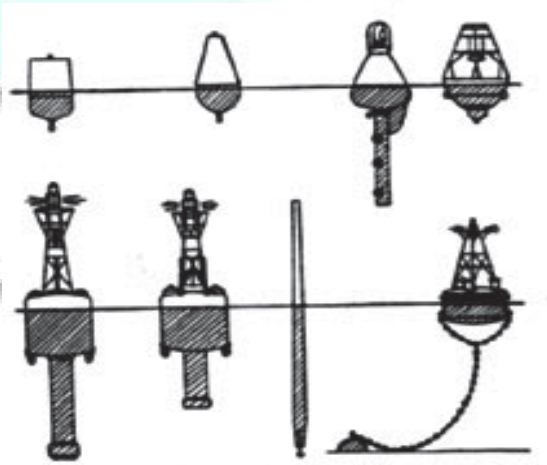
ဇော်လီဘောကစားသူများသည် မိမိထံသို့ ဘောလုံး ရောက်လာသောအခါ ဖမ်းကိုင်ပြီးမှ ပြန်ပစ်ခြင်းမျိုး မပြုရချေ။ အနီးသို့ ဘောလုံး ရောက်လာသည်နှင့် လက်ဖြင့် တဖက်သို့ ချက်ချင်းပုတ်ထုတ်ရသည်။ မိမိဖက်သို့ ရောက်သော ဘောလုံးကို လူ ၃ ယောက်ထက်ပို၍ တဖက်သို့ပုတ်ပို့ခြင်း မပြုရချေ။ ယင်းသို့ ပုတ်ရာတွင် တဦးပြီးမှ တဦးပုတ်ရသည်။ လူတဦးတည်း ၂ ကြိမ်ဆက်၍ ပြန်ပုတ်ခြင်း မပြုရချေ။ မိမိပုတ်လိုက်သော ဘောလုံးသည် အခြား တယောက်နှင့် မထိမိ မိမိလက်ဖြင့် မဆိုထားဘိ မိမိကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း တခုခုဖြင့်ပင် မထိရချေ။ အကယ်၍ထိမိလျှင် အချက်ဆင့်ပုတ်သည်ဟု မှတ်ယူရသည်။ ဘောလုံး စတင်ပေးသော အကြိမ်တွင် ဘောလုံးသည် ပိုက်ကိုကျော်သည့်အခါ မထိမိစေရသော်လည်း၊ နောက်အကြိမ်များ၌ထိက အရေးမကြီးချေ။ ကစားသူ၏ခြေသည် ဗဟိုစည်းကို ကျော်နင်းခြင်း မပြုရချေ။

ကစားပွဲ စသည့်အခါ တဘက်လျှင် ၃ ယောက် စီ၂တန်း ရှေ့နောက်ခွဲ၍ နေရာယူရသည်။ အကယ်၍ ၃တန်းခွဲ နေရာယူလိုပါက ၂ယောက်စီ ရှေ့နောက်အစဉ်လိုက် နေရာယူကစားရသည်။ ယင်းသို့ကစားရာ၌ ရှေ့တန်းလူများသည် နောက်ဖက်သို့ ဆုတ်၍ ကစားနိုင်သော်လည်း၊ အစဉ်သဖြင့် နောက်တန်းလူများ၏ရှေ့၌သာ ရှိရသည်။ လက်ယာထောင့် နောက်တန်းလူကစ၍ ပွဲဦးထွက် ဧရိယာအတွင်းမှ ဘောလုံးပုတ်ရသည်။ ဘောလုံးကို စပုတ်သည့်အခါ လက်တဖက်ဖြင့် ဘောလုံးကို လေထဲသို့မြှောက်၍ တဖက်ဖြင့် ပုတ်ထုတ်ရသည်။ လက်တဖက်ပေါ်တင်၍ လက်တဖက်ဖြင့် ပုတ်ခြင်း မပြုရချေ။ ဘောလုံးသည် ပိုက်ကို ကျော်လွန်သွားသော

အခါ တဖက်အသင်းမှ တဖန်ပြန်၍ ပုတ်ပို့ရသည်။ ယင်းသို့ အပြန်အလှန် မပို့နိုင်ပါက ဘောလုံးကျသောဖက်က တဖက်သို့ အမှတ်ပေးရသည်။ ဘောလုံးကို စပေးသော ဖက်မှ အမှတ်ရလျှင် မူလက စပေးသူပင် ဘောလုံးကို ဆက်လက်၍ စတင်ရိုက်ပို့ရသည်။ ဤသို့မဟုတ်ဘဲ စပေးသော အသင်းဖက်တွင် ဘောလုံးကျ၍ တဖက်အသင်းက ဘောလုံးစတင်ရိုက်ပို့ရသည်ရှိသော်၊ မူလက ဘောလုံးစပေးသူသည် လက်ဝဲဖက်နေရာသို့ ရွှေ့၍ ကျန်လူများကလည်း ယင်းကဲ့သို့ပင် နာရီလက်တံလှည့်သကဲ့သို့ အစဉ်လိုက်ရွှေ့၍ နေရာ ယူရသည်။ ဤနည်းအတိုင်း ဆက်လက် ကစားသွားရသည်။

ဇော်လီဘောကစားခြင်းသည် ဉာဏ်ဖျတ်လတ်ခြင်းကိုယ်အနေအထား ဖျတ်လတ်ခြင်း၊ ငွေကုန်ကြေးကျ သက်သာစွာနှင့် ကစားနိုင်ခြင်း၊ ဒိုင်လူကြီး မပါဘဲ ချောမောစွာ ကစားနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် တစတစ လူကြိုက်များလာလေသည်။

ဇော်ယာ။ ။ပင်လယ်တိမ်များ၊ ရေလက်ကြားများ၊ မြစ်များ၊ အိုင်ကြီးများ စသည်တို့တွင် သွားလာနေကြသော လှေသင်္ဘောများအား ကျောက်ဆောင်များ၊ သောင်များနှင့် သင်္ဘောပျက်များ အစရှိသော ဘေးအန္တရာယ်ရှိသည့် နေရာများမှ ကင်းဝေးစွာ သွားလာနိုင်ကြစေရန် ပြုလုပ်ထားသော ရေကြောင်းအမှတ်အသားများကို ဇော်ယာဟုခေါ်သည်။ ဇော်ယာဟူသည်မှာ အင်္ဂလိပ်စကား ဗျိုင်မှ ဆင်းသက်လာသော စကားပျက်ဖြစ်သည်။ ဇော်ယာများကို သစ်သားဖြင့် ဖြစ်စေ၊ သံဖြင့်ဖြစ်စေ ပြုလုပ်၍ ရေ

အပေါ် (b) ရိုးရိုးဇော်ယာ ၂ မျိုးနှင့် (ယာ) ခေါင်းလောင်းတပ် အချက်ပေး ဇော်ယာ ၂ မျိုးတို့ဖြစ်ကြသည်။ အောက်ပုံများမှာမူ မီးပြဇော်ယာများ ဖြစ်ကြသည်။

အောက် ကျောက်ကြီးချ၍ စွဲစေကာ ရေပေါ်၌ ပေါ
လောပေါ်နေအောင် လုပ်ထားကြသည်။

ရှေးကျသောကာလက ရေကြောင်း အမှတ်အသား အဖြစ်
သစ်သားတုံးကို ချ၍ သုံးခဲ့ကြသည်။ ထိုနောက် ၁၈၈၃
ခုနှစ် မတိုင်မီကာလအထိ မိမိနိုင်ငံနှင့်မိမိ သီးခြားအမှတ်
အသားများ ချထားကြသဖြင့် တဒေသမှ မှတ်သားပုံနှင့်
အခြားဒေသမှ မှတ်သားပုံ မတူမှုကြောင့် ရေကြောင်းသွားလာ
ရေးတွင် အခက်အခဲများ တွေ့ခဲ့ကြရသည်။ ထိုကြောင့်
ဗြိတိသျှအင်ပိုင်ယာ တခုလုံး၌ ရေကြောင်းအမှတ်အသားများ
တပြေးညီညာ ဖြစ်စေရန် ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိန် ရေ
ကြောင်းအာဏာပိုင်များ ကွန်ဖရင့် ကျင်းပ၍ ရေကြောင်း
အမှတ်အသား တညီတညွတ်တည်း ပြုလုပ်ရန် စနစ်ချမှတ်
ကာ၊ အနိဗ္ဗာ၊ ဩစတြေးလီးယား စသော ဗြိတိသျှအင်ပိုင်
ယာအတွင်းမှ နိုင်ငံများအားလုံး လိုက်နာ ကြသည်။ ၁၈၈၉
ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံ ဝါရှင်တန်မြို့၌ အပြည်ပြည်
ဆိုင်ရာ ရေကြောင်း ကွန်ဖရင့်ကျင်းပ၍ ရေကြောင်း
အမှတ်အသား များ တပြေးညီညာဖြစ်ရန် ညှိနှိုင်းသတ်မှတ်
ကြလေသည်။

၁၉၁၂ ခု မတ်လတွင် စိန်ပီတာစပတ်မြို့၌ ရေကြောင်း
ကွန်ဖရင့် တခု ကျင်းပ၍ ရေကြောင်းအမှတ်အသားများကို
ပြုပြင် ချမှတ် ပြန်သည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်
ထရင်နီတီ အဆောက်အအုံ၌ ရေကြောင်း ကွန်ဖရင့် ကျင်းပ
၍ ဗြိတိန်ကျွန်းလုံး အသုံးပြုမည့် ဗော်ယာပုံသဏ္ဍာန်နှင့်
အရောင်ကို တပြေးညီညာဖြစ်အောင် ညှိနှိုင်းချမှတ်ကြပြန်
လေသည်။

ဗော်ယာများသည် ပုံသဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုးနှင့် အရွယ်
အစားစား ရှိကြသည်။ ထင်ရှားသော မြစ်ကြီးများ အ
ဝင်တွင် ဗော်ယာအများအပြား ချထားသည်ကို တွေ့ကြရ
သည်။ ပြောင်းလုံးပုံရှိသော ဗော်ယာကို “ကင်းဗျိုင်” ဟု
ခေါ်၏။ ကတော့ပုံရှိသော ဗော်ယာများ၊ ဘောလုံးပုံ
ရှိသော ဗော်ယာများလည်း ရှိသေးသည်။ ယင်းတို့အနက်
အချို့ကို အမည်းသုတ်ထား၍ အချို့ကို အနီသုတ်ထား၏။
အချို့ကို အမည်းတခြမ်း အဖြူတခြမ်း သုတ်ထား၍ အချို့ကို
အနီနှင့် အဖြူသုတ်ထား၏။ ဤအမှတ်အသားများသည်
မည်သည့် နေရာ၌ ကျောက်ဆောင်ရှိ၍ မည်သည့်နေရာတွင်
သောင်ရှိပြီးလျှင် မည်သည့်နေရာ၌ ရေကြောင်းရှိသည်တို့ကို
ပြထားသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အမှတ်အသားများ ဖြစ်
ကြသည်။ ထိုအမှတ်အသားများကြောင့် သင်္ဘောသားတို့
သည် ရေကြောင်း၌ ဘေးကင်းစွာ သွားလာနိုင်ကြသည်။

အချို့သောဗော်ယာများတွင် ခေါင်းလောင်းများ တပ်
ဆင်ထားရာ လှိုင်း၏ လှုပ်ရှားမှုကြောင့် ခေါင်းလောင်းမြည်
သံကို အဝေးကပင် ကြားနိုင်သည်။ ထိုဗော်ယာမျိုးကို အင်

လိပ်ဘာသာဖြင့် ဗဲဗျိုင်ဟုခေါ်သည်။ လေချွန်သံကဲ့သို့ မြည်
သော ဗော်ယာမျိုးကို “ဝှစ်စဲဗျိုင်” ဟု ခေါ်သည်။ ယင်း
ဗော်ယာ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ကျောက်ဆောင်နှင့် သောင်များ
ရှိသော နေရာများ၌ ချထားလေ့ရှိကြသည်။

သင်္ဘောပျက်များရှိသည့် နေရာများတွင် ချထားသော
ဗော်ယာများကို အစိမ်းရောင်သုတ်ထား၍ “သင်္ဘောပျက်”
ဟူသော စာလုံးကို အဝေးမှပင် မြင်နိုင်အောင် ထင်
ရှားစွာ ရေးသားထားလေ့ရှိကြသည်။ ထိုဗော်ယာကို “ရက်
ဗျိုင်” ဟုခေါ်သည်။ တခါတရံ ပင်လယ်တွင် ရေငုပ်သင်္ဘော
များ အလုပ်လုပ်နေသောအခါ အခြားသင်္ဘောများ မလာ
ရောက်စေရန် သတိပေးသောနေဖြင့် ဗော်ယာများ ချ
ထားတတ်ကြသေးသည်။ ထိုဗော်ယာကို “နန်းဗျိုင်” ဟုခေါ်
၏။ ထို ဗော်ယာနှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ယာယီမျှ ချထားခြင်းဖြစ်
၍ အလုပ်ပြီးစီးသည့်အခါ ရုပ်သိမ်းသွားကြသည်။

အချို့ဗော်ယာများတွင် ဓာတ်ငွေ့ ထည့်ထားသော ဧ
ကာနှင့် ဆီးနှင်းများဖုံးလွှမ်းနေသည့်အခါမျိုးနှင့် ညဉ့်အချိန်
များတွင် ထိုဗော်ယာများမှ မီးအလင်းရောင်ကို အဝေးမှ
မြင်နိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဗော်ယာများကို “ဂက်စဗျိုင်”
ဟုခေါ်သည်။

အချို့ စည်ကားသော သင်္ဘောဆိပ် မြို့ကြီးများတွင်
သင်္ဘောကြီးများ ဘေးကင်းစွာ ကျောက်ချနေနိုင်ရန် သတ်
မှတ်ပေးထားသော ဗော်ယာများလည်း ရှိသေး၏။ ယင်း
ဗော်ယာများသည် တခုနှင့်တခု ကပ်၍မနေကြချေ။ ထိုကဲ့
သို့ သတ်မှတ်ပေးထားသောကြောင့် ဒီရေ အတက်အကျ
များတွင် သင်္ဘောများ တစင်းနှင့်တစင်း ထိခိုက်ခြင်း မရှိဘဲ
ဘေးကင်းစွာ ကျောက်ချနေနိုင်ကြလေသည်။ ထိုဗော်ယာ
မျိုးများသည် အများအားဖြင့် သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်ကြသော်
လည်း အချို့ကို သံဖြင့်လည်း ပြုလုပ်ကြပေသည်။

ဗောဂျ၊ဆီဇာ (ခရစ် ၁၄၇၆ ၁၅၀၇)။

။ဆီဇာဗော
ဂျသည် ၁၄၉၂ ခုနှစ်တွင် ဆဋ္ဌ အယ်လက်ဇန္ဒားဟူ၍ ပုပ်ရ
ဟန်း မင်းကြီးဖြစ်လာသော ရိုဒရီဂို ဗောဂျ၏ သားဖြစ်
သည်။ ဗောဂျ မျိုးဆက်သည် စပိန်အမျိုးအနွယ်များဖြစ်ကြ
၍ ၁၅ရာစုနှစ်လောက်ကမှ ဣတလီနိုင်ငံတွင် ထင်ရှားလာသူ
များဖြစ်ကြသည်။ ဖခင်ဖြစ်သူက ဆီဇာအား အသက်နှစ်
ဆယ် မပြည့်မီကပင်၊ ဂိုဏ်းချုပ်ဆရာတော်နှင့် ကာဒင်နယ်
အဖြစ် ချီးမြှောက်ထားလေသည်။ သို့သော် ၁၄၉၉ ခုနှစ်တွင်
ထိုရာထူးများမှ နုတ်ထွက်၍၊ နာဗားဘုရင်၏ သမီးတော်
ရှားလော့ဒါးလဗတ်နှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်သည်။

ထိုအချိန်လောက်မှာပင် ပြင်သစ်ဘုရင် ၁၂ ဆက်မြောက်
လူဝီက သူ့အား ဗာလင်တီနွား မြို့စားအဖြစ် ချီးမြှောက်
လေသည်။ ထိုနောက်တဖန် သူ၏ နောင်တော် ဂျိုးဗန့်ဇီးဗော

ဧည့်ခံပွဲတစ်ခုတွင် ဆီဇာ ဗောဂျ၏သမီးကိုယ်တိုင် ဖျော်ဖြေကပြ အသုံးတော်ခံစဉ်

ဂျ၏ ရိုက်ရာဖြစ်သော ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ ဗိုလ်မှူးချုပ်အဖြစ် ဆက်ခံရသည်။ ယင်းသို့ ဆက်ခံပြီးနောက် ၄ နှစ်အတွင်း ပုပ်ရဟန်းမင်းများ၏ အအုပ်အချုပ်အောက်မှ တော်လှန်ခဲ့သော မြို့စားနယ်စားများအား မကြောက်မရွံ့ မတွန့်မဆုတ် ရက်စက်စွာ နှိမ်နင်းတိုက်ခိုက်ပြီးလျှင် အီတလီအလယ်ပိုင်းတွင် ဗောဂျမျိုးဆက်စိုးစံရမည့် ထီးနန်းကိုထူထောင်ရန်ကြံရွယ်လေသည်။ ဖခင်ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး၏ အရှိန်အဝါဖြင့်၎င်း၊ ပင်ကိုယ်စွမ်းရည်သတ္တိလည်း ရှိသူဖြစ်သဖြင့်၎င်း ပီရူးဂျား၊ ဆီးအင်နာ၊ အာဗီနို အစရှိသော နယ်မြေများကို အောင်မြင်စွာ သိမ်းပိုက်နိုင်သဖြင့် ရိုမက်ဂနာမြို့စားအဖြစ်ကို ခံယူရရှိပြန်သည်။ ဆီဇာသည် ရိုမက်ဂနာ၊ အမ်ဗရီယာနှင့် မတ်ချက်အစရှိသော နယ်ပယ်များကို သူ၏ဆွေမျိုးများ အကူအညီဖြင့် ခွဲဝေအုပ်ချုပ်လေသည်။ ၁၅၀၃ ခုနှစ်တွင် ဖခင်ဖြစ်သူ ပုပ်ရဟန်းမင်း ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ဗောဂျအမျိုးအနွယ်၏ ရန်သူဖြစ်သော ဒုတိယ ဂျူးလယပ် ပုပ်ရဟန်းမင်း လက်ထက်တွင် ဆီဇာ အဖမ်းခံရသည်။ ဆီဇာသည် အဖမ်းခံရရာမှ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်သွားကာ နာဗားဘုရင်ထံ ဝင်ရောက်ခိုလှုံလေသည်။ နာဗားဘုရင်၏ အမှုတော်ကို ထမ်းဆောင်နေခဲ့စဉ်ပင် ၁၅၀၇ ခုနှစ် မတ်လ ၁၂ ရက်နေ့၌ စပိန်နိုင်ငံ၊ ဗီယာနာ ရဲတိုက်ရှေ့တွင် တိုက်ပွဲဝင်ရင်း ကျဆုံးသွားလေသည်။

ဆီဇာဗောဂျသည် လူချောတယောက် ဖြစ်ရုံသာမက ပညာဗဟုသုတနှင့်လည်း ပြည့်စုံသူဖြစ်သည်။ မိမိ၏ ကိုယ်ကျိုးဖြစ်မည်ဆိုလျှင် မထောက်မညှာ ရက်စက်စွာ ပြုလုပ်တတ်လေသည်။ တဖက်တွင် သူ၏ ဆိုးသွမ်းမိုက်မမှုများအတွက် ကျော်စောသလောက် တဖက်တွင်ကား အနုပညာကို အားပေးချီးမြှင့်သူတယောက်အဖြစ် ကျော်ကြားလေသည်။

ဗောဓိပင်။ ။ဗောဓိပင်ဟူသည် ဘုရားရှင်တို့ သဗ္ဗညုတတည်းဟူသော ဗောဓိဉာဏ်တော်ရရန် အားထုတ်ရာ၌ အမှီပြုသောအပင်များ (ဝါ) ဘုရားပွင့်တော်မူရာ အပင်များဖြစ်သည်။ ထိုအပင်များကို ဌာနျူပစာအားဖြင့် ဗောဓိပင်ဟုခေါ်သည်။ (နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ-ရှု။) ဂေါတမဘုရားအလောင်းတော်သည် ညောင်ဗုဒ္ဓဟေ ပင်ရင်း၌ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူခဲ့ရာ၊ ထိုညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်ကို ဗောဓိညောင်ပင်ဟူ၍ ခေါ်တွင်ခဲ့ကြလေသည်။

ဗောဓိညောင်ပင် သို့မဟုတ် ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်သည် မိုးရေစီအီးမျိုးရင်းဝင် ဖြစ်၍ ညောင်ပင်မျိုးစိတ် (ညောင်ပင်- ရှု။)တွင် ပါဝင်သည်။ ရုက္ခဗေဒအမည်မှာ ဖိုင်းကပ် ရီလီဂျီအိုဆာ ဖြစ်သည်။ အခြားညောင်ပင်များနည်းတူ အလှေကျပေါက်သော ကြီးမား၍ အရိပ်အာဝါသ ကောင်းသည့် အပင်ကြီးမျိုးဖြစ်ပြီးလျှင်၊ အိန္ဒိယ၊ သီဟိုဠ်၊ မြန်မာ

www.foreverspace.com.mm

ကမ္ဘာအေးစေတီအနီး စိုက်ပျိုးထားသော ဇောဓိပင်တချို့

စသော အပူပိုင်းဒေသနိုင်ငံများ၌ ပေါက်ရောက်သည်။ တပင်ချင်း သီးခြား ပေါက်လေ့ရှိသည်။ အရွက်တို့သည် အခြားညောင်ရွက်များကဲ့သို့ပင် လူ၏နှလုံးပုံသဏ္ဍာန် ရှိသော်လည်း အရွက်ဖျား ပို၍ရှည်သွယ်သည်။ ဧပြီလနှင့် မေလတွင် အပွင့်ပွင့်၍ သေးငယ်သော အသီးများသီးသည်။

အိန္ဒိယ၊ မြန်မာ၊ သီဟိုဠ် စသော ဗုဒ္ဓအယူဝါဒထွန်းကားရာ နိုင်ငံတို့၌ ဇောဓိညောင်ပင်ကို အထွတ်အမြတ်ထားကြသည်။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒတို့အဖို့ ဇောဓိပင်သည် ဘုရားရှင်၏ ကိုယ်စားပူဇော်ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သော ပရိဘောဂစေတီ တပါးဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒဆိုင်ရာ ကျောင်းကန်ဘုရားတို့၏ ပရဂုဏ်အတွင်း၌ အလေးအမြတ်ပြု၍ စိုက်ပျိုးကိုးကွယ်ထားသော ဇောဓိညောင်ပင်များကို တွေ့မြင်ကြရသည်။

များသောအားဖြင့် ယင်းသို့ အလေးအမြတ်ပြု၍ ကိုးကွယ်ကြသော ဇောဓိညောင်ပင်တို့သည် ဂေါတမဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူရာ မူလဇောဓိပင်ကြီးမှ အစဉ်အဆက် အဆင့်ဆင့်မျိုးပွားယူခဲ့သော ဇောဓိပင်ပေါက်တို့ကို ပင့်ဆောင်စိုက်ပျိုးကြခြင်း ဖြစ်သည်။ မူလဇောဓိပင်နေရာတွင် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင်ကျော်ခန့်ကပင် ဇောဓိပင်နှင့်တကွ အမြိုက်တရားထူးရရန် ဘုရားရှင် အားထုတ်ရင်း၊ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေစံနေတော်မူခဲ့သည့် ဇောဓိပင်ရင်းရှိ ပလ္လင်တော်ကိုပါ ငုံ့၍ စေတီတော် တည်ခဲ့သည်။ သီရိဓမ္မာသောကမင်းတရားကြီး စတင်တည်ခဲ့၍ နောင်ဗုဒ္ဓဝါဒီမင်းများက ပြုပြင်မွမ်းမံခဲ့သည်

ဟု အဆိုရှိသည်။ ထိုစေတီတော်ကြီးကို မဟာဇောဓိစေတီဟုခေါ်တွင်၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဂယာခရိုင်အတွင်းရှိ ဗုဒ္ဓဂယာ၏ ထင်ရှား ကျော်ကြားသော အဓိကရ ဌာနကြီး ဖြစ်လေသည်။

မူလဇောဓိပင်၏ လက်ျာတောင်ကိုင်းကို သာသနာပြုရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးသည် အဓိဋ္ဌာန်ပြုကာ ပိုင်းဖြတ်စေ၍ သမီးတော် သင်္ဃမိတ္တထေရီနှင့်အတူ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ပို့ဆောင်စိုက်ပျိုးစေရာ၊ ထိုအပင်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာဓပူမြို့ရှိ သင်္ဃမိတ္တမဟာဇောဓိပင် ဖြစ်လေသည်။ အသက်အရှည်ဆုံးအပင်ကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ထိုဒက္ခိဏသာခါ မဟာဇောဓိပင်ကြီးရှိရာသို့ နှစ်စဉ် နှစ်တိုင်း အထောင်အသောင်းမျှသော ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီတို့ ပူးမြော်ရန် လာရောက်ကြသည်။ ယင်းဒက္ခိဏသာခါ ဇောဓိပင်ကြီးမှ ပွားသောဇောဓိပင်တို့ကို သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အနန္တအပြားစိုက်ပျိုးကိုးကွယ်ကြရာ မြန်မာနိုင်ငံသို့လည်း ပင့်ဆောင်စိုက်ပျိုး ကိုးကွယ်ကြသည်။ ယင်းဇောဓိပင်တို့မှ ကြွေကျသော အရွက်များကိုလည်း ကောက်ယူကိုးကွယ်ကြသည်။ ဇောဓိပင်တို့သည် ပရိဘောဂစေတီဖြစ်သဖြင့် အကိုင်းအလက်တို့ကို ခုတ်ချပိုင်းဖြတ်ခြင်း မပြုစကောင်းပေ။ သို့သော် အကြောင်း အမျိုးမျိုးကြောင့် ကျိုးပဲ့ကျသော အကိုင်းအလက်တို့ကို ဘုရားရုပ်ပွားတော်များ ထုလုပ်၍ ဒက္ခိဏသာခါ ဘုရား ဆင်းတုတော်များအဖြစ် ကိုးကွယ်ပူဇော်ကြရာ၊ အလွန်တန်ခိုးကြီးသည်ဟု ယုံကြည်ကြလေသည်။

ဇောဓိညောင်ပင်ကို ဟိန္ဒူအယူဝါဒီတို့ကလည်း ဗိဿနိုးနတ်မင်းကြီးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အထွတ်အမြတ် ထားကြလေသည်။

ဇောဓိညောင်ရွက် (ယာ)ကို အခြားသော ညောင်ရွက်များ(ဝဲ)နှင့် ခွဲခြားသိနိုင်သည်။

ဗိသုကာနှင့် ပန်းတမော့ လက်ရာတွင် ကမ္ဘာကျော်သော စေတီတော်ကြီး

ဂျားဗားကျွန်း၌တည်ရှိ၍၊ အလယ်ခေတ် ဂျားဗားဗိသုကာနှင့် ပန်းတမော့လက်ရာ အကောင်းဆုံးများကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ကြီးကျယ်ခမ်းနားလှပြီးလျှင် ကြည်ညိုဖွယ်ရာဖြစ်သော ဗောဓိပုဗ္ဗေစေတီတော်ကြီးသည်အရှေ့တောင်အာရှ၌ အလယ်ခေတ်က ဗုဒ္ဓသာသနာပွင့်လင်းခဲ့သော သာဓကတရပ်ဖြစ်၍ ဂျားဗားကျွန်း၏ ကျက်သရေဆောင်လည်းဖြစ်ပေသည်။

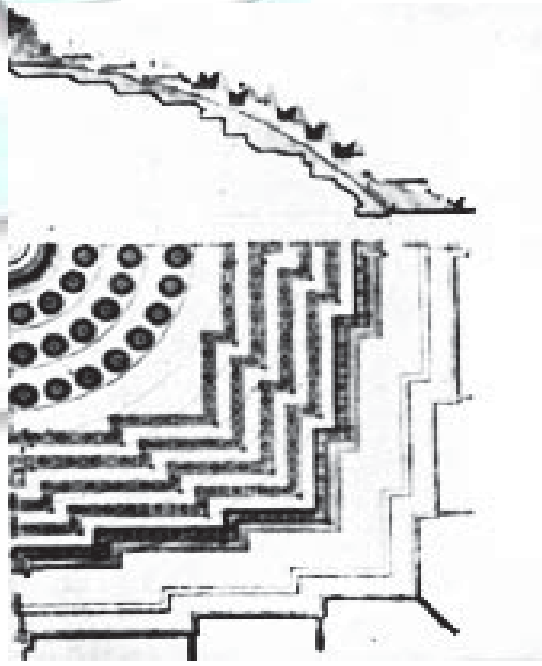
ဗောဓိပုဗ္ဗေ ။ ။ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများအနက် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ဂျားဗားကျွန်း၌ရှိသော ဗောဓိပုဗ္ဗေစေတီသည် အကြီးအကျယ်ဆုံးဖြစ်သည်။ (ဂျားဗားကျွန်း-ရှု။) ထိုပြင် စေတီတော်၏ ကြည်ညိုဖွယ်ဖြစ်သော ဗိသုကာလက်ရာနှင့် ပန်းတမော့လက်ရာများသည် ကမ္ဘာပေါ်၌ အလွန်တရာ ကျော်စောလေသည်။

ဗောဓိပုဗ္ဗေစေတီသည် ဂျားဗားကျွန်းအလယ်ပိုင်း၊ ယော့ယာကားတားမြို့ အနောက်မြောက်ဖက် မိုင် ၂၀ အကွာ အယ်လိုနှင့် ပရိုဂိုမြစ်ဆုံရာတွင်ရှိသော ကုန်းပြင်မြင့်ပေါ်၌ တည်ရှိသည်။ ယင်းဒေသသည် တခါက ရေအိုင်ကြီးသဖွယ်ဖြစ်လေရာ၊ ဗောဓိပုဗ္ဗေစေတီသည် ရေအိုင်တွင်းတွင် ငြိုးငြိုးစွင့်စွင့် ပွင့်နေသော ကြာပန်းကြီးသဖွယ် တင့်တယ်သည်ဟု အဆိုရှိလေသည်။ စေတီတော်ကြီး၏ ပတ်ဝန်းကျင်ကုန်းမြင့်တစ်ခုသည် ထန်းပင်တို့ဖြင့် အထူးတင့်တယ်၍အချို့နေရာတွင် စပါးပင်တို့ဖြင့် စိမ်းလန်းစိုပြေလျက်ရှိသည်။ အရှေ့နှင့် အနောက်ဖက် ခမ်းလှမ်းလှမ်းတွင် မီးတောင်ကြီးများ မိုးလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရပေမည်။ အနောက်ဖက်တွင် ပေ ၁၀,၀၀၀ကျော်မြင့်သော မိန်းရာနှင့် ဆမ်းပင်းမီးတောင်ကြီး ၂တောင်ရှိ၍ အရှေ့ဖက်တွင် မားဗာပူနှင့် မားအပီခေါ် အမြွှာမီးတောင် ၂ တောင်ရှိသည်။ မြောက်ဖက်တွင် ဂျားဗားကျွန်းအား ပင်လယ်ထဲတွင် ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲ စွဲနေစေရန် နှက်ထားသည့်သံမှိုဟု ဂျားဗား ကျွန်းသူကျွန်းသားများက ယူဆသော မဂျေလန်တောင် ရှိသည်။

ဗောဓိပုဗ္ဗေစေတီကို ၇ ရာစု နှင့် ၈ ရာစုနှစ်အတွင်းက တည်ခဲ့ဟန်ရှိသည်။ ဗိသုကာနှင့် တမော့ လက်ရာများကို အကဲခတ် ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ၈ ရာစုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် တည်သည်ဟု ပိုမိုယူဆဖွယ်ရှိသည်။ စေတီတော်တွင် သေလိန္ဒာဘုရင်များအုပ်စိုးစဉ် ထွန်းကားသည့် အနုပညာ လက်ရာများကို တွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင် မည်သည့် မော်ကွန်းကျောက်စာမှတ်တမ်း စသည်တို့ကိုမျှ မတွေ့ရသဖြင့် အရင်းအမြစ်ကို ယခုတိုင် အတိအကျ မသိကြရချေ။

ဗောဓိပုဗ္ဗေဟူသော အမည်သည် ဗရာနှင့် ဗုဓောဟူသော ဝေါဟာရ ၂ လုံးကို ပေါင်းစပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု

သမိုင်းနှင့် ကျောက်စာဖက်ဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတဦး ဖြစ်သူ ပါမောက္ခ ပုအာဗော့ယာရိုကိုက ဆိုသည်။ ဗရာဟူသည်မှာ သင်္သကရိုဋ်ဘာသာ ဝိဟာရမှ ဗိဟာရ၊ ထိုမှဗိရ၊ ဗရာဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ကျောင်းတော်ကြီးဖြစ်သည်။ ဗုဓောသည် ယခုစေတီကြီး၏ တောင်ဖက်ရှိ ရွာကလေး၏ အမည်ဟုဆိုသည်။ ထိုကြောင့် ဗောဓိပုဗ္ဗေဟူသည်မှာ ဗုဓောရွာကျောင်းတော်ကြီးဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူသည်။ အချို့ကလည်း ဗောဓိပုဗ္ဗေသည် ပရဗဟူသော စကားမှလာသည်ဟုဆို၍၊ အချို့ကမူ မိနန်က ဗောဘာသာဖြင့် ဗုဒ္ဓမှ ဗုဓောဖြစ်လာသည်ဟုဆိုသည်။ ဗုဒ္ဓ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ထင်ရှားခြင်းအနက်ဖြစ်၍ တောင်ကုန်းပေါ်မှ ထင်ရှားသော ကျောင်းတော်ကြီးဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ မည်သို့ပင် အမျိုးမျိုးကြိဆစေကာမူ အဓိပ္ပာယ်များမှာ တခုနှင့်တခု မတိမ်းမယိမ်းပင် ဖြစ်ချေသည်။

ဗောဓိပုဗ္ဗေစေတီ၏ ဖြတ်ပိုင်းပုံ (အပေါ်)နှင့် စနစ်ပုံ(အောက်)

ဗုဒ္ဓအယူဝါဒဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများအနက် ဗောဓိရာဇာ ဗုဒ္ဓစေတီသည် အကြီးကျယ်ဆုံးဖြစ်သည်။ စေတီတော်၏ ကြည့်ညိဖွယ်ဖြစ်သော ဗိသုကာလက်ရာနှင့် ပန်းတမော့လက်ရာများသည် အထက်ပုံများတွင် ရှုမြင်ရသည်အတိုင်း ကမ္ဘာပေါ်၌ ကျော်စောလေသည်။

ဗောဓိရာဇာဗုဒ္ဓစေတီကို အနီးရှိ မီးတောင်များမှ ရရှိသော ကြာခိုက်ကျောက်မျိုးဖြင့် တည်ဆောက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ စေတီတော်၏ပုံတော်ကို အိန္ဒိယနိုင်ငံစေတီတော်များမှ အတုယူ၍ ဂျားဗားအနုပညာလက်ရာဖြင့် မွမ်းမံခဲ့သည်ဟု ယူဆဖွယ်ရှိသည်။ စေတီတော်၏ပန္နက်ပုံသည် လေးထောင့်ဖြစ်၍ မျက်နှာတဖက်လျှင် ၄၇၉ ပေရှိသည်။ ဖိနပ်တော်မှာသို့မဟုတ် ပန်းခုံမှအာလိန်၊ သို့မဟုတ် ပစ္စယာ ၅ဆင့် တက်သွား၍၊ ယင်းတို့အထက်၌ ကြည်းဝန်း ၃ ဆင့် ရှိပြန်သည်။ ယင်းတို့အထက် အလယ်ဗဟိုတွင် သပိတ်မှောက်၊ ငှက်ပျောပိုး၊ ထီးတို့ရှိလေသည်။ အာလိန် ၅ဆင့်တွင် မုခ်ဝအဆောင်ကလေးများရှိ၍ ယင်းအဆောင်ထဲ၌ လူ တကိုယ်နီးပါးရှိ ချာနိဗုဒ္ဓခေါ် ရုပ်တုတော်များကို တည်ထားကိုးကွယ်လေသည်။ ယင်းရုပ်တုတော်များသည် စုစုပေါင်း ၄၃၂ ဆူရှိသည်။ အပေါ်ဆုံးပစ္စယာတွင် ရုပ်ပွား ၆၄ ဆူရှိ၍ ကျန်ပစ္စယာ ၄ ဆူတွင် တဖက်တဖက်၌ ရုပ်ပွားတော် ၉၂ဆူရှိသည်။ အရှေ့ဖက်ရှိ ရုပ်ပွားတော်များသည် အက္ခောဘာယ (မြေညွှန်း) ပုံတော်၊ တောင်ဖက်ရုပ်ပွားတော်များသည် ရတနာသမ္ဘဝ (ဆုပေး) ပုံတော်၊ အနောက်ဖက်တွင် အမိတဘာ (တရားထိုင်) ပုံတော်၊ မြောက်ဖက်တွင် အမောဃသိဒ္ဓိ (ရန်ကင်း)ပုံတော်တို့ဖြစ်သည်။ ရုပ်ပွားတော်များနောက် ပစ္စယာလမ်းခြားလျက် စေတီတော်၏နံရံ ၄ ဆူတွင် တမော့လက်ရာများဖြင့် ထုလုပ်ထားသော စဉ့်ကင်းကျောက်ချပ်များကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ စေတီတော်အား တည်ဆောက်စဉ်က စဉ့်ကင်းကျောက်ချပ်ပေါင်း ၂,၀၀၀ ခန့် ရှိခဲ့ဟန်တူသော်လည်း ယခုအခါ ကျောက်ချပ်ရေ ၃,၃၀၀ ခန့်သာ ရှိတော့သည်။ ယင်းကျောက်ချပ်များကို တခုနှင့်တခု ဆက်၍အလျားလိုက် ချသွားမှု ၃ မိုင်ခန့်ရှည်မည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။

စေတီတော်ကြီး၏ အပေါ်ဆုံး ပစ္စယာနံရံတွင် စဉ့်ကင်း ၂ တန်းရှိသည်။ အပေါ်တန်းတွင် ဘုရားအလောင်းတော် သေတကေတုနတ်သားသည် လူ့ပြည်သို့ ကြည့်ခြင်းကြီး ငါးပါးဖြင့် ကြည့်ပြီးနောက် စုတေသည်မှ မိဂဒါဝန်တော၌ မြတ်

စွာဘုရားသခင် ဓမ္မစကြာတရားတော်ကို ဟောပြောသည်အထိ ရုပ်လုံးဖော်ထားသည့် စဉ့်ကင်းများရှိ၍၊ အောက်တန်းတွင် မဟာယာန ဗုဒ္ဓသာသနာအယူဝါဒဆိုင်ရာ ဖြစ်စဉ်အကြောင်းရပ် ဇာတ်များကို ရုပ်လုံးဖော်ထားသည့် စဉ့်ကင်းများရှိသည်။ အပေါ်တန်းတွင် စဉ့်ကင်းကျောက်ချပ် ၁၂၀ ရှိ၍၊ အောက်တန်းတွင်လည်း ၁၂၀ ရှိသည်။

ပစ္စယာ ၅ ဆူအထက်ရှိ ကြည်းဝန်း ၃ ဆင့်တွင် ခေါင်းလောင်းသဏ္ဍာန်စေတီ ၇၂ ဆူရှိသည်။ ပဌမအဆင့်တွင် ၃၂ ဆူ၊ ဒုတိယအဆင့်တွင် ၂၄ ဆူနှင့် တတိယအဆင့်တွင် ၁၆ ဆူ ရှိသည်။ စေတီတော်များ၏အတွင်း၌ ဝိရာဇဓန ရုပ်ပွားတော်များ စံပယ်လျက်ရှိသည်ကို ယင်းစေတီ၌ ပြုလုပ်ထားသည့် အတန်းလိုက် ဖောက်ထားသော မျက်ကွက်အပေါက်များမှ ဖူးတွေ့နိုင်သည်။ အောက်ပစ္စယာ ၅ ဆင့်၌ကဲ့သို့ ရုပ်လုံးများနှင့် အလှအပတန်ဆာ ဆင်ထားခြင်း မရှိဘဲ ရှင်းရှင်းပင် တည်ဆောက်ထားသည်။

ကြည်းဝန်းအထက် အလယ်ဗဟိုတည့်တည့်တွင် အဝန်း ၅၂ ပေရှိ ခေါင်းလောင်းပုံစေတီကြီးတဆူ ရှိသည်။ ဗောဓိရာဇာဗုဒ္ဓစေတီတော်ကြီးသည် ဖိနပ်တော်မှ အလယ်စေတီထိပ်အထိ အမြင့် ၁၁၅ ပေခန့်ရှိသည်။ စေတီတော်ကြီး၏ ပုံသဏ္ဍာန်သည် အကဲခတ်ရန် အလွန်ခက်သည်။ စစ်ကိုင်းမြို့ရှိ ကောင်းမှုတော်ကြီးသဖွယ် လုံးဝန်းသွားမယောင်ယောင်၊ ပိရမစ်သဖွယ် မြင့်မား ချွန်တက်သွားမယောင်ယောင် ယူဆရသည်။ ပထမပစ္စယာ ၆ ဆင့် တည်ဆောက်ထားပုံကို အကဲခတ်မှု စေတီတော်ကြီးသည် ကောင်းကင်သို့ မတ်မတ်ကြီး မြင့်တက်သွားမယောင်ထင်ရသည်။ သို့ရာတွင် ကြည်းဝန်း ၃ ဆင့် တည်ဆောက်ထားပုံကမူ အလယ်သို့ တဖြည်းဖြည်း စု၍စေတီတော်ကြီးအား ပုံပုံလေးလေးကြီး သဖွယ် ဖြစ်သွားစေသည်။

စေတီတော်ကြီးကို ၃ပိုင်း ခွဲခြားနိုင်သည်။ တပိုင်းနှင့် တပိုင်း လုံးဝ မတူချေ။ (၁) ပန်းခုံနှင့်ပစ္စယာ ၅ဆင့်၊ (၂) ကြည်းဝန်း ၃ဆင့်၊ (၃) ထိပ်ဆုံးမှစေတီတို့ဖြစ်သည်။ ပန်းခုံ

နှင့် ပစ္စယာ ၅ဆင့်တွင် စုလစ်မွန်းချွန်၊ ရုပ်လုံး စသည်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသလောက် ကြည်းဝန် ၃ ဆင့်တွင် တန်ဆာဆင်မှု လုံးဝမရှိဘဲ အဆုံးအစမရှိသော သံသရာကို ရည်ညွှန်းလို၍ အဝိုင်းပုံများနှင့် စေတီပုံများ တည်ထားဟန်ရှိသည်ဟု ယူဆရသည်။ တန်ဆာအမျိုးမျိုး ဆင်ထားသော ပစ္စယာ ၅ ဆင့်သည်ကား လောကီစည်းစိမ်တို့ဖြင့် အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ခံစားစံစားရာ ကာမဘုံကို ရည်ညွှန်းတည်ဆောက်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။

ဗောဇာပုဇော စေတီတော်ကြီးသည် နှစ်ပေါင်းများစွာ လေမိုးဒဏ်ခံခဲ့ရသဖြင့် ယိမ်းယိုင်ကျမည်သို့ ရှိလာရာ၊ ဒပ်ချ အန္တိယအစိုးရက ဖလော်ရင့် ၆၀,၀၀၀ (ပေါင်၅,၀၀၀)အကုန် အကျခံ၍ အင်ဂျင်နီယာ ဗိုလ်မှူးဗန်အပ်အား စေတီတော် ထိန်းသိမ်းရေးကို ကြီးမှူးဆောင်ရွက်စေခဲ့သည်။ ယခုလက်ရှိ အင်ဒိုနီးရှားအစိုးရကလည်း အနုပညာလက်ရာများ ပျက်စီးပျောက်ပျက်သွားခြင်း မရှိစေရန် ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းလျက် ရှိလေသည်။

ဗောလတစ်ပင်လယ်။ ။ဥရောပတိုက် အနောက်မြောက် ဖက်တွင် တည်ရှိသော ဗောလတစ်ပင်လယ်သည် ကုန်းတွင်း ပင်လယ်ကြီးဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ဥရောပတိုက် မြောက်ပိုင်းကမ်းရိုးတန်းနှင့် စကန်ဒီနေဗီးယန်းကျွန်းဆွယ်တို့ကို ပိုင်းခြားထားသော ရေပြင်ကြီးလည်းဖြစ်သည်။ ရှေးအခါက ယင်းကို မဲယားဆူအေဗီကမ်ဟူ၍၎င်း၊ တခါတရံ အရှေ့ပင်လယ်ဟူ၍၎င်း ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ ဗောလတစ်ပင်လယ်၏ မြောက်ဖက်တွင် ဆွီဒင်နှင့် ဖင်းလန်နိုင်ငံ၊ အရှေ့ဖက်တွင် ရုရှနိုင်ငံ၊ တောင်ဖက်တွင် ဂျာမနီနှင့် ပိုလန်နိုင်ငံ၊ အနောက်ဖက်တွင် ဒိန်းမတ်နှင့် ဆွီဒင်နိုင်ငံတို့ အသီးသီးဝန်းရံလျက်ရှိသည်။ ဗောလတစ်ပင်လယ်သည် ရုရှနိုင်ငံမှ အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာဖက်သို့ ထွက်ရာ တခုတည်းသော အနောက်ဖက်ရေကြောင်းလမ်းပေါက်ဖြစ်သည်။

ဗောလတစ်ပင်လယ်သည် အနောက်တောင်မှ အရှေ့မြောက်အထိ အလျားမိုင် ၉၀၀ ကျော်၍ အကျယ်မှာမူ အကျဉ်းဆုံး ၄၅ မိုင်ခန့်ရှိကာ အကျယ်ဆုံးနေရာ၌ ၁၄၅ မိုင်ခန့် ရှိသည်။ မြောက်ဖက်ရှိ ဗော့သနီးယားကျွန်း၊ အရှေ့ဖက်ရှိ ဖင်းလန်ကျွန်းနှင့် ရိုဂါကျွန်း၊ ဒန်းဇစ်ပင်လယ်အော် အပါအဝင် ပင်လယ်အော်ပေါင်းများစွာကို ထည့်သွင်းလျှင် စုစုပေါင်းစတုရန်းမိုင် ၁၇၀,၀၀၀ ခန့်ကျယ်ဝန်းရာ ကက်စပျန်ပင်လယ်ခန့် ကြီးသည်။(ကက်စပျန်ပင်လယ်-၅။)ယင်းသည် ရေတိမ်၍ ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် ပေ ၁၈၀ ခန့်သာ နက်သည်။ ဂျီတဝေါကျွန်းနှင့် ခပ်လှမ်းလှမ်းတွင် ဗောလတစ်ပင်လယ်သည် အနက်ဆုံးဖြစ်၍ ပေ ၁,၃၈၀ ခန့်နက်သည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းသည် မိုင် ၅,၀၀၀ ခန့်ရှည်သည်။ အရှေ့နှင့် တောင်ဖက်ကမ်း

သည် နိမ့်၍ အနောက်ဖက်ကမ်းသည် မြင့်ပြီးလျှင် ကျောက်ဆောင် ထူထပ်သည်။ ယင်းပင်လယ်အတွင်းသို့ ရေဆင်းဧရိယာပေါင်း ၇၀၀,၀၀၀ခန့်ဖြင့် မြစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော် စီးဝင်သည့်အနက် အထင်ရှားဆုံးမှာ နီဗာ၊ ဒွီန၊ နီမင်း၊ သို့မဟုတ် မဲမယ်၊ ဗစ္စဘျူလ၊ အိုဒါ စသောမြစ်များဖြစ်သည်။ ဗောလတစ်ပင်လယ်တွင်း၌ ကျွန်းပေါင်း မြောက်များစွာရှိသည့်အနက် ဒိန်းမတ်ပိုင် ဗွန်ဟုမ်း၊ ဇီးလန်နှင့် ဖူးနန်းကျွန်း၊ ဆွီဒင်ပိုင် ယတ်တလန်နှင့်အီးလန်ကျွန်း၊ ဂျာမနီပိုင် ရူးဂင်းကျွန်း၊ ဖင်းလန်ပိုင် အားလန်ကျွန်း၊ ရုရှပိုင် အီဇယ်ကျွန်း၊ ဒဲဂီးကျွန်း၊ စတန်စကာကျွန်းနှင့် ကော့တလီနာကျွန်းတို့သည် ထင်ရှားသောကျွန်းများ ဖြစ်သည်။

ဗောလတစ်ပင်လယ်တွင်းသို့ မြစ်များစွာစီးဝင်သဖြင့် ရေချိုများစွာ ဝင်ရောက်သည်က တကြောင်း၊ ပင်လယ်မှ ထွက်ပေါက်ဖြစ်သော ဂရိတ်ဗွဲ၊ လစ်တဲဗွဲနှင့်ဆောင်းရေလက်ကြားများကလည်း ရေတိမ်၍ ကျဉ်းမြောင်းသောကြောင့် တကြောင်း၊ အအေးပိုင်းဇုန်တွင် တည်ရှိ၍ ရေများသည် ရေခိုးရေငွေ့အဖြစ် ခန်းခြောက်မသွားခြင်းကြောင့် တကြောင်း တို့ကြောင့် ဗောလတစ်ပင်လယ်ရေသည် ဆားငန်နည်းသည်။ ပင်လယ်ကွေ့အတွင်း ရေမျက်နှာပြင် ရေသည် ၁ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သာငန်၍ ရေနက်ရာမှရေသည် ၁၂ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၁၆ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သာ ငန်သည်။ ယင်းသို့ ရေငန်သက်သာမှုကြောင့် ရေခဲလွယ်သဖြင့် ဗော့သနီးယားနှင့် ဖင်းလန်ကျွန်းသည် ဆောင်းတွင်းတိုင်း ရေခဲပြင် ဖြစ်နေ၍၊ ဗောလတစ်ပင်လယ် အလယ်ပိုင်း၌ ရေခဲစိုင်းများဖြင့် ပြုန်းနေတတ်ပြီးလျှင်၊ ပင်လယ်ထွက်ပေါက် ရေလက်ကြားများသည် ပိတ်ဆို့နေတတ်လေသည်။ နိုဝင်ဘာလ၊ ဒီဇင်ဘာလများတွင် ရေစဲ၍ မတ်လ၊ ဧပြီလအထိရေခဲနေတတ်သည်။ မေလလောက်တွင် ရေခဲခြင်း လုံးဝ မရှိတော့ချေ။ ရေတက်ရေကျလည်း အနည်းငယ်သာရှိသည်။

ဗောလတစ်ပင်လယ်ကမ်းပေါ်၌ ကိုပင်ဟားဂင်း၊ စတော့ဟုမ်း၊ဟဲလဆင်းကီး၊လီနင်ဂရက်၊ ကရုန်းစတတ်၊ ရီးဂါ၊ မဲမယ်၊ ကေးနစ္စဗတ်၊ဒန်းဇစ်၊ဂဒီနား၊ စတက်တင်၊ ကီး စသော ထင်ရှားသည့် ဆိပ်ကမ်းမြို့များ ရှိသည့်အနက် ကိုပင်ဟားဂင်းမြို့သည် အကြီးအကျယ်ဆုံး ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်လေသည်။ ဆွီဒင်နိုင်ငံမှ ဗောလတစ်ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့များ အနက် တောင်ဖက်ကမ်းမှ မြို့များ၌သာ ဆောင်းတွင်း၌ သင်္ဘောများ ဆိုက်ကပ်နိုင်သည်။ ဖင်းလန်ဆိပ်ကမ်းမြို့များအနက် အနောက်တောင်ကမ်းခြေရှိ ဆိပ်ကမ်းမြို့များမှတစ်ပါး ကျန်မြို့များသည် ဆောင်းရာသီ၌ ဝင်ထွက်သွားလာ၍ မရအောင် ရေခဲပြင်များ ဖြစ်နေလေသည်။ ဂျာမနီဆိပ်ကမ်းများမှာမူ အမြဲတစေမဟုတ်ဘဲ တခါတရံသာ ပိတ်ဆို့နေလေ့ရှိသည်။ ၁၃၂၄ ခုနှစ်ခန့်က ဗောလတစ်ပင်လယ်ပြင်သည် ရေအလွန်ခဲ

သွားရာ ဂျာမနီနှင့်ဒိန်းမတ်နိုင်ငံမှ ဆွီဒင်နိုင်ငံသို့ တောက်လျှောက် သွားလာနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၆၅၈ ခုနှစ်တွင် ဆွီဒင်ဘုရင် ဒဿမချားသည် စစ်သည်တော်များနှင့်အတူ ဂျာမနီနိုင်ငံသို့ တောက်လျှောက် စစ်ချီနိုင်သည်အထိ ရေခဲပြင်ကြီး ဖြစ်ခဲ့ဖူးလေသည်။

ဗောလတစ်ပင်လယ်မှ မြောက်ပင်လယ်သို့ ထွက်ရန် ဒိန်းမတ်ရေလက်ကြားများသာမက ယတ်တာတူးမြောင်းနှင့် ကီးတူးမြောင်းလမ်းတို့လည်း ရှိလေသည်။ ယတ်တာတူးမြောင်းသည် ယခုတဗောယီနှင့် စတော့ဟုမ်းမြို့ကြားရှိ ဆွီဒင် ရေအိုင်ဒေသကို ဖြတ်ကာ ဖောက်ထားခြင်းဖြစ်၍ သင်္ဘောငယ်များသာ ဝင်ထွက်သွားလာနိုင်သည်။ ၁၈၉၅ ခုနှစ်က ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော ကီးတူးမြောင်းမှာမူ ကီးမြို့နှင့် ဗရင့်စပစ်တဲမြို့တို့ကို ဆက်သွယ်၍ ဖောက်ထားပြီးလျှင် ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများ ဝင်ထွက်သွားလာနိုင်သည်။(ကီးတူး မြောင်း-ရှု။)

ဗောလတစ်ပင်လယ် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ နိုင်ငံများမှ သစ်နှင့် သစ်ထွက်ပစ္စည်း၊ သားရေ၊ သံ၊ ကျောက်မီးသွေး စသည်တို့ ထွက်လေသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ လွတ်မြောက်ရေးကြိုးပမ်းခဲ့သူ ဆူဘတ် ချန္နရာဗို.

ဗို.ဆူဘတ်ချန္နရာ (ခရစ် ၁၈၉၇-၁၉၄၅)။ ဆူဘတ်ချန္နရာဗိုသည် အိန္ဒိယအမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီး တဦးဖြစ်၍ ပစ္စည်းဥစ္စာကုံလုံကြွယ်ဝသော မိဘများမှ ဖွားမြင်သူ ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလန်ပြည် ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်တွင် ပညာသင်ကြားပြီးနောက်၊ အိုင်. စီ. အက်ခေါ် အိန္ဒိယ ပဋိညာဉ်ခံဝန်ထမ်းရာထူးကို ဆုတ်ခူးရရှိခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း မျိုးချစ်စိတ်ပြင်းထန်လှသော ဗိုသည် အိုင်စီအက်ရာထူးကို ဗြိတိသျှတို့၏ သစ္စာတော်ခံ ကျွန်အကြီးစားမျှသာဖြစ်သည်ဟု ခံမင်နှစ်သက်ခြင်း မရှိသဖြင့်၊ ထိုရာထူးကို ရရှိပြီးနောက် တနှစ်အကြာတွင် နုတ်ထွက်လိုက်လေသည်။

ယင်းသို့ ရာထူးမှ နုတ်ထွက်ပြီးနောက် ဗိုသည် အမျိုးသားလှုပ်ရှားမှုများတွင် စတင်ဝင်ရောက် ဆောင်ရွက်လေသည်။ ၁၉၂၆ ခုနှစ်မှ ၁၉၂၉ ခုနှစ်အထိ ဗင်္ဂလားပြည်နယ် ဥပဒေပြုကောင်စီအဖွဲ့ဝင် တဦးဖြစ်၍ ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် ဗင်္ဂလားပြည်နယ် အမျိုးသားကွန်ဂရက်အဖွဲ့၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်း ခံရသည်။ သို့ရာတွင် သူ၏ ပြင်းထန်လှသော နိုင်ငံရေးအယူအဆများကြောင့် ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် ဗိုအား ကွန်ဂရက်မှ ထုတ်ပယ်လိုက်လေသည်။

ဗိုသည် သူ၏မိတ်ဆွေများနှင့်အတူ ပူးပေါင်း၍ “ဖောဝပ်” အမည်ရှိ အမျိုးသား နေ့စဉ်သတင်းစာ တစောင်ကို ဦးစီးထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကွန်ဂရက်အဖွဲ့ကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တင်မြှောက်ခြင်းခံရသည်။ ထိုနောက် ဗြိတိသျှအစိုးရအား အာဏာဖီဆန်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ခဲ့ရာ၊ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဇူ

လိုင်လတွင် ကာလကတ္တားမြို့သေတွင်းအထိမ်းအမှတ်ကျောက်တိုင်ကို ဖျက်ဆီးရန် အားထုတ်မှုဖြင့် အဖမ်းခံရသည်။ ဗိုသည် ထောင်မှ တိတ်တဆိတ် ထွက်ပြီးလျှင် ဂျာမနီနိုင်ငံသို့ သွားရောက်၍ ဟစ်တလာနှင့် တွေ့ဆုံလေသည်။ ထိုမှ တဖန် ဂျပန်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။ ဂျပန်နိုင်ငံတွင် အိုင်. အင်. အေ ခေါ် အိန္ဒိယ အမျိုးသားတပ်မတော်ကို ဖွဲ့စည်းပြီးနောက်၊ ဂျပန်တပ်များနှင့်အတူ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာသည်။ ဗို၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဂျပန်၏ အကူအညီဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှတို့ လက်အောက်မှ လွတ်မြောက်အောင် ကြိုးပမ်းရန်ဖြစ်သည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် လွတ်လပ်သော အိန္ဒိယနိုင်ငံ ယာယီအစိုးရအဖွဲ့ခေါင်းဆောင် ဖြစ်လာသည်။

ဂျပန်တို့ စစ်ရေးရှုံးနိမ့်၍ မြန်မာနိုင်ငံမှဆုတ်ခွာသွားကြရသောအခါ ဗိုလည်း လိုက်ပါသွားရလေသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံမှ ဂျပန်နိုင်ငံသို့ အပြန်လမ်းခရီး၌ လေယာဉ်ပျံ ပျက်ကျသဖြင့် ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။

ဗိုဂိုးတားမြို့။ ဗိုဂိုးတားမြို့သည် တောင်အမေရိကတိုက်ရှိ ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံ၏မြို့တော်ဖြစ်၍ ကွန်ဒီနာမားကားနယ်တွင် တည်ရှိသည်။ ပင်လယ်ပြင်အထက်ပေ ၈၆၀၀ ကျော် အမြင့်တွင်တည်ရှိ၍၊ အီကွေတာမျဉ်းမြောက်ဖက် ၄၃၆° သာ ကွာဝေးသည်။ မြို့၏ ၃ ဖက် ၃ တန်တွင် မိုင်၃၀ ကွာ

လှမ်းသည်အထိ မြေဩဇာထက်သန်သော လွင်ပြင်မြင့်ကြီး တည်ရှိ၍၊ အရှေ့ဖက်တွင်မှ လာဂျါဒါလုနှင့် မွန်ဆာရိတ် တောင်ထွတ်ကြီး ၂ခုက မိုးနေရာ၊ ဗိုဂိုးတားမြို့သည် နှင်း ဖုံးသည့် တောင်ထွတ်များ၏ ရှုခင်းဖြင့် အလွန်လှပလျက် ရှိသည်။ မက်သားလေးနားမြစ်၏ မြစ်လက်တက်များဖြစ် သော ဆန်ဖရန်စစ္စကိုနှင့် ဆန်အေဂတ်စတန်မြစ်တို့သည် မြို့ ကို ဖြတ်၍ စီးဆင်းလျက်ရှိသည်။

ဗိုဂိုးတားမြို့ကို ၁၅၃၈ ခုနှစ်တွင် ဝှန်းသလိုဟိမေးနိုပဲသေ ကေးဆသားဆိုသူက စတည်သည်။ စပိန်နိုင်ငံရှိ သူ၏မွေးရပ် မြို့နှင့် ချစ်ဗကပ်နယ်၏ တောင်ဖက်မြို့တော်ဖြစ်သော ဗကာ တာမြို့အမည် ၂ ခုကို ပေါင်း၍ ဆန်တာဖီးသေဗိုဂိုးတားဟု ခေါ်ခဲ့ရာမှ ဗိုဂိုးတားမြို့ဟု တွင်လာသည်။ ဗိုဂိုးတားမြို့သည် အီကွေတာနှင့်နီးသော်လည်း၊ တောင်မြင့်ပေါ်တွင် တည်ရှိနေ သဖြင့် ရာသီဥတုကောင်းမွန်သောကြောင့် လူနေစည်ကား လာရာ၊ ၁၅၉၈ ခုနှစ်တွင် စပိန်ကိုလိုနီဖြစ်သော နယူးဂရာနဒါ နယ်၏ဘုရင်ခံ ရုံးစိုက်မြို့တော် ဖြစ်လာသည်။ ၁၈၂၁ ခုနှစ်တွင် ဂရန်းကိုလုံးဗီးယားနယ်၏ မြို့တော် ဖြစ်လာပြီးနောက်၊ ၁၈၃၁ ခုနှစ်တွင် နောင် ကိုလုံးဗီးယားသမ္မတနိုင်ငံဟု အမည် တွင်လာသော နယူးဂရာနဒါ သမ္မတနိုင်ငံတော် ဖြစ်လာ သေးသည်။

ဗိုဂိုးတားမြို့သည် မြစ်ကမ်းပေါ်တွင်တည်ရှိနေသဖြင့် ရေ ကြောင်းအဆက်အသွယ် လွယ်ကူသည်။ ထိုပြင် မီးရထား လမ်းများလည်း တိုးတက်ဖောက်လုပ်လျက်ရှိသဖြင့် ကူးသန်း သွားလာရေး မခက်ခဲလှချေ။ ပစ်ဖိတ်ကမ်းခြေရှိ ဗွေနာဗင် တူးအား ဆိပ်ကမ်းမြို့အထိ မီးရထားလမ်း ဖောက်လုပ်ဆက် သွယ်ထားသည်။ ယခုအခါ ဗိုဂိုးတားမြို့တွင် လေဆိပ်ကောင်း တခု ဆောက်လုပ်ပြီး ဖြစ်ရာ၊ ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံတွင်းရှိ မြို့ကြီးတိုင်းသို့ နေ့စဉ် လေယာဉ်အဆက်အသွယ် ရှိသည်။ ကယ်ရစ်ဗျန် ပင်လယ်ကမ်းခြေပေါ်ရှိ ဖာရန်ကီးယားမြို့သို့ ဗိုဂိုးတားမြို့မှ ကုန်းလမ်းခရီးဖြင့်သွားသော် ၇၂ ရက်ကြာ သော်လည်း ယင်းမြို့ ၂မြို့ လေကြောင်း အဆက်အသွယ်ရှိပြီး ဖြစ်သဖြင့် လေကြောင်းဖြင့် ၂ နာရီနှင့် ရောက်နိုင်သည်။ ထိုကြောင့် ဗိုဂိုးတားမြို့သည် ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံ၏ ရောင်း ဝယ်ဖောက်ကားရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စာပေယဉ်ကျေး မှုနှင့် အနုပညာ ဗဟိုအချက်အချာ မြို့ကြီး ဖြစ်သည်။ အ ထည်အလိပ်၊ ဗီလတ်မြေ၊ ရေမွှေး၊ ဗီယာ၊ သကြား၊ သုတ် ဆေး၊ ဂျုံမှုန့်၊ မီးခြစ်နှင့် ချောကလက်၊ သားရေထည်ပစ္စည်း စသည် ထုတ်လုပ်သော စက်ရုံကြီးများရှိသည်။ ဝန်းကျင်ရှိ လွင်ပြင်ဒေသတွင် သိုး နွား တိရစ္ဆာန်များ မွေးမြူ၍ အချို့ နေရာတွင် ဂျုံ၊ မုယော၊ သစ်တော်သီး၊ ပန်းသီး၊ မက်မုံသီး များကို စိုက်ပျိုးကြသည်။ ယင်းထွက်ကုန်များကို နိုင်ငံခြား သို့ အမြောက်အမြား တင်ပို့သည်။

ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာအရာတွင်လည်း ဗိုဂိုးတားမြို့သည် တောင်အမေရိကတိုက် တတိုက်လုံးတွင် အထင်ရှားဆုံးဖြစ် သည်။ ထိုကြောင့် 'တောင်အမေရိကတိုက်၏ အက်သင်း မြို့' ဟုပင် ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။ ၁၅၇၂ ခုနှစ်က တည် ထောင်ခဲ့သော အမျိုးသားတက္ကသိုလ်သည်၎င်း၊ ၁၆၀၄ ခု နှစ်က တည်ထောင်ခဲ့သော ဆန်ဗာတိုလိုမေအမျိုးသားကော လိပ်သည်၎င်း၊ ၁၆၅၃ ခုနှစ်က တည်ထောင်ခဲ့သော ဂျက်ဇူး အစ်ကောလိပ်သည်၎င်း၊ ဥပဒေပညာ၌ ကျော်ကြားသော အခြားတက္ကသိုလ် ၂ခုသည်၎င်း ဗိုဂိုးတားမြို့၏ စာပေ အနု ပညာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများဖြစ်သည်။ ထိုပြင် ၁၈၂၃ ခုနှစ်က တည်ထောင်ခဲ့သော အမျိုးသားပြ တိုက်၊ နက္ခတ်ကြည့်မျှော်စင် ကြီး၊ စာကြည့်ပိဋကတ်တိုက်၊ ဂီတပညာသင်ကျောင်း စသည်တို့လည်း အထင်အရှား ရှိ သည်။

မြို့ပေါ်တွင် ၁၆ရာစုနှစ်နှင့်၁၇ရာစုနှစ်များက တည်ဆောက် ခဲ့သော ဘုရားရှိခိုးကျောင်း စသော ရှေးဟောင်းအဆောက် အအုံကြီးများနှင့်အတူ သမ္မတအိမ်တော်၊ အစိုးရရုံး၊ လွှတ် တော် စသော ခေတ်မီ အဆောက်အအုံကြီးပေါင်းများစွာ ကိုလည်း တွေ့နိုင်သည်။

ဗိုဂိုးတားမြို့၏ လူဦးရေသည် ၁၉၅၉ ခုနှစ် ခန့်မှန်း သန်းခေါင်စာရင်းအရ ၁,၁၈၀,၀၀၀ ဖြစ်လေသည်။

ဗိုလ်စားငှက် ။ ။ စခိုက်ငှက်-ရှု။

ဗိုလ်စားပဲပင် ။ ။ ဗိုလ်စားပဲပင်သည် လီဂူမီနိုးစီးမျိုးရင်း၊ ပက်ပီလီအိုနိုက်ဒီး မျိုးရင်းခွဲ၏ ဖာစီအိုလပ် မျိုးစိတ်တွင် ပါဝင်သော ပဲပင်မျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းကို ရုက္ခဗေဒ အလို အားဖြင့် ဖာစီအိုလပ် ဗာလဂါရစ်ဟု ခေါ်သည်။

ဗိုလ်စားပဲပင်ကို အမေရိကတိုက် အလယ်ပိုင်းနှင့်တောင် အမေရိကတိုက်ရှိ တိုင်းရင်းသားတို့က ပဌမဦးဆုံး စိုက်ပျိုး ခဲ့သည်။ ၁၆ ရာစုနှစ်တွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံ၌လည်း စိုက်ပျိုးခဲ့ သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် စတင်ပေါက်ရောက်သော အပင်ဖြစ် သည်ဟု အဆိုရှိသော်လည်း၊ အယ်လဖုန်းဒေကွန်ဒိုးဆိုသူက ဗိုလ်စားပဲပင်သည် တောင်အမေရိကတိုက်တွင် မူလပေါက် ရောက်သော အပင်ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ဗိုလ် စားပဲစေ့ဟု ထင်မှတ်ရသော အစေ့နှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ ပေါက် အခြားပဲစေ့များကို ခုနှစ်သက္ကရာဇ် အသေအချာ မဖော်ပြနိုင်သည့် အချိန်ကတည်းက တည်ဆောက်ခဲ့သော ပီးရူးဗီးယန်း သင်းချိုင်းဂူများတွင် တွေ့ရသည်။

ပင်ထောင်မျိုး၊ ပင်နွယ်မျိုးဟူ၍ ဗိုလ်စားပဲပင် ၂မျိုးရှိ သည်။ နှစ်စဉ် စိုက်ပျိုးရသော အပင်မျိုး ဖြစ်သည်။ အရိုင်း ပေါက်သည့် ဗိုလ်စားပဲပင်ဟူ၍ မည်သည့်ဒေသတွင်မျှ မတွေ့

ရချေ။ ရွက်ဖြာ ၃ ရွက်ပါရှိသည့် ရွက်ပေါင်းများမှာ ချွန်ချွန် အရွက်အနားတွင် ခွေးသွားစိပ် မပါရှိချေ။ အပွင့်များမှာ အဖြူရောင်၊ သို့မဟုတ် ဝါကြန့်ကြန့်ရောင်ဖြစ်သည်။ ခရမ်းရောင်သန်းသည့် အပွင့်များလည်း ရှိသေးသည်။ အရွယ်အားဖြင့် အလျားလက်မဝက်ခန့်ရှိသည်။ အပွင့်တွင် ဝတ်ဆံဖို ၁၀ ခု ရှိသည့်အနက် ၉ ခုမှာ တသားတည်း ပေါင်းစပ်နေပြီးလျှင် ကျန် ၁ ခုမှာ သက်သက်လွတ်လျက်ရှိသည်။

ဗိုလ်စားပဲသီးသည် နှစ်မြောင်းကွဲ သီးတောင့်မျိုး ဖြစ်၍ ယေဘုယျအားဖြင့် အလျား ၆ လက်မခန့် ရှည်သော်လည်း ၆ လက်မထက်ရှည်သော သီးတောင့်များကိုလည်း တွေ့ရသည်။ သီးတောင့်တွင် အစေ့များပါရှိသည်။ အစေ့များ၏ အရောင်မှာ အဖြူ၊ အညို၊ သို့မဟုတ် နီကျင်ကျင် ရောင်ဖြစ်သည်။ အပြာရောင်မှ အနက်ရောင်ထိ အရောင်အမျိုးမျိုး ကွဲပြားလျက် ရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရသေးသည်။

ဗိုလ်စားပဲကို ပြင်သစ်ပဲ၊ ပဲပုတောင့် ဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။ ပြင်သစ်ပဲဟု ခေါ်ဆိုသော်လည်း ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ လာသောပဲမျိုး မဟုတ်ပေ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ကနေဒါ၊ ဂရိတ်ဗြိတိန်၊ ဥရောပတိုက်မြောက်ပိုင်း၊ အိန္ဒိယ၊ မြန်မာ စသောနိုင်ငံများတွင် စိုက်ပျိုးသည့်အပင်ဖြစ်သည်။ လွင်ပြင်မြေပြန့်များမှာထက် ကုန်းမြေမြင့်များတွင် ပိုမိုသန်စွမ်းသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ မြေညီအရပ်ဒေသတွင် ဩဂုတ်လလယ်မှ အောက်တိုဘာလထိ စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ ကုန်းမြင့်အရပ်ဒေသများတွင်မူ ဧပြီလမှ ဇွန်လအထိ စိုက်ပျိုးကြ၏။ ဗိုလ်စားပဲပင်သည် အလင်းကို ကြိုက်သော်လည်း၊ နေပူကိုမူ မနှစ်သက်ပေ။ ကွင်းပြင်၊ လဟာပြင် စသည်တို့တွင် စိုက်ပျိုးခြင်းထက် သစ်ပင်အကာအကွယ်ရှိသော ဥယျာဉ်ပန်းခြံများ၌ စိုက်သင့်ပေသည်။ သို့ရာတွင် လောင်းရိပ်ကျသည့် နေရာ၌ ကား ကောင်းစွာရင်သန်ခြင်း မရှိချေ။ မာကျစ်သော မြေမျိုး၌ ဗိုလ်စားပဲကို စိုက်၍မရချေ။ မိုးမကုန်မီစိုက်လျှင် မြောင်းဖော်၍ စိုက်ရသည်။ စိုစွတ်သောရာသီတွင် ရေမလိုသော်လည်း၊ မြောက်သွေသောရာသီတွင် မြောင်းကိုတပတ်တကြိမ် ရေသွင်းပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် နေ့စဉ် ရေပက်ဖျန်းပေးခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်ပေးရသည်။ စိုက်ပျိုးစဉ်တွင် မြေကို မကျစ်စေရန် မကြာမကြာ တူးဆွ၍ ပေါင်းမြက်များကို သင်ပေးနိုင်က သာ၍ကောင်း၏။ အစေ့ချသည့်အခါ ၆ လက်မစီခြား၍ မြေတွင် အနက်တလက်မခန့်မြှုပ်အောင် အစေ့ချသင့်သည်။ ဗိုလ်စားပဲပင် တတန်းနှင့် တတန်းကို တပေခွဲခန့် ခြားစေရမည်။

ပင်နှယ်မျိုးဖြစ်သော ဗိုလ်စားပဲကို မေမြို့ပဲသီးတောင့်၊ သို့မဟုတ် ဗိုလ်စားပဲ တိုင်ထောင်မျိုးဟု ခေါ်သည်။ အပင်နှယ်တက်စေရန် စင်မထိုးရဘဲ ဝါးလက်၊ သို့မဟုတ် ဝါးတိုင် စသည်ကို ထောင်ပေးရသည်။ အပင်မှာ လူတရပ်ခန့် နှယ်

တက်လျက် အသီးသီးသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် မိုးရွာစတွင် စိုက်သည်။ မိုးကုန်လျှင် မစိုက်တော့ချေ။ သို့သော် စမ်းရေ ရသည့်ဒေသတွင် ရေပေးသွင်း၍ စိုက်ပျိုးသဖြင့် တနှစ်ပတ်လုံး ဗိုလ်စားပဲကို စားသုံးရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ ဆောင်းရာသီနှင့် နွေမကူးမီစပ်ကြားတွင် စိုက်ပျိုးသည်။ သို့ရာတွင် ပူပြင်းသော ရာသီရောက်လျှင် ပင်နှယ်မျိုး ဗိုလ်စားပဲပင်ကို မစိုက်တော့ချေ။

ဗိုလ်တဲငှက်။ ။ငှက်သူဇိုး- ရှ။

ဗိုနပတ်,နပိုလီယန် ။ ။နပိုလီယန် ဘုရင်များ-ရှ။

ဗိုနာ လော။ ။ လော,အန်ဒရူး ဗိုနာ-ရှ။

ဗိုလ်တာ,ကောင့်အယ်လက်ဇန္ဒြီ (ခရစ်၁၇၄၅ - ၁၈၂၇)

။ ။ဣတလျာလူမျိုး ရူပဗေဒပညာရှင် ကောင့်အယ်လက်ဇန္ဒြီဗိုလ်တာသည် လျှပ်စစ်ပညာ လက်တွေ့ရှာဖွေလေ့လာသူတို့တွင် ရှေ့ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး တဦးဖြစ်သည်။ ဗိုလ်တာအား ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် လျှပ်စစ်ဖိအားယူနစ်ကို ဗို့ဟု မှည့်ခေါ်ထားကြသည်။

ဗိုလ်တာကို ဣတလီနိုင်ငံ ကိုးမိုးမြို့၌ ၁၇၄၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ဂုဏ်သရေရှိ မိဘတို့မှ ဖွားမြင်သည်။ ၁၇၆၉ ခုနှစ်နှင့် ၁၇၇၁ ခုနှစ်များတွင် လျှပ်စစ်ဆိုင်ရာ စက်သစ်တခုအကြောင်း စာတမ်း ၂စောင်ရေးသား ထုတ်ဝေသည်တွင် နာမည်ကြီးလာသည်။ ၁၇၇၄ ခုနှစ်တွင် ကိုးမိုးမြို့တော်ဝင်ကျောင်းတွင် ရူပဗေဒပါမောက္ခဖြစ်လာ၍၊ ၁၇၇၉ ခုတွင် ပါးစီးယားတက္ကသိုလ်၌ သဘာဝယထာဘူတပညာ (ရူပဗေဒ) ပါမောက္ခ အဖြစ် ပြောင်းရွှေ့ခန့်အပ်ခြင်း ခံရသည်။ သူသည် ၁၇၇၇ ခုနှစ်ကပင် အီလက်ထရိုဗောရပ်ခေါ် လျှပ်စစ်ဓာတ်လုပ် ကိရိယာနှင့် အီလက်ထရိုစကုပ်ခေါ် လျှပ်စစ်ပြတို့ကို တီထွင်ခဲ့ရာမှအစ လျှပ်စစ်ပညာ လောကတွင် ထင်ရှားသော တိုးတက်မှုများ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ဗိုလ်တာသည် ရေသေတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဗလုံစီများကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ဓာတ်ငွေ့များအကြောင်း အဖိုးတန်အချက်အလက်များကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သည်။ လျှပ်စစ်ပစ္စုတို၊ ယူဒီအိုမီတာ၊ လျှပ်စစ်ကွန်ဒင်ဆား စသည်တို့သည် ဗိုလ်တာ၏ တီထွင်မှုများ ဖြစ်သည်။ ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဗို့လတ်တိုင်ပိုင်းခေါ် လျှပ်စစ်ဗက်ထရီအိုးကို တီထွင်ပြုလုပ်လိုက်ရာ အထူးပင် နာမည်ကြီးလာသည်။ ၁၇၄၉ ခုနှစ်တွင် သူ၏ ကွန်ဒင်ဆား အကြောင်းစာတမ်းအတွက် လန်ဒန်မြို့ တော်ဝင်အသင်းကြီးမှ ကော့ပလီယန်တံဆိပ်ကို ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ဗိုလ်တာတီထွင်သော လျှပ်စစ်ကိရိယာများအကြောင်းကို ပြင်သစ်

ဘုရင်နုပိုလီယန် ကြားသိသောအခါ၊ ၁၈၀၁ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်တားအား ပါရစ်မြို့သို့လာရောက်၍ သူ၏ တီထွင်မှုများ အကြောင်း ဟောပြောစေရာ အထူးပင်အားရသဖြင့် ရွှေတံဆိပ်ချီးမြှင့်သည်။ သို့ဖြင့် ဗိုလ်တားသည် လီဂျန်း-အော့-အော်နာ ဘွဲ့တံဆိပ်နှင့် အိုင်ယန်းကရောင်း ဘွဲ့တံဆိပ်ကို ရရှိရုံမက ကောင့်ဘွဲ့ကိုပါ အပ်နှင်းခြင်းခံရသည်။

ဗိုလ်တားသည် ၁၈၀၄ ခုနှစ်တွင် လုပ်ငန်းမှ အနားယူခဲ့သည်။ ၁၈၂၇ ခုနှစ် မတ်လ ၅ ရက်နေ့တွင်ကိုးမိုးမြို့၌ပင် ကွယ်လွန်လေသည်။

ဗိုလ်စား,ဆိုင်မွန် (ခရစ် ၁၇၈၃-၁၈၃၀) ။ ဆိုင်မွန်ကို လစ်ဗားသည် တောင်အမေရိကတိုက် မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနှင့် နိုင်ငံပြု သုခမိန် ဖြစ်သည်။ တောင်အမေရိက နိုင်ငံများကို စပိန်အစိုးရ လက်အောက်မှ လွတ်မြောက်စေရန် ကြိုးစားဆောင်ရွက်သူ ဖြစ်သဖြင့် သူ့အား “ကယ်တင်သူ” ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ “တောင်အမေရိက ကျော့ဝါရှင်တန်” ဟုလည်း တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ (ဝါရှင်တန်, ကျော့ -ရှူ။)

ဗိုလ်စားကို ထိုစဉ်က စပိန်ကိုလိုနီဖြစ်နေသော ဗင်နီဇွီးလားပြည် ကရကပ်မြို့တွင် ၁၇၈၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ဗိုလ်စား၏မိဘများသည် အုပ်ချုပ်ရေး

ဗိုလ်စားဗီးယားနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးကို ရှေ့ဆောင်ရယူပေးခဲ့သူ ဆိုင်မွန်ဗိုလ်စား

လူတန်းစားလောကမှ ကြွယ်ဝချမ်းသာသူများ ဖြစ်ကြသည်။ စပိန်နိုင်ငံ မဒရစ်မြို့တော်သို့ ဥပဒေပညာ သွားရောက် သင်ယူပြီးနောက်၊ ဥရောပတစ်ဝှမ်း လှည့်လည် သွားလာခဲ့သည်။

ဗိုလ်စားသည် ကရကပ်မြို့၌ ၁၈၀၁ ခုနှစ်မှ ၁၈၀၄ခုနှစ်အထိ ပြန်၍နေထိုင်သည်။ ဇနီးဖြစ်သူ ကွယ်လွန်သောအခါ၊ ဥရောပသို့ တဖန်ပြန်သွားသည်။ ထိုအခေါက်တွင် ရောမမြို့သို့ ရောက်ခဲ့စဉ်က ဗိုလ်စားသည် မိမိဇာတိ တိုင်းပြည်အား လက်အောက်ခံဘဝမှ ကယ်တင်ရန် သန္နိဋ္ဌာန်ချခဲ့လေသည်။ မျိုးရိုးဂုဏ်သိက္ခာအလိုက်ဆိုသော်၊ ဗိုလ်စားသည် စပိန်အစိုးရဖက်တော်သားဖြစ်ရန်သာ အကြောင်းရှိသော်လည်း သူ၏ထက်သန်သော မျိုးချစ်စိတ်ကြောင့် အုပ်ချုပ်သူ စပိန်အစိုးရအားပင် ခေါင်းဆောင် တော်လှန်သူ ဖြစ်လေသည်။ ၁၈၀၀ခုနှစ် တော်လှန်ပုန်ကန်မှု မဖြစ်ပွားမီကလေးတွင် သူသည် ဗင်နီဇွီးလားသို့ ပြန်သွားသည်။ ဦးစွာ၌ မျိုးချစ်သူ ပုန်များ အရေးရှုံးနိမ့်သွားသော်လည်း ဗိုလ်စားသည် မလျော့သောဓွဲသတ္တိဖြင့် အခွင့်ကောင်းယူလျက် ဆက်လက်ကြံစည်ခဲ့လေသည်။ ၁၈၁၉ ခုနှစ်တွင် ဗင်နီဇွီးလားမှ အန်းဒီးတောင်ကိုကျော်၍ နယူးဂရာဒါပြည်နယ်ဖက်သို့ အောင်မြင်စွာ ချီတက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် နယူးဂရာဒါနှင့် ဗင်နီဇွီးလား ၂ ပြည်ထောင်ကို ပူးပေါင်း၍ ကိုလုံးဗီးယားပြည်ထောင်စုနိုင်ငံအဖြစ် ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။ ယင်းပြည်ထောင်စုတွင် ဗိုလ်စားအား သမ္မတ တင်မြှောက်ကြသည်။

ဗိုလ်စားသည် ကိုလုံးဗီးယားပြည်ထောင်စုမှ စပိန်တို့ကို မောင်းထုတ်ပြီးနောက်၊ အက်ကွာဒေါနှင့် ပီးရူးပြည်များတွင် ဖြစ်ပွားနေသော တော်လှန်ရေးကို သွားရောက် ကူညီသည်။ သို့သော် အက်ကွာဒေါ မျိုးချစ်ခေါင်းဆောင်တို့နှင့် ဗိုလ်စားသည် စေ့စပ်မရသဖြင့်၊ ပီးရူးပြည်ကိုသာ ဝင်ရောက် အကူအညီပေးသည်။ ဗိုလ်စားအား ပီးရူးလူထုက အာဏာရှင်တင်မြှောက်၍ စပိန်အုပ်ချုပ်မှုကို တွန်းလှန်ရာ၊ မကြာမီ ပီးရူးပြည်သည် စပိန်လက်အောက်မှ လွတ်မြောက်သွားသည်။ ဗိုလ်စားလည်း ပီးရူးနိုင်ငံ၏ အာဏာရှင်အဖြစ်မှ နုတ်ထွက်လိုက်သည်။ ၁၈၂၅ ခုနှစ်တွင် ပီးရူးတောင်ပိုင်းပြည်နယ်များသည် သီးခြားနိုင်ငံထူထောင်၍ ဗိုလ်စားအား ဂုဏ်ပြုသော အားဖြင့် ဗိုလ်စီးယားနိုင်ငံဟု မှည့်ခေါ်သည်။ (ဗိုလ်စီးယားနိုင်ငံ-ရှူ။) ဗိုလ်စားကိုယ်တိုင်ပင် ဗိုလ်စီးယားနိုင်ငံအတွက် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲပေးလေသည်။ ၁၈၂၅ ခုနှစ်တွင် ပနားမားမြို့၌ ကျင်းပသော အမေရိကတိုက်များရှိ သမ္မတနိုင်ငံများ၏ ပထမဆုံး ကွန်ဖရင့်တွင် အမေရိကနိုင်ငံပေါင်းချုပ် အဖွဲ့ကြီးဖွဲ့ရန် စီစဉ်သည်။ သို့ရာတွင် မအောင်မြင်ချေ။ ၁၈၂၆ ခုနှစ်နှင့် ၁၈၂၈ ခုနှစ်များတွင် ဗိုလ်စားသည် ကိုလုံးဗီးယားပြည်ထောင်စု သမ္မတ အဖြစ် ပြန်လည် အရွေးခံရသည်။ သို့ရာတွင် ရိပ်ဝတ်လစ်ကန်ပါတီ

ဝင်တို့က ဗိုလ်စစ်ဗားသည် တောင်အမေရိကနိုင်ငံများကို အင်ပိုင်ယာဖွဲ့၍ အာဏာရှင်သဖွယ် အမြဲတမ်းအုပ်စိုးရန်လိုလားသူဟု စွပ်စွဲကာ သူ့အားလုပ်ကြံရန်ပင် ကြံစည်ကြသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် သူ့ကိုယ်တိုင် လွတ်လပ်ရေး ရယူပေးခဲ့သော တောင်အမေရိက နိုင်ငံများ တစ်လုံးတစ်စည်းတည်း ညီညီညွတ်ညွတ် ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းရန် ဗိုလ်စစ်ဗား၏အကြံသည် ပျက်ပြားရသည်။ ၁၈၂၉ ခုနှစ်တွင် ဗင်နီဇွီးလားပြည်သည် ကိုလုံးဗီးယားပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်လိုက်သောအခါ ဗိုလ်စစ်ဗားသည် သမ္မတရာထူးမှ နုတ်ထွက်လိုက်ရ၍ ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံ ကာတဂျိုးနားမြို့သို့ သွားရောက်ကာ အနားယူနေခဲ့လေသည်။ ဗိုလ်စစ်ဗားသည် သူ၏ စည်းစိမ်ဥစ္စာများကို တောင်အမေရိကနိုင်ငံများ လွတ်လပ်ရေးအတွက် အကုန်

အစင်သုံးစွဲလိုက်ပြီး ဖြစ်သဖြင့် ဆင်းရဲညှိုးငယ်စွာ နေထိုင်ရသည်။

၁၈၃၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် တောင်အမေရိကနိုင်ငံများ၏ ကယ်တင်သူကြီး ဆိုင်မွန်ဗိုလ်စစ်ဗားသည် ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံ ဆန်တာမာတာမြို့အနီးတွင် ကွယ်လွန်သည်။

ဗိုလ်စစ်ဗား၏ ဂုဏ်သတင်းသည် အသက်ရှင်စဉ်ကထက် ကွယ်လွန်သောအခါမှ ပိုမိုကျော်ကြားခဲ့သည်။ တောင်အမေရိကတိုက်နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ မြို့ကြီး မြို့ငယ် အချို့ကိုပင် ဗိုလ်စစ်ဗား၏ အမည်ကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် မှည့်ခေါ်ခြင်း၊ ဗင်နီဇွီးလား နိုင်ငံသုံး ဒင်္ဂါးကို ဗိုလ်စစ်ဗားဟု အမည်ပေးခြင်း စသည်ဖြင့် သူ့အား ဂုဏ်ပြုခဲ့ကြလေသည်။

ဓနရောင်ခြည်နှင့်ဆီးနှင်းအပြိုင်ရှိဓနသောနိုင်ငံ

ကုန်းခေါင်ခေါင်၌ တည်ရှိသော နိုင်ငံဖြစ်၍ တောင်အမေရိက သမ္မတနိုင်ငံများအနက် လူသိနည်းလှသောနိုင်ငံဖြစ်လေသည်။ သို့သော် ထိုနိုင်ငံအကြောင်းကို လေ့လာကြည့်သည့်အခါ နေရောင်ခြည်နှင့်ဆီးနှင်းကဲ့သို့ ဆန့်ကျင်ဘက်များ အပြိုင်ရှိနေသည့် စိတ်ဝင်စားဖွယ် နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပေမည်။

ဗိုလ်စစ်ဗားနိုင်ငံ။ ။တောင်အမေရိကတိုက်၏ ပဉ္စမအကျယ်ဝန်းဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သော ဗိုလ်စစ်ဗားနိုင်ငံသည် သဘာဝတွင်းထွက်ပစ္စည်းတို့ဖြင့် အကြွယ်ဝဆုံးသောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလည်းဖြစ်သည်။ ထိုပြင် တောင်အမေရိကတိုက်တွင် ပင်လယ်နှင့် ဆက်စပ်ခြင်းမရှိသော ကုန်းတွင်းပိုင်း နိုင်ငံ ၂ နိုင်ငံရှိသည့်အနက် ဗိုလ်စစ်ဗားနိုင်ငံသည် တစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြောက်ဘက်တွင် ဗရာဇီးနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် ဗရာဇီးနှင့် ပါးရဂွေးနိုင်ငံ၊ တောင်ဘက်တွင် အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ၊ အနောက်ဘက်တွင် ချီလီနှင့်ပီးရူးနိုင်ငံတို့နှင့် နယ်နိမိတ် စပ်လျက်ရှိသည်။ ယင်းနိုင်ငံကို တောင်အမေရိကတိုက် မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဆိုင်မွန်ဗိုလ်စစ်ဗားအား ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ဗိုလ်စစ်ဗားနိုင်ငံဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။(ဗိုလ်စစ်ဗား, ဆိုင်မွန်-ရှူ။) ၁၈၂၅ ခုနှစ်မှစ၍ ဗိုလ်စစ်ဗား သမ္မတနိုင်ငံဖြစ်လာခဲ့သည်။

ဗိုလ်စစ်ဗားနိုင်ငံသည် မူလက စတုရန်းမိုင် ၉၀၀,၀၀၀ ခန့်ကျယ်ဝန်း၍ ပစိဖိတ် သမုဒ္ဒရာကမ်းခြေအထိရောက်သော်လည်း၊ ၁၉ ရာစုနှင့် ၂၀ ရာစုနှစ် အစလောက်က အိမ်နီးချင်း ၅ နိုင်ငံနှင့် အကြိမ်ကြိမ် စစ်ဖြစ်ခဲ့ရာမှ ဒေသပေါင်းများစွာကို လက်လွှတ်လိုက်ရရာ၊ ယခုအခါ စုစုပေါင်း ၄၂၄,၁၆၂ စတုရန်းမိုင်သာ ရှိတော့သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံထက် တဆခွဲကျော်ကျယ်ဝန်းသည်။ ၁၈၈၄ ခုနှစ်တွင် ချီလီနိုင်ငံနှင့် စစ်ဖြစ်ပြီး သည့်နောက် ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းဒေသကိုလည်း လက်လွှတ်ခဲ့ရသဖြင့် ကုန်းတွင်းနိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

ဗိုလ်စစ်ဗား နိုင်ငံသည် လူသူနေထိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ ကုန်းမြေအမြင့်ဆုံး ဒေသတစ်ခုဖြစ်သည်။ အနီးဒီးတောင်တန်းကြီးသည် ဗိုလ်စစ်ဗားနိုင်ငံ အနောက်ဘက်မှ အရှေ့တောင်ဘက်သို့ တန်းဆင်းတည်ရှိနေသည်။ အနီးဒီးတောင်တန်းသည် ဗိုလ်စစ်ဗားနိုင်ငံတွင်း၌ ကော်ဒီလားရားအော့ဆီဒင်တယ်နှင့် ကော်ဒီလားရားရီယဟူသော မျဉ်းပြိုင်တောင်တန်း ၂ သွယ်အဖြစ် ဖြာဆင်းလာသည်။ အရှေ့ဘက်ရှိ ကော်ဒီလားရားရီယတောင်တန်းသည် အနောက်ဘက်ရှိ ချီလီနိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်သဖွယ် တည်ရှိနေသော ကော်ဒီလားရား အော့ဆီဒင်တယ်တောင်တန်းနှင့် မိုင် ၈၀ ခန့်ဝေးသည်။ ဗိုလ်စစ်ဗားနိုင်ငံကို မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အရ သုံးပိုင်းခွဲခြားနိုင်သည်။ ကော်ဒီလားရားတောင်တန်း ၂ ခုကြားရှိ အော်လတီပလာနိုကုန်းမြင့်၊ အရှေ့ကော်ဒီလားရားတောင်တန်း အရှေ့ဘက်ရှိ ယွန်ဂတ်ဒေသနှင့် အီလာနေ့ခေါ် တောင်ပိုင်းမြေနှိမ့်လွင် ပြင်ဒေသတို့ဖြစ်သည်။ အော်လတီပလာနိုကုန်းမြင့်သည် ပေ ၁၁,၅၀၀ မှ ၁၅,၀၀၀ အထိမြင့်သည်။ ယင်းသည် ဗိုလ်စစ်ဗားနိုင်ငံ အကျယ်အဝန်း၏ ၁၆ ရာခိုင်နှုန်းမျှသာ ရှိသော်လည်း တနိုင်ငံလုံးရှိ လူဦးရေ၏ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းတို့ မှီတင်းနေထိုင်ရာ လူနေစိပ်သော အပိုင်းဖြစ်သည်။ အဖိုးတန် သတ္တုတွင်းများဖြင့် ကြွယ်ဝသော ဒေသဖြစ်သည်။ သံဖြူများစွာ ထွက်သည်။ ယွန်ဂတ်ဒေသသည် ဗိုလ်စစ်ဗားနိုင်ငံ အကျယ်အဝန်း၏ ၁၄ ရာခိုင်နှုန်းရှိ၍ အီလာနေ့ မြေနှိမ့်လွင်ပြင်ဒေသမှာမူ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်း ကျယ်ဝန်းသည်။ ယွန်ဂတ်ဒေသတွင် မြစ်ဝှမ်း

ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံ

ငယ်များ၊ စောက်မတ်သော တောင်စောင်းများနှင့် ညွှန်ချောက်များ ရှိသော်လည်း ရာသီဥတုကောင်းမွန်၍ ရေကောင်းမွန်စွာရသောကြောင့် နိုင်ငံတွင်း လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး ထွန်းကားရာ အဓိကအပိုင်းဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံ၏ ကြက်ပေါင်စေး အထွက်ဆုံးအပိုင်းလည်း ဖြစ်သည်။ အင်ဒီးယန်းလူမျိုးတို့ အများအားဖြင့် နေထိုင်လေသည်။ အီလာနော့ မြေနှိမ့်လွင်ပြင် ဒေသ၌မူ လူနေကျသည်။ အချို့နေရာတွင် မိုးများ၍ သစ်တောထူထပ်ပြီးလျှင် အချို့နေရာ၌ မိုးပါး၍ ကျွဲ၊ နွား မွေးမြူနိုင်ရုံ မြက်ခင်းများသာ ရှိသည်။

ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံတွင် ကြီးကျယ်ထင်ရှားသောမြစ်ကြီးများ မရှိသော်လည်း၊ မြစ်ချောင်းများအားဖြင့် ကူးသန်းသွားလာနိုင်သည့် ခရီးလမ်းမှာ မိုင်ပေါင်း ၅,၅၈၀ ခန့်ရှိ၏။ ယွန်ဂတ်ဒေသတွင် အမွန်မြစ်ကြီး၏ မြစ်လက်တက်များ ဖြစ်သော မာမိုးရေး၊ ဂျီပူရဲ၊ ဗေနီ၊ မဲဒရာဒေဒီအော့စသော မြစ်များတွင် ရေများသည့်အခါ သင်္ဘောငယ်များဖြင့် ကူးသန်းသွားလာနိုင်သည်။ ထိုဒေသမှ ထွက်သော ကြက်ပေါင်စေးများကို မြစ်ကြောင်းများဖြင့် အမွန်မြစ်သို့ အရောက်ပို့၍ နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ရောင်းချကြသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အမြင့်ဆုံးသော တီတီကာကာ အိုင်ကြီးသည် ဗိုလ်စိမ်းယား

နိုင်ငံနှင့် ပီးရူးနိုင်ငံ ၂ နိုင်ငံကို ခွဲ၍ တည်နေသည်။ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် အထက် ၁၂,၆၄၅ ပေ မြင့်၍ စတုရန်းမိုင် ၃,၂၀၀ ကျယ်ဝန်းသည်။ တဖက်ကမ်းမှ တဖက်ကမ်းသို့ သင်္ဘောကြီးများ ခုတ်မောင်းသွားလာနိုင်သည်။ ထိုအိုင်ထဲရှိ ရေမှာ အလွန်အေးမြသော်လည်း မည်သည့်အခါမျှ ရေမခဲချေ။ အော်လတီပလာနိုကုန်းမြင့်ပေါ်၌ ပိုအိုးပိုခေါ် ဆားငန်အိုင်ကြီးရှိရာ၊ တီတီကာကာအိုင်ခန့်ပင် ကျယ်ဝန်းသည်။ အိုင်ကြီး ၂ ခုသည် ဒေစာဂျီဒေးရီးမြစ်ဖြင့် ဆက်လျက်ရှိလေသည်။

ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံသည် တောင်ယဉ်စွန်းတန်း၏ မြောက်ဖက်တွင် လုံးလုံးကျရောက်နေရာ၊ အပူပိုင်းဇုန်နိုင်ငံပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အအေးဆုံးမှ အပူဆုံးအထိ ရာသီဥတုအမျိုးမျိုးရှိသည်။ ကုန်းမြင့်ဒေသတွင် အေး၍ မြေနှိမ့်လွင်ပြင်ဒေသတွင် ပူနွေး၍ ထိုင်းမိုင်းသည်။ အော်လတီပလာနိုကုန်းမြင့်ဒေသတွင် အပူချိန်ပျမ်းမျှခြင်း ဖာရင်ဟိုက် ၅၀ဒီဂရီရှိ၍ နွေနှင့် ဆောင်းအပူချိန် မကွာလှချေ။ တနိုင်ငံလုံး၏ ပျမ်းမျှအပူချိန်သည် ဖာရင်ဟိုက် ၇၇ ဒီဂရီဖြစ်သည်။ ဗိုလ်စိမ်းယား မြောက်ပိုင်းသည် တောင်ပိုင်းထက် မိုးများသည်။ မြောက်ပိုင်းတွင် မိုးရေချိန် လက်မ ၄၀ မှ ၈၀ အထိ ရွာ၍ တောင်ပိုင်းတွင် လက်မ ၂၀ မှ ၄၀ အထိရွာသည်။

၁၉၅၉ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေ သန်းခေါင်စာရင်းအရ ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံ၏ လူဦးရေသည် ၃,၃၄၉,၀၀၀ ခန့်ဖြစ်၍ အင်ဒီးယန်းလူမျိုး တဝက်ကျော် ပါဝင်သည်။ လူဖြူမျိုး၁၅ရာခိုင်နှုန်းခန့်သာရှိ၍ အင်ဒီးယန်းနှင့် လူဖြူကပြား မက်စတီဇိုလူမျိုးကား ၃၅ရာခိုင်နှုန်း ရှိသည်။ အော်လတီပလာနိုကုန်းမြင့်ဒေသတွင် လူနေစိပ်၍ အီလာနော့ မြေနှိမ့်လွင်ပြင်ဒေသတွင် လူနေနည်းသည်။ လူဖြူများနှင့်အစိုးရပိုင်းက စပိန်ဘာသာစကားကို ပြောဆိုသော်လည်း၊ အင်ဒီးယန်းလူမျိုးတို့ကမူ ယင်းတို့၏ ရှေးဟောင်းဘာသာစကားဖြစ်သော အမားရားနှင့် ကွေချူအား ဘာသာစကားကိုသာ ပြောဆို၍ ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက်မှ ဓလေ့ထုံးစံတို့ကိုသာ လိုက်နာ နေထိုင်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အင်ဒီးယန်းလူမျိုးတို့သည် မိမိတို့၏ စားဝတ်နေမှု ဖူလုံရေးသာ ဂရုစိုက်၍ နိုင်ငံရေး၊ ကမ္ဘာရေးရာစသည်တို့၌ စိတ်လည်း မဝင်စား၊ ပါဝင်စွက်ဖက်ခြင်းလည်း လုံးဝမပြုချေ။ ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံတွင် အစိုးရ အသိအမှတ်ပြု အယူဝါဒသည် ရောမကက်သလစ် ခရစ်ယာန်ဂိုဏ်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လူတိုင်း လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။

ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံသည် တွင်းထွက်သတ္တုများဖြင့် ကြွယ်ဝသောနိုင်ငံဖြစ်သည်။ ရှေးအခါက ငွေအများဆုံး ထွက်ခဲ့သော်လည်း၊ ယခုအခါ သံဖြူတွင်းများ တွေ့ရှိသဖြင့် ငွေသည် ဒုတိယအထွက်များဆုံး သတ္တုဖြစ်၍ သံဖြူက ပထမစွဲသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် သံဖြူ ဒုတိယအများဆုံး ထွက်သော

ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံ တည်နေရာပြ မြေပုံ

ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံ

www.foreverspace.com.mm

ဗိုလ်စိမ်းယားတိုင်းရင်းသားတို့ ရှေးဟောင်းဓလေ့ထုံးစံအရ ကျင်းပသည့် ပွဲတော်တစ်ခုတွင် သီဆိုတီးမှုတ်နေကြစဉ်

နိုင်ငံဖြစ်သည်။ အန်းဆီးယား၊ ပိုတိုးဆီး၊ အိုရူးရီးနှင့် လာပက် နယ်တစ်ဝိုက်တွင် သံဖြူအများဆုံးထွက်သည်။ အခြား ထင်ရှားသော သတ္တုများမှာ ဂူးဖရမ်၊ ခနောက်စိမ်း၊ ခဲ၊ သွပ်၊ ကြေးနီ၊ ရွှေနှင့် ကြွပ်တို့ဖြစ်သည်။ ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံ၏ အဓိက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းသည် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံထွက်ကုန်တန်ဖိုး၏ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းကို သတ္တုများ ရောင်းခြင်းဖြင့် ရရှိသည်။ ရေနံလည်း အနည်းငယ် တွေ့ထားပြီး ဖြစ်ရာ၊ နောက်ထပ်၍ အမြောက်အမြား တွေ့ဖွယ်ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။

ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံ လူဦးရေ ၃ ပုံ ၂ ပုံခန့်သည် လယ်ယာ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသော်လည်း၊ တနိုင်လုံး၏ ၂ ရာခိုင်နှုန်းမျှသာ မြေတွင်သာ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။ အဓိက စိုက်ပျိုးရေး ထွက်ကုန်များမှာ ကကေးအိုး၊ သကြား၊ ပြောင်း၊ မုယော၊ အာလူး၊ ကာဖီ၊ ကြက်ပေါင်စေးတို့ ဖြစ်သည်။ ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံသည် တောင်အမေရိကတိုက်တွင် ကြက်ပေါင်စေး ဒုတိယအများဆုံး ထွက်သောနိုင်ငံဖြစ်သည်။ တောင်ပိုင်းလွင်ပြင်တွင် ကျွဲ၊ နွား၊ မွေးမြူသဖြင့် သားရေများလည်း ရောင်းချကြသည်။

ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံ၏ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးမှာ တောင်ကုန်းမြင့်များကြောင့် ခက်ခဲသည်။ မီးရထားလမ်း၊ ကားလမ်း စသည်တို့တွင် လွယ်ကူစွာမဖောက်နိုင်ချေ။ ၁၉၅၁ခု

တွင် ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံ၌ မီးရထားလမ်း မိုင်ပေါင်း ၁,၄၉၁ မျှရှိရာ ၁,၁၂၇ မိုင်ခန့်မှာ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏လက်ထဲတွင် ရှိသည်။ ထင်ရှားသောမီးရထားလမ်းကြီးများမှာ လာပက်မြို့မှ အန်းဒီးတောင်ကိုကျော်၍ ချီလီနိုင်ငံ အားရီးကားမြို့အထိ၎င်း၊ လာပက်မြို့မှ တီတီကာကာအိုင်ပေါ်ရှိ ဂျီကီမြို့သို့၊ ယင်းမှကူးတို့သဘောဖြင့် ပီးရူးနိုင်ငံဖက်ကမ်းရှိ ပူနိုမြို့သို့ဖြတ်ကာ ထိုမှတဆင့် ပီးရူးကမ်းခြေရှိ မော်လင်းဒိုးမြို့အထိ၎င်း၊ လာပက်မြို့မှ တောင်ဖက်သို့ အိုရူးရီး၊ ပူလကာယိုး စသော မြို့များကိုဖြတ်ကာ ချီလီနိုင်ငံကမ်းခြေရှိ အန်တိုဖက်စတားမြို့သို့၎င်း ဆက်သွယ်ထားသည့် လမ်းများဖြစ်သည်။ မော်တော်ကားလမ်းမှာမူ အစုစု မိုင်ပေါင်း ၆,၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။ လမ်းများမှာ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာသည်ဟူ၍ မရှိသော်လည်း ဥတုမရွေး သွားလာနိုင်သောလမ်းများ ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ လေကြောင်းခရီး ပေါ်ပေါက်လာရာ ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်နှင့် အဆက်အသွယ် ပိုမိုလွယ်ကူလာလေသည်။

ဗိုလ်စိမ်းယားနိုင်ငံတွင် မြို့တော် ၂ ခုရှိသည်ဟု ဆိုရမည်။ လာပက်မြို့သည် ဗဟိုအစိုးရ ရုံးစိုက်ရာမြို့တော်ကြီး ဖြစ်သော်လည်း၊ ဆူကရေးမြို့သည် တရားလွှတ်တော်ချုပ် တည်ရာ မြို့တော်ဖြစ်သည်။ ယင်းမြို့ကို ဗိုလ်စိမ်းယား ပထမ သမ္မတ ဆူကရေးအား ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် မှည့်ခေါ်ထား

ဗိုလ်စီးယားနိုင်ငံ

ခြင်းဖြစ်သည်။ လာပက်မြို့သည် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် အထက် ၁၁,၈၀၀ ပေမြင့်၍ ဆူကရေးမြို့သည် ၈,၅၃၂ ပေ မြင့်သည်။ လမ်းများမှာ ကျဉ်း၍ အဆောက်အအုံများသည် စပိန်ဗိသုကာ ပုံစံအတိုင်းဖြစ်သည်။

ဗိုလ်စီးယားနိုင်ငံသည် ရှေးခေတ် အင်းကား အင်ပိုင်ယာ ၏တစ်ဝတ်တဒေသဖြစ်ခဲ့၏။ ထိုနောက် စပိန်တို့၏လက် အောက်သို့ နှစ်ရာပေါင်းများစွာ ကျရောက်ခဲ့ရာ၊ ၁၈၂၅ ခုနှစ် တွင် လွတ်လပ်သော သမ္မတနိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်။ ၁၉၃၈ခု နှစ်တွင် အတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်သမ္မတကို ၄ နှစ်တကြိမ် ပြည်သူ တို့က တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြောက်ရသည်။ ပါလီမန် ဥပဒေပြုအဖွဲ့တွင် အထက်လွှတ်တော် အောက်လွှတ်တော် ဟူ၍ နှစ်ခုရှိရာ အထက်လွှတ်တော်တွင် ၆နှစ်တကြိမ် ရွေး ကောက်တင်မြောက်ရသော အမတ် ၂၇ဦး ပါဝင်၍ အောက် လွှတ်တော်တွင် ၄ နှစ်တကြိမ် ရွေးကောက်တင်မြောက်ရ သော ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ် ၁၂၀ပါဝင်၏။ ၃ ပုံ ၁ ပုံ သော အထက်လွှတ်တော်အမတ်များသည် ၂ နှစ်လျှင် တ ကြိမ် ထွက်ပေးကြရ၏။ အောက်လွှတ်တော် အမတ် ဦးရေ

အားလုံး၏တဝက်သည် ၂ နှစ်တကြိမ်ထွက် ပေးရလေသည်။ အသက် ၂၁နှစ်ပြည့်သူတိုင်း မဲဆန္ဒ ပေးနိုင်ခွင့်ရှိသည်။

ဗိုလ်စီးယား နိုင်ငံတွင် နယ် ၉ နယ်ရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ လာပက်၊ကိုချာဗမ်းဗား၊ ပိုတိုးဆီး၊ ဆန်တာကာရူ၊ ချူကွီဆ ကား၊ တရီဇ၊ အိုရူးရီး၊ ဗေနီ၊ ပန်ဒိုတို့ဖြစ်သည်။

မူလတန်းပညာရေးမှာ အခလွတ်မသင်မနေရ ဖြစ်၏။ ၁၉၃၇ခုနှစ်ကမူ မူလတန်းကျောင်းပေါင်း ၂,၀၀၀ ရှိ၍ ကျောင်း သားပေါင်း ၁၄၅,၀၀၀ ရှိသည်။ ဆူကရေးမြို့၊ လာပက်မြို့နှင့် ကိုချာဗမ်းဗားမြို့တို့၌ တက္ကသိုလ်ကျောင်း တကျောင်းစီ ရှိ လေသည်။ ဆူကရေးမြို့ရှိ ဆန်ဖရန်စစ္စကိုဆေးဗီးယား တက္က သိုလ်သည် အမေရိကတိုက်ရှိ တက္ကသိုလ်များအနက် ဥပဒေ နှင့် ဆေးပညာဆိုင်ရာ မဟာဌာနများ အပြည့်အစုံရှိသော ပထမဆုံး တက္ကသိုလ်ဖြစ်သည်။

အသက် ၁၉နှစ်မှ၅၅နှစ်အတွင်းရှိ ယောက်ျားတိုင်း စစ် ပညာကို မသင်မနေရစနစ်ရှိ၏။ ထိုပြင် အသက်၁၄နှစ်မှ ၁၈ နှစ်အတွင်းရှိ ယောက်ျားကလေးများသည်လည်း ရှေးဦး သင်စစ်ပညာကို ကျောင်းတွင် အမြဲတမ်းသင်ယူကြရသည်။ သာမန်အချိန်များတွင် အမြဲတမ်း စစ်တပ်အတွက် သတ်မှတ်

ဗိုလ်စီးယားနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားတို့သည် ရိုးသား၍ ပျော်ရွှင်စွာ နေထိုင်လေ့ရှိကြသည်။

ထားသော စစ်သားဦးရေမှာ ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဥပဒေအရ ၁၅,၀၀၀ ဖြစ်လေသည်။

ဗိုလ်စီးဗားနယ်။ ဗိုလ်စီးဗားနယ်သည် ချက်ကို ဆလိုဗားကီးယားနိုင်ငံ၏ အနောက်ဘက်အကျဆုံး နယ်ဖြစ်သည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်မတိုင်မီက ယင်းသည် ဩစတြီးယား-ဟန်ဂေရီအင်ပိုင်ယာအတွင်း၌ ထင်ရှားသော ပြည်နယ် တစ်ခုဖြစ်ခဲ့သည်။

ဗိုလ်စီးဗားနယ်သည် မှန်ကူကွက် ပုံသဏ္ဍာန်ရှိသော ကုန်းမြင့်ကြီးဖြစ်သည်။ အနောက်မြောက်ဘက်တွင် ဆက္ကဆွန်နိုပြည်နယ်ကို အိုးတောင်တန်းကင်း၊ အရှေ့မြောက်ဘက်တွင် ဆိုင်လီးရှားနယ်ကို ဂျိုင်းယင့်တောင်တန်းကင်း၊ အနောက်တောင်ဘက်တွင် ဗာဗေးရီးယားပြည်နယ်ကို ဗိုလ်စီးဗားနယ်သစ်တောခေါ် တောင်တန်းများကင်း၊ အရှေ့တောင်ဘက်တွင် မိုရေးဗီးယားနယ်ကို အစ်ဂလောင်းကုန်းမြင့်ကြီးကင်း ဗိုလ်စီးဗားနယ်နှင့် ခြားထားလေသည်။ ဂျိုင်းယင့်တောင်တန်း၌ မြစ်ဖြားခံသော အဲ့လစ်မြစ် အထက်ပိုင်းနှင့် ယင်း၏ မြစ်လက်တက်များသည် တနယ်လုံး၌ ဖြာ၍ စီးဆင်းလျက်ရှိသည်။ ဗိုလ်စီးဗား၏ ထွက်ပေါက်များသည် မြောက်ဘက်တွင် အဲ့ဖစ်မြစ်ဝှမ်းမှအပ ကျန်အားလုံးသည် တောင်ကြားလမ်းများ ဖြစ်သည်။

ဗိုလ်စီးဗားနယ်သည်စတုရန်းမိုင် ၂၀,၀၀၀ ခန့်ကျယ်၍၊ မြန်မာနိုင်ငံ တနင်္သာရီတိုင်းခန့် ရှိသည်။ လူဦးရေ ၇,၁၀၉,၃၇၆ ယောက်ရှိရာ၊ တနင်္သာရီတိုင်း လူဦးရေ၏ ၅ ဆကျော်ရှိလေသည်။ အများအားဖြင့် ချက်လူမျိုးနှင့် ဂျာမန်လူမျိုးတို့ နေထိုင်ကြ၍ ဂျူးလူမျိုးလည်း ၅ ပုံ ၁ ပုံခန့်ရှိသည်။ အများအားဖြင့် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဗိုလ်စီးဗားဟူသောအမည်သည် တိုင်းရင်းလူမျိုး ကဲ့အနွယ်ဝင် မိုအီးများအား အစွဲပြု၍ တွင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သိရှိရသမျှ ဗိုလ်စီးဗားနယ်၌ အစောဆုံး နေထိုင်ခဲ့သူများ ဖြစ်သော ထိုမိုအီးတိုင်းရင်းသားများအား ခရစ်တော်ပေါ်စအချိန်က မာကိုမန်လူမျိုးတို့က တိုက်ထုတ်၍ နေထိုင်ကြပြန်ရာ၊ ယင်းတို့အား ဂျာမန်တို့ကင်း၊ ဂျာမန်တို့အား ဆလဗအနွယ်ဝင် ချက်တို့ကင်း မောင်းထုတ် နေထိုင်ကြသည်။ ၆၂၇ ခုနှစ်တွင် ဆမိုဘုရင်လက်ထက်၌ အကွဲကွဲ ဖြစ်နေသော ဗိုလ်စီးဗားနယ်သည် စည်းလုံးမိလေသည်။ ၈၀၅ ခုနှစ်တွင် ရှားလမိန်းဘုရင်က သိမ်းပိုက်ထားခဲ့ပြီးနောက် မကြာမီပင် မိုရေးဗီးယားနိုင်ငံ၏ လက်အောက်ခံ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၀၀၀ပြည့်နှစ်ကျော်ခန့်ကမူ ဗိုလ်စီးဗားသည် ဂျာမန်နယ်တနယ်အဖြစ် ရောက်ရှိနေ၍ ၁၁၉၈ခုတွင် သီးခြားပြည်ထောင် ဖြစ်လာပြန်သည်။ ၁၂၅၃ ခုနှစ်မှ ၁၂၇၈ ခုနှစ်အတွင်း၌ ဗိုလ်စီးဗားသည် ဥရောပတိုက်တွင် အင်အား

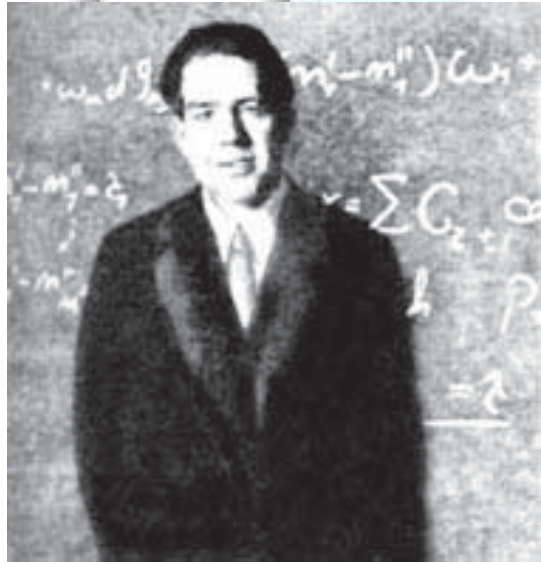
အတောင့်တင်းဆုံး တိုင်းပြည်တပြည် ဖြစ်လာသည်။ ၁၂၀၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် အုပ်စိုးသော လူဇင်းဗတ်မင်းဆက်ဖြစ်သော ဗိုလ်စီးဗားဘုရင်များသည် ဧကရာဇ်ဘုရင်ချည်းဖြစ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ၁၅ ရာစုနှစ်များ၌ ဂျွန်တပ်စကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပွားသော အယူဝါဒရေး စစ်ပွဲများနှင့် ၁၆၁၈ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားသော နှစ်သုံးဆယ်စစ်ပွဲများကြောင့် ဗိုလ်စီးဗားနယ်သည် မှေးမှိန်သွားရသည်။ ပြည်သူပြည်သားများသည် အမျိုးသားစိတ်ဓာတ်များ ကျဆင်းချိန်၌ ဟက်ဇဗတ်မင်းများ အုပ်စိုးလျက်ရှိသည်။ ၁၈ ရာစုနှစ်ကျမှပင် ဗိုလ်စီးဗား လူထုသည် နိုင်ငံရေးနိုးကြားလာကာ အမျိုးသားအခွင့်အရေးများ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်မှုတို့ကို တောင်းဆိုလာကြသည်။ ၁၉ ရာစုခန့်တွင် ဩစတြီးယား-ဟန်ဂေရီအစိုးရအား အတော်ပင် မကျေမနပ်ဖြစ်နေခဲ့ကြသည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်ပြီးသောအခါ ဗိုလ်စီးဗားပြည်နယ်သည် ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားနိုင်ငံသစ်၏ နယ်တနယ် ဖြစ်လာသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း၌မူ ဂျာမန်အုပ်ချုပ်ခံနယ် ဖြစ်နေခဲ့ပြီးလျှင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးမှ ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်အဖြစ် ပြန်လည်ရောက်ရှိသည်။

ဗိုလ်စီးဗားနယ်သည် ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယား တနိုင်ငံလုံးတွင် အကြွယ်ဝအစည်းကား အဖွံ့ဖြိုးဆုံးသော နယ်ဖြစ်သည်။ ချက်တို့၏ ပရာဟမြို့တော်သည် ဗိုလ်စီးဗားနယ်တွင် တည်ရှိ၍ ရီးကင်ဗတ်၊ ပီလဆန်၊ ဗွတ်ဗစ်၊ ကားလဗတ်စသော ထင်ရှားသည့် မြို့ကြီးများသည်လည်း ယင်းနယ်၌ပင်ပါဝင်သည်။ ဗိုလ်စီးဗားနယ်၏ မြင့်မားသော ကုန်းပြင်နှင့် မြေဩဇာကောင်းသော မြစ်ဝှမ်းဒေသများသည် လယ်ယာလုပ်ကိုင်ရန် အလွန်ကောင်းမွန်သဖြင့် ဂျုံ၊ မုယော၊ အာလူး၊ ရိုင်းစပါး၊ မြင်းစားဂျုံ၊ သကြားမုန်လာ စသည်တို့ ထွက်သည်။ ဥယျာဉ်အလုပ်လည်း များစွာဖြစ်ထွန်းသော ဒေသဖြစ်သည်။ တောင်ကုန်းများတွင် သစ်တောများ ပေါက်ရောက်လျက်ရှိသောကြောင့် သစ်လုပ်ငန်းလည်း အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဗိုလ်စီးဗားပြည်နယ် အနောက်မြောက်ပိုင်း၌မူ သတ္တုများထွက်သည်။ အထူးသဖြင့် သံတွင်းများစွာရှိသည်။ ကြွေထည်ပစ္စည်းများလုပ်ကိုင်နိုင်သည့် ရွှံ့မြေမျိုးလည်းရှိသဖြင့် ကြွေထည်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ကြသည်။ ယင်းအပိုင်းတွင် သံ၊ သံမဏိ၊ ခြည်နှင့် သိုးမွေး၊ အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ၊ စက္ကူ၊ ဓာတုဗေဒပစ္စည်းများ၊ ကြွေထည်၊ ဖန်ထည် စသည့် စက်မှုလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ရာ စက်ရုံကြီးများဖြင့် စည်ကားသည်။ ဗိုလ်စီးဗားနယ်ထွက် ဖန်ထည်သည် ကမ္ဘာကျော် ဖြစ်သည်။ ဗိုလ်စီးဗား၏ အခြား ထင်ရှားသော ထွက်ကုန်မှာ ပီလဇင်နာဗီယာခေါ် ကမ္ဘာကျော် ဗီယာဖြစ်သည်။

ဗိုဟီးမီးယားနယ်သည် ပြည်တွင်း ကူးသန်း သွားလာရေး အလွန်ကောင်းမွန်သော မီးရထားလမ်းနှင့် ကားလမ်းကြီးများ ရှိရုံမက ပြည်ပမြို့ကြီးများဖြစ်သော ဗီယင်းနား၊ ဒရက်ဇဒင် စသည့်မြို့ကြီးများနှင့် မီးရထားလမ်းဖြင့် အဆက်အသွယ်ရှိသည်။

ဗိုဟီးမီးယားနယ်တွင် ဂျာမန်တက္ကသိုလ်နှင့် ချက်တက္ကသိုလ်များရှိသည့် အနက် ၁၃၄၈ ခုနှစ်က တည်ထောင်ခဲ့သော ပရဟတက္ကသိုလ်သည် ဥရောပတိုက်ရှိ ရှေးအကျဆုံး တက္ကသိုလ်တခုဖြစ်သည်။

ဗိုးနီးလ(ခရစ် ၁၈၈၅ ၁၉၆၂) ။ ဗိုးနီးလသည် ဒိန်းမတ်လူမျိုး ဂျပန်ပညာရှင် တဦးဖြစ်၍ အက်တမ်၏ ခန္ဓာအိမ်ဖွဲ့စည်းပုံ ဝါဒသစ်ကို စတင်ဖော်ထုတ်ခဲ့လေသည်။ အရာဝတ္ထုမှန်သမျှ၏ အခြေခံယူနစ်ဖြစ်သော အက်တမ်များ၏ ဖွဲ့စည်းတည်နေပုံသည် နေစကြာဝ ၁ ဖွဲ့စည်းတည်နေပုံနှင့် အလားတူဖြစ်သည်။ အက်တမ်၏အလယ်ပိုက်ရှိ လေးလံသော ဝတ်ဆံကဲ့သို့ဖြစ်သည့် နျူကလီးယတ်ကို လျှပ်စစ်ဓာတ်အားဆောင်သော အီလက်ထရွန်များက နေကို ဂြိုဟ်များလှည့်ပတ်နေကြသည့်နည်းတူ လှည့်ပတ်နေကြသည်။ အက်တမ်တွင် များသောအားဖြင့် (နေရာလွတ်) ဟင်းလင်းပြင်များ ပါရှိသည်ဟု ဗိုးကသူ၏ အယူအဆများကို ထုတ်ဖော်ခဲ့သည်။ ဗိုး၏အက်တမ်ဝါဒသစ်ကို အခြေပြု၍ အရေးပါသောသိပ္ပံပညာတိုးတက်မှုများကို ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့တွင် အက်တမ်၏စွမ်းအင်ကို ထုတ်ယူအသုံးပြုခြင်းလည်း ပါဝင်ခဲ့

အနုမြူ သုတေသနလုပ်ငန်းတွင် နီဗင်ဆု ချီးမြှင့်ခံရသည့် ဂျပန် သိပ္ပံပညာကျော် ဗိုးနီးလ

၍၊ အက်တမ်(အနုမြူ) ဗိုး လုပ်ကိုင်နိုင်သည်အထိ ပေါက်မြောက် အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ဗိုးသည် မိမိ၏ဝါဒသစ်ကို တိုးတက် ပြုပြင်ခဲ့ရာ၊ ရေဒီယိုသတ္တိကြွခြင်းကို တွေ့ရှိရာမှ ပေါ်ပေါက်လာသော ပြဿနာများကို၎င်း၊ ဂျာမန် ဂျပန်ပညာရှင် ပလန်ခ်၏ ကွမ်တန်သီအိုရီမှ ပေါ်ပေါက်လာသော ပြဿနာများကို၎င်း ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့လေသည်။

ဗိုးသည် ဒိန်းမတ်နိုင်ငံ ကိုပင်ဟားဂင်းမြို့၌ ၁၈၈၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်၍၊ ကိုပင်ဟားဂင်း တက္ကသိုလ်မှ ဒီဂရီရရှိခဲ့သည်။ ရှေးဦးစွာ ဗိုး၏ သိပ္ပံသုတေသနလုပ်ငန်းတို့မှာ သတ္တုများမှ အီလက်ထရွန်သီအိုရီကို စူးစမ်းလေ့လာခြင်း ဖြစ်သည်။ နောင်အခါတွင် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ သွားရောက်၍ ဂျပန်ပညာရှင် အကျော်အမော်ကြီးများဖြစ်ကြသော ဂျေ၊ ဂျေ၊ သွန်မဆင်နှင့် လော့ရားသားဖို့တို့ လက်အောက်တွင် သိပ္ပံသုတေသနလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်သည်။ အက်တမ်ခန္ဓာအိမ်ဖွဲ့စည်းပုံဝါဒသစ်ကို ထုတ်ဖော်ခဲ့စဉ်က ဗိုးသည် အသက် ၂၈ နှစ်အရွယ်မျှသာ ရှိသေးသည်။ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကိုပင်ဟားဂင်းတက္ကသိုလ်တွင် သီအိုရက်တစ်ကယ်ဂျပန်ပညာသိပ္ပံကျောင်းကို ကူညီတည်ထောင်ပေးသည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ် အသက်အားဖြင့် ၃၇ နှစ်တွင် ဂျပန်ပညာအတွက် ကမ္ဘာကျော် နိုဗဲဆုကြီးကို ရရှိရာ၊ ထိုခေတ်အထိ နိုဗဲဆု ရသူများထဲတွင် အသက်အငယ်ဆုံး ဖြစ်လေသည်။ အခြား နိုင်ငံများစွာကိုကလည်း သူ၏ ဂျပန်ပညာစွမ်းရည်ကို ဂုဏ်ပြုချီးကျူးသောအားဖြင့် ဆုတံဆိပ်များ ချီးမြှင့်ကြလေသည်။ ၁၉၂၆ ခုနှစ်တွင် တော်ဝင်အသင်းကြီး၏ နိုင်ငံခြားအသင်းဝင်အဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်း ခံရသည်။ ၁၉၃၈ ၃၉ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ ခေတ္တသွားရောက်၍၊ အက်တမ်စွမ်းအင် သုတေသနလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ၊ သိပ္ပံပညာရှင်ကြီး အဲလဗတ်အိုင်စတိုင်းနှင့်လည်း တွေ့ဆုံနှီးနှောခဲ့လေသည်။

ထိုအချိန်တွင် ဗိုးသည် ယူရေးနီးယမ်းအက်တမ်ကိုခွဲစိတ်၍ ယူရေးနီးယမ်းထဲ၌ သိုမှီးလျက်ရှိနေသောစွမ်းအင်ကို အများအပြား ထုတ်ယူအသုံးပြုရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဂျာမန်တပ်များက ဒိန်းမတ်နိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်လိုက်သောအခါ၊ အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နေခဲ့သည်။ ထိုနောက်တွင် အင်္ဂလိပ်နှင့် အမေရိကန် မဟာမိတ်တပ်များကို ကူညီခဲ့ရာ၊ အက်တမ် (အနုမြူ) ဗိုး လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် သိပ္ပံပညာရပ်ဆိုင်ရာ အခက်အခဲများဖြေရှင်းပေးခြင်းဖြင့် အများဆုံးကူညီခဲ့သည်။ နောင်အခါ ဗိုးသည် နယူးမက္ကဆီကို လော့စအယ်လမိုး အက်တမ်မစ်ပရိုဂျက်တွင် အကြံပေးအရာရှိအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ဒိန်းမတ်နိုင်ငံသို့ပြန်သွား၏။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်သည်။

ဗိုးဝါးစစ်ပွဲ

ဗိုးဝါးစစ်ပွဲ (ခရစ် ၁၈၉၉ ခုနှစ်)။ အာဖရိကတိုက်
လောင်ပိုင်းရှိ ဗိုးဝါးပြည်နယ်များဖြစ်သော သြရိန်းဖရီး
စတိတ်နှင့် ထရန်စဟားပြည်နယ်များနှင့် ဗြိတိသျှအစိုးရတို့
၁၈၉၉ ခုနှစ်မှ ၁၉၂၀ ခုနှစ်အတွင်း ဖြစ်ပွားသော စစ်ပွဲကို
ဗိုးဝါးစစ်ပွဲဟု ခေါ်သည်။ ထိုစစ်ပွဲကို တောင်အာဖရိကစစ်ပွဲ
ဟု လည်းခေါ်ကြသည်။

ဗိုးဝါးဟူသောစကားမှာ ဒပ်ချဘာသာဖြင့် လယ်သမား
ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၆၅၅ ခုနှစ်ခန့်က ဟော်လန်နိုင်ငံမှ
ဒပ်ချလူမျိုးတစ်စုသည် အာဖရိကတိုက်တောင်ပိုင်း ဒေသ
များသို့ သွားရောက်၍ လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် အခြေစိုက်
နေထိုင်ကြသည်။ ထိုသူတို့မှ ဆင်းသက်သူများကို ဗိုးဝါး
ဟုခေါ်ကြသည်။ ၁၇၉၆ ခုနှစ်တွင် အာဖရိကတိုက်ရှိ ဗိုးဝါး
တို့၏ ဒေသသစ်များကို ဗြိတိသျှတို့ ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်
သည်။ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်သည်ကို မလိုလားသူတို့သည် ၁၈၃၆
ခုတွင် သူတို့၏ဒေသများကို စွန့်၍ ထို့ထက်မြောက်ဖက်
ကျသော ဒေသများသို့ ပြောင်းရွှေ့ကာ အိုးသစ်အိမ်သစ်
ထူထောင်ကြသည်။ ထိုဒေသကိုလည်း တောင်အာဖရိက
သမ္မတနိုင်ငံနှင့် သြရိန်းဖရီးစတိတ်ဟူ၍ ကိုလိုနီနိုင်ငံသစ်
တည်ထောင်သည်။ တောင်အာဖရိက သမ္မတနိုင်ငံဟုခေါ်
သောဒေသသည် နောင်အခါ ထရန်စဟားပြည်နယ်ဟု တွင်
လာသည်။

၁၈၈၄ ခုနှစ်တွင် တောင်အာဖရိကသမ္မတနိုင်ငံ၌ ရွှေ
တွင်းများ တွေ့သည့်သတင်းကြောင့် နိုင်ငံခြားသားများ အ
များအပြားပင် ထိုဒေသထဲသို့ ဝင်ရောက်လာကြသည်။ ထို
နိုင်ငံခြားသားများမှာ အများအားဖြင့် ဗြိတိသျှ လူမျိုးများ
ဖြစ်ကြသည်။ ဗိုးဝါးတို့ကလည်း သူတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးတွင်
ဗြိတိသျှတို့ ဝင်ရောက်ခြယ်လှယ်မည်ကို စိုးရွံ့ကြသည်။
ထို့ကြောင့် တောင်အာဖရိကသမ္မတနိုင်ငံ၏ သမ္မတ ပေါကရူး
ဂါးက နိုင်ငံခြားသားများအား ချုပ်ချယ်ကန့်သတ်သည့်
ဥပဒေများကို ပြုလုပ်လေသည်။ ထိုအခါ နိုင်ငံခြားသားများ
ကလည်း မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်ကာ၊ အခွင့်အရေး ပိုပေးရန် ဆူပူ
တောင်းဆိုကြသည်။ နိုင်ငံခြားသားတို့ဖက်မှ ဗြိတိသျှတို့က
အားပေးလေသည်။

ယင်းတို့ဖြင့် ထိုအရေးမှာ ဗိုးဝါးတို့နှင့် နိုင်ငံခြားသား
တို့ အင်အားပြိုင်ကြသည့် အခြေမှ၊ ဗိုးဝါးနှင့် ဗြိတိသျှတို့
အင်အားပြိုင်သည့် အခြေသို့ ဆိုက်ရောက်သွားလေသည်။
၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် လက်နက်စွဲကိုင် တိုက်ခိုက်ကြသည့် အခြေ
သို့ရောက်လာသည်။ အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ဂျိမ်းဆန်ဆိုသူက လက်
နက်ကိုင် တိုက်ခိုက်ရေးကို ဦးဆောင်ခဲ့ရာ၊ ယင်းထက္ကူကို
ဂျိမ်းဆန်တိုက်ပွဲဟု ခေါ်ကြ၏။ ထိုအရေးတွင် ဂျိမ်းဆန်တို့
ဖက်က ရှုံးနိမ့်သွားလေသည်။ သို့ရာတွင် ဗြိတိသျှနှင့် ဗိုးဝါး
တို့ အရေးသည် ပြီးငြိမ်းသွားခြင်း မရှိချေ။

နောက်ဆုံး၌ ၁၈၉၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၁ ရက်နေ့
တွင် ဗြိတိသျှနှင့် ဗိုးဝါးတို့ စစ်စတင်တိုက်ခိုက်ကြသည်။
သြရိန်းဖရီးစတိတ်ပြည်နယ်သည် ဗိုးဝါးတို့နှင့်ပူးပေါင်းကာ
ဗြိတိသျှအား တိုက်ခိုက်လေသည်။ ထိုစစ်ပွဲတွင် ကြီးကျယ်
သော တိုက်ပွဲကြီးများ မရှိလှချေ။ ချောင်းမြောင်း တိုက်ခိုက်
ခြင်း၊ ထောင်ဖမ်း၍ တိုက်ခြင်း၊ မြို့ကြီးများကို ဝိုင်းရံပိတ်ဆို့
ခြင်းများသာ များလေသည်။ စစ်ပွဲ၏အစတွင် ဗိုးဝါးတို့က
အရေးသာလေသည်။ ဗိုးဝါးတို့သည် အပစ်အခတ်ကျွမ်းကျင်
ပြီးလျှင် ထိုဒေသ၏ အကြောင်းရင်းကို ကောင်းစွာသိသူ
များဖြစ်ကြ၏။ ဗိုးဝါးတို့ဖက်မှ ဒီဗစ်၊ လူဝီဗိုတာ၊ ဒလာရေး
စသည့် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများက အုပ်ချုပ်တိုက်ခိုက်၏။ ဗြိတိသျှ
တို့သည် ၁၉၀၀ပြည့်နှစ် ဇန်နဝါရီလတိုင်အောင် ဗိုးဝါးတို့
ဖိနှိပ်တိုက်ခိုက်ခြင်းကိုသာ ခံနေရလေသည်။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် ဇန်နဝါရီလတွင်လော့ရောဗတ်နှင့်လော့
ကစ်ချနာတို့ ဦးစီးသည့် အင်အားကြီးမားသော ဗြိတိသျှ
တပ်သစ်များ ရောက်လာလေသည်။ (ကစ်ချနာ၊ အိပ်၊ အိပ်
-ရှူ။) ထိုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် ဗိုးဝါးစစ်ဗိုလ်
ချုပ်ကြီး ကရွန်ယီနှင့် တပ်သား ၄ထောင်ခန့်သည် ပါးဒီ
ဗတ်၌ လက်နက်ချကြရလေသည်။ ထိုနှစ် မတ်လ ၁၃ရက်
နေ့တွင် သြရိန်းဖရီးစတိတ်ပြည်နယ်၏ မြို့တော် ဗလွမ်း
ဖွန်တိန်းမြို့ကို လော့ရောဗတ်က ချီတက်သိမ်းပိုက်ကာ ယင်း
ပြည်နယ်ကို ဗြိတိသျှပိုင်အဖြစ် ကြေညာနိုင်ခဲ့သည်။

လော့ရောဗတ်ခေါင်းဆောင်သော ဗြိတိသျှစစ်တပ်များ
သည် မြောက်ဖက်သို့ချီတက်ကာ ဂျီဟနွန်စပတ်မြို့ကို သိမ်း
ပိုက်သည်။ ထိုနောက် ဇွန်လ ၅ရက်နေ့တွင်တောင်အာဖရိက
သမ္မတနိုင်ငံ၏ မြို့တော် ပရီတိုးရီးယားမြို့ကို သိမ်းပိုက်ပြန်
လေသည်။ ထိုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဗိုးဝါးဗိုလ်ချုပ် ဗိုတာ
နှင့် လက်အောက်ခံတပ်များကို လော့ရောဗတ်က လက်နက်
ချစေ၍၊ တောင်အာဖရိကသမ္မတနိုင်ငံကို ထရန်စဟားပြည်
နယ်ဟုအမည်ပြောင်းကာ ဗြိတိသျှပိုင်အဖြစ် ကြေညာသည်။

ကျန်ဗိုးဝါးတပ်များသည် တောခိုသွားကာ ပြောက်ကျား
စနစ်ဖြင့် တိုက်ခိုက်သေးသည်။ ထိုအချိန်တွင် လော့ရော
ဗတ်သည် အင်္ဂလန်သို့ပြန်သွား၍ လော့ကစ်ချနာက ဗြိတိသျှ
တပ်များကို ဦးစီးတိုက်ခိုက်လျက်ရှိသည်။ လော့ကစ်ချနာ
သည် ဗိုးဝါးတို့၏ ပြောက်ကျားစစ်ဆင်မှုကို အစွမ်းကုန်
နှိမ်နင်းလိုက်ရာ ၁၉၀၂ ခုနှစ် မေလ ၃ရက်နေ့တွင် ဗိုးဝါးစစ်ပွဲ
သည် အဆုံးသတ်အပြီးတိုင်ရောက်ခဲ့လေသည်။

ဗိုးဝါးတို့သည် တပ်သားအင်အား ၉၅,၀၀၀မျှနှင့် ဗြိတိသျှ
တို့၏ ၂၀၀,၀၀၀ကျော်ရှိသော တပ်ကို ၃ နှစ်မျှ ကြံ့ကြံ့ခံ၍
တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ပရီတိုးရီးယားမြို့၌ ၁၉၀၂ခုနှစ် မေလ
၃ရက်နေ့တွင် ချုပ်ဆိုသော ဖာရေးနစ်ဂင်းစာချုပ်အရ၊ ထရန်
စဟားနှင့် သြရိန်းဖရီးစတိတ်တို့သည် ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီများ

ဖြစ်လာကြသည်။ ဗိုးဝါးတို့လည်း ဗြိတိသျှအစိုးရ သစ္စာခံများအဖြစ် ခံယူကြသည်။ သို့သော် ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်၌ လစ်ဗရယ်ပီတီ ကြီးစိုးလာသောအခါ၊ ထိုပြည်နယ် ၂ နယ်ကို တာဝန်ခံအုပ်ချုပ်ရေးပေးအပ်သည်။ ပြည်နယ်များတွင် ဗိုးဝါးစစ်ကြောင့် ပျက်စီးရသည့်အတွက် ဒေါ်လာ ၁၅,၀၀၀,၀၀၀ လျော်ကြေးအဖြစ် ဗြိတိသျှတို့က ပေးလေသည်။ ကျောင်းများ၌လည်း ဒပ်ချာဘာသာကို သင်ခွင့်ပြုသည်။ ယင်းသို့ ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ သက်ညှာမှုများကြောင့် ဗိုးဝါးနှင့် ဗြိတိသျှဆက်ဆံရေးသည် အထူးပင်ကောင်းမွန်လာသည်။ ၁၉၁၀ ခုနှစ်တွင် ထိုပြည်နယ် ၂ နယ်သည် တောင်အာဖရိကပြည်ထောင်စုနိုင်ငံအတွင်း၌ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ပြည်နယ်များဖြစ်လာလေသည်။ (တောင်အာဖရိက ပြည်ထောင်စု-ရှု။)

ဗက်စကို ဒါ ဂါးမ(ခရစ် ၁၄၆၀ခန့်-၁၅၂၄)။ ။နယ်မြေသစ်စူးစမ်းရှာဖွေခဲ့သူများအနက် ပေါ်တူဂီလူမျိုး ဗက်စကို ဒါဂါးမသည် ကမ္ဘာတွင် အကျော်ကြားဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဖြစ်ပေသည်။ နယ်မြေသစ်ရှာဖွေမှုသည် စွန့်စွန့်စားစားပြုရသလောက် အလွန်အကျိုးကျေးဇူးများလှသဖြင့် ရှေးခေတ်များမှအစပြု၍ ဥရောပတွင်ခေတ်စားခဲ့သည်။ တနိုင်ငံနှင့်

တနိုင်ငံ အပြိုင်နယ်သစ်များရှာကြပြီးလျှင်၊ သက်ဆိုင်ရာ မိမိတို့နိုင်ငံ၏ပိုင်နက်နှင့် တန်ခိုးအာဏာကို နယ်ချဲ့ခဲ့ကြသည်။ တခါက တန်ခိုးကြီးနိုင်ငံများဖြစ်ကြသော စပိန်နှင့် ပေါ်တူဂယ်နိုင်ငံတို့သည်လည်း ချမ်းသာကြွယ်ဝသော အရှေ့တိုင်း၊ အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ ပိုင်နက်ချဲ့လိုကြသည်။ ထိုကြောင့် ယင်းဒေသများသို့ အမြန်ဆုံးပေါက်ရောက်သော ပင်လယ်ခရီးလမ်းကို အပြိုင်ကြိုးစားရှာဖွေခဲ့ကြသည်။

ပေါ်တူဂီတို့သည် နှစ်ပေါင်း ၆၀ခန့်မျှ အာဖရိကတိုက် အနောက်ဖက်ကမ်းခြေတလျှောက် တောင်ဖက်သို့ ခရီးလမ်းကို တဖြည်းဖြည်းစမ်း၍ သင်္ဘောလွှင့်ကြည့်ခဲ့ကြရာ၊ ၁၄၈၈ ခုနှစ်တွင် ဗာတူးလူးမေယုဒီအတ်ဆိုသူသည် အာဖရိကတိုက် တောင်ဖက်စွန်းကို ပတ်မိပြီးလျှင် အရှေ့ဖက်ကမ်းခြေ တလျှောက် အတော်ပင် ခရီးပေါက်ခဲ့သည်။ (ဒီးအတ်,ဗာတူးလူးမေယု-ရှု။) ထိုနောက် ၁၀နှစ်နီးပါးမျှ ပေါ်တူဂီတို့၏ ရှေ့ဆက်လက်ကြိုးပမ်းမှုသည် ခရီးမရောက်ဘဲ ရှိနေခဲ့လေသည်။ ထိုအတောအတွင်း စပိန်နိုင်ငံက ၁၄၉၂ ခုနှစ်တွင် အရှေ့တိုင်းသို့ သွားသော ပင်လယ်ခရီးကိုရှာရန် ကိုလံဗပ်ကို လွှတ်လိုက်ရာ အမေရိကတိုက်သို့ သွားရာခရီးလမ်းစ ရခဲ့လေသည်။ (ကိုလံဗပ်,စီ-ရှု။) ထိုအခါ ပေါ်တူဂီတို့သည် အားကျမခံ၊ အာဖရိကတိုက်ကို ပတ်၍ အရှေ့သွား ခရီးလမ်းကို ဆက်လက်ရှာဖွေရန် အကြံအစည်ပြုကြလေသည်။

ယင်းသည့်အချိန်မတိုင်မီက ဗက်စကိုဒါဂါးမသည် ထင်ထင်ရှားရှား မရှိခဲ့သေးချေ။ သို့သော် များမတ်မျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်လာသူတစ်ဦးဖြစ်၍ ကက်စတီးနိုင်ငံနှင့် ပေါ်တူဂယ်နိုင်ငံတို့ စစ်ပြိုင်ရာတွင် ပါဝင်ဆင်နွှဲခဲ့ဖူးကြောင်းမျှသာ သိကြသည်။ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ကလေးဖြစ်သော ဆီးဇေး၌ မွေးဖွားခဲ့သူ ဗက်စကိုဒါဂါးမသည် ပင်လယ်ခရီးကျွမ်းကျင်သူဖြစ်၍ ပင်လယ်များ၌ သွားလာရန် နှစ်သက်ပြီးလျှင်၊ မကြောက်မရွံ့ သွားလာခဲ့သူ ဖြစ်လေသည်။ ထိုကြောင့် ၁၄၉၇ ခုနှစ်တွင် ပေါ်တူဂီဘုရင် ပဌမအီမန်းနျူအယ်သည် ဗက်စကိုဒါဂါးမအား သင်္ဘော ၄ စင်းကို ကွပ်ကဲအုပ်ချုပ်စေပြီးသော် အရှေ့တိုင်းသွား ပင်လယ်ခရီးလမ်း ရှာဖွေစေရန် ခန့်အပ်သည်။ ဗက်စကိုဒါဂါးမသည် ထိုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် လစွဲဗွန်းမြို့မှ စတင်၍ ခရီးထွက်ခဲ့လေသည်။

၄လအတွင်း၌ ဗက်စကိုဒါဂါးမတို့သည် ဝှတ်ဟုပ်အငူကို ကောင်းမွန်စွာ ပတ်မိကြသည်။ ထိုအငူကို ကျော်လွန်၍ ခရီးဆက်မည်ပြုသောအခါသင်္ဘောသားတို့သည် မလိုက်လိုကြတော့ဘဲ တော်လှန်ပုန်ကန်ကြတော့သည်။ ထိုပြင် လေပြင်းမုန်တိုင်းများနှင့်လည်း အခါခါကြုံခဲ့ရသည်။ ဗက်စကိုဒါဂါးမသည် သင်္ဘောသားများ၏ ပုန်ကန်မှုနှင့် လေပြင်း မုန်တိုင်းစသည့် အခက်အခဲတို့မှ လွတ်မြောက် ကျော်နင်းနိုင်အောင် အမျိုးမျိုး ကြိုးပမ်းခဲ့ရလေသည်။

နယ်မြေသစ်ရှာဖွေမှု၌ အကျော်ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည့် ဗက်စကိုဒါဂါးမ

ယင်းသို့သော အခက်အခဲများကိုကျော်နင်း ဖြေရှင်း ယင်းပင် အာဖရိကတိုက် အရှေ့ဖက်ကမ်းရိုးတန်းရှိ မလင်ဒီ ဆိပ်ကမ်းမြို့တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသား ကုန်သည်များနှင့် တွေ့ လေသည်။ ယင်းတို့အထဲမှ အိန္ဒိယရေကြောင်းပြ တဦး၏ အကူအညီဖြင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကိုဖြတ်ကျော်ကာ၊ လစွဗန်းမြို့ မှ ထွက်ခွာပြီးနောက် ၁၀ လအကြာ ၁၄၉၈ ခုနှစ် မေလ အ တွင်း၌ အိန္ဒိယအနောက်ဖက်ကမ်းခြေရှိ ကာလိကတ်မြို့သို့ ရောက်ခဲ့လေသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဗက်စကိုဒါဂါးမသည် ဥရော ပမှ အိန္ဒိယသို့ ပင်လယ်ခရီးကို စတင်တွေ့ရှိခဲ့လေသည်။

ကာလိကတ်မြို့တွင်း၌ ထိုအချိန်က မူးဝါးလူမျိုး ကုန် သည်များလည်းရှိနေသည်။ မူးဝါးတို့က ပေါ်တူဂီတို့ရောက် လာခြင်းကို မလိုကြချေ။ ထိုကြောင့် မြို့အုပ်ချုပ်သူအား ပေါ်တူဂီတို့ကို ကောင်းစွာ လက်ခံ မပြုစုလေအောင် ပြုကြ သည်။ ထိုကြောင့် ဗော်စကိုဒါဂါးမသည် မြို့၏ အခြေအနေကို လေ့လာစုံစမ်းပြီးနောက် ပေါ်တူဂီတို့သို့ ပြန်ခဲ့သည်။ မူလ ပေါ်တူဂီနိုင်ငံမှ ထွက်ခွာခဲ့စဉ်က သင်္ဘောသား ၁၇၀ ပါရှိ ခဲ့ရာ လမ်းခရီးတွင် ဖျားနာသေဆုံးကြသဖြင့် ၅၅ ယောက် မျှသာ ပေါ်တူဂီနိုင်ငံသို့ ပြန်ရောက်နိုင်ကြလေသည်။

ပေါ်တူဂီနိုင်ငံသို့ ပြန်ရောက်သောအခါ၊ ဘုရင်မင်း မြတ်က ဗက်စကိုဒါဂါးမနှင့် သင်္ဘောသားများကို ဆုတော် လဒ်တော်များ ချီးမြှင့်သည်။ ဗက်စကိုဒါဂါးမအား အင်္ဂလိပ် “ဆာ” ဘွဲ့နှင့်ညီမျှသော “ဒွမ်” ဘွဲ့ပေးအပ်သည်။ ပေါ်တူ ဂီနိုင်ငံ အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့ ကုန်သွယ်လမ်း ပွင့်လေသည်။ ဗက် စကိုဒါဂါးမသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်ရန် အခွင့်အရေး များလည်း ရှိခဲ့ရာ၊ အလွန်ချမ်းသာ ကြွယ်ဝလာလေသည်။

နောက် ခုနှစ်ခန့်အကြာ ၁၅၀၂ ခုနှစ်တွင် ဗက်စကိုဒါဂါး မသည် ရေတပ် တတပ်ကို အုပ်ချုပ်၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ သွား ရောက်ခဲ့ပြန်သည်။ အကြောင်းမူ ကာလိကတ်မြို့တွင်ပေါ် တူဂီကုန်သည်များနှင့် အိန္ဒိယတိုင်းသားတို့ ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွား သောကြောင့်တည်း။ ဗက်စကိုဒါဂါးမသည် ကာလိကတ်မြို့ သားတို့အား ပြင်းပြင်းထန်ထန် နှိမ်နင်းခဲ့ရာ၊ ဗက်စကိုဒါဂါးမ ၏အမည်တွင်အမည်းစက်ထင်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် ကိုချင်မြို့သို့ သွားရောက်၍ ကုန်သွယ်မှုများ ပြုလုပ်ရာ ရွှေငွေပစ္စည်း တောင်ပုံရာပုံ ရရှိခဲ့သည်။ မိုဇမ်ဗစ်နှင့် ဆိုဖာလာနယ်တို့တွင် ပေါ်တူဂီပြည်နယ်များ တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် ထို နှစ်တွင်ပင် လစွဗန်းသို့ ပြန်ခဲ့လေသည်။

ဗက်စကိုဒါဂါးမသည် အရှေ့တိုင်းတွင် ပေါ်တူဂီတို့ ခြေ ကုပ်ရရန် စတင် လမ်းခင်းပေးခဲ့သော်လည်း၊ ၁၅၂၄ ခုနှစ်တွင် မှ အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ ပေါ်တူဂီပိုင်နယ်များ၏ ဘုရင်ခံချုပ်အဖြစ် ခန့် အပ်ခံရ၍ အိန္ဒိယသို့ လာခဲ့ပြန်သည်။ အိန္ဒိယသို့ ရောက်၍ ရာထူးလက်ခံပြီးနောက်တွင် အိန္ဒိယရှိ ပေါ်တူဂီ အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေး ကမောက်ကမ ဖြစ်နေသည်များကို ပြုပြင်ရန်

ကြိုးပမ်းနေစဉ်၊ ကိုချင်မြို့၌ ထိုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၄ ရက်နေ့ တွင် ကွယ်လွန်သွားလေသည်။

ဗက်စပွတ်ချီ,အမေရိဂို (ခရစ် ၁၄၅၁ - ၁၅၁၂)။ ။ ကမ္ဘာသစ် (အမေရိကတိုက်)ကို အဦးဆုံး တွေ့ရှိသူအဖြစ် ပြောစမှတ် ပြုခြင်းခံရသူ အမေရိဂိုဗက်စပွတ်ချီအား အစွဲပြု ၍ အမေရိကတိုက်ဟု မှည့်ခေါ်ကြသည်။

ဗက်စပွတ်ချီသည် ဣတလီနိုင်ငံသား ကုန်သည်တဦးဖြစ် ၍၊ ၁၄၅၁ ခုနှစ် မတ်လ ၉ရက်နေ့တွင် ဖလော်ရင့်မြို့၌ ဖွား မြင်သည်။ ငယ်စဉ်က ဦးလေတော်သူ ဒိုမင်နီကန်ဂိုဏ်းဝင် ဘုန်းကြီးတပါးက စာပေသင်ကြားပေးခဲ့ရာ၊ နက္ခတ္တဗေဒနှင့် သင်္ချာပညာရပ်များကို အထူးပင် လေ့လာတတ်မြောက်ခဲ့ ပေသည်။ ဖလော်ရင့်မြို့တွင် အတန်ကြာမျှ ကုန်သည်အလုပ် နှင့် နေထိုင်ခဲ့၏။ ၁၄၉၂ ခုနှစ်တွင် စပိန်နိုင်ငံ ဆိုဗီးမြို့သို့၎င်း၊ ထိုနောက် ဂေးဒစ်မြို့သို့၎င်း သွားရောက်နေထိုင်၍ ကုန် သွယ်မှုလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးလေသည်။ ၁၄၉၅ ခုနှစ်တွင် ပင်လယ်တွင်ခရီးရှည်ထွက်ရန်အတွက် သင်္ဘောများ တည် ဆောက်ပေးသော အလုပ်ရုံတခုနှင့် ဆက်သွယ်မိခဲ့၏။ ထို အခါမှစ၍ ဗက်စပွတ်ချီအတွက် စွန့်စားခရီးထွက်ရန် လမ်းစ ပေါ်ခဲ့သည်။

ခရစ္စတိုဖာကိုလံဗစ်သည် ၁၄၉၂ ခုနှစ်တွင် တကြိမ်၊

အမေရိကန်နိုင်ငံကို စတင်တွေ့ရှိခဲ့သူ အမေရိဂိုဗက်စပွတ်ချီ

၁၄၉၃ ခုနှစ်တွင် တကြိမ် ၂ ကြိမ်တိုင်တိုင် အနောက်ဖက်သို့ သင်္ဘောလွှင့်စဉ်က ဗက်စပွတ်ချီသည် စပိန်၌ ရှိလေသည်။ (ကိုလံဗပ်,စီ-ရှူ။) ထို ၂ခေါက်တွင် ကိုလံဗပ်သည် အမေရိကတိုက် ကုန်းမကြီးသို့ မရောက်ဘဲ ယခု အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းစုဟုတွင်လျက်ရှိသော ကျွန်းစုများသို့သာ ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၅၀၄ ခုနှစ်၌ ထုတ်ဝေသော စာတမ်းတခု၌ ဗက်စပွတ်ချီသည် အနောက်သို့ သင်္ဘောဖြင့် ၁၄၉၇ ခုနှစ်၊ ၁၄၉၉ ခုနှစ်၊ ၁၅၀၁ ခုနှစ်နှင့် ၁၅၀၃ ခုနှစ်များတွင် ၄ ကြိမ်တိုင်တိုင် သွားရောက်ခဲ့ကြောင်း၊ ပဌမအခေါက် ၁၄၉၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် တောင်အမေရိက အနောက်မြောက် ကမ်းခြေသို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြောင်း ရေးသားဖော်ပြထားလေသည်။ ၁၄၉၇ ခုနှစ်တွင် အကယ်ပင် ခရီးထွက်ခဲ့သည် မထွက်ခဲ့သည်ကို အသေအချာမသိရသော်လည်း၊ ၁၄၉၉ ခုနှစ်တွင် တောင်အမေရိကတိုက်သို့ ခရီးထွက်ခဲ့ကြောင်းကား အသေအချာသိရသည်။ ထိုပြင် ဗက်စပွတ်ချီသည် အမေရိကတိုက် (ဝါ) ကမ္ဘာသစ်ကို တွေ့ရှိခဲ့ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်ကိုလည်း ကိုလံဗပ်က ငြင်းဆိုခြင်းမပြုခဲ့ချေ။ ထိုကြောင့် ၁၅၀၇ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သော ပထဝီစာအုပ် တအုပ်၌ ဂျာမန်ပါမောက္ခတဦးက ကမ္ဘာသစ်ကို အမေရိဂိုတွေ့ရှိသဖြင့် အမေရိကတိုက်ဟုခေါ်သင့်ကြောင်း အကြံပေးခဲ့လေသည်။ သို့သော် များစွာအငြင်းပွားခဲ့ကြပြီးနောက်၊ ပဌမတွင် သူ့အကယ်တွေ့ရှိခဲ့သော တောင်အမေရိကတိုက် မက္ကဆီကို ပင်လယ်ကွေ့နေရာရှိ ကုန်းပြင်ကိုသာ သူ့အမည်ဖြင့် ခေါ်ခဲ့သော်လည်း၊ နောက်မကြာမီ တောင်အမေရိက တတိုက်လုံးနှင့် မြောက်အမေရိကတိုက်ကိုပါ သူ၏အမည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြလေသည်။

ဗက်စပွတ်ချီသည် ပဌမနှင့် ဒုတိယကြိမ်များတွင် စပိန်နိုင်ငံအတွက် ခရီးထွက်ခဲ့၍၊ နောက် ၂ကြိမ်တွင်မူ ပေါ်တူဂယ်နိုင်ငံအတွက် ခရီးထွက်ခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ ထိုသို့ခရီးထွက်ရာတွင် ဗက်စပွတ်ချီသည် ခေါင်းဆောင်အဖြစ်နှင့် မဟုတ်ဘဲ၊ နက္ခတ်ဆရာ (ဝါ) ရေကြောင်းပြ အဖြစ်လိုက်ပါခဲ့ရသည်ဟုလည်း ဆိုလေသည်။ ၁၅၁၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၂ရက်နေ့တွင် ဆွီဗီးမြို့၌ ကွယ်လွန်သည်အထိ၊ ဗက်စပွတ်ချီသည် စပိန်နိုင်ငံ၏ ရေကြောင်းပြ အရာရှိချုပ်အဖြစ် အမှုထမ်းကာ၊ ကမ္ဘာသစ်၏ မြေပုံများ ရေးဆွဲခြင်းဖြင့် အချိန်ကုန်လွန်ခဲ့သည်။

ဗက်ဆီမာ,ဆာဟင်နရီ (ခရစ် ၁၈၁၃-၁၈၉၈)။

ဗက်ဆီမာနည်းဟု ထင်ရှားသော သံမဏိကျိနည်းကို တီထွင်သူ ဆာဟင်နရီဗက်ဆီမာသည် အင်္ဂလိပ်လူမျိုး တီထွင်သူနှင့် သံမဏိလုပ်ငန်း ပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်။ ဗက်ဆီမာကို ၁၈၁၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၉ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလန်ပြည် ဗက်ဖို့ရှိုင်ယာနယ် ချာလတန်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူမှာ ခဲစာလုံးသွန်းလုပ်ငန်း၊ ရွှေနန်းကြီးဆွဲလုပ်ငန်းတို့ကို ချာလတန်မြို့၌ တည်

သံမဏိကျိနည်းသစ်ကိုတီထွင်ခဲ့သူ ဆာဟင်နရီဗက်ဆီမာ

ထောင် လုပ်ကိုင်နေသူ နာမည်ကြီး အင်ဂျင်နီယာ အန်တိုနီဗက်ဆီမာ ဖြစ်လေသည်။

ဟင်နရီဗက်ဆီမာသည် ငယ်စဉ်မှစ၍ ဖခင်ဖြစ်သူ၏ ခဲစာလုံးသွန်းစက်တွင် စက်မှုလုပ်ငန်းကို လေ့လာသင်ကြားပြီးနောက်၊ အသက် ၁၇နှစ်အရွယ်တွင် လန်ဒန်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကာ၊ ပုံဆွဲသူအဖြစ် အသက်မွေးသည်။ ထိုအတွင်း အမျိုးမျိုး စမ်းသပ်၍ တီထွင်မှုများကို လုပ်ကိုင်သည်။ ဗက်ဆီမာ၏ တသက်တာတွင် တီထွင်မှုတို့သည် များပြားလှသောကြောင့် သူ့အား အထွင်ပါရဂူဟုပင် ခေါ်ဆိုထိုက်သည်။ စာချုပ်တံဆိပ်ခေါင်း ရိုက်နှိပ်ရာ၌ ရိုက်ရာကို ဖျက်၍ ပြန်လည်အသုံးပြုတတ်ကြသဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရ အခွန်တော် လစ်ဟင်းဆုံးရှုံးရသည်ဟု ယူဆကာ၊ ဖျက်မရသည့် ဆေးခိုင်တံဆိပ်ခေါင်းရိုက်နှိပ်နည်းကို ထွင်ခဲ့၏။ ထိုပြင် ခဲတံခဲလုပ်ငန်း၊ ရွှေမင်ဆေးလုပ်ငန်း၊ ခဲစာလုံး သွန်းနည်းသစ် စသည်တို့သည်လည်း ဗက်ဆီမာ၏ တီထွင်မှုများဖြစ်သည်။

ဗက်ဆီမာ၏ အထင်ရှားအကြီးကျယ်ဆုံး တီထွင်မှုမှာ ဗက်ဆီမာနည်းဟု တွင်သော သံမဏိကျိနည်းပင် ဖြစ်သည်။ ကရိုင်းမီးယားစစ်ပွဲဖြစ်ပွားစဉ်က အသုံးပြုသော အမြောက်ကြီးများ၏ သံမဏိများပျော့ပုံကို အားမရသော ဗက်ဆီမာသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော သေနတ်အမြောက်များ တီထွင်ပြုလုပ်ရန် စမ်းသပ်လိုသည်။ သို့ရာတွင် ဗြိတိသျှ အာဏာ

ပိုင်တို့က အားမပေးသဖြင့် ပြင်သစ်ဘုရင် တတိယနပိုလီယန် ၏ ဖိတ်ခေါ်ချက်ကို လက်ခံကာ ပြင်သစ်နိုင်ငံတွင် သွားရောက် စမ်းသပ်လုပ်ကိုင်သည်။ ဗက်ဆီမာ၏ စမ်းသပ်ချက် အောင်မြင်၍ ယခုတိုင် ဗက်ဆီမာနည်းမှာ ကျော်ကြားလျက်ရှိသည်။

ဗက်ဆီမာသည် သံစိမ်းမှ သံမဏိ မည်သို့ ကျိုချက်ရရှိနိုင်သည်ကို ပြသခဲ့သည်။ သံမဏိချက်စက်ကြီး တခုသို့ သွားရောက်လည်ပတ်ခဲ့လျှင် စက်ရုံထဲ၌ စဉ့်အိုးသဏ္ဍာန်ရှိသော သံမဏိအိုးကြီး တခု၏ ထိပ်ဝမှ မီးရှူးမီးပွားတို့ တရှူးရှူးပန်းထွက်နေသည်ကို တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ အောက်ဖက်၌ အပေါက်များ ပါရှိသော ကွန်ဗာတာ၏ စဉ့်အိုးသဏ္ဍာန် သံမဏိအိုးကြီးတွင် အရည်ပျော်ပြီး သံစိမ်းများ ထည့်ကာ အောက်ဖက်မှ ပြင်းထန်သော လေကို မှုတ်ပေးခြင်းဖြင့် သံစိမ်းမှ ကာဗွန်ဓာတ်ကို ထုတ်ပယ်ပစ်ခြင်းဖြစ်သည်။ လေလုံးရိုက်သည့်အရှိန်ကြောင့် ကွန်ဗာတာထဲရှိ သံ၏ အပူရှိန်သည် အလွန်မြင့်တက်လာ၍ ကာဗွန်ဓာတ်သည် လောင်ကျွမ်းလွင့်ပါးသွားခြင်းဖြင့် မိနစ် ၂၀ အတွင်း သံစိမ်းမှ သံမဏိ ဖြစ်လာနိုင်သည်။ သံမဏိတွင် အစေးသတ္တိ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် သံနှင့် မန်ဂန်ရောစပ်ထားသော စပိဂယ်လိုင်းဇင်ခေါ် သတ္တုရောကို သံစိမ်းအရေကျိုထဲသို့ ပေါင်းထည့်ပေးရသည်။ ယခုအခါ ဗက်ဆီမာနည်းကို အခြေခံ၍ ပိုမိုကောင်းမွန်သောနည်းများ

တီထွင်ပြီးဖြစ်သော်လည်း ကမ္ဘာ့သိပ္ပံလောကတွင် စတင်ခဲ့သူ ဗက်ဆီမာ၏ ကျေးဇူးကား ကြီးပါးသည်။ ဗက်ဆီမာသည် အင်္ဂလန်ပြည် ရှက်ဖီးမြို့တွင် သူ၏ စမ်းသပ်မှုများကို ပြုလုပ်ရာ အကြိမ်ကြိမ် မအောင်မြင်ခဲ့သော်လည်း အားမလျော့ဘဲ ဇွဲလုံ့လဖြင့် ကြိုးစားခြင်းကြောင့် ၁၈၆၅ ခုနှစ်တွင် သံမဏိ လုပ်နည်းကို ရရှိခဲ့လေသည်။ အင်္ဂလန်ပြည် ရှက်ဖီးမြို့၌ ဗက်ဆီမာသံမဏိလုပ်ငန်း တည်ထောင်၍ လူပေါင်းများစွာကို အလုပ်ပေးနိုင်ရုံမက တကမ္ဘာလုံးကိုပါ ပညာ ဖြန့်နိုင်ခဲ့သည်။

၁၈၅၉ ခုနှစ်တွင် ဗက်ဆီမာသည် မြို့ပြ အင်ဂျင်နီယာ အသင်း၏ တဲလီဖွဲ့တံဆိပ်ကိုရရှိ၍ ၁၈၇၂ ခုနှစ်တွင် အနုပညာ အသင်းမှ အဲလဗတ်ရွှေတံဆိပ်ကို ရရှိသည်။ ၁၈၇၁ ခုနှစ်မှ ၁၈၇၃ ခုနှစ်အတွင်း ဂရိတ်ဗြိတိန်နိုင်ငံ သံနှင့် သံမဏိလုပ်ငန်း ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်၍ ၁၈၇၉ ခုနှစ်တွင် တော်ဝင်အသင်း၏ အမြဲတမ်း အသင်းဝင် ဖြစ်လာသည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် ဝိတိုရိယဘုရင်မက ဗက်ဆီမာအား ဆာဘွဲ့ဖြင့် သူ့ကောင်းပြုသည်။

ဆာဟင်နရီဗက်ဆီမာသည် ၁၈၉၈ ခုနှစ် မတ်လ ၁၅ရက် နေ့တွင် လန်ဒန်မြို့ ဒိန်းမဟီးရပ်ကွက်တွင် ကွယ်လွန်သည်။

ဗက်တီကင်နန်းမြို့။ ။ဗက်တီကင်နန်းမြို့သည် ခရစ်ယန် အယူဝါဒရေးဆိုင်ရာမြို့ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် သီးခြားလွတ်

ပုပ်ရဟန်းမင်း သီတင်းသုံးရာဖြစ်သော ဗက်တီကင်နန်းမြို့ရှိ ဗက်တီကင်နန်းတော်

ဗက်တီကင်နန်းမြို့

လုပ်သော အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံကလေး တခု သဖွယ် တည်ရှိနေသည်။

ဗက်တီကင်နန်းမြို့သည် ကူတလီနိုင်ငံရောမမြို့တော်၏ အနောက်မြောက်ပိုင်း၌ တိုင်းဟားမြစ်၏ အနောက်ဖက်ကမ်း ဗက်တီကင်ကုန်းမြင့်ပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ အကျယ်အဝန်း အားဖြင့် ၁၀၈.၇ဧကရှိသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အသေးငယ်ဆုံးသော နိုင်ငံများအနက် တနိုင်ငံ ဖြစ်လေသည်။

ခရစ် ၇၅၄ ခုနှစ်များတွင် ဖရင့်ဘုရင် ပစ်ပင်သည် ခရစ်ယန်သာသနာပိုင် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးအား ကူတလီနိုင်ငံတွင် မြေယာများပေးလှူ၍ သီးခြားအုပ်ချုပ်ရေး အာဏာများပေးခဲ့သည်။ မူလက ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးများသည် နေရာအတည်တကျ ဟူ၍ မရှိခဲ့သော်လည်း၊ ဧကဒသမ ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး ဂရက်ဂရီ လက်ထက်၊ ခရစ် ၁၃၇၇ခုနှစ်မှစ၍ ယခုဗက်တီကင်နန်းမြို့တည်ရာ အရပ်တွင် စတင်အတည်တကျ နေထိုင်ခဲ့သည်။ ထိုခေတ်က သာသနာပိုင် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးပိုင် နယ်မြေမှာ စတုရန်းမိုင် ၁,၆၀၀ရှိ၍ လူဦးရေ ၃,၁၂၅,၀၀၀ ခန့်ပင်ရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ခရစ်ယန်ဂိုဏ်းများ ကွဲသွားခြင်းနှင့် ကူတလီနိုင်ငံ သွေးစည်းမှုအရေးတော်ပုံပေါ်ပေါက် ခြင်းတို့ကြောင့် ၁၈၇၁ ခုနှစ်တွင် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးသည် ဗက်တီကင် ဥယျာဉ်၌ အကျယ်ချုပ်သဖွယ် မိမိအလိုအလျောက်နေထိုင်ခဲ့သည်မှစ၍ ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ နိုင်ငံရေးအာဏာ လျော့ကျရလေသည်။ ၁၉၂၉ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၁ရက်နေ့တွင် လက်တာရမ်စာချုပ်ဖြင့် ကူတလီအာဏာရှင် မူဆိုလီနီက ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးအား ယခု ဗက်တီကင်နန်းမြို့နေရာကို လုံးဝအာဏာပိုင်အဖြစ် အုပ်ချုပ်ရန် လှူအပ်ရာမှ အစ ဗက်တီကင်နန်းမြို့ ပေါက်ဖွားလာသည်။ လက်ရှိ ဗက်တီကင်နန်းမြို့တွင် စိန့်ပီတာနန်းတော်၊ ဗက်တီကင်နန်းတော် ဥယျာဉ်များနှင့် ပြတိုက်၊ စာကြည့်တိုက်စသည့် အဆောက်အအုံ ၁၃ ခုရှိလေသည်။

၁၉၅၈ ခုနှစ်ခန့်မှန်းခြေ သန်ကောင်စာရင်းအရ ဗက်တီကင်နန်းမြို့၏ လူဦးရေသည် ၈၉၀ ယောက်ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့အနက် ၈၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် ကူတာလုံလူမျိုးများ ဖြစ်၍ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် ဆွစ်နှင့်အခြားလူမျိုးဖြစ်သည်။

ဗက်တီကင်နန်းမြို့၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်သည် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်း သာသနာပိုင်ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စများကို လူပုဂ္ဂိုလ်ဘုရင်ခံတဦးအား တာဝန်လှူအပ် အုပ်ချုပ်စေသည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးအောက် တန်ခိုးအာဏာ အရှိဆုံးမှာ ကာဒင်နယ်ဂိုဏ်းချုပ်များ ဖြစ်သည်။ ထိုကာဒင်နယ် ဂိုဏ်းချုပ်များသည် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး၏ အတိုင်ပင်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည်။ ၁၅၀၉ ခုနှစ်မှစ၍ ကာဒင်နယ်ကောလိပ်ခေါ် ကာဒင်နယ်ဂိုဏ်းချုပ်အဖွဲ့သည် ပုပ်ရဟန်းမင်းတပါး ပျံလွန်လျှင် အရိုက်အရာကို ဆက်ခံမည့်

ပုဂ္ဂိုလ်အား မိမိတို့အထဲမှ မဲစနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ရသည်။ (ကာဒင်နယ်ဂိုဏ်းချုပ်-ရှု။)

ဗက်တီကင်နန်းမြို့တော်တွင် သီးခြားအုပ်ချုပ်သော မီးရထားဌာန၊ ကြေးနန်းနှင့် စာပို့လုပ်ငန်းဌာန၊ ငွေကြေးဌာန၊ အသံလွှင့်ဌာန၊ ပြည်သူ့လုပ်ငန်းဌာန၊ ပုံနှိပ်ဌာနစသည်တို့ ရှိသည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး၌ နိုင်ငံခြားသို့ သံတမန်များစေလွှတ်ခြင်း၊ နိုင်ငံခြားမှ သံတမန်များ လက်ခံနိုင်ခြင်း စသော အခွင့်အရေးနှင့် အာဏာရှိလေသည်။ ကိုယ်ပိုင် လေယာဉ်ကွင်းတခုဆောက်လုပ်ရန်ပင် အစီအစဉ် ရှိလေသည်။ နိုင်ငံတော်၏ ဘဏ္ဍာရေးအတွက် ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်မှ ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်များ လှူဒါန်းသော အလှူငွေနှင့် ဗက်တီကင်နန်းမြို့တွင်းမှ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်တော်ပေါ်တွင် အမှီပြုလေသည်။ ထို့ပြင် ကူတလီအစိုးရက ယခင် သာသနာမြေများကို သိမ်းပိုက်ထားခဲ့သည့်အတွက် လျော်ကြေးသဘောဖြင့် ပေးသော ငွေလည်းရှိသည်။

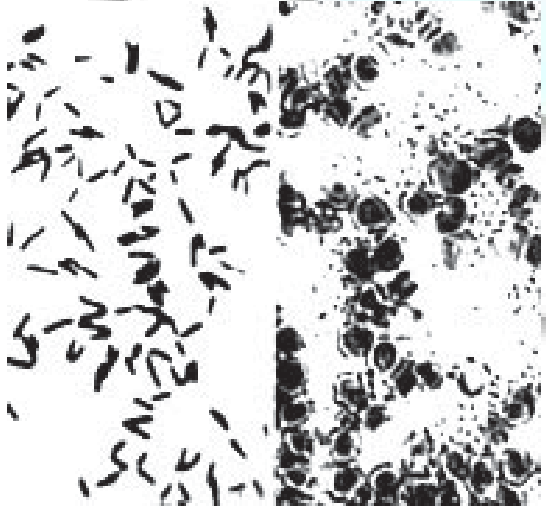
ဗက်တီကင်နန်းမြို့သည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်တို့၏ အထွတ်အမြတ် ထားရာဌာနဖြစ်သည်။ ပဌမ ပုပ်ရဟန်းမင်းလည်းဖြစ်၍ သခင်ယေရှုနှင့် အရင်းနှီးဆုံး တမန်တော်ကြီးလည်းဖြစ်သော စိန့်ပီတာ(ရှင်ပေတရ)သည် ရောမဘုရင်နီးရိုးလက်ထက် ခရစ် ၆၇ခုနှစ်တွင် ဤအရပ်၌ ကားစင်တင်၍ အသတ်ခံရသည်ဟု ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်များက ယုံကြည်ကြသဖြင့် နှစ်စဉ် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်များ အမြောက်အများ လာရောက်ကြသည်။

ဗက်တီကင်နန်းမြို့သည် ကမ္ဘာ့ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် အနုပညာလက်ရာများ စုဝေးရာဒေသ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ကျော်ကြားသည်။ ရှေးဟောင်းပြတိုက်ကြီး ၅ ခု၊ ပန်းချီ ပြတိုက် ၂ခုနှင့် စာကြည့်တိုက်ကြီးတခုတို့မှာ ကမ္ဘာကျော်များ ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်း ပြတိုက်ကြီးများတွင် ရှေးဂရိ၊ ရောမနှင့် အီဂျစ်လက်ရာ ရုပ်တုများ၊ နှစ်ထောင်ပေါင်းများစွာ မပုပ်မသိုးစေရန် ဆေးဖြင့် စီမံပြုလုပ်ထားသော မံမီရုပ်ကလာပ်များစသည်တို့ကို တွေ့နိုင်၍၊ ပန်းချီပြတိုက်တွင်မူ ကမ္ဘာကျော် ပန်းချီပညာရှင်ကြီးများဖြစ်သော ဖိလစ်ပိုလစ်ပို၊ လီယိုနာဒိုဒါဗင်ချီ၊ ရက်ဖီအယ်၊ တစ်ရှန်၊ မိုက်ကယ်အန်ဂျလို စသည်တို့၏ လက်ရာများနှင့်တကွ အခြားထင်ရှားသော ပန်းချီကျော်တို့၏ အယူဝါဒရေးရာ ပန်းချီကားများရှိသည်။ ဗက်တီကင်စာကြည့်တိုက်ကြီးမှာမူ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရှားပါး၍ အဖိုးတန်လှသော ရှေးဟောင်းစာပေများ စုဝေးရာဌာန ဖြစ်သည်။ ရှေးဂရိစာမူများ၊ ရောမစာမူများ၊ အရှေ့တိုင်း ဆိုင်ရာစာမူများ၊ ၄ရာစုခေတ်လောက်က ပညာရှိကြီး ဆီဆရိုရေးသားခဲ့သော “ဒီရီပတ်ဗလီကာ” ကျမ်း လက်ရေးစာမူကဲ့သို့သော ရှားပါးသည့် စာမူများ၊ ဘာသာရပ် အမျိုးမျိုးနှင့် ကျမ်းဂန်အမျိုးမျိုး ရှိသည်။ စုစုပေါင်း စာအုပ်စာတမ်း ၃

သိန်း ၅ သောင်းခန့် ရှိ၍ လက်ရေးစာမူ ၅ သောင်းကျော် ရှိသည်။

ဗက်တီနန်းမြို့၏ ထူးခြားချက် တရပ်ကား စစ်တပ် ပင် ဖြစ်သည်။ စစ်တပ်သည် မြို့ကို ကာကွယ်ရန် အဓိကထား၍ ဖွဲ့စည်းထားသည်မဟုတ်ဘဲ၊ ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး၏ ကိုယ်ရံ တော်တပ်အဖြစ် အမှုထမ်းဆောင်ရန်နှင့် အယူဝါဒရေး အခမ်းအနားများတွင် လိုက်ပါဆင်နွှဲရန်သာ အဓိကဖြစ်သည်။ စစ်သားများမှာ နိုင်ငံခြားစစ်သားများ ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၄၅၀ ခန့်က လူဇန်းနှင့် ဇူးရစ်နယ် ၂နယ်နှင့် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးတို့ ချုပ်ဆိုခဲ့သောစာချုပ်အရ ထိုနယ် ၂နယ် မှ စစ်သားများ လာရောက်အမှုထမ်းခြင်းဖြစ်သည်။ စစ်တပ် တန်ဆာမှာ အလယ်ခေတ်ပန်းချီကျော် မိုက်ကယ်အန်ဂျလို တီထွင်ခဲ့သော ပုံစံမျိုးကို ယခုတိုင် ဝတ်စားသုံးစွဲလျက်ပင် ရှိသည်။ စစ်တပ်တွင် စစ်သား ၁၀၀ ခန့်ရှိလေသည်။

ဗက်တီးရီးယား။ ။ဗက်တီးရီးယားဆိုသည်မှာ သာမန် မျက်စိဖြင့် ကြည့်၍မမြင်နိုင်သော ဆဲတခုသာရှိသည့် အပင် ငယ်ကလေးများ ဖြစ်သည်။ မိုက္ကရိုစကုပ်ခေါ် မှန်ဘီလူးဖြင့် ကြည့်မှသာ မြင်နိုင်သည်။ ယင်းတို့သည် ရိုးရိုးဆဲကလေး များဖြစ်၍ အပင်လောကတွင် အဆင့်အတန်းအနိမ့်ဆုံးနှင့် အရေအတွက် အများဆုံးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အခြားအပင်များမှာကဲ့သို့ ကလိုရိုဖီးခေါ် စိမ်းရောင်ဒြပ် မပါရှိချေ။ ဗက်တီးရီးယားတွင် ပရိုတိုပလာဇမ်ခေါ် သက်ဦးရပ်ဖြင့် ပြီးသော ဆဲတခုစီ ရှိသည်။ အရွယ်အားဖြင့် ဗက်တီးရီးယား အပိုင်းတခုသည် တလက်မ၏ ၂၅,၄၀၀ပုံတပုံသာကြီးသည်။

လူကြီးလူငယ်မရွေး ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသော ဒစ်ဖတီးရီးယား ဆုံဆို့နာ(၆) နှင့် အဆုတ်ရောင်နာ(ယာ)တို့၏ ဗက်တီးရီးယားများ။ (အဆပေါင်း များစွာ ပုံကြီးချဲ့ထားသည်။)

ယင်းကို အဆပေါင်း ၁,၀၀၀ အကြီးချဲ့၍ ကြည့်မှ ခဲတံထိပ် ဖျားခန့်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဗက်တီးရီးယားကို ပုံသဏ္ဍာန်အလိုက် ၄ မျိုး ခွဲထားသည်။ အပိုင်း၊ သို့မဟုတ် အလုံးပုံရှိသည့် ဗက်တီးရီးယားကို ကော့ဆိုင်ဟုခေါ်၍၊ တုတ်ချောင်းပုံ ဗက်တီးရီးယားကို ဗက်ဆီလိုင်းဟုခေါ်သည်။ ဝက်အူကဲ့သို့ ကွေးကောက်နေသော ဗက်တီးရီးယားကို စပိုင်ရီလာဟုခေါ်၍၊ ဝက်အူပုံ ဗက်တီးရီးယားအဆန်းတမျိုးကို စပိုင်ရိုက်ဟုခေါ်သည်။ ဝက်ခြံနှင့် အပူဖုများကို ဖြစ်စေတတ်သော စတက်ဖီလိုကော့ဆိုင်း၊ နျူမိုးနီးယားခေါ် အဆုတ်ရောင်နာကို ဖြစ်စေတတ်သော နျူမိုကော့ဆိုင်း၊ တိုက်ဖျိုက်ခေါ် အူရောင်ဖျားကို ဖြစ်စေတတ်သော ဗက်ဆီလိုင်း၊ အဆုတ်ကျောရိုး နှာပိတ်ကြော အဆစ်အမြစ်စသည်၌ ရောဂါဖြစ်စေတတ်သော စကြက်တိုကော့ဆိုင်း စသည်တို့မှာ အားလုံး ဗက်တီးရီးယားများဖြစ်ကြသည်။

ရောဂါဖြစ်စေတတ်သော ဗက်တီးရီးယားများသည် လူ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် အပင်တို့တွင် သွေး၊ အရိုး၊ ပျော့ပျောင်းသော တစ်ရှူး၊ ပင်စည်နှင့် အသီးများအတွင်း၌ နေတတ်၍ တိုးပွားလာကြသည်။ ယင်းတို့သည် အသွေး၊ ကြွက်သား၊ တစ်ရှူးတို့ကို စားသောက်၍ အလွန်အဆိပ်ပြင်းသော ဓာတ်ကို ထုတ်ပစ်ကြသဖြင့် ယင်းတို့မှီတင်းနေထိုင်ရာ သစ်ပင်၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် လူတို့အား ရောဂါကျရောက်စေတတ်သည်။ ဤဗက်တီးရီးယားမျိုးကို ကပ်ပါးဟု ခေါ်သည်။ ဒစ်ဖတီးရီးယားဆုံဆို့နာ၊ အဆုတ်ရောင်နာ၊ ဂိုနိုညောင်းကျရောဂါ၊ ကုတ်ဟီးချောင်းဆိုး၊ တက်တနတ်ရောဂါ၊ တျူဗာကယ်ပိုးစွဲနာ၊ ဆစ်ဖလစ်ရောဂါ၊ ဦးနှောက်မြှေးရောင်ရောဂါ၊ ဒေါင့်သန်းနာ၊ ကုဋ္ဌနူနာ၊ ပလိပ်ရောဂါစသည်တို့မှာ အဆိုပါ ဗက်တီးရီးယားများမှ ထွက်သော အဆိပ်ကြောင့် ဖြစ်လာသော ရောဂါများ ဖြစ်ကြသည်။ သီးနှံပင်များသို့ အထက်ပါ ဗက်တီးရီးယားများ ဝင်လာသောအခါ ကွင်းလိုက် ခြံလိုက် ပျက်ပြုန်းတတ်သည်။ အစားအသောက်များ ပုပ်သိုးခြင်း၊ စည်သွတ်ဗူးမှ အစားအစာများ အဆိပ်ဖြစ်ခြင်းတို့သည်လည်း ဤဗက်တီးရီးယားတို့ကြောင့်ပင် ဖြစ်လေသည်။

သစ်ပင်၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် လူတို့အား အကျိုးများစွာပြုသော ဗက်တီးရီးယားများလည်းရှိ၍ ယင်းတို့ကို ဆက်ပရိုဖိုက်ဟုခေါ်သည်။ ယင်းတို့သည် မြေဆီလွှာတွင် အသင့်ရှိသော သြဂဲနစ်ပစ္စည်းများကို အစာအဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြု၍ ယင်းမှရသော စွမ်းအင်ဖြင့် လေထဲမှ နိုက်ထရိုဂျင်ကို မြေဆီလွှာထဲသို့ ရောက်အောင် သွင်းယူကြသည်။ သို့ဖြင့် သီးနှံပင်များကို ကြီးထွားသန်စွမ်းအောင် အကျိုးပြုပေးကြသည်။ အလားတူ ဗက်တီးရီးယားတို့၏ အခြားအကျိုးပြုနည်း တခုမှာ အပင်သေနှင့် တိရစ္ဆာန်သေများကို အမှိုက်ရှင်းသမားကဲ့သို့ သုတ်သင်ရှင်းလင်းပေးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းအပုပ်

အသုံးများကို အဆိုပါဗက်တီးရီးယားများကသာ စားမပစ်ပါ။ ကမ္ဘာမြေပေါ်တွင် အပင်ရှင်နှင့် တိရစ္ဆာန်ရှင်တို့ထက် အပင်သေ တိရစ္ဆာန်သေတို့က များ၍နေမည်မှာ မှုချဖြစ်ပေသည်။ ထိုပြင် ဒိန်ခဲ၊ ထောပတ်၊ ဆေးတံသောက်ဆေး၊ လက်ဖက်ခြောက်၊ ကိုကိုးမှုန့် စသည်တို့ကို အနံ့အရသာတိုးတက်ကောင်းမွန်အောင်ပြုပြင်ရာ၌ အသုံးပြုရသော ဗက်တီးရီးယားမျိုးလည်းရှိပေသည်။

ရောဂါဖြစ်စေတတ်သော ဗက်တီးရီးယာတို့၏ ထူးခြားချက်တရပ်မှာ အပူအအေးဒဏ်နှင့် အစာရေစာ ခေါင်းပါးခြင်းဒဏ်ကို ထူးထူးကဲကဲခံနိုင်ရည်ရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့သည် အသက်တည်တံ့နေနိုင်ရန် အခြေအနေ မသာယာသောအခါ ယင်းတို့မှ စပိုး(ရောဂါအောင်းပိုး)ဟုခေါ်သော ဆဲများ ပေါက်ပွားလာသည်။ စပိုးတို့၌ ထူထဲသော နံရံများရှိ၍ အပူအအေးဒဏ် စသည်များကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်သည်။ ဆူနေသောရေတွင် ရိုးရိုးဗက်တီးရီးယားများ ချက်ချင်းလိုပင် သေဆုံးသွားသော်လည်း စပိုးများမှာမူ ၁၆နာရီတိုင်အောင် မသေဘဲနေနိုင်ကြသည်။ အပူချိန် သုညအောက် ၃၂၀ရှိသောအရည်တွင် စပိုးများကိုထည့်၍ အအေးခံထားသောအခါ အသက်ရှင်မြဲ ရှင်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ စပိုးတို့သည် အံ့ဩဖွယ်ကောင်းလောင်အောင် ကြာမြင့်

စွာအသက်ရှင် နေနိုင်ပြီးလျှင် အခြေအနေကောင်းလာသည်နှင့်တပြိုင်နက် ဗက်တီးရီးယားများ ပြန်၍ဖြစ်လာကြပြန်သည်။

ဗက်တီးရီးယားတို့သည် အခြေအနေကောင်းလျှင် အလွန်လျင်မြန်စွာ ကြီးပြင်းပေါက်ပွားတတ်သည်။ ဗက်တီးရီးယား အချို့တွင် နာရီဝက်အချိန်အတွင်း ဗက်တီးရီးယား တစ်ခုမှ ကြီးပြင်းလာ၍ နှစ်ခုအဖြစ်သို့ ကွဲထွက်နိုင်သည်။ ဤကဲ့သို့ တနာရီတွင် တကြိမ်ကွဲထွက်မည်ဆိုပါက ဗက်တီးရီးယား တစ်ခုမှ ၂၄ နာရီအတွင်း ဗက်တီးရီးယားပေါင်း ၁၈,၀၀၀,၀၀၀ အထိ တိုးပွားလာနိုင်၍ ၄၈နာရီကြာသော် ဗက်တီးရီးယားပေါင်း ၇၂၀,၀၀၀,၀၀၀ ဖြစ်လာနိုင်ပေသည်။

ဗက်တီးရီးယားတို့ကို နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် သေစေနိုင်သည်။ လေထဲ၌ရှိသော ဗက်တီးရီးယားများကို သေစေရန်အတွက် နေရောင်နှင့် အာလူတြာဝိုင်အိုလက် ခေါ် ခရမ်းဘေးရောင်ခြည်တို့ကို အသုံးပြုလေ့ရှိကြသည်။ အစားအသောက်များကို မီးနှင့်ချက်ပြုတ်ခြင်း၊ ပေါင်းခြင်းတို့သည် ယင်းတို့တွင်ရှိသော ဗက်တီးရီးယားများကို သတ်ရန် အကောင်းဆုံးနည်းများပင် ဖြစ်သည်။ အအေးခံခြင်းနှင့် အခြောက်လှန်းခြင်းတို့ဖြင့် ဗက်တီးရီးယားအားလုံးကို မသေစေနိုင်။ ယင်းတို့ မကြီးမပွားအောင်သာ တားဆီးနိုင်ပေသည်။

အနာရောဂါ ကာကွယ်ရေးအတွက် လေ့လာရသော ဆေးပညာတရပ်

ဗက်တီးရီးယားများသည် နေရာတကာတွင် ရှိနေရာ၊ ယင်းတို့သည် လူသတ္တဝါတို့အား ကောင်းကျိုးကိုပေးနိုင်သည့်နည်းတူ သေစေလောက်သော အနာရောဂါများ စွဲကပ်စေမည့် ဆိုးကျိုးများကိုလည်း ပေးနိုင်ကြသည်။ ဗက်တီးရီးယားဗေဒသည် ဗက်တီးရီးယားတို့၏အကြောင်းကို လေ့လာ၍၊ ဆေးပညာနှင့် ရောဂါဝေဒနာများကို ကာကွယ်သည့် ပညာရပ်များအတွက် အခြေခံပညာအဖြစ် အကျိုးရှိစွာ အသုံးချနိုင်သည်။

ဗက်တီးရီးယားဗေဒ။ ။ဗက်တီးရီးယားဗေဒသည် ဗက်တီးရီးယားကိုလေ့လာသော ပညာရပ်ဖြစ်သည်။ (ဗက်တီးရီးယား-ရှု။) ယင်းပညာရပ်သည် သာမန်မျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်သော အပင်နှင့်သတ္တဝါကလေးများကို လေ့လာသော မိုက္ကရိုဗိုင်ထုလိုဂျီ ပညာရပ်တွင် အကျုံးဝင်သည်။ ဗက်တီးရီးယားဗေဒကို ဆေးပညာ၌ရောဂါဝေဒနာများကို ကာကွယ်ရေးအတွက်သော်၎င်း၊ ဝိုင်အရက် လုပ်ငန်းမျိုးကဲ့သို့သော ဗက်တီးရီးယားနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများအတွက်သော်၎င်း၊ တိရစ္ဆာန်များတွင်ဖြစ်ပွားသော ရောဂါများကို လေ့လာရန်အတွက်သော်၎င်း၊ အပင်များ၌ ဖြစ်ပွားသော ရောဂါကို လေ့လာရန်အတွက် သော်၎င်း အသုံးပြုနိုင်သည်။ ၁၉ ရာစုနှစ် အလယ်လောက်တွင် ဗက်

တီးရီးယားဗေဒသည် လူဝီပါးစတား၏ လုပ်ကိုင်ကြိုးစားမှုကြောင့် တိုးတက်ကြီးပွားလာသော သိပ္ပံပညာရပ် ဖြစ်သည်။ (ပါးစတား, လူဝီ-ရှု။)

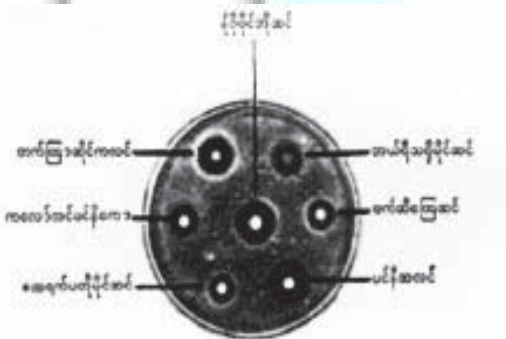
ဗက်တီးရီးယား ရောဂါသက်ရောက်စေသည် မဟုတ်ချေ။ လူ၏ကိုယ်ခန္ဓာ အတွင်းအပြင်တွင် ရောဂါမဖြစ်စေဘဲ ရှိနေသော ဗက်တီးရီးယားများလည်း ရှိသေးသည်။ ထိုပြင် အချို့သော ဗက်တီးရီးယားများသည် ယင်းတို့ မှီခိုနေထိုင်သောသူအတွက် အကျိုးရှိသော အလုပ်ကိုပင် ဆောင်ရွက်ပေးလေ့ရှိသည်။ ပုံပမာ-လူတို့အတွက် အသုံးဝင်သော ဗီတာမင် ဘီများကို အူထဲတွင်ရှိသော အချို့သော ဗက်တီးရီးယားတို့က ဖော်ထုတ်ပေးကြသည်။

ဗက်တီးရီးယားများကြောင့် ကူးစက်တတ်သော ရောဂါ

ဗက်တီးရီးယားဗေဒ

အများပင်ဖြစ်တတ်ချေသည်။ (ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများ-ရှူ။) ယင်းအထဲတွင် အလွန်သေးငယ်သည့် ဗိုင်းရပ်များကြောင့် ဖြစ်သောရောဂါလည်း ရှိသည်။ ပုံပမာ - ကျောက်ကြီးရောဂါ၊ ဝက်သက်ရောဂါ၊ ပိုလီယိုရောဂါများ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗက်တီးရီးယားကြောင့် ဖြစ်သော ထင်ရှားသည့် ရောဂါအချို့တို့မှာ တိုက်ဖွိုက်အူရောင်ဖျား၊ ဝမ်းကိုက်ရောဂါ၊ တျူဗာကယ် ပိုးစွဲနာရောဂါ (တီဗီရောဂါ)၊ ပလိပ်ရောဂါ၊ ကာလဝမ်းရောဂါနှင့် ဒစ်ဖေရီးယား ဆုံဆို့နာရောဂါများ ဖြစ်လေသည်။ ယင်းရောဂါများ မဖြစ်ပွားစေရန် ဗက်တီးရီးယားဗေဒကို အခြေခံထားသော ကာကွယ်နည်းများရှိလေသည်။

ဗက်တီးရီးယားဗေဒတွင် ယင်းရောဂါပိုးများအကြောင်းကို စုံလင်စွာ သင်ကြားလေ့လာရသည်။ ထိုပြင် ယင်းရောဂါပိုးများသည် လူ၏ကိုယ်ခန္ဓာတွင် မည်သို့မည်ပုံ ရောဂါဖြစ်ပွားစေပုံ၊ ယင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပွားသောရောဂါများကို မည်ကဲ့သို့ စမ်းသပ်ကြည့်ရှု၍ ရောဂါ၏အကြောင်းရင်းကို မည်သို့ဖော်ရပုံနှင့် ယင်းရောဂါများကို မည်သို့ကုသ၍ မည်သို့ကာကွယ်ရန် လိုအပ်ပုံတို့ကို အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် သင်ကြားလေ့လာရလေသည်။

စမ်းသပ်ကြည့်သော စတက်ဖလိုကော့ကပ် အောရီယ ရောဂါပိုးသည် ပင်နီဆလင် အစရှိသော ပတ်ဇီဝနဆေးများနှင့် ကုသ၍ရနိုင်မည့် အကြောင်း အထက်ပါပုံတွင် တွေ့ရသည်။ ရောဂါပိုးမှာ ဆေးနှင့် ထိတွေ့သည့်နေရာတွင် မပေါက်မပွား၍၊ သက်ဆိုင်ရာ ပတ်ဇီဝနဆေးပါသော ရေစစ်စက္ကူပိုင်းပတ်လည်တွင် ကြည်လင်သော အပိုင်းများကို တွေ့နိုင်သည်။

သောက်ရေ၊ နွားနို့ စသော လူတို့ နှိပ်သည့် အစားအစာများမှလည်း ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများပြန့်ပွားနိုင်ရကား၊ သန့်ရှင်းသောသောက်ရေ၊ နွားနို့ စသည်တို့ရရှိစေရန် ဗက်တီးရီးယားဗေဒကို အသုံးပြု၍ စစ်ဆေးရပေသည်။ ဗက်တီးရီးယားသည် အနာရောဂါများကို ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် အနာရောဂါတို့မှ ကာကွယ်နိုင်ရန် ဗက်တီးရီးယားဗီဇမျိုးကို စင်ကြယ်စေရန် ပြုလုပ်နည်းအမျိုးမျိုးရှိသည်။

ယင်းနည်းများကို အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် ခွဲစိတ်ပညာသည် များစွာ ထမြောက်အောင်မြင်ခဲ့ရုံမက လူနာ အမြောက်အမြား၏ အသက်ကိုလည်း ကယ်ဆယ်နိုင်ခဲ့ပေသည်။ ဗက်တီးရီးယားဗေဒသုတေသီများ၏ ကျေးဇူးကြောင့် အစွမ်းထက်သော ပင်နီဆလင်စသောပတ်ဇီဝနဆေးများ ပေါ်ခဲ့ရပေသည်။

ဗက်တီးရီးယားဗေဒကိုလေ့လာရာတွင် ရောဂါသိဒ္ဓါဗေဒကိုလည်း နားလည်ရပေသည်။ သို့မှသာလျှင် ဆေးညာနှင့် ရောဂါဝေဒနာများကို ကာကွယ်သည့် ပညာရပ်တို့အတွက် ဗက်တီးရီးယားဗေဒကို အခြေခံပညာအဖြစ် အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုနိုင်ပေမည်။

ကူးစက်တတ်သောရောဂါဖြစ်ပွားလာသည့်အခါ ရောဂါ၏အကြောင်းရင်းကို ရှာဖွေရာတွင် ဗက်တီးရီးယားဗေဒကို အသုံးပြုရသည်။ ယင်းကဲ့သို့ရောဂါပိုးကို စုံစမ်းရှာဖွေသည့်အခါ အောက်ပါနည်းစံနစ်ကို အသုံးပြုရသည်။ ဖတ်ရှုသူလွယ်ကူစွာ နားလည်နိုင်စေခြင်းငှာ အဆုတ်နာရောဂါကို ပုံစံထား၍ ရှင်းလင်းဖော်ပြပါအံ့။

- (က) လူနာ၏ ရောဂါရာဇဝင်ကို စုံစမ်းပြီးလျှင် စမ်းသပ်ကြည့်ရမည့် ပစ္စည်းမှာအဆုတ်နာ ရောဂါသသည်ဟု ထင်ရသော လူနာ၏သလိပ် ဖြစ်သည်။
- (ခ) တီဗီရောဂါပိုးရှိမရှိ ယင်းသလိပ်ကို မှန်ပြားပေါ်တွင် တင်၍ ဆေးရောင်ဆိုးပြီးလျှင် မိုက္ကရိုစကုပ်မှန်ပြောင်းနှင့် ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း။
- (ဂ) သလိပ်တွင် တီဗီ ရောဂါပိုး ရှိမရှိသိနိုင်ရန် ပိုးကို မျိုးပွား၍ကြည့်ခြင်း။
- (ဃ) ယင်းမှ တီဗီရောဂါပိုးဟုထင်ရသောပိုး ပေါက်ပွားလာပါက ယင်း၏ ဓာတုဗေဒဓာတ်သဘာဝကို စစ်ဆေး ကြည့်နိုင်ခြင်း။ တီဗီရောဂါပိုးအတွက် ဤစစ်ဆေးမှုကို အသုံးမပြုတတ်ချေ။
- (င) ယင်းတီဗီရောဂါပိုးကို ပတ်ပစ္စည်းပါရှိသော သွေးကြက်တက်ရည်နှင့် စစ်ဆေးကြည့်ခြင်း။ ရောဂါအကြောင်းရင်းရှာဖွေရာတွင် ဤနည်းကို မသုံးချေ။
- (စ) လူနာ၏သလိပ်ကို သင့်တော်သလို ပြုပြင်ကာ တီရစ္ဆာန်များ၌ ထိုးသွင်း၍ လက်တွေ့စမ်းသပ် စစ်ဆေးခြင်း။

ရောဂါ၏ အကြောင်းရင်းကို ရှာဖွေသည့်အခါ စုံလင်စေခြင်းငှာ အထက်ပါ စုံစမ်းမှု နည်းစံနစ်ကို ဖော်ပြထားသော်လည်း၊ အချို့သော ရောဂါများအတွက် အထက်ဖော်ပြပါ နည်းအားလုံးကို အသုံးပြုရန် မလိုပေ။

စစ်ဆေးသော သလိပ်မှ တျူဗာကယ် ဗက်ဆီလပ်ခေါ် တီဗီရောဂါပိုးကို ရှာဖွေတွေ့ရှိပါက လူနာတွင် တျူဗာကယ်

ပိုးစွဲနာ အဆုတ်တွင်ဖြစ်ပွားကြောင်းသိရသဖြင့် သင့်တော်သောဆေးများနှင့် အမြန်ဆုံးကုသနိုင်ပေမည်။

တခါတစ်ရံတွင် ရောဂါပိုးကို ရှာဖွေမွေးမြူ၍မရသည့်အခါ၊ လူနာ၏သွေးကို ဖောက်ထုတ်စစ်ဆေး၍ ရောဂါပိုး၏ အကြောင်းရင်းကို ရှာဖွေရသည်။ ပုံပမာ - ကာလသားရောဂါဖြစ်သော ဆစ်ဖလင်ရောဂါကို စစ်ဆေးရန် ဗီဒီအာအယ်ဟု မှည့်ခေါ်ထားသော သွေးစစ်နည်းတစ်မျိုးဖြင့် စစ်ရသည်။ လူ၏ အရေပြားတွင် သက်ဆိုင်ရာ ရောဂါပိုးမှ ထုတ်ထားသောအရာဖြင့် စစ်ဆေးခြင်းဖြင့်လည်း ရောဂါ၏အကြောင်းရင်းကို သိနိုင်လေသည်။ တျူဗာကယ်ပိုးစွဲနာ ရှိမရှိ စမ်းသပ်နည်းတစ်မျိုးဖြစ်သော တျူဗာကယ်လင် စမ်းသပ်နည်းသည် အရေပြားတွင်းသို့ ရောဂါပိုးသွင်း၍ စမ်းသပ်နည်းတစ်မျိုးဖြစ်သည်။

ရောဂါကာကွယ်ရေးတွင် ဗက်တီးရီးယားဗေဒကို အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် ရောဂါဖြစ်နိုင်သောသူများကို ယင်းရောဂါပြီးသောသူများမှ ခွဲထုတ် နိုင်ပြီးလျှင် ကာကွယ်ဆေးများကို ထိုးပေးခြင်းဖြင့် ရောဂါမှ ကာကွယ်ပေးနိုင်သည်။ ကျောက်ကြီးရောဂါမဖြစ်စေရန် ကျောက်ဆေးထိုးပေးခြင်း သဘောမျိုးဖြစ်သည်။ (ကျန်းမာရေး-ရှု။) ထိုပြင် ရောဂါကို ပြန့်ပွားစေသောသူများကိုလည်း စုံစမ်းရှာဖွေ၍ သင့်လျော်သလို အရေးယူခြင်းအားဖြင့် ကူးစက်တတ်သော ရောဂါဝေဒနာများ ပြန့်ပွားခြင်းမရှိအောင် နှိမ်နင်းနိုင်လေသည်။

ရောဂါရရှိပြီးသောအခါတွင်လည်း ပျောက်ကင်းစေရန် သင့်လျော်သောဆေးဖြင့် ကုသရလေသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ဒစ်သေးရီးယား ဆုံဆုံနာရောဂါဖြစ်နေသော လူနာအတွက် အန်တီတော့ဆင် အဆိပ်ဖြေဆေးထိုးပေး၍ ကုသရန်လိုသည်။ (ဆေးပညာနှင့် ခွဲစိတ်ပညာ-ရှု။)

သင့်လျော်သော ပတီဇီဝနဆေးကို လူနာသို့ပေးရန် အတွက် ဗက်တီးရီးယားဗေဒကို အသုံးပြုနိုင်သည်။ ယခုအခါတွင် ပတီဇီဝနဆေး အများအပြားပင် ပေါ်ထွက်နေပြီးဖြစ်၍၊ ရောဂါပိုးနှင့် သင့်လျော်သော ပတီဇီဝနဆေးကို ဗက်တီးရီးယားဗေဒဖြင့် စမ်းသပ်ရှာဖွေနိုင်သည်။ ပုံတွင်ကြည့်ပါ။ ယင်းသို့လျှင် အနာနှင့်ဆေး ကိုက်အောင်ပေးနိုင်ခြင်းကြောင့် ရောဂါလျင်မြန်စွာ ပျောက်ကင်းကာ လူနာလည်းသက်သာ၊ ဆေးဖိုးငွေလည်း အကုန်အကျနည်းသည် အကျိုးကျေးဇူးခံစားရသည်။ ထိုပြင် လူနာ၏အရေပြားတွင် စမ်းသပ်ခြင်းအားဖြင့်လူနာနှင့်မသင့်သော ပတီဇီဝနဆေးကိုလည်း သိနိုင်သောကြောင့် မလိုလားအပ်သော ဝေဒနာခံစားမှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်ပေသည်။ ပုံပမာ-ပင်နီဆလင်နှင့် မသင့်ကြောင်းစမ်းသပ်တွေ့ရှိရသောသူအား ပင်နီဆလင်မထိုးခြင်းအားဖြင့် လူနာ၏အသက်ကိုပင် ကယ်ဆယ်ရာရောဂါနိုင်ပေသည်။

ယင်းသို့လျှင် ဗက်တီးရီးယားဗေဒကို ကာကွယ်ရေး၊ ကုသရေး၊ စူးစမ်းရေးတို့တွင် အဖက်ဖက်မှ တိုးတက်ကြီးပွားစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိလူတို့အတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေခြင်းကြောင့် ပါးစတာ၊ ကော့ စသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများအား ကမ္ဘာကျေးဇူးရှင်ကြီးများအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ရပေသည်။ **ဒေါက်တာဒေါ်ဇေ**

ဗက်ထရီအိုး။ ။မော်တော်ကားတွင် အသုံးပြုသော လျှပ်စစ်ဓာတ်အိုးကို အင်္ဂလိပ် ဘာသာဖြင့် ဗက်ထရီအိုးဟု ခေါ်သည်။ မြန်မာမော်တော် အလုပ်ရုံတို့တွင်လည်း ဗက်ထရီဟူသော ဝေါဟာရကို လူသုံးများသည်။ သို့သော် ထိုအိုးကို စတိုးရိုက်ဗက်ထရီ၊ သို့မဟုတ် အက်ကျူမူလေးတား၊ သို့မဟုတ် လျှပ်စစ်ဓာတ်လှောင်အိုးဟု သိပ္ပံပညာဝေါဟာရအလို ခေါ်တွင်သင့်သည်။

အဆိုပါ ဗက်ထရီအိုးများကို မော်တော်ကား၊ ရေဒီယိုအသံဖမ်းစက်များ၌ သာမက ဓာတ်မီးထွန်းရာ၌လည်း အသုံးပြုနိုင်သည်။ ထိုမျှမကသေး၊ အချို့ လျှပ်စစ်ဓာတ်နှင့် သွားသော ယာဉ်များကိုလည်း ဗက်ထရီအိုးဖြင့် သွားလာစုတ်မောင်းနိုင်၍၊ ရေငုပ်သင်္ဘောများသည်လည်း ရေအောက်၌ သွားလာလျက်ရှိစဉ် ဗက်ထရီများကိုသာလျှင် လုံးလုံးလျားလျားမှီခိုကြရသည်။ ဤဓာတ်အိုးမျိုးကို အသုံးပြုရသည့် အခြားကိစ္စများလည်းအမြောက်အမြားပင် ရှိပေသေးသည်။

ဗက်ထရီအိုးဟုဆိုသည့်အတွက် လျှပ်စစ်ဓာတ်ကို သိုလှောင်ထားသောအိုးဟူ၍ ထင်မှတ်ကောင်း ထင်မှတ်ကြပေမည်။ အမှန်မှာ မည်သည့်လျှပ်စစ်ဓာတ်အိုး၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်ခဲမျိုးပင်မဆို အတွင်းရှိဓာတ်ပစ္စည်းများ လှုပ်ရှားဖောက်ပြန်မှုဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်ကို ဖန်တီးထုတ်ပေးသည့် အရာချည်းပင်ဖြစ်လေသည်။ ဗက်ထရီအိုးနှင့် အခြားသာမန် ဗက်ထရီအိုး၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်ခဲတို့၏ ခြားနားချက်မှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။ သာမန်ဗက်ထရီအိုး၊ သို့မဟုတ် ဓာတ်ခဲတို့သည် အားကုန်ခန်းသွားသောအခါ အတွင်းရှိဓာတ်ပစ္စည်း (အရည်၊ သို့မဟုတ် အဖတ်)အပြင် လျှပ်စစ်ဓာတ်ဖိုသတ္တုပြားများကို အသစ်လဲပေးမှသာလျှင် အားသစ်ပြန်ရနိုင်သည်။ ဗက်ထရီအိုးမူကား ဓာတ်အိုးအတွင်းသို့ လျှပ်စစ်ဓာတ်ကို ပြောင်းပြန်ဖြတ်စီးစေခြင်းဖြင့် ထပ်တလဲလဲ အားပြန်သွင်းပေးနိုင်လေသည်။

ဗက်ထရီအိုးများကိုကြည့်လျှင် အတွင်း၌ လျှပ်စစ်ဓာတ်လှောင်ခန်းကလေးများ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုပူးတွဲလျက် တည်ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရလိမ့်မည်။ အဆိုပါ ဓာတ်လှောင်ခန်းများတွင် များသောအားဖြင့် ဆာလဖျူရစ်အက်ဆစ်အပျော့ရည်ကို ထည့်ထား၍၊ ထိုအရည်ထဲတွင် နှစ်ထားသော လျှပ်

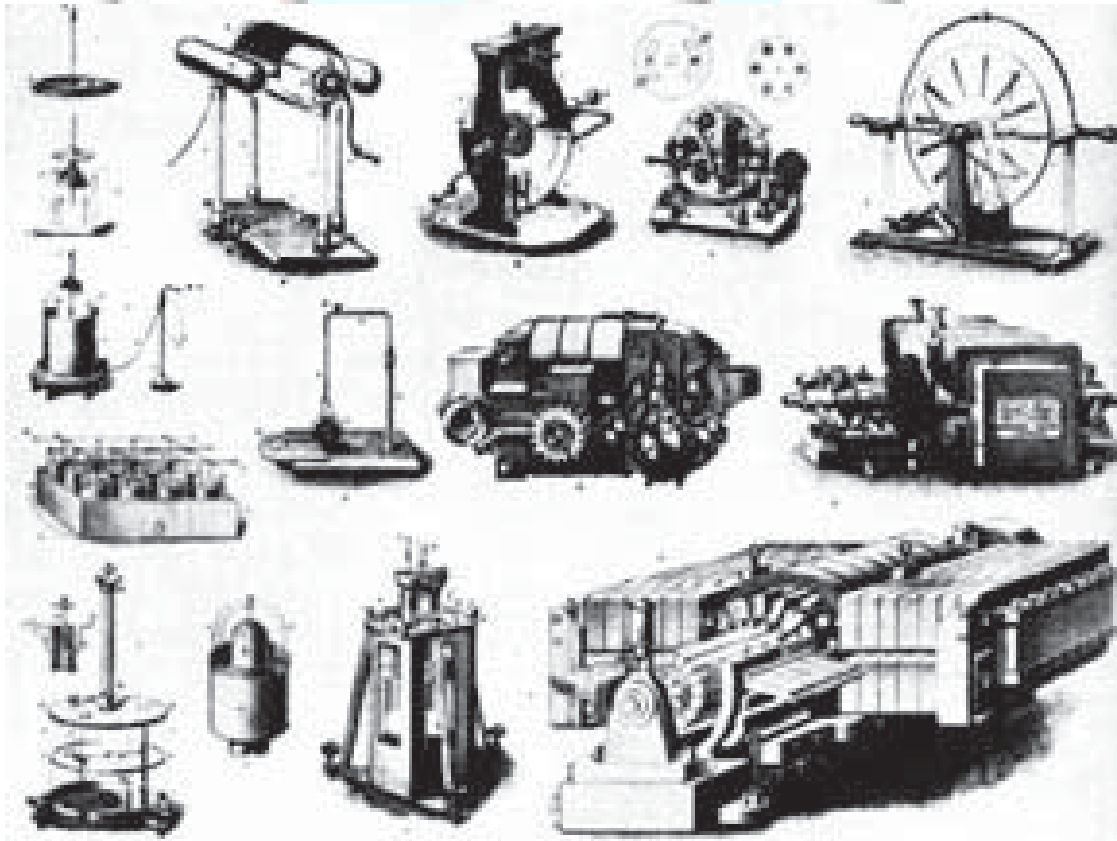
ဗက်ထရီအိုး

စစ်ဓာတ်ဖို ဓာတ်မသတ္တုပြားမှာ ခဲပြားများ ဖြစ်ကြသည်။ ဓာတ်ဖိုသတ္တုပြားအဖြစ် ခဲပြားများကို လက်ပါရောက် ဆိုက်နှင့် ဖုံးအုပ်ထားသည်။ ဓာတ်မသတ္တုပြားအဖြစ် အသုံး ပြုသော ခဲပြားမှာကား ရေမြှုပ်ကဲ့သို့ပူယောင်းယောင်း ရှိ သည်။ ထိုခဲပြားများကို အဖိုတခု အမတခု အစဉ်လိုက် ချ ထား၍၊ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုစပ်ကြားတွင် များသောအားဖြင့် သစ် ပြားခံထားလေ့ ရှိသည်။

ထိုနောက် လျှပ်စစ်ဓာတ်လျှောင်ခန်းများကို ဖန်၊ သို့မ ဟုတ် ကျွဲကော်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ကိုယ်ထည်အိုးတွင် အစဉ်လိုက်ပူးတွဲ၍ထည့်ထားရသည်။ ထိုအပြင် အခန်း အ သီးအသီး၏အထက်၌ ဓာတ်အားစမ်းသပ်ရန်အတွက်နှင့် အ ငွေပျံသွားသောရေအစား ရေသစ်ဖြည့်ပေးရန်အတွက် အ ဖုံးရှင်တပ်ထားသော အပေါက်တစ်ခုစီလည်း ပါရှိမြဲဖြစ်သည်။ ဓာတ်အား ၆ ဗို့ရှိသော လျှပ်စစ်ဓာတ်လျှောင်အိုးများတွင် ဓာတ်အား ၂ ဗို့ခန့်စီရှိသော ဓာတ်လျှောင်ခန်း ၃ခန်း ပါလေ့ ရှိ၍၊ ၁၆ ခန်း၊ အခန်း ၆၀ အထိပါဝင်သော ဓာတ်အိုးကြီး များလည်း ရှိလေသည်။

လျှပ်စစ်ဓာတ်လျှောင်အိုးမှ လျှပ်စစ်ဓာတ်ကို အသုံးပြုနေ ချိန်တွင် ခဲပြားများအပေါ်၌ လက်ဆာလဖိတ် စွဲကပ်လာ၍ အက်ဆစ်၏အားလည်း တဖြည်းဖြည်း လျော့သွားလေသည်။ လျှပ်စစ်ဓာတ်လျှောင်အိုးအတွင်းတွင် အက်ဆစ်ရည် ၏ သိပ်သည်းဆသည် ဓာတ်အိုး၌အားပြည့်ချိန်တွင် ၁.၃၉၅ ရှိ၍ အားနည်းသွားချိန်တွင် ၁.၁၁ ခန့်ရှိ ကြောင်းသိရသည်။ ဓာတ်အိုးရှိ အခန်းအသီးအသီးတို့၏ ဓာတ်အားသည် အား လျော့သွားလျှင် ဓာတ်အိုးကို အားသစ်ပြန်သွင်းရန် လိုအပ် ပြီဟုသိရာသည်။

ဗက်ထရီအိုးအားပြန်သွင်းသည်ဟုဆိုရာမှာ ဓာတ်အိုး အတွင်းရှိ ဓာတ်ပစ္စည်းများကို မူလအခြေသို့ ပြန်ရောက် အောင် ပြုလုပ်ပေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အားပြန်သွင်းသော အခါ၊ ဒီ-စီကားရင့်ခေါ် လျှပ်စစ်ဓာတ်တဖက်သတ်စီးသော ဓာတ်ကြိုးအဖိုကို ဓာတ်အိုးဓာတ်ဖိုတိုင်သို့လည်းကောင်း၊ ဓာတ်ကြိုးအမကို ဓာတ်မတိုင်သို့လည်းကောင်း ဆက်ပေး ခြင်းဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်ကို ပြောင်းပြန်စီးဝင်စေရလေသည်။

လျှပ်စစ်ဓာတ်အား အသုံးချနည်းကို စတင်တွေ့ရှိချိန်မှစ၍ မျက်မှောက်ခေတ်တိုင်အောင် တီထွင်အသုံးပြုခဲ့သော ဗက်ထရီအိုး အမျိုးမျိုး အဆင့်ဆင့် တိုးတက်ပြောင်းလဲပုံကို တွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။

အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှု မပေါ်ပေါက်မီက ထွန်းကားခဲ့သောနိုင်ငံကြီး

မက်ဆိုပိုတေးမီးယား(အီရတ်)နိုင်ငံ၏ နေရာ၌ နှစ်ပေါင်း ၅၀၀၀ ခန့်က၊ ဘုန်းတောက်ခဲ့သော နိုင်ငံကြီးဖြစ်သည်။
တူးဖော်တွေ့ရှိရသောကျောက်တုံးများ၊ စဉ်အုတ်များမှ ပန်းချီပန်းပုလက်ရာများ၊ ပိဋကတ်တိုက်မှ ရွှံ့စာချုပ်များကို
လေ့လာခြင်းဖြင့် အလွန်ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော ရှေးခေတ်နိုင်ငံကြီး တစ်နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း သိရလေသည်။

ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံ။ ။ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် ရှေးခေတ်
ယဉ်ကျေးမှုစတင်ထွန်းကားရာဒေသများအနက် တခုအပါ
အဝင်ဖြစ်သော ဗက်ဗီလုံးနီးယားသည် အာရှတိုက် အ
နောက်ပိုင်း တိုင်းဂရစ်မြစ် နှင့် ယူဖရေတီးမြစ် ၂ သွယ်တို့
ယှဉ်ပြိုင်စီးဆင်းရာ တောင်ဘက်မြစ်ဝှမ်းဒေသတွင် တည်ရှိခဲ့
၍၊ ယခု အီရတ်နိုင်ငံ၏ တောင်ပိုင်းဖြစ်လေသည်။ (တိုင်းဂ
ရစ်မြစ်။ ယူဖရေတီးမြစ်-ရှု။)

ရှေးရှေးအခါကပါးရှင်းပင်လယ်ကွေ့သည် ယခုဗဂဒုတ်
မြို့တည်ရာ အရပ်အထိရောက်သည်ဟု သိပ္ပံနည်းစံနစ်များ
ဖြင့် လေ့လာစူးစမ်းသူတို့ကဆိုကြသည်။ နှစ်ပရီစတိုဒရပ်
ကြာသော် မြစ် ၂ မြွှာမှ ပါလာသော သဲမြေများ ပို့တက်၍
ပေါ်လာသော ကုန်းမြေသည် တဖြည်းဖြည်း ကျယ်ပြန့်
လာသည်။ ထိုပြင်မြစ် ၂ သွယ်တို့သည် နှစ်စဉ်ရေလွှမ်းမိုး
လေ့ရှိသောကြောင့် နံ့မြေများကမ်းခြေပေါ်တင်၍ တင်
၍ ကျန်ခဲ့သည်။ ထိုနံ့မြေများသည် မြေဩဇာထက်သန်
ကောင်းမွန်၍၊ မြစ် ၂ သွယ်မှရေကိုလည်း လုံလောက်စွာရ
နိုင်သဖြင့် ထိုဒေသတိုက်သည် စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းသည်။
ထို့ကြောင့် အာရှအလယ်ပိုင်းမှ မြေသစ်နေရာသစ်ရှာဖွေ
သူများသည် မြစ် ၂ မြွှာဒေသတွင် အခြေစိုက်နေထိုင်ကြ
ခြင်းဖြစ်သည်။ မိုးပါးသော်လည်း မြစ် ၂ သွယ်မှ ရေသွယ်
တူးမြောင်းများဖြင့် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်နိုင်သဖြင့် ထိုဒေသတွင်
လာရောက် နေထိုင်သူများ တစ်စတစ်စ များပြားလာ
လေသည်။

မြစ်နှစ်မြွှာဒေသတွင် လူတို့ စတင်ဝင်ရောက်နေထိုင်သည့်
ခေတ်မှာ ဘီစီ ၅၀၀၀ခန့်ကဖြစ်သည်။ ယင်းတို့သည် တောင်
ကုန်း၊ တောင်ပူစာများပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ ကုန်းဖို့၍လည်း
ကောင်း အိုးအိမ်တည်ဆောက်နေထိုင်ကြသည်။ ထိုဒေသတွင်
စတင်လာရောက်နေထိုင်သူများသည် ဆီးမိုက်နှင့် ဆီးမိုက်
မဟုတ်သောလူမျိုးများဖြစ်ကြသည်။

ဆီးမိုက်မဟုတ်သောလူမျိုးအုပ်စုထဲတွင် ဆူမားရီးယန်း
လူမျိုးတို့က ယဉ်ကျေးမှုအရာတွင်ခေါင်းဆောင်များဖြစ်
ကြသည်။ ဘီစီ ၃၀၀၀ ကျော်ခန့်တွင် မြစ်နှစ်မြွှာဒေသ တ
လျှောက်၌ ဆူမားရီးယန်းတို့သည် ဗက်ဗီလုံးအပါအဝင် မြို့ရိုး
ဖြင့်ဝန်းရံထားသော သီးခြားလွတ်လပ်သည့် မြို့ကလေး

ပေါင်းမြောက်မြားစွာ တည်ထောင်နေထိုင်ကြသည်မှာ
ဘီစီ ၂၅၀၀ ခန့်တိုင်အောင်ဖြစ်သည်။ (ဗက်ဗီလုံးမြို့-ရှု။)
ထိုစဉ်က ထိုဒေသတလျှောက်ကို ဆူမားဟုခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

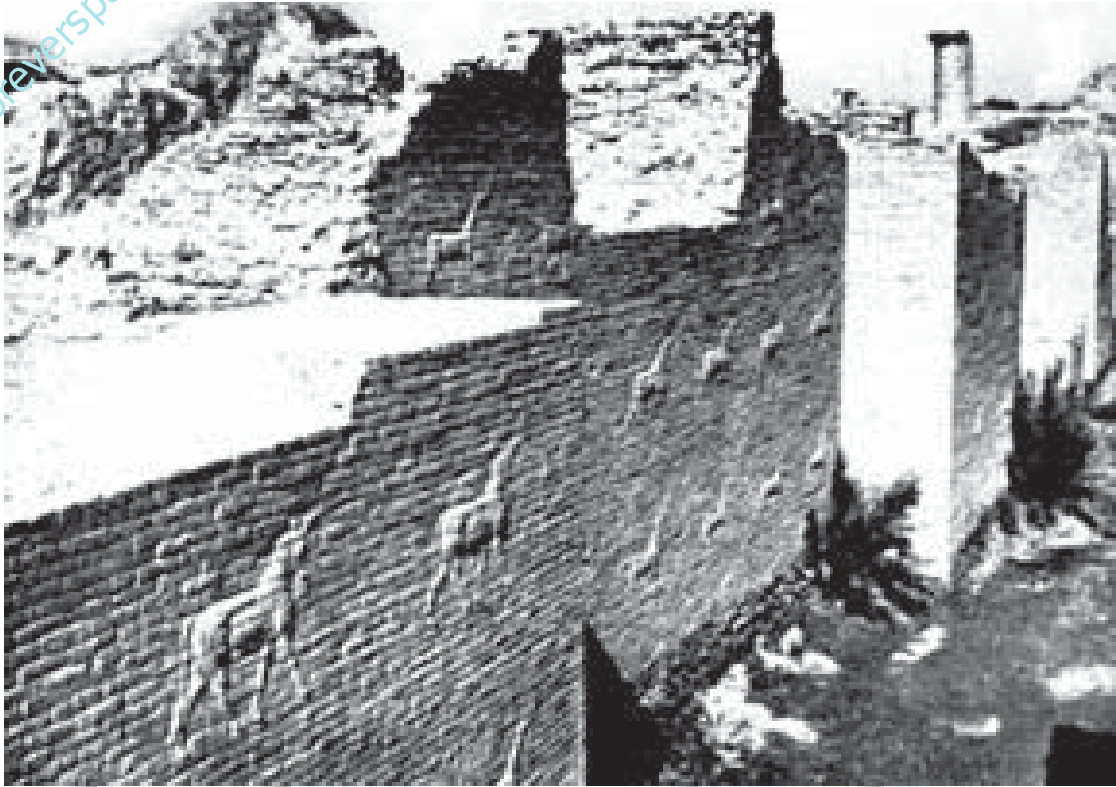
ဘီစီ ၂၅၀၀ခန့်တွင် ဆူမားမြို့ကလေးများ၏ မြောက်ဖက်
အက်ကတ်ဒေသမှ ဆာဂွန်အမည်ရှိ ဆီးမိုက်လူမျိုး သိုးထိန်း
ခေါင်းဆောင်ကြီးတဦးသည် စစ်ရေးစစ်ရာ၌ ကျွမ်းကျင်သ
ဖြင့် မြို့ကလေးများကိုတဖြည်းဖြည်း တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ကာ၊
ဗက်ဗီလုံးမြို့ကို အခြေပြုပြီးလျှင်၊ ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံကို
စတင် ထူထောင်လေသည်။ ဆီးမိုက်တို့သည် ဆူမားတို့
လောက်ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်း မရှိပေ။ ထို့ကြောင့်
ဆူမားတို့၏ယဉ်ကျေးမှုကို အတုယူကျင့်သုံးကြသည်။ သို့
သော်မြောက်ဘက်ပိုင်းတွင် ဆီးမိုက်လူမျိုးတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံ
များလည်း လွှမ်းမိုးခဲ့သည်ဖြစ်၍၊ ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံ
မြောက်ပိုင်းကို အက်ကတ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ တောင်ပိုင်းကို
ဆူမားဟူ၍လည်းကောင်းခေါ်ဝေါ်ကြခြင်းဖြစ်လေသည်။ သို့
သော် နောင်အခါ ဗက်ဗီလုံးနီးယားဟူ၍ခေါ်ဝေါ်လာကြလေ
သည်။

ဆာဂွန်၏လက်ထက် လွန်ပြီးသည့်နောက်တွင် ဗက်ဗီလုံး
နီးယားနိုင်ငံသည် ညှိုးမှိန်လာလေသည်။ နိုင်ငံတွင်းသို့ အ
ခြားလူမျိုးများ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်း ပြုကြသဖြင့်
နောက်ဆုံးတွင် နိုင်ငံကြီး ပြိုကွဲပျက်စီးရလေသည်။

သို့သော်ဘီစီ ၂၀၀၀ ခန့်တွင် ဆာဂွန်၏အနွယ်တော်ဖြစ်
သော ဟမ္မုရပ်ဗီမင်းသည် ပြိုကွဲနေသောဗက်ဗီလုံးနီးယား
နိုင်ငံကို ပြန်လည်စုစည်းသည်။ နိုင်ငံကို မော်ကွန်းတင်
လောက် အောင်စံနစ်ကျနစွာအုပ်ချုပ်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေး
စံနစ်ကောင်းများကိုလည်းထွင်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ဟမ္မု
ရပ်ဗီမင်းကြီးသည် ယင်းပြုစုခဲ့သော ဥပဒေများအတွက်
နိုင်ငံသမိုင်းတွင် ထင်ရှားကျော်ကြားသော မင်းတစ်ပါးဖြစ်ခဲ့
သည်။

ဟမ္မုရပ်ဗီမင်းကြီး ကံကုန်ပြီးနောက်တွင် အရှေ့မြောက်
ဖက်ဒေသများမှ ကက်ဆိုက် လူရိုင်းမျိုးတို့သည် ချဉ်းနင်း
တိုက်ခိုက်ပြီးသော်၊ ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံအတွင်း ဝင်ရောက်
နေထိုင်ကြသည်။ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု နိုင်ငံအတွင်း၌ စိုးမိုးမင်းမူခဲ့
ကြသည်မှာ ဘီစီ ၁၇၅၀မှ ၁၂၀၀ ခန့်တိုင်အောင် ပင်ဖြစ်၏။

ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံ

ယခုအခါ ပျက်စီးလျက်ရှိ၍ ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံ ကောင်းစားစဉ်က တည်ဆောက်ခဲ့သော အစ်ဂူတာ အဆောက်အအုံ

သို့သော် ဗက်ဗီလုံးနိုင်ငံအတွင်းမှ ရှိရင်းစွဲလူမျိုးများက ကက် ဆိုက်တို့ကို တဖြည်းဖြည်း ပြန်လည်လွှမ်းမိုးပြီးနောက် ဗက်ဗီ လုံးနီးယားတွင် မူလတိုင်းရင်းသားမင်းတို့ ပြန်လည်အုပ်စိုး ကြလေသည်။

ထိုအချိန်တွင် မြောက်ဗက်မှ နိုင်ငံနီးချင်းဖြစ်သောအဆီး ရီးယားသည် တစတစ ထင်ရှားလာသည်။ (အဆီးရီးယား -ရှူ။) ဗက်ဗီလုံးနီးယားနှင့် အဆီးရီးယားနိုင်ငံတို့သည် အ ချင်းချင်းထိပါးတိုက်ခိုက်မှုများရှိလာကြရာမှ အင်အားပြိုင် လာကြလေသည်။ ထိုအတွင်း ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံ အတွင်း ဌ်လည်း ရှိရင်းစွဲ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် သဲကန္တာရ ဘက်မှ ချဉ်းနင်းဝင်ရောက်လာသော ကောလဒီးယန်းလူမျိုး၊ အာရမီးယန်းလူမျိုးတို့သည် တိုက်ခိုက်လျက်ရှိသည်။

ကောလဒီးယန်းနှင့် အာရမီးယန်းတို့သည် ဗက်ဗီလုံးနီး ယား၌ အရေးသာလာကြသည်။ အဆီးရီးယားကလည်း ဗက်ဗီလုံးနီးယားကို လွှမ်းမိုးနိုင်အောင်ကြိုးစားသည်။ ဗက် ဗီလုံးနီးယားနှင့် အဆီးရီးယားတို့သည် အင်အားပြိုင်ကြပြန် သည်။ အဆီးရီးယားနိုင်ငံ၏ ဆင်နာကရစ်မင်းသည် ဘီစီ ၆၈၉ ခုနှစ်တွင် ဗက်ဗီလုံးမြို့တော်ကြီးကို တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီး

သည်။ သို့သော် သားတော် အိဆာဟက်ဒင်က မြို့တော်ကြီး ကို ပြန်လည် ပြုပြင်လေသည်။

ဘီစီ ၆၀၆ ခုနှစ်တွင် ဗက်ဗီလုံးနီးယား နိုင်ငံသားများနှင့် မိဒလူမျိုးတို့ပူးပေါင်း၍ အဆီးရီးယားနိုင်ငံ၏ ကြီးကျယ်ခမ်း နားလှပသော မြို့တော်နင်းနိဗ (နင်းနိဗမြို့။ မိဒလူမျိုး -ရှူ။) ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်၍ ဖျက်ဆီးလိုက်ကြသည်မှ စ၍ အဆီးရီးယန်တို့ တန်ခိုးမှေးမှိန်သွားကာ ခေါင်းမထူ နိုင်ကြတော့ချေ။ ဗက်ဗီလုံးနီးယား နိုင်ငံတော်ကြီးကား ကောလဒီးယန်းလူမျိုး ဒုတိယ နက်ဗျူခက်နက်ဇာဘုရင်၏ လက်အောက်တွင် ပြန်လည်စည်ကား သာယာဝပြောလာ ပြန်သည်။ ထိုအခါဒုတိယဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံတော်ကြီးဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကောလဒီးယန်းနိုင်ငံတော်ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ နက်ဗျူခက်နက်ဇာမင်းကြီးသည် မြို့ကြီး များကို ပြန်လည်တည်ဆောက်စေသည်။ ကုန်သွယ်မှုနှင့် လုပ် ငန်းဆောင်တာတို့ကိုလည်းတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးစေသည်။ ဆည်၊ တူး မြောင်းများကိုပြုပြင်ပေးသဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးလည်းကောင်း မွန် ဖြစ်ထွန်းလာလေသည်။ နက်ဗျူခက်နက်ဇာသည် ဗက်ဗီ လုံးနီးယားနိုင်ငံကြီး ကျယ်ပြန့်အောင်လည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့

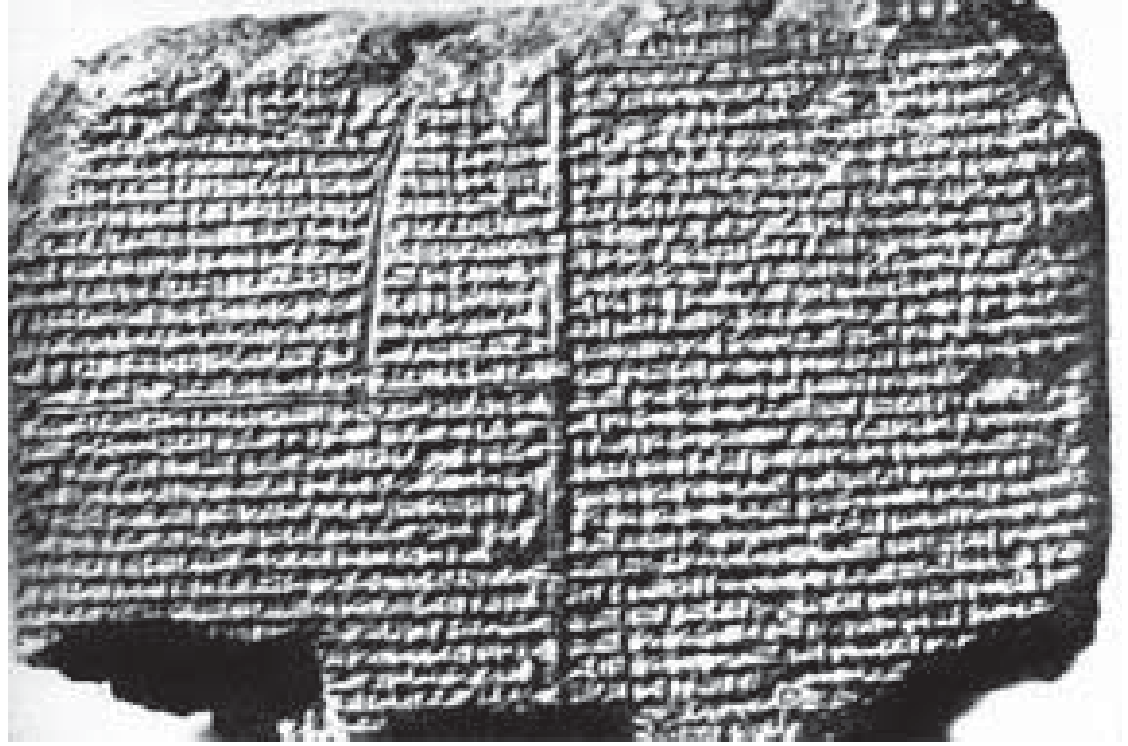
ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံ

ရာ၊ ထိုစဉ်က နယ်နိမိတ်တွင် ဆီးရီးယားနိုင်ငံနှင့် ပယ်လက် စတိုင်နိုင်ငံတို့ ပါဝင်သည် သာမက အီဂျစ်နိုင်ငံနယ်စပ်တိုင် အောင်ပင် ရောက်ခဲ့လေသည်။

နက်ဗျူခက်နက်ဇာမင်းကြီး လွန်ပြီးနောက်တွင် ဆက်ခံ သောမင်းများမှာ ဘုန်းလက်ရုံးနည်းပါးသောမင်းများသာ အများအားဖြင့်ဖြစ်ကြ၍၊ နိုင်ငံတော်ကြီးအင်အား ဆုတ် ယုတ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ဘီစီ ၅၃၉ ခုတွင် ပါးရှင်းဘုရင် ဆိုင်းရပ်၏တပ်များက တိုက်ခိုက်လာသောအခါ အပြင်းအ ထန် ခုခံမှုမရှိဘဲ၊ ပါးရှင်းတို့၏လက်အောက်သို့ ကျရောက်ရ လေသည်။ (ဆိုင်းရပ်-ရှူ။)ဗက်ဗီလုံးနီးယားသည် ပါးရှင်း တို့၏စိုးမိုးမှုကို အနှစ်နှစ်ရာကျော်ခံခဲ့ရသည်။ ဘီစီသုံးရာမှ လေးရာအတွင်း၌ ဗက်ဗီလုံးနီးယားအပါအဝင် ပါးရှင်းပြည် နယ်များ တန်ခိုးမှီးမှိန်လာသည်။ ဂရိဘုရင်အယ်လက်ဇန္ဒာ- သ-ဂရိတ်သည် ပါးရှင်းတပ်များကို အောင်နိုင်၍ ဗက်ဗီလုံးနီး ယားသို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ ဗက်ဗီလုံးနီးယားတွင် အယ် လက်ဇန္ဒာအား ခုခံတွန်းလှန်သူမရှိဘဲ၊ ဘုရင်အဖြစ်လက်ခံကြ လေသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာသည်လည်း ဗက်ဗီလုံးမြို့တော်ကို မိမိလက်နက်နိုင်ငံတော်ကြီး၏ မြို့တော်အဖြစ်ထားရန်ပင် ရည်ရွယ်ခဲ့သေးသည်။ (အယ်လက်ဇန္ဒာ-သ-ဂရိတ်။ရှူ)

အယ်လက်ဇန္ဒာအား ဆက်ခံသူများသည် ဗက်ဗီလုံးနီး ယားအား ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်းမပြုဘဲ သင့်တင့်လျောက် ပတ်သော ချီးမြှင့်မြှောက်စားမှုကို ပြုခဲ့သည်။ သို့သော် ဟယ် လင်နစ်စတစ်ခေတ်၏ လှုပ်ရှားမှုကိုပြုခဲ့သည်။ သို့သော် ဟယ် လင်နစ်စတစ်ခေတ်၏ လှုပ်ရှားထကြွမှုများ၏ဒဏ်ကို ဗက်ဗီ လုံးနီးယားကဲ့သို့ ရှေးခေတ်ဟောင်းနိုင်ငံကြီးသည် ခံနိုင်ရည် မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် တဖြည်းဖြည်း အခြေအနေဆုတ်ယုတ် လာခဲ့ရာ အေဒီ ၂၀၀ ပြည့်နှစ်လွန်နှစ်များတွင်မူ ရှေးခေတ် ဟောင်း ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံကြီးသည် တဖြည်းဖြည်း ခေတ်တိမ်လာရာမှ တိမ်မြုပ်ကွယ်ပျောက်သွားတော့သည်။

ဗက်ဗီလုံးနိုင်ငံကြီးသည် ယင်းသို့ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့သော် လည်း၊ ဗက်ဗီလုံးယဉ်ကျေးမှု၏ လက်စလက်နတ်တို့ကို ယဟူဒီ ယဉ်ကျေးမှု၌လည်းကောင်း၊ ဂရိယဉ်ကျေးမှု၌ လည်းကောင်း တွေ့ရှိကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ဗက်ဗီလုံးယဉ်ကျေးမှု၏ အမွေ အနှစ်ကို ခေတ်သစ်ယဉ်ကျေးမှုတို့က ဆက်ခံရကြောင်းသိရ သည်။ ယင်းသို့ ခေတ်သစ်ယဉ်ကျေးမှုတို့က လက်ခံနိုင် လောက်အောင်လည်း ဗက်ဗီလုံးယဉ်ကျေးမှုသည် အဆင့် အတန်းမြင့်ခဲ့သည်။ ဘီစီ ၃၅၀၀ ခန့်ကပင် ဗက်ဗီလုံးနီးယား နိုင်ငံဖြစ်လာမည့် မြစ်နှစ်မြွှာဒေသတစ်လျှောက်တွင် နေထိုင်သော ဆူမားလူမျိုးတို့သည် စာရေးစာဖတ်တတ်ကြသည်။ ဆူမားတို့

ဗက်ဗီလုံးနိုင်ငံသားတို့သည် ဗေဒင်ကျမ်းဂန်များကို ဤသို့ရွှံ့ပြားထက်အက္ခရာတင်ကာ မှတ်သားထားခဲ့ကြသည်။

၏အလွန်များမှာ မြားဦးပုံသဏ္ဍာန်ရှိ၍ ရွှံ့ပြားကလေးများ ပေါ်တွင် သုံးမြောင့်ပုံ ကျွန်းအရင်းနှင့် ဖိနိပ်ရေးသားကြသည်။ ရေးသားပြီးသော ရွှံ့ချပ်များကို နေလှန်းမီးဖုတ်သောကြောင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာအောင် ခိုင်ခံ့လေသည်။

ဆူမားတို့၏ စာရေးနည်းကို နောင်အခါ မြစ် ၂ မြွှာဒေသကို ဝင်ရောက်စိုးမိုးသောဆီးမိုက်လူမျိုးများ၊ အဆီးရီးယန်းလူမျိုးများ၊ အယ်လ်မိုက်လူမျိုးများ၊ ဟစ်တိုက်လူမျိုးများ၊ ပါးရှင်းလူမျိုးများကလည်း လက်ခံကြသည်။

ယဉ်ကျေးစလူမျိုးတို့၏ အလေ့အထအတိုင်း ဆူမားတို့သည် မြေ ရေလေစသောသဘာဝများကို ကိုးကွယ်ကြသည့်ပြင် လယ်သမားများဖြစ်ကြသည့်အတိုင်း ကျေးဇူးရှင်နွားများကိုလည်းကိုးကွယ်ကြသည်။

လက်မှု အနုပညာရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံသားတို့ပြုလုပ်ခဲ့သော လက်မှုပစ္စည်းများအနက် ရှေးအကျဆုံး ပစ္စည်းများမှာ ဘီစီ ၃၀၀၀ ကျော်ခန့်က အိုးခွက်များဖြစ်သည်။ ယင်းသည့်အိုးခွက်များကို ဆေးရောင်များ ခြယ်၍ ပုံစံ ဒီဇိုင်းများ ဖော်ပြ ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဘီစီ ၃၀၀၀ခန့်တွင် ကျောက်တုံးများကို ထုထွင်းခြင်း၊ ရုပ်တုများ ထုလုပ်ခြင်း၊ ရွှေ ငွေ တို့ဖြင့် အဆင်တန်ဆာများ လုပ်ကိုင်ခြင်းကိုလည်းပြုလုပ်ကြသည်။ ထိုပြင် စာချုပ်စာတမ်းများအတွက် တံဆိပ်တုံးများအသုံးပြုသည်ကို လည်း တွေ့ရလေသည်။

ဆူမားတို့သည် မူလကရွှံ့နှင့်ကျွန်းပင်များဖြင့် ပြုလုပ်သည့် တံအိမ်များဖြင့် နေထိုင်ခဲ့ရာမှ၊ နောင်အခါ နေလှန်းအုတ်၊ မီးဖုတ်အုတ်များဖြင့်ပြုလုပ်သော တထပ်အုတ်တိုက်များဖြင့် နေထိုင်လာကြသည်။ ထိုပြင် ယင်းတို့ကိုး ကွယ်ရာ နတ်အမျိုးမျိုးတို့အတွက် ဗိမာန်ဖြစ်သော တန်ဆောင်းမြင့်မြင့်ကြီးများကိုဆောက်လုပ်ကြသည်။ မြို့ရိုးတန်တိုင်များပြုလုပ်ရာ၌လည်း ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံသားတို့ လက်ရာမြောက်ကြလေသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံသားတို့သည် နိုင်ငံနှင့် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အစောဆုံး နေထိုင်လာကြသူများတွင် ပါဝင်ခဲ့လေသည်။

ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် အစောဆုံးပေါ်ထွက်ခဲ့သော ယဉ်ကျေးမှုများအနက် ဗက်ဗီလုံးနီးယားနှင့် အီဂျစ်ယဉ်ကျေးမှုတို့သည် မည်သည်ကရေးကျ၍ မည်သည်က နောက်ကျသည်ဟူသော ပြဿနာအတွက် ပညာရှင်တို့ အငြင်းပွားနေကြဆဲပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အရေးပါသော တိုးတက်မှုတို့သည် ဗက်ဗီလုံးနီးယား၌ ဦးစွာစတင်ခဲ့သည်။ သိပ္ပံပညာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်၊ အယူဝါဒရေး၊ လက်မှုပညာရပ်စသည်တို့သည် ဗက်ဗီလုံးနီးယား၌အစပျိုးခဲ့၍ ဗက်ဗီလုံးနီးယားယဉ်ကျေးမှုသည် နှောင်းခေတ်အာရှတိုက် အနောက်ပိုင်းယဉ်ကျေးမှုများ၏ မြစ်ဖျားခံရာဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ဗက်ဗီလုံးမြို့။ ။ဗက်ဗီလုံးမြို့သည် အာရှတိုက်၏ ရှေးဟောင်းမြို့ကြီးဖြစ်၍ ကမ္ဘာပေါ်၌ ရှေးအကျဆုံးမြို့ကြီး တမြို့ဖြစ်သည်။ ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံ မြို့တော်ကြီးအဖြစ် ဘီစီ ၁၈၀၀ ၅၃၉ အတွင်း ထင်ရှားခဲ့၍ ယူဖရေးတီးမြစ်သည် ယင်းမြို့ကိုဖြတ်၍စီးဆင်းသည်။ အီရန်နိုင်ငံ ဗဂ္ဂဒက်မြို့ တောင်ဖက် မိုင်၆၀ခန့်အကွာတွင် တည်ရှိသည်။

ဗက်ဗီလုံးမြို့ရှိ ခရစ်မပေါ်မီ အနှစ် ၃၀၀၀ ကျော်ခန့်က စတင်တည်ထောင်သည်ဟု ဆိုသည်။ ဗက်ဗီလုံးဟူသော အဓိပ္ပာယ်မှာ နတ်တံခါးဝဟုဖြစ်သည်။ နောင်တွင် ယူဖရေးတီးနှင့် တိုင်းဂရစ်မြစ် ၂ ခုအကြားမြစ် ၂ မြွှာဒေသ၌ နိုင်ငံတည်ထောင်သောအခါ ယင်းမြို့အမည်ကို အစွဲပြု၍ ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံဟုမှည့်ခေါ်သည်။ (ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံ -ရှု။) ဘီစီ ၂၀၀၀ ခန့်တွင် ဟမ္မုရာဗီမင်းလက်ထက်၌ ဗက်ဗီလုံးမြို့သည် ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံတော်၏မြို့တော် ဖြစ်လာသည်။ ဟမ္မုရာဗီမင်းကြီး ဘီစီ ၁၉၂၅ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ဟစ်တိုက်နှင့် ကက်ဆိုင်လူမျိုးများ ဗက်ဗီလုံးမြို့တော်ကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ထို နောက် မြစ်ဖျားဒေသရှိ အဆီရီးယန်းလူမျိုးတို့က အကြိမ်ကြိမ်ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ရာ ဘီစီ ၆၈၉ ခုနှစ်တွင် ဗက်ဗီလုံးမြို့ကြီး ပျက်စီးသွားလေသည်။ အဆီးရီးယားဘုရင် အီဆာဟက်ဒင် လက်ထက်သို့ ရောက်သော် ဗက်ဗီလုံးမြို့တော်ကို ပြန်လည်တည်ထောင်

ဗက်ဗီလုံးမြို့ရှိ ရှေးဟောင်းမျှော်စင်ကြီးကို အထက်ပါပုံအတိုင်း တည်ဆောက်ခဲ့ကြလေသည်။

သည်။ ဘီစီ ၆၀၂ ခုတွင် အဆီးရီးယားနိုင်ငံကြီးပျက်စီး၍ ဒုတိယဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံ ပြန်လည်ထွန်းကားလာသော အခါ ဗက်ဗီလုံးမြို့သည် ကြီးကျယ်ထင်ရှားလာပြန်သည်။

ဘီစီ ၆၀၄ မှ ၅၆၁ အထိ ထီးနန်းတက်သော ဒုတိယ နက်ဗျူခက်နက်ဇာဘုရင်သည် ဗက်ဗီလုံးမြို့တော်ကြီးကို ရှေးက ထက် သာလွန်ခမ်းနားအောင် တည်ဆောက်သည်။ ဗက်ဗီလုံးမြို့တော်ကို ဆောက်လုပ်ရာ၌ အထူးသဖြင့် မြို့ရိုးကြီးများနှင့် ဥယျာဉ်ပျံများကို စီမံလေသည်။ မြို့ရိုးကြီးများကို ခိုနန်းချိုးများဖြင့် လှပအောင် ဆောက်လုပ်သည်။ မြို့ရိုးနံရံများပေါ်၌လည်း တိရစ္ဆာန်ရုပ်များဖြင့် ခြယ်လှယ်ထားသည်။ မြို့ရိုးကြီးများအတွင်းဖက်တွင် ကောင်းကင်၌ တွဲလွဲဆွဲနေဟန် ထင်မှတ်ရသော ဥယျာဉ်ပျံများ စီမံထားသည်။ ယင်းသည် ဥယျာဉ်ပျံများသည် လှပဆန်းကြယ်လှသဖြင့် ရှေးကမ္ဘာအံ့ဩဖွယ်ရာ ခုနစ်ဖြာတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ နန်းတော်ကြီးတွင်မူ ရှေးမြန်မာဘုရင်များ တည်ဆောက်ခဲ့သော အာလိန်များဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည့် မျှော်စင်ကြီးများကဲ့သို့ အဆင့်ဆင့် အရစ်ရစ်ပြုလုပ်ထားသော မျှော်စင်များရှိသည်။ ထိုမျှော်စင်ကြီးများ၏ အဆင့်များ အရစ်များတွင် အရောင်မျိုးစုံပွင့်သော ပန်းပင်အမျိုးမျိုး စိုက်ပျိုးထားရာ ပန်းများဖြင့် ဝေဆာမြိုင်ဆိုင်နေသောအခါ ထိုမျှော်စင်ကြီးသည် တောင်ကြီးများကဲ့သို့ ထင်မှတ်ရသည်။ ကောင်းကင်တွင် ဥယျာဉ်ကြီးများနှင့် ပန်းမျိုးစုံယိမ်းနွဲ့နေသကဲ့သို့ပင် ထင်မှတ်ရသည်။ နက်ဗျူခက်နက်ဇာဘုရင်ကံကုန်ပြီးနောက် ဘီစီ ၅၃၉ ခုနှစ်တွင် ယခု အီရန် (ပါးရှား) လူမျိုးဟု ထင်ရှားသော အာရိယန်လူမျိုးတို့သည် ဗက်ဗီလုံးမြို့တော်ကြီးကိုသိမ်းယူသည်။ ထိုနောက်တွင် ကုန်သွယ်မှုဗဟိုဌာနအဖြစ်မှ လျော့ကျခဲ့၍ မြို့ကြီးလည်း တဖြည်းဖြည်း ပျက်သုန်းသွားလေသည်။

ဗက်ဗီလုံးမြို့ကို စတုရန်းပုံ တည်ဆောက်ထားသည်။ မြို့ရိုးနှစ်ထပ်ရှိ၍ တထပ်က ၁၀ ပေထူပြီးလျှင်၊ အခြား တထပ်က ၁၂ ပေထူသည်။ အတွင်းမြို့ရိုးပတ်လည်တွင် ကျုံးရှိသည်။ ရန်သူများ မြို့ကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သည့်အခါ ရိက္ခာအခက်အခဲမရှိစေရန် မြို့ရိုး၂ ခု ကြားတွင် လယ်ယာမြေပြုလုပ်၍ ကောက်ပဲသီးနှံများ စိုက်ပျိုးကြသည်။ အတွင်းမြို့ရိုးတွင် ကြေးညိုတံခါးများ တပ်ဆင်ထား၍ ယင်းတံခါးများသို့ ဦးတိုက်၍ မြို့တွင်းသို့ သွားသောလမ်းများ ဖောက်ထားသည်။ မြို့တွင်း၌ လူအများအပြားနေထိုင်ကြ၍ လူနေအိမ်များသည် ရွံ့အုတ်ဖြင့် ဆောက်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဗက်ဗီလုံးမြို့၏ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော အဆောက်အအုံများမှာ ဘုရင်များစံမြန်းသည့် နန်းတော်အဆောက်အအုံများနှင့် ဗက်ဗီလုံးမြို့တော်ရှင် မားဒပ်ဗဲနတ်မင်း၏ ကျောင်းဆောင်တို့ဖြစ်သည်။

ဗက်ဗီလုံးမြို့သည် နှစ်ပေါင်းများစွာတိမ်ကောခဲ့ပြီးနောက် မြေပုံကြီးသို့ဖြစ်နေခဲ့ရာ ၂၀ ရာစုနှစ် အစလောက်ကစတင်၍ ရှေးဟောင်းပစ္စည်းနှင့် ကမ္ဘာမည်းကျောက်စာ သုတေသီတို့၏ ကျေးဇူးကြောင့် တခါကမ္ဘာတွင် ထင်ရှားကြီးကျယ်ခဲ့သော မြို့ကြီးအကြောင်း သိရှိနိုင်ခဲ့ကြသည်။

ဗက်ဗီလုံးမြို့၏ တောင်ဖက်ပိုင်းနေရာတွင် ၁၁ ရာစုနှစ်ခန့်က ဟီလာမြို့တည်ထားသည်။ ဟီလာမြို့မှ အဆောက်အအုံများကို ဗက်ဗီလုံးမြို့ပျက်မှ တူးဖော်ရရှိသည့် အုတ်များဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားလေသည်။

ဗက်သလီဟမ်မြို့။ ။ခရစ်ယာန်သမ္မာကျမ်းတွင် ဗက်လင်မြို့ဟုဖော်ပြပါရှိသော ဗက်သလီဟမ်မြို့သည် ခရစ်တော်ဖွားမြင်ရာအရပ်ဟု ယူဆကြသည့်အတိုင်း၊ အယူဝါဒရေးတွင် အထွတ်အမြတ်ထားရာ သေဉ်မြေအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကြသည်။ ထိုစဉ်က ပယ်လက်စတိုင်းနိုင်ငံ ဂျူဒါနယ်၏ မြို့တမြို့ဖြစ်သည်။ ယခုမူ ဂျောဒန်နိုင်ငံ၏ မြို့ကလေးတမြို့ဖြစ်နေ၍ ဗိတ်လမ်ဟုခေါ်တွင်သည်။

ဗက်သလီဟမ်မြို့သည် ဂျူးဆလမ်မြို့၏ အနောက်တောင်ဖက် ၆ မိုင်ခန့်အကွာတွင်တည်ရှိ၍ ခရစ်ယန် အယူဝါဒရေးရာတွင် ဂျူးဆလမ်းမြို့မှလွဲလျှင် ဒုတိယအရေးပါဆုံးသောဌာနဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် နှစ်စဉ်ခရစ်ယာန် အယူဝါဒီတို့ ထောင်သောင်း ချီ၍ ဘုရားဖူးလာရောက် ကြလေသည်။

ခရစ်ယာန်သမ္မာကျမ်းစာများ၌ ထင်ရှားသော ယဟူဒီလူမျိုး ဒေးဗစ်ဘုရင်သည်လည်း ဗက်သလီဟမ်၌ပင် ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ နောင်တွင် ဒေးဗစ်သည် ဘုရင်အဖြစ် ထိုမြို့၌ပင် ဘိသိက်ခံခဲ့လေသည်။ ခရစ်ယန်အယူဝါဒီတို့ကို ထိုမြို့ကို အထွတ်အမြတ်ထားလေသဖြင့် ရောမဧကရာဇ် ဟေဒရီယန်က အေဒီ ၁၃၂ ခုနှစ်တွင် မြို့ကို ဖျက်ဆီးပစ်သည်။ နောက်အနှစ် ၂၅၀ခန့်ကြာသော်၊ ကွန်စတန်တင်-သ-ဂရိတ် ဘုရင်ကြီးသည် အိပ်မက်အရ ခရစ်တော်ဖွားမြင်တော်မူသည့် နေရာဟု ယူဆသောအရပ်တွင် ဖွားတော်မူဝတ်ကျောင်း (ချုပ်အော့သနက်တစ်ဗီတီ) ကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ထိုဝတ်ကျောင်းသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရှေးအကျဆုံးဟု ဆိုကြသည်။ ၆ ရာစုနှစ်ခန့်တွင် ပဌမ ဂျပ်စတင်နီးယန်း ဘုရင်ကြီးက ထပ်မံမွမ်းမံ၍ အဆောက်အအုံသစ်များကိုလည်း တိုးချဲ့ဆောက်လုပ်သည်။ ထိုပြင် မြို့ကိုလည်း မြို့ရိုးတန်တိုင်းများဖြင့် ဝိုင်းရံထားစေသည်။ နောင်အခါများတွင် ဖွားတော်မူ ဝတ်ကျောင်းကို ဝိုင်းရံ၍ လက်တင်၊ ဂရိ၊ အာမေရီးယန်း ဝတ်ကျောင်းတို့ကိုလည်း အများအပြား ဆောက်လုပ်ကြလေသည်။

ရောမတို့က ပယ်လက်စတိုင်းကို စိုးမိုးသည့်အခါ၊ဗက်သလီဟမ်သည်လည်း ရောမတို့လက်အောက်တွင်ကျရောက်နေခဲ့

ခရစ်တော်ဖွားမြင်ရာဒေသဖြစ်သော ဗက်သလီဟမ်မြို့

ရသည်။ ထိုနောက်တွင် ပယ်လက်စတိုင်းသည် တူရကီတို့ လက်အောက်သို့ကျရောက်ခဲ့ရပြန်သည်။ ခရစ်ယန်အယူဝါဒီ တို့သည် မိမိတို့အထွတ်အမြတ်ထားရာဖြစ်သော သေဥ်မြေ များကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ထားရန် ကရူးဆိတ်စစ်ပွဲများ အကြိမ်ကြိမ်ဆင်နွှဲကာ ကြိုးပမ်းတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြလေသည်။ (ကရူးဆိတ်စစ်ပွဲများ-၅။) ပဌမကမ္ဘာစစ်ကြီး ပြီးသည့် နောက်တွင် ဗက်သလီဟမ်မြို့သည် ဂျူးဆလမ်းမြို့နှင့်အတူ ဗြိတိသျှဩဇာခံဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဗြိတိသျှဩဇာခံ အုပ်ချုပ်ရေးသက်တမ်းကုန်ဆုံး၍ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ပယ်လက်စတိုင်းကို (အာရပ်) ကျော်ဒန်နိုင်ငံနှင့် (ယဟူဒီ) အစ္စရေးယယ် နိုင်ငံဟူ၍ ပိုင်းခြားလိုက်သောအခါ၊ ဗက်သလီဟမ်မြို့သည် ကျော်ဒန်နိုင်ငံအတွင်း၌ ပါဝင်ခဲ့လေသည်။

ဗက်သလီဟမ်မြို့တွင် လူဦးရေ ၆၈၁၅ ယောက်ခန့်ရှိ၍ များသောအားဖြင့် ခရစ်ယန်အယူဝါဒီများ ဖြစ်ကြသည်။ မြို့၏ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပြောင်းခင်းများ၊ သံလွင်၊ တည်နှင့် စပျစ်ခြံများ ရှိလေသည်။

ဗဂဒက်မြို့။ ။ပသီပုံပြင်များကို ဖတ်ဖူးသူတိုင်း ရှေးခေတ် အခါက အလွန်ခမ်းနားကြီးကျယ်သာယာဝပြောလှသော ဗဂဒက်ရွှေမြို့တော်ကြီးအကြောင်းကို ကြားဖူးနားဝရှိကြ ပေလိမ့်မည်။ ဗဂဒက်မြို့သည် အီရက်နိုင်ငံ (ယခင်-မက်ဆိုပို

တေးမီးယားပြည်) ၏ မြို့တော်လည်းဖြစ်သည်။ ထိုနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးမြို့လည်းဖြစ်သည်။ ဗဂဒက်မြို့၏ လက်ရှိ အခြေအနေမှာ ရှေးခေတ်က ကြီးကျယ်ခမ်းနားမှု၊ ကျော်ကြား ထင်ရှားမှုကို မမှီသေးသည့်တိုင်အောင် တစတစနှင့် ကမ္ဘာ့အဆင့်အတန်းမှီ မြို့ကြီးတမြို့အဖြစ်သို့ တိုးတက်လျက် ရှိလေသည်။

ဗဂဒက်မြို့တည်ရာဒေသသည် တိုင်းဂရစ်မြစ်ကမ်းပေါ်တွင်တည်ရှိ၍ ရှေးနှစ်ပေါင်း ၄၀၀၀ ကျော်ခန့်ကပင် အစဉ်အဆက် မြို့ကုန်းမြို့နေရာဖြစ်ခဲ့သည်။ ရှေးခေတ် ဗဂဒက်မြို့တော်ကြီးသည် မြစ်၏အနောက်ဖက်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ခဲ့၍ လူဦးရေနစ်သန်းကျော်နေထိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုစဉ်က မြို့ရိုးကြီးသည် အဝန်း ၆ မိုင်မျှရှိရာ၊ ယခုအခါ ပျက်စီးယိုယွင်းနေလေပြီ။ ယခု ဗဂဒက်မြို့သည် တိုင်းဂရစ်မြစ်၏ ကမ်းနှစ်ဘက်လုံးပေါ်တွင် မြို့တည်ထား၍ လူဦးရေ ၇၃၅၄၉ (၁၉၅၆ ခုနှစ်) ယောက်ရှိလေသည်။

မြို့ကို ခရစ် ၇၆၄ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သူမှာ ကေးလစ်ဘုရင် အော-မန်ဇာဖြစ်သည်။ ၉ ရာစုနှစ်ခန့်တွင် ထိုခေတ် ထိုအခါက ထိပ်တန်းခမ်းနားကြီးကျယ်လှပသော မြို့ကြီးတမြို့အဖြစ်သို့ရောက်အောင် ကေးလစ်ဘုရင်ကြီး ဟာရွန်-အယ်-ရာရှစ်က ပြုပြင်မွမ်းမံခဲ့သည်။ “တထောင့် တည်” ပသီပုံပြင်ထဲတွင် ရွှေမြို့တော်ကြီး၏ နတ်ဘုံနတ်နန်းပမာကြီး

ဗဂ္ဂဒက်မြို့

ကျယ်ဝန်းနားစည်ကားဝပြောပုံတို့ကို ဖတ်ရှုကြရသည်။ မြို့ကည်ထားသောနေရာတိုက်မှာ ထိုစဉ်က မြေဩဇာ ထက် သန်ကောင်းမွန်သော ဒေသဖြစ်သည်။ ထိုပြင် ကောင်းမွန် သော ရေသွင်းတူးမြောင်းစံနစ်လည်းရှိခဲ့၍ အလွန်စိုက်ပျိုး ဖြစ်ထွန်းသည်။

သို့သော် ခရစ် ၁၂၅၈ ခုနှစ်ခန့်တွင် တာတာလူမျိုးတို့ ဝင် ရောက်တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းမှုကြောင့် မြို့တော်ကြီး ပျက်စီးခဲ့ရ သည်။ နောင်အခါတွင်လည်း ပြည်တွင်းစစ်များကြောင့် လည်း ကောင်း၊ မွန်ဂိုများ၊ တူရကီများ၊ ပါးရှင်းများ၏ စစ်တလင်း ဖြစ်ခဲ့ရ၍လည်းကောင်း မြို့တော်ကြီးမှာ ပျက်စီးသည်ထက် ပျက်စီးခဲ့ရသည်။ နှစ်ပေါင်း ရာထောင်မက အကျိုးပြုခဲ့သော ရေသွယ်တူးမြောင်းစံနစ်လည်းပျက်စီးခဲ့၍ ဗဂ္ဂဒက်မြို့တော် ကြီးတိုက်သည် သဲကန္တာရပမာ ခန်းခြောက်နေခဲ့သည်။ ထိုပြင် အာဖရိကတိုက်ကို ကွေ့ပတ်၍ ကမ္ဘာအရှေ့နှင့်အနောက်ကို ဆက်သွယ်သည့် ရေလမ်းခရီးများကို တွေ့ရှိလာကြသော အခါ၊ ဗဂ္ဂဒက်မြို့၏ ကုန်သွယ်ရေးဖွံ့ဖြိုးမှုသည်လည်း အတော် အတန်ကျဆင်းလာလေသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၆၃၈ ခုနှစ်တွင် အော့တိုမန် (တူရကီ) အင်ပိုင်ယာအတွင်းသို့ သိမ်းသွင်းခံရ သောအခါ၊ ယခင်က လူဦးရေနှစ်သန်းကျော်ရှိခဲ့သော မြို့ ကြီးတွင် လူဦးရေ ၁၄၀၀၀ မျှသာရှိတော့သည်ဟု ဆိုကြ သည်။ ဆူးအက်တူးမြောင်း ဖွင့်လှစ်ပြီးသည့် နောက်ပိုင်းတွင် ဗဂ္ဂဒက်မြို့၏ ကုန်သွယ်မှုသည် ပိုမိုဆုတ်ယုတ်လာခဲ့လေသည်။

ပဌမကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဗြိတိသျှတပ်များသည် တူရကီ တပ်တပ်ကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ပြီးနောက်တွင်၊ ဗဂ္ဂ ဒက်မြို့ကို သိမ်းပိုက်ထားခဲ့သည်။ စစ်ပြေငြိမ်းစာချုပ် ချုပ်ဆို ပြီး၍ မက်ဆိုပိုတေးမီးယားပြည်သည် ဗြိတိသျှဩဇာခံ အီ ရတ်ပြည်ဖြစ်လာသောအခါ ဗဂ္ဂဒက်မြို့ကို မြို့တော်အဖြစ်ပြန် လည်ထားရှိသည်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် အီရတ်သည် လွတ် လပ်သောနိုင်ငံအဖြစ် ရောက်ရှိလာသောအခါတွင်လည်း ဗဂ္ဂ ဒက်မြို့ကိုပင် မြို့တော်အဖြစ် ဆက်လက်ထားရှိလေသည်။

အီရတ်ပြည်၏ မြို့တော်ဖြစ်လာပြီးသည့်နောက် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်ခန့်မှစ၍ ဗဂ္ဂဒက်မြို့သည် ပြန်လည်စည်ကားလာပြန် သည်။ ယခင်က အရှေ့နှင့်အနောက်နိုင်ငံများကို ဆက်သွယ် ခဲ့သည့် ကုလားအုတ်လမ်းကြောင်းဟောင်းများတွင် မော် တော်ကားများသွားလာစေခြင်းဖြင့် ကုန်သွယ်မှုအတွက် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများကို ပြန်၍ဖော်သည်။ ၁၈၈၈ ခုတွင် စတင်ခဲ့၍ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြီးစီးသွား သော ဗဂ္ဂဒက်- ဘာလင် (ဂျာမနီနိုင်ငံ) မီးရထားလမ်းသည် တူရကီနိုင်ငံကိုဖြတ်၍ ဥရောပမီးရထားလမ်းများနှင့် ဆက် သွယ်နိုင်သဖြင့်အရေးပါသော အရေးအနောက်ဆက်သွယ် ရေးကုန်းလမ်းခရီးတစ်ခုဖြစ်သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ဗဂ္ဂဒက်မြို့ ၌ တိုင်းဂရစ်မြစ်ကို ဖြတ်ကျော်ထားသော တန်တားကို မီးရ ထားများသွားလာနိုင်စေရန်လည်းကောင်း၊ပါးရှင်းပင်လယ်ကွေ့ပေါ် မှ အီရတ်နိုင်ငံ၏သင်္ဘောဆိပ်မြို့ဖြစ်သောဗာဆရာမြို့၊ မိုဆာ

သဲမုန်တိုင်းဒဏ်ကို ခံနိုင်ရန်အတွက် ဗဂ္ဂဒက်မြို့တွင် အိမ်များကို အမိုးပြားများပြုလုပ်၍ တည်ဆောက်ထားလေ့ရှိကြသည်။

မြို့နှင့် လူ့ရက်နိုင်ငံမှလာသော မီးရထားလမ်းများကို ပါးရှား (အီရန်)နိုင်ငံမှ မီးရထားလမ်းများ၊ ကာကွတ်ရေခဲမြေမှ လာသောမီးရထားလမ်းများနှင့် အဆက်အသွယ်ပြုနိုင်ရန် လည်းကောင်းပြုပြင်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၃တွင် ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော ဗဂ္ဂဒက်မြို့လေယာဉ်ကွင်းသည် အရှေ့နိုင်ငံများတွင် အကောင်းဆုံး လေယာဉ်ကွင်းတခုဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဗဂ္ဂဒက်မြို့၏ ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများ ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာသဖြင့် ကုန်သွယ်မှုတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုး၍ ပြန်လည်စည်ကားဝပြောလာသည်။ ၁၉၃၉ တွင် ကွတ်ဗာရေ အမည်ရှိ ဆည်ကြီးပြီးစီးသွားလေရာ၊ မြို့၏ မြောက်ဘက်ရှိ သဲကန္တာရ ဖြစ်နေသော မြေများကို ရေသွင်း၍ ပြန်လည်စိုက်ပျိုးနိုင်ခဲ့သည်။ ဗဂ္ဂဒက်မြို့တွင် အီရက်နိုင်ငံတွင်း အရပ်ရပ်မှ ထွက်ကုန်များကို အရောင်းအဝယ်ပြုကြသည်။ ယင်းထွက်ကုန်များမှာ စွန်ပလွံသီး၊ ဂျုံ၊ သိုးမွေးနှင့် ရေနံ စသည်တို့ဖြစ်လေသည်။

ခေတ်မီသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလမ်းများ ပွင့်လာသဖြင့် ဗဂ္ဂဒက်မြို့သည်လည်း ရှေးဟောင်းမြို့ကြီးတမြို့အဖြစ်မှ ခေတ်မီမြို့ကြီးတမြို့ အဆင့်အတန်းသို့ တိုးတက်လာလျက် ရှိလေပြီ။ ခေတ်မီအဆောက်အအုံများ၊ လျှပ်စစ်အသုံးအဆောင်များ၊ လမ်းပန်းအဆက်အသွယ်များဖြင့် ခမ်းနားသိုက်မြိုက်လျက် ရှိလာလေပြီ။ (ဒါပင်ပါးရှားဆောက်လုပ်သော ဈေးကြီးမှာ ကြီးကျယ်ခန်းနားလှသဖြင့် ယခုတိုင် အကောင်းဆုံး ကမ္ဘာ့ဈေးကြီးများထဲတွင် အပါအဝင် ဖြစ်နေလေသေးသည်။) ဗဂ္ဂဒက်မြို့တွင် အာရပ်များ၊ တူရကီများ၊ ပါးရှင်းများ၊ ကတ်များ၊ အာမေရိန်းယန်းများ၊ ယဟူဒီ(ဂျူး)များ စသည်ဖြင့် လူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်လျက်ရှိရာ အာရပ်လူမျိုး ဦးရေမှာ အများဆုံးဖြစ်လေသည်။

ယခုအခါ ဗဂ္ဂဒက်မြို့သည် အီရက်နိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်မှုနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းအချက်အချာ မြို့ကြီးလည်းဖြစ်သည်။ တိုင်းဂရစ်မြစ်ကမ်းတလျှောက် လှပသော ရှုခင်းသာများသည် နိုင်ငံခြားဧည့်သည်များအား ဆွဲဆောင်နိုင်ကြလေသည်။

ဗင်္ဂလားဆီးသီး။ ။ဗင်္ဂလားဆီးသီးကို အင်္ဂလိပ်လို အေပရီကော့ဟု ကမ္ဘာအနှံ့အပြားသိရှိကြသည်။ ရုက္ခဗေဒအလိုအားဖြင့် ရှိဇေးစီအီးမျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သော ယင်းအပင်သည် သစ်ပင်လတ်စားမျိုးဖြစ်၍၊ တရုတ်နိုင်ငံတွင် စတင်ပေါက်ရောက်သည်ဟုယူဆကြသည်။ အရွက်မှာ ဘဲဥပုံသဏ္ဍာန်ရှိ၍ အနားတွင် ခပ်ကျဲကျဲအထစ်များရှိပြီးလျှင် ထိပ်ဖျားချွန်များသည် စု၍သော်လည်းကောင်း၊ တပွင့်ချင်းသော်လည်းကောင်း ပွင့်ကြသည်။ ပန်းသည် အဖြူတွင် ပန်းရောင်သွေးစွန်းလျက်ရှိတတ်သည်။ အရွက်ညွန့်များ မထွက်မီသော်လည်းကောင်း၊ အရွက်ညွန့်များနှင့် တချိန်တည်းသော်လည်းကောင်း ထွက်ပေါ်လာတတ်သည်။ ပွင့်ဖတ်များ

ကြွေရာမှသီးကင်းများဖြစ်လာသည်။ အသီးမှာ အရည်ရွမ်းသောအကာသား၊ ယင်း၏အတွင်း အလွန်မာသော အစေ့ခွံနှင့် အစေ့ခွံအတွင်း၌ တခုတည်းသောအစေ့ရှိသည်။ အစေ့ခွံမှာ ချောမွတ်၍ နုခမ်းသည် ထူပြီးလျှင် အရစ်ရှိသည်။

ဗင်္ဂလားဆီးသီးပင်ကို အပူပိုင်းဒေသ၌ အောင်မြင်စွာ စိုက်ပျိုး၍မရရှိနိုင်ဟု ယခုအချိန်ထိ ယူဆကြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းရှိ ပေ တသောင်းခန့်မြင့်သော တောင်ပေါ်ဒေသများ၊ တိဗက်နိုင်ငံ၊ တရုတ်နိုင်ငံ၊ ဆီးရီးယားနိုင်ငံ၊ အီရန်နိုင်ငံ၊ အင်္ဂလန်ပြည်အစရှိသောဒေသများတွင် အသီးစားပင်အဖြစ် အောင်မြင်စွာစိုက်ပျိုးကြသည်။ ယင်းအပင်ကို ရေကောင်းစွာစီးဆင်းသည့် ထုံးကျောက်နံ့မြေတွင် အောင်မြင်စွာ စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ ရေကောင်းစွာစီးဆင်းသည့် ၃ ပေခန့်နက်သော သဲနံ့မြေတွင်စိုက်ပျိုးပါက အသီးကောင်းစွာ ရရှိနိုင်သည်။ မသင့်လျော်သောမြေတွင် စိုက်ပျိုးပါက ခေါင်းညွန့်ကိုင်းခြောက်ခြင်း၊ အမြစ်တွင် ကရောင်းဂေါဓေါ ဧရာဂါကျရောက်ခြင်းများ တွေ့ရှိသည်။ စကလာရိုတီးနီးယား ဖရက်တီဂျီနားခေါ် မှိုမျိုးကြောင့် အသီးပုပ်ခြင်း၊ စကလာရိုတီးနီးယား လာကြောင့် ပန်းပွင့်နှင့် ကိုင်းညွန့်များညှိုးခြင်း ဧရာဂါများလည်း ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ ပုပ်သောအသီးများကို မြေမြှုပ်ခြင်း၊ ညှိုးသောပန်း၊ အကိုင်းများကိုဖြတ်၍ မီးရှို့ဖျက်စီးခြင်းဖြင့် ထိုဧရာဂါများ ပြန့်ပွားမှုကိုကာကွယ်နိုင်သည်။ အပင်များပျိုးရန် ကိုင်းကူး၍ ပြန်လည်စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

ဗင်္ဂလားဆီးသီးသည် အရသာအလွန်ကောင်း၍ အခြောက်ခံထားသော အသီးများကို ကမ္ဘာအနှံ့စားသုံးရန် တင်ပို့ရောင်းချကြသည်။ အသားသာမဟုတ် အစေ့ခွံတွင်းမှ အစေ့ကလည်း အရသာဆီမ့်သဖြင့် လူတို့နှစ်သက်ကြသည်။

ဗင်္ဂလားပြည်နယ်။ ။ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်တို့၌ အင်္ဂတိုင်း၊ ဝင်္ဂတိုင်းဟုခေါ်ဆိုသော ဗင်္ဂလားပြည်နယ်သည် ဗြိတိသျှအစိုးရတို့၏ လက်ထက်အခါက ကြီးမားကျယ်ဝန်း၍ အရေးပါသော ပြည်နယ်ကြီးတခုဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အရှေ့ဖက်စွန်းဖြစ်၍ ဗင်္ဂလားပင်လယ်အော်၏ ထိပ်၌ တည်ရှိသည်။ အိန္ဒိယကျွန်းဆွယ်အပိုင်းသည် ဗင်္ဂလားပြည်နယ်၏ အနောက်ဖက်၌ရှိ၍၊ ဟိမဝန္တာတောင်ခြေရှိ ဆစ်ကင်နှင့် ဘူတန်ပြည်တို့သည် မြောက်ဖက်၌လည်းကောင်း၊ အာသံတောင်ကုန်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့သည် အရှေ့ဖက်၌လည်းကောင်း တည်ရှိကြသည်။ ထိုပြည်နယ်သည် ဟိမဝန္တာ၌ မြစ်ဖျားခံသောဂင်္ဂါ၊ ဗြဟ္မပုတ္တရနှင့် မေနာမြစ်ကြီး ၃ သွယ်တို့ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်တွင်းသို့ စီးဝင်ခြင်းမပြုမီ ပေါင်းဆုံ၍ ကျယ်ပြန့်သော မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ကိုဖြစ်စေခဲ့သော ဒေသဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဗင်္ဂလားပြည်နယ်၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်သည် ဟိမဝန္တာတောင်

ဗင်္ဂလားပြည်နယ်

ဗင်္ဂလားပြည်နယ် ကာလကတ္တားမြို့ရှိ ထင်ရှားကျော်ကြားသော ဝိတိုရိယဘုရင်မ အထိမ်းအမှတ်အဆောက်အအုံ

ခြေရင်းဖြစ်သော မြောက်ဖက်ပိုင်း၌သာမြင့်၍ ကျန်ဒေသတို့တွင် မြေနိမ့်ဒေသများဖြစ်လေသည်။

ဗင်္ဂလားပြည်နယ်၏ ရာသီဥတုသည် ပူအိုက်၍ စိုစွတ်ထိုင်းမှိုင်းသည်။ ပျမ်းမျှအပူချိန် ဖာရင်ဟိုက် ၇၀° မှ ၈၀° အထိရှိသည်။ ပျမ်းမျှမိုးရေချိန်သည် ၇၈ လက်မဖြစ်သည်။ မိုးအများဆုံးအပိုင်းသည် မြောက်ဘက်စွန်းနှင့် အရှေ့ဖက်စွန်း ဒေသများ ဖြစ်ကြလေသည်။ ဗင်္ဂလားပြည်နယ်သည် မြေနုကျွန်းပေါ်ဒေသဖြစ်၍၊ ပူအိုက်စိုစွတ်သော ရာသီဥတုရှိသဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဆန်စပါးအများဆုံး စိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်သော ပြည်နယ်ဖြစ်လေသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံနှင့် ပါကစ္စတန် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံဟူ၍ ခွဲခြားတည်ထောင်လိုက်ပြီးနောက်၌၊ ဗင်္ဂလားပြည်နယ်ကိုလည်း အနောက်ဗင်္ဂလားပြည်နယ်နှင့် အရှေ့ဗင်္ဂလားပြည်နယ် (အရှေ့ပါကစ္စတန်) ဟု ခွဲခြားလိုက်သည်။ အနောက်ဗင်္ဂလားပြည်နယ်သည် အိန္ဒိယ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ၌ပါဝင်၍ အရှေ့ဗင်္ဂလားပြည်နယ်သည် ပါကစ္စတန်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံအတွင်း၌ ပါဝင်လေသည်။

အနောက်ဗင်္ဂလားပြည်နယ်။ ။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပူးပေါင်းလိုက်သော ကူးချ-ဗီဟားနယ်ကြီးနှင့် ၁၉၅၆ ခု ပြည်နယ်များ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရေး အက်ဥပဒေအရ ထပ်မံထည့်သွင်းသော ခရိုင်နယ်အချို့တို့အပါအဝင်၊ အနောက်ဗင်္ဂလား

ပြည်နယ်၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၃၃၈၀၅ စတုရန်းမိုင်ဖြစ်၍၊ လူဦးရေသည် ၂၆.၂၅ သန်းခန့်ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ ထိုလူဦးရေ၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် အစ္စလာမ်အယူဝါဒီများဖြစ်ကြသည်။ မြောက်ဖက်ပိုင်းကျသော ကူးချ-ဗီဟားနယ်၊ ဒါဂျီလင်၊ ဂျပိုင်ဂူရီခရိုင်တို့သည် အနောက်ဗင်္ဂလားပြည်နယ်၏ ပြည်မမှ အရှေ့ပါကစ္စတန်နှင့် ဗီဟားပြည်နယ်တို့ဖြင့် ခြားလျက်ရှိသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အကြီးဆုံးဖြစ်သော ကာလကတ္တားမြို့သည် အနောက်ဗင်္ဂလားပြည်နယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်လေသည်။ (ကာလကတ္တား-ရှု။)အခြား ထင်ရှားသောမြို့ကြီးများမှာ ကာလကတ္တားနှင့် တဆက်တည်းဖြစ်၍ ဂုံလျော်လုပ်ငန်းဌာနချုပ်ဖြစ်သော ဟောင်ရာမြို့နှင့် နွေရာသီစခန်းဖြစ်သော ဒါဂျီလင်မြို့တို့ ဖြစ်လေသည်။

အနောက်ဗင်္ဂလားပြည်နယ်သည် များသောအားဖြင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရာဒေသဖြစ်သည်။ သို့သော် လူဦးရေများပြားလှသဖြင့် ပြည်နယ်ထွက်ဆန်စပါးသည် ပြည်နယ်လူထုအဖို့ပင် မလုံလောက်ချေ။ အနောက်ဗင်္ဂလားပြည်နယ်တွင် စက်မှုလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးထွန်းကားသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံထွက် ကျောက်မီးသွေး သုံးပုံတပုံသည် ဤပြည်နယ်မှထွက်သည်။ ဂုံလျော်စက်ရုံ၊ ဝါဂွမ်းစက်ရုံများ၊ သံနှင့်သံမဏိစက်ရုံများလည်းရှိသည်။ အဆန်ဆိုးမြို့ရှိ သံမဏိစက်ရုံကြီးသည် ခေတ်မှီစက်ရုံကြီးဖြစ်သည်။ ဒါဂျီလင်နှင့် ဂျပိုင်ဂူရီမြို့များသည်

ဗင်္ဂလားပြည်နယ်

ဗင်္ဂလားမြောက်ပိုင်း ကလင်ပုံမြို့၏ ဈေးနေ့ရှုခင်းများ

လက်ဖက်ရည်ဖျိုးရာဒေသအတွင်း၌ တည်ရှိကြသဖြင့် ထိုမြို့များတွင် လက်ဖက်ခြောက်စက်ရုံများ ရှိလေသည်။

အနောက်ဗင်္ဂလားပြည်နယ်၏ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးမှာ မော်တော်ကားလမ်း ၁၄၅၃ မိုင်၊ မီးရထားလမ်း ၁၈၀၇ မိုင်ရှိ၍၊ ကူးသန်းသွားလာနိုင်သော တူးမြောင်းမိုင်ပေါင်း ၄၈၄ ရှိလေသည်။

အရှေ့ဗင်္ဂလားပြည်နယ် ။ ။ ယင်းသည် အရှေ့ပါကစ္စတန်ပြည်နယ်ဖြစ်သည်။ ယခင် ဗင်္ဂလားပြည်နယ်၏ အရှေ့ပိုင်းနယ်များနှင့် အာသံပြည်မှ ဆီးလဟက်ခရိုင်တို့ပါဝင်၍ အကျယ်အဝန်းသည် ၅၄၅၀၁ စတုရန်းမိုင်ရှိသည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ် သန်ကောင်စာရင်းအရ လူဦးရေ ၄၂ သန်းကျော်ရှိသည့်အနက်၊ ၃၂ သန်းကျော်သည် အစ္စလမ်အယူဝါဒီများ၊ ၉ သန်းကျော်သည် ဟိန္ဒူအယူဝါဒီများဖြစ်၍ ခရစ်ယာန်အယူဝါဒီ တသိန်းကျော်ခန့်ရှိသည်။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီများလည်းရှိ၏။ အနောက်ပါကစ္စတန်ပြည်နယ်မှ မိုင်ကိုးရာခန့်မျှသာ အိန္ဒိယနယ်မြေကြားခံလျက်ရှိသည်။ မြို့တော်သည် ဒက္ကားမြို့ဖြစ်၍ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးများမှာ စစ်တကောင်းနှင့် ချာလနာမြို့တို့ဖြစ်ကြသည်။

အရှေ့ဗင်္ဂလားပြည်နယ်သည် ဂင်္ဂါမြစ်၊ ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်နှင့် မေနာမြစ်တို့ ယူဆောင်လာသော နံ့မြေများကြောင့် မြေဩဇာ ထက်သန်ကောင်းမွန်သဖြင့်၊ စိုက်ပျိုးရေးဖြစ်ထွန်းသည်။ ဆန်စပါးအပြင်၊ ဝါဂွမ်း၊ သကြားနှင့် လက်ဖက်ခြောက်များထွက်သည်။ အရှေ့ဗင်္ဂလားပြည်နယ်မှ ထွက်သောရုံလျှော်သည် ကမ္ဘာလုံးသုံးရုံလျှော်၏ ၇၀ မှ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သည်။ ကြီးကျယ်သောစက်မှုလုပ်ငန်းတို့သည် ဒက္ကားမြို့နှင့် စစ်တကောင်းမြို့များ၌သာရှိကြသည်။ ဗင်္ဂလားပြည်နယ်တွင် ရှေးအစဉ်အဆက်က လုပ်ကိုင်လာသည့် အိမ်တွင်းလက်မှုပညာလုပ်ငန်းများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြရာ၊ ပိုးနှင့် ခြည် လက်ရက်ထည် လုပ်ငန်းများလည်း ပါဝင်သည်။ ဒက္ကားမြို့မှ မာလကျင်ပိတ်သည် ဥရောပတိုက်တွင် ၁၆ရာစုခန့်ကပင် လူကြိုက်များခဲ့လေသည်။

တိရစ္ဆာန်ရုံများ၌တွေ့ကြရသော နာမည်ကျော် ဗင်္ဂလားကျားသည် အရှေ့ဗင်္ဂလားပြည်နယ်တွင် နေထိုင်ကျက်စားကြသောတိရစ္ဆာန်ဖြစ်လေသည်။

အရှေ့ဗင်္ဂလားပြည်နယ်အတွင်း လမ်းပန်းအဆက်အသွယ်များ ခေတ်မီလှသေးချေ။ အများအားဖြင့် ရေကြောင်းကို အသုံးပြုကြရလေရာ ပြည်တွင်းရေကြောင်းခရီး မိုင်ပေါင်းမှာ ၂၈၀၀ ခန့်ရှိလေသည်။

ဗင်္ဂလားပြည်နယ်၏ နောက်ကြောင်းသမိုင်းကို ပြန်၍ ကြည့်လျှင်၊ ဗင်္ဂလားပြည်နယ်သည် ရှေးနှစ်ပေါင်း ၁၀၀၀ ခန့်ကစ၍ ဗင်္ဂလားစကားပြောဆိုသောလူမျိုးတို့ နေထိုင်ရာဒေသဖြစ်ခဲ့သည်။ အေဒီ ၈ ရာစုမှ ၁၂ ရာစုနှစ်အထိ ဟိန္ဒူ

မင်းရိုးဖြစ်သော ပါလမင်းတို့ စိုးမိုးခဲ့သည်။ နောင်အခါဒေလီမြို့မှ မဂိုမင်းများ၏လက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့သည်မှာ ၁၃ ရာစုမှသည် ပလက်ဆီစစ်ပွဲအပြီး ဗြိတိသျှတို့၏လက်အောက်ကျရောက်သည်အထိ ဖြစ်လေသည်။ ဗြိတိသျှအစိုးရ၏လက်အောက်တွင် နှစ်ပေါင်းနှစ်ရာခန့် ကြာခဲ့ပြီးနောက်၊ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန်ဟူ၍ နှစ်နိုင်ငံ ပိုင်းခြားလိုက်သောအခါ၊ ဗင်္ဂလားပြည်နယ်ကိုလည်း နှစ်ပိုင်းခွဲလိုက်လေသည်။ အနောက်ဗင်္ဂလားပြည်နယ်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်ဖြစ်လာ၍၊ အရှေ့ဗင်္ဂလားပြည်နယ်သည် အစ္စလမ်အယူဝါဒီတို့ များပြားသဖြင့် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်တခုဖြစ်လာကာ အရှေ့ပါကစ္စတန်ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။

ဗင်္ဂလားအော် ။ ။ ဗင်္ဂလားအော်သည် ထိပ်ပိုင်းချွန်၍ အောက်ပိုင်းကားသော ကြိတ်ပုံသဏ္ဍာန်ရှိ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာမြောက်ပိုင်း ရေပြင်ဒေသဖြစ်သည်။ အရှေ့ဖက်တွင် ပါကစ္စတန်၊ မြန်မာ၊ ယိုးဒယားနှင့် မလ္လာယုနိုင်ငံများရှိ၍ အနောက်ဖက်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့ရှိပြီးလျှင် တောင်ဖက်သို့ သီဟိုဠ်ကျွန်းနှင့် ဆူမတြားကျွန်းတို့ အထိကျယ်ပြန့်သည်။

ဗင်္ဂလားအော်တွင်းသို့ စီးဝင်သော မြစ်ကြီးများမှာ မြောက်ဖက်မှ ဂင်္ဂါမြစ်နှင့် ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်၊ အနောက်ဖက်မှ မဟာနဒီ၊ ဂျီဒါဝရီ၊ ကစ္စနားနှင့် ကော်ဗရီမြစ်၊ အရှေ့ဖက်မှ ဧရာဝတီမြစ်တို့ဖြစ်သည်။ ဂင်္ဂါမြစ်ဝနှင့် ခပ်လှမ်းလှမ်းတွင် ရေမြုပ်သောင်ခဲ့ကြီး တဖြည်းဖြည်းကျယ်ပြန့်စွာ ဖြစ်ထွန်းတည်ရှိသည်။ ရခိုင်ရိုးမတောင်တန်း၏အဆက်ဖြစ်၍ ဗင်္ဂလားအော်အတွင်း၌ ကျွန်းအဖြစ်ပေါ်နေသော ကပ္ပလီကျွန်းနှင့် နီကိုဗာကျွန်းတိုက်တွင် ပေ ၆၀၀ ခန့်သာနက်သော ရေပြင်ဒေသရှိသည်။ ဗင်္ဂလားအော်ကမ်းရိုးတန်းအနီးရှိ ထင်ရှားသောမြို့ကြီးများမှာ ကာလကတ္တား၊ ရန်ကုန်နှင့် မဒရပ်မြို့များဖြစ်ကြသည်။ အရှေ့ဖက်ကမ်းရိုးတန်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ စစ်တွေ၊ မော်လမြိုင်နှင့် ရန်ကုန်မြို့များအပါအဝင် ဆိပ်ကမ်းကောင်းများ အများအပြားရှိသလောက်၊ အနောက်ဖက်ကမ်းရိုးတန်းတွင်ကား ဗိုက်ဇက်ဂပတန်မြို့မှတစ်ပါး ဆိပ်ကမ်းကောင်းများမရှိလှချေ။ ကပ္ပလီနှင့် နီကိုဗာကျွန်းများအပြင် ပရီပါရစ်ကျွန်း၊ ကိုကိုကျွန်းစု၊ မြိတ်ကျွန်းစု စသည်တို့လည်းရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံကမ်းရိုးတန်းနှင့် မနီးမဝေး၌ တည်ရှိနေသော မန်အောင်ကျွန်းစသည့် အချို့ကျွန်းငယ်ကလေးများတွင် နဂါးဗွက်အိုင်များရှိသည်။

ဗင်္ဂလားအော်အတွင်း ရာသီဥတုသည် အပူပိုင်းရာသီဥတုမျိုးဖြစ်၍၊ ဆောင်းအခါတွင် အရှေ့မြောက် မုတ်သုန်လေတိုက်၍ နွေအခါတွင် အနောက်တောင် မုတ်သုန်လေ တိုက်ခတ်သည်။

ဗင်တူရီပြန်။ ။သိပ္ပံပညာရပ်များသည် တနေ့တခြား တိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ သိပ္ပံပညာရပ်များတွင် အသုံးပြုကြသည့် ကရိယာတန်ဆာပလာ အသုံးအဆောင်များသည်လည်း တိုးတက်၍လာရပေသည်။ ရူပဗေဒပညာတွင် ထိုကဲ့သို့ တိုးတက်လာသော ကရိယာများအနက် ဗင်တူရီပြန်သည် တခုအပါအဝင်ဖြစ်၏။

ဗင်တူရီပြန်ဆိုသည်မှာ ခါးကျဉ်းသောပြန်ဖြစ်၍ အငွေနှင့် အရည်များစီးဖြတ်သောအရှိန်၊ အထူးသဖြင့် ရေအမြောက်အမြား စီးဖြတ်သောအရှိန် (စီးရိန်)ကို တိုင်းတာသောအခါ “ဗင်တူရီမီတာ” ခေါ် ဗင်တူရီပြန်နှင့် စီမံပြုလုပ်ထားသည့် ကရိယာဖြင့် တိုင်းတာကြရလေသည်။

၁၈ရာစုနှစ်အတွင်းက “ဗင်တူရီ” အမည်ရှိသော ကူတာလုံလူမျိုးရူပဗေဒပညာရှင်တစ်ဦးရှိခဲ့၍၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်က “ဗင်တူရီနိယာမ” ဟုတွင်သည့် နိယာမတရပ်ကိုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ထိုနိယာမဆိုထားသည်မှာ “အငွေနှင့်အရည်တို့သည် ပြန်လုံးအတွင်း၌ ခါးကျဉ်းသောနေရာကို စီးဖြတ်စဉ် ဖိအားလျော့၍ စီးရိန်မြန်သွားသည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ခါးကျယ်သောနေရာကို စီးဖြတ်လျှင်လည်း၊ ဖိအားတိုး၍ စီးရိန်လျော့သွားသည်” ဟူ၍ဖြစ်၏။ အထက်ဖော်ပြပါ ပြန်နှင့် မိတာတို့တွင် ဤနိယာမကို အခြေပြုအသုံးချထားသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းတို့ကို ဗင်တူရီပြန်၊ ဗင်တူရီမီတာဟူ၍ ခေါ်တွင်ကြခြင်းဖြစ်လေသည်။

အရည်တို့၏ စီးရိန်ကိုတိုင်းသော ဗင်တူရီမီတာတွင် ဗင်တူရီပြန်တချောင်းရှိ၏။ ပြန်တွင် ခါးကျဉ်းသည့်နေရာနှင့် ခါးပြန်ကျယ်လာသည့်နေရာတို့၌ ဖိအားခြားနားပုံအလိုက် ရေမျက်နှာပြင်အတက်အကျရှိသော ပြန်နှစ်ခု တပ်ဆင်ထားသည်။ ထိုပြန်များမှ တဖန် ပြန်တွင်းရှိ အရည်၏ စီးရိန်နှင့် တကွ စီးသွားသော အရည်ပမာဏကိုပြသည့် ကရိယာရှိသို့ ကြီးများဖြင့် ဆက်သွယ်ထားလေသည်။

ဗင်တမ်,ဂျယ်ရီမီ(ခရစ်၁၈၄၈ ၁၈၃၂)။ ။အများအကျိုးဖြစ်ထွန်းရေး (ယူတီလီ တေးရီးယန်းနစ်ဇင်း) ဟူသော ယထာဘူတဝါဒကိုစတင်ခဲ့သူဖြစ်၍ “အစိုးရကောင်းတို့မည်သည် အများကောင်းကျိုးကို အများဆုံးပေးနိုင်ရမည်” ဟူသောဆောင်ပုဒ်ကို လက်ကိုင်ပြုပြီးလျှင် ဥပဒေပြုပြင်ရေး၊ လူမှုပြုပြင်ရေးတို့ကို လှုံ့ဆော်တိုက်တွန်းခဲ့သော အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ယထာဘူတပညာကျော်ကြီးတဦးကား ဂျယ်ရီမီဗင်တမ် ဖြစ်လေသည်။ အင်္ဂလန်ပြည်တွင် အရွယ်ရောက်သူတိုင်း မဲဆန္ဒပေးရေး၊ လျှို့ဝှက်မဲပေးနိုင်ရေး၊ အကျဉ်းထောင် ပြုပြင်ရေး၊ ပါလီမန်အမတ်များ လစာပေးရေးစသော ဥပဒေများသည် ဗင်တမ်၏ လှုံ့ဆော်တိုက်တွန်းမှုများကြောင့် တစတစပြုပြင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သော ဥပဒေများဖြစ်လေသည်။

လန်ဒန်တက္ကသိုလ်၌ သိမ်းဆည်းပြသထားသည့် ဂျယ်ရီမီဗင်တမ်၏ ပုံတူရုပ်လုံးနှင့် ဆေးရည်စိမ်ထားသော ယင်း၏ဦးခေါင်း

ဗင်တမ်၏အယူအဆမှာ လူတို့သည် အကျိုးရှိအောင် နေထိုင်ရမည်ဟူ၏။ လူတို့၏အခြေခံရည်ရွယ်ချက်နှစ်ခုမှာ သုခကိုရှာ၍ ဒုက္ခကိုရှောင်ရန်ဖြစ်သည်။ ဗင်တမ်သည် ထိုအယူအဆများကို အခြေခံပြုကာ “အများအကျိုးဖြစ်ထွန်းရေး” ဝါဒကို ဖော်ထုတ်ခဲ့လေသည်။

ဗင်တမ်သည်လန်ဒန်မြို့၌ ၁၇၄၈ ခု ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သူဖြစ်သည်။ အသက် ခုနစ်နှစ်အရွယ်မှစ၍ ဝက်စမင်စတာကျောင်း၌ ပညာစတင်ဆည်းပူးခဲ့ပြီးနောက်၊ ဆယ့်သုံးနှစ်အရွယ်တွင် အောက်စဖို့တက္ကသိုလ် ၁၇ ရင်မကောလိပ်၌ ဆက်လက်သင်ကြားသည်။ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ကို ၁၈ နှစ်သားအရွယ်၌ ရရှိပြီးနောက်တွင် ဝတ်လုံအတတ်ကို သင်ယူပြန်ရာ၊ ဝတ်လုံဘွဲ့ရရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ဝတ်လုံလိုက်ခြင်းကို ခေတ္တမျှသာ ပြုခဲ့လေသည်။

ဗင်တမ်၏အာသီသသည် နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးစံနှစ်၊ ဥပဒေစံနှစ်တို့ကို လေ့လာပြုပြင်ရန်ဖြစ်သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူ ဝတ်လုံတော်ကြီး ကွယ်လွန်ပြီးနောက်တွင် အမွေအနှစ်များစွာ ကျန်ခဲ့သဖြင့် ဗင်တမ်သည် သူ့အာသီသရှိသောလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ သူ၏ဥပဒေပြုပြင်ရေးလှုံ့ဆော်မှုများကြောင့် ဗင်တမ်၏အမည်သည် ၁၉ ရာစုနှစ်အတွင်း ယထာဘူတပညာရှင်များထဲတွင် ထင်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဗင်တမ်

သည် ဗင်ထရီလိုကွစ်ဇင်း၊ ဩစတြေးလီးယား၊ ကနေဒါနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်အချို့အတွက် ဥပဒေရေးဆွဲရာတွင်ပါဝင်ကူညီခဲ့သည်။ ဗင်တမ်သည် အကျဉ်းထောင် ပြုပြင်ရေးကို အလွန်စိတ်ထက်သန်သည့်အလျောက် “ပါနေ့ပတီကွန်” ခေါ် စံပြအချုပ်ထောင်ပုံစံတခုကို နှစ်ရှည်လများ ပုံစံထုတ်၍ အစိုးရအားတင်ပြခဲ့သည်။ ထိုပုံစံသည် စရိတ်အကုန်အကျများလွန်း၍ အစိုးရကလက်လျှော့လိုက်ရသော်လည်း ဗင်တမ်အား ဥာဏ်ပူဇော်ခ ပေါင်စတာလင် ၂၃,၀၀၀ ခြီးမြှင့်ခဲ့သည်။

ဗင်တမ်သည် လူမှုပြုပြင်ရေး၊ ဥပဒေပြုပြင်ရေးဆိုင်ရာ စာအုပ်စာတမ်း မြောက်မြားစွာကို ပြုစုထုတ်ဝေခဲ့သည်။ “ဝက်စမင်စတာရီဗျူး မဂ္ဂဇင်း” ကိုလည်း ကူညီတည်ထောင်ပေးခဲ့သည်။ လန်ဒန်တက္ကသိုလ် ထူထောင်ရာတွင်လည်း ပါဝင်ကူညီခဲ့သည်။

ဗင်တမ်သည် အိမ်ထောင်မပြုဘဲ လူပျိုကြီးဘဝနှင့် အသက် ၈၄ နှစ်အရွယ်တွင်ကွယ်လွန်သည်။ သူ၏ရုပ်အလောင်းကို ဆေးသိပ္ပံပညာထွန်းကားမှုကို ရှေးရှုလျက် ခွဲစိတ်ကြည့်နိုင်ရန် သျှဒါန်းခံရာ၊ သူ၏အရိုးစုတို့ကို ရုပ်တူပြုလုပ်၍လည်းကောင်း၊ သူ၏ ဦးခေါင်းကို ဆေးရည်စိမ်၍လည်းကောင်း လန်ဒန်တက္ကသိုလ်၌ ပြသထားလေသည်။

ဗင်ထရီလိုကွစ်ဇင်း။ ။ လူတစ်ဦးတည်းက အသံအမျိုးမျိုး ပြောင်းကာ အခြားသူများပြောနေသည်ဟု ထင်ရအောင် စကားပြောသည့်အတတ်ကို ဗင်ထရီလိုကွစ်ဇင်းဟု ခေါ်သည်။ ဗင်ထရီလိုကွစ်ဇင်းဟူသော စကားလုံးသည် လက်တင်ဘာသာ ဗင်တာနှင့် လိုကွစ်ဆိုသော စကား ၂ လုံးပေါင်း၍ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ဗင်တာ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ ဝမ်းပိုက်ဖြစ်၍၊ လိုကွစ်၏ အဓိပ္ပါယ်သည် စကားပြောခြင်းဖြစ်ရာ ဗင်ထရီလိုကွစ်ဇင်းဟူသည်မှာ ဝမ်းပိုက်မှ စကားပြောခြင်းဟု အနက်ထွက်သည်။

ဗင်ထရီလိုကွစ်ဇင်းအတတ်ကို ဂရိနှင့်အီဂျစ်လူမျိုးတို့ စတင်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ အက်စကီးမီး၊ မာအိုရို၊ ဇူးလူးစသော မဇွ်ဖြိုးသေးသည့် လူမျိုးများလည်း ယင်းအတတ်ကို တတ်မြောက်ကျွမ်းကျင်လျက်ရှိကြသည်။ ယင်းအတတ်သည် အလွန်အလေ့အကျင့်လိုသော အတတ်မျိုးဖြစ်သည်။ ရိုးရိုးစကားပြောစဉ် အသံထွက်နည်းကဲ့သို့ထွက်ရသော်လည်း၊ နှုတ်ခမ်းကို တတ်နိုင်သမျှမလှုပ်ရှားအောင်နေရသည်။ လျှာကိုလည်း လျှာဖျားကလေးသာလှုပ်၍ ကျန်အပိုင်းကို ငြိမ်နိုင်သမျှ ငြိမ်ငြိမ်ထားရသည်။ ယင်းသို့ စကားပြောစဉ် အသက်ရှူရာ၌ ဝင်သက်ကိုရှည်လျားစွာသွင်း၍ ထွက်သက်ကို တိုနိုင်သမျှ ညှပ်ညှပ်သာသာတိုစေရမည်။ အသံကိုအမျိုးမျိုး ပြောင်းနိုင်စေရန် လေပြွန်ကိုအစ်ထားရလေသည်။ နှုတ်ခမ်း

ချင်းထိပြီးမှထွက်သော ပဗဗာအသံများကိုမူ နှုတ်ခမ်းလှုပ်ရှားမပြောရသဖြင့် က ဂ အသံများဖြင့် ထွက်ယူရသည်။

တခါတရံ အနောက်နိုင်ငံပြဇာတ်ပွဲများတွင် အရုပ်တခုကို ရှေ့တွင်ထား၍ အပြန်အလှန်စကားပြောဟန် အသုံးတော်ခံကြသည်။ အရုပ်က အသက်ရှိကဲ့သို့ ပြန်လှန်စကားပြောဟန်ပြုသည့်အခါ၊ အနားရှိ လူကပင် အသံတမျိုးဖြင့် ပြောနေသော်လည်း ပွဲကြည့်ပရိတ်သတ်က အရုပ်ကပင် ပြောနေသကဲ့သို့ အာရုံရောက်နေအောင် ဆွဲဆောင်ထားရသည်။ အရုပ်ကိုလည်း မျက်နှာအနေအထား ဟန်အမူအယာမှအစ အပြန်အလှန် စကားပြောနေသကဲ့သို့ဖြစ်အောင် အရုပ်ကို လှုပ်ရှားစေသည့် စက်ခလုတ်နှိပ်ပေးသည်။ သို့မှသာ အနားမှ လူကစကားပြောနေသည်ဟုသိလျက်၊ အရုပ်ကပင် ပြောနေသည်ဟု အာရုံလှည့်စားသွားနိုင်ပေသည်။ အရုပ်အနေနှင့် စကားပြောပြီးလျှင် မိမိအနေနှင့် တလှည့်စကားပြောသည့်အခါ၊ အရုပ်စကားပြောသည့်အခါ အသံလေယူလေသိမ်းစသည်တို့နှင့် လုံးဝမတူအောင်ပြောင်း ပေးရသည်။ ယင်းသို့ တယောက်တည်းက အသံလေယူလေသိမ်းမှစ၍ အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲပြောဆိုနိုင်ရန် ပါရမီခံလည်းရှိ၍ စိတ်ရှည်ရှည် လေ့ကျင့်ဖို့လိုသည်။ ထိုအတတ်မျိုးနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူသော မြန်မာတို့အလေ့အထကို ကွက်စိပ်ဟောပြောရာ၌ တွေ့ရပေသည်။

ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ ။ ။ ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံသည် တောင်အမေရိကတိုက်၏ မြောက်ဖက်အကျဆုံးသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ယင်းကို ဗင်နီဇွီးလား ပြည်ထောင်စုသမ္မတနိုင်ငံဟု ခေါ်သည်။ မြောက်ဖက်တွင် ကယ်ရစ်ဗျန်ပင်လယ်၊ အရှေ့ဖက်တွင် ဂီယားနားနယ်များ၊ အရှေ့တောင်ဖက်တွင် ဗရာဇီးနိုင်ငံ၊ အနောက်ဖက်နှင့်အနောက်တောင်ဖက်တွင် ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံတို့ရှိသည်။ အရှေ့မှ အနောက်သို့ ၉၂၈ မိုင်ကျယ်၍ တောင်မှမြောက် ၇၉၀ မိုင်ရှည်သည်။ ကမ်းရိုးတန်းသည် ၁,၇၅၀ မိုင်ရှည်၍ တနိုင်းလုံး၏ အကျယ်အဝန်းမှာ ၃၅၂,၄၄၃ စတုရန်းမိုင်ဖြစ်လျက် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ တဆယ့်နှစ်ဆယ်ခန့်ရှိသည်။ တောင်အမေရိကတိုက်ရှိ နိုင်ငံများအနက် ဆဋ္ဌမအကြီးဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်။

ဗင်နီဇွီးလားဟူသောအမည်မှာ စပိန်ဘာသာဖြင့် ဗင်းနစ်မြို့ကလေးဖြစ်သည်။ ၁၄၉၉ ခုတွင် စပိန်လူမျိုး အလွန်ဆိုသေအိုဇေဒါခေါင်းဆောင်သော စွန့်စားရှာဖွေသူ တခုသည် ယခု-မာရာကိုင်းဖိုအိုင်အတွင်း ရေတိမ်ရာ၌ တိုင်များစိုက်၍ တံအိမ်ခြေတံရှည်များဆောက်လုပ်ထားသော အင်ဒီးယန်းရွာကို တွေ့မြင်ရသောအခါ၊ ဗင်းနစ်မြို့၏ ရှုခင်းနှင့်ဆင်ဆင်တူသဖြင့် ဗင်နီဇွီးလားဟုမှည့်ခေါ်ခဲ့သည်။ ယင်းမှ တနိုင်ငံလုံးကို ဗင်နီဇွီးလားဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြလေသည်။

ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ

လောင်အမေရိကတိုက် အနောက်ဘက်ကမ်းရိုးတလျှောက် တန်းလျက်ရှိသော အန်းဒီးတောင်တန်းကြီးမှ တောင်တန်း ခွဲကလေးများသည် ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ အနောက်တောင်ဘက်၊ အလယ်ဘက်နှင့် မြောက်ဘက်တို့သို့ ဖြာထွက်လာလေသည်။ တောင်အမေရိကတိုက်၏ တတိယအကြီးဆုံးမြစ်ဖြစ်သော အော်ရင်နိုးကိုးမြစ်နှင့် ယင်း၏ မြစ်လက်တက်ပေါင်း ၄၃၆ ခု တို့သည် ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ အကျယ်အဝန်း၏ ၅ ပုံ ၄ ပုံ

ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ တည်နေရာပြမြေပုံ

တွင် ပိုက်ကွန်ကြီးသဖွယ် ဖြန့်နှံ့စီးဆင်းလျက်ရှိသည်။ အော်ရင်နိုးကိုးမြစ်သည် မိုင် ၁,၇၀၀ ခန့်ရှည်၍ ပွားတိုအယာကူချို မြို့တည်ရာ မြစ်ဝမှ မိုင် ၁,၀၀၀ခန့်အထိ လှေသင်္ဘောများသွားလာနိုင်သည်။ အော်ရင်နိုးကိုးမြစ်ဝှမ်းဒေသ၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာအမွေရန်မြစ်၊ နီးဂရိုးမြစ်တို့နှင့် အော်ရင်နိုးကိုးမြစ်ကို သဘာဝတူးမြောင်းကြီးသဖွယ် ဆက်လျက်ရှိသော ကာဆီကွီးယားရေးမြစ်ပင်ဖြစ်သည်။ အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာမှ အော်ရင်နိုးကိုးမြစ်ကို ဆန်တက်လာသည့် သင်္ဘောများသည် ကာဆီကွီးယားရေးမြစ်ဆင့် နီးဂရိုးမြစ်၊ ယင်းမှ အမွေရန်မြစ်ကို စုန်ဆင်းကာ အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာထဲသို့ ပြန်ထွက်နိုင်လေသည်။

ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံကို သဘာဝအားဖြင့် ၄ ပိုင်းခွဲခြားနိုင်သည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းဒေသ၊ တောင်တန်းဒေသ၊ ကုန်းပြင်မြင့်ဒေသနှင့် အီလာနော့ခေါ် လွင်ပြင်ဒေသတို့ဖြစ်သည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းဒေသတွင်ကမ်းရိုးလွန်ရှိ ကျွန်းကလေးများပါဝင်သည်။ စတုရန်းမိုင် ၂၀,၀၀၀ကျော် ကျယ်ဝန်းသည်။ ပုလဲဖမ်းလုပ်ငန်း အများအပြားလုပ်ကိုင်သည်။ ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံထွက် ရေနံအများဆုံးထွက်ရာ ဒေသဖြစ်သည်။ ရာသီဥတုမှာ ပူ၍ စိုစွတ်သည်။ တောင်တန်းဒေသသည် ဗင်နီဇွီးလား မြောက်ပိုင်းနှင့် အနောက်မြောက်ပိုင်းရှိ အန်းဒီးတောင်တန်းမှ ဖြာထွက်သော တောင်တန်းများနှင့်

မိုင်ပေါင်း ၅၀၀ခန့် ကမ်းရိုးတန်းနှင့်ပြိုင်၍ တန်းဆင်းသွားသော တောင်တန်းများရှိရာ ဒေသဖြစ်သည်။ ယင်းဒေသသည် စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၄၀,၀၀၀ခန့်ကျယ်ဝန်း၍၊ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးလောက၏ အာရုံစိုက်ရာ ဒေသဖြစ်သည်။ အော်ရင်နိုးကိုးမြစ်၏ လက်ျာဘက်ကမ်းမှ ဗင်နီဇွီးလား-ဗရာဇီလ်နိုင်ငံနယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ ဂီယားနား ကုန်းပြင်မြင့်ဒေသသည် ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ၏ တဝက်ခန့်ရှိသည်။ သစ်တောများ အလွန်ထူထပ်၍ အချို့နေရာများသို့ ယခုတိုင် လူသူရောက်ပေါက်ခြင်းမရှိသေးချေ။ တွင်းထွက်သတ္တုများနှင့် အဖိုးတန်သစ်တောများရှိရာဒေသဖြစ်သည်။ လူနေအလွန်နည်း၍ အင်ဒီးယန်းလူမျိုးများသာရှိသည်။ အီလာနော့ လွင်ပြင်ဒေသသည် ကိုလိုဗီးယားနှင့် ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံများ၏ နယ်စပ်မှ ကယ်ရစ်ဗျန်ပင်လယ်အထိ တောင်တန်းဒေသနှင့် ဂီယားနားကုန်းပြင်မြင့်ဒေသအကြားတွင် တည်ရှိသည်။ ယင်းဒေသ၏ များစွာသောအပိုင်းသည် ပင်လယ်ရေ မျက်နှာပြင်အထက် ပေ ၆၅၀ သာမြင့်သော မြေနိမ့်ပိုင်း ဖြစ်သည်။ မိုးရာသီတွင် ရေလွှမ်းမိုးသည်။ မြက်ခင်းပေါ၍ ကျွဲ၊ နွားမွေးမြူရာဒေသဖြစ်သည်။

ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံသည် အပူပိုင်းဇုန်တွင်လုံးလုံးကျရောက်နေသဖြင့် အပူပိုင်းရာသီဥတုရှိသည်။ သို့ရာတွင် မြေမျက်နှာပြင်အနိမ့်အမြင့်နှင့် တိုက်ခတ်သောလေကိုလိုက်၍ ရာသီဥတုအပိုင်းကြီး ၃ ပိုင်းခွဲနိုင်သည်။ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက်ပေ ၁,၈၀၀ခန့်မြင့်သော ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းဒေသနှင့် အီလာနော့လွင်ပြင်ဒေသသည် အပူချိန် ဖာရင်ဟိုက် ၇၅ မှ ၉၇ အတွင်းရှိ၍ ပူအိုက်သည်။ ပေ ၁၈,၀၀ မှ ၆,၀၀၀အထိမြင့်သော အန်းဒီးနှင့် ကမ်းရိုးတောင်တန်းဒေသသည် အပူချိန်ဖာရင်ဟိုက် ၅၀ မှ ၅၅ အတွင်းရှိသည်။ ကုန်သည်လေမှန်တိုက်ခတ်ရာဒေသဖြစ်သဖြင့် ရာသီဥတု သမမျှတသည်။ ထင်ရှားသောမြို့ကြီးများနှင့် လူနေအိမ်ခြေပေါများရာ၊ အရောင်းအဝယ်ဖွံ့ဖြိုးရာဒေသဖြစ်သည်။ ပေ ၆,၀၀၀ အထက်မြင့်သောဒေသသည် အေးသောအပိုင်းဖြစ်၍ လူနေနည်းသည်။ ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံတွင် စိုစွတ်သော ရာသီဥတုနှင့် ခြောက်သွေ့သော ရာသီဥတုဟူ၍ တနှစ်လျှင် ၂ မျိုးသာရှိသည်။ မေမှ နိုဝင်ဘာအတွင်း မိုးများစွာရွာသွန်းသည်။ ယင်းသည် ပူအိုက်စိုစွတ်သောရာသီဖြစ်သည်။ ဒီဇင်ဘာမှ ဧပြီလအတွင်း ခြောက်သွေ့သော ရာသီဖြစ်သည်။ မြောက်ဘက်မှတိုက်ခတ်သော ကုန်သည်လေမှန်ကြောင့် ရာသီဥတုမှာ ပိုမိုမျှတသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် မူ ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုသည် ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်ကောင်းမွန်သော ရာသီဥတုဖြစ်သည်။

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရ ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ၏ လူဦးရေသည် ၅,၀၃၄,၈၃၈ ယောက်ဖြစ်၍ ၁၉၅၉ ခုနှစ်

ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ

ခန့်မှန်းခြေအရ ၆,၆၀၇,၀၀၀ခန့်ရှိသည်။ ယင်းတို့အနက် ရာခိုင်နှုန်း ၂၀ ခန့်သည် လူဖြူများဖြစ်၍ ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် လူဖြူနှင့်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့မှ ပေါက်ဖွားသော ကပြားများဖြစ်သည်။ ကျန် ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် တိုင်းရင်းသား အင်ဒီးယန်းလူမျိုးများနှင့် နီးဂရိုးလူမျိုးများ ဖြစ်သည်။ မြောက်နှင့် အနောက်မြောက်တောင်တန်းဒေသတွင် လူအများဆုံးနေထိုင်၍၊ ဂီယားနားကုန်းပြင်မြင့်ဒေသသည် လူနေအနည်းဆုံးဖြစ်သည်။ အများအားဖြင့် စပိန်ဘာသာစကားကို ပြောဆိုကြ၍၊ ဗရင်ဂျီ ဂိုဏ်းဝင်များဖြစ်ကြသည်။

လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် ကျွဲနွားတိရစ္ဆာန် မွေးမြူခြင်းသည် ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ၏ အဓိကလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ တနိုင်ငံလုံးရှိ လူဦးရေ၏ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် အသက်မွေးမြူကြသည်။ အထူးသဖြင့် မြောက်ပိုင်းတွင် စိုက်ပျိုးရေးကို ပိုမိုလုပ်ကိုင်ကြသည်။ ကာဖီပင်ကို အများဆုံးစိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်၍ ကကေးအိုးသည် ဒုတိယအကြီးကျယ်ဆုံး စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်ဖြစ်သည်။ သကြား၊ ပြောင်း၊ ပဲ၊ အုန်းနှင့် အပူပိုင်းဇုန် အသီးအနှံများကိုလည်း စိုက်ပျိုးကြသည်။ လွင်ပြင်ဒေသရှိ မြက်ခင်းများတွင် ကျွဲ နွားတိရစ္ဆာန်များ မွေးမြူ၍ သားရေများကို တင်ပို့ရောင်းချကြသည်။ သစ်တောဒေသမှလည်း ကြက်ပေါင်စေးနှင့် ဘယ

ဆေးပင်များစွာထွက်သည်။ ယခုအခါ ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံတွင် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို အစိုးရကငွေကြေးအကူအညီဖြင့် အားပေးသောကြောင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးလာသော်လည်း၊ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ မကြာခဏပေါ်ပေါက်သောကြောင့်၊ တိုးတက်သင့်သလောက် မတိုးတက်သေးချေ။ ချောကလက်ဗိလတ်မြေ၊ ဗီယာ၊ စီးကရက်၊ ဖိနပ်၊ ဘယဆေး၊ ဖယောင်းတိုင်၊ မီးခြစ်၊ ဆပ်ပြာ၊ အထည်အလိပ်နှင့် အသားဘူးလုပ်ငန်းစသည့် လုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ကြသည်။

ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရေနံဒုတိယ အများဆုံးထွက်၍ အများဆုံး တင်ပို့ရောင်းချသောနိုင်ငံဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် မာရာကိုင်းဗိုဒေသတွင် အများဆုံးထွက်သည်။ နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများက လာရောက်၍ ရေနံလုပ်ငန်းကို အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံထွက်ကုန်၏ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် ရေနံဖြစ်သည်။ ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံထွက် အခြားတွင်းထွက်သတ္တုများမှာ ရွှေ၊ ကြေးနီ၊ မန်ဂန်၊ ကျောက်မီးသွေး၊ ကတ္တရာ၊ သံနှင့် ဆားတို့ဖြစ်သည်။

၁၉၅၃ခုတွင် ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ၌ တစ်နှစ်ပတ်လုံး သွားလာနိုင်သောကားလမ်းသည် မိုင်ပေါင်း ၁၀၂,၄၃ ရှိ၍၊ မီးရထားလမ်းမကြီး ၁၁လမ်းရှိရာ မိုင်ပေါင်း ၆၄၀ရှိသည်။ ယင်းမီးရထားလမ်းမကြီးများမှာ သတ္တုတွင်းနှင့်လယ်ယာစိုက်ပျိုး

ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သော ကရကပ်မြို့၏ ရှုခင်း

ကရကပ်မြို့ကို ရံနေသော ကရကပ် တောင်တန်းနှင့်မြို့ခင်း တစ်စိတ်တဒေသ

ရေးဒေသများသို့ မိုင်ပေါင်း ၂,၆၄၀ရှိလမ်းခွဲများဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ ရေလမ်းအားဖြင့်မူ နွေအခါ၌ နိုင်ငံအတွင်းရှိ မြစ်များတွင် မိုင်ပေါင်း ၁၂,၀၀၀ ခန့် ကူးသန်းသွားလာနိုင်လေသည်။

ခရစ္စတိုဖာကိုလံဗပ်သည် တတိယအကြိမ် ခရီးထွက်ခဲ့ရာ၌ ၁၄၉၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁ ရက်နေ့တွင် အော်ရင်နိုးကိုးမြစ်ဝအနီး ကုန်းမြေကိုတွေ့ရှိခဲ့ခြင်းဖြင့် တောင်အမေရိကတိုက်ကို တွေ့ရှိခဲ့ပြီးနောက်၊ ၁၄၉၉ ခုနှစ်တွင် အမေရိဂို ဗက်စပွတ်ချီပါဝင်၍ အလွန်းဆို သေ အိုဇေဒါ ခေါင်းဆောင်သော စပိန်စွန့်စားရှာဖွေသူများအဖွဲ့က မာရာကိုင် ဗိုအိုင်ဒေသသို့ ရောက်ရှိကြရာမှအစ စပိန်လူမျိုးများလာရောက်နေထိုင်ကြသည်။ စတင်ဝင်ရောက်နေထိုင်စဉ်က စပိန်လူမျိုးတို့နှင့် တိုင်းရင်းသား အင်ဒီးယန်းလူမျိုးတို့ မကြာခဏတိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားကြသည်။ ၁၅၂၅ ခုနှစ်တွင် စပိန် ဧကရာဇ်ပဉ္စမချားဘုရင်က ဂျာမနီပြည်၊ အော့စဗျမြို့မှ ကြွယ်ဝချမ်းသာသော ကုန်သည်များဖြစ်သည့် ဗဲလဆားဆွေမျိုးစုအား ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံကို အငှားချလိုက်သည်မှအစ ယင်းနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာသစ်တွင် ပဌမဆုံးသော ဂျာမနီကိုလိုနီဖြစ်လာသည်။ သို့ရာတွင် ဗဲလဆားတို့က စာချုပ်ပါ ဝန်ခံချက်အတိုင်း

မလိုက်နာသဖြင့် စာချုပ်ကို ဖျက်သိမ်းခြင်းခံရသည်။ ထိုနောက် စပိန်တို့က ထိုနယ်မြေကို ပြန်လည်အုပ်ချုပ်သည်။ ၁၈၁၀ ခုနှစ်တွင် ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံသည် စပိန်အား တော်လှန်သည်။ ၁၈၁၁ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေးရသည်။ ယင်းသည် တောင်အမေရိက နိုင်ငံများအနက် လွတ်လပ်ရေးကို ရှေးဦးဆုံးရယူခဲ့သောနိုင်ငံဖြစ်သည်။ ပဌမသော် အက်ကွာဒေါနှင့် ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံများနှင့်ပေါင်း၍ ကိုလုံးဗီးယားပြည်ထောင်စုဟု ဖွဲ့စည်းထားသော်လည်း၊ ၁၈၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကိုလုံးဗီးယားပြည်ထောင်စုမှခွဲထွက်ကာ ဗင်နီဇွီးလားသမ္မတ နိုင်ငံထူထောင်လေသည်။

ဗင်နီဇွီးလားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေကို ၁၉၅၃ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် နောက်ဆုံးပြင်ဆင် အတည်ပြုလိုက်သည်။ အခြေခံဥပဒေအရ အမတ် ၄၀ ပါဝင်သော အထက်လွှတ်တော်နှင့် အမတ် ၁၆၀ ပါဝင်သော အောက်လွှတ်တော်ဟူ၍ ဥပဒေပြုလွှတ်တော် ၂ ရပ်ပါဝင်သည့် အမျိုးသား ကွန်ဂရက်ရှိသည်။ ၄ နှစ်တကြိမ် ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပ၍ အမတ်များကို တင်မြှောက်ကြသည်။ အသက် ၂၁ နှစ်မှ ၆၅ နှစ်အတွင်း ကျား၊ မတိုင်း မဲမပေးမနေရချေ။ သမတကိုမူ ၅ နှစ်တကြိမ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်

သည်။ အသက် ၁၈ နှစ်ပြည့်သူတိုင်း စစ်ပညာသင်ရ၍ စစ်မှုကို မလင်းမနေရ သတ်မှတ်ထားသည်။ မူလတန်းပညာကို မသင် မနေရအခမဲ့သင်ကြားပေးသည်။ အထက်တန်းပညာ သင် ကြားရန်အတွက် တက္ကသိုလ်ကျောင်းကြီး ၅ ကျောင်းရှိ၍ ၁၉၄၇ ခုနှစ်က ဥပဒေပြု၍ တည်ထောင်ထားသော အလုပ် သမားတက္ကသိုလ် တစ်ခုရှိသည်။

ဗင်းနီဇီးလားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်မှာ ကရကပ်မြို့ဖြစ်၍၊ ၁၉၅၉ ခုနှစ် ခန့်မှန်းသန်ကောင်စာရင်းအရ လူဦးရေ ၁,၂၀၀,၀၀၀ ယောက်ရှိသည်။ အခြားထင်ရှားသောမြို့ကြီးများမှာ မာရ ကိုင်းဗိုမြို့၊ ဗာကွီဆီမီတိုမြို့၊ မာရကေးမြို့၊ ဗလန်းရှားမြို့၊ ဆန်ခရစ္စတိုဗောမြို့တို့ ဖြစ်လေသည်။

ဗင်းဒေါလူမျိုး ။ ။ ဗင်းဒေါလူမျိုးသည် တျူတန်နစ် လူမျိုးစုမှ ဆင်းသက်လာသူများ ဖြစ်၍၊ ဂေါလ လူမျိုးများ နှင့်လည်း အဆက်အနွယ်ချင်းနီးသည်။ ယင်းတို့သည် ဦးစွာ ဌိ ဂျာမနီနိုင်ငံအရှေ့မြောက်ဖက်ဒေသများ၌ နေထိုင်သူများ ဖြစ်၍၊ ဥရောပ နယ်ပယ်များကို တိုက်ခိုက် လုယက်လေ့ ရှိသည်။

အေဒီ ၄၀၆ ခုနှစ်တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံမှ လူရိုင်းမျိုးများနှင့် ပေါင်းကာ အနောက်ဖက်သို့ ရွှေ့လာကြရာမှ ရိုင်းမြစ်ကို ဖြတ်၍၊ ဂေါလပြည်နယ်တွင်းသို့ ဝင်ရောက်ကြလေသည်။ သို့သော် ဖရန့်လူမျိုးတို့က ယင်းတို့အား တိုက်ခိုက်နှိမ်နင်း လိုက်သဖြင့်၊ ဂေါလပြည်နယ်မှ ပီးရနီးကိုဖြတ်ကျော်၍ စပိန် နိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်ရောက်နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။

စပိန်နိုင်ငံတွင် နှစ်ပေါင်း ၂၀ ခန့်မျှ အခြေစိုက်နေထိုင်ကြ ပြီးနောက် ၄၂၉ ခုနှစ်တွင် ရောမအစိုးရအား မကျေမနပ်ဖြစ် နေသော ရောမဘုရင်ခံတစ်ဦး၏ ဖိတ်ခေါ်ချက်အရ ရောမ လက်အောက်ခံ အာဖရိကပြည်နယ်များဖက်သို့ ရွှေ့ပြောင်း ကြပြန်သည်။ ထိုအချိန်က ဗင်းဒေါလူမျိုးတို့၏ဘုရင်မှာ ဂေး ဆာရစ်ဖြစ်၍၊ ထိုသူမှာ နောင်အခါတွင် ရောမမြို့တော်နှင့် ကားသွေမြို့ကြီးများကို ဒလကြမ်း ရွှေ့နှောက်မည့်သူ ပင်တည်း။

အာဖရိကတိုက်ရှိ ရောမနယ်ပယ်များကို ဗင်းဒေါတို့က နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးလေရာ၊ ထိုစဉ်က ရောမဧကရာဇ် တတိယ ဗလင်တင်းနီးယန်းက ဂေးဆာရစ်ဘုရင်နှင့် ၄၃၅ ခုနှစ်တွင် သဘောတူစာချုပ်ချုပ်ဆို၍၊ အာဖရိကတိုက်ရှိ အချို့ ရောမ နယ်ပယ်များကို ပေးရလေသည်။ သို့သော် ၄၃၉ ခုနှစ်တွင် ဂေးဆားရစ်သည် ထိုပြည်နယ်များရရှိဖြင့် မကျေနပ်ဘဲ၊ ရောမလက်အောက်ဖြစ်နေသေးသော ကားသွေမြို့ကြီးကို တိုက် ခိုက်သိမ်းပိုက်ပြန်သည်။ ထိုအခါမှစ၍ ကားသွေ မြို့ကြီးသည် ဗင်းဒေါတို့လက်အောက်သို့ နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ ခန့် ကျရောက်ခဲ့ ရလေသည်။

ဂေးဆားရစ်သည် ကားသွေမြို့ကြီးကို မိမိတို့၏ ပင်လယ် ဓားပြရေတပ်ဌာနချုပ်ပြုလုပ်ကာ နှစ်ပေါင်း ၃၀ ခန့်မျှ မြေထဲ ပင်လယ်တွင် တိုက်ခိုက်မင်းမူနေခဲ့လေသည်။ ၄၅၅ ခုနှစ်တွင် ကားဗလင်တင်းနီးယန်း ဧကရာဇ်၏မိဖုရား ယူဒိုရား ဖိတ် ခေါ်ချက်အရ၊ ရောမမြို့တော်ကြီးကို တိုက်ခိုက်၍၊ အဖိုးတန် ပစ္စည်းဟူသမျှနှင့် ယူဒိုရားဖိဖုရားနှင့် သမီးတော်နှစ်ပါးကို ကားသွေမြို့သို့ ယူဆောင်ခဲ့လေသည်။ ရောမမြို့တော်ရှိ ဗရင် ဂျီဂိုဏ်းဝင်များအားလည်း သတ်ဖြတ် ညှဉ်းဆဲခြင်းများ ပြု လေသည်။ ဂေးဆာရစ်အားနှိမ်နင်းရန် ဥရောပပြည်နယ်များ မှ စစ်တပ်များလွှတ်သော်လည်း မအောင်မြင်ပေ။ ဤသို့ဖြင့် ဂေးဆာရစ်နှင့်သူ၏ အဆက်အနွယ်များသည် ထင်သလို မင်း မှုနေကြလေသည်။

ရောမအရှေ့နိုင်ငံတော်ဖြစ်သော ဗိုင်းဇင်းတိုင်နိုင်ငံတော် တွင် ဘုန်းလက်ရုံးနှင့်ပြည့်စုံသော ပဌမ ဂျပ်စတင်းနီးယန်း ဘုရင်၏ လက်ထက်တွင်မှ ဗင်းဒေါများကို နှိမ်နင်းနိုင် လေသည်။ ၅၃၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဂျပ်စတင်းနီး ယန်းဘုရင်၏ စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ပယ်လီဆာရီးယပ်သည် အင် အားတောင့်တင်းသော ရေတပ်ကြီးနှင့် ဗင်းဒေါတို့၏ ဌာန ချုပ်ဖြစ်သော ကားသွေမြို့ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်လိုက်လေ သည်။ (ဂျပ်စတင်းနီးယန်း၊ ပဌမ-၅။)

ထိုစဉ်က ဗင်းဒေါတို့၏ ဘုရင်သည် လက်လွတ်ထွက်ပြေး သော်လည်း နောင်အခါတွင် လက်နက်ချကာ အမိခံသည်။ ဖမ်းဆီးရမိသော ဗင်းဒေါသုံ့ပန်းများကိုလည်း ကွန်စတင် တီနိပယ်မြို့တော်သို့ ခေါ်ဆောင်သွားရာ အချို့သည် ဂျပ်စ တင်းနီးယန်း ဘုရင်၏ စစ်တပ်များတွင် ဝင်ရောက်အမှုထမ်း ကြသည်။ အာဖရိကတိုက်တွင် ကျန်ရစ်သော ဗင်းဒေါအချို့ သည် ဆက်လက်ပုန်ကန်လျက်ရှိရာ၊ ပယ်လီဆာရီးယပ်က အပြီးတိုင် နှိမ်နင်းလိုက်သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဗင်းဒေါတို့ သည် ရောမတို့နှင့် မျိုးချင်းရောကာ ကမ္ဘာသမိုင်းမှ ပျောက် ကွယ်သွားကြလေသည်။

ဗင်းနက်,အာနိ (ခရစ် ၁၈၆၇ - ၁၉၃၁) ။ ။ အင်္ဂလိပ် ၀ ပြုစာတ်နှင့် စာနယ်ဇင်းဆရာ အီးနော့အာနိဗင်နက်ကို အင်္ဂလန်ပြည်ရှိ အိုးခွက်လုပ်ကိုင်ရာ နာမည်ကြီး စတက်ဖို့ရှိုင် ယာနယ် လန်လီမြို့အနီး ရှယ်လတန်မြို့ကလေးတွင် ၁၈၆၇ ခု မေလ ၂၇ ရက်နေ့၌ဖွားမြင်သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူမှာ ဝတ် လုံတော်ကြီးဖြစ်သည်။

အာနိဗင်နက်သည် နျူးကပ်ဆဲမြို့အလယ်တန်းကျောင်း တွင် ပညာသင်ပြီးနောက် ဖခင်ထံတွင် အခကြေးငွေ မရသော ဝတ်လုံစာရေးဝင်လုပ်ငန်း ဥပဒေပညာကို လေ့ လာသည်။ ယင်းသို့ လေ့လာနေစဉ် လန်ဒန်တက္ကသိုလ်မှ ကျင်းပသော ဌာနေမဟုတ်သော ကျောင်းသားများအတွက်

တက္ကသိုလ်ဝင်စာမေးပွဲကို ဝင်ရောက်ဖြေဆိုရာ အောင်မြင်သည်။ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်မြို့သို့တက်၍ ဝတ်လုံကြီးကစဉ်း၏ စာရေးအဖြစ် လုပ်ကိုင်သည်။

ဝတ်လုံစာရေးလုပ်နေစဉ်အတွင်း၌ ဗင်းနက်သည် ဝါသနာအလျောက် ဝ ဂြိုဟ်နှင့်ဆောင်းပါးများကို ရံဖန်ရံခါ ရေးသားခဲ့သည်။ သူ၏ ဝ ဂြိုဟ်တခုကို စာအုပ်ဝါ ဂျာနယ်မှ ရွေးချယ်ထည့်သွင်းလိုက်သည်မှစ၍ စာရေးဆရာအဖြစ် အသက်မွေးရန် ၁၈၉၃ ခုနှစ်တွင် ရှေ့နေစာရေးအလုပ်မှ ထွက်လိုက်ကာ၊ လန်ဒန်မြို့မှထုတ်ဝေသော ‘အမျိုးသမီး’ အမည်ရှိ မဂ္ဂဇင်းတိုက်တွင် လက်ထောက် စာတည်းအဖြစ် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်လေသည်။ ၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် ထိုမဂ္ဂဇင်း၏ တာဝန်ခံစာတည်းဖြစ်လာသည်။

၁၈၉၈ ခုနှစ်တွင် အာနိဗင်းနက်သည် “အညာသား” အမည်ရှိ ဝ ဂြိုဟ်ကြီးကို ရေးဦးစွာ ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုဝ ဂြိုဟ် ထုတ်ဝေသည့်အချိန်တွင် အာနိဗင်းနက်မှာ အသက် ၃၀ ခန့်ရှိလေပြီ။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် အာနိဗင်းနက်သည် အမျိုးသမီးဂျာနယ်စာတည်းအဖြစ်မှ လုံးဝနုတ်ထွက်လိုက်ပြီးလျှင်၊ ပြင်သစ်နိုင်ငံဖောင်တိန်ဗလုံးမြို့၌ ၈ နှစ်ခန့်သွားရောက်နေထိုင်၍၊ မိမိဖာသာ ဝ များ၊ ဆောင်းပါးများနှင့် စာပေဝေဖန်ချက်များကို ရေးသားခဲ့လေသည်။ တနှစ်လျှင် စာလုံးရေ ၄ ငါးသောင်းခန့် ရေးခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ ၁၉၀၇ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်ကခြေသည် မာဂရစ်ဟီဗတ်နှင့် လက်ထပ်သည်။

၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင်ထုတ်ဝေသော “အိမ်ရှင်မများပုံပြင်” အမည်ရှိ ဝ မြှာ ဗင်းနက်၏ အကောင်းဆုံးလက်ရာဟုပင်ဆိုရပေမည်။ ထိုဝ ဩက်လာသည့်အချိန်မှစ၍ ဗင်းနက်သည် သူ့ခေတ် အင်္ဂလိပ်စာပေလောကတွင် ထိပ်တန်းဝ ရေးဆရာကြီးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရလေသည်။ ယင်းဝ မြှာ သူမွေးဖွားရာ စတုဂံပုံရှိယာ မြောက်ပိုင်းကို နောက်ခံထား၍ ရေးသားလေသည်။

ဗင်းနက်ရေးသားခဲ့သော ဝ များစွာရှိသည့်အနက် ထင်ရှားသော များမှာ “ကလေးဟင်းဂါး” (၁၉၁၀) “ဟီလဒါလက်စဝေး” (၁၉၁၁) နှင့် “ဤနှစ်ဦး” (၁၉၁၅)၊ အစ ရှိသော များဖြစ်လေသည်။ ထို့ပြင် ဗင်းနက်သည် “ဂျကော့တွန်ဆန်” ဟူသော ကလောင်အမည်ဖြင့် “ခေတ်သစ်” စာစောင်တွင် ဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးများကို အပတ်စဉ် ရေးသားထည့်သွင်းခဲ့သေးသည်။ ဗင်းနက်၏လက်ရာ စာအုပ် ၅၀ ခန့်ရှိခဲ့သည့်အနက် ပြဇာတ် ၁၃ ခုပါဝင်သည်။ သူ၏ ထင်ရှားသော ပြဇာတ်များမှာ “လူထုဘာလိုချင်သလဲ” (၁၉၀၉)၊ “စွန့်စားခန်းကြီး” (၁၉၁၃) စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

အာနိဗင်းနက်သည် နေ့စဉ်တို့မြင်နေကျ အဖြစ်အပျက် ကလေးများကို အဆန်းသဖွယ်ဖြစ်အောင်ရေးနိုင်၍ အထူး

ဗြိတိသျှစာပေလောကတွင်ထင်ရှားသော ဝ ရေးဆရာ အာနိဗင်းနက်

အဆန်းကလေးများကိုလည်း မြင်နေကျအရာများကဲ့သို့ ထင်မှတ်လာအောင် ရေးနိုင်သောစွမ်းရည်ရှိသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ် မတ်လ ၂၇ ရက်နေ့တွင် လန်ဒန်မြို့၌ အာနိဗင်းနက် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။

ဗင်းနက်ရှုအီး (ခရစ်၁၈၈၄ ၁၉၄၈) ။ ။ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံပြုသူခမိန်ကြီး အက်ဒွပ်ဗင်းနက်ရှုကို ၁၈၈၄ ခုနှစ် မေလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ဗိုဟီးမီးယားပြည်နယ် ကော့လောနီရွာ၌မွေးဖွားသည်။ သူ၏ဖခင်မှာ ဆင်းရဲသားလယ်သမားတဦးမျှသာဖြစ်သော်လည်း သူ့အား ပရာဟမြို့ရှိ တက္ကသိုလ်သို့ပို့၍ ပညာသင်စေခဲ့သည်။ ထို့နောက် ပါရစ်၊ လန်ဒန်နှင့် ဒီဇွန်းတက္ကသိုလ်များတွင် ဆက်လက်၍ ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ ဒီဇွန်းတက္ကသိုလ်မှ ဥပဒေဆိုင်ရာ ပါရဂူဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့ပြီးနောက်၊ ပရာဟမြို့သို့ပြန်၍ ကောလိပ်ကျောင်းတခုတွင် ပါမောက္ခအဖြစ် လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။

ပဌမကမ္ဘာစစ် မဖြစ်မီက၊ ဩစတြီးယား - ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ၏ တစ်ဝတ်ဒေသမျှသာဖြစ်နေသေးသော ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားပြည် သီးခြားလွတ်လပ်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းကြရာတွင်၊ ဒေါက်တာဗင်းနက်ရှုလည်းပါဝင်သည်။ ပါရစ်မြို့တွင် ပါမောက္ခအဖြစ်လုပ်ကိုင်နေယင်းကပင် ချက်လူမျိုးတို့၏ လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲတွင် ကိုယ်ထိလက်ရောက် ပါဝင်

ကူညီခဲ့၍၊ နောင်အခါတွင် ခေါင်းဆောင်ကြီး ဒေါက်တာ
ဇော်မတ်မာဆာရစ်၏ လက်ရုံးတစ်ဆူ ဖြစ်လာသည်။ (မာ
ဆာရစ်,တီ၊ဂျီ-ရှု။) ပဌမကမ္ဘာစစ် ဖြစ်ပွားနေစဉ် ၁၉၁၅
ခုနှစ်က ပါရစ်မြို့၌ ချက်ကိုလဆိုဗက် အမျိုးသားကောင်စီ
ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရေးကို ဒေါက်တာမာဆာရစ်နှင့်အတူ
ကြိုးပမ်းခဲ့ပြီးလျှင် ထိုကောင်စီ၏ အတွင်းရေးမှူးချုပ်အဖြစ်
ဆောင်ရွက်သည်။

ပဌမကမ္ဘာစစ် ပြီးဆုံးချိန်တွင် ဩစတြီးယားနိုင်ငံသည်
စစ်ရှုံးနိုင်ငံဖြစ်သဖြင့် စစ်ပြေငြိမ်းစာချုပ် ချုပ်ဆိုသောအခါ၊
ချက်လူမျိုးတို့ အခွင့်သာ၍ သီးခြားလွတ်လပ်ရေး ရကြ
သည်။ ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယား သမ္မတနိုင်ငံ၏ ပဌမဆုံး
ဖွဲ့စည်းသော အစိုးရအဖွဲ့တွင် ဒေါက်တာဗင်းနက်ရှုသည်
နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့ရပြီးလျှင်၊ ထိုရာထူး၌
၁၉၃၅ ခုနှစ်အထိ တဆက်တည်းရွက်ဆောင်ခဲ့သည်။ (၁၉၂၁
ခုနှစ် အောက်တိုဘာလမှ ၁၉၂၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လအထိ ဝန်ကြီး
ချုပ်ရာထူးကိုပါ ပူးတွဲဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည်။) ချက်ကိုဆလို
ဗားကီးယားနှင့် ယူဂိုစလားဗီးယား၊ ရူမေးနီးယားနိုင်ငံတို့
မဟာမိတ်အဖြစ် ပူးပေါင်းရေးကို ဗင်းနက်ရှုဆောင်ရွက်ခဲ့၏။
နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီး၏ လုပ်ငန်းများတွင်လည်း အ
ရေးပါအရာရောက်သူတစ်ဦးအဖြစ် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။
၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင်
ရုရှားနှင့်လည်းကောင်း မဟာမိတ်စာချုပ်များ ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။

၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် သမတဒေါက်တာမာဆာရစ် နတ်ထွက်
သဖြင့် ဒေါက်တာဗင်းနက်ရှု သမတအဖြစ်ဆက်ခံသည်။
၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားနိုင်ငံ မြောက်
ပိုင်းရှိ ဂျာမန်များစွာနေထိုင်သည့် ဆူဒေတန်နယ်သည် ဂျာ
မနီနိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သင့်သည်ဟူ၍ ဂျာမန်အာ
ဏာရှင်ဟစ်တလာက တောင်းဆိုလိုက်ရာ၊ ဗင်းနက်ရှုသည်
ပြင်သစ်နှင့် ရုရှတို့၏ အကူအညီကို မျှော်ကိုးခဲ့သော်လည်း၊
အဆိုပါ နိုင်ငံကြီးများအဖို့ ဤကိစ္စသည် ဂျာမနီအား စစ်
ရေးဆင်ရန် လုံလောက်သော အကြောင်းမဟုတ်သဖြင့်
အကူအညီမရခဲ့ချေ။ ထို့ကြောင့် ဒေါက်တာ ဗင်းနက်ရှု
သည် အင်အားနှင့်ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိသော ဂျာမန်တို့အ
လိုအတိုင်းလိုက်လျောခဲ့ရသည်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ
လ ၅ ရက်နေ့တွင် သမတအဖြစ်မှ နတ်ထွက်၍ အမေရိကန်
ပြည်ထောင်စုသို့သွားရောက်ခဲ့သည်။ ထိုအတောအတွင်း ရှိ
ကာဂိုးတကူသိုလ်တွင် စာပေပို့ချနေလေသည်။ ၁၉၃၉ ခုနှစ်
မတ်လတွင် ဂျာမန်တို့သည် ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားနိုင်ငံ
ကို သိမ်းပိုက်လိုက်၍၊ ချက်မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများသည်
အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ထွက်ပြေးခိုဝင်နေစဉ်၊ ဒေါက်တာဗင်းနက်ရှု
သည် လန်ဒန်မြို့သို့ ရောက်လာပြီးလျှင် ချက်ကိုဆလိုဗား
ကီးယားနိုင်ငံ စစ်ပြေးအစိုးရကို ဖွဲ့စည်းသည်။

၁၉၄၅ ခုတွင် ဂျာမန်တို့အား လုံးဝနှိမ်နင်းပြီးသောအ
ခါ၊ ဗင်းနက်ရှုသည် ပရဟိတမြို့သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာရာ၊
တိုင်းသူပြည်သားတို့သည် သူ့အား ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာကြို
ဆိုသည်။ ထိုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ယာယီ
အမျိုးသားလွှတ်တော်မှ သူ့အား သမတအဖြစ် ပြန်လည်
တင်မြှောက်သည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် တိုင်း
ပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်မှ သူ့အား သမတအဖြစ် တဖန် ရွေး
ကောက်တင်မြှောက်ပြန်သည်။ သို့သော် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဖေဖွာ
ရီလတွင် ကွန်မြူနစ်တို့ အာဏာလွှမ်းမိုးခဲ့ရာ၊ သမတ ဗင်း
နက်ရှုသည် အချက်အခြာ နေရာဟူသမျှကို ကွန်မြူနစ်ဝန်
ကြီးများကိုင်ထားသော အစိုးရအဖွဲ့နှင့် ပူးတွဲဆောင်ရွက်
နေရသဖြင့် ထိုနှစ် ဇွန်လ ၇ ရက်နေ့တွင် ရာထူးမှ နုတ်ထွက်
သည်။ ရာထူးမှထွက်၍ ၄ လမျှအကြာ စက်တင်ဘာလ
၃ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။

ဗင်းနစ်မြို့။ ။ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရှုခင်းအလှဆုံးနှင့် ကြည်နူး
ဖွယ်အကောင်းဆုံး မြို့တမြို့အဖြစ်ကျော်ကြားသော ဗင်းနစ်
မြို့သည် ဣတလီနိုင်ငံ၏ အရှေ့မြောက်ဖက် အေဒြီယက်တစ်
ပင်လယ်ထိပ်ရှိ ဗီဗာပင်လယ်ထုံးထဲဝယ် ကျွန်းကလေးပေါင်း
၁၂၀ ခန့်ပေါ်တွင် လှပဆန်းကြယ်စွာတည်ရှိသည်။ ထို
ကြောင့်လည်း ဗင်းနစ်မြို့အား 'အေဒြီယက်တစ်၏ ဘုရင်မ'
ဟုပင် တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ယင်းမြို့သည် မီလန်မြို့၏
အရှေ့ဖက်တွင် တည်ရှိ၍၊ မီးရထားလမ်းအားဖြင့် ၁၆၄ မိုင်
ကွာဝေးသည်။ ဗင်းနစ်မြို့၏ အရှေ့ဖက်တွင် လီဒိုကျွန်းခေါ်
သဲသောင်ခုံသဖွယ် ကျွန်းရှည်ရှည်တခုရှိရာ၊ ယင်းသည် ဗင်း
နစ် မြို့သူမြို့သားများ၏ အနားယူ အပန်းဖြေစခန်းဖြစ်သည်။
ဗင်းနစ်မြို့ကို ခရစ် ၄၅၂ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်
သည်။ ဥရောပတိုက်မြောက်ပိုင်းမှ ဣတလီမြောက်ပိုင်းသို့
ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်လာကြသော ဟန်းလူမျိုးများ၏ ဘေး
ရန်မှ တိမ်းရှောင်ထွက်ပြေးကြရသူများက ပင်လယ်တွင်းရှိ
ကျွန်းကလေးများပေါ်၌ ယာယီတဲ အိမ် ကလေးများ
ဆောက်လုပ်နေထိုင်ရာမှ တဖြည်းဖြည်းစည်ကားကြီးကျယ်
လာခြင်းဖြစ်သည်။

ဗင်းနစ်မြို့ကို တည်ဆောက်စဉ်က ရွံနံ့ထူထပ်သော ကျွန်း
မြေ၌ သစ်သားတိုင်များစိုက်၍ မြဲအောင်စွဲပြီးမှ အဆောက်
အအုံများ တည်ဆောက်ကြသည်။ ကျွန်းကလေး တကျွန်း
နှင့်တကျွန်းကြားရေပြင်ကို တူးမြောင်းသဖွယ် ဖောက်လုပ်
ထားရာ မြို့ထဲ၌တူးမြောင်း ၁၇၀ ခန့်ရှိ၍၊ ယင်းတို့ကို ဖြတ်
ကျော်ကာ ကျောက်သားဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားသော တန်
တား ၄၀၀ကျော်ခန့်ရှိသည်။ မြို့ကိုအင်္ဂလိပ်စာလုံး S သဏ္ဍာန်
ကွေ့ဖောက်ထားသော ဂရင်းကနယ်သည် အကြီးဆုံး တူး
မြောင်းဖြစ်၍ ရီယယ်လတိုတန်တားနှင့် ဆိုင်းတဲတားကြီး

တို့မှာ ကမ္ဘာကျော်သည်။ ရီယယ်လတိုတန်တားသည် ဂရင်းကနယ်ကိုဖြတ်၍ ဆောက်လုပ်ထားလျက်၊ တန်တားတဖက်ကချက်တွင် ဈေးဆိုင်ကြီးများရှိသည်။ ဆိုင်းတန်တားမှာမူ ဒိုးဂျနန်းတော်အထက်ထပ်နှင့် အကျဉ်းထောင်ကြီးကို ဆက်သွယ်ဆောက်လုပ်ထားသော တံတားဖြစ်သည်။

ဗင်းနစ်မြို့သည် အခြားမြို့များကဲ့သို့ လမ်းကြီးများနှင့် ဖောက်လုပ်ထားသည်မဟုတ်ဘဲ၊ လမ်းများအစား တူးမြောင်းများသာရှိသောကြောင့်၊ ဗင်းနစ်မြို့သူမြို့သားများသည် တနေရာမှတနေရာသို့ လှေသမ္ဗန်များနှင့်သာ ကူးသန်းကြရသည်ဖြစ်ရာ၊ မော်တော်ကားသံ၊ မီးရထားသံများကို မကြားရဘဲ အဆောက်အအုံများကို လှိုင်းဂယက်များ တဖြတ်ဖြတ်ရိုက်ခတ်သံများနှင့်တကွ လှေသမ္ဗန်ကြီးများ လှော်ခတ်သံနှင့် လှေသမားများ၏ သီချင်းသံများကိုသာ ကြားရ၏။ ယာဉ်စက်သံဟူ၍ တခါတရံ မော်တော်ဗုတ်များ ခုတ်မောင်းသံနှင့် ဣတလီကမ်းမကြီးမှနေ၍ ဆက်သွယ်ဆောက်လုပ်ထားသော တန်တားကြီးပေါ်၌ ခုတ်မောင်းလာသော မီးရထားကြီး၏ ဥဩသံများကိုသာ ကြားရသည်။

ဗင်းနစ်မြို့၌ ကမ္ဘာကျော် စိန်မတ်၊ ဆန်ဆာလဗားတော၊ ဆန်ကက်ဆီးယားနီး၊ ဆန်ဆီဗတ်စတီယာနီး စသော ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးများ၊ စာကြည့်တိုက်ကြီးများ၊ ဒိုးဂျနန်းတော်စသော ရှေးဟောင်းအဆောက်အအုံကြီးများ အများအပြားရှိသည်။ ဗင်းနစ်မြို့သည် မိုင်ဇင်တိုင်အင်ပိုင်ယာကြီး

နှင့် နှစ်ပေါင်းတထောင်ကျော်ခန့် ဆက်သွယ်ခဲ့သဖြင့် ဗင်းနစ်အဆောက်အအုံနှင့် မြို့အနေအထားသည် ဣတလီဟန်မဆန်ဘဲ၊ ဂရိဟန်ဆန်သည်။ အဆောက်အအုံကြီးများကို အပြင်ရောအတွင်းပါ ခမ်းနားစွာပြင်ဆင်ထားသည်။ နန်းတော်များ၏ အတွင်းဖက်နံရံများတွင် ဗင်းနစ်မြို့သား ပန်းချီကျော်တို့၏ လက်ရာများဖြစ်သော နံရံကပ်ပန်းချီများဖြင့် ရေးခြယ်ထားလေသည်။

ဗင်းနစ်မြို့သည် ဆိပ်ကမ်းကောင်းတခုဖြစ်၍ ဆိပ်ကမ်းရှုခင်းမှာလည်း အလွန်လှပသည်။ ရှေးအခါက မြေထဲပင်လယ်ထဲတွင် ဗင်းနစ်မြို့သည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ဗဟိုအချက်အခြာ မြို့ကြီးဖြစ်ခဲ့သော်လည်း၊ ယခုမူ ဣတလီနိုင်ငံ၏ သတ္တမအကြီးဆုံး မြို့သာဖြစ်တော့သည်။ လူဦးရေ ၃၀၃,၀၀၀ ရှိသည်။ ဗင်းနစ်မြို့၏ထင်ရှားသော ထွက်ကုန်များမှာ ပါးလွှာနုနယ်သော ဖန်ထည်၊ လက်ထိုးဇာ၊ ဗရိုကိတ်ထည်တို့ဖြစ်သည်။ ဗင်းနစ်မြို့သားတို့သည် သစ်သားပန်းပု၊ ကြေးရုပ်တု၊ မှန်စီရွှေချပစ္စည်း စသည့်အနုပညာလက်ရာများ၌ အထူးပင် ပြောင်မြောက်ကြသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မဖြစ်မီက ဗင်းနစ်မြို့တွင် သင်္ဘောများ တည်ဆောက်ခဲ့၍ တိုပီဒိုပြုလုပ်သည့် စက်ရုံပင်ရှိခဲ့ဖူးသည်။

ဗောင်တုတ်ငှက်။ ။ ဗောင်တုတ်ငှက်သည် ဂရူးအီးဖောစီးမျိုးစဉ်၊ ရယ်လီဒီးမျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သော ငှက်မျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းကို ပါဏဗေဒအလိုအားဖြင့် ဂယ်လီကရက်စီနီရီးယားဟု ခေါ်သည်။

ဗောင်တုတ်ငှက်၏ အလျားမှာ ၁၇ လက်မ ဖြစ်သည်။ ဗောင်တုတ်ငှက်မထက် ဗောင်တုတ်ငှက်ဖိုတွင် အမောက်အောက်ခြေပို၍ကျယ်ပြန့်သည်။ သားပေါက်ချိန်တွင် ထိုအမောက်အောက်ခြေသည် အသားဆိုင်ဖြင့်ပြီးသော ဦးချိုကဲ့သို့ ငေါထွက်နေ၍၊ အနီရောင်ဖြစ်နေပြီးလျှင်၊ နုတ်သီးသည် အဝါရောင်ဖြစ်သည်။ သားပေါက်ချိန်မဟုတ်သည့်အခါတွင် ငှက်ဖိုသည် ငှက်မနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူသည့်ပြင်၊ ကျောဖက်တွင် အညိုရောင်နုနှင့် အညိုရောင်ရင့် အကွက်များရှိသည်။ အောက်ပိုင်း၌မူ အညိုရောင်ဖျော့ဖျော့ရှိပြီးလျှင်၊ အညိုရင့်ရောင်ရှိသော ကောက်ကွေးသည့် အစင်းကြောင်းများရှိသည်။ မျက်စိနှင့်နှုတ်သီးဝါသည်။ အမောက်မပါရှိချေ။ ခြေထောက်နှင့် ခြေချောင်းများမှာ အစိမ်းရင့်ရောင်သန်းသော အညိုရောင်ဖြစ်သည်။ ပျံသန်းနေစဉ် အတောင်များမှာ မွဲပြာရောင်သန်းသော အညိုရောင်ဖြစ်ပြီးလျှင်၊ လည်တံနှင့်အမြီးမှာ အနက်ရောင်ဖြစ်သည်။ ငှက်ကလေးများမှာ ငှက်မနှင့်တူသော်လည်း၊ နီညိုရောင်ပို၍သန်းလျက်ရှိပြီးလျှင်၊ အောက်ပိုင်းတွင် အစင်းကြောင်းအနည်းငယ်သာပါရှိသည်။

ဗင်းနစ်မြို့တွင် ရေလမ်းများဖြင့်သာ ခရီးသွားလာကြသည်။

အမွေးအတောင်ညို၍ မျက်လုံးဝါသည့် ဗောင်တုတ်ငှက်

ငှက်ဖိုသည် ခပ်မြန်မြန်ဆင့်ကာဆင့်ကာ ဘွတ်ဘွတ်ဘွတ် ဟု အသံခပ်အောအောနှင့် အော်တတ်သည်။ အော်သည့်အခါ လည်ချောင်းပွလာပြီးလျှင် နှုတ်သီးသည် အောက်သို့စိုက်နေလေသည်။ ထိုသို့အော်စဉ် အသံမှာ ပြတ်တောင်း ပြတ်တောင်းနှင့် နိမ့်ကျသွားပြီးလျှင် ထိုအသံသည် ရေထဲသို့မှုတ်သွင်းသောအသံမျိုးနှင့် တထေရာတည်း တူလေသည်။ ဗောင်တုတ်ငှက်တို့ အများအားဖြင့် အော်တတ်သော အသံတစ်မျိုးမှာ ဖော့ဆိုပေါက်၍ ထွက်လာသောအသံမျိုး ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ အသံပြုရာတွင် ငှက်၏ လည်တံသည် ရှေ့ဘက်သို့ကိုင်လှ၍ နှုတ်သီးသည် ဟလျက် လည်ချောင်းမှ အသံထွက်ပေါ်လာသည်။

ဗောင်တုတ်ငှက်သည် ကိုင်းပင်များပေါက်ရောက်ရာ ညွန်ပျောင်းအင်းအိုင်၊ ရေလွှမ်းမိုးသောမြက်ခင်းနှင့် လယ်ကွက်များတွင် ကျက်စားတတ်သည်။ လယ်ကွက်များတွင် စပါးပင်ကလေးများကို ဖျက်ဆီးလေ့ရှိသည်။ လယ်ကွင်း ပတ်လည်ရှိ ကိုင်းတောများတွင် မြက်ဖြင့်ပြုလုပ်သော အသိုက်များကို ဆောက်လုပ်လေ့ရှိသည်။ မြစ်မခရေဆင်းနယ် တလျှောက် ကိုင်းပင်များပေါက်ရောက်ရာတွင် ဗောင်တုတ်ငှက် ဥများကိုတွေ့ရသည်။ တဖြည်းဖြည်း ၂ ၃ လုံးမှ ၈ လုံးအထိရှိသည်။ ဗောင်တုတ်ငှက်ဥသည် ရေကြက်ဥနှင့်တူသည်။ ဥများသည် မြေကြီးရောင်တွင် အနီရောင်သန်းသည့် အညိုရောင်နှင့် ခရမ်းရောင်အကွက်များ ပါရှိသည်။

ဗောင်တုတ်ငှက်ကို တရုတ်နိုင်ငံယူနန်နယ်မှတစ်ပါး အရှေ့တိုင်းနိုင်ငံများတွင် အနှံ့အပြားတွေ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း အနှံ့အပြားတွေ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် ရှမ်း ပြည်အင်းလေးကန်နှင့် မြစ်မခရေဆင်းဒေသများတွင်တွေ့ ရသည်။ ဗောင်တုတ်ငှက်ကို ဆောင်းရာသီတွင် တွေ့ရသည် ဟု မှတ်တမ်းမရှိသော်လည်း၊ မန္တလေးခရိုင်ရှိ ရေတိမ်သော အင်းအိုင်များ၌ ဒီဇင်ဘာလတွင် တွေ့ရတတ်သည်။

ဗောင်လောင်ညိုပင်။ ။ဗောင်လောင်ညိုပင်သည် ဆော်လင်နေစီအီးမျိုးရင်းတွင်ပါဝင်၍ ယင်းကို ရုက္ခဗေဒ အမည်အားဖြင့် ဆော်လင်နမ်နီဂရမ်ဟုခေါ်သည်။

ဗောင်လောင်ညိုပင်သည် မြေနှင့်ကပ်လျက်ပေါက်တတ်သော အပင်ပုမျိုးဖြစ်သည်။ အမြင့် ၁ ပေမှ ၂ ပေခွဲခန့်ရှိတတ်သည်။ အခက်အလက်ဝေဆာသည့် အလေ့ကျပေါက်ပေါင်းပင်ဖြစ်သည်။ မွေးနုကလေးများမှတစ်ပါး အမွေးအမှင်ကင်းရှင်းသော အခက်အလက်များသည် အပေါ်သို့ထောင်၍ ထွက်ကြသည်။ အရွက်များသည် အနားညီ ရွက်ထီးဖြစ်၍ ရွက်ညှာပါရှိသည်။ ပုံသဏ္ဍာန်မှာအများအားဖြင့် ဥဖျားသွယ်၊ သို့မဟုတ် လှံစွပ်ပုံဆန်ဆန်ဖြစ်သည်။ အလျား၂ လက်မမှ ၅ လက်မအထိရှိသည်။ ရွက်ဖျားချွန်သည်။ အပွင့်သည် အဖြူရောင်ဖြစ်၍ ထီးပုံပွင့်ခိုင်များဖြင့် အစုလိုက်အပြုံလိုက် တွဲရစွဲပွင့်တတ်သည်။ အပွင့်၏ အရွယ်မှာ အချင်း ၁/၄ လက်မ၊ သို့မဟုတ် ထိုထက်ပင်ငယ်သေးသည်။ အောက်တိုဘာမှ ဧပြီထိ အပွင့်ပွင့်သည်။ ဗောင်လောင်ညိုသီးသည် ဈေးများခွံပျော့(ဗယ်ရီ)သီးမျိုးဖြစ်သည်။ အသီးအရောင်မှာ အမည်းလည်းရှိသည်။ အနီလည်းရှိသည်။ အဝါလည်းရှိသည်။ အချင်း ၁ /၄ လက်မခန့်ရှိသည်။ ဂရုတစိုက်စိုက်ပျိုးထားသောအပင်တွင် အသီး၏ အရွယ်သည် နှစ်ဆခန့် ရှိ၍ အရွယ်သည်လည်း ၅ လက်မထက် ပို၍ ရှည်လျားသည်။ အသီးများကို ကလေးများ စားပါက အဆိပ်ဖြစ်တတ်သည်။ အပူပိုင်းဒေသနိုင်ငံများတွင် ဗောင်လောင်ညိုရွက်ကို ဟင်းရွက်တစ်မျိုးအဖြစ်စားသုံးကြသည်။ သို့သော် အရွက်ကို အစိမ်းစားသော တိရစ္ဆာန်များ အဆိပ်သင့်သည်ဟုဆိုသည်။ အရွက်ကိုချက်ပြုတ်လိုက်သည့် အခါတွင်မူ အဆိပ်ပျက်ပြယ်သွားဟန်တူလေသည်။

ဗောင်လောင်ညိုပင်ကို ကမ္ဘာအရပ်ရပ်တွင် တွေ့ရ၍ မျိုးစိတ်များစွာရှိသည်။ ယင်းမျိုးစိတ်ဝင် အချို့သာ အပင်မျိုးသည် အဆိပ်ပင်များဖြစ်ကြသည်။ ဗောင်လောင်ညိုပင်သည် တစ်နှစ်ခံအပင်မျိုး ဖြစ်သော်လည်း အပူပိုင်းဒေသတွင် တစ်နှစ်ထက်ပို၍ ကြာကြာခံသည်။ ချောင်းကမ်းနဖူးစသောရေနှင့် နီးစပ်ရာနေရာများတွင် အလေ့ကျ ပေါက်တတ်လေသည်။

အာရှတိုက်မှပြုလာမည့်ရန်အပေါင်းကို မြေကတုတ်သဖွယ် စံစဲသော ဥရောပအင်ပိုင်ယာကြီး

ရောမအင်ပိုင်ယာကြီးနှစ်ခြမ်းကွဲပြီးနောက်၊ အရှေ့ခြမ်းကို ဗိုင်ဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာဟုခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ ခရစ်နှစ် ၃၃၀ ခန့် မှစ၍ အနှစ်တထောင်ကျော်ခန့် အာရှတိုက်မှ လွှမ်းမိုးမှုများကိုကာဆီးထားနိုင်ခဲ့သော်လည်း၊ နောက်ဆုံးတွင် တူရကီတို့ လက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့လေသည်။

ဗိုင်ဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာ ။ ။ ခရစ်နှစ် ၃၀၀ ကျော်မှ ၁၄၅၃ ခုနှစ်အထိ ကွန်စတင်တီနိုပယ်မြို့ကို နေပြည်တော်ပြုကာ၊ ပင်လယ်နက်နှင့် မြေထဲပင်လယ်ကမ်းခြေတစ်ဝိုက်တွင် သိုက်မြိုက်စွာ ထွန်းကားစည်ပင်လာကြသော နိုင်ငံစုကို ဗိုင်ဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာဟုခေါ်သည်။ ကွန်စတင်တီနိုပယ်မြို့တော်ကို ဗိုင်ဇင်းရှမ်းမြို့ဟု ယခင်က ခေါ်တွင်ခဲ့သည်ကို အကြောင်းပြ၍ အင်ပိုင်ယာတစ်ခုလုံးကိုလည်း ဗိုင်ဇင်းတိုင် အင်ပိုင်ယာဟု ခေါ်တွင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းကို အရှေ့ပိုင်းရောမနိုင်ငံတော်ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသည်။ ဗိုင်ဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာသည် ဥရောပတိုက်သမိုင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုရေးရာတို့တွင် အထူးအရေးပါခဲ့၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော လူရိုင်းတို့၏ ဖိနှိပ်တိုက်ခိုက်မှုတို့ကို ဗိုင်ဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာကြီးက ကြံ့ကြံ့ခိုင်ခိုင် ခုခံကာကွယ်နိုင်ခဲ့သဖြင့်သာ ဥရောပသမိုင်း တမျိုးတမည်ဖြစ်ခဲ့ရ၍ ဂရိ ရောမစသော ရှေးခေတ်ယဉ်ကျေးမှုတို့သည်လည်း မပျောက်မပျက် တည်ရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဗိုင်ဇင်းတိုင် အင်ပိုင်ယာခေတ်တွင် ခရစ်ယန်အယူဝါဒသည် နေရောင် လရောင်သဖွယ် ထွန်းပြောင်ခဲ့၍ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုကိုလည်း ထိန်းသိမ်းနိုင်ခဲ့သည်။

ဗိုင်ဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာ စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည့် ခုနှစ် သက္ကရာဇ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံသမိုင်းပညာရှင်များ အယူအဆကွဲပြားခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဗိုင်ဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာ ပေါ်ပေါက်ရေးအတွက် ထူးခြားသော ပြောင်းလဲချက်များ မှာ ရောမဧကရာဇ် ကွန်စတန်တင်လက်ထက်၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ (ကွန်စတန်တင် ဘုရင်ကြီး-ရှု။)

ကွန်စတန်တင် ဘုရင်လက်ထက်တွင် အာရှမိုင်းနားရှိ လက်အောက်ခံနိုင်ငံများ မကြာခဏထကြွကြသဖြင့် အရှေ့ပိုင်းနယ်များနှင့် နီးစပ်စိမ့်သောငှါ နေပြည်တော်ကို ရောမမြို့မှ အရှေ့ပုက ဗော့စပရမြစ်ပေါ်ရှိ ဗိုင်ဇင်းရှမ်းမြို့သို့ ခရစ်နှစ် ၃၃၀တွင်ရွှေ့ပြောင်းလိုက်၏။ နေပြည်တော်သစ်ကို ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ တည်ဆောက်ပြီးလျှင် ကွန်စတင်တီနိုပယ်ဟု မှည့်ခေါ်ခဲ့သည်။ ယခုခေတ်တွင်မူ အစွတန်ဗူမြို့ဟုခေါ်တွင်လျက်ရှိသည်။(အစွတန်ဗူမြို့-ရှု။)

ကွန်စတန်တင်သည် နေပြည်တော်သစ်ကိုအိပ်မက်အရ ရွေးချယ်သည်ဟုဆို၏။ ထိုသို့ရွေးချယ်တည်ဆောက်ခဲ့သော

မြို့တော်ကြီးဖြစ်သည့်အတိုင်း အနောက်ပိုင်း ရောမနိုင်ငံတော် ယိမ်းယိုင်ပျက်စီးပြီးသည့်နောက်၊ နှစ်ပေါင်း တထောင်ကျော်ခန့် ကြာသည့်တိုင်အောင် တည်မြဲစည်ကားနေခဲ့၏။ ဗိုင်ဇင်းတိုင် အင်ပိုင်ယာကြီးသည် အလယ်ခေတ်တွင် တောင့်တင်းခိုင်မြဲဆုံးသော အင်ပိုင်ယာကြီး ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ကွန်စတန်တင်ဘုရင်သည် အင်ပိုင်ယာ နိုင်ငံတော်၏ တရားဥပဒေများကို ခရစ်ယန်အယူဝါဒတရားနှင့် အညီအညွတ်ဖြစ်စေရန် ပြုပြင်စီမံခဲ့သည်။ ခရစ်ယန် အယူဝါဒကိုလည်း ဗိုင်ဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာ၏ နိုင်ငံတော်အယူဝါဒအဖြစ် ပြုလုပ်လေသည်။ ကွန်စတန်တင် ဘုရင်လက်ထက်တွင် ဗိုင်ဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာကြီးသည် စည်ပင်ဝပြောလျက်ရှိ၏။ ကွန်စတန်တင် ဘုရင်သည် ၃၃၇ ခုနှစ်တွင် နတ်ရွာစံ၍ သားတော် ၃ ပါး လက်ထက်ရောက်သောအခါတွင်လည်း ခမည်းတော်၏ဝါဒများကို လက်ခံကျင့်သုံးခဲ့ကြ၍ ၃၆၁ နှစ်တွင် နောက်ဆုံးသားတော် ကွယ်လွန်သောအခါ အုပ်ချုပ်ရေးသစ်သည် ကောင်းစွာအမြစ်တွယ်မိပြီဖြစ်လေသည်။ ၃၉၅ ခုနှစ်တွင် ဧကရာဇ်ဘုရင် သီအိုဒိုးဆီးယပ်ကံကုန်သောအခါ ဗိုင်ဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာကြီးသည် အစိတ်စိတ်ကွဲရလေသည်။ သားတော် ဟိုနီရီးယပ်က အနောက်ပိုင်း ရောမနိုင်ငံကိုအုပ်စိုး၍၊ သားတော် အာကေးဒီးယပ်က အရှေ့ပိုင်းရောမနိုင်ငံကို အုပ်စိုးသည်။ ဟော်နီရီးယပ်ဘုရင်လက်ထက်၌ပင် ရောမမြို့တော်ကို အရိုင်းအစိုင်းတို့သည် ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီးကြရာ မကြာမီပင် အနောက်ပိုင်း ရောမနိုင်ငံတော်သည် ဝါးအစည်းပြေသကဲ့သို့ ဖရိုဖရဲဖြစ်ကာ ပြိုကွဲသွားလေတော့၏။ အရှေ့ပိုင်းရောမနိုင်ငံတော်ဟုခေါ်သော ဗိုင်ဇင်းတိုင်နိုင်ငံတော်လည်း ရန်သူများ၏ ထိပါး တိုက်ခိုက်ခြင်းကိုခံရ၏။ သို့သော် အင်အားနည်းပါးရုံမျှသာ ဖြစ်ခဲ့၍ သိပ်လည်း ပျက်စီးခြင်းမဖြစ်ခဲ့ချေ။

ဤသို့ ရန်သူများ နှောင့်ယှက်တိုက်ခိုက်ခြင်းကြောင့် အားနည်းလာသော ဗိုင်ဇင်းတိုင်နိုင်ငံတော်ကြီးသည် ပဌမဂျပ်စတင်နီးယန်း (၄၃၈ ၅၆၅) ဘုရင်လက်ထက်တွင် အင်အားတောင့်တင်းလာပြန်သည်။ (ဂျပ်စတင်နီးယန်း၊ ပဌမ-ရှု။) ထိုမင်းသည် ရှေးမင်းများလက်ထက်၌ ဆုံးရှုံးခဲ့သော

ဗိုင်းဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာ

ဣတလီ၊ မြောက်အာဖရိကနှင့် စပိန်ပြည်တို့၌ရှိသည့် နယ်ပယ်များကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ကာ ဗိုင်းဇင်းတိုင် နိုင်ငံတော်တွင်းသို့ သွတ်သွင်းလိုက်သည်။ အရှေ့ဖက်နယ်စပ်မှ ပါးရှင်းတို့အားလည်း တိုက်ခိုက်နှင်ထုတ်လိုက်၏။ လက်တင်စာပေနှင့် ရောမအုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်ကို လေးစားသောဘုရင်ဖြစ်၍၊ ရောမဥပဒေပေါင်းချုပ်ဖြစ်သော ကော်ပပ်ဂျူးရစ် စီဗီလစ်ကို ပြုစုစီရင်ခဲ့၏။ ထိုမင်းလက်ထက်တွင် ဗိုင်းဇင်းတိုင်နိုင်ငံတော်ကြီးသည် အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်ခဲ့လေသည်။

အနောက်ဖက်ဥရောပတစ်ဝိုက်တွင် ဥပဒေလက်လွှတ်တရားမဲ့ဖြစ်နေကြစဉ် ဗိုင်းဇင်းတိုင်နိုင်ငံတော်သည် သာယာစည်ကားလျက်ရှိခဲ့၏။ လူမျိုးပေါင်းစုံပင် ထိုနိုင်ငံတော်ကြီးအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်နေထိုင်ကြ၍၊ အတတ်အမျိုးမျိုးတို့လည်း ထွန်းကားခဲ့၏။ ရှေးဂရိတို့၏ ရုပ်ထုပညာ၊ ပန်းချီပညာ၊ ဗိသုကာပညာများသည် ကွန်စတင်တီနိုပယ်မြို့၌ ပြန်လည်ကြီးပွားတိုးတက်ခဲ့၏။ ကမ္ဘာကျော် စိန်ဆိုပိုင်းယာ ခရစ်ယန်

ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးသည် ထိုမင်းလက်ထက်တွင် ဆောက်လုပ်ပြီးစီးခဲ့၏။ ယင်းသို့ဖြင့်ထိုခေတ်က ဗိုင်းဇင်းတိုင် နိုင်ငံတော်ကြီးတွင် လှပဆန်းကြယ်သော အထည်အဝတ်များ၊ ကျောက်မျက်ရတနာများ၊ အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများ ပေါ်ထွက်ခဲ့လေသည်။ နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတို့သည် ယဉ်ကျေးမှုပညာရပ်များကို လိုက်စားကာ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့စွာ နေထိုင်ခဲ့ရလေသည်။ ဂျပ်စတင်းနီးယန်းဘုရင်နောက် ဆက်ခံသော ဘုရင်များလက်ထက်တွင် ဗိုင်းဇင်းတိုင်နိုင်ငံတော်ကြီးသည် ဒုက္ခအမျိုးမျိုးနှင့် ရင်ဆိုင်လာရလေသည်။ ဒုတိယဂျပ်စတင်းဘုရင် (၅၆၅-၅၇၈) လက်ထက်မှစ၍ နှစ်ပေါင်းအတန်ကြာသည့်တိုင်အောင် အဗာလူမျိုး၊ ဆလစ်လူမျိုးနှင့် ဗူလဂါလူမျိုးတို့သည် ဗိုင်းဇင်းတိုင်နိုင်ငံတော်ကို မြောက်ဖက်မှတိုက်ခိုက်နှောင့်ယှက်ကြ၏။ အရှေ့ဖက်တွင်မူ ပါးရှင်းလူမျိုးတို့သည် အောင်ပွဲအမျိုးမျိုးကို ခံယူနေကြလေသည်။ သို့ရာတွင် ဟာရာကလီယပ် (၆၁၀-၆၄၁) ဘုရင်

ဗိုင်းဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာ ကောင်းစားစဉ်က တူရကီနိုင်ငံ အစ္စတန်ဗူမြို့၌ စိုက်ထူထားရှိခဲ့သော အထိမ်းအမှတ် ကျောက်တိုင်

ဗိုင်းဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာ

လက်လက်သို့ရောက်လာသောအခါ အခြေအနေ အနည်းငယ် ပြန်ကောင်းလာလေသည်။ ထိုဘုရင်သည် ပါးရှင်းတို့ကိုနှိမ်နင်း၍ နိုင်ငံတော်အခြေခိုင်စေရန် ကြိုးစားခဲ့၏။ သို့သော် အာရှတိုက်ရှိနယ်များကား ပုန်ကန်တော်လှန်၍ နေကြသေးသည်။ ထိုမင်းလွန်သောအခါတွင် ဗိုင်းဇင်းတိုင် နိုင်ငံတော်ကြီးသည် ရန်သူများ ဝိုင်းဝိုင်းလည်လျက် ရှိလေတော့၏။

ရန်သူအသစ်ဖြစ်သော မွတ်စလင်တို့သည် ပယ်လက်စတိုင်၊ ဆီးရီးယား၊ အီဂျစ်၊ အာဖရိကမြောက်ပိုင်းနှင့် စပိန်တို့ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ကြ၏။ ကွန်စတင်တီနိုပယ်မြို့တော်ကြီးကိုပင် ၆၇၃ ခုနှစ်တွင်တကြိမ်၊ ၇၁၇ ခုနှစ်တွင် တကြိမ်ပေါင်းနှစ်ကြိမ်မျှ ဝိုင်းရံလုပ်ကြံခဲ့ကြသည်။ သို့သော် မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။ အိုင်ဆောရိယန်မင်းဆက်ကို တည်ထောင်ခဲ့သော တတိယ လီအိုဘုရင် (၇၁၇-၇၄၀) လက်ထက်တွင် ဗိုင်းဇင်းတိုင်နိုင်ငံတော်ကြီးသည် ရှေးခေတ်နီးပါးတမျှ ပြန်လည်စည်ကားလာသည်။ သို့ရာတွင် ဗူလဂါလူမျိုးတို့၏ ရန်မီးကား မငြိမ်းခဲ့ချေ။ လီအိုဘုရင်သည် ၇၂၆ ခုနှစ်တွင် အယူဝါဒဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ၌ မွမ်းမံထားသော ရုပ်တုများကို ပယ်ဖျက်သုတ်သင်ရန်စီမံခဲ့၏။ ထိုအစီအမံသည် ၈၆၇ ခုနှစ်တွင် ပေါ်ပေါက်လာသည့် အရှေ့ဂိုဏ်း

အနောက်ဂိုဏ်းဟူသော သာသနာဂိုဏ်းကွဲမှုကြီးကို ဖန်တီးပေးသည့် အကြောင်းတရပ် ဖြစ်လာလေသည်။

၉ ရာစုနှစ်များတွင် ဗိုင်းဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာသည် ပြန်လည်စုစည်းမိကာ၊ စည်ပင်သာယာလာပြန်၏။ ဆာရဆင်တို့၏ ရန်ကိုလည်း နေရာအနှံ့အပြားတွင် တွန်းလှန်နှိမ်နင်းနိုင်လာ၏။ ဗိုင်းဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာကြီး ပြန်လည်စည်ပင်၍ အကျယ်ပြန့်ဆုံးဖြစ်လာသောအချိန်၌ကား ဒုတိယဗက်ဆီးဘုရင် (၉၇၆ ၁၀၂၅) လက်ထက်ပင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ၁၁ ရာစုနှစ်များအတွင်း၌ ဗိုင်းဇင်းတိုင်နိုင်ငံတော်ကို ရန်သူသစ်များက ခြိမ်းခြောက်လာပြန်တော့၏။ ဆဲလဂျတ်တရက်တို့သည် အရှေ့ဖက်မှဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်လာကာ အာရှမိုင်းနားနယ်ပယ်များကို သိမ်းပိုက်လိုက်ကြ၏။ ဗိုင်းဇင်းတိုင်နိုင်ငံကိုပင် ထိုဆဲလဂျတ်တစ်ရက်တို့ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်အံ့လောဟု စိုးရိမ်နေရ၏။ အလက်ဇီယပ်ကွမ်နီနပ်ဘုရင် (၁၈၀၁ ၁၁၁၈) လက်ထက်သို့ ရောက်သည့်အခါ ထိုဘုရင်သည် တရက်တို့၏ ရန်ကို ခုခံကာကွယ်နိုင်ရန် ခရစ်ယန်ကိုးကွယ်သော အနောက်ဥရောပနိုင်ငံများအား အကူအညီတောင်းခံလေသည်။ သို့နှင့် ရက်ရှည်လများ သွေးချောင်းစီးမျှ တိုက်ခိုက်ကြသော ကရူးဆိတ်စစ်ပွဲများ စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။ (ကရူးဆိတ်စစ်ပွဲများ-ရှု။)

ကရူးဆိတ်စစ်ပွဲများသည် ဗိုင်းဇင်းတိုင်နိုင်ငံတော်ကို ကောင်းကျိုးမပေး၊ ဆိုးကျိုးသာပေးခဲ့ကြ၏။ ကရူးဆိတ်စစ်သားများသည် တရက်တို့ကဲ့သို့ပင် လောဘဇောကပ်နေကြသူများဖြစ်ကြ၏။ အချင်းချင်းစစ်ပြိုင်သတ်ဖြတ်နေကြသဖြင့် ပျက်စီးနေသော အနောက်နိုင်ငံများမှလာသည့် ကရူးဆိတ်စစ်သားများသည် စည်ပင်တိုးတက်နေသော ကွန်စတင်တီနိုပယ်မြို့တော်ကြီးကို တွေ့မြင်လာကြသောအခါ၊ မတရားတပ်မက်သောစိတ်ကို မချုပ်တည်းနိုင်ကြတော့ချေ။ ဗင်းနစ်မြို့သားများခေါင်းဆောင်လာသော စတုတ္ထ ကရူးဆိတ်စစ်သားများသည် ၁၂၀၄ ခုနှစ်တွင် ကွန်စတင်တီနိုပယ်မြို့တော်ကို လုယက်ဖျက်ဆီးကြရာ၊ ဗိုင်းဇင်းတိုင်နိုင်ငံကြီးသည် အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာပြိုကွဲသွားပြီးလျှင်၊ နိုင်ငံငယ်ကလေးများစွာ ပေါ်ပေါက်လာတော့၏။ ထိုအခါ ဖလန်းဒါးပြည်မှ ဗော်လဒွင်သည် ပဌမလက်တင် ဘုရင်အဖြစ်ဖြင့် ကွန်စတင်တီနိုပယ်ကို မြို့တော်ပြုကာ၊ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်လိုက်လေသည်။

လက်တင်မင်းဆက်တို့ကို ဂရိစစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး၊ မိုင်ကယ်ပေလီယိုလိုဂပ်သည် ၁၂၆၁ ခုနှစ်တွင် တွန်းလှန်ဖျက်ဖျက်ပြီးနောက်၊ ဗိုင်းဇင်းတိုင်နိုင်ငံကို ပြန်လည်ထူထောင်ပြန်သည်။ သို့ရာတွင် အခြေအနေမှာ မခိုင်မြဲလှချေ။ မကြာမီအတွင်း၌ အော့တိုမန်တရက်တို့သည် အာရှမိုင်းနားသို့ ဝင်ရောက်နှောင့်ယှက်ကြ၏။ ၁၄ ရာစုနှစ် နောက်ပိုင်းသို့ရောက်သည့်

ဗိုင်းဇင်းတိုင် အနုပညာ လက်ရာမွန်တခုဖြစ်သော ဆေးရေး မှန်ကူကား တချပ်

ဗိုင်းဇင်းတိုင် ဗိသုကာ လက်ရာမြောက်လှသည့် အော့တိုမန်တရက်တို့၏ ပလီအဆောက်အအုံကြီး

အခါ ဗိုင်းဇင်းတိုင် နိုင်ငံတော်ဟူ၍ ကွန်စတင်တီနိုပယ်မြို့ သာလျှင် ကျန်ရှိနေလေတော့၏။ ထိုကြွင်းကျန်နေသေး သောကွန်စတင်တီနိုပယ်မြို့ကြီးလည်း ၁၄၅၃ ခုနှစ်တွင် မွတ် စလင်အော့တိုမန်တရက်တို့၏ လက်တွင်းသို့ ကျရောက်သွား လေသည်။ နောက်ဆုံး ဗိုင်းဇင်းတိုင်ဧကရာဇ်ဖြစ်သော ကွန် စတန်တင်း ပေလီယိုလိုဂပ်ဘုရင်သည်လည်း စစ်ပွဲတွင် ကျဆုံး လေသည်။ ။

ဗိုင်းဇင်းတိုင်းနိုင်ငံတော်သည် ရောမနိုင်ငံတော်မှပေါက်ဖွား လာခဲ့၍၊ ခရစ်ယာန်အယူဝါဒထွန်းကားရာဒေသဖြစ်ခဲ့သော် လည်း၊ အရှေ့တိုင်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံမှုများပြားသဖြင့်၊ ဘုရင်များအုပ်စိုးပုံနှင့် လူတို့၏အယူအဆများမှာ အရှေ့ တိုင်းဆန်လေသည်။ သို့သော် ထိုခေတ်တွင် ထွန်းကားသည့် ယဉ်ကျေးမှုပညာရပ်များကား ဂရိအနုပညာရပ်များဖြစ်၏။ ဗိုင်းဇင်းတိုင်နိုင်ငံပျက်သုဉ်း၍ အော့တိုမန်တရက်တို့ ကြီးစိုး သောအခါ ကွန်စတင်တီနိုပယ်မြို့မှ ခရစ်ယန်ပညာရှိ အ ပေါင်းတို့သည် ဥရောပဘက်သို့ ပြေးဝင်သွားကြ၏။ ထိုသူတို့ ရောက်လေရာနိုင်ငံများတွင် ရှေးဂရိပညာရှိတို့၏ အတတ် ပညာအမျိုးမျိုးကို ဖြန့်ဖြူးကြ၏။ ထိုသူတို့ဆောင်ရွက်မှု ကိုအကြောင်းပြု၍ ဥရောပတိုက်၌ ဉာဏ်သစ်အရေးပုံဟု

ခေါ်သော အထင်အမြင် အတွေးအကြံ ပြောင်းလဲခြင်း တ ရပ်၊ နောင်တွင် ပေါ်ပေါက်လာလေသည်။ (ဉာဏ်သစ် အ ရေးပုံ-ရှု။)

ဗိုင်းရွှန်,ဂျော့ (ခရစ် ၁၇၈၈ ၁၈၂၄) ။ ။အင်္ဂလိပ်စာပေ သမိုင်းတွင် ကိ၊ ရှယ်လီစသော စာဆိုကြီးများနှင့် တခေတ် တည်းထွန်းကားခဲ့သူ စာဆိုကြီး ဂျော့ဂေါ်ဒင်ဗိုင်းရွှန်သည် ၁၇၈၈ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် လန်ဒန်မြို့၌ ဖွားမြင် သည်။ ဗိုင်းရွှန်၏ဖခင်မှာ ကက်ပတိန်ဂျွန်ဗိုင်းရွှန်ဖြစ်၍ မိခင် မှာ အလွန်ချမ်းသာကြွယ်ဝသော ကက်သရင်း ဂေါ်ဒင် ဖြစ်သည်။ ဖခင်ဖက်မှ အဖိုးဖြစ်သူ ဆာ ဂျွန် ဗိုင်းရွှန်အား အဋ္ဌမဟင်နရီဘုရင်က ဗဲရွန်ရှော့ဒေးဘွဲ့ကို ခြီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ထိုဘွဲ့ကို အဆင့်ဆင့်ဆက်ခံခဲ့ရာမှ ၁၇၉၈ ခုနှစ်တွင် ဗိုင်းရွှန် ၏ အဖိုးလေး ကွယ်လွန်သောအခါ စာဆိုကြီး ဗိုင်းရွှန်သည် ဆဋ္ဌမြောက်ဗဲရွန်ဗိုင်းရွှန် ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။

ဗိုင်းရွှန်သည် ၇ နှစ်သား အရွယ်မှစ၍ စကော့တလန် ပြည် အဗာဒင်းမြို့ရှိ သဒ္ဒါကျောင်းသို့ သွားရောက်ပညာသင် ကြားသည်။ ၁၁ နှစ်သားအရွယ်တွင် အဖိုးလေးဖြစ်သူ ကွယ် လွန်သောအခါ နေ့တင်ဂမ်မြို့အနီးရှိ နယူးစတက်အက်ဗေး

သို့ သားအမိနှစ်ယောက် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ပြီးနောက် ဗိုင်းရှန်သည် ဟယ်ရီကျောင်းတွင် ပညာဆက်လက်သင်ယူသည်။ ၁၈၀၅ ခုနှစ်တွင် ကိမ်းဗရစ် တက္ကသိုလ် ထရင်နီတီ ကောလိပ်တွင် ဝင်ရောက်ပညာသင်ယူပြန်သည်။ ၁၈၀၆ ခုနှစ်တွင် ဗိုင်းရှန်သည် သူ့ရေးသားစီကုံးထားသော ကဗျာများကို စုပေါင်း၍ စာအုပ်ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေသည်။ ထိုအချိန်၌ ဗိုင်းရှန်၏အသက်မှာ ၁၈ နှစ်သာရှိသေးသည်။ အသက် ၁၉ နှစ်အရွယ်တွင် ‘ပျင်းသည့်ချိန်ခါ’ အမည်ရှိ ကဗျာစာအုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေပြန်သည်။ အက်ဒင်ဗာရာရီဗျူး စသော စာစောင်များနှင့် ဝေဖန်သူများက “ညံ့သေးသည်။ လက်သင်စဖြစ်၍ အဆင့်အတန်းမရှိ” ဟုရေးသားကြသဖြင့် ဗိုင်းရှန်သည် စိတ်ဆိုးကာ “အင်္ဂလိပ်စာဆိုများနှင့် စကော့ ဝေဖန်ရေးဆရာများ” ဟူသောခေါင်းစဉ်ရှည်ဖြင့် ဝေဖန်ချက်ကို ပြန်လှန်ချေပသည့် ကဗျာတပုဒ်ကို ရေးသားလိုက်သည်။ ယင်းသည်ကား ဗိုင်းရှန်၏ ပဌမဆုံး နာမည်ကျော် ကဗျာကြီးဖြစ်သည်။

ဗြိတိသျှ ကဗျာစာဆိုကျော် ဂျော့ဗိုင်းရှန်

ဤမျှ ပြန်လှန်ရေးသားရုံဖြင့် မကြေနပ်နိုင်အောင် ဒေါသထွက်နေသေးသော ဗိုင်းရှန်သည် ဥရောပတိုက် မြေထဲပင်လယ်ဖက်သို့ မိတ်ဆွေတယောက်နှင့်အတူ ခရီးထွက်ခဲ့သည်။ ၁၈၁၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၄ ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ဗိုင်းရှန်ပြန်လာ၍ မိခင်ရှိရာ နယူးစတင် အက်ဗေးသို့မရောက်မီ မိခင်ကွယ်လွန်သည်။ ၁၈၁၂ ခုနှစ်တွင် “ချိုင်း ဟဲရီး ပီးလဂရင်းမိတ်” အမည်ရှိ ကဗျာအုပ်တွဲ ၂ တွဲကို ထုတ်ဝေလိုက်ရာ အလွန်ပင် လူကြိုက်များလေသည်။ နောက် ၂ နှစ်အတွင်း ‘သ ဂီယားအား’ ‘အမိုင်းဒေါ့ သတို့သမီး’ ‘သ ကော့ဆဲ’ စသော အရှေ့တိုင်းပုံပြင် ကဗျာများကို ထုတ်ဝေသည်။ ချိုင်းဟဲရီးစာအုပ်ထက်ပင် လူကြိုက်များလေသည်။ သ ကော့ဆဲ ကဗျာစာအုပ်ကို ထုတ်ဝေသည့်နေ့၌ပင် အုပ်ရေ ၁၀,၀၀၀ ရောင်းရသောဟူ၏။

ရင်းနှီးဘူးရာမှ သမီးကလေးတဦးပင် ရရှိခဲ့ဖူးလေသည်။ ဗိုင်းရှန်သည် ယင်းသို့ ခရီးလှည့်လည်ယင်း ချိုင်းဟဲရီး တတိယနှင့် စတုတ္ထအုပ်၊ “ရီလွန်အကျဉ်းသမား”၊ “အိပ်မက်”၊ “မန်းဖရက်” စသော စာအုပ်များကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ၁၈၁၇ ခုနှစ်နှင့် ၁၈၂၂ ခုနှစ်အတွင်း ဗိုင်းရှန်သည် သူ၏ အကောင်းဆုံးလက်ရာဖြစ်သော “ဒွန်ဂျွန်း” စာအုပ် ၅ တွဲနှင့် ပြဇာတ်များကို ရေးသားခဲ့လေသည်။

၁၈၁၅ ခုနှစ်တွင် ဗိုင်းရှန်သည် ဆာ ရပ် မီးလဗန်၏သမီး အန္နာ အစ္စတဲလာ မီးလဗန်နှင့် လက်ထပ်သည်။ သို့ရာတွင် နောက်နှစ်တွင် အိမ်ထောင်ရေးအဆင်မပြေမှုကြောင့် ကွဲကြသည်။ ဗိုင်းရှန်၏ အိမ်ထောင်သည်ဘဝ မကောင်းသတင်းများသည် အတော်ပျံ့နှံ့ခဲ့၍ လူအပေါင်းက သူ့အား ရွံ့မုန်းခြင်းဖြစ်ကာ ရှောင်ကြဉ်ကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ဗိုင်းရှန်သည် သူ့အားဆေးဖော်ကြောဖက်မပြုသည့် အင်္ဂလိပ်တို့ နေထိုင်ရာ အင်္ဂလန်ပြည်ကိုစိတ်နာ၍ တသက်ပြန်မလာဟူသော သန္နိဋ္ဌာန်ဖြင့် ၁၈၁၆ ခုနှစ်တွင် ထွက်ခွာလာခဲ့ပြီး နောက်၊ ပြင်သစ်၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ ဣတလီစသော နိုင်ငံများသို့ လှည့်လည်သွားရောက်ခဲ့လေသည်။ ဣတလီနိုင်ငံ၌ နေထိုင်စဉ် စာဆိုကြီးဂျယ်လီနှင့် သိကျွမ်းခဲ့သည်။ ဂျယ်လီနှင့်မသိကျွမ်းမီကပင် ဂျယ်လီ၏ခယ်မ ကလဲဒေါ်ဒွင်နှင့် တိတ်တဆိတ်

၁၈၂၃ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်မှုကို လိုလားသော ဗိုင်းရှန်သည် ဂရိပြည်လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲတွင် ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ဆင်နွှဲခဲ့သည်။ ၁၈၂၄ ခုနှစ်တွင် ဂရိနိုင်ငံ မစ်ဆိုလွန်ဂီမြို့သို့ရောက်သောအခါ ဗိုင်းရှန်အား လူထုက သောင်းသောင်း ဖျူဖြူကြိုဆိုကြသည်။ ဗိုင်းရှန်သည် မိုးထဲလေထဲတွင် မြင်းစီး၍ မြို့လှည့်ခဲ့ရာမှ အအေးမိကာ ဖျားခဲ့ရာ ၁၀ ရက်ခန့်အကြာ ၁၈၂၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ထိုမြို့၌ပင် ကွယ်လွန်သည်။ ဗိုင်းရှန်သည် ဂရိလွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲအတွက် ဒေါ်လာ ၅၀,၀၀၀ကို ရန်ပုံငွေအဖြစ်လည်း လှူဒါန်းခဲ့လေသည်။

ဗိုင်းရှန်ကား အချို့အချို့ စာဆိုများကဲ့သို့ ကွယ်လွန်ပြီးနောက်မှသာ ကျော်ကြားသူမဟုတ်။ အသက်ရှင်နေစဉ်ပင် ထင်ရှားခဲ့သူဖြစ်သည်။ အချို့အချို့ စာဆိုများကဲ့သို့လည်း အသက်ရှင်စဉ်သာကျော်ကြား၍ ကွယ်လွန်ပြီးနောက် နာမည်မှီးမှိန်သွားသူလည်းမဟုတ်ဘဲ။ ယခုခေတ်တိုင် ကျော်ကြားနေသော စာဆိုကြီးဖြစ်သည်။ ဗိုင်းရှန်သည် ထုံးတမ်းစဉ်

လာကိုပင်၍ သူ့စိတ်ကြိုက်ရေးသူဖြစ်သည်။ စိတ်ကူးဉာဏ် ကောင်းသလောက် အရေးအသား ကောင်းသူလည်းဖြစ် သည်။ စက်ဆုပ်ဖွယ် အကြောင်းရပ်ကိုလည်း နှလုံးနာစရာ ကောင်းအောင် ရေးစွမ်းနိုင်သူဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အချို့ ဝေဖန်သူတို့က ဗိုင်းရှန်သည် “နတ်ကလောင်အအပ်ခံရသည့် အရူး”ဟု ဆိုကြသည်။

ဗိုင်းရှန်သည် တော်သလောက်လည်း မာနကြီးသည်။ သူ့အား ခြီးကျူးသည်ကို အလွန်အမင်း လိုလားသလောက် လိုသေးသည်ဟု ဝေဖန်သူအား ဒေါသထွက်တတ်သူဖြစ် သည်။ သို့ရာတွင် စိတ်ရင်းကောင်းလေသည်။

ဗိုင်းဩလိုရှိ ။ ။ ဇီဝဗေဒ-ရှု။

သက်ရှိတို့၏ ဓာတ်သဘောကို လေ့လာသည့် သိပ္ပံပညာ

ပဌမကမ္ဘာစစ်အတွင်းကမှ တိုးတက်လာသော သိပ္ပံပညာဖြစ်သည်။ သက်ရှိတို့၏ ဖြစ်ပျက်ဖောက်ပြန်မှုသဘောတို့ကို ဗိုင်းအို ကင်မစ္စတြီပညာဖြင့်လေ့လာ၍ ယင်းတို့ကို ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ တားဆီးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရာ၊ အောင်မြင်မှုများလည်း ရှိခဲ့ သည်။ ယင်းတို့ဖြင့် ဆရာဝန်များသည် အနာရောဂါတားဆီးကာကွယ်ရေးများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့၍၊ လူနှင့်သတ္တဝါတို့ ကျန်းမာတောင့်တင်းရေးအတွက် မည်သို့မည်ပုံ နေထိုင်စားသောက်ရန် လိုအပ်ကြောင်းကိုလည်း သိရှိလာခဲ့ကြသည်။

ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီ ။ ။ တိရစ္ဆာန် ပိုးမွှား သစ်ပင် စသော သက်ရှိတို့တွင်ပါရှိနေသည့် ဓာတ်များနှင့် ယင်းဓာတ်သဘော တရားတို့၏ သက်ဝင်ပုံ၊ ဖောက်ပြန်ပုံအကြောင်းများကို လေ့လာသောသိပ္ပံပညာကို ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီဟုခေါ်သည်။ ယင်းသည် ဗိုင်းအိုနှင့်ကင်မစ္စတြီဟူသောစကား ၂ လုံးပေါင်း စပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဗိုင်းအိုသည် အသက် သို့မဟုတ် ပါဏ ဟုအဓိပ္ပါယ်ရ၍၊ ကင်မစ္စတြီသည် ဓာတုဗေဒဖြစ်သဖြင့် အ ချို့က ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီကို ပါဏဓာတုဗေဒဟုလည်းခေါ်ကြ သည်။ ခန္ဓာကိုယ်၏ ဖြစ်ပျက်ပုံဓာတ်သဘောတရားကို လေ့ လာမှုလည်း အကျုံးဝင်နေသဖြင့် အချို့က ဖီဇီဩလောဂျစ် ကယ်ကင်မစ္စတြီဟု ခေါ်ကြသေးသည်။

ကြောင့် လူအများလက်ခံလာသော ပညာရပ်တခုအဖြစ် တိုးတက်လာခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ပဌမကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းကစ၍ ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီ ပညာ ရပ်သည် များစွာတိုးတက်လာခဲ့သည်။ ယင်းသို့ တိုးတက်စဉ် အချိန်က အရေးကြီးသော အခြေခံဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာ အပိုင်းကို လူတိုင်းအရေးမထားလှကြဘဲ လက်တွေ့ချက်ခြင်း အသုံးကျသော ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီ ပညာပိုင်းလောက်ကိုသာ လူအများအားပေးခဲ့ ကြသည်။ အာဟာရဓာတ်များအ ကြောင်း၊ အင်ဇိုင်းခေါ် သက်ရှိနှင့်ဆိုင်သော ဓာတ်ကူအ ကြောင်းတို့ကို ပဌမကမ္ဘာစစ်အတွင်းက လေ့လာတွေ့ရှိ သည်။ ယခုမူ လူတို့၏ အသိဉာဏ်တိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ အခြေခံ ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာပိုင်းကို အားပေးလာကြပြီး လျှင် ယင်းပညာကို လူနှင့် တိရစ္ဆာန်ဆေးကုဌာန၊ အာဟာ ရဌာန၊ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးဌာန စသည်တို့တွင် များစွာ အသုံးပြုနေကြလေသည်။

ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီကို အကြမ်းအားဖြင့် ၂ ပိုင်းခွဲနိုင်သည်။ ပဌမပိုင်းမှာ လူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပိုးမွှားနှင့်သစ်ပင်များ၌ပါရှိ နေသောဓာတ်များနှင့်သက်ဆိုင်၍၊ ဩဂဲနစ်ဓာတုဗေဒပညာ ရပ်၏ သီးသန့်ဘာသာခွဲတရပ်ဖြစ်သည်။ ဒုတိယပိုင်းမှာ လူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပိုးမွှားနှင့် သစ်ပင်များ၌ပါရှိသောဓာတ်များ၏ သက်ဝင်ပုံ၊ ဖောက်ပြန်ပုံသဘောတရားနှင့် ယင်းဓာတ်အချင်း ချင်းတွေ့ရှိသောအခါ ဖြစ်လာသည့်ပြောင်းလဲမှု သဘော တရားများဖြစ်သည့် မက်တာဗောလစ်ဇင်ခေါ် ဇီဝရုပ်အဖြစ် အပျက်ကို လေ့လာသော ဘာသာခွဲဖြစ်သည်။

ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီကို အခြား သိပ္ပံပညာရပ်များ ကဲ့သို့ပင် ကဏ္ဍများခွဲထားလေသည်။ တိရစ္ဆာန်များနှင့် သက်ဆိုင် သော ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီ၊ ပိုးမွှားများနှင့်သက်ဆိုင်သော ဗိုင်း အိုကင်မစ္စတြီ၊ သစ်ပင်နှင့်ဆိုင်သော ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီစသည် ဖြင့်ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကိုပင် တဖန် အသေးစိတ် ခွဲခြားလေ့ လာကြသေးသည်။

ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာသည် ၁၉ ရာစုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ပေါ်ပေါက်စက ထိုခေတ် လူတို့ အယူသည်းမှုစသော အခက်အခဲအမျိုးမျိုးနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရ သည်။ ယင်းအခက်အခဲများကို ခဲယဉ်းစွာ တွန်းလှန်နိုင်ပြီးမှ ယခုကဲ့သို့ လူအများလက်ခံလာသော ပညာတစ်ရပ်ဖြစ်လာခဲ့ ရသည်။ ၂၀ ရာစုနှစ်အစလောက်တွင် ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာ ရှင်ကြီး ဆာ ဖရက်ဒရစ် ဂိုလ်နီးဟော့ပကင်း၏ ကြိုးစားမှု

လေ့လာမှတ်သား၍ လွယ်ကူစေရန်အတွက်သာ ဤကဲ့သို့ ကဏ္ဍအလိုက်ခွဲထားသော်လည်း၊ ယင်းတို့အားလုံးသည် တ ကဏ္ဍနှင့်တကဏ္ဍ ဆက်သွယ်လျက်ရှိကြလေသည်။ တိရစ္ဆာန် နှင့်ဆိုင်သော ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာရပ်တွင် အကျုံးဝင် သည့် တိရစ္ဆာန်တို့၏ ကြွက်သားဆဲနှင့် ပိုးမွှားနှင့်ဆိုင်သော ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာရပ်တွင် အကျုံးဝင်သည့် တဆေး၏

ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီ

ဆဲတို့ကို လေ့လာရာမှ အသက်နှင့်ခန္ဓာကိုယ် တည်မြဲသမျှ လှုပ်ရှားသွားလာမှုအတွက် လိုအပ်သောစွမ်းအင်ကို ပေး ရှင်သည့် ကာဗိုဟိုက်ဒရိတ်ဓာတ်ကို တွေ့ရှိခဲ့ကြခြင်းကို ထောက်၍ တကဏ္ဍနှင့်တကဏ္ဍ အဆက်အသွယ်ရှိ ကြောင်း သိသာသည်။

ဤကဲ့သို့လေ့လာခြင်းဖြင့် လူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပိုးမွှား၊ သစ်ပင် စသည်တို့သည် ပုံသဏ္ဍာန်ကွဲပြားသော်လည်း ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာရပ်အားဖြင့် တူညီချက်များရှိသည်ဆိုသော အချက်ကို တွေ့ရှိရလေသည်။ ထိုကြောင့် အသက်သည် ဗိုင်းအိုကင် မစ္စတြီပညာရပ်ပေါ်တွင် ဦးစွာအခြေပြုသည်ဟု ယူဆစရာ ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။

ယခုလက်ရှိ ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာရပ်သည် ဇီဝဗေဒနှင့် ရောဂါဗေဒပညာရပ်များမှ တိုးတက်လာခြင်းဖြစ်ပေသည်။ (ဇီဝဗေဒ။ ရောဂါဗေဒ-လည်းရှု။) အချို့ရောဂါများ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အခါ အပင်ပန်းမခံရဘဲ ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီ ပညာဖြင့် အလွယ်တကူ သိရှိနိုင်လေသည်။ ကျောက်ကပ် ရောင်ရောဂါ၊ ဆီးချိုရောဂါတို့ဖြစ်သည့်အခါ ဗိုင်းအိုကင် မစ္စတြီနည်းဖြင့် စစ်ဆေးက အလွယ်တကူတွေ့ရှိနိုင်သည်။

သက်ရှိတို့၏ လှုပ်ရှားမှုမှန်သမျှသည် စွမ်းအင်ကိုသုံးကြရ သည်။ သက်ရှိတို့၏ ကြီးထွားမှု၊ လှုပ်ရှားသွားလာမှု စသည် တို့အတွက် စွမ်းအင်ကို အထူးလိုအပ်လှသည်။ အကြမ်းအား ဖြင့် သက်ရှိတို့ကို ၂၅ခွဲနိုင်သည်။ ပြင်ပ သက်ကင်းလောက၊ သို့မဟုတ် နီဇီဝများမှစွမ်းအင်ကို ဆွဲယူအသုံးပြုကြသည့် အစိမ်းရောင်ရှိသော သစ်ပင်များအပါအဝင်ဖြစ်သည့် အော် တိုထရိုဖီဇေါအစုနှင့် စားသုံးသောအစားအစာမှသာ စွမ်း အင်ကိုရယူနိုင်သော လူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ မှို၊ မိုက္ကရိုပိုး စသည် တို့ပါဝင်သည့် ဟိတာရိုထရိုဖီဇေါအစုတို့ဖြစ်သည်။

သက်ရှိလောက (သဇီဝလောက)တွင် ဖြစ်ပျက်ဖောက် ပြန်သောအပြောင်းအလဲများကို သက်ကင်းလောက(နီဇီဝ လောက)၌လည်း တွေ့ရှိရပေသည်။ သို့သော် ပြောင်းလဲမှု နှုန်းသည်အလွန်နေးသည်။ သက်ရှိလောကတွင် ပြောင်းလဲ မှုမြန်ဆန်ခြင်းမှာ အင်ဇိုင်းဓာတ်ကြောင့်ဖြစ်သည်။ အင် ဇိုင်းဓာတ်မရှိလျှင် သက်ရှိတို့၏ပြောင်းလဲမှုများသည် အ လွန်နေးကွေး၍ အသက်သည် ကြာရှည်စွာတည်နိုင်တော့ မည်မဟုတ်ချေ။ အစာခြေရာ၌ပါဝင်သော အစာအိမ်ရည်၊ သရက်ရွက်ရည် စသည်တို့သည် လူနှင့်တိရစ္ဆာန်တို့တွင် အ ရေးကြီးသော အင်ဇိုင်းများဖြစ်သည်။

အင်ဇိုင်းဓာတ်များကို ဟန်းဇဗူးခနာနှင့် အက်ဒွပ်ဗူးခနာဆို သူညီအစ်ကိုနှစ်ယောက်တို့က ၁၈၉၇ ခုနှစ်တွင် စတင်တွေ့ရှိ ကြသည်။ တဆေးကို ညှစ်ထုတ်ရာမှရသောအရည်သည် တ ဆေးကဲ့သို့ပင် သကြားဓာတ်ကို အရက်အဖြစ်သို့ပြောင်းလဲ ပေးနိုင်သည်ကိုတွေ့ရှိခဲ့ရာမှ တဆေးသည် သတ္တဝါများတွင်

တွေ့ရှိရသောဆဲတစ်မျိုးဖြစ်သဖြင့်ဆဲအတွင်းမှ အင်ဇိုင်းခေါ် ဓာတ်ကူတမျိုးကို ထုတ်ယူနိုင်ကြောင်းသိလာသည်။ ယင်း အင်ဇိုင်းဓာတ်သည် အစစ်ဖြင့် စစ်လိုက်လျှင် ယင်း၌ပါဝင် သော တွဲဖက်အင်ဇိုင်းခေါ် သေးငယ်သည့် မော်လီကျူး က လေးများ ထွက်ကုန်သောကြောင့် ယင်း၌ပါရှိသော ပြုပြင် ပြောင်းလဲနိုင်သည့် အရည်အချင်းများကုန်သွားတတ်သည်။

ဆဲများသည် ဤကဲ့သို့ အင်ဇိုင်း၊ တွဲဖက်အင်ဇိုင်းများနှင့် အားဖြစ်ပေါ်ရာ ဓာတ်များစသည်တို့ကို စည်းကမ်းကျနစွာ စုရုံး၍ဖြစ်ပေါ်လာသောသက်ရှိပစ္စည်းပင်ဖြစ်သည်။ လူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ အပင်တို့ကို ဖွဲ့စည်းထားသောဆဲများတွင် ဓာတု ခြိမ်ပေါင်း ထောင်ပေါင်းများစွာပါဝင်သည်။ ဓာတုဗေဒ ပညာရှင်များသည် ယင်းဓာတုခြိမ်ပေါင်းများကို ဓာတ်ခွဲခန်း ၌ဖန်တီးယူနိုင်၍ အချို့ကိုမူ တည်ဆောက်ထားပုံကို တတ် အပ်သေချာစွာမသိသဖြင့် ဖန်တီးယူရန်မလွယ်ကူချေ။ လူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ အပင်တို့၌ပါရှိသောအရေးပါသည့် ဓာတုခြိမ် ပေါင်းများမှာ ကာဗိုဟိုက်ဒရိတ်၊ အဆီ၊ ပရိုတင်းတို့ ဖြစ် သည်။ သက်ရှိ တစ်မျိုးများထဲတွင် အထက်ပါ ခြိမ်ပေါင်း များ သာမက အခြား ဓာတ်ပစ္စည်း၊ သတ္တုဓာတ်များလည်း ပါဝင်သေးသည်။ ယင်းတို့ကို ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီ ပညာဖြင့် လေ့လာကြသည်။

လူ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် အပင်တိုင်းသည် အသက်ရှင်နေနိုင် ရန်အာဟာရကိုမှီခိုနေကြရသည်။ အများအားဖြင့် လိုအပ် သောအာဟာရကို အချင်းချင်း အလဲအလှယ်ပြု၍ မှီတင်း နေထိုင်ကြလေသည်။ နေ့အခါတွင် လူတိရစ္ဆာန်တို့ အ သက်ရှူထုတ်လိုက်သော ကာဗွန်ဒိုင် အောက်ဆိုက်ဓာတ်ကို အပင်များက မှီခိုနေရ၍ အပင်တို့ရှူထုတ်သော အောက် ဆီဂျင်ကို လူနှင့်တိရစ္ဆာန်တို့ရှူသွင်းကြရသည်ကို ထောက် ၍ သက်ရှိလောက၌ အချင်းချင်း လဲလှယ်ပြု၍ မှီတင်း နေထိုင်ကြပုံကိုသိမြင်နိုင်လေသည်။

သက်ရှိအများစုသည် ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု၊ ဖောက်ပြန်မှုကိုခံ စားသွားရသည်ချည်းဖြစ်သည်။ ယင်းသို့သော အဖြစ်အ ပျက်များကို ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာဖြင့် လေ့လာကြသည်။

အပင်လောကကို လေ့လာလျှင်လည်း အပင်များသည် မိမိတို့၏စွမ်းအင်ကို မိမိတို့ဖာသာ ဖန်တီးနိုင်ကြောင်းတွေ့ရ သည်။ ယင်းသို့ ဖန်တီးယူပုံကို အတုခိုး၍ ဓာတုဗေဒပညာ ရှင်များက တီထွင်မှုပြုကြသေးသည်။ အပင်လောက၌ စွမ်း အင်ဖန်တီးယူမှုကို ဖိုတိုဆင်းသစ်စင်ခေါ် အလင်းဖြင့်ဖွဲ့စည်း ခြင်းဟုခေါ်သည်။ ဖိုတိုဆင်းသစ်စင်သည် အစိမ်းရောင် အ ပင်တို့တွင်ရှိသော ကလိုရိုဖီဇေါ အစိမ်းရောင်ဓာတ်ပစ္စည်း ပေါ်၌အမှီပြုနေသည်။ ကလိုရိုဖီဇေါအစိမ်းရောင်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထား သောအာဟာရအပေါ်၌ သက်ရှိတို့အမှီပြုနေရသဖြင့် ယခု ခေတ် ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီ ပညာရှင်တို့သည် ကလိုရိုဖီဇောတ်

၏ သဘောနှင့် ယင်း၏ အစွမ်းကို စိတ်ဝင်စားစွာလေ့လာကြသည်။ ကာလီဖိုးနီးယားတက္ကသိုလ်မှ ဒန်းနယံ အိုင်အာနွန်ခေါင်းဆောင်သော သိပ္ပံပညာရှင်တစ်စုသည် သက်ရှိဆဲပြင်ပ၌ ဖိုတိုဆင်းသစ်အောင်မြင်စွာပြုလုပ်ရနိုင်ကြောင်းကို ၁၉၅၅ ခုနှစ်က ပြသခဲ့ကြသည်။ အာနွန်သည် ဟင်းနုနွယ်ရွက်မှ ကလိုရိုဖီးဓာတ်ပါသော ကလိုရိုပလတ်ဝါကို ထုတ်၍ ဖိုတိုဆင်းသစ် သက်သက်ပြုပြင်ယူ၍ပြသည်။ ထို့ကြောင့် တမင်လုပ်ယူသော ဖိုတိုဆင်းသစ်ပြု၍ အာဟာရတို့ကို တနေ့နေ့တွင် ဖန်တီးယူနိုင်လိမ့်မည်ဟု သိပ္ပံပညာရှင်တို့က ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။

ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာဖြင့် အထူးသဖြင့် လူတို့ကျန်းမာသန်စွမ်းရန်လိုအပ်သည့် အစားအစာများကို စူးစမ်းလေ့လာလျက် ရှိကြသည်။ လူတို့သည် လိုအပ်သော ပရိုတင်း၊ ကာဗိုဟိုက်ဒရိတ်၊ လိုက်ပွိုက် ခေါ် ဆီတု၊ ဗီတာမင်၊ သတ္တုဓာတ်၊ ရေစသောဓာတ်များမမှီဝဲရပါက ကျန်းမာရေးချို့တဲ့လျှင်လည်း ချို့တဲ့တတ်၍ အသက်ဆုံးရှုံးသည်အထိ ဖြစ်လျှင်လည်းဖြစ်တတ်ကြောင်းကို သိလာကြသည်။ ထိုပြင် လူတို့အား ဒုက္ခပေးနေသော ဗက်တီးရီးယားများကို လူ့ခန္ဓာကိုယ်အား အန္တရာယ်မဖြစ်စေဘဲ တိုက်ဖျက်ရန် ဓာတ်ပစ္စည်းများကို ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာဖြင့် ဖန်တီးယူနိုင်ကြသဖြင့် ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီသည် ဆေးလောကတွင် အကျိုးပြုသော ပညာရပ်ဖြစ်လာသည်။ လူတို့အတွက်သာမဟုတ်၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် အပင်များအတွက်ပါ မည်သည့် အစားအစာ၊ ဓာတ်စသည်တို့လိုသည်ကို ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာဖြင့်စူးစမ်း

သိရှိနိုင်သဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေး လောကကို အထူးပင် အထောက်အပံ့ပြုသော ပညာရပ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဗိုင်းအိုကင်မစ္စတြီပညာသည် သက်ရှိတို့၏ တည်ဆောက်ထားပုံနှင့် သက်ရှိတို့တွင် ပေါ်ပေါက်နေသော ဓာတ်ဖြစ်စဉ်များကို လေ့လာသော ပညာရပ်ဖြစ်ရုံမက သဘာဝအလျောက် ဖြစ်ပေါ်လာသောဓာတ်များကို အတုခိုးကာ ကျရောက်မည့်ရောဂါတို့မှ ကာကွယ်နိုင်ခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်ရောဂါကိုကုသနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် ဆေးပညာတွင် အထူးအသုံးဝင်သော အကျိုးပြုပညာရပ်ဖြစ်ပေသည်။

ဒေါက်တာဦးမြင့်သိန်း

ဗိုင်းတိုင်ငှက် ။ ။ ဥဗိုင်း-ရှူ

ဗိုင်းမားမြို့ ။ ။ ဗိုင်းမားမြို့သည် ဂျာမနီနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း သူရင်းဂျီးယားနယ်၏မြို့တော်ဖြစ်သည်။ အမ်းမြစ်ကမ်းဘေး အက်တာစပတ်တောင်ခြေရင်း၌ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် အထက်ပေ ၇၅၀ အမြင့်တွင်တည်ရှိ၍ အာဖတ်မြို့ အရှေ့ဖက် ၁၃ မိုင်အကွာတွင်ရှိသည်။ ဘာလင်-ဖရင့်ဖတ်မီးရထားလမ်းဆုံးမြို့ ဖြစ်ရုံမက လေဆိပ်ရှိသောမြို့လည်းဖြစ်သည်။

ဗိုင်းမားမြို့သည် အနုပညာဗဟိုဌာနကြီးအဖြစ် ကျော်ကြားသည်။ ကမ္ဘာတွင်ထင်ရှားကျော်ကြားသော ဂျာမန်အနုပညာရှင်ကြီးများဖြစ်သည့် ဂါတာ၊ ရီးလားဗီလန်၊ ဟာဒါ၊ ဟမ်မယ် စသူတို့နေထိုင်ခဲ့ရာမြို့ဖြစ်၍ ယင်းတို့နှင့်စပ်

ဂျာမနီနိုင်ငံ ဗိုင်းမားမြို့၏ သာယာကြည်နူးဖွယ်ကောင်းသည့် ရှုခင်းတစ်ခုတည်း

လျဉ်းကွေး အဆောက်အအုံများကို ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းကာ ပြတိုက်သဖွယ် ပြသထားသည်။ ထိုကြောင့် ဗိုင်းမားမြို့အား စာဆိုမြို့ဟု အချို့ကခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။ ဗိုင်းမားမြို့၏ အခြားထင်ရှားသော အဆောက်အအုံများမှာ နယ်စားကြီးများ စံရာနန်းတော်၊ ယခု အစိုးရဌာနများထားရှိရာ ရဲတိုက်နီနှင့် ရဲတိုက်ဝါ၊ မြေပုံ အမြောက်အမြားနှင့် စာအုပ် စာတမ်းပေါင်း ၃၀၀,၀၀၀ ကျော် သိမ်းဆည်းထားရှိရာ စာကြည့်ပိဋကတ်တိုက်ကြီး၊ ပြတိုက်၊ လူးကတ် ကရာနက်၏ လက်ရာ ဘုရားပလ္လင်ရှိရာ ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၊ ၁၉၁၉ ခုနှစ်က ဂျာမန်သမတနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ စုဝေးရေးဆွဲရာနှင့် ဗာဆေးစာချုပ် အတည်ပြုရာ အမျိုးသားဇာတ်ရုံ စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် အနုပညာရှင်ကြီးများအား ဂုဏ်ပြုသည့်အနေဖြင့် စိုက်ထူထားသော ယင်းတို့၏ကြေးရုပ်တု၊ ကျောက်တိုင်အများအပြားကိုလည်း တွေ့ရှိနိုင်လေသည်။ ။

ဗိုင်းမားမြို့၏ ထင်ရှားသောလုပ်ငန်းများမှာ ဖိနပ်၊ အထည်အလိပ်နှင့် ယာဉ်ဆောက်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဗိုင်းမားမြို့သည် ရှေးဟောင်းအဆောက်အအုံနှင့် အနုပညာများကို လေ့လာလိုက်စားသူ ခရီးသည်များ၏ အာရုံစိုက်ရာမြို့အဖြစ် ပိုမိုထင်ရှားသည်။

ဗိုင်းမားမြို့ကို ခရစ် ၉၇၅ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်၍ ၁၂၅၃ ခုနှစ်တွင် မြို့ကြီးအဆင့်သို့ရောက်ရှိလာသည်။ ၁၅၇၂ ခုနှစ်မှစ၍ ဆက်ဆံဗိုင်းမားနယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်လာသည်။ ဆက်ဆံဗိုင်းမား နယ်စားများအနက် အထင်ရှားဆုံး ဖြစ်သော ချားဩဂတ်စတပ်သည် စာပေအနုပညာရှင်ကြီးများအား အလွန်အားပေးမြှောက်စားသဖြင့် ဗိုင်းမားမြို့တွင် စာပေအနုပညာများ ထွန်းကားခဲ့သည်။ ၁၉၁၈ ခုနှစ်မှစ၍ ဗိုင်းမားမြို့သည် သူရင်းဂျိုးယားနယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့ရာ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အပြီး ဂျာမန်တို့လက်နက်ချ၍ ဂျာမနီနိုင်ငံသည် အနောက်ဂျာမနီနိုင်ငံနှင့် အရှေ့ဂျာမနီနိုင်ငံဟူ၍ ကွဲသွားသောအခါ ဗိုင်းမားမြို့သည် အရှေ့ဂျာမနီနိုင်ငံအဝင် မြို့အဖြစ် သို့ရောက်ရှိသွားသည်။

၁၉၃၉ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ဗိုင်းမားမြို့၏ လူဦးရေသည် ၆၅,၉၈၉ ဖြစ်သည်။

ဗစ္စတုလမြစ်။ ။ဥရောပအလယ်ပိုင်းတွင် ထင်ရှားအရေးပါသော ရေကြောင်းခရီးလမ်းကြီးဖြစ်သည့် ဗစ္စတုလမြစ်သည် ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းရှိ ကာပေသီယန်တောင်တန်းတွင်မြစ်ဖျားခံ၍ ပိုလန်နိုင်ငံကို ဖြတ်သန်းကာ ဗောလတစ်ပင်လယ်တွင်းသို့ မြစ်ခွဲပေါင်းများစွာဖြင့် စီးဝင်လေသည်။ အရှေ့ဖက်ဆုံးမြစ်ခွဲဖြစ်သော နိုဂက်မြစ်သည် ဖရစ်ရှက်ဟပ် ပင်လယ်ထုံးတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။

ဒန်းဇစ်မြို့ဖက်သို့ ဖြာထွက်သော အနောက်မြစ်ခွဲ၌ ကူးသန်းသွားလာမှု ပိုမိုများသည်။ မြစ်ခွဲများ ဖြာထွက်ရာ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် စိုပြည်သော သစ်တောများဖြင့် သာသာယာယာရှိနေသော ကျွန်းများကို တွေ့နိုင်ပေသည်။ မြစ်ခွဲများသည် မကြာခဏ ရေစီးကြောင်း ပြောင်းလဲတတ်သဖြင့် သင်္ဘောများ သွားလာရေးတွင် အနှောင့်အယှက် မဖြစ်စေရန်နှင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် ရေမကြီးစေရန် အစဉ်မပြတ် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းပေးရလေသည်။

ဗစ္စတုလမြစ်သည် မိုင်ပေါင်း ၅၅၀ ရှည်၍ ကရားကုမြို့အထိ လှေသင်္ဘောများသွားလာနိုင်သည်။ ဝါဆောမြို့ အနီး၌ကား အသွားအလာနည်းပါးသည်။ ယင်းမြစ်သည် တနှစ်တွင် ၃ လခန့် ရေခဲနေတတ်သော်လည်း ပိုလန်နိုင်ငံ၏ အရေးပါသော ပို့ဆောင်ရေးလမ်းကြောင်းကြီးဖြစ်သည်။ ယင်း၏ထင်ရှားသော မြစ်လက်တက်တို့မှာ ဆန်းမြစ်၊ ဗုမြစ်နှင့် ဝီလီကာမြစ်များဖြစ်ကြ၏။ ပို့ဆောင်ရေးအတွက် ကောင်းမွန်သော အုံဒါ၊ နီးပါး၊ နီးမန်းမြစ်များနှင့် ဗစ္စတုလမြစ်သည် တူးမြောင်းများဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသဖြင့် ဥရောပနိုင်ငံအသီးသီးတို့လည်း ရောက်ပေါက် ဆက်ဆံလွယ်သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းမြစ်သည် ဒေသအမျိုးမျိုးတို့ကို ဖြတ်သန်းစီးဆင်းရသည့်အလျောက် ဂျုံ၊ ပြောင်း စသော ကောက်သီးကောက်နှံများ၊ ကျွဲ၊ နွား၊ ဝက်၊ မြင်း စသော တိရစ္ဆာန်များ၊ ကျောက်မီးသွေး၊ သံ၊ သွပ်၊ ဆား စသော တွင်းထွက်ပစ္စည်းများ၊ သစ်များ၊ စက်မှုလက်မှုပစ္စည်းများ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး တင်ပို့ဖောက်ကားရာခရီးလမ်းကြီးဟု ဆိုရပေမည်။

၁၉၁၉ ခုနှစ်၌ ဗာဆိုင်းစာချုပ်အရ ဗစ္စတုလမြစ်ဝပေါ်ရှိ ဒန်းဇစ်မြို့သည် လွတ်လပ်သော မြို့ဖြစ်လာပြီးလျှင် မြစ်တလျှောက်တွင် ကော်ရီဒါခေါ် မြေလက်ကြားနယ်ပေါ်ပေါက်လာသည့်အတွက် ပိုလန်နိုင်ငံသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မတိုင်မီက ဗောလတစ်ပင်လယ်သို့ ထွက်ပေါက်ရရှိသွားခဲ့လေသည်။

ဗစ်ဇေတ်,အော့တိုဖွန် (ခရစ်၁၈၁၅ ၁၈၉၈) ။ ။ ဣမန်နိုင်ငံတော်ဟူ၍ မယ်မယ်ရရဖြစ်ပေါ်လာစေရန်နှင့် ယင်းနိုင်ငံကို ပဌမတန်း နိုင်ငံကြီးအဖြစ်သို့ရောက်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သော အော့တိုဖွန်ဗစ်ဇေတ်သည် ပရပ်ရှင်းလူမျိုး ထိပ်တန်းနိုင်ငံပြု သုခမိန်ဖြစ်သည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ နန်းရင်းဝန်အဖြစ် အနှစ် ၂၀ ထမ်းဆောင်သွားသူလည်းဖြစ်သည်။ ဗစ်ဇေတ်ကို ၁၈၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁ ရက်နေ့တွင် ရွန်ဟောင်ဇင်မြို့ကလေး၌ မွေးဖွားသည်။ သူ၏အမည်အပြည့်အစုံမှာ အော့တိုအက်ဒွပ် လီအိုပို ဖွန်ဗစ်ဇေတ် ရွန်ဟောင်ဇင်ဖြစ်သည်။ ဗစ်ဇေတ်၏ မိဖုရားမှာ ဆင်းရဲသော်လည်း ထင်ရှားသည့် မျူးမတ်မျိုးနွယ်များဖြစ်သည်။

ဗတ်ဇမတ်,အော့တိုဖွန်

ဂျာမနီနိုင်ငံကို စည်းလုံးပေးခဲ့သော နန်းရင်းဝန်ကြီး ဖွန် ဗတ်ဇမတ် (ယာ)ကို တတိယ နပိုလီယန်ဘုရင်နှင့်အတူ တွေ့ရစဉ်

ဗတ်ဇမတ်သည် ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသော ဗရင်ဒင်ဗတ် များမတ်မျိုးနွယ်မှ ဆင်းသက်သူပီပီ ကျော်တင်းကျော်တက္ကသိုလ် ဌာနစဉ် ကျောင်းသားများတဦးချင်း ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ပွဲပေါင်း ၂၈ ပွဲကို အနိုင်စွဲခဲ့သူဖြစ်သည်။ တက္ကသိုလ်တွင် ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံရေးပညာရပ်များကို လေ့လာပြီးနောက် ၁၈၃၅ ခုနှစ် တွင် ဝတ်လုံဖြစ်လာသည်။ ထိုနောက် စစ်တပ်တွင် ခေတ္တ အမှုထမ်းပြီးလျှင် မကြာမီ ဇာတိမြို့သို့ပြန်၍ မြို့ရွာအရေး ဆောင်ရွက်ယင်း ယာယီလွှတ်တော်တွင် တနစ်ခန့် ဝင်ရောက် ထမ်းဆောင်သည်။ ၁၈၄၇ ခုနှစ်တွင် ပရပ်ရှားဒိုင်းယက် လွှတ်တော်အမတ်အဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရသည်။ ၁၈၄၈ ခုနှစ်တွင် ဥရောပတိုက်၌ မငြိမ်မသက်ဖြစ်စဉ် ပရပ် ရှားဘုရင် စတုတ္ထဖရက်ဒရစ် ဝီလျံသည် လူထုအား အုပ်ချုပ် မှု အခြေခံဥပဒေဖြင့် အုပ်ချုပ်ရန် အလျှော့ပေးလိုက်သည် ကို ဗတ်ဇမတ်က မနှစ်သက်ချေ။ ဘုရင်တွင် တန်ခိုးအာဏာ ပိုမိုရှိသင့်သည်ဟု အရေးဆိုရာမှ ဗတ်ဇမတ်အား လူသိများ လာသည်။ ၁၈၅၁ ခုနှစ်တွင် ဖရင့်ဖတ်မြို့ရှိ ဂျာမန်ဒိုင်းယက် လွှတ်တော်၌ ပရပ်ရှားပြည် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ခန့်ထား ခြင်းခံရသည်။

ဗတ်ဇမတ်သည် ညီညွတ်ရေးကိုလိုလား၍ ထကြွလုံ့လရှိ သူလည်းဖြစ်သည်။ ပရပ်ရှားနိုင်ငံက ခေါင်းဆောင်၍ ဂျာ

မန်နိုင်ငံတော်ကြီး ထူထောင်ရန် အမြဲကြံစည်နေသောသူ ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ထူထောင်နိုင်ရန် ဦးစွာနိုင်ငံငယ်ကလေး များ သွေးစည်းပူးပေါင်းမိဖို့အတွက် ဩစတြီးယားကို “သွေး နှင့် သံဝါဒ” အတိုင်း နှိမ်နင်းရမည်ဟုကြုံးဝါးလေသည်။ ထို ကြောင့် ပရက်ရှားစစ်တပ်များကို အသစ်တဖန် တိုးချဲ့ပြုပြင် စီမံလေရာ ပရပ်ရှားလွှတ်တော်က လိုအပ်သောငွေကို ခွင့်မပြုသဖြင့် ဗတ်ဇမတ်သည် ပဌမ ဝီလျံဘုရင်နှင့် တိုင်ပင် ကာ လွှတ်တော်နှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်ပြု၍ အခွန်ကောက်ခံပြီး လျှင် စစ်တပ်များကို တိုးချဲ့ပြုပြင်သည်။ ၁၈၆၄ ခုနှစ်တွင် မြို့စားကြီးများအုပ်ချုပ်သည့် နယ်ကလေး ၂ နယ်အတွက် ဒိန်းမတ်နိုင်ငံနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအငြင်းပွားရာမှအစ အင်အား တောင့်တင်းပြီးဖြစ်သော ပရပ်ရှားစစ်တပ်များသည် ဩစတြီးယားနိုင်ငံနှင့်ပေါင်းကာ ဒိန်းမတ်နိုင်ငံကို စစ်ချီတိုက် ခိုက်သည်။ ဒိန်းမတ်နိုင်ငံကို အောင်မြင်သောအခါ ယင်း နယ်များကို မသင့်မတင့်ဖြစ်အောင် ဝေခြမ်းရာမှအစ ၁၈၆၆ ခုနှစ်တွင် ဩစတြီးယားနိုင်ငံနှင့်စစ်ဖြစ်ပြန်သည်။ ဩစတြီးယားတို့ စစ်ရှုံးသွားရာ ပရပ်ရှားနိုင်ငံသည် ဗတ်ဇမတ် ရည် ရွယ်သည့်အတိုင်း ဂျာမန်နိုင်ငံများ၏ ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ရောက်လာသည်။ ဗတ်ဇမတ်သည် ဩစတြီးယား၏ အ ပေါင်းပါနိုင်ငံငယ်များကို ပရပ်ရှားနိုင်ငံတွင်းသို့ သွတ်သွင်း

ပြီးနေပေမယ့် မန်းမြစ်မြောက်ဖက်ရှိ အခြားဂျာမန်နိုင်ငံ ငယ်ကလေးများနှင့်ပေါင်းကာ မြောက်ဂျာမန်ပြည်ထောင်စု ကို ၁၈၆၇ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းသည်။

၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပရပ်ရှားနိုင်ငံနှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့ သည် ဗစ်ဇေတ်၏ ပရိယာယ်ကြောင့် စစ်ဖြစ်ရာ ပြင်သစ်ပိုင် အားလဆားနှင့်လိုရိန်းနယ်များကို ပရပ်ရှားတို့ရလိုက်သည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံတောင်ဖက်ပိုင်းရှိ နိုင်ငံငယ်အများသည်လည်း ပရပ်ရှားနိုင်ငံနှင့် လာရောက်ပူးပေါင်းသဖြင့် ၁၈၇၁ ခုနှစ် တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံတော်ကြီး စတင်ပေါ်ပေါက်လာကာ ပရပ် ရှားဘုရင်သည် ဂျာမန်ဧကရာဇ်ဖြစ်လာပြီးလျှင် ဗစ်ဇေတ် သည် ဂျာမန်နိုင်ငံတော်ကြီး၏ နန်းရင်းဝန် ဖြစ်လာသည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် ဗစ်ဇေတ်သည် မင်းသားဘွဲ့ကိုပါရရှိသည်။

ဗစ်ဇေတ်သည် ဂျာမန်နိုင်ငံ၏ နန်းရင်းဝန်အဖြစ် အနှစ် ၂၀ တိုင်တိုင်ဆောင်ရွက်စဉ် နိုင်ငံတော်ကြီးအား အင်အား လျင်မြန်စွာကြီးမားလာစေ၍ စက်မှုလက်မှုနှင့် ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေးတွင် ထွန်းကားစေရန် ဆောင်ရွက်သည်။ အာဖရိကတိုက်၊ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာတို့၌ ဂျာ မန်ပိုင်နယ်များပင်ရှိခဲ့သည်အထိ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ပြင် သစ်နှင့် ရုရှနိုင်ငံတို့ပူးပေါင်းကာ ဂျာမနီအား ရန်ပြုမည့်ဘေး ကိုမြင်သော ဗစ်ဇေတ်သည် ၁၈၇၉ ခုနှစ်တွင် ဩစတြီးယား ဟန်ဂေရီနိုင်ငံနှင့် မဟာမိတ်ပြု၏။ တဖန် ၁၈၈၂ ခုနှစ်တွင် သွေးစည်းတိုးတက်လာသော ဣတလီနိုင်ငံနှင့် မဟာမိတ် ပြုပြန်သည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဥရောပတိုက်တွင် များစွာအရေး ပါခဲ့သော သုံးနိုင်ငံ မဟာမိတ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

ဗစ်ဇေတ်သည် ပဌမဝီလျံနှင့် တတိယ ဖရက်ဒရစ်ဘုရင် များလက်ထက်တွင် တန်ခိုးတက်ခဲ့သလောက် ၁၈၈၈ ခုနှစ် တွင် နန်းတက်သော ဒုတိယဝီလျံဘုရင် လက်ထက်တွင် ဩ ဇာမေးမှီခိုခဲ့သည်။ ဒုတိယဝီလျံဘုရင်သည် အုပ်ချုပ်ရေး တွင်ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရာမှအစ ဗစ်ဇေတ်နှင့် သဘောကွဲ လွဲရာ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဗစ်ဇေတ်အား ရာထူးမှ ထွက်စေသ ဖြင့်နုတ်ထွက်လိုက်ရသည်။ ၁၈၉၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၃၀ ရက် နေ့တွင် ဗစ်ဇေတ်သည် ပဌမဝီလျံဘုရင်က သူ့အားပေးအပ် ထားသော ဖရိုက်ဒရစ်ဆရာနယ်မြေ၌ ကွယ်လွန်သည်။ ဗစ် ဇေတ်၏ အသုဘကို ပြည်သူ့ဈာပနအဖြစ် အခမ်းအနားဖြင့် ချရန်နှင့် ဘာလင်ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၌ ဂူသွင်းသဂြိုဟ်ရန် ဒုတိယဝီလျံဘုရင်၏ ပေးလှာချက်ကို လက်မခံချေ။ သူ၏ဂူ ၌ 'ဧကရာဇ်ဘုရင် ပဌမဝီလျံ၏ သစ္စာရှိသော ဂျာမန်ကျေး ကျွန်ကြီး' ဟု ရေးထိုးရန်မှာခဲ့သဖြင့် ထိုအတိုင်း ရေးထိုး ထားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

ဗစ်တာအီမန်းနျူအယ်၊ ဒုတိယ (ခရစ် ၁၈၂၀ ၁၈၇၈) ။ ။ ဣတလီနိုင်ငံ၏ ပဌမဆုံးနှင့် အကျော်ကြား

ဆုံး ဘုရင်ဖြစ်သော ဒုတိယ ဗစ်တာ အီမန်းနျူအယ်သည် မူလက ဆာဒင်းနီးယား-ပီးဒမုန်းပြည် ဘုရင်သာဖြစ်သည်။ ဆာဒင်းနီးယား-ပီးဒမုန်းပြည်ဘုရင် ချားအဲလဗတ်၏ သားတော်ကြီးဖြစ်၍ ၁၈၂၀ ပြည့်နှစ် မတ်လ ၁၄ ရက်နေ့ တွင် တျူးရင်းမြို့၌ ဖွားမြင်သည်။

၁၈၄၈ ခုနှစ်တွင် ဆာဒင်းနီးယားနှင့် ဩစတြီးယားတို့စစ် ဖြစ်ရာ ဆာဒင်းနီးယားစစ်ရှုံးလေသည်။ ထိုအခါ ဩစတြီး ယန်း မင်းသမီးတပါးနှင့် လက်ဆက်ထားသော သားတော် ကြီး ဗစ်တာအီမန်းနျူအယ်အား ထီးနန်းလွှဲအပ်ပါမူ ဩစ ကြီးယားနှင့် ဆာဒင်းနီးယားတို့ ဆက်ဆံရေးပြေပြစ်မည်ဟု သဘောပိုက်ကာ၊ ခမည်းတော်ဘုရင်ကြီးက ၁၈၄၉ ခုနှစ် တွင် ထီးနန်းစွန့်လိုက်သဖြင့် ဒုတိယဗစ်တာအီမန်းနျူအယ် ဘုရင်အဖြစ်နန်းတက်သည်။

ခမည်းတော် ချားအဲလဗတ်ဘုရင် ရည်မှန်းသည့်အတိုင်း သားတော် အီမန်းနျူအယ်ဘုရင်နှင့် ဩစတြီးယန်းအစိုးရတို့ ၏ဆက်ဆံရေးသည် ပြေပြစ်လာသည်။ ဗစ်တာအီမန်းနျူ အယ်သည် လုံးဝအလျော့မပေးရဘဲ မိမိအလိုရှိသည့် အရေး ပါသော အချက်များကို ရအောင်ယူ၍ စာချုပ် ချုပ်ဆို သည်။ ဤသို့ဖြင့် နိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံ ဥပဒေ အတိုင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်နှင့် ဣတလီပြည်ထောင်စု အ ထိမ်းအမှတ် သုံးရောင်ခြယ်အလံကို သုံးနိုင်ခွင့်ရရှိလေသည်။ ဗစ်တာအီမန်းနျူအယ်သည် အကွဲကွဲအပြားပြား ဖြစ်နေ သောဣတလီနိုင်ငံအား စည်းလုံးသွားအောင် ဆောင်ရွက် လိုသည်။ အီမန်းနျူအယ်ဘုရင်သည် နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားတို့ ၏ ဆန္ဒကိုလိုက်လျော၍ စံနစ်တကျအုပ်ချုပ်သောကြောင့် နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားတို့က ဘုရင်အပေါ် အထူးပင် အားကိုး မြှော်လင့်ကြသည်။

သို့ရာတွင် ဒုတိယ ဗစ်တာ အီမန်းနျူအယ် ဘုရင်သည် ပြည်ပျက်တွင် ဘုရင်တက်ဖြစ်ရသူဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် တိုင်းပြည်၏ အခြေအနေ ပြန်လည်ကောင်းမွန်အောင် များ စွာပင် ကြိုးစားရလေသည်။ တိုင်းပြည်ပြုလုပ်ငန်းတွင် ကျွမ်း ကျင်လိမ္မာလှသော ကောင့်ကဗူးသည် အီမန်းနျူအယ်၏ အစိုးရအဖွဲ့တွင် ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ၁၈၂၅ ခုနှစ်တွင် ပါဝင် လျက်ရှိခြင်းမှာ သူ၏အီတလီနိုင်ငံသွေးစည်းရေးအကြံ အောင်ဖို့ဖြစ်လာသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီး၏ အကူအညီဖြင့် အီ မန်းနျူအယ်ဘုရင်သည် ခန်းခြောက်နေသော ဘဏ္ဍာရေး၊ စိတ်ဓာတ်ပျက်ပြားနေသော တိုင်းပြည်သား၊ ဖရိုဖရဲဖြစ် နေသော တပ်မတော်တို့ဖြင့် အခြေအနေဆိုးနေသည့် တိုင်း ပြည်ကို အခြေအနေကောင်းမွန်၍ ခေတ်မှီလာရန် ကြိုးစား ရလေသည်။ (ကဗူး၊စီ၊ ဗီ-ရှူ။) နိုင်ငံတွင်းအခြေအနေ ကောင်းမွန်လာသောအခါ အီမန်းနျူအယ်ဘုရင်သည် ဩစ ကြီးယန်းတို့အား ဣတလီကျွန်းဆွယ်မှမောင်းထုတ်ရန် ကြိုး

အကွဲကွဲအပြားပြားဖြစ်နေသော ဣတလီနိုင်ငံကို စည်းလုံးအုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် ဒုတိယ ဗစ်တာအီမန်းနျူအယ်ဘုရင်

စားရပြန်သည်။ ထိုအရေးတွင် ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့၏ အကူအညီရစေရန် ၁၈၅၄ ခုနှစ်၌ ဖြစ်ပွားသော ကရိုင်းမီးယန်းစစ်ပွဲတွင် ဆာဒင်းနီးယားပြည်သည် အင်္ဂလိပ်နှင့် ပြင်သစ်တို့ဖက်မှ ဝင်၍ကူညီတိုက်ခိုက်လေသည်။ ထိုမှတစ်ပါး အီမန်းနျူအယ်သည် ဣတလီ သွေးစည်းရေးကို လိုလားဆောင်ရွက်နေကြသူ မတ်ဇီနီနှင့် ဂယ်ရီဗောဒီးစသော လူငယ်အရေးတော်ပုံ တပ်သားများအားလည်း အကူအညီပေးခဲ့သည်။ (မတ်ဇီနီ,ဂျီ။ ဂယ်ရီဗောဒီး,ဂျီ-ရှူ။)

၁၈၅၉ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်နှင့်မဟာမိတ်ပြုကာ ဩစတြီးယားကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခဲ့သောကြောင့် ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် စစ်ပြီးသောအခါ လောင်ဗာဒီပြည်နယ်ကို သိမ်းယူရရှိသည်။

၁၈၆၁ ခုနှစ်တွင် ဣတလီ အလယ်ပိုင်းနယ်များဖြစ်သော တပ်စကနွီ၊ မိုဒီနား၊ ပါမားစသော ပြည်နယ်များသည် ဆာဒင်းနီးယား-ပီးဒမူန့်နိုင်ငံနှင့် လာရောက်ပူးပေါင်းကြသည်။ ထိုနောက် စစ္စလီကျွန်းနှင့် နေပယ်မြို့များကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့သော ဂယ်ရီဗောဒီးက ယင်းဒေသများကို အီမန်းနျူအယ်အား ပေးအပ်ပြန်ရာ၊ ရောမနှင့်ဗင်းနစ် ပြည်နယ်များမှ အပ ဣတလီတစ်နိုင်ငံလုံးသည် ဒုတိယ ဗစ်တာအီမန်းနျူ

အယ်ဘုရင်၏ တအုပ်တစ်ချုပ်အောက်တွင် သွေးစည်းမိကြသည်။ ၁၈၆၁ ခုနှစ် ဖေဖွာဝါရီလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် ပါလီမန်က အီမန်းနျူအယ်ဘုရင်အား ဣတလီ ပြည်ထောင်စု၏ ဘုရင်အဖြစ် ကျေညာလေသည်။ ၁၈၆၆ ခုနှစ်တွင် အီမန်းနျူအယ်ဘုရင်သည် ပရပ်ရှားနှင့်မဟာမိတ်ဖွဲ့၍ ဩစတြီးယားနှင့် စစ်ဖြစ်ရာ စစ်အပြီး၌ ဗင်းနစ်ကို သိမ်းသွင်းနိုင်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ပုပ်ရဟန်းမင်းပိုင် ရောမမြို့တော်တွင် ပြင်သစ်တပ်များ ရှိနေသေးသဖြင့် ပြင်သစ်နှင့် မဟာမိတ်ပျက်မည်စိုး၍ အရိပ်ကြည့်နေစဉ် ၁၈၇၀ပြည့်နှစ်တွင် ပရပ်ရှားနှင့်ပြင်သစ်စစ်ဖြစ်ရာ ပြင်သစ်တပ်များ ရောမမှဆုတ်ခွာသွားသဖြင့် ဣတလီတပ်များက ဝင်ရောက်သိမ်းယူလိုက်သည်။ ၁၈၇၁ ခုနှစ်တွင် အီမန်းနျူအယ် ဘုရင်သည် ရောမမြို့တော်သို့ ပြောင်းရွှေ့ နန်းစိုက်သည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဒုတိယ ဗစ်တာအီမန်းနျူအယ်၏ ဣတလီနိုင်ငံ သွေးစည်းရေးအကြံသည် အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ၁၈၇၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၉ ရက်နေ့တွင် ရောမမြို့တော်၌ အီမန်းနျူအယ်ဘုရင်နတ်ရွာစံသောအခါ တနိုင်ငံလုံး ယူကျုံးမရ ဖြစ်ခဲ့ရလေသည်။

ဗတ်,ရစ်ချတ် (ခရစ် ၁၈၈၈ ၁၉၇၅)။

။အသက်၁၂နှစ် အရွယ်ကပင် အဖော်မပါတယောက်တည်း ကမ္ဘာတဝှမ်းရီးထွက်ခဲ့ဘူးသူ အမေရိကန်ရေတပ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရစ်ချက်အက်ဗလင် ဗတ်သည် စွန့်စားသည့်ဖက်တွင် ထူးချွန်သူဖြစ်ပေသည်။ ဗတ်သည် တောင်ဝင်ရိုးစွန်းနှင့် မြောက်ဝင်ရိုးစွန်းနှစ်ခုစလုံးကို လေယာဉ်ပျံဖြင့် ပဌမဦးဆုံး ဖြတ်သန်းပျံခဲ့သူဖြစ်ရုံမက၊ လူသူအရောက်အပေါက်နည်းသော ထိုရေခဲကန္တာရအရပ်များသို့ အခေါက်ခေါက် စွန့်စွန့်စားစား ရောက်ရှိခဲ့သူလည်း ဖြစ်ပေသည်။

ရစ်ချက်အက်ဗလင်ဗတ်သည် ၁၈၈၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဗာဂျင်နီးယားပြည်နယ် ဝင်ချက်စတာမြို့၌ မွေးဖွားသည်။ ဗာဂျင်နီးယားတက္ကသိုလ်နှင့် အမေရိကန် ရေတပ်မတော်ဆိုင်ရာ စစ်တက္ကသိုလ်တို့တွင် ပညာသင်ကြားပြီးနောက်၊ ၁၉၁၂ ခုနှစ်တွင် ရေတပ်အရာရှိအဖြစ် အမှုထမ်းခဲ့သည်။ ၁၉၁၆ ခုနှစ်တွင် ရေတပ်၏ လေကြောင်းလက်ရုံးတပ်သို့ ပြောင်းရွှေ့အမှုထမ်းလေသည်။

၁၉၂၅ ခုနှစ်တွင် မက်ဗီလန် စူးစမ်းရှာဖွေရေးအဖွဲ့နှင့်အတူ လေတပ်မှူးအဖြစ်ဖြင့် ဂရင်းလန်ကျွန်း မြောက်ပိုင်းသို့ လိုက်ပါခဲ့သည်။ ၁၉၂၆ ခုနှစ်တွင် အဖော်လေသူရဲ ဖလွိုက်ဗင်းနက်နှင့်အတူ နော်ဝေးနိုင်ငံမြောက်ဖက်ရှိ စပစ်ဗားဂင်ကျွန်းစု ကင်းစပေးပင်လယ်အော်မှ မြောက်ဝင်ရိုးစွန်းအပေါ်သို့ လေယာဉ်ပျံဖြင့် ပဌမဆုံးအကြိမ်ဖြတ်သန်းကာ ပျံသန်းခဲ့လေသည်။ ယင်းခရီးကို ၁၅ နာရီဖြင့် ပျံသန်းနိုင်ခဲ့သည်။

ဗတ်,ရစ်ချတ်

တဖန် ၁၉၂၇ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ဗတ်နှင့်အဖော် ၃ ဦးတို့သည် နယူးယော့မြို့မှ အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာကိုဖြတ်၍ ပြင်သစ် နိုင်ငံ ပါရစ်မြို့သို့ အရောက်ပျံသန်းခဲ့ရာ ရာသီဥတု အဆင်မ သင့်သဖြင့် ပြင်သစ်ကမ်းလွန်ပင်လယ်ထဲသို့ ထိုးဆင်းရသော် လည်း အသက်ချမ်းသာခဲ့ပေသည်။ ထိုခရီးမှာ မိုင်ပေါင် ၄,၂၀၀ ရှိ၍ ၄၂ နာရီသာသာမျှ ပျံသန်းခဲ့သည်။

၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် ဗတ်ခေါင်းဆောင်ကာ နယ်သစ်စူးစမ်း ရှာဖွေရေးအဖွဲ့သည် အန္တာတိတ်ဒေသဖြစ်သော တောင်ဝင် ရိုးစွန်းဖက်သို့ သင်္ဘောနှစ်စင်းဖြင့် သိပ္ပံပညာရှင် ၃၂ ဦးနှင့် အတူ ခရီးထွက်ခဲ့ရာ ဝေလပင်လယ်အော်ရှိ ရော့စရေခဲပြင် သို့ ဆိုက်ရောက်လေသည်။ ထိုနေရာကို 'လစ်တီးအမေရိက' ဟုအမည်မှည့်ကာ အခြေခံစခန်းအဖြစ်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ သူစတင်တွေ့ရှိခဲ့သည့်ကုန်းမြေကို 'မာရီဗတ်မြေ' ဟူ၍ သူ ၏ ဇနီးကိုအစွဲပြုကာ အမည်ပေးခဲ့သည်။ ထိုနောက် ၁၉၂၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ဗတ်သည် လစ်တီးအမေရိကမှ တောင် ဝင်ရိုးစွန်းပေါ်သို့ လေယာဉ်ပျံဖြင့် ပဌမဆုံးအကြိမ် ဖြတ် ကျော်နိုင်ခဲ့ပြန်သည်။ ယင်းအသွားအပြန်ခရီးကို ၁၉ နာရီ ဖြင့်ပျံသန်းနိုင်ခဲ့သည်။ ဗတ်၏ စွန့်စားမှုကို ခြီးကျူးသော အနေဖြင့် အမေရိကန်ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်က သူ့အား ရေ တပ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးအဆင့်အတန်းသို့ တိုးမြှင့်ပေးလေသည်။

၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် ဗတ်သည် အန္တာတိတ်ဒေသသို့ ဒုတိယ

အကြိမ်ခရီးထွက်ခဲ့၍ 'လစ်တီးအမေရိက' ၌ပင် စခန်းချ လေသည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ် မတ်လမှ ဩဂုတ်လအထိ ဗတ်သည် "လစ်တီးအမေရိက" တောင်ဖက် ၁၂၃ မိုင်အကွာ၌ တ ယောက်ထီးတည်း မိုးလေဝသအခြေအနေကို မှတ်သားလေ့ လာနေခဲ့လေသည်။ သူ၏ အဖော်များသည် ယင်းဒေသ၏ ရာသီဥတုဒဏ်ကို ခံနိုင်ကြမည်မဟုတ်ကြောင်း သိသဖြင့် ၉ ပေကျယ်၍ ၁၃ ပေရှည်သော တဲဆောက်ကာ တဦးတည်း စွန့်စားနေထိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဗတ်၏ တဲကလေးမှာ ဆီး နှင်းအောက်တွင် နစ်မြုပ်သွားသည်အထိ အအေးပြင်းထန် သော ဒေသဖြစ်လေသည်။ သူ့ရောက်ရှိနေသော အရပ်မှာ တောင်ဝန်ရိုးစွန်းမှ မိုင်ပေါင်း ၇၀၀မျှသာဝေး၏။ တဲထဲတွင် ဆီမီးတိုင်ကို အမြဲထွန်းညှိထားရသဖြင့် များမကြာမီ ကာ ဗွန်မွန်အောက်ဆိုက် အဆိပ်ငွေ့သင့်ကာ အိပ်ရာမှမထနိုင် တော့ချေ။ အစာကိုချက်ပြုတ်မစားနိုင်သဖြင့် ရှိသမျှစည် သွတ်အစာတို့ဖြင့်သာ တင်းတိမ်နေရလေသည်။ ထိုမျှ လောက် အားအင်ဆုတ်ယုတ်နေသော်လည်း သူ၏ အလုပ် ဝတ္တရားများကို မလစ်ဟင်းစေရဘဲ အခြေခံစခန်းနှင့် ဝိုင် ယာလက်ဖြင့် အမြဲဆက်သွယ်လျက်ရှိ၏။ အခြေခံစခန်းသို့ အကူအညီမတောင်းဘဲနေခဲ့သော်လည်း သူ၏ အချက်ပေး လွှင့်ချက်များမှာ ပျော့ညံ့၍ မမှန်မကန် ဖြစ်လာသော ကြောင့် သူ့ထံသို့ ကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့တစ်ခု စေလွှတ်လိုက်ရ

၁၉၂၆ ခုနှစ် မေလတွင် ရစ်ချတ် ဗတ် (အလယ်)နှင့် အဖွဲ့သားများ မြောက်ဝင်ရိုးစွန်းသို့ လေယာဉ်ပျံဖြင့် ဦးစွာရောက်ခဲ့စဉ်

www.foreverspace.com.mm

မြောက်ဝင်ရိုးစွန်း၌ ရောက်ရှိစဉ် ရစ်ချတ် ဗတ် ကိုယ်တိုင် ချက်ပြုတ်ခဲ့ရသည်။

သည်။ ထိုအဖွဲ့သည် ဗတ်ထံသို့ သြဂုတ်လ ၁၁ရက်နေ့တွင် ရောက်ရှိလာ၍ သူ့အား လစ်တီးအမေရိကသို့ ပြန်လည်ခေါ်ဆောင်ခဲ့လေသည်။

၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပိုင်နယ်ပယ်များသတ်မှတ်ရေးအတွက် အစိုးရ၏စေလွှတ်ချက်အရ ဗတ်သည် အန္တာတိတ်ဖက်သို့ နောက်တစ်ကြိမ် ခရီးထွက်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် တဖန် သင်္ဘော ၁၃ စင်းနှင့် လေယာဉ်ပျံများ၊ ရေခဲပြင်ပေါ်၌ အသုံးပြုနိုင်သော ယာဉ်များကိုယူဆောင်၍ တောင်ဝင်ရိုးစွန်းဖက်သို့ ထွက်ခဲ့လေသည်။ ဗတ်သည် ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင်လည်း အန္တာတိတ်ဒေသသို့ တကြိမ်ထွက်ခဲ့သေးသည်။ ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် မြေတိုင်းအဖွဲ့၏ တာဝန်ခံအရာရှိအဖြစ် ဗတ်အားခန့်အပ်ခဲ့သည်။ ဗတ်သည် ၁၉၅၇ ခုနှစ် မတ်လ ၁၁ ရက်နေ့တွင် မက်ဆချူးဆက်ပြည်နယ် ဗော့စတန်မြို့၌ ကွယ်လွန်သည်။ ဗတ်၏ စွန့်စားမှုများကြောင့် နယ်သစ် မြေသစ်များရခဲ့ရုံမက ရေကြောင်းနှင့်လေကြောင်းခရီးသွားလာရာ၌ အရေးကြီးသောနည်းသစ်နှင့် ပစ္စည်းကိရိယာများပါ ထွင်နိုင်ခဲ့သည်။ ဗတ်သည် “လစ်တီးအမေရိက” “ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်” “တကိုယ်တည်း” စသည့် ကိုယ်တွေ့စာအုပ်များ ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့လေသည်။

ဗတ်အက်ဒမန် (ခရစ်၁၇၂၉ ၁၇၉၇) ။ ။ ဗြိတိသျှနိုင်ငံ ပြု သုခမိန်နှင့် နိုင်ငံရေးစာရေးဆရာ အက်ဒမန်ဗတ်ကို အိုင်ယာလန်ပြည် ဒဗ္ဗလင်မြို့တွင် ၁၇၂၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ဗတ်၏ဖခင်သည် ပရိတ်တစ်စတန်ဂိုဏ်းဝင်ရှေ့နေတစ်ဦးဖြစ်၍ မိခင်မှာမူ ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်သည်။ ငယ်စဉ်က ဗာလတီမိုးကျောင်းတွင် ပညာ သင်ယူပြီးနောက် ထရင်နီတီ ကောလိပ်မှ ၁၇၄၈ ခုနှစ်တွင် ဘွဲ့ရရှိသည်။ ထိုနောက် ဥပဒေပညာဆည်းပူးရန် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ သွားရောက်ရာ ဥပဒေဘွဲ့ကို မရရှိသော်လည်း လန်ဒန်မြို့၌ပင် ဆက်လက်အခြေစိုက်နေထိုင်လေသည်။ ဗတ်သည် စာပေရေးရာ၌သာ စိတ်ဝင်စား၍ စာရေးဆရာဖြစ်ရန်သာ စိတ်အားထက်သန်သူ ဖြစ်သည့်အလျောက် ၁၇၅၆ ခုနှစ်တွင် “သဘာဝအဖွဲ့အစည်းများ ခိုင်မြဲစေရေး” နှင့် “မွန်မြတ်ခြင်းနှင့် လှပခြင်းတို့အပေါ် ကျွန်ုပ်တို့အမြင်” ဟူသည့် စာအုပ် ၂ အုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေသည်။

မကြာမီ ဒေါက်တာဂျွန်ဆင်တို့၏ စာရေးဆရာကလပ်၌ ပါဝင်ခွင့်ရသည်။ ၁၇၅၇ ခုနှစ် မတ်လ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ဗတ်သည် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင် ဂျိန်းချူဂျင်ဆိုသူနှင့် လက်ထပ်ရာ ဂျိန်းလည်း ပရိတ်တန်ဂိုဏ်းဝင်အဖြစ် ပြောင်းလဲလာ

www.foreverspace.com.mm

ဗြိတိသျှနိုင်ငံပြုသုခမိန် အက်ဒမန်ဗတ်

သည်။ ၁၇၅၉ ခုနှစ်တွင် ဒေါ့စလေ၏ နှစ်လည်မှတ်တမ်း ထုတ်ဝေရာ၌ ပြုစုသူအဖြစ်လည်းကောင်း၊ စာတည်းအဖြစ် လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ရလေရာ၊ ၁၇၈၈ ခုနှစ်အထိ ယင်းမှတ်တမ်းထုတ်ဝေရေးနှင့် အဆက်မပြတ်ခဲ့ချေ။ ၁၇၆၅ ခုနှစ်တွင် ဗတ်သည် ဝှစ်ပါတီဝင်ဖြစ်လာပြီးနောက် ဝန်ကြီးချုပ် လော့ရော့ကင်ဟမ်၏ အတွင်းရေးအတွင်းဝန် ဖြစ်လာသည်။ ထို့နောက် ဝင်ဒိုဗာနယ်၏ ပါလီမန်အမတ် ဖြစ်လာ၍ ရက် သတ္တ ၂ ပတ်ခန့် အကြာတွင် တံဆိပ်တော်ခေါင်း အက် ဥပဒေပယ်ဖျက်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မိန့်ခွန်း ၂ ရပ် ပြော ကြားရာ အထူးပင် နာမည်ထွက်လာသည်။ ထို့ပြင် ပါလီ မန်၌ အရေးကြီးသော ကိစ္စမှန်သမျှတွင် ဗတ်သည် ရှေ့တန်း မှ ပါဝင်ပြောဆိုဆွေးနွေးခဲ့လေသည်။

၁၇၆၆ ခုနှစ်တွင် ရော့ကင်ဟမ်အစိုးရ ပြုတ်ကျသော အခါ ဗတ်သည် ဝှစ်ပါတီ၏ စည်းရုံးရေးမှူးအဖြစ် ဆောင် ရွက်ယင်း 'ပြီးခဲ့သော အချိန်တို အုပ်ချုပ်ရေး ခေတ်အ ကြောင်းအကျဉ်း' နှင့် 'ယခု မကျေမနပ် ဖြစ်ကြခြင်း၏ အ ကြောင်းရင်းအပေါ် ထင်မြင်မှု' စသော နိုင်ငံရေး စာအုပ် စာတမ်းများ ထုတ်ဝေသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် တတိယ ဂျော့ ၁ ဘုရင်၏ ၁၇၆၃ မိတ်ဆွေများမှတစ်ဆင့် ပါလီမန်အား ချုပ် ကိုင်ရေးမှုကို တွန်းလှန်ကာ ပါတီအစိုးရသည် နိုင်ငံတနိုင်ငံ

ကို အုပ်ချုပ်ရန် အကောင်းဆုံးအစိုးရဖြစ်ကြောင်း ထုတ် ဖော်ပြသနိုင်ခဲ့သည်။

အမေရိကန် ကိုလိုနီများနှင့် ဗြိတိသျှစိုးရတို့ အပေး အယူမသင့်မြတ်ခဲ့ကြရာ ၁၇၇၁ ခုနှစ်တွင် ဗတ်အား နယူး ယော့နယ်က သူတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ခန့်အပ်သည်။ ၁၇၇၄ ခုနှစ်တွင် ဗတ်သည် အမေရိကန် အခွန်အတုတ်များ အကြောင်း မိန့်ခွန်းတရပ် ပြောကြားခဲ့၍ ၁၇၇၅ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်နယ်သစ်များနှင့် ချစ်ကြည်စွာ ဆက်ဆံရေး မိန့်ခွန်းတရပ် ပြောကြားခဲ့ရာ အထူးပင် ထင်ရှားခဲ့သည်။ ဗတ်၏ အယူအဆမှာ နယ်သစ်များ၏ လွတ်လပ်ရေးကို ထိခိုက်လျှင် ဗြိတိသျှတို့၏ လွတ်လပ်ရေးကိုလည်း ထိခိုက် မည် စိုးရိမ်စရာရှိသည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ပါလီမန် လွတ်လပ်လိုလျှင် နယ်သစ်များကိုလည်း လွတ်လပ်ရေးပေး ရမည်ဟူ၍ ဟောပြောခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က အကယ်၍ ဗြိ တိသျှအစိုးရသည် အက်ဒမန်ဗတ်၏ အကြံပေးချက်ကို လိုက် နာခဲ့ပါမူ အမေရိကန်နယ်သစ်များကို ဆုံးရှုံးချင်မှ ဆုံးရှုံး ပေလိမ့်မည်ဟု နိုင်ငံရေးအမြင်ကျယ်သူ အချို့က ဆိုကြ သည်။ ဗတ်သည် ဗြိတိသျှအစိုးရအား အမေရိကန်နယ်သစ် များနှင့် သင့်တင့်စွာ ဆက်ဆံ၍ ဥမကွဲ သိုက်မပျက်ဖြစ်ရန် အလွန်လိုလားသူဖြစ်သည်။

၁၇၇၄ ခုနှစ်တွင် ဗတ်သည် အင်္ဂလန်ပြည်၏ ဒုတိယ အကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်သည့် ဗရစ္စတိုမြို့မှ ပါလီမန်အမတ်အဖြစ် ဝင်ရောက်အရွေးခံသည်။ လော့နော့ အစိုးရ တက်စဉ်တွင် ဗတ်သည် လော့ဖော့နှင့်ပူးပေါင်း၍ အတိုက်အခံ အဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ၁၇၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် မာလတန်မြို့မှ ဝင် ရောက်အရွေးခံသည်။

ဗတ်၏ မိန့်ခွန်းများနှင့် သူရေးသားခဲ့သော နိုင်ငံရေး ဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများသည် အကြောင်းအချက်များ ခိုင်လုံ၍ အရေးအသားအစီအစဉ်ကောင်းခြင်းတွင် ပြိုင် ဖက်ကင်းလှသည်။ ထိုကြောင့် သူနှင့်တန်းတူ လိုက်နိုင် သူသည် သူ၏ အလျင်ကသော်လည်းကောင်း၊ နောက်တွင် လည်းကောင်း မပေါ်ခဲ့သေးဟုပင် အချို့ကဆိုကြလေသည်။ ဒေါက်တာဂျွန်ဆင်က “ ဗတ်နှင့် ၅ မိနစ်ခန့်မျှ စကားပြော ခဲ့ရလျှင် ယခင်ကသူ့အကြောင်းမသိ မကြားဖူးသူများသည်ပင် ဗတ်သည် သူများနှင့်မတူ ထူးခြားသူဖြစ်ကြောင်း ဝန်ခံကြရ မည် ဖြစ်သည် ” ဟုပြောခဲ့လေသည်။ ယင်းသို့ အရည် အချင်းနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်သော်လည်း ထိပ်တန်းရာထူးကြီး များတွင် ၂ ကြိမ်သာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ရ၏။ ရော့ကင်ဟမ် အစိုးရအဖွဲ့လက်ထက်တွင် (၁၇၈၂) တကြိမ်၊ ဖော့နှင့် နော့တို့၏ ညွန့်ပေါင်းအစိုးရအဖွဲ့လက်ထက်တွင် (၁၇၈၃) တကြိမ် လက်နက်ကိုင်တပ်များ၏ လစာရိက္ခာတော်ဆိုင်ရာ အရာရှိချုပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရလေသည်။ သို့ရာတွင်

ကက်ဗိုနက် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်ဝန်ကြီးအဖြစ်မှ ခန့်အပ်ခြင်း မခံခဲ့ရချေ။ ထိုအစိုးရအဖွဲ့များကျသောအခါ ဗတ်သည် အတိုက်အခံဖက်မှ အမြဲခေါင်းဆောင်ထမ်းရွက်ရသည်။

ထိပ်တန်းရာထူးကြီးများတွင် တာရှည်မထမ်းရွက်ခဲ့ရ သော်လည်း ဗတ်သည်အောက်လွှတ်တော်၌ စကားပြော အကောင်းဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအဖြစ်ကား အသိအမှတ်ပြုခြင်း ခံခဲ့ရလေသည်။ ထိုသို့ ထူးခြားလှသည့် သူ၏ အရည်အ ချင်းကို ဗတ်သည် သူ၏စိတ်၌ တရားမျှတမှုရှိသည်ဟု ထင် မြင်ယူဆသည့် ကိစ္စများ၌သာ အချက်ကျကျ အသုံးပြုလေ့ ရှိလေ၏။ လူတို့ကြီးပွားတိုးတက်ရေးအတွက် ဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်သောကိစ္စများတွင်လည်း ဗတ်သည် အားကြီး မာန်တက် ဆောင်ရွက်လေ့ရှိ၏။ သူသည် ငွေဝယ်ကျွန် စံနစ်ကို အတိုက်အခံပြုခဲ့သူဖြစ်သည်။ အကူအညီမဲ့နေ သော တိုင်းရင်းသားများကို နှိပ်စက်ကလုပြုပြီးလျှင် ကိုယ် ကျိုးရှာခဲ့သည်ဟုဆိုကာ အိန္ဒိယပြည်ဘုရင်ခံချုပ် ဝေါရန်း ပော့စတင်းအား စွပ်စွဲပြစ်တင်စစ်ဆေးရာတွင်လည်း ခေါင်း ဆောင်ခဲ့၏။ နောင်အခါတွင် ဝေါရန်းပော့စတင်းသည် အ ပြစ်မရှိ လွတ်မြောက်သွားသော်လည်း ထိုကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း ၍ ဗတ်ပြောဆိုခဲ့သော မိန့်ခွန်းများကြောင့် “အအုပ် အချုပ်ခံ တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ရိုသေ လေးစားရမည်” ဟူသည့် ဝါဒသဘောသည် အကောင် အထည် ကျန်ခဲ့လေသည်။

သို့သော် ပြင်သစ်တော်လှန်ရေးကဲ့သို့ အကြမ်းဖက်သည့် ကိစ္စကိုကားမလိုလားချေ။ ထို့ကြောင့် ပြင်သစ်တော်လှန် ရေးကို မထောက်ခံခဲ့ပေ။

၁၇၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် “ပြင်သစ်တော်လှန်ရေးအပေါ် ထင်မြင်ချက်များ” ခေါ် စာအုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေသည်။ ဗတ်သည် ပြည်ပိုင်အစိုးရ၏ မတရားခြင်း ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ် ခြင်း ခံရသည့် ပြည်သူလူထုအား အခွင့်အရေး ရအောင် ဆောင်ရွက်ပေးသော်လည်း လူထုအာဏာဖြင့် အုပ်ချုပ် သည့် အုပ်ချုပ်ရေး စံနစ်ကိုကား မလိုလားသောသူဖြစ်ပေ သည်။ သို့ဖြစ်၍ ပါလီမန်အားပြုပြင်ရေးကို ကန့်ကွက်ခဲ့ သည်။ ပြင်သစ်တော်လှန်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထားရှိ အပ်သော သူ၏သဘောထားကြောင့် ၁၇၉၁ ခုနှစ်တွင် ဖော့နှင့် လည်းကောင်း၊ ဝှစ်ပါတီနှင့်လည်းကောင်း ဗတ်သည် သဘော ချင်းကွဲခဲ့လေသည်။ ယင်းသို့ကြီးမှ ဝှစ်ပါတီသစ်မှပါတီဟောင်း သို့အယူခံချက် ဟူသော စာအုပ်ကိုရေးသား၍ သူ၏ နိုင်ငံ ရေးဝါဒကိုရှင်းပြသည်။ ဗတ်အား ဘုရင်နှင့် တိုရီပါတီ တို့က အရေးယူမြှောက်စားကာ ပီးယားအဆင့်အတန်းသို့ ပင် တိုးမြှင့်ပေးရန် ကြံရွယ်ခဲ့၏။ သို့သော် ဗတ်က လက်မခံ ဘဲ ကရုဏာတော် ကြေးကိုသာ လက်ခံခဲ့လေသည်။ ၁၇၉၂ ခုနှစ်တွင် အာဏာရပစ်တို့နှင့် ဗတ်သည် ပေါင်းမိသော်လည်း

ပစ်အစိုးရသည် ဗတ်၏ အကြံပေးချက်များကို လက်မခံ သဖြင့် ဗတ် စိတ်မကောင်းဖြစ်ရသည်။ ထိုအတွင်း သူ၏ တဦးတည်းသောသား ကွယ်လွန်သွား၍ ပိုမိုစိတ်မကောင်း ဖြစ်ခဲ့ရသဖြင့် ၁၇၄၉ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံရေးမှ အနားယူကာ သူပိုင် ဗီးကွန်စဖီးအရပ်ရှိ ခြံမြေတွင်နေထိုင်စဉ် ၁၇၉၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၈ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်သွားလေသည်။

ဗတ်ကန်,ဂျွန်(ခရစ်၁၈၇၅ ၁၉၄၀) ။ ။ ဂျွန်ဗတ်ကန် သည် စကော့လူမျိုးစာရေးဆရာနှင့် နိုင်ငံပြုသုခမိန့်တဦး ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်စာပေလောကတွင်လည်းကောင်း၊ အုပ်ချုပ် ရေးတွင်လည်းကောင်း နှစ်ဖက်လုံး၌ကျော်ကြားခဲ့သည်။ ခရစ် ယန်မမ္မဆရာတဦး၏သားဖြစ်၍ စကော့တလန်ပြည် ပတ် မြို့၌ မွေးဖွားခဲ့သည်။ ဂလပ်စကိုးတက္ကသိုလ်နှင့် အောက်စဖို့ တက္ကသိုလ်တို့တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့လေသည်။

၁၉၀၁ ခုနှစ်တွင် ဝတ်လုံဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့၍ ထိုနှစ်တွင်ပင် တောင်အာဖရိကတိုက်ဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီး လော့ဗီလနာ ၏ အပါးတော်မြဲအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၀၃ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ပြန်လာပြီးနောက် အက်ဒင်ဗာ ရာမြို့၌ စာအုပ်ထုတ်ဝေရေး ကုမ္ပဏီတခုတွင် အကြီးအကဲ အဖြစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ပဌမကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်လာ

နာမည်ကျော် ဗြိတိသျှ၊ ရေးဆရာ ဂျွန် ဗတ်ကန်

သောအခါ စစ်ဌာနချုပ်တွင် စစ်မှုရေးရာ အတိုင်ပင်ခံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရ၍၊ နောင်အခါ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန တွင် ဝင်ရောက်အမှုထမ်းရပြန်သည်။

ဂျန်ဗတ်ကန်သည် ၁၉၂၇ ခုနှစ်မှ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တိုင်အောင် စကော့တကူသိုလ်များ၏ ကိုယ်စားလှယ်အမတ်အဖြစ် ပါလီမန်၌ ဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် ကနေဒါနိုင်ငံ ဘုရင်ခံချုပ်အဖြစ်ခန့်အပ်၍ ဗရိတိသျှ ဦးမြှင့်ခြင်း ခံရလေသည်။

ဂျန်ဗတ်ကန်သည် တာဝန်ဝတ္တရားအများအပြားကို ဆောင်ရွက်နေသည့်အကြားမှပင် စာအုပ်ပေါင်း ၅၀ ကျော်ခန့်ကို ရေးသားပြုစုနိုင်ခဲ့သည်။ သူ၏ စာအုပ်များ တွင် ကြိုးပမ်းတကုတ်ရေးသားပြုစုရသော စာအုပ် အများ အပြားပါဝင်သည်။ ဂျန်ဗတ်ကန်၏ စာအုပ်များတွင် ပဌမ ကမ္ဘာစစ်ကြီး၏ သမိုင်း၊ အာဖရိကရေးရာ စာအုပ်အများ အပြား၊ အတ္တလန္တိတ်နှင့် လျှို့ဝှက်သည့်စွန်းစားခန်း ၀ များပါဝင်ကြသည်။ အတ္တလန္တိတ်အနက် “ဆာ ဝေါလတာစကော့”၊ “အော်လီဗာကရမ်းဝဲ” နှင့် “အော်ဂတ် စတပ်” တို့၏ အတ္တလန္တိတ်စာအုပ်များသည် ထူးခြားကောင်း မွန်လှသည်။ သူ၏စွန်းစားခန်း ၀ များတွင် “သာတီနိုင်း စတတ်”၊ “မစ္စတာစတန်းဖက်” နှင့် “ဝတ်ရုံစိမ်း” ၀ များက အင်္ဂလိပ်စာပေလောကတွင် လူသိများပြား ထင်ရှားလှပေသည်။

ဂျန်ဗတ်ကန်သည် ကနေဒါနိုင်ငံ ဘုရင်ခံချုပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်နေဆဲတွင် ကနေဒါနိုင်ငံ မွန်းထရီးအော့မြို့၌ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။

ဗတ်ဂျက်။ ။ဗတ်ဂျက်ဟူသည်မှာ သတ်မှတ်ထားသော ကာလအပိုင်းအခြားအတွင်း ရငွေမည်မျှ၊ သုံးငွေမည်မျှ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံငွေမည်မျှ၊ ချေးငှားငွေ မည်မျှရှိမည် စသည် တို့ကိုခန့်မှန်း၍ တင်ပြသည့် မှန်းခြေငွေစာရင်းဖြစ်သည်။

ဗတ်ဂျက်ဟူသော စကားသည် ပြင်သစ် ဝေါဟာရ ဗော်ဂျေမှ ဆင်းသက်လာ၍ အိတ်ကလေးဟု အဓိပ္ပာယ်ရ သည်။ အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ဥပဒေနှင့် အလုပ်ရုံးဆိုင်ရာ စာ ချုပ်စာတမ်းများထည့်၍ သယ်သည့်အိတ်ကို ဗတ်ဂျက်ဟု စ၍ ခေါ်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် ကာလရွေ့လျောလာသည့် အခါ ရွှေတိုက်စိုးဝန်ကြီး၏ စာရွက်စာတမ်းများထည့်ရာ သေတ္တာငယ်ကို ဗတ်ဂျက်ဟုခေါ်ကြပြန်သည်။ ရွှေတိုက်စိုး ဝန်ကြီးသည် နိုင်ငံတော်၏ ဘဏ္ဍာတော်အခြေအနေကို သိလိုသည့်အခါ ဗတ်ဂျက်ကိုဖွင့်၍ စာရွက်စာတမ်းများ ကြည့်ခဲ့သည်ကို တင်စား၍ နိုင်ငံတော် ရသုံးခန့်မှန်းခြေ စာရင်းကို ဗတ်ဂျက်ဟု မှည့်ခေါ်ခဲ့ကြသည်။

ဗတ်ဂျက်သည် နိုင်ငံတော်၏ ရသုံးခန့်မှန်းခြေ ငွေစာရင်း

မှသည် အသင်းအဖွဲ့တခု၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတရပ်၊ အိမ် ထောင်တခုတို့၏ ရသုံး ခန့်မှန်းခြေ ငွေစာရင်းအထိ ဖြစ် နိုင်သည်။

နိုင်ငံတော်ဗတ်ဂျက်သည် နိုင်ငံ၏အုပ်ချုပ်မှု စက်ယန္တ ရားတွင် အရေးပါအရာရောက်ဆုံး အစိတ်အပိုင်းတရပ် ဖြစ် ရုံမက နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ဝါဒနှင့် စီမံကိန်းကို ရုပ်လုံး ဖော်သည့် ရှင်းတမ်းကဲ့သို့လည်းဖြင့်၍ ထိုနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊ လူမှုကြီးပွားတိုးတက်ရေး၊ ပြန် လည်ထူထောင်ရေးစသောလုပ်ငန်းများ၏ အချက်အခြာ လည်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်နိုင်ငံ၏ ဗတ်ဂျက်ဟူသည် အခြား တနိုင်ငံ၏ ဗတ်ဂျက်နှင့် မတူနိုင်ချေ။ ဆိုရှယ်လစ် နိုင်ငံ တွင် ဆိုရှယ်လစ်ဗတ်ဂျက်၊ အရင်းရှင်နိုင်ငံတွင် အရင်းရှင် ဗတ်ဂျက်၊ ဖက်ဆစ်နိုင်ငံတွင် ဖက်ဆစ်ဗတ်ဂျက် စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိသည်။ နိုင်ငံတော်နိုင်ငံ၏ အစိုးရဝါဒအရ ဗတ်ဂျက် ရသုံးစရိတ် ခွဲဝေသုံးစွဲသည်အလျောက် ဗတ်ဂျက်တခုကို ကြည့်၍ နိုင်ငံ၏ဝါဒနှင့် အစိုးရ၏ အသွင်ဏ္ဍာန်ကို အကဲ ခတ်နိုင်ပေသည်။

ဗတ်ဂျက်တွင် အကြမ်းအားဖြင့် အဓိကမူ ၂ မျိုးရှိ သည်။ တမျိုးကို ပုလိပ်ဗတ်ဂျက်ဟုခေါ်၍၊ တမျိုးကို လူထု ကောင်းစားရေး ဗတ်ဂျက် (ဝါ) ပြည်တော်သာ ဗတ်ဂျက် ဟုခေါ်သည်။ ပုလိပ်ဗတ်ဂျက်ဟူသည်မှာ တိုင်းပြည် ဖွံ့ဖြိုးကောင်းစားရေး လုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး စသည်တို့အတွက် အသုံးစရိတ်ကို လူကြား ကောင်းရုံမျှထည့်၍၊ ပုလိပ်၊ စစ်တပ်စသော ငြိမ်ဝပ်ပိပြား ရေး အသုံးစရိတ်၊ အုပ်ချုပ်ရေး အသုံးစရိတ်များကိုသာ လျှင် အသားပေး ထည့်ခြင်း၊ အခွန်စည်းကြပ်ကောက် ခံရာတွင် တိုင်းသူပြည်သားများကသာ အဓိက ကျခံ ရသည့် မြေခွန်၊ ယစ်မျိုးခွန်၊ သစ်တောခွန်၊ ဆိပ်ကမ်း အကောက်ခွန်၊ ရောင်းခွန်၊ အစိုးရထိ စသည်တို့ကို အရင်းခံ ထား ကောက်ယူ၍၊ အရင်းရှင်ကုမ္ပဏီကြီးများ ကျခံရသည့် အမြတ်တော်ခွန်၊ တံဆိပ်တော်ခေါင်းခွန်၊ မှတ်ပုံတင်ခွန် စသည့်အခွန်များကို လျှော့ထည့်ခြင်း စသည်တို့ ပြုသည့် ဗတ်ဂျက်မျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ လူထုကောင်းစားရေးထက် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ရေးကိုသာ အဓိကထားသော ဗတ်ဂျက် မျိုးကို လက်အောက်ခံ ကိုလိုနီနိုင်ငံတို့မှအပ အခြားနိုင်ငံ များတွင် အသုံးပြုလေ့ မရှိကြချေ။

ပြည်တော်သာ ဗတ်ဂျက်သည် ပြည်သူလူထု၏ ပညာ ရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စာရိတ္တတိုးတက်ရေး၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု၊ နိုင်ငံစည်းလုံးရေးစသည့် အချက်ကြီး ၅ချက်တို့ကို ရှေးရှု ရေးဆွဲသော ဗတ်ဂျက်ဖြစ်သဖြင့် ခေတ်မီနိုင်ငံများတွင် အသုံးပြုသော ဗတ်ဂျက်မျိုးဖြစ်သည်။

ဗြိတိသျှလက်အောက်ခံ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗတ်ဂျက်များ

ဗတ်ဂျက်

သည် ဗုဒ္ဓလိပ်ဗတ်ဂျက်မျိုးသာဖြစ်ခဲ့၍ လွတ်လပ်ရေးရပြီး သည့်နောက် ၁၉၅၀ ၅၁ ခုနှစ်တိုင်အောင် ရှေးအစဉ်အလာ အတိုင်း ရေးဆွဲအသုံးပြုခဲ့ကြသေးသည်။ ၁၉၅၀ ၅၁ ခုနှစ် ကမှ ပြည်တော်သာ ဗတ်ဂျက်မူသို့ ပြောင်းလဲရေးဆွဲလုပ် ဆောင်ခဲ့ကြသည်။

ဗတ်ဂျက်ရေးဆွဲရာတွင် စံနစ်တကျ အချိန်ယူ ရေးဆွဲရ သည်။ ယင်းကို အဆင့်ဆင့် စစ်ဆေး၍ စာအုပ်ရိုက်နှိပ်ကာ ပါလီမန်သို့ တင်ပြမပြီးမခြင်း ပေါက်ကြားမှု မရှိအောင် ထိန်းသိမ်းထားရသည်။ ထိုသို့ လျှို့ဝှက်ထားခြင်း မပြုပါက ပြည်တွင်းပြည်ပ စီးပွားရေးသောင်းကျန်းသူများသည် အခွန်အကောက်နှုန်း အတိုးအလျော့ကိုကြည့်၍ ကုန်ဈေး ကစားကာ အမြတ်ထုတ်ကြမည်စိုးသောကြောင့် ဖြစ် လေသည်။

အစိုးရဗတ်ဂျက်ရေးဆွဲသည့်အခါ အစိုးရဌာန အသီး အသီးတို့သို့ မိမိတို့ဌာနအတွက် ဗတ်ဂျက် ခန့်မှန်းခြေစာရင်း ပေးပို့ရန် ဘဏ္ဍာရေးဌာနက ဦးစွာညွှန်ကြားရသည်။ အစိုးရဌာနအသီးသီးမှ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်နှင့် လက်ရှိနှစ် အ တွင်းရသုံးစရိတ်များကို ညှိနှိုင်း၍ရှေ့လာမည့် နှစ်အတွင်း ဝင်ငွေသုံးငွေမှန်းခြေစာရင်း တင်ပြရသည်။ ထိုသို့ ဌာန အသီးသီးမှ ရောက်ရှိလာသော ရသုံးမှန်းခြေစာရင်းများ ကို ဘဏ္ဍာရေးဌာနမှ ညှိနှိုင်းစစ်ဆေးရသည်။ ယင်းသို့ ညှိနှိုင်းခြင်းမပြုဘဲ ရသုံးခန့်မှန်းခြေတွင် အရဖက်က လျာ ထားသရွေ့ လက်ခံပြီးလျှင် အသုံးဖက်ကလည်း တောင်း သရွေ့ သတ်မှတ်ပေးပါက ဗတ်ဂျက်သည် ထိန်းမရသိမ်းမရ ကမောက်ကမ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဌာနအသီးသီးမှ ဗတ်ဂျက် များကိုညှိနှိုင်းပြီး စုပေါင်းရေးဆွဲထားသော ယာယီ ဗတ် ဂျက်ကို ကက်ဗိနက် အစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြဆွေးနွေးရ သည်။ အစိုးရအဖွဲ့တွင် ဆိုင်ရာဌာန အသီးသီးတို့က မိမိတို့ အစိုးရအဖွဲ့၏ ဝါဒရည်မှန်းချက်များ စီမံကိန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် နိုင်ငံအခြေအနေ အလျောက် တိုးသင့် လျှော့သင့် ဆွေးနွေးရသည်။

ယာယီဗတ်ဂျက်ကို အစိုးရအဖွဲ့တွင် ဆွေးနွေးပြီးနောက် အစိုးရအဖွဲ့မှခန့်ထားသော ဘဏ္ဍာတော်ရှာဖွေရေး ကော် မီတီနှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်မှခန့်ထားသောအမြဲတမ်း ဘဏ္ဍာရေးကော်မီတီများသို့ ဘဏ္ဍာတော် ခွဲဝေသတ်မှတ် ချက်များကို စိစစ်စဉ်စားရန် လွှဲအပ်သည်။ ထိုကော်မီတီ များက ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပြီးနောက် အစိုးရအဖွဲ့သို့ပြန်လည် တင်ပြသည်။ တင်ပြချက်ကို အစိုးရအဖွဲ့က မကျေနပ်ပါမူ ကော်မီတီသို့ ပြန်လည်လွှဲအပ်၍ ကျေနပ်သည်အထိ ညှိနှိုင်း အစီရင်ခံစေသည်။ အစိုးရအဖွဲ့က ဗတ်ဂျက်ကို ကျေနပ်ပါမူ အတည်ပြုကာ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးအား ပြည်သူ့လွှတ်တော် ဗတ်ဂျက်စည်းဝေးပွဲသို့ တင်ပြစေရသည်။ ပြည်သူ့လွှတ်

တော်တွင် လွှတ်တော်အမတ်များသည် ဗတ်ဂျက်၏ မှန်နှင့် အခြေခံသဘောမှတစ်ပါး အခြားအသေးစိတ် အချက်အ လက်များကို ဆွေးနွေးခြင်း မပြုရချေ။ လွှတ်တော် အမတ် များ ဆွေးနွေးဝေဖန်ပြီးနောက် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးက ဝေဖန်ချက်ကို ပြန်ကြားရသည်။ ထို့နောက် မဲခွဲအတည်ပြု ရသည်။

ဗတ်ဂျက်တွင် လွန်ခဲ့သည့်နှစ်များက အမှန်ဝင်ငွေနှင့် ထွက်ငွေများ၊ ပြုပြင်ခန့်မှန်းထားသည့် ဝင်ငွေနှင့် ထွက်ငွေ များ၊ လာမည့်ဘဏ္ဍာတော်နှစ်အတွက် ခန့်မှန်းခြေ ဝင်ငွေ ထွက်ငွေများကို နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြထားလေသည်။

ဗတ်ဂျက်သည် တနှစ်လျှင် တကြိမ်တင်ရုံဖြင့် မပြီးချေ။ ဘဏ္ဍာတော် နှစ်ဝက်သို့ရောက်သည့်အခါတွင် ဗတ်ဂျက် တောင်းဆိုချက် အသုံးစရိတ်ငွေ မလုံလောက်မှုများ တွေ့ ကြုံရတတ်သည်။ ထိုအခါ ဖေဖွာရီလတွင်ကျင်းပသော လွှတ်တော်စည်းဝေးပွဲ၌ ဖြည့်စွက်တောင်းဆိုငွေများကို ထပ် မံတောင်းဆို၍ လွှတ်တော်၏အတည်ပြုချက်ကို ယူရသည်။

ဗတ်ဂျက်တွင် ခွင့်ပြုထားသော အရပ်ရပ်အသုံးစရိတ် များကို ဘဏ္ဍာရေးစည်းမျဉ်းနှင့်အညီ လိုက်နာအသုံးပြု သည်မပြုသည်ကို စစ်ဆေးရန် ပြည်သူ့လွှတ်တော်က ခန့် ထားသော ပြည်သူ့ငွေစာရင်း ကော်မီတီရှိသည်။ ဗတ်ဂျက် ၌ သတ်မှတ်ထားသည်ထက်ပို၍လည်းကောင်း၊ လျော့၍ လည်းကောင်း၊ ခေါင်းစဉ်ပြောင်း၍လည်းကောင်း သုံးစွဲသည်ရှိ သော် သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ခံအကြီးအကဲများအား ထိုကော်မီ တီက ခေါ်ယူ၍ထုချေလွှာတောင်းရသည်။ ရရှိသော ထုချေ လွှာများကို စဉ်းစားပြီးသောအခါ ကော်မီတီက ပြည်သူ့လွှတ် တော်သို့ အစီရင်ခံစာတင်သွင်း၍ အသုံးစရိတ်ကိုပိုမိုခွင့်ပြုရန် တောင်းယူရသည်။ အသုံးစရိတ်တောင်းဆိုချက်ကိုမကျေနပ်သည့် အမတ်များသည် ဖြတ်တောက်ရေးအဆိုတင်သွင်း၍ ဗတ် ဂျက်ကို ဝေဖန်နိုင်သည်။ ဖြတ်တောက်ရေးအဆို ရှုံးသော် အစိုးရ တောင်းဆိုသော အသုံးစရိတ်သည် အတည်ဖြစ် သည်။ ဖြတ်တော်ရေးအဆို အောင်မြင်သော် ထိုအမတ် ၏တောင်းဆိုချက်ကို လိုက်လျောရရှိသာမက အစိုးရ အ ပေါ် အယုံအကြည်ကင်းမဲ့သည့်သဘောသို့ပင် သက်ရောက် နိုင်သည်။

ဗတ်ဂျက်တိုင်းတွင် အရှုံးအမြတ်ဟူ၍ရှိသည်။ ရငွေ ထက် သုံးငွေကပိုသည့်အခါ အရှုံးဗတ်ဂျက်ဖြစ်၍၊ ရငွေက သုံးငွေထက်ပိုသည့်အခါ အမြတ်ဗတ်ဂျက်ဖြစ်သည်။ အစိုးရသည် နိုင်ငံကြီးပွားတိုးတက်ရေးကို ရှေးရှု၍ စီမံကိန်း များ လုပ်ဆောင်လိုသဖြင့် ငွေလုံးငွေရင်းအသုံးစရိတ်ကို ပို၍သုံးစွဲရန် ခန့်မှန်းခြင်းဖြင့်လည်း အရှုံးဗတ်ဂျက် ထွက် တတ်ပေသည်။ ယင်းသို့သော ဗတ်ဂျက်သည် အရှုံးဗတ် ဂျက်ဖြစ်စေကာမူ သာမန် အဝင်အထွက်မမျှသော အရှုံး

ဗတ်ဂျတ်နှင့် အခြေခံသဘောချင်းမတူချေ။ လွတ်လပ်စ နိုင်ငံများသည် အရှုံးဗတ်ဂျတ်ဖြင့်သာ လုပ်ဆောင်ကြရ သည်။

ဗတ်ဂျတ်တွင် ပြည်တွင်းငွေအားဖြင့် အရှုံးအမြတ်၊ ပြည်ပ ငွေအားဖြင့် အရှုံးအမြတ်ဟူ၍ သီးခြားဖော်ပြခြင်း မရှိ ချေ။ ထွက်ကုန်တန်ဖိုးက ဝင်ကုန်တန်ဖိုးထက် ပိုသည့်အခါ တွင်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံခြားတွင်အသုံးစရိတ်နည်း၍ ပြည်ပ ရငွေက သုံးငွေထက်ပိုသည့်အခါတွင်လည်းကောင်း ပြည်ပငွေ အားဖြင့် အမြတ်ဘတ်ဂျတ်ဟုသိရသည်။ ပြည်ပဝင်ကုန်တန်ဖိုး နှင့် အသုံးစရိတ်က ပြည်ပရငွေထက်ပိုသော် ပြည်ပငွေအားဖြင့် အရှုံးဗတ်ဂျတ်ဖြစ်သည်။ ဗတ်ဂျတ် လေ့လာသူသည် ပြည်တွင်း ငွေ ဗတ်ဂျတ် အရှုံးအမြတ်နှင့် ပြည်ပငွေ ဗတ်ဂျတ်အရှုံး အမြတ်ကိုကြည့်၍ နိုင်ငံစီးပွားရေး၊ ကြီးပွားရေးနှင့် လူမှု ရေးအခြေအနေ အတိုးအဆုတ်ကို ခန့်မှန်းနိုင်သည်။

အရှုံးဗတ်ဂျတ်ကို (၁) ငွေချေးယူခြင်း ၊ (၂) အခွန်သစ် များ စည်းကြပ်ကောက်ခံခြင်း ၊ အခွန်တော်များ တိုးတက် စည်းကြပ်ခြင်း၊ (၃) ငွေစက္ကူထပ်မံထုတ်ဝေခြင်း၊ (၄) အစိုးရသီးသန့်ရန်ပုံငွေမှ ထုတ်နုတ်သုံးစွဲခြင်းတို့ဖြင့် ကုစား နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုနည်းများသည် နိုင်ငံအပေါ်၌ အကျိုးကို သာမက အပြစ်ကိုပါ သက်ရောက်စေနိုင်သဖြင့် မလွှဲမရှောင်သာသည့် အခါမှသာ နိုင်ငံအစိုးရတို့ သတိ ကြီးစွာဖြင့် လုပ်ဆောင်လေ့ရှိကြသည်။

ဗတ်ဂျတ်,ဝေါလတာ (ခရစ် ၁၈၂၆ ၁၈၇၇) ။ ။ အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ဘောဂဗေဒပညာရှင်နှင့် စာရေးဆရာ ဝေါလတာ ဗတ်ဂျတ်ကို ဆဗ္ဗာသက်နယ်လန်းဂျီမြို့၌ ၁၈၂၆ ခုနှစ် ဖေ ဖွာရီလ ၃ ရက်နေ့တွင်ဖွားမြင်သည်။ သူ၏ ဖခင်မှာ လန်း ဂျီမြို့မှ သင်္ဘောပိုင်ရှင်နှင့် ဘဏ်သူဌေးတဦးဖြစ်သည်။ ဗရစ္စတိုနှင့် လန်ဒန်တက္ကသိုလ်တို့၌ ပညာသင်ကြားပြီးနောက် ၁၈၄၆ ခုနှစ်တွင် သင်္ချာ၊ စိတ္တဗေဒနှင့် ဘောဂဗေဒပညာရပ် တို့၌ ဂုဏ်ထူးဖြင့် ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ထူးကို ရရှိသည်။ ၁၈၄၈ ခုနှစ်တွင် ဘောဂဗေဒပညာရပ်ဆိုင်ရာ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ထူးကို ဆွတ်ခူး၍ ၁၈၅၂ ခုနှစ်တွင် ဝတ်လုံ စာမေးပွဲကိုအောင်မြင်သည်။ သို့ရာတွင် ဗတ်ဂျတ်သည် ဖခင်၏ဘဏ်လုပ်ငန်းတွင် ဝင် ရောက်လုပ်ကိုင်ရာ မကြာမီ ဖခင်နှင့် အကျိုးတူ စီးပွားဖက် ဖြစ်လာသည်။

၁၈၅၈ ခုနှစ်တွင် စီးပွားရေးသတင်းစာကို စတင် တည် ထောင်သူ ဂျိမ်းဝီလဆန်၏ သမီးနှင့် လက်ထပ်လေသည်။ ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဂျိမ်းဝီလဆန် အနိစ္စရောက်သွားသော အခါ ဗတ်ဂျတ်သည် စီးပွားရေးသတင်းစာ၏အယ်ဒီတာ (စာတည်း) အဖြစ် ဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်ရာ ၁၈၇၇ ခုနှစ် မတ်လ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်သည်အထိဖြစ်သည်။

အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ဘောဂဗေဒ ပညာရှင် ဝေါလတာ ဗတ်ဂျတ်

သူရေးသားခဲ့သော အကြောင်းအရာများမှာ နိုင်ငံရေး သဘောတရား၊ ငွေဈေး၊ စီးပွားရေးပြဿနာနှင့် အက်ဖြတ် စာပေများဖြစ်၍ မလွယ်ကူလှချေ။ သို့ရာတွင် ဗတ်ဂျတ် သည် ကောင်းစွာ တတ်ကျွမ်းနိုင်နင်းသည့်အပြင် စာအရေး အသားလည်း တိကျပြတ်သား၍ ပေါ်လွင်လှသောကြောင့် သူရေးသောစာများကို လူအများ ဂရုစိုက်၍ ဖတ်ရှုမှတ် သားကြရလေသည်။

ဗတ်ဂျတ်၏ ထင်ရှားသောစာပေလက်ရာများမှာ အင်္ဂလိပ်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ (၁၈၆၇)၊ ရုက္ခဗေဒ နှင့် နိုင်ငံရေး (၁၈၇၂)၊ လွမ်းဗတ်လမ်း (၁၈၇၃)၊ စာပေ လေ့လာချက်နှင့် စီးပွားရေး လေ့လာချက်များဖြစ်သည်။ ဗတ်ဂျတ်၏ အင်္ဂလိပ်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ စာအုပ်မှာ ယခုခေတ်တိုင် ခေတ်မီတိကျလှသဖြင့် အမြဲ လက်ကိုင်ပြုရသောစာအုပ်ဖြစ်၍ ဘာသာပေါင်းများစွာ ဖြင့်ဘာသာပြန်ဆိုထားလေသည်။

ဗတ် စကတ်ဘောကစားခြင်း။ ။ဗတ်စကတ်ဘော ကစားခြင်းသည် ဘောလုံးကိုလက်ဖြင့်ပုတ်၍လည်းကောင်း ပစ်၍လည်းကောင်း ဂိုးသွင်းကာ အဖွဲ့နှင့်ယှဉ်ပြိုင်ကစားရသည့် ကစားနည်းဖြစ်သည်။ကစားရုံအတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ကွင်းပြင်၌ဖြစ်စေ

ဗတ်စကက်ဘောကစားခြင်း

ကစားနိုင်သော ကစားနည်းမျိုးလည်းဖြစ်သည်။ သံကွင်းတွင် တပ်ထားသည့် ခြင်းကဲ့သို့ ကြိုးဖြင့်ခက်ထားသော ဝိုက်ထဲသို့ ဘောလုံးကို ပစ်သွင်းကစားခြင်းဖြစ်၍ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဗတ်စကတ် (ခြင်း) ဘော (ဘောလုံး) ကစားခြင်း ဟုတွင်သည်။

ဗတ်စကတ်ဘော ကစားနည်းကို ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု မက်ဆချူးဆက်ပြည်နယ် စပရင်းဖီးမြို့ရှိ ဝိုင်၊ အမ်၊ စီ၊ အေ၊ ကောလိပ်မှ ကာယပညာ နည်းပြဆရာ ဒေါက်တာဂျိမ်းနေးစမစ်ဆိုသူက စတင်တီထွင်ခဲ့သည်။ ၁၆ ရာစုနှစ်လောက်က မက္ကဆီကို ပြည်နယ်တွင် မာယာ လူမျိုးတို့သည် ယခုခေတ် ဗတ်စကက်ဘောကစားနည်းနှင့် ခပ်ဆင်ဆင် ကစားနည်းမျိုးကို ကစားခဲ့ဘူးသည် ဟုဆိုသော်လည်း ဒေါက်တာ နေးစမစ် တီထွင်သောကစားနည်းမျိုးလောက် စံနစ်ကျခဲ့ဟန် မတူချေ။

ဗတ်စကတ်ဘော ကစားခြင်းသည် ဘောလုံးကန်ခြင်းကဲ့သို့ လဟာပြင်၌သာ ကစားနိုင်သော လူအများနှင့်ကစားနည်းမျိုးကို မကစားနိုင်သည့်ရာသီတွင် ကစားရုံတွင်း၌ လူအများနှင့်ကစားနိုင်၍ ကစားရာ၌ ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားမှု ရှိသလောက် ကြမ်းတမ်းမှု၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရစေမှု မရှိနိုင်

သော ကစားနည်းကို စဉ်းစားတီထွင်ရာမှ စတင်ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းကစားနည်းကို စတင်တီထွင်စက လူမည်မျှပါဝင်ကစားရမည်ဟု အကန့်အသတ်မရှိ၊ ဘောလုံး အရွယ်အစား အလေးချိန်ကိုလည်း သတ်မှတ်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင်မှ ဝိုင်၊ အမ်၊ စီ၊ အေ၊ အသင်းက ပဌမဆုံးသော ဗတ်စကတ်ဘော စည်းမျဉ်းဥပဒေ ၁၃ ချက်ကို ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်လေသည်။ ယင်းကစားနည်းများကို ဝိုင်၊ အမ်၊ စီ၊ အေ အတွင်းရေးမှူးများက ကမ္ဘာအနှံ့ ပျံ့နှံ့အောင်ဖြန့်လိုက်ရာ မြော်လင့်သည်ထက် လူကြိုက်များသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယခုအခါ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူပေါင်း သန်း ၂၀ ခန့်ကစားနေသော ကစားနည်းတခု ဖြစ်နေလေပြီ။ ကစားရုံကလေးအတွင်း လူတစု အပျင်းပြေကစားရန် ရည်မှန်းချက်ထားခဲ့သော ကစားနည်းသည် ကမ္ဘာသို့ပျံ့နှံ့၍ လူများစုပျော်ရွှင်စွာလက်ခံကစားလာသောကစားနည်းတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထိုမျှသာမက ယခုအခါ ကမ္ဘာအိုလံပစ် အားကစားပြိုင်ပွဲများ၌ ပါဝင်သော ကစားနည်းတမျိုးပင် ဖြစ်နေလေပြီ။ ၁၉၃၆ ခုနှစ် ဂျာမနီနိုင်ငံဘာလင်မြို့တွင် ကျင်းပသော အိုလံပစ်ပွဲတွင် ယင်းကစားနည်းကို ပဌမဆုံးအကြိမ်ထည့်သွင်းခဲ့ရာ နိုင်ငံ

ဗတ်စကက်ဘော အကျိတ်အနယ် ယှဉ်ပြိုင်ကစားနေကြစဉ်

ဗတ်စကက်ဘောကစားခြင်း

အမျိုးသမီးများသည် ဗတ်စကက်ဘော ကစားခြင်းအားဖြင့် ကိုယ်လက်ဖွံ့ဖြိုးကြံ့ခိုင်လာစေနိုင်ပေသည်။

ဗတ်စကတ်ဘောကစားခြင်း

ပေါင်း ၂၁ နိုင်ငံမှ ယှဉ်ပြိုင်ကစားကြ၍ ပဌမဆုကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက ရရှိလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဗတ်စကတ်ဘောကစားနည်းသည် ၁၉၁၅-၁၆ ခုနှစ်များတွင် စတင်ရောက်ရှိလာသည်။ ပဌမဆုံး ဗတ်စကတ်ဘော ကစားကွင်းဖွင့်ပွဲသို့ ယခု ယူနီယန် ခရစ်ယန် အထက်တန်းကျောင်း (ယခင် ကူရှင်အထက်တန်းကျောင်း)နှင့် တွဲလျက်ရှိသော ဂျပ်ဆင် ကောလိပ်ကျောင်းဟောင်းကြီးတွင် ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုဖွင့်ပွဲတွင် ပညာမင်းကြီးဟောင်း ဦးချိုကိုယ်တိုင် ကစားသူတစ်ဦးအဖြစ် ပါဝင်ကစားခဲ့သည်။ ဗတ်စကတ်ဘောကစားနည်းကို တဖြည်းဖြည်း အထက်တန်းကျောင်းများ၊ ရဲအုပ်အတတ်သင်ကျောင်းစသည်တို့တွင် ကစားနည်းတရပ်အဖြစ် သင်ကြားပေးရာမှအစ မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းများ၌လည်း ခေတ်စားလာခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ အပျော်ထမ်းဗတ်စကတ်ဘောအဖွဲ့ချုပ်ကို တည်ထောင်၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဗတ်စကတ်ဘောအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသား ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်ရေးကောင်စီကလည်း ဗတ်စကတ်ဘော အထူးစည်းရုံးရေးမှူးခန့်ကာ မြန်မာတနိုင်ငံလုံး၌ ဗတ်စကတ်ဘော ကစားနည်းများ ပိုမိုစံနစ်ကျ၍ တိုးတက်လာအောင် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

အမျိုးသား ဗတ်စကတ်ဘော စည်းမျဉ်းဥပဒေဆိုင်ရာ ကော်မတီက သတ်မှတ်ထားသော ဗတ်စကတ်ဘောကစားကွင်းအကျယ်အဝန်းမှာ အကြီးဆုံး ၉၄ ပေနှင့် ပေ ၅၀ ရှိ၍ အငယ်ဆုံး ၇၄ ပေနှင့် ၄၂ ပေရှိရမည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုထက်ငယ်သော ကစားကွင်း၌လည်း ကစားနိုင်သည်။ ကစားကွင်း၏ ထိပ် ၂ ဖက် အလယ်တည့်တည့်၌ မြေကြီးမှ ၉ ပေအမြင့်တွင် ထောင့်မှန်စတုဂံပုံ ပျဉ်ပြားကြီးတစ်ခုကို တိုင်စိုက်ကပ်ရိုက်၍ ထောင်ထားရသည်။ သို့မဟုတ် နံရံတွင်ရိုက်၍သော်လည်းကောင်း၊ မျက်နှာကြက်၌ ထောက်တန်းများအားဖြင့် ချိတ်ဆွဲ၍သော်လည်းကောင်း ထောင်ထားရသည်။ ယင်းပျဉ်ပြားကြီးသည် အလျား ၆ ပေ အနံ ၄ ပေ ရှိသည်။ အချင်း ၁၈ လက်မရှိသော သံခွေကို ယင်း ပျဉ်ပြားကြီးအလယ်မှ ၆ လက်မအပြင်ထုတ်၍ မြေမြေစွာ တပ်ထားရသည်။ ထိုသံခွေတွင် ကြိုးခိုင်ခိုင်ဖြင့် ခက်ထားသော ပိုက်တစ်ခုစွပ်ထားရသည်။ ယင်းပိုက်သည် အထက်အောက်အပွင့်ဖြစ်၍ ပိုက်အဖျားသည် မြေကြီးမှ ၁၀ပေ ကွာရသည်။

ကစားရာ၌သုံးသောဘောလုံးသည် ဘောလုံးကန်ရာ၌ သုံးသော ဘောလုံးကဲ့သို့ အတွင်းလေလုံရော်ဗာဘောလုံးဖြစ်ပြီးလျှင် အပြင်ကသားရေဖြင့် ပတ်ချုပ်ထားသည်။ ဘောလုံး၏အဝန်းသည် ၂၉ လက်မမှ လက်မ ၃၀ အထိရှိ၍ အလေးချိန်အားဖြင့် အောင်စ ၂၀ မှ ၂၂ အောင်စ အထိရှိသည်။ ဘောလုံးထဲသို့ လေချိန် ၁၃ ပေါင်ထိုးရသည်။

ကစားပွဲတစ်ပွဲတွင်အဖွဲ့ ၂ ဖွဲ့ယှဉ်ပြိုင်ကစားနိုင်၍ တဖက် ၅ ယောက်စီကစားရသည်။ ကွင်းအလယ်ရှိ ဗဟိုစည်းဝိုင်းတွင် တယောက်စီ၊ ဂိုးစောင့် ၂ ယောက်စီနှင့် ရှေ့တန်း ၂ ယောက်စီ ကစားရသည်။ အဖွဲ့တဖွဲ့တွင် ပါဝင်ကစားနေသူ ၅ ယောက်အပြင် အရံလူ ၇ ယောက်စီ ထားနိုင်၍ အလဲအလှယ်ဝင်ကစားနိုင်သည်။

ပါဝင်ကစားသူသည် ဘောလုံးကို သယ်ဆောင်မပြေးရချေ။ အဖွဲ့ဝင်အချင်းချင်းထံသို့ ဘောလုံးရောက်အောင် ပစ်ပေးခြင်း၊ ပြေးယင်း ပုတ်၍ ပုတ်၍ပို့ခြင်း၊ လှိမ့်ပေးခြင်း ပြုရသည်။ လူချင်းတွန်းထိုး တိုက်ခိုက်ခြင်းလုံးဝမရှိအောင် ကစားရသည်။

ဗတ်စကတ်ဘောကစားသည့်အခါ တပွဲလျှင် မိနစ်၄၀ ကစားရသည်။ ပဌမ မိနစ် ၂၀ ပြီးလျှင် ၁၀ မိနစ်ခန့်နားပြီး နောက်ဖက်ပြောင်း၍ နောက်ထပ် မိနစ် ၂၀ ကစားရသည်။ ဤကား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဗတ်စကတ်ဘော စည်းမျဉ်းဥပဒေအရဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ကား ၁၀ မိနစ် တခါ ၄ ကြိမ်နား၍ ကစားလေ့ရှိကြသည်။

ကစားနည်းမှာ ကွင်းအလယ်ရှိ လူ ၂ ယောက်ကြားမှ နေ၍ ခိုင်လုံကြီးလုပ်သူက ဘောလုံးကိုအပေါ်သို့ ၂ ကိုက်သာသာခန့်မြှောက်၍ ပေးရသည်။ ကျလာသော ဘောလုံးကို အလယ်သူ ၂ ဦးက သူရကိုယ်ရ ခုန်ဖမ်း၍ ဘောလုံးရသူက မိမိဂိုးရှိရာဖက်နေ မိမိအဖွဲ့ဝင်ထံ ရောက်အောင် ပို့ရသည်။ ဘောလုံးရနေသည့်ဖက်က ဂိုးသွင်းနိုင်အောင်ကြိုးစားသကဲ့သို့ ကျန်အဖွဲ့မှ လူများကလည်း ဂိုးမသွင်းနိုင်အောင် လိုက်ဖျက်၍ မိမိတို့အဖွဲ့ဝင်များလက်ထဲသို့ ဘောလုံးရောက်လာအောင် ကြိုးစားရသည်။ ဂိုးသွင်းသည်ဆိုသည်မှာ ပိုက်တပ်ထားသော သံကွင်းထဲသို့ ဘောလုံးကို ပစ်သွင်း၍ ပိုက်ပေါက်မှ ဘောလုံးကျလာအောင် ပြုလုပ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ တဖက်နှင့်တဖက် ယှဉ်ပြိုင်ကစားရာ၌ ဂိုးအရေအတွက်၊ သို့မဟုတ် အမှတ်အများဆုံးရသော အဖွဲ့က အနိုင်ရသည်။ ရိုးရိုးသွင်းသောဂိုးအတွက် တဂိုးလျှင် ၂ မှတ်ရ၍ ပြစ်မှုကြောင့်ပေးသည့် အသားလွတ်သွင်းရသော ဂိုးအတွက် ၁ မှတ်ရသည်။

ဗတ်စကတ်ဘောကစားရာ၌ အခြေခံ တတ်မြောက်အပ်သော ပညာရပ်များရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ (၁) ဘောလုံးပေးခြင်း နည်းအမျိုးမျိုး (၂) ဘောလုံးဖမ်းခြင်း နည်းအမျိုးမျိုး (၃) ဘောလုံးပုတ်ခြင်း နည်းအမျိုးမျိုး (၄) ဂိုးသွင်းနည်း အမျိုးမျိုးတို့ဖြစ်သည်။

ဗတ်စကတ်ဘော ကစားခြင်းဖြင့် လျင်မြန်ဖျတ်လတ်ခြင်း၊ သန်မာကြံ့ခိုင်ခြင်း၊ ဇွဲရှိခြင်း၊ ပါးနပ်လိမ္မာခြင်း၊ အချိန်အဆကောင်းခြင်း စသော အကျိုးကျေးဇူးများ ခံစားရသည်။

ဗတ်ဇော်သိမ်း။ ။ဗတ်ဇော်သိမ်းငှက်သည် သိမ်းငှက် အငယ်စားမျိုးပင် ဖြစ်လေသည်။ ယင်းသည် လင်းယုန်နှင့် ပို၍တူသည်။ အမြီးနီ၊ တောင်ပံရင်းနီ၍တောင်ပံကြီး သောသိမ်းမျိုးကို ဗတ်ဇော်သိမ်းဟု ခေါ်ကြသည်။

ကမ္ဘာဟောင်းတွင် ဗတ်ဇော်သိမ်းဟုခေါ်သော ငှက် များသည် အက်စီပီကြီးဒီး မျိုးရင်းဝင်ငှက်များဖြစ်ကြ၍ ကမ္ဘာသစ်ဘက်တွင်မူ ကာသာတီဒီး မျိုးရင်းဝင် ငှက်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဗတ်ဇော်သိမ်းငှက်များသည် သာမန်သိမ်းငှက်များကဲ့သို့ ပင် အသားစားသောငှက်မျိုးဖြစ်သည်။ လယ်ကြွက်၊ ရှဉ့်၊ ငှက်ပေါက်စကလေးများ၊ တီကောင်များ၊ ကုန်းတပိုင်း ရေ တပိုင်းကျက်စားသော သတ္တဝါကလေးများနှင့် ပိုးမွှား များသည် သူတို့၏ အစာများပင်ဖြစ်လေသည်။ ဗတ်ဇော် သိမ်းများသည် လှပသောငှက်ကြီးများဖြစ်သော်လည်း ပျံသန်းရာ၌ အလွန်လေးဖင့်၏။ အသိုက်များကို သစ်ကိုင်း များဖြင့် သစ်ပင်အမြင့်ကြီးများပေါ်၌လည်းကောင်း၊ တောင်စောင်း များ၌လည်းကောင်း ပြုလုပ်တတ်ကြသည်။ ဥများမှာကြီးမား၍ ဖြူဖွေးနေကာ အနီပြောက်များ ဖုံးလွှမ်းနေသည်။

ဗတ်ဇော်သိမ်းငှက်များကို ဩစတြေးလီးယားတိုက်မှ လွဲ ၍ တကမ္ဘာလုံး၌ အနှံ့အပြားတွေ့ရှိရသည်။ ဗြိတိသျှ

ကျွန်းစုတွင် နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိသည်။ တောင်နှင့်မြောက် အမေရိကတိုက်များတွင်တွေ့ရှိရသော ကြက်ဆင်ဗတ်ဇော် သိမ်းငှက်များမှာကား အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် သိမ်းငှက်မျိုး မဟုတ်ချေ။ လင်းတမျိုးစုတွင် ပါဝင်သော ငှက်များသာ ဖြစ်ချေသည်။

ဗတ်မြို့။ ။အင်္ဂလန်ပြည် ဗရစ္စတိုမြို့၏ အရှေ့တောင်ဖက် ၁၂ မိုင်ခန့်အကွာ ဇဗွန်မြစ်လကျာဖက်ကမ်းပေါ်တွင် ဗတ် မြို့တည်ရှိ၍ ဆမ္မားဆက်ရှိုင်ယာနယ်တွင် အကြီးဆုံးမြို့ဖြစ် သည်။ ဗတ်မြို့သည် လန်ဒန်မြို့၏ အနောက်ဖက် ၁၁၇ မိုင်ဝေး၍ ဂရိတ်ဝက်စတင်းနှင့် လန်ဒန်မစ်ဒလင်း စကော့ တစ် မီးရထားလမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ ဗြိတိသျှကျွန်း တွင် သဘာဝရေပူစမ်းများရှိသည့် တခုတည်းသော မြို့ ဖြစ်ရုံမက အင်္ဂလန်တပြည်လုံးတွင် အကောင်းဆုံး တည် ဆောက်ထားသည့် မြို့ဟုလည်းခေါ်နိုင်သည်။ မြို့၏ အကျယ် အဝန်းသည် ၈ စတုရန်းမိုင်ရှိသည်။ ကျန်းမာရေးအတွက် လူအရောက်အပေါက်များသောမြို့ဖြစ်၏။ ဗတ်မြို့ကို ဘီစီ ၈၆၃ ခုနှစ်တွင် ဗလာဒတ်ဆိုသူက သဘာဝရေပူစမ်းကို တွေ့ရှိသဖြင့် ယင်းအနီး၌ မြို့စတည်သည်ဟုဆိုသည်။ ရောမလူမျိုးတို့ အုပ်ချုပ်စဉ်က ယင်းမြို့ကို အက်ကွာဆူလစ်

ဗတ်မြို့ရှိ ရောမလူမျိုးများ ဆောက်လုပ်ခဲ့သော ရောဂါဝေဒနာပျောက်ကင်းစေသည့် ရေပူစမ်းရေချိုးကန်ကြီး

မြို့ဟုခေါ်သည်။ ဗတ်မြို့ရှိ မြို့တော်ခန်းမကြီးနှင့် ထောင့်မှန်ပုံတူပုံ ရေချိုးကန် အပျက်အစီးများသည် ဗြိတိန်နိုင်ငံ၌ကျန်ရစ်ခဲ့သော ရောမခေတ် အဆောက်အအုံပျက်များတွင် အလှပဆုံး ဖြစ်လေသည်။

အလယ်ခေတ်တွင် ဗတ်မြို့သည် မြို့ရိုးဖြင့် ဝန်းရံထားသော အရေးပါသည့် မြို့ဖြစ်သည်။ ယခုတွေ့ရှိရသော မြို့ရိုးနေရာ၏ အတွင်းဖက်သည် အေဒီ ၂၅၀ ပြည့်နှစ်လောက်က ဗတ်မြို့နေရာဖြစ်သည်။ မြို့ပေါ်ရှိ ရေပူစမ်းများသည် ဘုရင်မင်းမြတ်ပိုင်ဖြစ်သော်လည်း သာသနာဖက်မှ စီမံအုပ်ချုပ်ခဲ့လေသည်။ အလယ်ခေတ် အဆောက်အအုံများအနက် ယခုအခါ ဗတ်အက်ဗေး ဘုန်းကြီးကျောင်းတကျောင်းသာ ကျန်တော့သည်။ ၁၈ ရာစုနှစ် စောစောပိုင်းတွင် ယင်းမြို့သည် ဗိုးနက်ရှုဆိုသူ၏ စည်းရုံးတတ်မှုစွမ်းရည်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ရုပ်ဖအယ်လင်ဆိုသူ၏ စီးပွားရေးလာဘ်မြင်မှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗိသုကာ ဂျွန်ဇု သားအဖတို့၏ လက်မှုပညာစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း ကျန်းမာရေးစခန်း မြို့အဖြစ် အထူးထင်ရှားလူသိများလာသည်။ ဝုအေလ် ပုံစံရေးကာ ဆောက်လုပ်ခဲ့သော စည်းဝေးခန်းမကြီးကို ၁၇၇၁ ခုနှစ်တွင် ဖွင့်လှစ်ခဲ့ရာ ၁၈ ရာစုနှစ်အင်္ဂလန်ပြည်တွင် အလှဆုံး ဧည့်ခံခန်းဆောင်တခုဖြစ်လာသည်။ ထိုမြို့၏ ထင်ရှားသော ပူတင်စိတ်တားနံ့ဘေးနှစ်ဖက်တွင် အိမ်များ၊ ဆိုင်များကို တည်ဆောက်ထား၏။

ဗတ်မြို့ ရေပူစမ်းများသည် ရောဂါဝေဒနာများ ပျောက်ကင်းစေတတ်သည်ဟုသည့် အယူအဆမှာ ယခုတိုင် ခေတ်စားနေပေသည်။ ရေပူစမ်း ၃ ခုရှိ၍ စမ်းတခုနှင့် တခုရှိ ရေအပူချိန်ချင်း မတူချေ။ အပူဆုံးစမ်းသည် ဖာရင်ဟိုက် ဒီဂရီ ၁၂၀ ပူသည်။ ယင်းရေပူစမ်းများမှ တနေ့လျှင် ဂါလံ ၅ သောင်း ထွက်လျက်ရှိသည်။ ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်မှ ဘုရင်၊ မှူးမတ်၊ သဌေးစသည်ဖြင့် လူတန်းစားမျိုးစုံ လာရောက်အနားယူရာဖြစ်သည်။ ရှုမက်တစ်၊ ဂေါက်စသော ရောဂါသည်များ၊ ချညှန်နဲ့မသန်စွမ်းသော ကလေးများအား ယင်းရေပူဖြင့် ကုသပျောက်ကင်းသည်ဟုဆိုသည်။ ဗတ်မြို့သည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဂျာမန်တို့လေကြောင်းမှ အပြင်းအထန် တိုက်ခိုက်သဖြင့် အဆောက်အအုံပေါင်း ၁,၀၁၀ ကျော် ပျက်စီးဆုံးရှုံး၍ လူ ၄၀၀ ခန့်သေဆုံးခဲ့သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဗတ်မြို့သည် ဗြိတိသျှရေတပ်ဌာနကြီးရုံးစိုက်ရာမြို့ဖြစ်၍ ရေတပ်ဘက်ဆိုင်ရာ ပစ္စည်းများ တီထွင်ပြုလုပ်ရာမြို့လည်းဖြစ်သည်။ ၁၉၅၆ ခုနှစ် ခန့်မှန်းသန်ကောင်စာရင်းအရ ဗတ်မြို့၏ လူဦးရေသည် ၇၉,၈၀၀ ဖြစ်သည်။

ဗတ်မြို့၏ အခြားထင်ရှားသော လုပ်ငန်းများမှာ ဖိနပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် ကျောက်ခွဲခြင်းဖြစ်သည်။ ဗတ်ကျောက်ခေါ်

ဗတ်မြို့အနီးအနားမှ ခွဲယူရရှိသောကျောက်သည် ထင်ရှားသည်။ ဗတ်မြို့မှအဆောက်အအုံများကို ယင်း ကျောက်ဖြင့် ဆောက်လုပ်ကြသည်။ ဗတ်မြို့ကို အကြောင်းပြု၍ ဗတ်ကုလားထိုင်ခေါ် ရေပူစမ်းသို့ လူနာများတင်ဆောင်သည့် ကုလားထိုင်မျိုး၊ ဗတ်ဗန်းမုံ၊ ဗတ်အော်လစ်ဗာဘီစကွတ် (၁၈ ရာစုနှစ်က ဆရာဝန် အော်လစ်ဗာ တီထွင်သော လူနာများအတွက်ဘီစကွတ်) စသည်တို့ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။

ဗိဿဏိုးမြို့ဟောင်း ။ ။ ဗိဿဏိုး မြို့ဟောင်းသည် မကွေးခရိုင် တောင်တွင်းကြီးမြို့၏ အနောက်ဖက် ၁၁ မိုင်ခန့် ကွာဝေးသော ကုက္ကိုခွရွာ၏ မြောက်ဖက်တွင် ကပ်လျက် တည်ရှိ၏။ တောင်တွင်းကြီးမှ မကွေးသို့သွားသော မော်တော်ကားလမ်းသည် ဗိဿဏိုးမြို့၏ အရှေ့တောင်ထောင့်၌ ရှိသည့်မြို့ရိုးနှစ်ဖက်ကို ဖောက်ထွင်းသွား၏။ ၅ ပေခန့် အမြင့်သာလျှင် ကျန်ရစ်သောအုတ်မြို့ရိုးသည် ဗိဿဏိုးမြို့၏ မြောက်ဖက်၊ အရှေ့ဖက်နှင့်တောင်ဖက်တို့၌သာ စတုရန်းမကျတကျ ပိုင်းရံလျက်ရှိလေသည်။ မြို့ရိုးတစ်ဖက်၏ အလျားသည် ၁ မိုင်နှင့် ၆ ဖာလုံခန့်မျှ ရှည်လျား၏။ အနောက်ဖက်၌ကား မြို့ရိုးအစအနကိုမျှ မတွေ့ရချေ။ ယခုအခါတွေ့ရသော အင်းကြီးနှင့်ကြီးကြားကန်တို့သည် ရှေးယခင်က ဆက်စပ်နေ၍ အနောက်ဖက်မှ ရေကျိုးသဖွယ် တည်ရှိခဲ့ဟန်တူ၏။ မြို့တွင်း၌ ကုန်းမြေသည် အရှေ့မှအနောက်သို့ အတန်ငယ်လျော့ဆင်းနေသည်မှအပ ပတ်ဝန်းကျင်တဝိုက်မှာ ပြန့်ဖြူးလျက်ရှိလေသည်။ မြို့ရိုးအတွင်း၌ ကား အနောက်မြောက်ထောင့်၌ တည်ရှိသောအင်းရွာကြီးသာလျှင် လူနေရပ်ကွက်အဖြစ် မြင်ရလေသည်။ မြို့ရိုးမှာ မူလ၌ တဖက်တွင် မြို့ပေါက် ၃ ပေါက်စီရှိသော်လည်း ယခုအခါ လှည်းလမ်းကြောင်းများ ဖောက်ထားသော အပေါက်ငယ်များကြောင့် ပျက်စီးပိုင်းပြတ်လျက်ရှိ၏။ မြို့၏ အလယ်ဗဟိုမှ အနောက်မြောက်သို့ အနည်းငယ် ယွန်းသောနေရာတွင် တောင်မြောက် အလျားကိုက် ၅၀၀ နှင့် အရှေ့အနောက် အနံကိုက် ၄၀၀ ခန့်ရှိသည့် အုတ်ရိုးဟောင်းမို့မို့ ပိုင်းရံနေသောနေရာမှာ နန်းတော်ကုန်း ဖြစ်သည်ဟု အဆိုရှိလေသည်။ နန်းတော်ကုန်းပေါ်၌ အုတ်ရိုးအကန်များနှင့် အဆောက်အအုံဟောင်း နေရာများဖြစ်သော အုတ်ကုန်းနိမ့်နိမ့် အနည်းငယ်ရှိ၍ မြို့ရိုးကြီး အတွင်းတွင် နေရာအနံ့အပြား၌ အဆောက်အအုံ အပြိုအပျက်များဖြစ်သည့် ကုန်းဟောင်းဦးရေ ၁၀၀ နီးပါးရှိလေသည်။ မြို့ရိုး၏ အပြင်ပတ်လည် တဝိုက်တွင် သင်းချိုင်းကုန်း အမြောက်အမြား တည်ရှိ၏။

ဗိဿဏိုးမြို့သမိုင်းဟူ၍ သီးခြားမတွေ့ရသော်လည်း တောင်တွင်းကြီးသမိုင်း၏ ရှေ့ပိုင်းတွင်ကား ဗိဿဏိုးမြို့

ဗိဿဏှိးမြို့ဟောင်း

ဗိဿဏှိးမြို့ဟောင်း မြို့ရိုးအပြင်ဖက်ရှိ အုတ်ကုန်းများကို စံနစ်တကျ တူးဖော်ရာ၌ အမြင့်မားဆုံး ကုန်းကြီးဖြစ်သည့် အမှတ် ၂ ကုန်းကြီးကို မတူးဖော်မီ ဤသို့ရှုမြင်ရသည်။

အကြောင်းကို အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြထားသည်ကို ဖတ်ရှုနိုင်၏။ ထိုသမိုင်း၏ အဆိုအရ မဟာသမ္ဘဝနှင့် စူဠာသမ္ဘဝ မင်းသားနှစ်ပါးတို့ကို စက္ခုအလင်းရအောင် ကုစားပေးသော စန္ဒမုခိဘီလူးမတွင် လက်ကိုကိုင်တွယ်ခြင်း အစွန်းအညိုကြောင့် ပဋိသန္ဓေတည်ရှိခဲ့ရာ၊ တောင်တွင်းကြီးမြို့အနောက်ဖက် ၅ တိုင်ကွာသော တောအရပ်တွင် သားမိန်းမတယောက် ဖွားမြင်သည်ဆို၏။ ထိုသမီးငယ်ကို ရသေ့ကြီးတပါးက မွေးစားထား၍ ကြီးပြင်းလာသောအခါတွင် ထိုတောအရပ်၌နေသည့် ဗိဿဏှိးနတ်မင်းက ရှေးဘဝ၌ မောင်နှမတော်သဖြင့် ပန်ထွာပြည် ဗိဿဏှိးမြို့ကို ဖန်ဆင်း၍ အမျိုးသမီးအား အပ်နှင်းလေသည်။ ပန်ထွာမင်းသမီး စိုးစံသော ဗိဿဏှိးမြို့ကို သာဓကေတ္တရာမြို့က အုပ်စိုးသည့် ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီးက ဥပါယ်တံမျှဖြင့် ကြံစည်၍ မင်းသမီးကိုပါ ခေါ်ဆောင်သွားကြောင်း ဖော်ပြပါရှိလေသည်။

သာဓကေတ္တရာမြို့တွင် ဗိဿဏှိး မိဖုရား သင်းချိုင်းနေရာ တည်ရှိခြင်း၊ မြို့ဟောင်း နှစ်ရပ်လုံးတွင် မြို့ရိုး၊ ပြအိုးအပြိုအပျက်တို့ကို ဒိဋ္ဌတွေ့မြင်နိုင်ခြင်းတို့ကိုထောက်လျှင် တချိန်တခါက ဤမြို့နှစ်မြို့သည် အပြိုင်အဆိုင် ထွန်းကားခဲ့သည်ဟုယူဆရ၏။ သာဓကေတ္တရာမြို့၌ မှီတင်းနေထိုင်ကြသူများအနက်တွင် ပျူလူမျိုးတို့ပါဝင်ကြောင်းနှင့် ထိုပျူလူမျိုးများ၏ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းတွင် အဓိက

အချက်များမှာ လူများသေဆုံးပြီးနောက်တွင် မီး သဂြိုဟ်၍ အရိုးနှင့်ပြာများကို မြေအရိုးအိုးတို့တွင် ထည့်သွင်းမြှုပ်နှံခြင်းနှင့် ပျူဒဂါးဟု ယခု ခေါ်စမှတ်ပြုသည့် အမှတ်လက္ခဏာများ ပါရှိသည့် ငွေပြားဝိုင်းကလေးများကို အသုံးပြုခြင်းကို အထောက်အထားခိုင်လုံစွာ လေ့လာသိရှိပြီး ဖြစ်ချေသည်။ ဗိဿဏှိးမြို့ဟောင်းဒေသတွင် ကွင်းဆင်း သုတေသနပြုရာ၌ မြို့ရိုးအပြင်ဖက်တွင် အရိုးအိုးမြှုပ်နှံသည့် အုတ်ကုန်းငယ်များကိုတွေ့ရပြီးလျှင် မြို့တွင်းမှလည်း ပျူဒဂါးအနည်းငယ်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရလေသည်။ ဤအခြင်းအရာတို့သည် သရေခေတ္တရာမှ ပျူယဉ်ကျေးမှုပြန့်နှံ့ခြင်း၏ သဲလွန်စများဖြစ်ပေရာ၊ ဗိဿဏှိးမြို့သည် သရေခေတ္တရာနှင့် အကယ်ပင် ခေတ်ပြိုင်ထွန်းကားခဲ့ခြင်း ဟုတ်မဟုတ်၊ ဟုတ်လျှင် မည်သည့်သက္ကရာဇ်အပိုင်းအခြားတွင် ထွန်းကားခဲ့သည်ကို အနီးစပ်ဆုံး သိရှိရန်နှင့် အုတ်ကုန်းဟောင်း အမြောက်အမြား တည်ရှိနေသည့် ဗိဿဏှိးမြို့ဟောင်းမှ ယဉ်ကျေးမှု အထောက်အထားများကို တတ်နိုင်သမျှ ဖော်ထုတ်ရန်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်တို့ဖြင့် ထိုမြို့ဟောင်းအတွင်း၌ စံနစ်တကျ တူးဖော်သုတေသနပြုမှုကို စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

၁၉၅၉ ခုနှစ် ဇွန်လအတွင်းမှတူးဖော်မှုကို စတင်ခဲ့ရာ ယခုအချိန်အထိ အုတ်ကုန်း ပေါင်း ၉ ခုကို ဖော်ထုတ်ပြီး ဖြစ်

ဗိဿဏိးမြို့ဟောင်း

သည်။ အုတ်ကုန်းတစ်ခုပေါ်ပေါက်တွေ့ရှိရသော အခြင်း အရပ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

ကုန်းအမှတ် (၁)။ ဤကုန်းငယ်သည် မြောက်ဖက် မြို့ရိုး၏ အပြင်တွင် ကျရောက်နေသည်။ အရိုးအိုး ၇ လုံးကို တူးဖော်ရရှိသဖြင့် သင်းချိုင်းကုန်းဟုပင် ယူဆရ၏။ ထိုအရိုးအိုးများကို အုတ်ရိုးနိမ့်နိမ့်တို့ဖြင့် လေးထောင့်ကွက်များ ပြုလုပ်ထားသော အဆောက်အအုံတွင် မြှုပ်နှံထားခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ကုန်းအမှတ်(၂)။ ဤကုန်းသည် မြေပြင်မှ ၁၃ ပေမြင့်၍ မြို့တွင်း၌ အမြင့်မားဆုံး ကုန်းကြီးဖြစ်သည်။ နန်းတော် ရာဟုခေါ်တွင်သော အတွင်းမြို့ရိုး၏ မြောက်ဖက်ကိုက် ၃၀၀ခန့်တွင် တည်ရှိသည်။ တူးဖော်သည့်အခါတွင် ဆင်ဝင် တခု၊ အခန်းရှည်ကြီးတခုနှင့် တောင်မြောက်တန်းလျက် နေသော အခန်းငယ်ပေါင်း ၈ ခန်းပါဝင်သည့် အရှေ့ဖက် လှည့် အုတ်တိုက်အဆောက်အအုံ အောက်ပိုင်းကို တွေ့ရ သည်။ အဆောက်အအုံသည် မီးလောင်ပြီးမှ ပြုပြင်သွား ကြောင်းသိရ၏။ အတွင်း၌ မြေအိုးမြေခွက် မြောက် မြားစွာ ကွဲအက်ပျက်စီးကျန်ရစ်သော အပိုင်းအစတို့ကို အဓိကအားဖြင့် ဖော်ထုတ်နိုင်လေသည်။ အခြားပစ္စည်း များမှာ အဆောက်အအုံနှင့်ဆိုင်ရာ သံမှိုပွင့်ကြီးများ၊ သံ

ချောင်းများ၊ အင်္ဂတေပြားများ၊ ကြက်ငှက် တိရစ္ဆာန် အရိုးများ၊ လူရိုးအနည်းငယ်နှင့် လူအသုံးအဆောင်များ ဖြစ်သည့် မြေပုတီး၊ ကျောက်ပုတီးများ၊ ကြွေစေ့များ၊ သေးငယ်ပါးလွှာသော ရွှေဆီးခွံ ငွေဆီးခွံများ စသည်တို့ ဖြစ်၏။ ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများအနက် သမိုင်းအထောက် အထားအတွက် အဖိုးထိုက်တန်သော ပစ္စည်းတခုမှာ တံ ဆိပ်နှိပ်ရာပါရှိသော ရွှံ့တုံးကလေးတခုပင် ဖြစ်၏။ ထို တံဆိပ်တွင် ရေးသားထားသော အက္ခရာကို ထောက်ခြင်း ဖြင့် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၁၂၀၀ မှ ၁၅၀၀ ခန့်အတွင်းက အသုံးပြုခဲ့သော အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းအက္ခရာမှ ပေါက်ပွား လာသည့် အရေးအသားဖြစ်ကြောင်း ခန့်မှန်းနိုင်လေ သည်။ အုတ်တိုက်ကြီးသည် ရှေးဘုန်းကြီးကျောင်းသဏ္ဍာန် ဖြစ်ဟန်ရှိသော်လည်း ဘာသာရေးနှင့်ဆိုင်သော ၀ ၊ ပစ္စည်းတစုံ တရာမျှမတွေ့သဖြင့် ဘုန်းကြီးကျောင်းလော၊ လူနေ တိုက်တာလောဟူ၍ အတိအကျ ပိုင်းခြား မသိနိုင် သေးချေ။

ကုန်းအမှတ် (၃)။ အမှတ် (၃) နှင့် (၄) ကုန်းတို့မှာ အမှတ် ၂ ၏အရှေ့ဖက်တွင် ဖြစ်နေသော ဆင်ဝင်နှင့် အခန်းရှည်ကြီး အမှတ် ၂ အုတ်တိုက်ကြီးကို မူလက မည်သို့အသုံးပြုခဲ့ ကြောင်းကို နီးစပ်လျက်နေသော ကုန်းများမှ အထောက်

အမှတ် ၂ ကုန်းကြီးကို တူးဖော်လျက်ရှိစဉ် ပေါ်၍လာသော ဆင်ဝင်နှင့် အခန်းရှည်ကြီး

ဗိဿဏိးမြို့ဟောင်း

အထား ရှန်ကောင်းသည်ကို မျှော်မှန်း၍ အမှတ်(၃)နှင့် (၄) တို့ကိုတူးဖော်သည်။ သို့သော် အမှတ်(၃)တွင် တမူထူးခြားသော အဆောက်အအုံကိုတွေ့ရ၏။ ပုံသဏ္ဍာန်မှာ အလယ်တွင် စက်ဝိုင်းပန္နက်ရှိ၍ ၄ မျက်နှာတွင် လေးထောင့် အုတ်ခုံများ စွန်းထွက်လျက် တည်ဆောက်ထား၏။ ထိုအဆောက်အအုံတခုလုံးကို စက်ဝိုင်းအုတ်တံတိုင်း ၂ ထပ်ကာရံထားလေသည်။ စံနစ်ပုံအရမြေပေါက်စေတီနှင့် တူဟန်ရှိသော်လည်း အုတ်ခုံများ စွန်းထွက်နေပုံနှင့် မူလကပင် မြေပေါ်၌စိုက်ထူးထားခြင်းမဟုတ်ကြောင်း မြေလွှာအနေအထားမှသိရှိရသဖြင့်လည်းကောင်း၊ သာသနာရေးဆိုင်ရာဝ ပုစ္ဆည်းတစ်ခုခုကိုမျှ မတွေ့ရခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း စေတီပုထိုးအဖြစ် တည်ထားခဲ့ဟန်မတူကြောင်း ယူဆဖွယ်ရာဖြစ်နေချေသည်။

ကုန်းအမှတ် (၄)။ ဤကုန်းမှာ အမှတ် (၃)၏ မြောက်ဖက်တွင်ကပ်လျက်ရှိ၏။ ဤနေရာတွင် လေးထောင့် အုတ်တိုက် အခြေပိုင်းကို တူးဖော်တွေ့ရှိရသည်။ အဆောက်အအုံမှာ နံရံ ၂ ထပ်ပြုလုပ်ထားရှိခြင်းဖြင့် အတွင်းခန်းမနှင့် ပတ်လည် စင်္ကြံကိုစီမံထားသည်။ ဤပန္နက်ပုံစံမှာ ပုဂံဘုရားပန္နက်ပုံများ၏ ရှေးပြေးပုံစံအဖြစ် ဦးစွာတွေ့ရှိရလေသည်။

ကုန်းအမှတ် (၅) (၆) (၇) (၈) တို့မှာ နန်းတော်

ကုန်းဟုဆိုသော အတွင်းမြို့ရိုး၏ အရှေ့အနောက် အုတ်ရိုးများနှင့် အလယ်ပိုင်းကုန်းမြင့်များတွင် တူးဖော်သည့် နေရာများဖြစ်သည်။ အမှတ်(၅)တွင် အုတ်မြစ်အခြေသာ ကျန်ရစ်သော အခန်းပေါင်းများစွာပါဝင်သည့် အဆောက်အအုံကိုလည်းကောင်း၊ အမှတ် (၇)တွင် အလားတူ အဆောက်အအုံငယ်တခုကိုလည်းကောင်း ဖော်ထုတ်တွေ့မြင်ရ၏။ အမှတ်(၆)မှာ အနောက်ဖက်အုတ်ရိုးနှင့် ကပ်လျက်ရှိသော ပြအိုးသဏ္ဍာန်အဆောက်အအုံဖြစ်၍၊ အမှတ်(၈)မှာ အတွင်းမြို့ရိုး၏ အရှေ့ဖက်တံခါးဝဖြစ်လေသည်။ အရှေ့ဖက်အုတ်မြို့ရိုးကို ထိုအပေါက်ဝ၌ အတွင်းပိုင်းမှ အုတ်တံတိုင်းတို့ဖြင့် ထောက်ခံထားလေသည်။ ထိုတံတိုင်းများတွင် တံခါးစောင့်ခိုရန် ဂူတခုစီပြုလုပ်ထားဟန်လည်းပါဝင်၏။ အပေါက်ဝအပြင်ဖက်တွင် အဆင့်ကျောက်ရုပ်ကြီး ၂ ရုပ် စိုက်ထူထားရာ ယင်းတို့၏အခြေအမြစ် ပိုင်းများကို တူးဖော်တွေ့ရှိရသည်။

ကုန်းအမှတ်(၉)သည် အထက်ဖော်ပြပါ နန်းတော်ကုန်း၏ တောင်ဖက်တွင်တည်ရှိ၏။ ယခု တူးဖော်ပြီးစီးသမျှ တွေ့ရသည်မှာ တောင်မြောက် အလျား ၈၄ ပေ၊ အရှေ့အနောက် ပေ ၄၀ ခန့်ရှိသော အုတ်တိုက် အဆောက်အအုံကြီးဖြစ်၏။ အတွင်းပိုင်းတွင် အခန်းများ ဖွဲ့ထားခြင်းမရှိ၊ မြောက်ဖက်နံရံတွင် ဝင်ပေါက်ကြီးတခုသာရှိ၏။ အဆောက်အအုံ၏အတွင်း၌ပင် မူလကသစ်သားတိုင်ကြီး

အမှတ် ၂ ကုန်းကြီးကို တူးဖော်ပြီးနောက် ရုပ်လုံးပေါ်လာသော အဆောက်အအုံကြီးကို ဤသို့ရှုမြင်ရသည်။

ဗိဿဏိုးမြို့ဟောင်း

အမှတ် ၂ ကုန်းနှင့် ဖိုခနောက်ဆိုင်တည်ရှိသည့် အမှတ် ၃ ကုန်းကို မတူးဖော်မီ

၈ တိုင်စိုက်ထူဆောက်လုပ်ထားကြောင်း သိရှိရသည်။ ဤတိုက်ကြီး အတွင်းတွင် ပုံစံအမျိုးမျိုးပါဝင်သော အရိုးအိုး မြောက်မြားစွာ မြှုပ်နှံထားသည်ကို တွေ့ရှိရလေရာ မြို့တွင်း၌ အထူးတလည် စီမံ၍ အရိုးအိုးများ မြှုပ်နှံခြင်းမှာ

စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာသော ဓလေ့ထုံးတမ်း တရုပ်ပင် ဖြစ်လေသည်။ အထက်ပါအုတ်ကုန်းများ၌ တူးဖော်ရာမှ ပေါ်ပေါက်သောအထောက်အထားများအရ ဗိဿဏိုးမြို့သည် သရေ

အမှတ် ၃ ကုန်းကို တူးဖော်ပြီးနောက် ရုပ်လုံးပေါ်လာသော အဆောက်အအုံ

ခေတ္တရာမြို့နှင့် ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးတမ်းအားဖြင့် ဆက်စပ်မှုအတော်အတန် ရှိခဲ့ကြောင်းသိသာ၏။ သို့သော် သရေခေတ္တရာကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကားသော အထောက်အထားများကို မတွေ့ရသေးချေ။ သရေခေတ္တရာနှင့် ခေတ်ပြိုင်၊ သို့မဟုတ်အနည်းငယ် နှောင်းသောကာလတွင် ဗိဿဏိုးမြို့ ထွန်းကားခဲ့ပါက သာသနာရေးဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုအစိတ်အပိုင်းများ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ကူးယှက်ပြန့်နှံ့ခြင်း မရှိခဲ့သည်ကို အဖြေရှာရဦးချေမည်။ ဗိဿဏိုးမြို့သည် သရေခေတ္တရာထက်ပင် ရှေးကျသလော ဟူသော ပြဿနာလည်း ပေါ်ပေါက်လာလေသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် စံနစ်တကျ တူးဖော်သုတေသနလုပ်ငန်းကို ဗိဿဏိုးမြို့မှပင် အစပြုခဲ့ရ၏။ ဤစံနစ်အတိုင်း အခြားမြို့ဟောင်း ၂ နေရာ ၃ နေရာမျှ ဆောင်ရွက်ပြီးမှသာလျှင် အခြေအမြစ်ခိုင်လုံသော ညှိနှိုင်းမှုတို့ကို ပြုလုပ်နိုင်ချေမည်။ ဗိဿဏိုးမြို့ဟောင်းတွင် ဆက်လက်တူးဖော်နေဆဲ ဖြစ်လေသည်။

ဦးအောင်သော်

ဗုဒ္ဓ ။ ။ ဗုဒ္ဓဟူသောအမည်ကို တလောကလုံး သိရှိနားလည်နေကြသည်မှာ ဘုရားဟု သိရှိနားလည်နေကြ၏။ သိရှိနားလည်နေကြသည့်အတိုင်းပင် မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်တိုင်ကလည်း ဗြဟ္မာယု ပုဏ္ဏားကြီးအား “ငါဘုရားသည် သိသင့်သိထိုက်သော တရားအလုံးစုံကို သိအပ်ပေပြီ။ ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်သော တရားအလုံးစုံကို ပယ်အပ်ပေပြီ။ ထိုကြောင့် ငါဘုရားသည် ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်မူပေ၏။” ဟောကြားတော်မူသည်ကိုထောက်၍ ဗုဒ္ဓဟူသော အမည်ကား ဘုရား၏ အမည်တော်ဖြစ်ကြောင်း သိအပ်၏။

သို့ရာတွင် ထိုဗုဒ္ဓဟူသော အမည်သည် ဘုရားနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်မဟုတ်။ ပိဋကတ်တော် အချို့တို့၌ တတ်သိလိမ္မာသော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်များကိုလည်း ဗုဒ္ဓဟူသော အမည်ဖြင့်ပင် ဟောတော်မူထားရာကား၊ ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်လည်း သက်ဆိုင်နေပြန်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းဗုဒ္ဓသည်-

- (၁) သုတဗုဒ္ဓ . . . ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်တို့၌ အကြားအမြင်များသော ရဟန်း
- (၂) စတုသစ္စဗုဒ္ဓ . . . သစ္စာလေးပါးကိုသိသော ရဟန္တာ(တနည်း) အနုဗုဒ္ဓ၊ မြတ်စွာဘုရားဟောကြားတော်မူသောနည်းဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို သိသောရဟန္တာ (သာဝက)
- (၃) ပစ္စေကဗုဒ္ဓ . . . နှစ်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ပါရမီဖြည့်၍ သစ္စာလေးပါးကို ကိုယ်တိုင် ထိုးထွင်း၍သိသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓ (ဘုရားငယ်)

(၄) သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓ . . . လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း၊ (သို့မဟုတ်) ရှစ်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း၊ (သို့မဟုတ်) တစ်ဆယ့်ခြောက်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ပါရမီဖြည့်၍ တရားအလုံးစုံကို ကိုယ်တော်တိုင်ထိုးထွင်း၍သိသောဘုရား

ဟူ၍ လေးပါးဖြစ်လာသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်လာငြားသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘုရားကား တရားအလုံးစုံကို အကုန်အစင်တတ်သိ လိမ္မာသော ပညာတော်ဖြင့် ဗုဒ္ဓအမည် ခေါ်တွင်ခြင်း ဖြစ်၏။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ ရဟန္တာ၊ သာဝကတို့မှာကား တရားတစ်တဒေသကို တတ်သိလိမ္မာသောပညာဖြင့် ဗုဒ္ဓအမည် ခေါ်တွင်ခြင်းဖြစ်၏။ သို့သော် ယင်းတို့မှာကား ဗုဒ္ဓဘုရားနှင့်မနှိုင်းယှဉ်အပ်၊ မနှိုင်းယှဉ်ကောင်း။ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ စသော အရာရာသော ဂုဏ်ကျေးဇူးမှာပင် ဗုဒ္ဓဘုရားနှင့် အလွန်ကွာခြားလှ၏။ ဗုဒ္ဓဘုရားကား လောကသုံးပါးတွင် တုဖက်ပြိုက်ဖက် မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ထူးဖြစ်သည်။

လောကသုံးပါးတွင် တတ်သိလိမ္မာသောပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ဗုဒ္ဓဘုရားအမည်ကို ခံယူထိုက်သည်မဟုတ်။ (၁) ဇာတိမဟတ္တ - အမျိုးဇာတ်၏ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်ခြင်း (၂) ပုညမဟတ္တ-ဘုန်းသမ္ဘာ ကုသိုလ် ပါရမီတော်၏ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်ခြင်း ၊ (၃) သီလမဟတ္တ - အကျင့်သီလတော်၏ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်ခြင်း ၊ (၄) သမာဓိမဟတ္တ- တည်ကြည်ခိုင်ခံ့သော သမာဓိတော်၏ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်ခြင်း (၅) ဣဒ္ဓိမဟတ္တ - တန်ခိုးတော်၏ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်ခြင်း (၆) ဗုဒ္ဓိမဟတ္တ-ဉာဏ်ပညာတော်၏ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်ခြင်း၊ ဤသို့ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်ခြင်းအမျိုးမျိုးနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးသည်သာ လောကသုံးပါးတွင် ဗုဒ္ဓဘုရားဟူသော အမည်တော် ခံယူထိုက်သည်။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်ထူးမှသာ လူနတ်ဗြဟ္မာသတ္တဝါအများကို သံသရာဝ်ဆင်းရဲမှ ကယ်တင်နိုင်၏။ ထိုဗုဒ္ဓဘုရား၏ ဂုဏ်တော် ကျေးဇူးတော်တို့ကား အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

(၁) ဗုဒ္ဓတ္တဝေသာရဇ္ဇ ဉာဏ်တော် (၂) အာသဝတ္တယ ဝေသာရဇ္ဇ ဂဏ်တော် (၃) အန္တရာယ ဝေသာရဇ္ဇ ဂဏ်တော် (၄) နိယျာန ဝေသာရဇ္ဇ ဉာဏ်တော်၊ ဤလေးပါးသော ဝေသာရဇ္ဇ ဂဏ်တော်တို့ကား ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ ရဟန္တာ၊ သာဝကတို့နှင့် မသက်ဆိုင်၊ ဗုဒ္ဓဘုရားနှင့်သာ သက်ဆိုင်သော ဉာဏ်တော်တို့တည်း။

(၁) အာသယာနုသယ ဉာဏ်တော်၊ (၂) ဣန္ဒြိယ ပရောပရိယတ္တိ ဉာဏ်တော် ၊ (၃) ယမကပါဠိဟာရိယ ဉာဏ်တော် (၄) မဟာကရုဏာ သမာပတ္တိဉာဏ်တော်၊ (၅) သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော် ၊ (၆) အနာဝရဏ ဉာဏ်တော်၊

ဤခြောက်ပါးသော အသာဓာရဏ ဉာဏ်တော်တို့ကား ပဇ္ဇကပုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာ၊ သာဝကတို့နှင့် မသက်ဆိုင်၊ ဗုဒ္ဓဘုရား နှင့်သာ သက်ဆိုင်သော ဉာဏ်တော်တို့တည်း။

(၁) ဌာနာဏာန ဉာဏ်တော် ၊ (၂) ကမ္မန္တရ ဝိပါကန္တရ ဉာဏ်တော်၊ (၃) သဗ္ဗတ္ထမိနိပဋိပဒါဉာဏ်တော်၊ (၄) အနေကဓာတု နာနာဓာတု ဉာဏ်တော်၊ (၅) ဣန္ဒြိယရော ပရိယတ္တိဉာဏ်တော်၊ (၆) နာနာဒိမုတ္တိကဉာဏ်တော် (၇) ဈာနာဒိသံကိလေသဝေါဒါနဝုဋ္ဌာနဉာဏ်တော်၊ (၈) ပုဗ္ဗေ နိဝုတ္တဉာဏ်တော်၊ (၉) ဒိဗ္ဗစက္ခုစူဠာပပါတ ဉာဏ်တော်၊ (၁၀) အာသဝက္ခယဉာဏ်တော် ၊ ဤဆယ်ပါးသော ဒသ ဗလ ဉာဏ်တော်တို့ကား ပစ္စေကပုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာ၊ သာဝက တို့နှင့်မသက်ဆိုင်၊ ဗုဒ္ဓဘုရားနှင့်သာ သက်ဆိုင်သော ဉာဏ် တော်တို့တည်း။

(၁) ယောကျ်ားတကျိပ်အားကို ဆောင်နိုင်သော ကာ ဌာဝကဆင် (၂) ကာဌာဝကဆင် ဆယ်စီးအားကို ဆောင် နိုင်သော ဂဏီယုဆင် (၃) ဂဏီယုဆင် ဆယ်စီးအားကို ဆောင်နိုင်သော ပဏ္ဍရဆင် (၄) ပဏ္ဍရဆင် ဆယ်စီးအား ကိုဆောင်နိုင်သော တမ္မဆင် (၅) တမ္မဆင် ဆယ်စီးအား ကို ဆောင်နိုင်သော ပိင်္ဂလဆင် (၆) ပိင်္ဂလဆင် ဆယ်စီး အားကို ဆောင်နိုင်သော ဂန္ဓဆင် (၇) ဂန္ဓဆင် ဆယ်စီး အားကို ဆောင်နိုင်သော မင်္ဂလဆင် (၈) မင်္ဂလဆင် ဆယ် စီးအားကို ဆောင်နိုင်သော ဟေမဆင် (၉) ဟေမဆင် ဆယ်စီးအားကို ဆောင်နိုင်သော ဥပေါသထဆင် (၁၀) ဥပေါသထဆင် ဆယ်စီးအားကိုဆောင်နိုင်သော ဆဒ္ဒန္တဆင်၊ ဤဆဒ္ဒန္တဆင် ဆယ်စီးအားဟူသော ဒသဗလအားတော်တို့ ကား ပစ္စေကပုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာ၊ သာဝကတို့နှင့် မသက်ဆိုင်၊ ဗုဒ္ဓဘုရားနှင့်သာ သက်ဆိုင်သော အားတော်တို့တည်း။

အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန် တရားစု၌ အပိတ်အပင် မရှိသော ဉာဏ်တော် (၃) ပါး၊ ကာယကံမူ၊ ဝစီကံမူ၊ မနောကံမူသည် ဉာဏ်တော်ရှေ့သွားရှိခြင်း၊ ဉာဏ်တော်သို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း (၃) ပါး။ ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ ဓမ္မဒေသနာ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ ဝိမုတ္တိ ယုတ်လျော့မှုမရှိခြင်း (၆) ပါး။ ဒဝါ၊ ရဝါ၊ အဖဋ္ဌ၊ ဝေဂါယိတတ္ထ၊ အဗျာဝ မန၊ အပ္ပဋိသင်္ခါ နုပေက္ခာ မရှိခြင်း (၆) ပါး။ ဤဆွဲရစ်ပါးသော အာဝေ ထိက ဂုဏ်တော်တို့အား ပစ္စေကပုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာ၊ သာဝက တို့နှင့် မသက်ဆိုင်၊ ဗုဒ္ဓဘုရားနှင့်သာ သက်ဆိုင်သော ဂုဏ် တော်တို့တည်း။

(၁) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏ်တော် (၂) ဒိဗ္ဗစက္ခု ဉာဏ်တော် (၃) အာသဝက္ခယ ဉာဏ်တော်၊ ဤသုံးပါး သော ဝိဇ္ဇာဉာဏ်တော်တို့ကား ဗုဒ္ဓဘုရား၏ ဝိဇ္ဇာဉာဏ် တော်တို့တည်း။

(၁) ဝိပဿနာဉာဏ်တော် (၂) မနောမယိဒ္ဓိ ဉာဏ်

တော် (၃) ဣဒ္ဓိဝိဓ ဉာဏ်တော် (၄) ဒိဗ္ဗသောတ ဉာဏ် တော် (၅) ပရစိတ္တဝိဇာနန ဉာဏ်တော် (၆) ပုဗ္ဗေနိဝါသာ နုဿတိ ဉာဏ်တော် (၇) ဒိဗ္ဗစက္ခု ဉာဏ်တော် (၈) အာ သဝက္ခယ ဉာဏ်တော်၊ ဤရှစ်ပါးသော ဝိဇ္ဇာဉာဏ်တော်တို့ ကား ဗုဒ္ဓဘုရား၏ ဝိဇ္ဇာဉာဏ်တော်တို့တည်း။

(၁) သီလသံဝရ (၂) ဣန္ဒြိယဂုတ္တ (၃) ဘောဇန မတ္တည (၄) ဇာဂရိယာနုယောဂ (၅) သဒ္ဓါ (၆) သတိ (၇) ဟိရိ (၈) ဩတ္တပ္ပ (၉) သုတ (၁၀) စာဂ (၁၁) ပညာ (၁၂) ပဌမဈာန် (၁၃) ဒုတိယဈာန် (၁၄) တတိယ ဈာန် (၁၅) စတုတ္ထဈာန်၊ ဤတစ်ဆယ့် ငါးပါးသော စရဏ တို့ကား ဗုဒ္ဓဘုရား၏ စရဏတော်တို့တည်း။

(၁) ဝိသဋ္ဌ-သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း (၂) မဇ္ဈ-သာယာ ခြင်း (၃) ဝိညေယျာ-သိလွယ်ခြင်း (၄) သဝနိယာ -နာချင် ဖွယ်ရှိခြင်း (၅) ဝိသာရိ-ပြန်နံ့ခြင်း (၆) ဗိန္နု-လုံးစည်း ခြင်း (၇) ဂမ္ဘီရ နက်ရှိုင်းခြင်း (၈) နိန္နာဒိ-ပဲ့တင်ထပ်ခြင်း၊ ဤရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသော အသံတော်ကား ဗုဒ္ဓဘုရား၏ အသံတော်တည်း။

(၁) နီလ-စိမ်းညိုသော ရောင်ခြည်တော် (၂) ပီတ- ဝါရွှင်သော ရောင်ခြည်တော် (၃) လောဟိတ-နီသော ရောင်ခြည်တော် (၄) ဩဒါတ-ဖြူဖွေးသော ရောင်ခြည် တော် (၅) မဉ္ဇဋ္ဌ-မောင်းသော (ပန်းရောင်နုကဲ့သို့သော) ရောင်ခြည်တော် (၆) ပဘဿရ ပြုံးပြုံးပြက်သော ရောင် ခြည်တော် ၊ ဤခြောက်ပါးသော ရောင်ခြည်တော်တို့ကား ဗုဒ္ဓဘုရား၏ ရောင်ခြည်တော်တို့တည်း။ (ရောင်ခြည်တော် ခြောက်ပါး-ရှု။)

(၁) ဣဿရိယ (၂) ဓမ္မ (၃) ယသ (၄) သိရိ (၅) ကာမ (၆) ပယတ္တ၊ ဤ ခြောက်ပါးသော ဘုန်းတော်တို့ကား ဗုဒ္ဓဘုရား၏ ဘုန်းတော်တို့တည်း။

သုံးဆွဲနှစ်ပါးသော လက္ခဏာတော်ကြီး၊ ရှစ်ဆယ်သော လက္ခဏာတော်ငယ်၊ တရားရုံစံကွက် စက်လက္ခဏာတော် တို့ကား ဗုဒ္ဓဘုရား၏ လက္ခဏာတော်တို့တည်း။ (လက္ခဏာ တော်ကြီးငယ်-ရှု။)

ဤသို့ မရေတွက်နိုင်သော ဘုန်းတော် ကံတော် ဉာဏ် တော် တန်ခိုးတော် အပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ဗုဒ္ဓ ဘုရားသည် လောကသုံးပါး၌ ပွင့်တော်မူရန် အလွန်ရခဲ သည့်အတွက် ဒုလ္လဘငါးပါးတွင် တပါးအပါအဝင် ဖြစ် တော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓဘုရားဆိတ်သုဉ်းသည့် သုညကမ္ဘာတွေ အကြားဝယ် တရံတခါမျှသာ ပွင့်တော်မူ၏။ ပွင့်တော်မူ သောအခါ၊ လူနတ်၊ ဗြဟ္မာ သတ္တဝါ အလုံးစုံတို့၏ လောကီ၊ လောကုတ္တရာ နှစ်ဖြာသော အကျိုးစီးပွားကိုသာ ဆောင် ရွက်တော်မူ၏။

ထိုဗုဒ္ဓဘုရားသည် (၁) ပညာဓိက (၂) သဒ္ဓါဓိက (၃)

ဝိရိယာဇိကဟူ၍ သုံးပါးရှိသည်။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ပညာမိကသည် နိယတဗျာဒိတ်ခံယူပြီးနောက် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း အကျင့်တို့ကို လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးရ၏။ သဒ္ဓါမိကသည် နိယတဗျာဒိတ် ခံယူပြီးနောက် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း အကျင့်တို့ကို ရှစ်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးရ၏။ ဝိရိယာမိကသည် နိယတဗျာဒိတ် ခံယူပြီးနောက် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း အကျင့်တို့ကို တစ်ဆယ့်ခြောက်သင်္ချေနှင့်ကမ္ဘာတစ်သိန်း ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးရ၏။

ဘုရားဖြစ်ကြောင်း အကျင့်တို့ကား - (၁) ဒါနပါရမီ (၂) သီလပါရမီ (၃) နေက္ခမပါရမီ (၄) ပညာပါရမီ (၅) ဝိရိယ ပါရမီ (၆) ခန္တီပါရမီ (၇) သစ္စာပါရမီ (၈) အဓိဋ္ဌာန်ပါရမီ (၉) မေတ္တာပါရမီ (၁၀) ဥပေက္ခာ ပါရမီဟူ၍ ဆယ်ပါးဖြစ်သည်။

ထိုပါရမီ ဆယ်ပါးကိုပင် ခန္ဓာကိုယ်မှအပ ဗာဟိရဖြစ်သော ပစ္စည်းဥစ္စာ ပြည့်ရွာတိုင်းကား စသည်တို့ကို မငဲ့ကွက်ဘဲ ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးရသော သာမန် ပါရမီ ဆယ်ပါး။ ခန္ဓာကိုယ်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ ခြေ၊ လက် စသော အင်္ဂါတို့ကို မငဲ့ကွက်ဘဲ ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးရသော ဥပပါရမီဆယ်ပါး။ မိမိ၏ အသက်ကိုပင် မငဲ့ကွက်ဘဲ ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးရသော ပရမတ္ထ ပါရမီ ဆယ်ပါးအားဖြင့် အပြားသုံးဆယ် ဖြစ်လာသည်။ ထိုအပြားသုံးဆယ်ကို ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးရ၏။

(၁) ဓနပရိစ္စာဂ-မိမိအသက်နှင့် ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းမှအပ ဗာဟိရဖြစ်သော စွန့်နိုင်ခဲ့သော ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ကိုစွန့်ခြင်း (၂) အင်္ဂုပရိစ္စာဂ-မိမိ၏ ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းကိုစွန့်ခြင်း (၃) ပုတ္တပရိစ္စာဂ-သားသမီးကို စွန့်ခြင်း (၄) ဘရိဟ္မပရိစ္စာဂ-မယားကိုစွန့်ခြင်း (၅) ဇီဝိတပရိစ္စာဂ-မိမိအသက်ကို စွန့်ခြင်း ဤစွန့်ခြင်းကြီး ငါးပါးကိုလည်း စွန့်ရ၏။

(၁) လောကတ္ထ စရိယ-လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာသတ္တဝါ ခပ်သိမ်းတို့ အကျိုးစီးပွားအတွက် ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးရခြင်း (၂) ဉာတတ္ထစရိယ-ဆွေတော်မျိုးတော်တို့ အကျိုးစီးပွားအတွက် ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးရခြင်း (၃) ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယ-ဘုရားဖြစ်ရန် အကျိုးစီးပွားအတွက် ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးရခြင်း၊ ဤသုံးပါးသော စရိယတို့ကို ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးရ၏။

ဤသို့ ပါရမီဆယ်ပါး၊ အပြားသုံးဆယ်၊ စွန့်ခြင်းကြီး ငါးပါး၊ စရိယသုံးပါးတို့ကား ဘုရားဖြစ်ကြောင်း အကျင့်တို့တည်း။ ထိုအကျင့်တို့ကို ပညာမိက၊ သဒ္ဓါမိက၊ ဝိရိယာမိက ဘုရားသုံးပါးလုံးပင် မိမိတို့အသီးသီး ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားသော အခါကာလ ကုန်ဆုံးအောင် ဖြည့်

ကျင့်ဆည်းပူးကြရ၏။ ထိုသို့ ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးမှသာ ဘုရားဖြစ်နိုင်ကြသည်။

အထူးအားဖြင့် ဘုရားသုံးပါးတို့ နိယတဗျာဒိတ်ခံယူပြီးနောက် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း အကျင့်တို့ကို ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးရာ ပါရမီဖြည့်ရာ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားသောအခါ ကာလချင်း မတူသော်လည်း ဘုရားဖြစ်လာသောအခါ၌ ကား (သဗ္ဗဗုဒ္ဓါသမဿ) ဟု ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ စသောဘုရားတို့ ရသင့်ရထိုက်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်တို့ကား အတူတူအညီအမျှပင် ဖြစ်ပေသည်။ **ဦးကြီးဖေ**

ဗုဒ္ဓဂယာ ။ ။ ကမ္ဘာပေါ်၌ အယူဝါဒအမျိုးမျိုးရှိကြရာ၊ မိမိတို့ အယူဝါဒဆိုင်ရာ မင်္ဂလာရှိသော မြေမြတ်ဟု တနေရာရာကို ရိုသေမြတ်နိုးစွာ သတ်မှတ်ပိုင်းခြားမှု ပြုကြမြဲဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဝါဒီတို့သည်လည်း သဗ္ဗညုဘုရားရှင်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထူးမြတ်သော မင်္ဂလာအောင်မြေ အရပ်များကို သတ်မှတ်ထားလေသည်။ ထိုအောင်မြေ အရပ်များတွင်

(၁) ဂေါတမဘုရားအလောင်းတော် ဖွားမြင်ရာ လုမ္ဗိနီ ဥယျာဉ်၊

(၂) သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရရှိတော်မူရာ မဟာဗောဓိအောင်မြေ၊

(၃) ဓမ္မစကြာ တရားဦး ဟောတော်မူရာ မိဂဒါဝုန်တော

(၄) ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာ ကုသိနာရုံ အင်ကြင်းတောတို့ပါဝင်လေသည်။ အဆိုပါ လေးဌာနကို ဘုရားဖူးလာသူ အပေါင်းတို့အား ဓမ္မသံဝေဂ ဖြစ်စေကာ နတ်ရွာ သုဂတိသို့ လားရောက်စေတတ်သော ဌာနထူး ဌာနမြတ်များ ဖြစ်ကြသည်ဟုဆိုသည်။ တဖန် ယင်းဌာန လေးခုအနက် မဟာဗောဓိ အောင်မြေအရပ်သည် အထူးမြတ်အလွန်ကဲဆုံးဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာဦးအခါ နိမိတ်ပြု ကြာရုံကြီးများသည် မဟာဗောဓိပင်နေရာမှ ပေါက်၍၊ မြေပြင်ပေါ်ထွန်းရာတွင်လည်း ဦးစွာပေါ်ထွန်းပြီးလျှင်၊ ကမ္ဘာပျက်ရာ၌လည်း နောက်ဆုံးမှ ပျက်သည်ဟု ကျမ်းဂန်များ၌လာရှိသည်။ ထို့ပြင် ဗောဓိပင်နှင့် ပလ္လင်တော်နေရာသည် ပွင့်လေသောဘုရားရှင်တိုင်း မစွန့်လွှတ်အပ်သော၊ သို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းခြင်းမရှိသော အဝိဇဟိတဌာန လေးပါးတွင် တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။

ယင်းကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီတို့အဖို့ လွန်ကဲထူးမြတ်သော မဟာဗောဓိအောင်မြေ၊ သို့မဟုတ် ဗောဓိပလ္လင်နှင့် ရွှေပလ္လင်တို့တည်ရှိခဲ့သော နေရာဒေသ ပတ်ဝန်းကျင်တဝိုက်ကို ဗုဒ္ဓဂယာဟုခေါ်သည်။ ဗုဒ္ဓဂယာသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဝိဟားပြည်နယ်တွင် တည်ရှိသည်။ ကာလကတ္တားမြို့မှ မီးရထား

ဗုဒ္ဓဂယာ

ဗုဒ္ဓဂယာရှိ မဟာဗောဓိ စေတီတော်

လမ်းအားဖြင့် ၂၉၂ မိုင် ကွာဝေးသော ဂယာခရိုင်ထဲတွင် တည်ရှိ၍ ဂယာမြို့မှတောင်ဖက် ၇ မိုင်ဝေးသည်။ ဂယာ ဘူတာမှ ဗုဒ္ဓဂယာသို့ တက္ကစီမော်တော်ကား၊ မြင်းလှည်း စသည်တို့ဖြင့် လွယ်ကူစွာသွားရောက်နိုင်သည်။ ရှေးယခင်က ထိုနေရာဒေသတိုက်ကို မဟာနုခေါ် ဟိန္ဒူဘုန်းကြီးများကြီးစိုးခဲ့ရာ၊ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီ ဘုရားဖူးများအတွက် များစွာအနှောင့်အယှက်တွေ့ကြရသည်။ ယခုအခါတွင်မူ အိန္ဒိယပြည်ထောင်စုအစိုးရက ဗုဒ္ဓဂယာကို ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဘုရားကျောင်းကန် အက်ဥပဒေအရ ၁၉၅၃ ခုနှစ် မေလ ၂၈ ရက်နေ့မှ စ၍ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဖြင့် အုပ်ချုပ်လျက် ရှိသည်။ ထိုပြင် အစိုးရက ငွေမြောက်မြားစွာ အကုန်အကျ ခံ၍ သာသနာ့အဆောက်အအုံများကို ပြင်ဆင်မွမ်းမံပေး လေသည်။

ဗုဒ္ဓဂယာသည် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီအပေါင်းတို့၏ အထွတ် အမြတ်ဆုံးဖြစ်ခြင်းမှာ ထိုဒေသ၌ မြတ်စွာဘုရားသခင် သည် သဗ္ဗညုတရွှေဉာဏ်တော်ကိုရရှိ၍ မာရ်ငါးပါးကို အောင်မြင်ခဲ့သော အောင်မြေဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထိုအရပ်ကို မြန်မာတို့က ဗောဓိမဏ္ဍ၊ သို့မဟုတ် ဗောဓိမဏ္ဍိုင် ဟုခေါ်ဝေါ်လေသည်။

ဘုရားရှင်သည် ဘုရားအဖြစ်ကို ရတော်မူပြီးနောက်တွင် ထိုဒေသတိုက်ရှိ ဌာနခုနစ်ဌာနတွင် တဌာနလျှင် ခုနရက် စီ သတ္တသတ္တာဟ စံတော်မူခဲ့သည်။ (သတ္တဌာန-ရှု။) ထိုဌာနတို့သည် ဗုဒ္ဓဂယာ၌ အဓိကဖူးမျှော်ဖွယ်ရာများတွင် ပါဝင်ကြပေသည်။ ဗုဒ္ဓဂယာ၌ အဓိက ဖူးမျှော်ရန် ဌာန များမှာ-

(၁) **မဟာဗောဓိစေတီတော်** ။ ။ ထိုစေတီတော် သည် နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင်ကျော်ကြာခဲ့ပြီဖြစ်၍၊ သီရိ ဓမ္မာသောကမင်းကြီး နန်းစံ ၁၀ နှစ် ၁၁ နှစ်ခန့်တွင် စတင် တည်ထားသော ဘုရားရှင်ပွင့်တော်မူရာ အထိမ်းအမှတ် စေတီဖြစ်သည်။ သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး၏ နောက် ဗုဒ္ဓဝါဒီမင်းများက ထပ်မံမွမ်းမံကြ၍၊ ဗြိတိသျှအစိုးရ လက်ထက်တွင် မြန်မာဘုရင် မင်းတုန်းမင်း၏ အလိုအရ ဗြိတိသျှအစိုးရက မွမ်းမံပြင်ဆင်ပေးသည်။ အိန္ဒိယအစိုးရ လက်ထက်တွင် ဘုရားကျောင်းကန် အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့က အုပ်ချုပ်၍ မွမ်းမံပြင်ဆင်ခြင်းများ ပြုလုပ်ပေးသည်။ ထို စေတီတော်ကြီးသည် ဉာဏ်တော်အမြင့် ပေ ၁၈၀ ခန့်ရှိ သည်။ အရင်းကားပြီးလျှင် အများရှူးသော လေးထောင့် ပုံသဏ္ဍာန်ရှိ၍ ဗိသုကာလက်ရာ ထူးခြားကောင်းမွန်လှ သည်။ စေတီတော်သည် နှစ်ဆင့်ဖြစ်သည်။ အောက်ပိုင်း သည် ဂူကျောင်းပုံဖြစ်၍ အတွင်း၌ ရုပ်ပွားတော်တဆူ ကိန်းဝပ်လျက်ရှိသည်။ အပေါ်ပိုင်းသည် စေတီဖြစ်သည်။ စေတီတော်၏ ဖိနပ်တော် ထောင့်လေးထောင့်၌ စေတီမ ကြီး၏ ပုံသဏ္ဍာန်မျိုး အရံစေတီ တစ်ဆူစီ ရှိသည်။

(၂) **မဟာဗောဓိပင်** ။ ။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီ ဘုရားဖူးများ အတွက် ဗုဒ္ဓဂယာ၌ အဓိကဖူးမြော်ကြသော မဟာ ဗောဓိပင်သည် ပေတရာခန့်မြင့်သည်။ မဟာဗောဓိစေတီ၏ အနောက်ဖက်တွင်ရှိသည်။ မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ ဖွား ဖက်တော်တပါးဖြစ်၍၊ သဗ္ဗညုတရွှေဉာဏ်တော်ကို ရရှိခဲ့ ရာဖြစ်သည့် မူလဗောဓိပင်ကား မဟုတ်ပေ။ သမိုင်းများ အဆိုအရ ဟိန္ဒူဘုရင်သသင်္ကံသည် ထိုဗောဓိပင်ကို ခုတ် လှဲဖျက်ဆီးခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုမဟာဗောဓိပင်၏ အမြစ် နေရာမှပင် ဗောဓိပင်တပင် ပေါက်လာသည်။ ထိုဗောဓိပင် သည်လည်း ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် အပင်လဲသွားရာ၊ ထိုအချိန် က မဟာဗောဓိစေတီကို ဗြိတိသျှအစိုးရအမိန့်ဖြင့် ပြင် ဆင်မွမ်းမံလျက်ရှိသော ဆာအယ်လက်ဇွား ကနှင်ဂမ်က မူလ ဗောဓိပင်နေရာ၌လဲကျသွားသော ပင်မကြီးမှ အကိုင်း တကိုင်းကို ပြန်၍ စိုက်ပျိုးထားခဲ့ရာ၊ ယခု ဖူးတွေ့ကြရ သော မဟာဗောဓိပင်သည် ထိုဗောဓိပင်ပွား ဖြစ်လေသည်။

(၃) **သတ္တသတ္တာဟဌာနများ**။ (က) ဝဇီရာသန ပလ္လင်တော်။ ထိုပလ္လင်တော်သည်မဟာဗောဓိပလ္လင်၏ခြေ ရင်း၌ရှိ၍၊ မြတ်စွာဘုရားသခင် သဗ္ဗညုတ ရွှေဉာဏ်တော်

ရရှိသည့် အပရာဇိတပလ္လင်၏ နေရာဟုဆိုသည်။ ထိုနေရာ သည် ၈၂၀၀ ၁၈၁ ဗဟိုချက်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ ဝဇီ ရာသနပလ္လင်သည် အနုပညာလက်ရာမြောက်လှစွာ ထု ထွင်းထားသော ကျောက်သား ပလ္လင်တော် ဖြစ်သည်။ ထိုပလ္လင်တော်သည် မဟာဗောဓိပင်နှင့် မဟာဗောဓိစေတီ တို့၏အကြား မဟာဗောဓိပင်၏ အရှေ့ဖက်၌ ရှိလေသည်။

ဘုရားရှင်သည် ဘုရားအဖြစ်ကိုရတော်မူပြီးသည်မှစ၍ အပရာဇိတပလ္လင်ပေါ်မှထောင့် ခုနစ်ရက်တိုင်တိုင် အရဟတ္တ ဖိုလ်ချမ်းသာကို ခံစားတော်မူသည်။ ယင်းသို့ ပလ္လင်ထက်၌ ခုနစ်ရက်စံတော်မူခဲ့သည့် ပဌမသတ္တဟဟု ပလ္လင်သတ္တဟ ဟုခေါ်လေသည်။

(ခ) အနိမိသဌာန ။ ။ ခုနစ်ရက်မြောက်၍ ပလ္လင် ထက်မှထလျှင် နတ်ဗြဟ္မာ အပေါင်းတို့စိတ်၌ ဘုရားအဖြစ် သို့ ရောက်ခြင်းတွင် သံသယရှိနေသည်ကို ပယ်ဖျက်ရန် ကောင်းကင်သို့တက်၍ တန်ခိုးပြာဠိဟာ ပြတော်မူသည်။ ယင်းသည့်နောက် ပလ္လင်၏အရှေ့မြောက်ထောင့် ၁၀၄ ပေ ခန့်အကွာတွင် ရုပ်တော်မူ၍ သဗ္ဗညုတဇ္ဈာဏ်တော်ကို ရရာ ပလ္လင်တော်နှင့် ဗောဓိပင်ကို မမှီတ်မသိုကြည့်၍ ခုနစ်ရက် စံတော်မူခဲ့သည့်နေရာကို အနိမိသတ္တဟဟုခေါ်၍ ဒုတိယ သတ္တဟဟုဖြစ်သည်။ ထိုနေရာတွင် အထိမ်းအမှတ် တည် ထားသော အနိမိသ စေတီတစ်ဆူရှိသည်။

(ဂ) ရတနာ စကြိုတော်။ ။ မဟာဗောဓိ စေတီ တော်ကြီး မြောက်ဖက်တွင်ကပ်လျက်၊ အရှေ့အနောက် ပေခြောက်ဆယ်ခန့်အတွင်း ကျောက်ကြာပွင့် ဆုံတပွင့်ရှိရာ ဌာနသည် အနိမိသ သတ္တဟ စံတော်မူပြီးနောက် ရတနာ စကြိုကိုဖန်ဆင်းကာ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး စကြိုကြွလျက် တတိယ သတ္တဟဟု သိတင်းသုံးခဲ့သော နေရာဖြစ်သည်။ ထို နေရာကို ရတနစင်္ဂမန သတ္တဟဟု ခေါ်သည်။

(ဃ) ရတနာဃရ ရွှေအိမ်တော်။ ။ မဟာဗောဓိ စေတီတော်ကြီး၏ အနောက်မြောက် ပေ ၇၀ ခန့်တွင် နတ် တို့ ဖန်ဆင်းအပ်သော ရတနာဃရ ရွှေအိမ်၌ ပဋ္ဌာန်းကျမ်း ကို သုံးသပ်လျက်၊ ခုနစ်ရက် စံတော်မူခဲ့သည်။ ထိုနေရာကို ရတနာဃရသတ္တဟဟုခေါ်သည်။ စတုတ္ထသတ္တဟ စံခဲ့ သော ထိုနေရာတွင် ယခုအခါ အုတ်တိုက် စေတီငယ်တဆူ ရှိ၍၊ အနုပညာ လက်ရာမြောက်သော ထူပါကျောက်တိုင် များဖြင့် ဝန်းရံလျက် ရှိသည်။

(င) အဇပါလညောင်ပင်။ ။ မဟာဗောဓိ စေတီ တော်ကြီး၏ အရှေ့မျက်နှာ ပေ ၇၀ ခန့်တွင် မြတ်စွာဘုရား သခင်သည် မာရ်နတ်သမီးတော်သုံးပါးနှင့် ဟုံဟုံက ပုဏ္ဏား တို့ကိုဆုံးမ၍ ခုနစ်ရက်သီတင်းသုံးတော်မူခဲ့သော အဇပါလ ဆိတ်ကျောင်းညောင်ပင်ရှိခဲ့သည်။ ထိုနေရာတွင် ကျောက် စာ ဌာနက အထိမ်းအမှတ် စိုက်ထူထားသော ကျောက်

တိုင်ရှိသည်။ ပဉ္စမသတ္တဟစံခဲ့သော ထိုနေရာကို အဇပါလ သတ္တဟဟု ခေါ်သည်။

(စ) မုစလိန္ဒာအိုင်။ ။ ဘုရားရှင် ဆဋ္ဌသတ္တဟကို စံတော်မူခဲ့သည့် နေရာဖြစ်သည်။ မဟာဗောဓိ စေတီ တော်ကြီး၏ အရှေ့တောင်ဖက် ပေ ၁၇၀ ခန့်တွင် မုစလိန္ဒာ အိုင် ရှိခဲ့ရာ၊ ထိုအိုင်အနီး ကျည်းပင်ရင်း၌ ခုနစ်ရက်စံနေစဉ် မိုးကြီးစွေသဖြင့် မုစလိန္ဒာ နဂါးမင်းက မိမိပါးပျဉ်းဖြင့် မိုး၍ ကိုယ်ကိုခွေလျက် ပလ္လင်ပြုကာ လျှာဒါန်းခြင်းကို မြီးမြှောက် စံနေတော်မူခဲ့သည်။ ထိုနေရာကို အထိမ်းအမှတ်ပြုသော အဆောက်အအုံ မတွေ့ရသော်လည်း တခါက ရှိခဲ့ဘူး ဟန်တူ၍ မြေအောက်မြုပ်နေဟန်ရှိကြောင်း အထောက် အထားအစအနများ တွေ့ရသည်။ ထိုသတ္တဟကို မုစလိန္ဒာ သတ္တဟဟု ခေါ်သည်။

(ဆ) ရာဇာယတနလင်းလွန်းပင် ။ ။ မဟာဗောဓိ စေ တီတော်ကြီး၏ တောင်ဖက် ပေ ၇၀ ခန့်တွင် ဘုရားရှင် သတ္တမသတ္တဟ စံတော်မူခဲ့သော လင်းလွန်းပင်နေရာ ဖြစ် ခဲ့သည်။ ထိုနေရာတွင် ယခု အထိမ်းအမှတ် အုတ်တိုက်စေတီ ရှိသည်။ ထိုနေရာကို ရာဇာယတနသတ္တဟဟု ခေါ်သည်။

ထိုနေရာ၌ ခုနစ်ရက် စံတော်မူပြီး၍၊ ဘုရားအဖြစ်ရရှိပြီး သည်မှ ၄၉ ရက်မြောက်တွင် ထိုလင်းလွန်းပင်ရင်း၌ပင် ဥက္ကလာ ဇနပုဒ်မှ တပုဿ-ဘလ္လိကကုန်သည် ညီနောင်တို့ အား ဆံတော်ရှစ်ဆူ ပေးသနားတော်မူ၍ သရဏဂုံ နှစ်ပါး တည်စေခဲ့သည်။ ဆံတော်များကို ရွှေတိဂုံစေတီ၌ ဌာပနာ တည်စေခဲ့သည်။ (ရွှေတိဂုံဘုရား၊ ဘလ္လိကနှင့် တပုဿ -ရ။)

ဆိုခဲ့သော အဓိက ဌာနများအပြင်၊ အလောင်းတော် ဆံတော်ပယ်ရာ အနော်မာ သောင်ကမ်းနေရာ၊ ဒုက္ကရစရိယ ၆ နှစ်ကျင့် ရာ ဥရုဝေဋ္ဌ တောတန်း (မဟာဗေဓိ စေတီတော်မှ အရှေ့မြောက်ဖက်၊ နေရူဠရာမြစ်၏ အရှေ့ ဖက် ၆ မိုင်ခန့်)၊ သေနန်ဂုံးရွာမှ သူဌေးသမီး သုဇာ တာ ဃနာနို့ဆွမ်းချက်ရာဌာန၊ ဃနာနို့ဆွမ်းကို ဘုရား ရှင်ဘုဦးပေးရာဌာန၊ နို့ဆွမ်းထည့်သော ရွှေခွက်ကို အ ဓိဋ္ဌာန်ဖြင့် မျှောရာဖြစ်သော နေရူဠရာမြစ် စသည်တို့ကို လည်း အနီးပတ်ဝန်းကျင် တဝိုက်၌ လှည့်လည်ဖူးမြော်နိုင် ကြလေသည်။

ဆိုခဲ့ပြီးသော မဟာဗောဓိပင်နှင့်တကွ သတ္တဌာနတို့ တည်ရှိရာ နယ်မြေကို ဘုရားရှင် လက်ထက်တော်အခါက ဂယာဟု မခေါ်သေး။ ထိုစဉ်က ဂယာဟုသည် သီးခြား ဒေသတခု၏ အမည်ဖြစ်သည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဘုရား ဖြစ်တော်မူပြီးနောက် ဓမ္မာစကြာတရားဦး ပော်တော်မူရန် မဟာဗောဓိပလ္လင်မှ တဆင့်ရှစ်ယူဇနာကွာဝေးသော မိဂဒါဝုန် တောသို့ ခြေလျင်ကြွတော်မူရာ မဟာဗောဓိပင်နှင့် ဂယာ

၏စပ်ကြား၌ ဥပကအမည်ရှိ တက္ကတွန်းနှင့် တွေ့ဆုံကြောင်း ဝိနည်းမဟာဝါ ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ လာရှိသည်။

ဋီကာ၌လည်း မဟာဗောဓိနှင့် ဂယာသည် သုံးဂါဝုတ် ကွာကြောင်းပြောဆိုသည်။ မဟာဗောဓိပလ္လင်ရှိရာ နယ်မြေသည် ဂယာနယ်တွင် အပါအဝင်ဖြစ်ခဲ့သော် ဤသို့ပြဆိုရန် မရှိပေ။ သို့ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မမူမီကပင် မဟာဗောဓိပင်နှင့် သုံးဂါဝုတ်ဝေးသောအရပ်၌ ဂယာဟုခေါ်သော အရပ်သီးခြားရှိသည်။ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးနောက်တွင် ဂယာနယ် ကျယ်ပြန့်လာ၍ မဟာဗောဓိပင်ရှိသော အရပ်သည် ဂယာနယ်အတွင်းဝင်သွားပြီးလျှင်၊ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် သဗ္ဗညုတ ရွှေဉာဏ်တော်ရခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော ဒေသတိုက်ကို ဗုဒ္ဓဂယာဟု ခေါ်တွင်လာသည်။ ဗုဒ္ဓဂယာ၌ ဘုရားရှင် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရရှိခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသောနေရာများတွင် အဓိကအထိမ်းအမှတ်များ ပဌမဆုံး စတင်စိုက်ထူခဲ့သူမှာ အသောကခေါ် သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးဖြစ်လေသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝ ကုမ္မာရီသင်း ။ ။
မြန်မာကုမ္မာရီအသင်းများ-ရှု။

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝတီအသင်း ။ ။ တွဲရေး ခွဲရေးပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပြီးနောက် ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာ မိန်းမများအသင်း စခန်းသိမ်းသွားသောအခါ အမျိုးသမီး အဖွဲ့ကြီးဟူ၍ မည်မည်ရရ မရှိတော့သဖြင့် ၁၉၃၁ ခုနှစ်ခန့်တွင် မင်းကြီးကတော်၊ ဒေါ်မြမေ၊ ဝတ်လုံကတော် ဒေါ်စောတင်တို့က ကြီးမှူး၍ မြန်မာ အမျိုးသမီးအဖွဲ့ကို တည်ထောင်ကြသည်။ ယင်းအဖွဲ့သည် လူမှုရေးကိုသာ ဦးစားပေး၍ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြရုံမက အဖွဲ့ဝင်များသည် ဘာသာမျိုးစုံ ဖြစ်နေသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် သာသနာရေးကိုပါ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အမျိုးသမီး အသင်းတခု ရှိသင့်သည်ဟု ယူဆသည်ကတကြောင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝ အသင်းဟူ၍ရှိသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝတီ အသင်းဟူ၍ သီးခြားမရှိခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝအသင်းတွင်လည်း အမျိုးသမီးများ အသင်းသူအဖြစ် ပါဝင်နိုင်ခွင့်မရှိခြင်းကြောင့်တကြောင်း ဗုဒ္ဓဘာသာကလျာဏ ယုဝတီ အသင်းဟူ၍ သီးခြားတည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏ ယုဝတီအသင်းကြီးကို ၁၃၁၂ ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၃ ရက်၊ (၁၉၅၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်) နေ့တွင် တည်ထောင်သည်။ အသင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ စာပေ ပရိယတ္တိများကို သီးခြားလေ့လာဆည်းပူး ရှာဖွေရေးနှင့် အနံ့အပြား ပြန့်ပွားထွန်းကားရေးတို့အတွက် ဆောင်ရွက် ကြိုးပမ်းရန်၊ ရှင်

ရန်ကုန်မြို့ ဗိုလ်တထောင်ရပ်၊ ၆၂ လမ်းရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏ ယုဝတီအသင်းတိုက်

တော်ဘုရား ဟောကြားခဲ့သည့် တရားတော်များကို ကိုယ်တွေ့အားဖြင့် နည်းမှန်လမ်းကျ အားထုတ် ဆည်းပူး၍ ပေါင်းသင်းအားပေးရန်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အချင်းချင်း ကူညီယိုင်းပင် ညီညွတ်ခြင်းနှင့် အဆင့်အတန်း တိုးတက်စေမည့် အကြောင်းကို အားပေးကူညီရန်နှင့် အသင်းသူများနှင့် အခြား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ကာယဗလ၊ ဉာဏဗလ တိုးတက်ရေးအတွက် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှု၏ အကြောင်းကို ဖြစ်ထွန်းရေးများအတွက် ဆောင်ရွက်ရန်တို့ဖြစ်သည်။

အသင်းကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌမှာ အငြိမ်းစား နိုင်ငံတော်တရားဝန်ကြီးချုပ် ဦးသိမ်းမောင်၏ ဇနီး ဒေါ်စောတင် ဖြစ်ပြီး လျှင် မြို့တော်ရှိ အမျိုးသမီးများက အမှုဆောင်အဖြစ် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကာ အသင်း စတင်တည်ထောင်သည့်နေ့မှစ၍ အထက်ပါ ရည်ရွယ်ချက်များ အောင်မြင်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်သာမက၊ ၁၉၅၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဂျပန်နိုင်ငံ၌ ကျင်းပခဲ့သော ကမ္ဘာ့ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကွန်ဖရင့်သို့လည်း ကိုယ်စားလှယ် စေလွှတ်ခဲ့သည်။ နှစ်စဉ် ကထိန်သင်္ကန်း ကပ်လှူခြင်း၊ ပျက်စီးယိုယွင်းလျက်ရှိသော ဘုရားကျောင်းများကို ပြုပြင်ရှင်းလင်းခြင်း စသည့် ဝေယျဝစ္စကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်သာမက ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင် ပွဲတော်ကြီး၌လည်း အသင်းအနေဖြင့် ငွေအား လုပ်အား ကူညီဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။ ထိုပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝ အသင်းကြီးမှ ကြီးမှူးကျင်းပသည့် မင်္ဂလာ တရားတော် စာမေးပွဲများတွင် စာကောလားရှစ် ဆုရကြသူများအား စကောလားရှစ်ဆုပေးသည့် အခမ်းအနားတိုင်းတွင် အသင်းကြီးမှ

အကျွေးအမွေးဖြင့် ဧည့်ခံလေသည်။ အသင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အမျိုးသမီး အလုပ်သမားများ၏ ကာယဗလ၊ ဉာဏဗလ တိုးတက်ရေးနှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှု ပြေပြစ်စွာ နှင့် အဖိုးနှုန်းသက်သာစွာဖြင့် တည်းခိုနိုင်မည့် ဂေဟာ ဖြစ် မြောက်ရန်အတွက် ကြီးစားခဲ့သည့်အလျောက် ရန်ကုန်မြို့ ၆၂ လမ်းတွင် အသင်းပိုင် တိုက်တလုံးကို ဝယ်ယူ၍ ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသမီး အလုပ်သမားများအတွက် တည်းခိုသည့် ဂေဟာနှင့် အသင်းတိုက်ကြီးကို ဖွင့်လှစ်ထားလေသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝအသင်း ။ ။ ဝိုင်၊ အမ်၊ ဘီ၊ အေအသင်းဟု မြန်မာတို့ အသိများနေသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝ အသင်းသည် ဗြိတိသျှ လက်အောက်ခံ မြန်မာနိုင်ငံအား နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုကို အစပျိုး လမ်းတွင် ပေးခဲ့သောအသင်းကြီးဖြစ်သည်။ ခရစ်ယန် လူငယ်များ ၏အသင်းကို ဝိုင်၊ အမ်၊ စီ၊ အေ ဟုခေါ်သကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ လူငယ်များ၏အသင်းကို အတိုကောက်အားဖြင့် ဝိုင်၊ အမ်၊ ဘီ၊ အေဟုခေါ်သည်။ အရှည်အားဖြင့်မူ ယန်းမင်း ဗုဒ္ဓစံ အက်စီစီအေရှင်းဟု ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကလျာဏယုဝအသင်းကို ၁၉၀၆ (မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၁၂၆၇) ခုနှစ်တွင် မျိုးချစ်စိတ် ထက်သန်ကြသော ထိုစဉ်အခါက လူငယ်များဖြစ်ကြသည့် ဦးဘဖေ၊ အမ်အေ ဦးမောင်ကြီးနှင့် ဒေါက်တာဦးဘရင်တို့ ရန်ကုန်မြို့ လန်ကတ်စတာလမ်းတွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်က မြန်မာတို့သည် အဖိနှိပ်ခံဘဝ ရောက်နေရာ အသင်းအပင်းဖွဲ့မှုကို မပြုရအောင် ရှိနေချိန် ဖြစ်သဖြင့် အလွန်ထက်သန်သော မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်ကြောင့်သာ အောင်မြင်စွာဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အသင်း၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာ၊ ပညာဟူသော အကြောင်း ၄ ပါးကို လူမှုဝန်ထမ်း လုပ်ငန်းတို့ဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးအောင် ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။ မျိုးချစ်စိတ် ထက်သန်သော လူငယ်များ၏ ဇွဲလုံ့လကြောင့် အသင်းကြီးသည် တစတစ ကြီးပွားလာခဲ့ရာ၊ မော်လမြိုင်၊ ပဲခူး၊ ပုသိမ်၊ ညောင်လေးပင်၊ ဟင်္သာတ၊ ပြည်၊ မန္တလေး၊ ပျဉ်းမနား စသော မြို့ကြီးများတွင် အသင်းခွဲများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။ မြန်မာတနိုင်ငံလုံးတွင် အသင်းခွဲပေါင်း ၄၀၀ ကျော်အထိ ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။ ယင်းသို့ အသင်းကြီးသည် တစတစကြီးပွားလာသည့်အလျောက် ၁၉၁၁ ခုနှစ်တွင် လန်ကတ်စတာလမ်းမှ လွှဲစွဲလမ်းသို့၊ ထိုမှ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဆူးလေဘုရားလမ်းသို့ အဆင့်ဆင့်ပြောင်း၍ အသင်းတိုက် ငှားကာ ဖွင့်လှစ်နိုင်လာခဲ့သည်။ ခေတ်ပညာတတ် လူငယ်များဖြစ်ကြသော ဦးပု၊ ဦးသိမ်းမောင်၊ ဦးစု၊ ဦးမေအောင်၊ ဦးမောင်မောင်အုန်းခိုင်၊ ဦးဘစီ၊ ဦးသင်းမောင်၊ ဦးဘလှိုင်၊

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝအသင်းကြီးကို စတင် ပျိုးထောင်ရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သော မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဦးဘဖေ

ဦးစိန်လှအောင် စသူတို့လည်း အသင်းကြီးတွင် ဝင်ရောက် ဆောင်ရွက်လာခဲ့ကြသည်။

၁၉၁၁ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၁၄ ခုနှစ်များတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝအသင်း၏ ပဌမနှင့် ဒုတိယအကြိမ် ညီလာခံများကို ရန်ကုန်မြို့၌ကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၅ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးမြို့၌ တတိယအကြိမ်မြောက် ညီလာခံကိုလည်း ကောင်း၊ ၁၉၁၆ ခုနှစ်တွင် ဟင်္သာတမြို့၌ စတုတ္ထအကြိမ်မြောက် ညီလာခံကိုလည်းကောင်း၊ ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် ပျဉ်းမနားမြို့၌ ပဉ္စမအကြိမ်မြောက် ညီလာခံကိုလည်းကောင်း မပျက်မကွက် နှစ်ဆက်ကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှပါလီမန် အောက်လွှတ်တော်၌ အိန္ဒိယပြည်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးမွန်တေဂူသည် ဗြိတိသျှအင်ပိုင်ယာနှင့် တပေါင်းတည်းဖြစ်သော အိန္ဒိယပြည်ကို ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး တစတစ ပေးအပ်ရမည်ဟူသော ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို ကျေညာလိုက်သည်။ ထိုကျေညာချက်ကို စိတ်ဝင်စားမိသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝအသင်းသည် နိုင်ငံရေးနယ်ထဲသို့ စတင်ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၁၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် အိန္ဒိယပြည်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီး မွန်တေဂူ၊ အိန္ဒိယပြည် ဘုရင်ခံချုပ် လော့ချမ်းစဖို့တို့နှင့် တွေ့ဆုံ၍ မြန်မာ့အခွင့်အရေး တောင်းဆိုရန် ဝိုင်၊ အမ်၊ ဘီ၊ အေ အသင်းမှ ကိုယ်စားလှယ်များ ဖြစ်သော ဦးဖေ၊ ဦးဘဖေ၊ ဦးမေအောင်၊ ဦးစုတို့အား ကာလကတ္တား

ဗုဒ္ဓဘာသာကလျာဏယုဝအသင်း

ဝိုင်၊ အမ်၊ ဘီ၊ အေ ခေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာကလျာဏယုဝအသင်းကြီးကို ရှေ့ဆောင်တည်ထောင်ပေးခဲ့ကြသည့် မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ် အမ်၊ အေ ဦးမောင်ကြီး (ဝဲ) နှင့် ဒေါက်တာ ဦးဘရင် (ယာ)

မြို့သို့စေလွှတ်သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၁၈ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထွက်ပေါ်လာသော မွန်တေဂူ-ချမ်းစဖို့ အစီရင်ခံစာ၌ မြန်မာပြည်အတွက် အုပ်ချုပ်မှု ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ထောက်ခံချက်များမပါရှိသဖြင့် ၁၉၁၉ ခုနှစ် မေလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ဝိုင်၊ အမ်၊ ဘီ၊ အေ ကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်သော ဦးဘဖေ၊ ဦးပုနှင့် ဦးထွန်းရှိန်တို့အား ဗိလတ်သို့ စေလွှတ်၍ တောင်းဆိုစေပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ဗြိတိသျှတို့က မြန်မာတို့၏ တောင်းဆိုချက်ကို လျစ်လျူပြုမြဲပြုလျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဦးဘဖေ၊ ဦးပု၊ ဦးသိမ်းမောင်တို့အား စေလွှတ်တောင်းဆိုပြန်ရာ အိန္ဒိယပြည်နှင့် တန်းတူအုပ်ချုပ်ရေး ပေးပါမည်ဆိုသော ကတိကို ဗိလတ်အစိုးရထံမှ ရရှိခဲ့လေသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝအသင်းသည် ယင်းသို့ တစတစ နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်တွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ရာ၊ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး ပျံ့နှံ့ကျော်ကြားခဲ့သည်။ ၁၉၁၇ ခုနှစ် ပဉ္စမအကြိမ်မြောက် ညီလာခံကို ပျဉ်းမနားမြို့တွင် ကျင်းပပြီးနောက် ၁၉၁၈ ခုနှစ်တွင် ဆဋ္ဌမ အကြိမ်မြောက် ညီလာခံကို မော်လမြိုင်မြို့၌လည်းကောင်း၊ ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် သတ္တမအကြိမ်မြောက်ညီလာခံကို ပုသိမ်မြို့၌လည်းကောင်း၊ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် အဋ္ဌမအကြိမ်မြောက်ညီလာခံကို ပြည်မြို့၌လည်းကောင်းကျင်းပခဲ့ကြသည်။ အဋ္ဌမအကြိမ် မြောက်ညီလာခံ

ကြီး၌ပင် ဗုဒ္ဓဘာသာကလျာဏယုဝအသင်းထက် နိုင်ငံရေးကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ယင်းနှင့်အလားတူ အသင်းပေါင်း ၂၀၀၀ ကို စုပေါင်း၍ ဂျီ၊ စီ၊ ဘီ၊ အေ ခေါ် မြန်မာအသင်းချုပ်ကြီး တည်ထောင်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြသည်။ (ဂျီ၊စီ၊ဘီ၊အေ-ရှု။)

ဂျီ၊ စီ၊ ဘီ၊ အေ အသင်းကြီး ပေါ်ပေါက်လာပြီးနောက် ၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးမြို့၌ နဝမအကြိမ်မြောက် ညီလာခံကြီး ကျင်းပပြီးသည်မှစ၍ ဗုဒ္ဓဘာသာကလျာဏယုဝအသင်းနှင့် ယင်း၏ လုပ်ငန်းတို့သည် တဖြည်းဖြည်း မှေးမှိန်လာခဲ့သည်။ ဝိုင်၊အမ်၊ဘီ၊အေ အသင်းအမှုဆောင် လူကြီးများပင်၊ ဂျီ၊စီ၊ဘီ၊အေ အသင်း၌ပါဝင်နေသဖြင့် ဂျီ၊စီ၊ဘီ၊အေ အသင်းလုပ်ငန်းနှင့်ပင် မအားမလပ် ရှိနေကြသောကြောင့် ဝိုင်၊အမ်၊ဘီ၊အေ အသင်းမှာ လောင်းရိမ်မိသော သစ်ပင်ငယ်ကဲ့သို့ ညှိုးမှိန်လာခဲ့ရသည်။ ယင်းသို့ ကံဇာတာမှေးမှိန်သော အချိန်ပိုင်းတွင် ၁၉၂၇-၂၈ ခုနှစ် ဥက္ကဋ္ဌကြီး ဝတ်လုံတော်ရ ဦးဘစိ လက်ထက်၌ ဝိုင်၊အမ်၊ဘီ၊အေ အသင်းတိုက်ကို လူစည်ကားရာ ဆူးလေဘုရားလမ်းမှ စပတ်လမ်းသို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ရသည်။ ၁၉၂၉ ခုနှစ် ဥက္ကဋ္ဌကြီး ဦးမောင်မောင်အုန်းခိုင် လက်ထက်တွင် ပန်းဆိုးတန်းသို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့၍၊ ၁၉၃၅ ခုနှစ်အထိ တည်ရှိခဲ့သည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် ဥက္ကဋ္ဌ ဝတ်လုံတော်ရ ဦးသိမ်းမောင် လက်ထက်၌ စပတ်လမ်းနှင့် ဒါလဟိုဇီလမ်းထောင့်သို့ တဖန် ပြောင်းရွှေ့ကာ ၃ နှစ် ဖွင့်လှစ်ခဲ့

ပြီးနောက် ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် ယခုလက်ရှိ ရေကျော်လမ်း အသင်းတိုက် နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့သည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ် တွင် အဆောက်အအုံသစ် ဆောက်လုပ်နိုင်ခဲ့သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကလျာဏယုဝအသင်း၏ လုပ်ငန်းများကို လည်း ၁၉၃၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၅ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသော အစည်းအဝေးကြီးက အတိအကျ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့သည်။ ပိုင်း၊ အမ်၊ ဘီ၊ အေ အသင်းသည် မည်သည့်အခါမျှ တိုင်းရေး ပြည်မှုတွင် ဆောင်ရွက်ရန်ရွယ်ရွယ်၍ ဖွဲ့စည်းသော အသင်း မဟုတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အသင်း၏ စည်းကမ်းဥပဒေတွင် ဖော် ပြထားသော သာသနာရေး၊ ဘာသာရေး၊ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးတို့ကိုသာလျှင် ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်၍ တိကျစွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုဆုံးဖြတ် ချက်နှင့်အညီ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ၊ စစ်အပြီးတွင် ထိုအသင်း၏ လုပ်ငန်းများ ပိုမိုခရီးရောက်ခဲ့သည်။ စာရိတ္တ မဏ္ဍိုင် ပြန်လည်ထူထောင်ရန် မင်္ဂလာတရားတော် စာမေး ပွဲများကျင်းပခြင်း၊ ကျန်းမာရေးအတွက် ပြေးပွဲ ပြိုင်ပွဲ များပြုလုပ်ခြင်း၊ ပညာရေးအတွက် ဘာသာရေးနှင့် ပညာ ရေး စာအုပ်စာတမ်းများ ထုတ်ဝေခြင်း၊ ဟောပြောပွဲများ ကျင်းပခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝ အသင်းသည် နိုင်ငံအဝန်း၌ ထင်ရှားလာခဲ့သည်။ အသင်း ကြီးမှကြီးများ၍ မြန်မာနိုင်ငံတဝန်းတွင် မင်္ဂလာတရား တော် စာမေးပွဲများကို နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ကျင်းပခဲ့ရာ၊ ၁၂ ကြိမ်မြောက် မင်္ဂလာစာမေးပွဲ ပြီးစီးချိန်၌ စာမေးပွဲ ဝင် ရောက်ဖြေဆိုပြီး သူပေါင်း ၂၅၇,၅၁၁ ယောက်ရှိပြီး ဖြစ် လေသည်။ မင်္ဂလာစကောလားရှစ် စာသင်ဆုပေးပွဲများ ကို နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီးက နှစ်စဉ်ချီးမြှောက်ခဲ့သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကို နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝအသင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ် လပ်ရေး မရမီကပင် ကြိုးစားဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရက ခန့်အပ်ဖွဲ့စည်းသော နိုင်ငံတော်ဘာသာ ဖြစ်မြောက်ရေး အကြံပေးအဖွဲ့တွင် ဤအသင်းကြီးမှ နာယကကြီးဖြစ်သော သတိုးသီရိသုဓမ္မ အဂ္ဂမဟာသရေစည်သူ အငြိမ်းစား တရား လွှတ်တော် တရားဝန်ကြီးချုပ် ဦးသိမ်းမောင်၊ ဥက္ကဋ္ဌချုပ် သင်းသူဌေး စည်သူဦးဘတင်၊ မဟာသရေစည်သူ အငြိမ်း စား တရားဝန်ကြီး ဦးအုန်းဖေ၊ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ သီရိပျံချီ မြို့တော်ဝန်ဟောင်း ဦးမောင်မောင်စသော အသင်းဝင် လူကြီးများပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် ပိုင်း၊ အမ်၊ ဘီ၊ အေ အသင်းကြီးကပင် ခေါင်းဆောင်၍ ရန်ကုန်မြို့လုံး ဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာအသင်းပေါင်းစုံ၏ အစည်းအဝေးများ ကိုခေါ်၍ ဗဟိုကော်မတီ ဖွဲ့ပြီးလျှင်၊ ပိုင်း၊ အမ်၊ ဘီ၊ အေ အ သင်းတိုက်၌ နိုင်ငံတော်ဘာသာဖြစ်မြောက်ရေးကို ဆောင်

ရွက်ကြသည်။ ဗဟိုကော်မတီတွင် ဥက္ကဋ္ဌနှင့် အတွင်းရေးမှူး များအဖြစ် ပိုင်း၊ အမ်၊ ဘီ၊ အေမှ ဥက္ကဋ္ဌ ချုပ်သင်းသဌေး စည် သူဦးဘတင်နှင့် အတွင်းရေးမှူး ဦးအုန်းခိုင်တို့ကပင် ဆောင် ရွက်ကြသည်။ နိုင်ငံတော်ဘာသာ ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်များအဖွဲ့၏ ဩဝါဒကို ခံယူ၍ ဆရာဒါယကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြသည်။ ရှမ်းပြည် နယ်နှင့် ကရင်ပြည်နယ်များသို့ ဆရာတော်များ ကြွရောက် ၍ ပြည်နယ်လူထု၏ နိုင်ငံတော်ဘာသာ ဖြစ်မြောက်ရေး ထောက်ခံမှုကို အလှူခံခြင်း၊ ပြည်နယ်အမတ်များ၏ ထောက်ခံချက်တို့ကိုရယူခြင်း စသော ကိစ္စများကို ဆောင် ရွက်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့ မြန်မာနိုင်ငံ အရပ်ရပ်တွင် နိုင်ငံတော် ဘာသာ ဖြစ်မြောက်ရေးကို တညီတညွတ်တည်း ဝင်ရောက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့မှုကြောင့် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၂၃ ခုနှစ် (၁၉၆၁) ဝါခေါင်လပြည့် စနေနေ့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို နိုင်ငံတော် ဘာသာအဖြစ် လွှတ်တော် ၂ ရပ်ပေါင်း အစည်း အဝေးက မဲ ၃၂၄ မဲဖြင့် အောင်မြင်စွာ အတည်ပြုနိုင်ခဲ့ လေသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝ အသင်းကြီးတွင် ယခုအခါ အသင်းသား တထောင်ကျော်မျှရှိ၍ ခေတ်ကာလအ လျောက် နိုင်ငံ၌ လိုအပ်သော ကိစ္စများကို မီးရှူးတန် ဆောင်သဖွယ် ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ ပြုလုပ်ခဲ့သော တနိုင်ငံ လုံးတွင် ထင်ရှားသည့် အသက်ဝါရင့် အသင်းကြီးဖြစ်လေ သည်။

ဗုဒ္ဓဝါဒ ။ ။ ဗုဒ္ဓဝါဒဟူသည် မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော် တိုင် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဟောကြားတော်မူအပ်သော တရား ဒေသနာတော်မြတ် ဖြစ်ပေမည်။ တရားဒေသနာတော်ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဟောကြားတော်မူတတ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဖြစ်တော်မူကြောင်းကို အရှင် မဟာ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်မြတ်က သီရိဓမ္မာသောက မင်းကြီးအား မိန့်တော်မူဘူးလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဟုတ်မှန်တိုင်းသော သဘောတရားများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ တရားဒေသနာတော်ကို မည်သို့မည်ပုံဟော ကြားထား သည်ကို ထင်ရှားစေဦးအံ့။

မြတ်စွာဘုရား မပွင့်မီ အလွန်ရှေးကျသော ကာလမှစ၍ မွေ့ဒိပ်ကျွန်းအပြင်၌ အထူးအားဖြင့် မဂဓတိုင်းတွင် ဘုရား အမည်ကိုခံယူလျက် အထူးထူးသော အယူဝါဒများကို တီထွင် ဟောကြားနေကြသော တိတ္ထိဆရာကြီးတို့ အများ အပြား ပေါ်ထွက်ခဲ့ကြလေသည်။ အထူးအားဖြင့် တိတ္ထိ ဆရာကြီး ၆ ဦးတို့သည် သူ့ထက်ငါသာ ဝါဒပြိုင်နေ ကြလေသည်။ တိတ္ထိဆရာကြီးတို့၏ ထိုအယူဝါဒတို့သည် မည်မျှပင်များ ပြားသော်လည်း အကျဉ်းအားဖြင့် သဿတ

ဒိဋ္ဌိ၊ ဥဒ္ဓန္ဓိဒိဋ္ဌိ ဟူသော အစွန်းတခုခုသို့ သက်ရောက်သော အတ္တပါဒမျိုးသာ ဖြစ်လေသည်။

ဘုရားအလောင်းတော်သည် ထိုအယူဝါဒများကို စူးစမ်း ဆင်ခြင်တော်မူ၍ မိစ္ဆာအယူဝါဒများဖြစ်ကြောင်း သိတော်မူပြီးလျှင် ထိုအယူဝါဒမှားကြီး နှစ်ပါးနှင့်တကွ ထိုအယူဝါဒ ရှိသူတို့၏ ကျင့်စဉ်များ ဖြစ်ကြသော

- (က) ကာမသုခလ္လိကာနယောဂ ခေါ် ကာမချမ်းသာ ကိုခံစားခြင်းနှင့် ယှဉ်သောအကျင့်၊
- (ခ) အတ္တကိလမထာနယောဂ ခေါ် မိမိကိုယ်ကို ပင်ပန်းဆင်းရဲစေခြင်းနှင့်ယှဉ်သောအကျင့်၊

ဟူသော ဤအကျင့် နှစ်မျိုးစလုံးကိုပင် ပယ်ရှား၍ မဇ္ဈိမပဋိပဒါခေါ် အလယ်အလတ် ကျင့်စဉ်ကို ကျင့်တော်မူ၍ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။

ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောက် လေးဆဲ့ငါးဝါ ကာလပတ်လုံး ဟောကြားတော်မူသော တရားဒေသနာတော်တို့ကား အလွန်ကျယ်ဝန်း များပြားလင့်ကစား အကျဉ်းချုံး သေတ္တုစစ်လိုက်လျှင်

- (၁) ဆင်းရဲခြင်း အမှန်တရား ၊
- (၂) ဆင်းရဲခြင်း ကို ဖြစ်စေသော အမှန်တရား
- (၃) ဆင်းရဲခြင်း ချုပ်ငြိမ်းရာ အမှန်တရား ၊
- (၄) ဆင်းရဲခြင်း ချုပ်ငြိမ်းရာသို့ရောက်ကြောင်း အကျင့်အမှန်တရား

ဟူသော အမှန်တရား လေးချက်သို့သာ သက်ဝင်ပေသည်။ ထိုအမှန်တရားလေးချက်ကို ပါဠိဘာသာဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာ၊ နိရောဓသစ္စာ၊ မဂ္ဂသစ္စာဟု ခေါ်ဆိုလေသည်။ ထိုကြောင့် ဤသစ္စာလေးပါးသည်ပင်လျှင် အခြေခံဗုဒ္ဓဝါဒဖြစ်သည်။

ဒုက္ခသစ္စာ

ထိုလေးပါးတို့တွင် ဒုက္ခသစ္စာဝင်ဖြစ်သော လောကီနာမ်ရုပ်တရားဟူသမျှသည် မရပ်မစဲ မတည်မမြဲ ချုပ်ပျောက်ပျက်စီးလျက်ရှိ၏။ ချုပ်ပျောက်ပျက်စီးရာ၌ အသစ်အသစ်အစားဝင်ရောက် ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့်သာ ချုပ်ပျောက်ပျက်စီးလျက်နေကြောင်း မသိမမြင်နိုင်ရှိကြသည်။ ဤသို့ဖြစ်သမျှ ပျက်ရခြင်း မမြဲသော သဘောတရားကို အနိစ္စခေါ်၏။ ဖြစ်ပေါ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ပျက်စီးရာ၌လည်းကောင်း သူ၏သဘာဝအတိုင်းသာဖြစ်သည်။ မည်သူ တဦးတယောက်ကမျှ အစိုးတရပြုပြင်လုပ်ကိုင် စီမံရသည် မဟုတ်။ ပြုပြင်စီမံလုပ်ကိုင်နိုင်သူ အစိုးရသူဟူ၍လည်းမရှိ။ ထို့ကြောင့် ငါသူတပါးယောက်ျား မိန်းမ လူနတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါ အတ္တအသက်လိပ်ပြာတို့ မရှိနိုင်တော့ချေ။ ဤသဘောတရားကို အနတ္တခေါ်သည်။ ဤသို့ ငါ သူတပါး ယောက်ျား မိန်းမ

အတ္တ အသက်လိပ်ပြာ အစိုးရသူမရှိဘဲ သဘာဝအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာသမျှ ပျက်ရခြင်းသည် ချမ်းသာ ဟူ၍ မြူမှု မရှိ၊ ဆင်းရဲအတိသာ ဖြစ်ရကား ဆင်းရဲခြင်း အမှန်တရား ဖြစ်တော့၏။ ယင်းကို ဒုက္ခသစ္စာဟုခေါ်သည်။

သမုဒယသစ္စာ

ထိုဒုက္ခသစ္စာသည် မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသနည်းဟု စိစစ်ရန်လိုအပ်ပေသည်။ ထိုဒုက္ခသစ္စာကိုဖြစ်စေသည့် အကြောင်းတရား အများအပြားပင် ရှိသော်လည်း အရင်းခံ ဦးစီး အကြီးအမားဆုံးသော အကြောင်းမှာ တဏှာလောဘပင် ဖြစ်ပေ၏။

လောက၌ သတ္တဝါ ဟူသမျှသည် ထိုတဏှာလောဘအစွမ်းဖြင့် ရူပါရုံ စသော ကာမဂုဏ် အာရုံအမျိုးမျိုး လူဘဝ နတ်ဘဝ စသော ဘဝအမျိုးမျိုးတို့၌ အလိုလိုက် အကြိုက်ရှာကာ တွယ်တာမက်မော ရချင်ယူချင်ကြသောကြောင့် အပင်ပန်းအဆင်းရဲခံကာ ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော အလုပ်များကို ပြုလုပ်ကြရာ၊ ကောင်းသောအလုပ်ကြောင့် ကောင်းသောအာရုံ ကောင်းသောဘဝတို့ကို ရရှိကြ၏။ မကောင်းသော အလုပ်ကြောင့် မကောင်းသောအာရုံ မကောင်းသော ဘဝတို့ကို ရရှိကြ၏။ ယင်းတို့ရရှိကြသည့် အကောင်းအဆိုး အမျိုးမျိုးသော အာရုံများ၊ အမျိုးမျိုးသော ဘဝများသည် အစိုးမရ ပျက်စီးတတ်သည့် ဆင်းရဲတုံး ဆင်းရဲခဲ ဆင်းရဲအစုကြီးတွေသာ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုတွယ်တာမက်မောခြင်း တဏှာလောဘသည် ဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်း အမှန်တရား ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းကို သမုဒယသစ္စာ ဟုခေါ်သည်။

နိရောဓသစ္စာ

ချမ်းသာဟူသည် စိတ်အလိုကျကောင်းသောအာရုံသာယာဖွယ်ကာမဂုဏ်စည်းစိမ်များ ရရှိခံစား၍ ချမ်းသာသည့် ဝေဒယိတသုခခေါ် ခံစားခြင်း ချမ်းသာတစ်မျိုး၊ ဘာသာတစ်ခုမျှ ခံစားရခြင်းမရှိ၊ ခံစားရန်လည်း အလိုမရှိ၊ ခံစားရန်အတွက် ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ် ပြုလုပ်ဖွယ်လည်း မရှိသောသန္တိသုခခေါ် ငြိမ်းအေးခြင်း ချမ်းသာတစ်မျိုးဟူ၍ နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုးနှစ်စားတို့တွင် ခံစားမှုဝေဒနာလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသည့် တွယ်တာ မက်မောခြင်း တဏှာလောဘသည် ခံစားမှု ချမ်းသာ ဟူသော ဝေဒယိတ သုခကိုသာ အာရုံပြု၏။ မက်မောတွယ်တာ၏။ ငမ်းငမ်းတက် ကပ်ငြိလိုချင်၏။ သန္တိသုခခေါ် ငြိမ်းအေးခြင်း ချမ်းသာကိုကား ရဲရဲညီ ပူလောင်နေသည့် သံတွေခဲကို ယင်ကောင် မနားနိုင်သကဲ့သို့ အာရုံမပြုနိုင်၊ ထိုငြိမ်းအေးခြင်း ချမ်းသာခြင်းကို စွဲ၍ မက်မောတွယ်တာခြင်း

တဏှာ လောဘသည် ချုပ်ရလေသည်။ အကြောင်းရင်း တဏှာ လောဘ ချုပ်ပျောက်သဖြင့်ပင် အကျိုးဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်း အမျိုးမျိုး အသစ်တဖန် မဖြစ်ပြန်ဘဲ ချုပ်ပျောက်လေရကား ငြိမ်းအေးခြင်း ချမ်းသာ သန္တိသုခသည် ဆင်းရဲခြင်း ချုပ်ငြိမ်းရာ အမှန်တရား ဖြစ်လေသည်။ ယင်းကို “နိရောဓသစ္စာ” ဟုခေါ်သည်။ ဗုဒ္ဓဝါဒီတို့ အမြတ်ဆုံးထားအပ်သည့် နိဗ္ဗာန် တရားကြီးပေတည်း။

မဂ္ဂသစ္စာ

ဤသို့ ခံစားမှုမရှိ၊ ပြုပြင်စီရင်မှု မရှိ၊ ဖြစ်ပျက်မှုမရှိဘဲ ငြိမ်းအေးခြင်း သဘောတရားသာဖြစ်သည့် သန္တိသုခဓာတ်နိဗ္ဗာန် အမြတ်တရားကြီးသည် ပြုလုပ်စီမံတတ်သော အကြောင်းတရား မရှိသော်လည်း၊ ယင်းသို့ ဆိုက်ရောက်စေနိုင်သည့် အကြောင်းတရားကား ရှိပေသေး၏။ ထိုအကြောင်းတရားကား အခြားမဟုတ် မစ္ဆိမ ပဋိပဒါခေါ် အလယ်အလတ် ကျင့်စဉ်ပင် ဖြစ်၏။

ထိုအလယ်အလတ် ကျင့်စဉ်ကိုပလ္လင် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရာ လမ်းသဖွယ်ဖြစ်၍ မဂ္ဂဟု ခေါ်ပြန်သည်။ ယင်းမဂ္ဂသည် အစိတ်အပိုင်းဖြင့် ခွဲလိုက်လျှင် ရှစ်မျိုးပါဝင်၏။ ထိုရှစ်မျိုးဟူသည်မှာ

- (၁) သမ္မာဒိဋ္ဌိ-ကောင်းမြတ် စင်ကြယ်သောဉာဏ် အမြင် ၊
- (၂) သမ္မာသင်္ကပ္ပ-ကောင်းမြတ် စင်ကြယ်သော အကြံအစည် ၊
- (၃) သမ္မာဝါစာ-ကောင်းမြတ် စင်ကြယ်သော ဝစီကံမှု
- (၄) သမ္မာကမ္မန္တ-ကောင်းမြတ် စင်ကြယ်သော ကာယကံမှု ၊
- (၅) သမ္မာအာဇီဝ ကောင်းမြတ် စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှု ၊
- (၆) သမ္မာဝါယမ-ကောင်းမြတ်စင်ကြယ်သောအား ထုတ်မှု ၊
- (၇) သမ္မာသတိ-ကောင်းမြတ်စင်ကြယ်သော အောက်မေ့မှု ၊
- (၈) သမ္မာသမာဒိ-ကောင်းမြတ် စင်ကြယ်သော တည်ကြည်မှု ၊

ဤတရားရှစ်ပါးသည် နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ရန် အကျင့်တရားများဖြစ်၍ ဆင်းရဲခြင်း ချုပ်ငြိမ်းရာသို့ရောက်ကြောင်း အကျင့်မှန်တရားဖြစ်သည်။ ယင်းကို “မဂ္ဂသစ္စာ” ဟုခေါ်သည်။

ဤသို့လျှင် ဗုဒ္ဓဝါဒဖြစ်သည့် အမှန်တရားလေးပါးဖြစ်သတည်း။

ဆရာဉာဏ်

ဗုဒ္ဓဝင်။ ။ဗုဒ္ဓဝင်ဟူသောအမည်မှာ ဗုဒ္ဓဝံသဟူသော စကားမှဆင်းသက်၍ အဓိပ္ပါယ်မှာ ဘုရားရှင်တို့၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ ဖြစ်သည်။

ဘိုးတော်အဇ္ဈနမင်းကြီး ဖြိုကြွင်း သက္ကရာဇ် ၁၀၄ ခုနှစ် ကဆုန်လတွင် ဂေါတမဘုရားရှင်သည် ကပိလဝတ်ပြည်၊ နိဂြောဓာရုံ ကျောင်းတော်ကြီး၌ ကြွရောက်စံတော်မူစဉ်၊ ကောင်းကင်ယံ၌ စကြဝဠာအရှေ့မှသည် အနောက် စကြဝဠာသို့အရောက် ရှည်လျား၍ ရတနာအတိပြီးသော စကြိုကို ဖန်ဆင်းတော်မူပြီးနောက် ယင်းသည့် ရတနာစကြို၌ စကြို ကြွတော်မူ ယင်းဗုဒ္ဓဝင် ဒေသနာကို ဟောတော်မူလေသည်။

ဂေါတမဘုရားရှင်သည် ဗောဓိပင်နှင့်ရွှေပလ္လင်၌ မာရ် ၅ ပါးကို အောင်တော်မူ၍ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူကြောင်းကို ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးသည် ကောင်းစွာသိရသော်လည်း၊ သားတော်ဘုရားကို မဖူးမျှော်ရဘဲ သတင်းကြားမျှဖြင့်သာ တင်းတိမ်တော်မူရရာ၏။ တနေ့သော် ယင်းသို့ တင်းတိမ်တော် မမူနိုင်တော့သဖြင့် အမတ်ကြီး တယောက်စီအား စစ်သည်ပေါင်း ၁,၀၀၀ စီခြံရံကာ၊ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးရာ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ကိုးကြိမ်ကိုးခါ အပင့်လွှတ်ပါသော်လည်း၊ အပင့်သွားသူများသည် ဘုရား၏ တရားတော်ကိုနာ၍ အကျွတ်တရားရကာ၊ ခမည်းတော်မှာစကားကို မလျှောက်ထားဘဲ၊ ဘုရားထံ၌သာ မြဲနေကြလေသည်။ သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးသည် ယင်းသို့သတင်း စကားမည်သို့မျှ မကြားရသဖြင့် နောက်ဆုံးဆယ်ကြိမ် မြောက်၌ ကာဠုဒါယီ အမတ်အားခေါ်၍ အခြွေအရံ ၁,၀၀၀ နှင့် စေလွှတ်ပြန်သည်။ (ကာဠုဒါယီထေရ်-ရှု။)

ကာဠုဒါယီအမတ်ကြီးမူကား ဘုရားတရားတော်ကိုနာရ၍ ရဟန္တာဖြစ်သော်လည်း မင်းကြီးမှာကြားလိုက်သော စကားကို မမေ့လျော့ဘဲ ကပိလဝတ်ပြည်သို့ ကြွရောက်ရန် လျှောက်ထားရာ မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ဆွေတော်မျိုးတော်တို့အား ထောက်ပံ့ ခြီးမြှင့်တော်မူလိုသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂတိုင်း၊ မဂဓတိုင်းမှ ရဟန္တာတသောင်း၊ ကပိလဝတ်ပြည်မှ ရောက်လာ၍ အကျွတ်တရားရကြသော ရဟန္တာတသောင်း ပေါင်း ရဟန္တာ ၂ သောင်းခြံရံ၍ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ တနေ့လျှင် တယူနေရာ၊ နှစ်လကြာမျှကြွသွားတော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ကပိလဝတ်ပြည်သို့ ရောက်တော်မူသော် နိဂြောဓမင်းသား၏ အရံဥယျာဉ်တွင် ပြုပြင်ထားသော နိဂြောဓာရုံကျောင်းတော်ကြီး၌ သီတင်းသုံးတော်မူသည်။ ဆွေတော်မျိုးတော်အပေါင်းသည် မြတ်စွာဘုရား ကြွလာကြောင်းသိကြ၍ နိဂြောဓသယျာဉ်သို့လာရောက်ဖူးမျှော်ကြသော်လည်း ငယ်သူတို့ကသာဦးချကန်တော့၍၊ ကြီးသူတို့ကမူ နောက်နားကသာ တိမ်းရှောင်နေကြလေသည်။

သာကီဝင်မင်းမျိုးတို့၏အဖြစ်ကို မြတ်စွာဘုရား သိတော်မူလျှင် ဆွေတော်မျိုးတော်တို့၏ မာန်မာနကျစိမ့်သောငှာ ခံတော်မူရာ ပလ္လင်ထက်၌ စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူပြီးလျှင် ကောင်းကင်အပြင်သို့ပျံတက်၍ ရတနာစင်္ကြံ ဖန်ဆင်းကာ လူးလာတုံခေါက် စင်္ကြံလျှောက်တော်မူသည်။ ယင်းသို့ စင်္ကြံလျှောက်ယင်း ရေမီးအစုံစုံဖြင့် ယမိုက်ပြာဠိဟာပြတော်မူပြီးသော် ရောင်ခြည်တော် ကွန့်မြူးကာ တရားဒေသနာများ ဟောပြုလေသည်မှ ဆွေတော်မျိုးတော် အပေါင်း ရှိခိုးဦးချကြသည်။ ထိုအခိုက်ဝယ် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌ သိတင်းသုံးနေတော်မူသော လက်ယျံတော်ရုံ ရှင်သာရိပုတ္တရာသည် အကြောင်းအလုံးစုံကို သိတော်မူသဖြင့် ဘုရား၏ ကျေးဇူးဂုဏ်ကို စုံအောင်ပြသော ဗုဒ္ဓဝင်ဒေသနာကို ဟောကြားရန် လျှောက်ရပါမူ သတ္တဝါအပေါင်းတို့ ဘုရား၌ကြည်ညိုခြင်းဖြစ်လာကြမည်ဟု ကြံကာ ဘုရားထံကြွ၍ လျှောက်ထားတောင်းပန်လေသည်။ ရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်မြတ်၏ တောင်းပန်မှုကြောင့် ရတနာစင်္ကြံမှနေ၍ နတ်လူအများ၏ အကျိုးစီးပွားအလိုငှာ ဗုဒ္ဓဝင်ဒေသနာကို ဘုရားသခင် ဟောကြားခဲ့လေသည်။

ဗုဒ္ဓဝင်ဒေသနာတော်တွင် လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်းကာလက ဂေါတမဘုရားအလောင်း သုမေဓာရှင်ရသေ့သည် ဒီပင်္ကရာ ဘုရားရှင်အထံတော်ဝယ် နိယတဗျာဒိတ်ကို ခံယူရရှိသည်မှ သဗ္ဗညုတစ္ဆေဉာဏ်တော်ကို ရတော်မူကာ သတ္တဝါအပေါင်း၏ အကျိုးစီးပွား အလိုငှာ ၄၅ ဝါပတ်လုံး တရားဒေသနာတော်များ ဟောကြားခဲ့ပြီးနောက်၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူသည်အထိ အကြောင်းချင်းရာများပါရှိသည်။ ထိုကြောင့် ဗုဒ္ဓဝင်တွင် ဂေါတမဗုဒ္ဓဝင်သာမက ဂေါတမ ဘုရားအလောင်းတော်၏ နိယတဗျာဒိတ်ခေတ်ဟု ဆိုအပ်သော နိယတဗျာဒိတ်ပန်းကို ဆင်မြန်းတော်မူရသောအခါမှစ၍ ပါရမီတော် ဖြည့်ဆည်းဖူးသည့် လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်းကာလအတွင်း ပွင့်တော်မူကြသော ဒီပင်္ကရာအစကဿပအဆုံး နိပ်ကျိပ်လေးဆူသော ဘုရားရှင်တို့၏ နွယ်တော်စဉ် အတ္ထုပ္ပတ္တိများလည်း ပါဝင်လေသည်။ (ကကုသန်မြတ်စွာဘုရား။ ကောဏာဂုံမြတ်စွာဘုရား။ ကဿပမြတ်စွာဘုရား။ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား-လည်းရှိ။)

ယင်း ဗုဒ္ဓဝင်ဒေသနာတော်ကို ရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ ရှင်အဿဇိ၊ ရှင်တိဿ၊ ရှင်သိဂ္ဂဝ၊ ရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ၊ ရှင်သုဒတ္တ၊ ရှင်ဒါသကာ၊ ရှင်သောနကာ၊ ရှင်ရေဝတစသော မထေရ်မြတ်တို့သည် တတိယသင်္ဂဟနိယတင်သည့်တိုင်အောင် အဆင့်ဆင့်ဆောင်ခဲ့၍ ယခုခေတ်တိုင်အောင် ဆရာမြတ်တို့၏ တပည့်အဆက်ဆက်တို့ ဆောင်ခဲ့ကြကုန်သည်။ ယခုအခါ ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော်၊ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာတို့မှ ထုတ်နုတ်၍ ဗုဒ္ဓဝင်ဝ တော်ကြီးများကို ရတနာသုံးပါ၌ မွေ့လျော်ကုန်ကြ

သော လူအပေါင်းတို့လွယ်ကူစွာ ကြည်ညိုနိုင်စေခြင်း အကျိုးငှာပြုစု ရေးသားထားကြလေပြီ။

ဗုဒ္ဓသရဏပင် ။ ။ ထူးထွေဆန်းပြားလှသော ရောင်စုံပန်းပွင့်များ တဆုပ်တဆဲ ပွင့်တက်၍ ပန်းခြံဥယျာဉ်များ၏ ကျက်သရေဆောင်တခုဖြစ်သော ဗုဒ္ဓသရဏပင်သည် ကန္တာစီအီးမျိုးရင်းဝင်ဖြစ်၍ ရုက္ခဗေဒအမည်အားဖြင့် ကန္တာအင်ဒိကာဟုခေါ်သည်။ ဗုဒ္ဓသရဏ အပင်မျိုးစိတ်ပေါင်း ၅၀ ကျော် ရှိလေသည်။

မူလက ဗုဒ္ဓသရဏပင်တို့သည် အပူပိုင်းဇုန် ဒေသများ၌ အလေ့ကျပေါက်သော အပင်မျိုးဖြစ်သည်။ အရွက်ဖားဖားကြီးများထူထပ်များပြား၍၊ အရွက်ရောင်တို့သည် အစိမ်းရင့်ရောင်၊ ကြေးညိုရောင်ရှိသဖြင့် အမေရိကတိုက်နှင့် ဥရောပတိုက် သမပိုင်းဒေသများတွင် ရွက်လှပင်များအဖြစ်မျိုးယူ စိုက်ပျိုးခဲ့ကြသည်။ ထိုဗုဒ္ဓ သရဏပင်မျိုးတို့၏ အပွင့်သည် အနီရောင်ဖြစ်၍ အပွင့်လည်း သေးငယ်လေသည်။

၁၈၆၃ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ် ဥယျာဉ်မှူးများသည် ဗုဒ္ဓသရဏပင်များကို ကူးယှက်မျိုးစပ်စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် အပွင့်ကြီး၍ ကြက်သွေးရောင်၊ ရွှေဝါရောင် အပွင့်များပွင့်သည့် မျိုးစပ် ဗုဒ္ဓဝင်ရဏပင်တို့ကို တီထွင်လိုက်သည်။ ကူတာလျံစိုက်ပျိုးရေး ပါရဂူများကမူ ၄ ပေခန့်သာမြင့်သော အပင်မျိုးကို တီထွင်လိုက်ကြရာ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ ထိုအပင်မျိုး အလွန်ခေတ်စားခဲ့သည်။ အချို့ ဗုဒ္ဓသရဏပင်မျိုးတို့သည် ၁၀ ပေမှ ၁၄ ပေခန့်အထိ မြင့်သည်။

အချို့ မျိုးစပ် ဗုဒ္ဓသရဏပင်မျိုးတို့၏ အပွင့်တို့သည် မူလ ဗုဒ္ဓသရဏပင် အပွင့်များ၏ ၄ ဆခန့် ရှိသည်။ အချင်း ၆ လက်မခန့်ပင် ကြီးမားတတ်ကြသည်။ အရောင်အသွေးတို့လည်း စုံလင်လာသည်။ ပန်းရောင်၊ လိမ်မွေ့ရောင်၊ အဖြူ၊ နှင်းဆီရောင်၊ အနီရင့်၊ အနီဖျော့၊ အဝါနု၊ အဝါရင့်စသည်ဖြင့် ချစ်စဖွယ် အသွေးအရောင် ဆန်းပြားစုံလင်ပေသည်။ ထို့ပြင် အပွင့်အပြာ၊ အပြောက်၊ အစက်စသည်ဖြင့်လည်း ဆန်းကြယ်လှပကြပေသည်။ အချို့အပွင့်ပုံသဏ္ဍာန်တို့သည် သစ်ခွပန်းကလေးများနှင့် ဆင်တူ၍၊ အချို့ အပွင့်များသည် သစ္စာပန်းများနှင့် ဆင်ဆင်တူသည်။ ထို့ပြင် အရွက်များ၏ အရောင်သည်လည်း ခရမ်းရောင်၊ လိမ်မွေ့ရောင်၊ အဝါရောင်များ ရှိလာလေသည်။

ဗုဒ္ဓသရဏပင်သည် နှစ်ကြာခံ သစ်ပင်မျိုးဖြစ်သည်။ အပင်တွင် ရိုင်ဇမ် အတက်ဖုများပါရှိသည်။ အပင်ပွားရန်နှင့် စိုက်ပျိုးရန်လွယ်ကူသည်။ အရွက်တို့သည် ထိပ်ချွန်၍ အလျားရှည်လျားသော အရွက်ဖားကြီးများဖြစ်ပေသည်။ အချို့အရွက်များသည် ၂ ပေမှ ၄ ပေ ကျော်ခန့်ပင်

ရှိတတ်၍ ပြက် ၈ လက်မခန့်ရှိတတ်သည်။ အပွင့်တို့သည် အသားပျော့ ပင်စည်ရိုးတံ၏ ထိပ်ဖျားတွင် အဆုပ်အခဲ ပွင့်ကြသည်။ ယင်းအပွင့်များသည် ရိုးရိုး (အခြေခံ) ရေစီ မို့သို့မဟုတ် ရေစီမို့ဖြာဖြစ်သည်။ အစိမ်းရောင်ပွင့်ခံရွက် တို့သည် ဥဖျားသွယ်ပုံသဏ္ဍာန်ရှိ၍ အလျား ၅ လက်မခန့် ရှိသည်။ ပွင့်ဖတ် ၃ ဖတ်ရှိ၍ သေးငယ်သည်။ ယင်းတို့ သည် လှံစွပ်သဏ္ဍာန်၊ သို့မဟုတ် ရှည်လျားလျား ပုံသဏ္ဍာန် ရှိသည်။ ပွင့်ချပ်လည်း ၃ ချပ်ရှိ၍ စိမ်းလဲ့လဲ့ အရောင်ရှိပြီး လျှင်၊ လှံစွပ်ပုံသဏ္ဍာန်ပင် ဖြစ်သည်။ ပွင့်ချပ် အောက်ပိုင်း သည် ပင်စည်ကို ရစ်ပတ်ကာ တချပ်နှင့်တချပ် ဆက်စပ်လျက် ရှိသည်။ လှပသော အသွေးအရောင်ရှိသည့် အစိတ်အပိုင်းများ ကို ပွင့်ချပ်များဟု ထင်မှတ်မှားနေကြသည်။ စင်စစ် ထိုအ စိတ်အပိုင်းတို့သည် ဝတ်ဆံဖိုများ ဖြစ်ကြ၍ ဝတ်ဆံဖိုတခုထဲ၌ သာလျှင် ဝတ်မှုန်အိတ် ပါရှိလေသည်။ အစေ့တို့သည် ကျည် စေ့တို့ကဲ့သို့ မဲမဲမာမာ အလုံးကလေးများဖြစ်သည်။ ထို ကြောင့် ဗုဒ္ဓသရဏပင်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် အင်ဒီးယန်း ရော့ (အိန္ဒိယကျည်စေ့) ပင်ဟုလည်း ခေါ်ကြလေသည်။

ဗုဒ္ဓသရဏပင်သည် အပူပိုင်းဒေသအပင်ဖြစ်သည့် အ တိုင်း ပူနွေးစိုစွတ်သော ရာသီဥတုမျိုးနှင့် မြေဩဇာ ကောင်းကို နှစ်သက်သည်။ အစေ့မတည်စေရန် အပွင့်တို့ မနွမ်းမီ ဆွတ်ခူးပေးလျှင်၊ တနေ့လုံး အပွင့်များဝေဝေဆာ ဆာပွင့် သည်။ ရာသီဥတုအေးမြသောဒေသများတွင် ပွင့်ချိန်ကုန်လျှင် အမြစ်များကိုတူးဖော်၍ ဆောင်းကုန် သည်အထိ သိမ်းဆည်းထားရသည်။ အကြောင်းမူ ဗုဒ္ဓ သရဏပင်သည် အအေးဒဏ်၊ ဆီးနှင်းဒဏ်ကို မခံနိုင်ချေ။ အေးမြသည့် ရာသီအတွင်း စိုက်ပျိုးလိုလျှင် မှန်ပျိုးအိမ် များထဲတွင် စိုက်ပျိုးကြရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အလှစိုက်ဗုဒ္ဓသရဏပင်များကို မိုးဦး ကျအခါတွင် တူး၍ အသစ်ပြန်စိုက်ကြသည်။ ဗုဒ္ဓသရဏ ပင်များကို ရုံကြီးများအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အတန်းလိုက်စီ၍ လည်းကောင်းစိုက်ပျိုးကြသည်။ အလှစိုက်အပင်နိမ့်များ၏ နောက်ခံအပင်များအဖြစ် စိုက်ပျိုးကြလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗုဒ္ဓသရဏအပွင့်အနီနှင့် အဝါမျိုးတို့ အလေ့ကျပေါက်ရောက်သည်။ နေအိမ် ပန်းခြံနှင့် ဥယျာဉ် ပန်းခြံများတွင် အရောင်စုံ ဗုဒ္ဓသရဏပင်များကို အလှ စိုက်ပျိုးကြလေသည်။

ဗုဒ္ဓသရဏပင်၏ အမြစ်နှင့် အရွက်သည် အချို့အရပ် ဒေသများတွင် ဆေးဖက်ဝင်ကြောင်း သိရသည်။ အမြစ်ဖု ကို ချွေးထုတ်ဆေးနှင့် ဆီးရွှင်ဆေးအဖြစ်သုံးကြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အတက်ဖုများကိုပြုတ်၍ လူအတွက်လည်း ကောင်း၊ တိရစ္ဆာန်များအတွက်လည်းကောင်း ဆေးများတွင် ထည့်သုံးကြသည်။ ဂျာဗားကျွန်းတွင် အတက်ဖုများကိုခြစ်၍ အရည်ညှစ်ပြီးလျှင် ဝမ်းဖောဝမ်းယောင်ပျောက်ဆေးအဖြစ် အ သုံးပြုကြသည်။ အချို့ဗုဒ္ဓသရဏမျိုးစိတ်ဝင် အပင်များ၏ အမြစ်ဖု၊ အတက်ဖုများကို စားသုံးကြသည်။ သင်္ဘော အာဒါလွတ်ပင်သည် ဗုဒ္ဓသရဏမျိုးစိတ်တမျိုးပင်ဖြစ် လေသည်။

ဗုဒ္ဓသရဏပင်မှ အစေ့ကို ကော်ဖီစေ့အစား အသုံးပြု ကြခြင်းလည်းရှိသည်။ ဂျားဗားကျွန်းတွင် ခေါင်းကိုက်လျှင် အစေ့များကိုကြိတ်၍ အုံကြသည်။ အစေ့များကို ရေစိမ် ပြီးလျှင် နှာခေါင်းသွေး တိတ်ဆေးအဖြစ်လည်း အသုံးပြု ကြသည်။ ထိုအစေ့များမှ ခရမ်းရောင်နု ဆိုးဆေး ထုတ်ယူ ရနိုင်သည့်ပြင်၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထိုအစေ့များကို စိပ်ပုတီး များသီကုံးကြလေသည်။

သာသနာတော် ပျံ့နှံ့မှု သမိုင်း

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မဇ္ဈိမဒေသ၌ စတင်ရာမှ အာရှတိုက်နိုင်ငံများသို့ ပျံ့နှံ့ခဲ့ရာ ဂိုဏ်းကြီးဂိုဏ်းငယ် ဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့်တကွ သာသနာတော် အတိုးအဆုတ် အတက်အကျကို အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြ သည်ကိုတွေ့နိုင်သည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် ။ ။ဗုဒ္ဓသာသနာဝင်ဆိုသည်မှာ ဗုဒ္ဓ သာသနာနှင့် ဝံသာယာသော စကား ၂ ရပ် ပေါင်းစပ်ထားခြင်း ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓဘုရားသခင်၏ သာသနာသုံးရပ်ကို လိုက်နာ ကျင့်ကြံအားထုတ်သူ အဆက်အနွယ်များဟု အဓိပ္ပာယ်ရ သည်။ တနည်းအားဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာသုံးရပ်၏ အစဉ် အဆက်ဖြစ်ပျက်ပုံသမိုင်းစဉ်ဟုဆိုရပေမည်။

ဗုဒ္ဓဘုရားသခင်၏ သာသနာသုံးရပ်ကား (၁) ဘုရား

သခင်၏ အဆုံးအမ ဩဝါဒစကားများဖြစ်သည့် ပိဋကတ် ကျမ်းစာများ တည်းဟူသော ပရိယတ္တိသာသနာ၊ (၂) ယင်းပိဋကတ်ကျမ်းစာများအတိုင်း လိုက်နာကျင့်ကြံ အား ထုတ်သည့် ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်များတည်းဟူသော ပဋိပတ္တိ သာသနာ၊ (၃) ယင်းကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်များကို လိုက်နာ ကျင့်ကြံအားထုတ်သဖြင့် ရရှိသည့် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တရားကို သိမှုအကျိုးတည်းဟူသောပဋိဝေသာသာနာတို့ဖြစ်သည်။

မဇ္ဈိမဒေသမှ သာသနာစတင်ပုံ

ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ ကျော်မှစတင်၍ ယခု အိန္ဒိယနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းဖြစ်သော မဇ္ဈိမဒေသ၌ ထွန်းကားခဲ့လေသည်။ မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃ ခုနှစ် (ဘီစီ ၆ ရာစုနှစ်) တွင် မဇ္ဈိမဒေသ မဂဓတိုင်း၌ ဂေါတမ ဘုရားသခင် ပွင့်တော်မူသည်မှစ၍ ဗုဒ္ဓသာသနာ စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဘုရားသခင်သည် ၄၅ ဝါပတ်လုံး တရားဒေသနာများ ဟောကြားပြသ ဆုံးမတော်မူခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို အခြေချခဲ့လေသည်။

ဂေါတမဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် ဘုရားသခင် ဟောကြားတော်မူခဲ့သည့် ဓမ္မနှင့် ဝိနယတို့သည် ဘုရားသခင်ကိုယ်စား ဗုဒ္ဓသာသနာအဖြစ် ကျန်ခဲ့လေသည်။ ဘုရားသခင်ရှိစဉ်ကတည်းကပင် ပရိယတ်အားလုံးကို အားလုံးသော ရဟန်းများ နှုတ်တက်ဆောင်နိုင်ကြသည်မဟုတ်ချေ။ အချို့က ဝိနည်း၊ အချို့က သုတ်၊ အချို့က အဘိဓမ္မာကို ဆောင်ကြလေသည်။ ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ၍ ခုနစ်ရက်ရှိလျှင်ပင် ဘုရားရှင် ပရိယတ္တိ သာသနာတော် ကွယ်ပျောက် မေးမှိန်ခြင်း၏အကြောင်း နိမိတ်အရိပ်အယောင် ပေါ်လာလေသည်။ အဓမ္မဝါဒီ အလဇ္ဇီ၊ ပါပဘိက္ခုတို့ အားမကြီးသေးမီ ပရိယတ္တိ သာသနာဟူသော ဓမ္မနှင့် ဝိနယကို သင်္ဂါယနာတင်မှဖြစ်မည်ဟု ထေရ်ကြီးများ သိမြင်တော်မူလာသောကြောင့် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၄၈ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့မှစ၍ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ အဇာတသတ်မင်းလက်ထက်တွင် ရှင်မဟာကဿပ အမှူးပြု၍ ရဟန္တာ ၅၀၀ နှင့် ပဌမသင်္ဂါယနာတင်၍ စမ္မနှင့် ဝိနယတို့ကို စုပေါင်းသိမ်းရုံး မှတ်တမ်းတင်ကာ ထိန်းသိမ်းထားကြသည်။ ထိုအချိန်က မှတ်တမ်းတင်သည် ဆိုသော်လည်း စာဖြင့်ရေးသားထားခြင်းမဟုတ်၊ ဆရာစဉ်အလိုက် အာဂုံရုတ်ပြီး ကျက်မှတ်ထိန်းသိမ်းထားကြခြင်း ဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံအနံ့ပြန့်ပွားခြင်း

ပဌမသင်္ဂါယနာတင် ပြီးသည့်နောက် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်းမှ မင်းများ၏ စောင့်ရှောက် ထောက်ပံ့မှုကြောင့် ဗုဒ္ဓသာသနာသည် အနှစ် ၁၀၀ တိုင် စည်ပင် ဝပြောလာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် သံဃအဖွဲ့ထဲ၌ ဝိနည်းအကျင့် ယိုယွင်းလျော့ပေါ့မှုကြောင့် ပဌမ သင်္ဂါယနာတင်ပြီး အနှစ် ၁၀၀ အကြာတွင် ဝေသာလီပြည် ကာဠာသောကမင်းကြီး လက်ထက်၌ ဒုတိယ သင်္ဂါယနာ တင်ပြန်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ဗုဒ္ဓသာသနာသည် မဇ္ဈိမဒေသ၌ သာမက အိန္ဒိယနိုင်ငံအရပ်ရပ်သို့ ပျံ့နှံ့နေပြီဖြစ်သဖြင့် အရှေ့တိုင်း ရဟန်းကိုယ်စားလှယ် ၄ ပါး၊ အနောက်တိုင်းရဟန်း ကိုယ်စားလှယ် ၄ ပါး၊ ပေါင်း ၈ ပါး ပါဝင်သော ဦးစီးအဖွဲ့နှင့်

ရှင်သဗ္ဗကာမိ မထေရ်တို့က အမှူးပြု၍ ရဟန်း ၇၀၀ နှင့် သင်္ဂါယနာတင်ကြကာ တရားတော်အယူအဆ ချွတ်ချော်သည်များကို ညှိနှိုင်းအတည်ပြုကြသည်။

သာသနာဂိုဏ်းကွဲခြင်း

ယင်းသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို မပျက်မယွင်းအောင် ဆရာအစဉ်အဆက်တို့ ထိန်းသိမ်းသည့်ကြားမှပင် ရဟန်းတို့မကျင့်သုံးအပ်သော အဓမ္မတရား ၁၀ ပါးကို ကျင့်သုံးအပ်သည်ဟု အယူရှိခဲ့ကြသော ဝဇ္ဇီတိုင်းသား အလဇ္ဇီများသည် ဒုတိယသင်္ဂါယနာ၏ အဆုံးအဖြတ်ကို လက်မခံဘဲ ရဟန်းတသောင်းပါဝင်သော မဟာသံဃိက အဖွဲ့တခု စင်ပြိုင်ဖွဲ့စည်းကြသည်။ ဓမ္မအယူအဆကြောင့် မဟုတ်ဘဲ ဝိနည်းတော်အယူအဆကွဲ၍ ကွဲခဲ့ရသော ဂိုဏ်း ၂ ဂိုဏ်း ရှိသည့်အနက် တဂိုဏ်းကို သမရိုးကျဂိုဏ်း၊ အခြားတဂိုဏ်းကို ပြုပြင်ရေးဂိုဏ်းဟုခေါ်သည်။ မဟာသံဃိက ဂိုဏ်းဝင်များက သူတို့၏ဂိုဏ်းကို သမရိုးကျဂိုဏ်းဟု ယူဆခဲ့ကြသော်လည်း ပြည့်ရှင်မင်းများက ထောက်ပံ့ ကိုးကွယ်မှု မပြုခဲ့ကြ၍ သာသနာတွင် မလွှမ်းမိုးနိုင်ခဲ့ကြချေ။ ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက် အနှစ် ၁၀၀ ကျော်အတွင်း ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ဆက်လက် ပြန့်ပွားခဲ့သော်လည်း သံဃာဂိုဏ်းကြီး ကွဲမှုမှအစပြု၍ ဂိုဏ်းငယ်ကလေးများ တစတစ ကွဲလာပြန်သည်။

သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၁၈ ခုနှစ်တွင် မောရိယနိုင်ငံ ထီးနန်းကို ဆက်ခံသော သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးသည် မိမိကိုးကွယ်ရင်းဖြစ်သော ဗြာဟ္မဏအယူဝါဒကို စွန့်ကာ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒကို ကူးပြောင်းကိုးကွယ်သည့် အချိန်မှစ၍ ဗုဒ္ဓသာသနာကို အလွန်ခြီးမြှောက်တော်မူသော ဘုရင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်အတွင်း၌ တရားဓမ္မများ ဟောပြောစေခြင်း၊ ဓမ္မတရားတော်အတိုင်း ဆုံးမသောအမိန့်တော်များကို ကြာရှည်စွာ မပျောက်မပျက် တည်တံ့ စိမ့်သောငှါ ကျောက်တိုင်များ၊ ကျောက်ပြားများ၊ ကျောက်ဂူလိုဏ်၏ နံရံများပေါ်တွင် ကမ္မည်းထွင်း၍ စိုက်ထူခြင်း၊ ဘုရား၏ မွေတော် ဓာတ်တော်များကို စုဆောင်းရှာဖွေ၍ ထူပါရုံစေတီပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်ကို အနယ်နယ်၌ တည်ခြင်းတို့ဖြင့် သာသနာကို ချီးပင့်တော်မူသည်။ သို့ရာတွင် သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးသည် တကယ့် သမရိုးကျဂိုဏ်းကိုသာ အားပေးခြီးမြှောက်ပြီးလျှင် တိတ္ထိများကို နှိမ်နင်းတော်မူသောအခါ တိတ္ထိများသည် စားရာမဲ့ သောက်ရာမဲ့ ဖြစ်ကြလေသည်။ ထိုအခါ တိတ္ထိများသည် သင်္ကန်းဝတ်၍ ရဟန်းတော်တို့နှင့် ရောနှောနေသဖြင့် ရဟန်းကောင်းတို့သည် တိတ္ထိရဟန်းတို့နှင့် အတူတကွ ပဝါရဏာမပြုဘဲ နေကြလေသည်။ ဥပုသ်မပြုသော ရဟန်းတို့အား အမတ်

မိုက်တိုက် သတ်ပစ်သဖြင့် ရဟန်းကောင်းများစွာ သေကြေ ပျက်စီးခဲ့ရသည်။ ထိုနောက်မှ မောဂ္ဂ လိပုတ္တတိဿမထေရ် ကိုပင့်၍ ရဟန်းကောင်း ရဟန်းဆိုး ရွေးချယ် စိစစ်ကာ သာသနာတော်ကို သန့်စင်စေသည်။

ကိုးတိုင်းကိုးဌာနသို့သာသနာပျံ့နှံ့ပုံ

သာသနာတော်၏ ကြီးစွာသောဘေးရန်ကို ဤသို့ ငြိမ်းစေပြီးသော် သီရိဓမ္မာသောကမင်းသည် သာသနာ သက္ကရာဇ် ၂၃၅ ခုနှစ်တွင် ပရိယတ္တိ သာသနာတော်ကြီးကို တစုံတယောက်သော ရန်သူတို့ ဝင်ရောက်နှောင့်ယှက် ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်အောင် တားမြစ်စောင့်ရှောက်သော အနေဖြင့် ပါဠိလိုပုတ်ပြည် အာသောကာရုံ ကျောင်းတော် ၌ ရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ မထေရ်အား အမှူးထား၍ သံဃာ ပေါင်း ၆ သန်းတို့ဖြင့် တတိယ သင်္ဂါယနာ တင်တော်မူလေ သည်။ တတိယ သင်္ဂါယနာသဘင်ကို သမရိုးကျိုက်၏ဖြစ် သော ထေရာဝါဒဂိုဏ်းဝင်များကသာ သီးသန့်ကျင်းပ သကဲ့သို့ဖြစ်ကာ မဟာသံဃိကဂိုဏ်းဝင်တို့က အသိအမှတ် မပြုဘဲနေကြလေသည်။ သို့ရာတွင် ပြည့်ရှင်မင်းက ခြီး မြှောက်ထောက်ပံ့သော သဘင်ဖြစ်သဖြင့် တတိယသင်္ဂါ ယနာပွဲသည် အထူးပင် အောင်မြင်ခဲ့လေသည်။ ယင်း သင်္ဂါယနာ သဘင်မှ ပေါ်ပေါက်လာသော အကျိုးကျေး ဇူးမှာ အီဂျစ်၊ ဂရိ၊ အရှေ့ဥရောပနိုင်ငံများ၊ အိန္ဒိယအ နောက်မြောက်နိုင်ငံများ၊ တောင်ဖက်စွန်းရှိ ပြည်နယ် များနှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှအရှေ့တောင် ဖက်ကျွန်းစုများ စသည့် ကိုးတိုင်းကိုးဌာနတို့သို့ ဓမ္မဗုဒ္ဓတ ခေါ် သာသနာတမန်များ စေလွှတ်၍ သာသနာပြုစေ ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းအလုံးသည် သင်္ဂါယနာပွဲဖြင့် ပြောင်ပြောင်တောက်၍ ဗုဒ္ဓသာသနာ သုံးရပ်သည် နေဝန်းကြီးပမာ အလွန်ပင် ထွန်းလင်း တောက် ပသော ခေတ်ဖြစ်ခဲ့သည်။

သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ဗုဒ္ဓသာသနာရောက်ရှိပုံ

ယင်းသို့ သာသနာပြုလွှတ်သည်တို့အနက် သီရိဓမ္မာ သောကမင်းကြီး၏ သားတော် ရှင်မဟိန္ဒ အမှူးရှိသည့် သီဟိုဠ်ကျွန်း သာသနာပြု ဓမ္မဗုဒ္ဓတလုပ်ငန်းသည် အအောင် မြင်ဆုံးဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့်ပင် ဗုဒ္ဓသာသနာ စတင် ပေါက်ဖွားရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ထေရာဝါဒဂိုဏ်း၏ အစဉ် အလာများ၊ စာပေပရိယတ္တိများ နောင်အခါ လုံးဝ ပျောက်ကွယ်သည့်အခါတွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ထွန်းကား ကျန်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရှင်မဟိန္ဒ၏ ဟောပြော ဆုံးမမှု ကြောင့်ပင် မင်းနှင့်တကွ တိုင်းသူပြည်သားများ ဗုဒ္ဓအယူ ဝါဒကို သက်ဝင်ကြည်ညို လာကြသည်။ ရှင်မဟိန္ဒသည်

နှမတော် သင်္ဃမိတ္တာထေရ်ကို သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ပင့်၍ အနုဋ္ဌာ မင်းသမီးနှင့် ရံရွှေတော်များအား ဘိက္ခုနီအဖြစ် သွတ် သွင်းစေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အိန္ဒိယပြည်မှ အပတွင် ဘိက္ခုနီသံဃအဖွဲ့ တည်သောဒေသသည် သီဟိုဠ် တနိုင်ငံ သာရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

ထေရ်အရှင် အဆက်ဆက်တို့ နှုတ်တက် အာဂုံဆောင်၍ ထိန်းသိမ်းခဲ့သော ပိဋကတ်သုံးပုံကို တိမ်းပါး ပျောက်ပျက် မည်စိုးသဖြင့် သာသနာ သက္ကရာဇ် ၄၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဝ ဂါမဏိမင်းကြီး လက်ထက်၌ ရဟန္တာ မထေရ်ကြီး ၅၀၀ အမှူးထား၍ မလယ ဇနပုဒ်၊ အာသောက လိုဏ်တွင် သင်္ဂါယနာသဘင်ကျင်းပ၍ အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ပိဋကတ်တော်ကို ပေထက်အက္ခရာတင်သည်။ ယင်း သင်္ဂါ ယနာသဘင်ကို အိန္ဒိယပြည်မှ မဟာသံဃိကဂိုဏ်းဝင်တို့က အသိအမှတ်မပြုသော်လည်း ထေရာဝါဒဂိုဏ်း၏ စတုတ္ထသင်္ဂါ ယနာသဘင်အဖြစ် ဗုဒ္ဓသာသနာဝင်တွင် ထင်ရှားသည်။

မဟာယာနဂိုဏ်း သီးခြားပေါ်လာခြင်း

သာသနာ သက္ကရာဇ် ၂၅၅ ခုနှစ်တွင် သီရိဓမ္မာသောက မင်းကြီး နတ်ရွာစံတော်မူသောအခါ အရိုက်အရာကို ဆက် ခံကြသော မင်းအဆက်ဆက်သည် ဗုဒ္ဓသာသနာ၌ ကြည်ညို ခြင်း ယုတ်လျော့လာကြသည်။ အချို့ သုတေသီတို့၏ အဆိုအရ ထိုမင်းများသည် သာသနာတော်ကို အကြည် ညို ပျက်သည်မဟုတ်ဘဲ သာသနာဝန်ထမ်း ရဟန်းများကို အကြည်ညိုပျက်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။ ယင်း သို့ဖြင့် အလွန် ထွန်းလင်းခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီး သည် တဖြည်းဖြည်း ညှိုးမှိန်သွားလေသည်။ သို့ရာတွင် မင်းကြီးနတ်ရွာစံပြီးနောက် အနှစ် ၂၀၀ ခန့်အကြာ အိန္ဒိ ယ အနောက်မြောက်ပိုင်းကို ဂရိလူမျိုးတို့ သိမ်းပိုက်သော အခါ ဂရိတို့၏ သဘောထားကြီးမှုကြောင့် သာသနာတော် ထွန်းကားလာပြန်သည်။ ဂရိဘုရင် အဆက်အနွယ်ဖြစ်သော မေနန္ဒခေါ် မိလိန္ဒဘုရင်သည် ရှင်နာဂသေန မထေရ်နှင့် တွေ့ပြီးနောက် ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို ဆွေးနွေးကြားနာရသည့် အခါ သာသနာဒါယကာဖြစ်လာသည်။ မိလိန္ဒနှင့် ရှင်နာဂ သေနတို့၏ ဆွေးနွေးချက်များကို စုပေါင်း၍ မိလိန္ဒပဉ္စာ ကျမ်းဟု ထင်ရှားလျက်ရှိသည်။ မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းသည် သမားရိုးကျိုက်၏ဝင် မဟုတ်သူများကို သမရိုးကျိုက်၏ဝင် ပြန်ဖြစ်လာနိုင်စေသော ကျမ်းကြီးဟု ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် ဆိုင်ရာ သုတေသီတို့က မှတ်ချက်ချကြသည်။

မိလိန္ဒမင်းကြီး နတ်ရွာစံပြီးနောက် မှေးမှိန်သွားသော အိန္ဒိယပြည်မှ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် သာသနာ သက္ကရာဇ် ၆၂၅ ခုနှစ်တွင် ကနိသိကမင်းလက်ထက်သို့ရောက်သော် ပြန် လည်ထွန်းလင်းလာပြန်သည်။ ကနိသိကမင်းသည် သီရိဓမ္မာ

ဗုဒ္ဓသာသနာဝင်

သောကမင်းကဲ့သို့ပင် အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ဗုဒ္ဓဘာသာ နိုင်ငံတော် ဖြစ်လာအောင် ဆောင်ရွက်တော်မူသည်။ ထိုခေတ်တွင် အ ထူးသဖြင့် ထီးနန်းစိုက်ရာ ပုရသျှပုရ(ယခုပက်ရှာမြို့) နေ ပြည်တော်မှစ၍ မြောက်ဖက်တလွား အာရှတိုက် အလယ်ပိုင်း နှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပြန့်ပွားခဲ့လေသည်။ ကန် သိကမင်းသည် ကျမ်းဂန်တတ် သံဃာတော်များကိုပင့်၍ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌ တင်ရှိသော အညစ်အကြေးနှင့် အယူ အဆ မှားယွင်းချက် ပေါ်ပေါက်လာသည်များကို သုတ် သင်ရန် သင်္ဂါယနာသဘင် ကျင်းပခဲ့သည်။ ယင်း သင်္ဂါယနာ သဘင်ကို သမားရိုးကျဂိုဏ်း၏ ဂိုဏ်းခွဲဖြစ်သော သဗ္ဗတ္တိဂိုဏ်း က ကြီးမှူးကျင်းပသည်။ ဘုရားတရားတော်များနှင့် စပ် လျဉ်းသော အဋ္ဌကထာသစ်များကို ထေရာဝါဒ အစဉ် အလာအရ ပါဠိဘာသာဖြင့် မဖွင့်ဘဲ သင်္သကရိဋ် ဘာသာ ဖြင့် ဖွင့်သည်ကိုထောက်၍ ယင်းသင်္ဂါယနာသဘင်သည် ထေရာဝါဒဂိုဏ်းနှင့် ဆန့်ကျင်ကြောင်း သိသာသည်။

ထိုအချိန်တွင် အချင်းချင်းလည်း သဘောကွဲလွဲ၍ ထေရာ ဝါဒဂိုဏ်းနှင့် ဆန့်ကျင်နေသော ဂိုဏ်းအားလုံးသည် ကွဲလွဲ နေသည့် အယူအဆများကို ညှိနှိုင်း၍ သဘောတူညီချက် ပြုလုပ်ကာ မဟာယာနဂိုဏ်းဟူသော ဗုဒ္ဓသာသနာဂိုဏ်း တဂိုဏ်း ထူထောင်ကြသည်။ သဗ္ဗတ္တိဂိုဏ်းက ကြီးမှူးကျင်းပ သော သင်္ဂါယနာသဘင်ကို ထေရာဝါဒဂိုဏ်းဝင်တို့က ယင်း တို့၏ စတုတ္ထ သင်္ဂါယနာသဘင်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကြ သည်။ ဤသည်ကိုထောက်၍ ယင်းအချိန်တွင် ထေရာဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌သာ ထွန်းကားလျက်ရှိ၍ အိန္ဒိယပြည်မ၌ မဟာယာန ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကားချိန် ဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်။ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာအပြီးတွင် ကန်သိကမင်း အုပ်စိုးသော ဂန္ဓာရတိုင်းသည် မဟာယာန ဗုဒ္ဓသာသနာ စည်ပင်တိုးတက်ရာဌာနတခု ဖြစ်လာသည်။ မဟာယာနဂိုဏ်းက ကြီးမှူးတည်ထောင်သော တက္ကသီလ အစရှိသည့်မြို့များမှ ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်များသို့ ရဟန်းများ၊ လူ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် မဟုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်များ၊ တိဗက်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့မှ ရဟန်းနှင့် သုတေသီများသည် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒကို သင်ယူရန် လာကြသည်။ အိန္ဒိယပြည်မ၌ ကြွင်းကျန်နေသေးသော ထေရာဝါဒဂိုဏ်းဝင်များပင် ယင်း တက္ကသိုလ်များတွင် မဟာယာနဂိုဏ်း၏ အဘိဓမ္မာကို လာ ရောက်လေ့လာကြသည်။ (မဟာယာန-ရှု။)

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ သာသနာလုံးဝမှေးမှိန်သွားပုံ

သာသနာသက္ကရာဇ် ၉၀၀ ကျော်တွင် ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် မင်းများနတ်ရွာစံ၍ ဟိန္ဒူသာသနာဝင်မင်းများ စိုးစံသော အခါ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းတွင် ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ညှိုးမှိန်

ခဲ့၍ ဟိန္ဒူသာသနာအယူအဆများ ဗုဒ္ဓသာသနာထဲ၌ ရောနှောလာခဲ့ပြန်သည်။ သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀ ခန့်တွင် ထိုဒေသသို့ ဟန်းလူမျိုးများ အလုံးအရင်းနှင့် ချီတက်သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ရဟန်းကျောင်းတော်များ၊ စာသင်တိုက်များ စသည့် ဗုဒ္ဓသာသနိက အဆောက်အအုံ များကိုဖျက်ဆီး၍ ရဟန်းတော်များကို သတ်ခြင်း၊ ပိဋကတ် တော်များကို မီးရှို့ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ကြသဖြင့် ဗုဒ္ဓသာ သနာတော်ကြီးသည် အထူးပင် ညှိုးနွမ်းခဲ့ရသည်။

ယင်းသို့ သာသနာ ညှိုးမှိန်ခဲ့ရာမှ သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော ဟာသျှဘုရင်သည် ဗုဒ္ဓ သာသနာဝင်ဖြစ်သည့် အလျောက် သာသနာတော်ကို အလွန် ချီးပင့်သဖြင့် သာသနာတော် ထွန်းလင်းခဲ့ပြန် သည်။ ထိုမင်းလက်ထက် နလန္ဒ ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်ကြီးသည် အလွန် ထင်ရှားကျော်စောလှသည်။ သို့ရာတွင် ဟာသျှ မင်း နတ်ရွာစံပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသာသနာသည် တဖြည်းဖြည်း ညှိုးမှိန်လာပြန်သည်။ သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၅၀၀ ခန့်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မဂတိုင်းကို ပါလမင်းများ အုပ်စိုးသောအခါ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ နောက်ဆုံးအနေနှင့် ထွန်းတောက်ခဲ့ပြန်သည်။ ဘုရင်များ ကိုယ်တိုင်သာသနာ ကို ချီးပင့်ခဲ့ကြသဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာပြန်လည် ထွန်းလင်းခဲ့ ခြင်းဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်များ၌ ပညာဆည်းပူးကြသော ရဟန်းတော်များသည် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများသို့ သာ သနာပြုရန် ကြွရောက်ကြလေသည်။ တိဗက်နိုင်ငံမှ ဗုဒ္ဓသာ သနာကိုလည်း ပါလနိုင်ငံမှ ရဟန်းပညာရှိများပင် ပြုပြင်မွမ်း မံပေးခဲ့ကြသည်။ ယင်းသို့ သာသနာတော် ထွန်းလင်းလာခဲ့ သော်လည်း သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၅၀၀ ကျော်တွင် အစ္စ လမ် အယူဝါဒများ အိန္ဒိယနိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်သောအခါ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ မှေးမှိန်သွားကာ လုံးဝကွယ်ပျောက်သကဲ့သို့ ဖြစ်သွားတော့သည်။

ထေရာဝါဒနှင့်မဟာယာနဂိုဏ်းကွဲလွဲချက်

ဗုဒ္ဓသာသနာ၏ မူလဂိုဏ်းကွဲကြီးဖြစ်သော ထေရာဝါဒ နှင့် မဟာယာနဂိုဏ်း ၂ ဂိုဏ်းစလုံး၏ အခြေခံသဘော တရားများသည် သစ္စာ ၄ ပါး၊ မဂ္ဂင် ၈ ပါး၊ ကံ၊ ကံ၏အကျိုး တရား၊ အနတ္တတရား၊ မဂ်တရား၊ ဖိုလ်တရား စသည်ဖြင့် အတူတူပင်ဖြစ်သော်လည်း ဓမ္မအယူအဆတွင် ကွဲလွဲချက် ရှိကြပေသည်။ မြတ်စွာဘုရားဟောကြားသော တရား တော်သည် သုက္ခတဂိုဏ်းနှင့်အညီ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး တိတိကျကျ ပြည့်စုံပြီးသား ဖြစ်သဖြင့် ယင်းတရားတော် တို့ကို လိုက်နာကျင့်ကြံ အားထုတ်ခြင်း၊ မပျောက်မပျက် အောင် ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်ခြင်းတို့သာ ပြုဖို့လိုသည် ဟု ထေရာဝါဒဂိုဏ်းဝင်များက ယူဆကြသည်။ မဟာယာန

ဂိုဏ်းဝင်းများကမူ မြတ်စွာဘုရားဟောကြားခဲ့သော တရား
ထေရ်သည် အရင်းခံတရားမျှသာ ဖြစ်သည့်အတွက် ယင်း
ကို အခြေပြုပြီး တိုးတက် ကြံဆနိုင်ဖို့လိုသည်ဟု ယူဆကြ
သည်။ ထေရဝါဒဂိုဏ်းဝင်များက မြတ်စွာဘုရား တရား
တော် ဝိနည်းတော်တို့ကို လိုက်နာကျင့်သုံးသင့်သည်ဟု
ယူဆ၍ မဟာယာနဂိုဏ်းဝင်တို့က မြတ်စွာဘုရားအပေါ်၌
သဒ္ဓါယုံကြည်ခြင်းရှိရုံမျှနှင့် မဂ်ဖိုလ်အထိ အဆင့်ဆင့်ရနိုင်
သည်ဟု ယူဆကြသည်။

ယင်းသို့ အခြေခံသဘောတူလျက် အယူအဆ ကွဲကွဲ
သော သာသနာဂိုဏ်းကြီး ၂ ဂိုဏ်းသည် အာရှတိုက် ၃ ပုံ
၂ ပုံခန့်တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့ခဲ့သည်။ မဟာယာန ဗုဒ္ဓသာသနာ
ဂိုဏ်းသည် ယခု ကသီရိပြည်နယ်ကို အခြေပြု၍ ဟိမဝန္တာ
မြောက်ပိုင်း နီပေါ၊ တိဗက်၊ တရုတ်၊ ဂျပန်၊ ရုရှ၊ တူရကီတို့
သို့ပြန့်၍ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် ဟိမဝန္တာ တောင်
ပိုင်း မြန်မာ၊ သီဟိုဠ်၊ ယိုးဒယား၊ ကမ္ဘောဇ၊ လာအို နိုင်ငံ
တို့သို့ ပျံ့နှံ့သည်။ ထိုကြောင့် မဟာယာနဂိုဏ်းကို မြောက်
ပိုင်း သာသနာဂိုဏ်းဟု ခေါ်လေ့ရှိကြ၍ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကို
တောင်ပိုင်းသာသနာဂိုဏ်းဟုခေါ်ကြသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာပြန့်ပွားပုံ

အိန္ဒိယနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း၌ ထွန်းကားခဲ့သော မဟာ
ယာနဗုဒ္ဓသာသနာသည် အာရှတိုက် အလယ်ပိုင်းမှ တဆင့်
တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဧကရာဇ်ဘုရင်မင်းတီလက်ထက် သာသနာ
သက္ကရာဇ် ၆၀၄ ခုနှစ်တွင်ရောက်ရှိလာသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ
သို့ အိန္ဒိယနိုင်ငံသား ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီ ဘုန်းကြီး ၂ ပါးကြွ
လာသဖြင့် ဧကရာဇ်ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်တိုင် ကျောင်း
ဆောက် ကိုးကွယ်သည်။ ထိုကျောင်း၌ပင် သီတင်းသုံး
ယင်း ဘုန်းတော်ကြီးများသည် သင်္သကရိုဋ် ဘာသာဖြင့်
ရှိသော သုတ်တရားကို တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုလေသည်။
နောက်ထပ်လည်း အိန္ဒိယနှင့် အာရှအလယ်ပိုင်းသား ဗုဒ္ဓ
အယူဝါဒီ ဘုန်းတော်ကြီးများ တသုတ်ပြီးတသုတ် ရောက်
လာ၍ ဗုဒ္ဓတရားတော်များကို တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရာ
ဟန်မင်းဆက် ကုန်ဆုံးသည့်အခါ ဗုဒ္ဓသာသနာဆိုင်ရာ
ကျမ်းစာအုပ်ပေါင်း ၃၅၀ ခန့် ပြန်ဆိုပြီးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင်
သာသနာသက္ကရာဇ် ၈၀၉ မှ ၁၁၃၃ ခုနှစ်အတွင်းဖြစ်သော
တရုတ်နိုင်ငံ၏ အမှောင်ခေတ်မတိုင်မီ ဗုဒ္ဓသာသနာသည်
တရုတ်နိုင်ငံ၌ ဖွံ့ဖြိုးမှုနေ့သေးသည်။ သာသနာ သက္ကရာဇ်
၉၀၀ ခန့်ကျင်သောအခါ သာသနာတော်သည် အထူးပျံ့နှံ့၍
တနိုင်ငံလုံး၏ ကိုးကွယ်သော အဓိက အယူဝါဒကြီး ဖြစ်ခဲ့
ကြောင်းဖြင့် သုတေသီများက ဆိုကြသည်။ သာသနာ
သက္ကရာဇ် ၉၇၇ ခုနှစ် မတိုင်မီကလေးတွင်မှ တရုတ်တိုင်းရင်း
သားများအား သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ခွင့်ကို ရှိချိန်လန်း

ဘုရင်က ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ လာရောက်၍ ခရီး
သွား မှတ်တမ်းများ ရေးသားခဲ့သော တရုတ်ဘုန်းတော်
ကြီး ဖာလီယန်နှင့် ဆွန်ယွန်းတို့သည် ထိုခေတ်က ထင်ရှား
သော ဘုန်းတော်ကြီးများဖြစ်ကြသည်။

ထိုအချိန်အထိ တရုတ်နိုင်ငံ၌ မဟာယာန ဗုဒ္ဓသာသနာ
သည် ယန်ဆီမြစ်မြောက်ဖက်၌သာ အထူးပျံ့နှံ့၍ တောင်
ဖက်၌ ကွန်ဖူးဇီးနှင့် တာအိုအယူဝါဒများ လွှမ်းမိုးနေသဖြင့်
ဖွံ့ဖြိုးမှုမရှိလှချေ။ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁,၀၀၀ ခန့်တွင်
တရုတ်နိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း၌ သာသနာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်
အအုံပေါင်း ၁၃,၀၀၀ ကျော်ရှိ၍ သံဃာတော် တသိန်းခန့်
ရှိသည်ဟု မှတ်တမ်းများ၌ တွေ့ရသည်ကိုထောက်၍ သာ
သနာတော် မည်မျှဖွံ့ဖြိုးကြောင်း သိသာသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ
မြောက်ပိုင်း၌ အလွန်ဖွံ့ဖြိုးနေသော ဗုဒ္ဓသာသနာသည် တ
ဖြည်းဖြည်း မြောက်ဖက်သို့ နယ်ချဲ့၍ မန်ချူးရီးယားပြည်၊
ထိုမှတဆင့် ယာလူးမြစ်ကိုကျော်၍ ကိုရီးယားနိုင်ငံတွင်းသို့
သာသနာ သက္ကရာဇ် ၉၁၃ ခုနှစ်တွင် ရောက်လာသည်။
သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၀၆၄ ခုနှစ်တွင် ကန်တုံမြို့သို့
ရောက်လာသော ဗောဓိဓမ္မထေရ်သည် တရုတ်နိုင်ငံ မြောက်
ပိုင်း၌ သာသနာပြုရာ၊ အထူးပင်အောင်မြင်သည်။ ထို
မထေရ်အား ပဉ္စမမြောက် ဆက်ခံသည့် မထေရ်သည်
တောင်ပိုင်းတရုတ်နိုင်ငံသို့ ကြွရောက်သာသနာပြုရာမှ ဗုဒ္ဓ
သာသနာသည် တရုတ်နိုင်ငံ တနိုင်ငံလုံးတွင် မကြံ့ဖွဲအောင်
ထွန်းကားလာခဲ့သည်။ တန်မင်းဆက်အစတွင် ဧကရာဇ်
ဘုရင်များသည် ကွန်ဖူးဇီး အယူဝါဒကို သက်ဝင်သူများ
ဖြစ်သည့်အလျောက် ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် ရဟန်း၊ သီလရှင်
စသည်များအား လူထွက်စေခဲ့သေးသည်။ တန်မင်းဆက်
နောက်ပိုင်းတွင် ဗုဒ္ဓသာသနာသည် တရုတ်နိုင်ငံ၌သာ ထွန်း
ကားသည်မဟုတ်။ ဂျပန်နိုင်ငံဖက်သို့ပင် တဆင့် ပျံ့နှံ့သွား
သည်အထိ ဖွံ့ဖြိုးခဲ့သည်။ မင်မင်းများနှင့် မန်ချူးမင်း
များလက်ထက်တွင် ဗုဒ္ဓသာသနာသည် တဖန် မှေးမှိန်
သွားကာ သမတနိုင်ငံခေတ်ရောက်မှ တဖန် ပွင့်လင်းလာခဲ့
သည်။ သို့ရာတွင် ရှေးကကဲ့သို့ စည်းစည်းလုံးလုံး ထွန်း
ကားသည်ကား မဟုတ်ချေ။ ထိုခေတ်တွင်ပင် တရုတ်ဘာ
သာဖြင့် ပိဋကတ်သုံးပုံ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

ကိုရီးယားဗုဒ္ဓသာသနာ

တရုတ်နိုင်ငံဘက်၌ သာသနာထွန်းလင်းနေစဉ် သာသနာ
သက္ကရာဇ် ၉၁၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံဖက်မှ ဘုန်းတော်ကြီး
တစ်ပါးသည် ကိုရီးယားနိုင်ငံဖက်သို့ကြွလာကာ တရားဓမ္မ
ဟောကြားပြသရာ၊ ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် မကြာမီ ဗုဒ္ဓ
သာသနာနိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်။ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၄၆၂
ခုနှစ် နောက်ပိုင်း ကော်ယူမင်းများလက်ထက်၌ သား

လေးလောက်ရှိသော မိသားစုတွင် အနည်းဆုံး သားတယောက် သာသနာဘောင်ဝင်ရန်ပင် ဘုရင့်အမိန့်ဖြင့် ထုတ်ထားသည်အထိ ဘုရင်များကိုယ်တိုင် သာသနာကို ခြီးမြှင့်ခဲ့လေသည်။ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် ကော်ယူမင်းဆက်ပြတ်၍ ယီမင်းဆက် တက်လာသောအခါ နိုင်ငံတွင်း၌ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီဘုန်းတော်ကြီးများ အာဏာထက်နေသည်ကို တဖြည်းဖြည်းရုပ်သိမ်းကာ ဗုဒ္ဓသာသနာကို မင်းများကိုယ်တိုင် လျစ်လျူရှု၍ အထောက်အပံ့ မပြုဘဲ နေလိုက်သဖြင့် တဖြည်းဖြည်း မှေးမှိန်ပျောက် ကွယ်သွားသည်မှာ ယခုတိုင်ပင် ဖြစ်တော့သည်။

ဂျပန်နိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာ

တရပ်နိုင်ငံနှင့် ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့တွင် ထွန်းကားပျံ့နှံ့ခဲ့သောမဟာယာနဗုဒ္ဓသာသနာသည် သာသနာသက္ကရာဇ် ၈၉၆ ခုနှစ်ခန့်တွင် ပင်လယ်ကိုကူး၍ ဂျပန်နိုင်ငံဖက်သို့ ပြန့်ပွားခဲ့သည်။ ထိုနှစ်တွင် ကိုရီးယားနိုင်ငံ ပိတ်ချေးပြည်ရှင်ဘုရင်က ပိဋကတ်တော်များကို ဂျပန်ဘုရင့်ထံပို့၍ မဟာမိတ်ဖွဲ့ရာမှ စတင်ရောက်ရှိသည်ဟုဆိုရပေမည်။ ပိတ်ချေးပြည်ရှင်သည် လက်ဆောင်များနှင့်အတူ သဝဏ်လွှာ တစောင်ပါ ပါးလိုက်သေးသည်။ ယင်းသဝဏ်လွှာတွင် ဗုဒ္ဓတရားတော်၏ မွန်မြတ်ပုံ၊ လိုက်နာကျင့်သုံးပါက ထူးကဲသော အကျိုးကို ရှိရရှိပုံတို့ကို ထည့်သွင်းရေးသားလိုက်သည်။ သို့ရာတွင် မိရိုးဖလာ ကိုးကွယ်နေသော အယူဝါဒကို ပစ်ပယ်၍ အယူသစ်ကို သက်ဝင်ယုံကြည်ရန် အခက်အခဲ အနှောင့်အယှက်များနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသဖြင့် သာသနာတော် ပြန့်ပွားမှု ဖင့်နှဲခဲ့ရသည်။ ဧကရာဇ် ဘုရင်ကိုယ်တိုင်ကမူ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒကို နှစ်သက်သော်လည်း အတိုင်ပင်ခံ အမတ်ကြီးများ၏ ဆန္ဒကို ယူနေခဲ့သဖြင့် ကြန့်ကြာခဲ့လေသည်။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒကို သက်ဝင်ကြည်ညိုထိုက်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်သူတို့ကတဖက်၊ မိရိုးဖလာ နတ်ကိုးကွယ်မှုကို မစွန့်ထိုက်ဟု ဆိုသူတို့ကတဖက် အငြင်းပွားကြယင်းဖြင့် သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၃၃၁ ခုနှစ်တွင် ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ရာ အယူဝါဒ မပြောင်းလဲလိုသူတို့ အရေးရှုံးနိမ့်ခဲ့သည်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓသာသနာ စတင်ထွန်းလင်းလာသည်။ အထူးသဖြင့် အထက်တန်းလွှာတို့တွင် ထွန်းကားခဲ့လေသည်။

ထို့နောက် ဆုအိကောတင်နော ဧကရီဘုရင်မ လက်ထက်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ကြီးပွားတိုးတက်ရေးကိုများစွာ ဆောင်ရွက်သော ရှိတိုကုတိုင်းရှိ မင်းသားကြီးသည် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒကို အထူးကြည်ညိုသူပီပီ ဘုရားကျောင်းကန်များ ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ တရပ်နိုင်ငံသို့ ဘုန်းတော်ကြီးများကိုစေလွှတ်၍ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒတိုးတက်ပြန့်ပွားရေးအတွက် လေ့လာစေကာ ဂျပန်နိုင်ငံ၌ သာသနာတော်ပြန့်ပွားအောင် ဆောင်

ရွက်စေခြင်းတို့ကို ပြုသည်။ ရှိတိုကုတိုင်းရှိ မင်းသားကား ဂျပန်နိုင်ငံ၏ သီရိဓမ္မာသောကမင်းဟု ခေါ်ဆိုရလောက်အောင် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို အထူးပင် ချီးပင့်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ ကိုယ်တိုင်လည်း တရားတော်ကို ဟောပြော၍ သာသနာနှင့်ဆိုင်သောကိစ္စ၌ အားပေးသည်။ ထိုခေတ်တွင် သာသနာတော်သည် ဂျပန်နိုင်ငံ၌ နေလိုလလို ထွန်းလင်းခဲ့သည်။ တရပ်၊ ကိုရီးယားစသောနိုင်ငံများမှ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီရဟန်းများသည် တသုတ်ပြီးတသုတ် ရောက်ရှိလာကြသည်။ ထိုနောက် မင်းအဆက်ဆက်တို့ သာသနာတော်ကို ဆက်လက်ချီးမြှင့်ကြရာ၊ ဂျပန်နိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် အရှိန်ရလာသည်။

၁၂၈၃ ခုနှစ်တွင် နာရာမြို့ကို နေပြည်တော်ပြု၍ စိုးစံသော ရှောမူတင်နော မင်းလက်ထက် ဗုဒ္ဓသာသနာကို လွန်စွာခြီးမြှောက်သည်။ နေပြည်တော်မှစ၍ နယ်အသီးသီး၌ ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၊ သီလရှင်ဇရပ်များကို အမြောက်အမြား ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသည်။ ထိုကျောင်းပေါင်း များစွာကို အုပ်ချုပ်သော သာသနာပိုင်ဆရာတော်ကြီးကျောင်းကိုလည်း နာရနေပြည်တော်၌ ဆောက်လုပ်၏။ ထိုကျောင်းတော်ကြီးတွင် မြတ်စွာဘုရား ရုပ်တုတော်သည် ယခုတိုင် ကျော်ကြားသော နာရာဆင်းတုတော်ကြီးဖြစ်သည်။ ဘုရင်ကိုယ်တိုင် မကြာမီ ရဟန်းဝတ်သည်ဟုပင်ဆိုကြသည်။ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၈၆၈ ခုနှစ် ရှိဝန်တို့ ကျသော် ဗုဒ္ဓသာသနာသည် မှေးမှိန်၍ ရှင်တိုအယူဝါဒ ပိုမိုထွန်းကားလာသည်။ ထိုပြင် နိုင်ငံခြားသား တိုင်းတပါး သားများအား ခရစ်နှစ် ၁၈၅၃ ခုနှစ်တွင် တံခါးဖွင့်၍ ဝင်ခွင့်ပြုလိုက်သောအခါ ခရစ်ယာန်သာသနာပြုများ ရောက်ရှိလာသဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာသည် ဂျပန်ပြည်၌ တဖြည်းဖြည်း မှေးမှိန်ခဲ့ရလေသည်။

အရှေ့တောင်အာရှ ဗုဒ္ဓသာသနာ

မဟာယာန ဗုဒ္ဓသာသနာသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းမှ ယင်းသို့လျှင် တိဗက်၊ တရပ်၊ ကိုရီးယား၊ ဂျပန် စသော နိုင်ငံများသို့သာမဟုတ်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု အဆက်အသွယ်ရှိသော အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုသို့ပင် ပျံ့နှံ့သွားခဲ့သည်။ ရှေးဦးစွာ သိဗာရပူမြို့ (ယခု စင်္ကာပူမြို့)၊ ထိုမှ ဆူမားတြားကျွန်း၊ ထိုမှ သီရိပီဇေယပ်သော နိုင်ငံတော်၊ ထိုမှ ဂျာဗားကျွန်း၊ ကမ္ဘောဇ နိုင်ငံ စသည်တို့သို့ အဆင့်ဆင့်ရောက်ရှိခဲ့ရာ၊ ယခုတိုင် ထင်ရှားလျက်ရှိသော ဗောဇောဗုဒ္ဓော၊ အင်းကောဝတ် စသည့် သာသနိကအဆောက်အအုံကြီးများမှာ သာသနာရောက်ရှိ ထွန်းကားခဲ့ဘူးကြောင်း အထောက်အထားများဖြစ်ကြသည်။ (ဗောဇောဗုဒ္ဓော။ အင်းကောဝတ်-ရှု။)

ဗုဒ္ဓသာသနာဝင်

ယင်းသို့ မဟာယာန ဗုဒ္ဓသာသနာသည် အရှေ့တောင် အာရှနိုင်ငံများသို့ ထိုးဝင်လာသည့် အချိန်တွင် ထေရာဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာသည်လည်း ထိုနိုင်ငံများသို့ ရောက်ရှိပြီး ဖြစ်သည်။ သီရိဗြဟ္မာသောကမင်းကြီး လက်ထက် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အရှေ့တောင် အာရှဒေသများသို့ စေလွှတ်သော သာသနာပြု ဓမ္မဒူတများ၏ လုပ်ငန်းသည် သီဟိုဠ်သာသနာပြု လုပ်ငန်းလောက် ထိုအချိန်က မအောင်မြင်သေးသော်လည်း သာသနာ့မျိုးစေ့ကို ချပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုဒေသများ၌ ထေရာဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာလည်း အင်အားကြီးမားခြင်း မရှိသေးသည့်အတွက် မဟာယာန ဗုဒ္ဓသာသနာ ရောက်လာသည့်အခါ အပြိုင်အဆိုင် ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဖြစ်ခြင်းမရှိဘဲ ဝါဒ ၂ ခုစလုံးကို နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများ စုပေါင်း လက်ခံကြဟန် တူသည်။

ထေရာဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာထွန်းကားခြင်း

သို့ရာတွင် သာသနာသက္ကရာဇ် ၉၃၀ ပြည့်တွင် ထေရာဝါဒအယူအဆများကို ရှင်းလင်းဖော်ပြနိုင်သော ထေရာဝါဒ အာဇာနည် မဟာဗုဒ္ဓဇောသမထေရ် ထွန်းကား ပေါ်ပေါက်လာသည့်အတွက် ထိုနိုင်ငံများတွင် ထေရာဝါဒသာ ထွန်းကားပြန့်ပွားနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ (မဟာဗုဒ္ဓဇောသ၊ ရှင်-ရှု။) သင်္ဂါယနာ အဆက်ဆက်တင်ခဲ့ပြီး၊ ဆရာအစဉ်အဆက် ထိန်းသိမ်းခဲ့သည့် ထေရာဝါဒကျမ်းများနှင့် အဋ္ဌကထာကျမ်းများသည် သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့်သာ ရေးပြီးရှိ၍၊ ပါဠိဘာသာဖြင့် မရှိသဖြင့် ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသပင် ကျမ်းအားလုံးကို ဘာသာပြန်ဆို၍ ယင်းကျမ်းများ၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာများကိုပါ ရေးသားပြုစုလေသည်။ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသ၏ အဋ္ဌကထာနှင့် ပါဠိဘာသာပြန်ကျမ်းများသည် ထေရာဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာရောင်ကို ဒုတိယအကြိမ်ထွန်းပြောင်စေခဲ့သည်။

သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင် တဖန် ထွန်းပြောင်လာခဲ့သော ထေရာဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် အရှေ့တောင် အာရှဒေသများသို့ ပြန့်ပွားလာခဲ့ပြန်သည်။ သို့ရာတွင် သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၅၀၁ ကျော်ခန့်တွင် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားများ ဖြစ်ကြသော (စောဠ) ကျေးကုလားလူမျိုးတို့သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ကြသဖြင့် ထေရာဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် ဘေးအန္တရာယ်နှင့် ကြုံတွေ့ပြန်သဖြင့် မှေးမှိန်ခဲ့ရပြန်သည်။ ထိုအချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ထီးနန်းစိုးစံနေသော အနော်ရထာမင်းစောသည် မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းမှ ဝင်ရောက်လာသော မဟာယာန ဗုဒ္ဓသာသနာ ရောနှောနေသည့် နတ်ကိုးကွယ်မှု အယူဝါဒကို တိုင်းသူပြည်သားတို့ ယုံကြည် ကိုးကွယ်နေသည်ကို မနှစ်သက်သဖြင့် မှန်ကန်သော အယူဝါဒကိုရှာဖွေနေခိုက် ရှင်အရဟံနှင့်တွေ့၍ ထေရာဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာကို သက်ဝင်ယုံကြည်ကာ အထူးပင်စောင့်ရှောက် ပြီး

မြောက်သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ထေရာဝါဒသာသနာ ထွန်းတောက်နေသည့် အချိန်ဖြစ်သည်။ (ဗုဒ္ဓသာသနာဝင်(မြန်မာနိုင်ငံ) အရဟံ၊ ရှင်-လည်းရှု။)

ထေရာဝါဒနိုင်ငံ

အနော်ရထာမင်းနောက် ဆက်ခံကြသော ပုဂံမင်းများသည် သီဟိုဠ်ဗုဒ္ဓသာသနာ ပြန်လည်တည်ထောင်ရာတွင် အကူအညီ အထောက်အပံ့ ပေးခဲ့ကြသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၇၀၀ ကျော်ကျော်ခန့်တွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် သီဟိုဠ်နိုင်ငံတို့သည် ထေရာဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာ၏ ဗဟိုအချက်အချာ ဌာနကြီးများ ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။ ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာကပင် တရပ်၊ တိဗက်နှင့် ကမ္ဘောဇနိုင်ငံများမှတစ်ဆင့် ရောက်ရှိလာ၍ မဟာယာန ဗုဒ္ဓသာသနာကို သက်ဝင် ကြည်ညိုနေကြသော ယိုးဒယားနိုင်ငံသည်လည်း ၁၃ ရာစုနှင့် ၁၄ ရာစုနှစ်များတွင် ထေရာဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာ အခြေကျ၍ ထွန်းကားနေရာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကူးလူးဆက်ဆံမှု များလာရာမှ ထေရာဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာ၏ ဗဟိုအချက်အချာဌာနကြီး တစ်ခုဖြစ်သို့တိုးတက်လာခဲ့သည်။ အယူဒွယမြို့ပျက်နှင့် ဗန်ကောက်မြို့တော်တို့ရှိ ဗုဒ္ဓသာသနာဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများကို ထောက်ခြင်းဖြင့် ယိုးဒယားနိုင်ငံ၌ ထေရာဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာ မည်မျှထွန်းတောက်ခဲ့ကြောင်းသိနိုင်သည်။ တခါက တန်ခိုးထွားခဲ့၍ ယိုးဒယားတို့ အပေါ်သို့ပင် လွှမ်းမိုးနိုင်ခဲ့သည့် ကမ္ဘောဇနိုင်ငံသည် ၁၅ ရာစုနှစ်တွင် ယိုးဒယား လက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဟိန္ဒူအယူဝါဒနှင့် မဟာယာန ဗုဒ္ဓသာသနာထွန်းကားရာ ကမ္ဘောဇနိုင်ငံသည်လည်း ထေရာဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာ၏ အချက်အခြာ ဌာနအဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ လာအိုနိုင်ငံသို့လည်း ဤနည်းပင် တဆင့်မှ တဆင့် သာသနာတော် ရောက်ရှိသွားခဲ့ပြန်သည်။ ယင်းသို့ဖြင့် မြန်မာ၊ ယိုးဒယား၊ ကမ္ဘောဇ၊ လာအို၊ သီဟိုဠ်နိုင်ငံကြီး ၅ နိုင်ငံသည် ထေရာဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကားရာ နိုင်ငံကြီးများအဖြစ် ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။

ထေရာဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် တဖြည်းဖြည်း ထွန်းကားခဲ့ရာ၊ သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၄၁၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး လက်ထက်တွင် ထေရာဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာ၏ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာ သဘင်ကို မန္တလေးနေပြည်တော်၌ သံဃာတော် ၂၄၀၀ နှင့် ကျင်းပခဲ့သည်။ သီဟိုဠ်၌ ကျင်းပသည့် စတုတ္ထ သင်္ဂါယနာ သဘင်တွင် ပိဋကတ်သုံးပုံကို ပေထက်အက္ခရာ တင်သကဲ့သို့ ဤပဉ္စမသင်္ဂါယနာ သဘင်တွင် ကျောက်ပြားရေ ၇၂၉ ချပ်ပေါ် ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်၍ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီး တည်တံ့ခိုင်မြဲအောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

လေ့ရာဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကားရာ သီဟိုဠ်ကျွန်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှအစိုးရကလည်းကောင်း၊ ကမ္ဘောဒီးယားနှင့် လာအိုနိုင်ငံကို ပြင်သစ်အစိုးရကလည်းကောင်း သိမ်းပိုက်လိုက်သောအခါ သာသနာတော်ကို မြှင့်မည့် သာသနာဒါယကာမင်းများ၏ ထောက်ပံ့မှုမရှိတော့သော်လည်း ယင်းအစိုးရများသည် ဘာသာကိုးကွယ်မှုကို လွတ်လပ်ခွင့်ပေးခဲ့သည့်အတွက် သာသနာတော်ကြီး မပျောက်မကွယ် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ သာသနာ့ဝန်ထမ်း ရဟန်းများက စာပေပရိယတ္တိကို ထိန်းသိမ်းခဲ့ကြသကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများကလည်း သာသနာ့ဝတ်ကို မမေ့မလျော့စောင့်ရှောက်ဆောင်ရွက်ကြသည့်အတွက် မှေးမှိန်သွားခြင်းမရှိလှချေ။ ယိုးဒယားနိုင်ငံ၌မူ အစဉ်တစိုက် လွတ်လပ်သော နိုင်ငံဖြစ်သည့်အတွက် သာသနာဒါယကာ ပြည့်ရှင်မင်းတို့၏ အထောက်အပံ့ကို အစဉ်တစိုက် ရရှိခဲ့သည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပိုမိုစည်ပင် လာလေသည်။ ကျန် ထေရာဝါဒနိုင်ငံတို့သည်လည်း ထိုနည်းအတိုင်းပင် ဖြစ်ကြသည်။ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သော နိကာယ် ၅ ရပ်တို့ကို အထပ်ထပ် အဆင့်ဆင့် ရေးကူးရာ၌ သတိချွတ်ယွင်း ရေးမှားမိခြင်းကို အထူးသန့်ရှင်းစင်ကြယ်စေလို၍ကြောင်း၊ ထိုစင်ကြယ်သော ပိဋကတ်တော်များကို စက်တင်ပုံနှိပ်၍ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်သို့ ပျံ့နှံ့စေခြင်းအားဖြင့် သာသနာတော်ကြီး အခွန်ရှည်စေလို၍ကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့်တကွ ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် နိုင်ငံအားလုံးက သာသနာတော်ကို စုပေါင်းခြီးမြှောက်လိုသောကြောင့်တကြောင်း၊ မြန်မာ၊ ယိုးဒယား၊ ကမ္ဘောဒေ၊ လာအိုဟူသော ထေရာဝါဒနိုင်ငံများမှ သံဃာတော်များ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၄၉၈ ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ရန်ကုန်မြို့ သီရိမင်္ဂလာကမ္ဘာအေးစေတီအနီး ဆဋ္ဌသံဂီတိ မဟာပါသာဏဂုဿာ လိုဏ်ဂူတော်

ကြီး၌ ပြည်တွင်းမှ သံဃာတော် ၂,၄၇၃ ပါး၊ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ ၁၄၄ ပါးတို့နှင့် ၂ နှစ်တိုင်တိုင် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ သဘင်ကို ကျင်းပသည်။ ယင်းသင်္ဂါယနာသဘင်ကို ထေရာဝါဒနိုင်ငံ များကသာမက၊ အိန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန်၊ တရုတ် စသော အခြား ဗုဒ္ဓသာသနာဝင်များရှိရာ နိုင်ငံများကပါ တက်ရောက်ပြီးမြှင့်ကြသည်။ ထိုပြင် သာသနာ့၂၅၀၀ ပြည့် အထိမ်းအမှတ်ပွဲများကို အရှေ့တောင် အာရှတိုင်းအားလုံးနှင့် သီဟိုဠ်နိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့၌လည်း ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ ကျင်းပကြလေသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် အရှေ့တောင် အာရှဒေသများတွင် ထေရာဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီးသည် တတိယအကြိမ် ပြန်လည် ထွန်းပလာခဲ့လေသည်။ (သင်္ဂါယနာ-ရှု။)

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် သာသနာရေးဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေတခု ပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသာသနာ ရောင်ဝါထွန်းလင်းရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရန် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းသည်။ (ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့-ရှု။) ယင်းအဖွဲ့ကြီးက အဘိဓမ္မာစာမေးပွဲများကျင်းပ၍ ပရိယတ္တိ သာသနာပြန့်ပွားအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ နိုင်ငံတွင်း နိုင်ငံပတို့၌ ပဋိပတ္တိဋ္ဌာန သာသနာရိပ်သာများကိုဖွင့်လှစ်၍ ပဋိပတ္တိသာသနာ ပြန့်ပွားအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဓမ္မဇူတခေါ် သာသနာ့ တမန်ဋ္ဌာနများဖွင့်လှစ်၍ သာသနာ မထွန်းကားသေးသော ပြည်တွင်းရှိ တောင်တန်းဒေသများနှင့် ပြည်ပနိုင်ငံကြီးများသို့ သာသနာပြုစေခြင်း၊ ဓမ္မရောင်ခြည်ခေါ် တရားတော်စာစောင်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေ၍ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်သို့ ပြန့်ဝေခြင်းတို့ပြုလျက်ရှိသဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်၌ အနည်းနှင့် အများ ဆိုသလို ထွန်းကားလျက်ရှိလေသည်။ ၁၉၆၁ ခုနှစ် ဇူလိုင် လ ၂၆ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ဗုဒ္ဓဘာသာကို နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သဖြင့် သာသနာတော် နေလိုလလို ထွန်းလင်းဦးမည့် နိမိတ်ဖြစ်လေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပျံ့နှံ့ထွန်းလင်းလာသော ဗုဒ္ဓသာသနာတော်

မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာကို တပုဿ၊ ဘလ္လိကညီနောင်တို့ ပဌမဆုံးယူဆောင်ခဲ့ကြသည်။ မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှားစဉ်ကပင် ဗုဒ္ဓသာသနာသည် သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း၊ သုနာပရန္တတိုင်း၊ ယောနတိုင်းတို့သို့ ပျံ့နှံ့လာသည်။ သထုံခေတ်၊ ပုဂံခေတ်၊ မန္တလေးခေတ်စသည်တို့၌ သာသနာကို စောင့်ရှောက်ခဲ့သော ဆရာတော်ကြီးများနှင့် သုဓမ္မာဂိုဏ်း၊ ရွှေကျင်ဂိုဏ်း၊ ဒွါရဂိုဏ်းဟူ၍ ဂိုဏ်းကြီးသုံးဂိုဏ်း ပေါ်ပေါက်လာလေသည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် (မြန်မာနိုင်ငံ) ။ ။ သာသနာဝင်ဆိုသောစကားမှာ သာသနာဝံသ ပါဠိဘာသာမှ ဆင်းသက်လာသည်။ သာသနာဝံသ-သာသနာဝင်၊ ဗုဒ္ဓဝံသ-ဗုဒ္ဓဝင်၊

ရာဇဝံသ-ရာဇဝင်၊ မဟာဝံသ-မဟာဝင်စသော စကားများကဲ့သို့တည်း။ သာသနာဝံသ၌ သာသနာတစ်ပုဒ်၊ ဝံသတပုဒ်ဖြစ်၍ နှစ်ပုဒ်တွဲစပ်ထားသည်။ သာသနာ-မြတ်စွာဘုရား၏

ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် (မြန်မာနိုင်ငံ)

အဆုံးအမ(ဩဝါဒစကား၊ ဝံသ-အဆက်အနွယ်။ သာသနာဝင်-မြတ်စွာဘုရား၏အဆုံးအမ ဩဝါဒစကား အဆက်အနွယ်။ ယင်းအဆုံးအမ(ဩဝါဒစကားကို သင်ကြားလိုက်နာကျင့်ကြံအားထုတ်သူအဆက်အနွယ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

သာသနာဆိုသော စကားမှာ (၁) ပရိယတ္တိသာသနာ၊ (၂) ပဋိပတ္တိသာသနာ၊ (၃) ပဋိဝေသောသနာဟူ၍ သုံးပါးဖြစ်သည်။ ယင်းသုံးပါးတို့တွင် ပရိယတ္တိသာသနာကား မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမ ဩဝါဒစကားဖြစ်သော ပိဋကတ်ကျမ်းစာများဖြစ်သည်။ ပဋိပတ္တိ သာသနာကား ထိုပိဋကတ်ကျမ်းစာများ၌ ပါရှိသည့်အတိုင်း ထိုပိဋကတ်ကျမ်းစာများ၏ ညွှန်ပြချက်အတိုင်းလိုက်နာကျင့်ကြံ အားထုတ်အပ်သောကျင့်ဝတ် ပဋိပတ်များဖြစ်သည်။ ပဋိဝေသောသာသနာကား ထိုကျင့်ဝတ် ပဋိပတ်များကို လိုက်နာကျင့်ကြံအားထုတ်သဖြင့် ရရှိသောအကျိုးများ၊ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် ဖြစ်သည်။ ယင်းသာသနာ သုံးပါးလုံး အဆက်အနွယ်ကို သာသနာဝင်ဆိုသည်။

ထိုသာသနာသုံးပါးကား မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူသော အခါမှစ၍ နှစ်ပေါင်းများစွာ မဇ္ဈိမဒေသ၌ ထွန်းကားခဲ့သည်။ နောက် တစ်တစ် အခြားနိုင်ငံ အရပ်ဒေသများသို့ ဆင်းသက်ပျံ့နှံ့လျက်ထွန်းကားခဲ့သည်။

ထိုသို့ ထွန်းကားခဲ့ရာ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဆင်းသက် ပျံ့နှံ့ခဲ့ပုံကား ဤသို့တည်း။ သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း၊ အသိတဉ္စန၊ ပေါက္ခရဝတီမြို့သား တပုဿနှင့် ဘလ္လိက ညီနောင်တို့သည် လှည်းငါးရာနှင့် မဇ္ဈိမဒေသသို့ ကုန်ကူးသွားရာ၊ မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူ၍ လေးဆွဲကိုးရက်အလွန် လင်းလွန်းပင်ရင်း၌ သိတင်းသုံးတော်မူခိုက် သွားရောက်ဖူးမြော်ကြပြီးလျှင် အသင့်ယူဆောင်လာသော ပျားမုံ့ဆုပ်နှင့် မုံ့ကြွက်ကျစ်တို့ကို လှူဒါန်း၍ ဒွေဝါစိက သရဏဂုံ ဆောက်တည်ကာ ဥပါသကာအဖြစ် ခံယူကြသည်။ နောက် မြတ်စွာဘုရားထံ အမြဲဆည်းကပ် ကိုးကွယ်ရာကို တောင်းပန်သောအခါ ဆံတော်ရှစ်ဆူကို ရရှိခဲ့၍၊ မိမိတို့နေရာ အသိတဉ္စန ပေါက္ခရဝတီမြို့သို့ ရောက်သောအခါ စေတီတဆူတည်ကာ ဆံတော်ရှစ်ဆူကို ဌာပနာ၍ ဆည်းကပ် ကိုးကွယ်ကြသည်။ ယင်းစေတီကား ယခု ဖူးမြော်နေကြရသော ရွှေတိဂုံစေတီပင်ဖြစ်သည်။ (ဘလ္လိကနှင့် တပုဿ၊ ရွှေတိဂုံဘုရား-ရှု။)

မြတ်စွာဘုရား ဝါတော် နှစ်ဆယ်ကျော်တွင် သာဝံပြည်မှ ယူဇနာသုံးရာ ကွာဝေးသော သုနာပရန္တတိုင်း (အပရန္တတိုင်း) ဝါဏီဇဂါမရွာ (လယ်ကိုင်းကျောင်းတော်ရာရွာ) ၌ ဣဠပုဏ္ဏ၊ မဟာပုဏ္ဏ သူကြွယ်ညီနောင် နှစ်ယောက်

ရန်ကုန်မြို့၊ သီရိမင်္ဂလာကုန်းမြေရှိ ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်ပိဋကတ်တိုက်မှာ ခေတ်အမှီဆုံး အဆောက်အအုံတခုဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် (မြန်မာနိုင်ငံ)

တို့နေကြသည်။ နောက်ပါ ကုန်သည်ငါးရာနှင့် တယောက် တလှည့် ကုန်ကူးသွားလေ့ရှိကြသည်။

တစ်နေ့သောအခါ မဟာပုဏ္ဏသည် လှည်းငါးရာတို့ဖြင့် မဇ္ဈိမဒေသသို့ ကုန်ကူးသွားရာ၊ သာဝ ဝိပြည် ဇေတဝန် ကျောင်း မြတ်စွာဘုရားထံသို့ရောက်၍ တရားတော်ကို နာရသဖြင့် အကျွတ်တရားရကာ လက်ထောက် ကုန်သည် ကြီးကိုခေါ်၍ ဤပစ္စည်းဥစ္စာတို့ကို ညီစုပုဏ္ဏအား ပေး ပါဟု မှာကြားပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားအထံတော်၌ ရဟန်း ပြုလေသည်။ နောက်မြတ်စွာဘုရားထံ ခွင့်ပန်၍ မိမိနေရာ သုနာပရန္တတိုင်းသို့ ပြန်လာပြီးလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို အားထုတ်ရာ၊ ဝါတွင်း၌ပင်လျှင် ရဟန္တာအဖြစ်သို့ရောက် လေသည်။

တစ်နေ့သောအခါ ဣဒ္ဓပုဏ္ဏသည် ကုန်သည်ငါးရာနှင့်တကွ သင်္ဘောဖြင့် ကုန်ကူးသွားကြရာ၊ မလယကျွန်းသို့ရောက်၍ အဖိုးများစွာထိုက်သော စန္ဒကူးနစ်တို့ကိုရခဲ့သဖြင့် မဟာ ပုဏ္ဏမထေရ်အား လျှောက်ထားသောအခါ မဟာပုဏ္ဏ မထေရ်သည် ဣဒ္ဓပုဏ္ဏနှင့် ကုန်သည်တို့အား မြတ်စွာဘုရား သိတင်းသုံးရန် စန္ဒကူးကျောင်းတော်ဆောက်လျှင် ကောင်း မည်ဟု မိန့်ကြားသောကြောင့် စန္ဒကူး ကျောင်းတော် ဆောက်ကြသည်။ မြတ်စွာဘုရားလည်း ကျောင်းတော် ဆောက်သည်မှစ၍ ပြီးဆုံးသည့်တိုင် ကြွလာ၍ မပြတ် သိ တင်းသုံးတော်မူသည်။

ကျောင်းတော်ပြီးသောအခါ မဟာပုဏ္ဏ မထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားထံသွား၍ ပင့်လျှောက်ရာ၊ ခွင့်ရသဖြင့် ရှေး ဦးစွာပြန်လာသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ကိုယ်တော်မြတ် အဝင်အပါ သံဃာတော် လေးရာကိုးဆယ်ကိုးပါးနှင့်တကွ ကြွလာတော်မူ၍ သစ္စဗန္ဓတောင်ရောက်လျှင် သစ္စဗန္ဓ ရသေ့အား တရားဟော၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်စေပြီး လျှင် ဧဟိဘိက္ခု ရဟန်းပြုတော်မူ၍ သံဃာတော် ငါးရာ ပြည့်စေလျက် ဝါဏီဂေါမရွာ စန္ဒကူးကျောင်းသို့ကြွတော် မူ၍ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး သိတင်းသုံးတော်မူသည်။ ဣဒ္ဓပုဏ္ဏမှ စ၍ ဒါယယာ ဒါယိကာမတို့လည်း ဘုရားအမှူးရှိသော သံ ဃာတော်တို့အား ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး အလှူကြီးပေးကာ တ ရားတော်ကို နာရသဖြင့် ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော သတ္တဝါတို့ တရားထူးကိုရကြသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဝါဏီဂေါမရွာမှ ပြန်ကြွတော်မူ၍ နမ္မဒါမြစ်သို့ရောက်သောအခါ အခြေအရံနှင့်တကွ နမ္မဒါ နဂါးသည် မြတ်စွာဘုရားနှင့် သံဃာတော်တို့အား ပူဇော် သက္ကာရပြုပြီးလျှင် အမြဲကိုးကွယ်ရာ စေတီကို တောင်းပန် သဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် နမ္မဒါမြစ်နား၌ ခြေတော်ရာ တဆူ ချတော်မူသည်။ သစ္စဗန္ဓတောင်သို့ ရောက်သော အခါ သစ္စဗန္ဓမထေရ် တောင်းပန်သဖြင့် ခြေတော်ရာတဆူ

ချတော်မူသည်။ တရံရောအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် နောက် ပါ သံဃာတော်အများနှင့် ဒေသစာရီကြွချီတော်မူခဲ့ရာ ယောနကတိုင်း ဇင်းမယ်အရပ်သို့ရောက်၍ မဲပိန်းချောင်း နားတွင်နေသော လဝကြီးသည် ခုနစ်နှစ်အရွယ်ရှိသော မိမိသားငယ်ကို မြတ်စွာဘုရားထံအပ်နှံ၍ သာမဏေပြုစေ သည်။ ရှင်သာမဏေလည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းသဖြင့် မကြာ မီ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ရောက်သည်။

ဤသို့လျှင် အထက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းများကို ထောက် ထားလျှင် မြတ်စွာဘုရား သက်တော် ထင်ရှားရှိစဉ်ကပင် သာသနာတော်သည် သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း၊ အပရန္တတိုင်း (သုနာပရန္တတိုင်း)၊ ယောနကတိုင်းအားဖြင့် သုံးကြောင်း သုံးသွယ် ဆင်းသက်လျက် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်လာ ကြောင်းထင်ရှားသည်။ ထိုပြင်လည်း တတိယ သင်္ဂါယနာ မတင်မီအတွင်း ယင်းတိုင်းကြီးသုံးတိုင်းသို့ ရဟန္တာများ အကြိမ်ကြိမ်ရောက်လာကြသည်။ ထိုသို့ ရောက်လာသော် လည်း သာသနာတော်သည် နှစ်ကာလ ရှည်လျားစွာ မတည်မြဲပေ။ အကြောင်းကား ပိဋကတ်တော်ကို နှုတ် ဆောင်သောခေတ်ဖြစ်ခြင်း၊ ပိဋကတ် တတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များက အမြဲနေထိုင်လျက် သာသနာတော်၏ အရင်း မူလ ပဓာနဖြစ်သော ပိဋကတ်တော်တို့ကို သင်ကြားချပို့ ပေးမှု မရှိခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။

သာသနာ ၂၃၅ နှစ်သို့ ရောက်၍ တတိယ သင်္ဂါယနာ တင်ပြီးသောအခါ မောဂ္ဂလီပုတ္တတိယ မထေရ်ကြီးသည် သာသနာတည်ထွန်းနိုင်မည့် နေရာဌာနများကို ဆင်ခြင် ကြည့်ရှုတော်မူ၍ ကိုးတိုင်းကိုးဌာနသို့ သာသနာပြုစေလွှတ် တော်မူသည်။ ထိုအခါ မြန်မာနိုင်ငံတွင် (၁) အပရန္တတိုင်း (သုနာပရန္တတိုင်း)၊ (၂) ယောနကတိုင်း၊ (၃) သုဝဏ္ဏ ဘူမိတိုင်းဟူ၍ သုံးဌာန ပါဝင်ခဲ့သည်။

ထိုသုံးဌာနတို့တွင် ယောနကမေဗရက္ခိတ မထေရ်ကို အပ ရန္တတိုင်း (သုနာပရန္တတိုင်း) သို့ သာသနာပြုရန် စေလွှတ် သည်။ ထိုမထေရ်သည် ခုနစ်သောင်းသော အပရန္တတိုင်း သားတို့အား အဂ္ဂိက္ခန္ဓာပမသုတ္တန်ကိုဟောသည်။ မင်းမျိုးမှ ယောက်ျားတထောင်နှင့် မိန်းမခြောက်သောင်းတို့ ရဟန်း ပြုကြသည်။

မဟာရက္ခိတ မထေရ်ကို ယောနကတိုင်းသို့ သာသနာ ပြုရန်စေလွှတ်သည်။ ထိုမထေရ်သည် ယောနကတိုင်းသား တို့အား ကာဠကာရမသုတ္တန်ကို ဟောသည်။ တသိန်း ခုနစ်သောင်းသော သတ္တဝါတို့ မဂ်ဖိုလ်ကိုရကြသည်။ ယောက်ျားတသောင်း ရဟန်းပြုကြသည်။

သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်းသို့ သောဏမထေရ်နှင့် ဥတ္တရ မထေရ် တို့ကို သာသနာပြုရန်စေလွှတ်သည်။ သုဝဏ္ဏ ဘူမိတိုင်း၌ သီရိမာသောကမင်း မင်းပြုလျက်ရှိသည်။ မင်းမျိုး၌ မွေး

ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် (မြန်မာနိုင်ငံ)

ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်ပိဋကတ်တိုက်ရှိ ပေစာများထားရာ ခန်းမဆောင်တွင်နေ့စဉ်လိုပင် သုတေသီဘုန်းတော်ကြီးများ ပညာရှာဖွေလေ့လာလျက် ရှိကြသည်။

ဖွားတိုင်းသော သားသမီးတို့ကို ရေစောင့် ဘီလူးမ တယောက် အခြွေအရံနှင့်တကွ သမုဒ္ဒရာမှထွက်၍ စားလေ့ ရှိသည်။

မထေရ်တို့ ကြွရောက်လာခိုက် မင်းမျိုးတွင် သားတယောက် မွေးဖွားသဖြင့် လူတို့သည် ဘီလူးမကို နှိမ်နင်းရန် လက်နက်များ ကိုင်ဆောင်၍လာရာ၊ မထေရ်တို့နှင့် တွေ့လျှင် အကြောင်းစုံ မေးမြန်းပြောဆိုနေခိုက် အခြွေအရံနှင့် တကွ ဘီလူးမလာသည်။ ထိုအခါ မထေရ်တို့သည် ဘီလူးမဘေးရန်ကို နှိမ်နင်းပြီးနောက် မလာနိုင်အောင် အရံအတားပြု၍ ရောက်လာသော ပရိသတ်တို့အား ဗြဟ္မဇာလသုတ္တန်ကို ဟောသဖြင့် သရဏဂုံသီလ၌ တည်ကြသည်။ ခြောက်သောင်းသော သတ္တဝါတို့ တရားထူးကိုရကြသည်။ အမျိုးသား သုံးထောင်ငါးရာနှင့် အမျိုးသမီး တထောင်ငါးရာတို့ ရဟန်းပြုကြသည်။

ဤသို့လျှင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော် သုံးကြောင်းသုံးသွယ် ဆင်းသက်လာခဲ့သည်။ ထိုသို့လာခဲ့ရာ၊ သာသနာဝင်နှင့် စပ်လျဉ်းသော စာအုပ် စာ

တမ်း မှတ်တမ်းအမျိုးမျိုးတို့တွင် ယောနကဓမ္မရက္ခိတမထေရ်၏ ဆရာတပည့် အဆက်အနွယ်နှင့် မဟာရက္ခိတမထေရ်၏ ဆရာတပည့် အဆက်အနွယ်တို့သည် မထင်ရှားချေ။ သောဏမထေရ်နှင့် ဥတ္တရမထေရ်တို့၏ ဆရာတပည့် အဆက်အနွယ်တို့သာ ထင်ရှားသည်။ ထိုအတွက် ထင်ရှားသော သောဏ မထေရ်နှင့် ဥတ္တရ မထေရ်တို့၏ ဆရာတပည့် အဆက်အနွယ်တို့ကိုသာ ရေးသားပါအံ့။ ရေးသားရာ၌ လည်း မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်သောအခါ ဝိနည်းအရာ၌ ဧတဒဂ်ဘွဲ့ထူးဖြင့် ခြီးကျူးခြင်းခံရသော အရှင်ဥပါလိမှ စ၍ သီပေါမင်းလက်ထက်၌ ထင်ရှားလိုသော သာသနာပြု ဆရာတော်တို့ တိုင်အောင် မြန်မာနိုင်ငံ သာသနာဝင်ကို ရေးသားရန်ဖြစ်သည်။

(က) မဇ္ဈိမဒေသ သာသနာဝင်

- (၁) အရှင်ဥပါလိ၊ (၂) အရှင်ဒါသက၊ (၃) အရှင်သောဏ၊ (၄) အရှင်သိဂ္ဂဝနှင့် အရှင်စန္ဒဝဇ္ဇိ၊ (၅) အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ၊ ဤရဟန္တာ မထေရ်ကြီး ငါးပါးတို့

ဗုဒ္ဓသာသနာဝင် (မြန်မာနိုင်ငံ)

ကား ဗြဲဘိက္ခုနား ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်သည်မှစ၍ မဇ္ဈိမဒေသ ဌိ နေရာတပည့်ဆက်ကာ သာသနာတော်ကို စောင့်ရှောက် ကြသည်။

(ခ) သုဝဏ္ဏဘူမိ (သထုံ) သာသနာဝင်

အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ၏ တပည့် (၁) အရှင်သောဏ နှင့် အရှင်ဥတ္တရာ၊ (၂) အရှင်သောဘိတ၊ (၃) အရှင်သောမ ဒတ္တ၊ (၄) အရှင်သုမနတိဿ၊ (၅) အရှင်သောပါက၊ (၆) အရှင်သောမဒတ္တ၊ (၇) အရှင်အနောမဒဿီ၊ (၈) အရှင် အဓိသီလ၊ (၉) အရှင်ဗျာနဒဿီ၊ (၁၀) အရှင်သီလဗုဒ္ဓိနှင့် အရှင်မဟာကာလ၊ (၁၁) အရှင်ဓမ္မဒဿီ (အရှင်အရဟံ)၊ ဤရဟန္တာမထေရ်ကြီး တဆဲ့တပါးတို့ကား သုဝဏ္ဏဘူမိ (သထုံ)၌ ဆရာတပည့်ဆက်ကာ သာသနာတော်ကို စောင့် ရှောက်ကြသည်။

(ဂ) ပုဂံသာသနာဝင်

အရှင်ဓမ္မဒဿီ (အရှင်အရဟံ) ၏ တပည့် (၁) အရှင် ဂဏသာရ၊(၂) ပဌမ အရှင်အဂ္ဂပဏ္ဍိတ၊ (၃) ဒုတိယ အရှင် အဂ္ဂပဏ္ဍိတ၊ (၄) တတိယ အဂ္ဂပဏ္ဍိတ၊ (အရှင် အဂ္ဂဝံသ)၊ (၅) အရှင်ဥတ္တရာဇီဝ၊ (၆) ပဌမ ဆပွဒ အရှင်သဒ္ဓမ္မ ဇောတိပါလ၊ (၇) ဒုတိယ ဆပွဒအရှင်ဥဏသဒ္ဓမ္မ (အရှင် သဒ္ဓမ္မဉာဏ)၊ (၈)တတိယဆပွဒအရှင် သဒ္ဓမ္မသီရိ၊ ဤ မထေရ်ကြီး ရှစ်ပါးတို့ကား ပုဂံခေတ် ဆရာတပည့်ဆက်ကာ သာသနာတော်ကို စောင့်ရှောက်ကြသည်။

(ဃ) ပခန်းကြီး သာသနာဝင်

တတိယ ဆပွဒ အရှင်သဒ္ဓမ္မသီရိ၏ တပည့် (၁) ပခန်း ကြီးမြို့ ခေမကတိုက် အရှင်သုဓမ္မစာရီ၊ (၂) ပခန်းကြီးမြို့ အနောက်လက်ဝါကျဉမင်ကျောင်းအရှင်အဂ္ဂဓမ္မာလင်္ကာရ၊ (၃) ပခန်းကြီးမြို့ နောင်ဘရွာ အရှင်ဓမ္မနန္ဒ၊ (၄) နွယ်နီ မုခ်ကျောင်း အရှင်ပုညဝါသီ၊ (၅) ပခန်းကြီးမြို့ အရှေ့လက် ဘုမ္မဆရာတော် အရှင်စန္ဒမဇ္ဈိသာ၊ ဤမထေရ်ကြီး ငါးပါး တို့ကား ပခန်းကြီးမြို့၌ ဆရာတပည့်ဆက်ကာ သာသနာ တော်ကို စောင့်ရှောက်ကြသည်။

(င) ရွှေဘို၊ အမရပူရ၊ မန္တလေးသာသနာဝင်

ဘုမ္မဆရာတော် အရှင်စန္ဒမဇ္ဈိသာ၏ တပည့် (၁) သာသနာပိုင် မင်းအိုဆရာတော် အရှင်ဂုဏသီရိ (ဂုဏဘိ လင်္ကာရ သဒ္ဓမ္မ မဟာဓမ္မရာဇာ ဓိရာဇဂုရု)၊ (၂) ပဌမ ဗားကရာဆရာတော် အရှင်ဓမ္မာဘိနန္ဒ (တိပိဋကာလင်္ကာရ သိရိဓဇ မဟာဓမ္မရာဇဂုရု)၊ (၃) သာသနာပိုင် သဲအင်း ဆရာတော် အရှင်သူရိယ (သူရိယာဝံသာဘိ သိရိပဝရာ

လင်္ကာရ ဓမ္မသေနာပတိ မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု)၊ (၄) သာသနာပိုင် ဒုတိယ ဗားကရာ ဆရာတော် အရှင်ပညာ ဇောတ (ပညာဇောတဘိ သိရိပဝရ ဝိဇယာလင်္ကာရ ဓမ္မ သေနာပတိ မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု)၊ (၅) သာသနာပိုင် ဒုတိယ မောင်းထောင် ဆရာတော် အရှင်ဥယျဗ္ဗမ္မ (ဥယျ မ္မာဘိမုနိပဝရ ဉာဏကိတ္တိ သိရိဓဇ ဓမ္မ သေနာပတိ မဟာ ဓမ္မရာဇာဓိ ရာဇဂုရု)၊ (၆)တောင်တော် သာသနာပိုင် ဆရာတော် အရှင်မာလာ (မာလာလင်္ကာရဓဇ ဓမ္မသေနာ ပတိ အတုလ ဓိပတိ သိရိပဝရ မဟာဓမ္မ ရာဇာဓိ ရာဇဂုရု)၊ ဤဆရာတော်ကြီး ခြောက်ပါး တို့ကား ရွှေဘို၊ အမရပူရ၊ မန္တလေးတို့၌ ဆရာတပည့်ဆက်ကာ သာသနာတော်ကို စောင့်ရှောက်ကြသည်။ ဤကား သီပေါမင်းလက်ထက် တိုင်အောင် သုဓမ္မာဂိုဏ်း သာသနာဝင်ဖြစ်သည်။ (အရှင် ပညာဇောတနှင့် အရှင်ဥယျဗ္ဗမ္မတို့ကား ဆရာတပည့် မဟုတ်၊ အရှင်သူရိယ၏ တပည့်များဖြစ်ကြသည်။)

ထိုသို့ ဆရာတပည့် ဆက်ကာ မကွဲမပြား သာသနာ တော်ကို စောင့်ရှောက်လာကြသော်လည်း သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄ ခုနှစ် ပဉ္စမ သင်္ဂါယနာတင် မင်းတုန်းမင်း နန်းတက် လာသောအခါ ဒုတိယ မောင်းထောင်ဆရာတော် အရှင် ဥယျဗ္ဗမ္မကို သာသနာပိုင် တင်မြှောက်လေသည်။

ထိုအခါ သာသနာပိုင်အမှူးရှိသော သုဓမ္မာဆရာတော် ရှစ်ပါးတို့သည် ရွှေကျင်ဆရာတော် အရှင်ဇောဂရကို သုဓမ္မာ သို့လာရန် ဆင့်ခေါ်သည်ကို မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး သိ တော်မူလျှင် သုဓမ္မာ ဆရာတော်များနှင့် ရွှေကျင်ဆရာ တော်ကို ကျေနပ်အောင် လျှောက်ထားပြီးသော် ရွှေကျင် ဆရာတော်ကို နောက်အခါ သုဓမ္မာက ဆင့်ခေါ်ခြင်းမပြု နိုင်အောင် ဂဏဝိမုတ် အမိန့်ထုတ်တော်မူသည်။ ထိုအခါမှ စ၍ ရွှေကျင်ဆရာတော်လည်း ရွှေကျင်တိုက်မ (မဟာဓမ္မိကာ ရာမတိုက်)၊ ထရံကာတိုက်၊ ရမည်းသင်းတိုက်၊ မင်းခင်း တိုက်၊ မြတောင်တိုက်၊ ဤရွှေကျင်ငါးတိုက်ကို ဦးစီးဦးခိုင် ပြုကာ သုဓမ္မာဆရာတော်များနှင့် မဆက်သွယ်ဘဲ ဝိနည်း ကံ သီးခြားပြု၍နေသည်။ ထိုအခါမှစ၍ သုဓမ္မာဂိုဏ်း၊ ရွှေ ကျင်ဂိုဏ်းဟု သာသနာတော်၌ ဂိုဏ်းကြီးနှစ်ဂိုဏ်းကွဲသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄ ခုနှစ်မှာပင် ရာမညတိုင်း အုတ်ဖိုမြို့ ကန်ကုန်းကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော အုတ်ဖို ဆရာတော် အရှင်ဥက္ကံဝံသမာလာနှင့် ရာမညတိုင်းရှိ ဂိုဏ်း အုပ် ဂိုဏ်းထောက် ဆရာတော်တို့သည် ဇာတဿရအိုင် ဥဒကုက္ကေပသိမ်၌ ဝိနည်းကံပြုခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဝိနည်းကံမြောက်မမြောက် အငြင်းအခုံဖြစ်ပွားသည့်အတွက် အုတ်ဖိုဆရာတော်က မိမိနှင့်သဘောတူရာ တပည့်ရဟန်း တို့နှင့် ဝိနည်းကံသီးခြားပြု၍နေသဖြင့် အုတ်ဖိုဆရာတော် တဂိုဏ်း၊ ကျန်ဆရာတော်များက တဂိုဏ်း နှစ်ဂိုဏ်းကွဲကြ

ဗုဒ္ဓသာသနာ့အဖွဲ့၏ ရည်ရွယ်ချက်အရ ဗုဒ္ဓဝါဒ စာပေ ယဉ်ကျေးမှုတို့ တိုးတက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရန် တည်ထောင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ် ပိဋကတ်တိုက်တွင် ရှေးဟောင်းပေစာနှင့် ပုရပိုက်များအပြင်၊ ဘာသာစုံ စာအုပ် စာတမ်းများလည်း ပြည့်စုံစွာ ရှိသည်ဖြစ်ရာ နိုင်ငံခြားသုတေသီများ ဦးတိုက်ရာဌာနကြီးဖြစ်သည်။

ပြန်သည်။ ထိုသို့ ဂိုဏ်းကွဲသော်လည်း ဒွါရဂိုဏ်း အမည်ကို မရငဲ့။

နောက် သက္ကရာဇ် ၁၂၁၇ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ဒါယကာတို့သည် ကံဖြင့် ရှိခိုးခြင်း မှန်သည်။ ဒွါရဖြင့် ရှိခိုးခြင်းမှန်သည်ဟု တဖက်နှင့်တဖက် အငြင်းအခုံ ဖြစ်ပွားပြန်ရာ၊ အုတ်ဖိုဆရာတော်ထံ လျှောက်ထားသောအခါ ဒွါရဖြင့် ရှိခိုးခြင်းမှာ ယထာဘူတ ကျနမုန်ကန်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်သည့်အတွက် အုတ်ဖိုဆရာတော်၏ဂိုဏ်းကို ဒွါရဂိုဏ်းဟု အမည်ပေးကြသည်။ ကျန်ဆရာတော်များဂိုဏ်းကို ကံဂိုဏ်းဟု အမည်ပေးကြသည်။ ဤသို့လျှင် သုဓမ္မာဂိုဏ်း၊ ရွှေကျင်ဂိုဏ်း၊ ဒွါရဂိုဏ်းဟူ၍ ဂိုဏ်းကြီး သုံးဂိုဏ်း ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဂိုဏ်းကြီးသုံးဂိုဏ်း ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အလျောက် ဆရာတပည့် အဆက်အနွယ် သာသနာဝင်လည်း သုံးမျိုး ဖြစ်လာသည်။

ရွှေကျင်ဂိုဏ်းသာသနာဝင်၌ မဇ္ဈိမဒေသ သာသနာဝင်နှင့် သုဝဏ္ဏဘူမိ (သထုံ) သာသနာဝင်ကား သုဓမ္မာဂိုဏ်းသာသနာဝင်နှင့် တူသည်။ ပုဂံသာသနာဝင်၌ ဒုတိယအဂ္ဂပဏ္ဍိတ-မပါ၊ ခုနစ်ပါးသာဖြစ်သည်။ ပခန်းသာသနာဝင်၌ အရှင်ပုညဝါသီ-တိုင်အောင်တူ၍ နောက်ဆယ်အင်းဂိုဏ်းအုပ် အရှင်ဉာဏလင်္ကာရ၊ ဒီပဲယင်း-နမောရွာ၊ အရှင်ပုညာရမ္မ၊ ဒီပဲယင်း နမောဂိုဏ်းအုပ် အရှင်ဝိစာရိန္ဒ၊ သီးလုံးတောရ ဂဏာဝိမုတ် အမိန့်တော်ရ သီးလုံးဆရာတော် အရှင်စန္ဒိမာ၊ ရွှေကျင်ဆရာတော် အရှင်ဇာဂရ (ဇာဂရာဘိဓဇသဒ္ဓမ္မဝံသ အတုလ မိပတိ မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု)၊ မဟာဝိသုဒ္ဓါရာမ ဆရာတော် အရှင်ဝိသုဒ္ဓါစာရ (ဝိသုဒ္ဓါစာရာဘိဓဇ မိပတိ ပဝရ မဟာဓမ္မ ရာဇာဓိရာဇဂုရု) တိုင်အောင် အဆက်အနွယ် တမျိုးပြသည်။ ဤကား သီပေါမင်းလက်ထက်တိုင်အောင် ရွှေကျင်ဂိုဏ်းသာသနာဝင်တည်း။

ဒွါရဂိုဏ်း သာသနာဝင်၌ မဇ္ဈိမဒေသ သာသနာဝင်ကား သုဓမ္မာဂိုဏ်း သာသနာဝင်နှင့်တူသည်။ သထုံ သာသနာဝင်၌ အရှင်သောဏမုစ၍ အရှင်ဗျာနဒသီတိုင်အောင်တူ၍၊ နောက် အရှင်မဟာကာလ အရှင်အရိယဝံသ ထည့်သည်။ ပုဂံသာသနာဝင်၌ အရှင်ဥတ္တရာဇီဝ၊ အရှင်သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလ၊ အရှင်သဒ္ဓမ္မဉာဏ၊ အရှင်သဒ္ဓမ္မသီရိ လေးဆက်သာပြသည်။ နောက် ရေငုံဆရာတော်၊ အရှင်မဟာအရိယဝံသ၊ အရှင်သဒ္ဓမ္မကိတ္တိ၊ အရှင်တိသာသနဓမ၊ အရှင်ဓမ္မရာဇဂုရု၊ အရှင်တိပိဋကကလင်္ကာရ (တောင်ဖီလာ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်)၊ အရှင်မဟာတိဿ (အမြင့်)၊ အရှင်စန္ဒပညာ (မြို့ကြီး)၊ အရှင်ဂုဏသီရိ (ရေမြိန်)၊ အရှင်ကလျာဏဓဇီ (ရေမြိန်)၊ သာသနာပိုင် မင်းအိုဆရာတော် အရှင်ဂုဏသီရိ၊ ပဌမ ဗားကရာဆရာတော် အရှင်ဓမ္မာဘိနန္ဒ၊ သာသနာပိုင် သံအင်းဆရာတော် အရှင်သူရိယ၊ သာသနာပိုင် ဒုတိယ

ဗားကရာ ဆရာတော် အရှင်ပညာဇောတ၊ အုတ်ဖိုဆရာတော် အရှင်ဥက္ကံဝံသမာလာတိုင်အောင် အဆက်အနွယ် တမျိုးပြသည်။ ။ ဤကား သီပေါမင်းလက်ထက်တိုင်အောင် ဒွါရဂိုဏ်းသာသနာဝင်တည်း။

မှတ်ချက် ။ ။ သာသနာဝင်ကို ရေးသားကြရာ၌ တကျမ်းနှင့်တကျမ်း၊ တဂိုဏ်းနှင့်တဂိုဏ်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးနှင့် တဦးအဆက်အနွယ်မတူပေ။ မတူသော်လည်း မှန်ကန်လျှင် ယုတ္တိရှိလျှင် အလေးအမြတ် မှတ်သားအပ်သည်။ အကြောင်းကား ဆရာတဦး၌ တပည့်အများထွန်းကားနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ခေတ်တခေတ်၌ သာသနာတော်စောင့်ပုဂ္ဂိုလ်အများ ပေါ်ထွက်နိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုသို့ထွန်းကားပေါ်ထွက်ခဲ့ရာ၊ မိမိတို့ ဆရာနှင့် အဆက်အနွယ်အနီးစပ်ဆုံးကိုယူ၍ ရေးသားကြသောကြောင့် လည်းကောင်း ဖြစ်သည်။

ဤသာသနာဝင်ကို ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၊ ဗာဟိရနိဒါန်း၊ ဝံသဒီပနီ၊ သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း၊ ရေစကြိုဆရာတော် ထေရုပ္ပတ္တိ၊ ရွှေကျင်ဆရာတော် ထေရုပ္ပတ္တိ၊ မဟာဒွါရ နိကာယသာသနဝံသ ဒီပနီ စသော စာအုပ်စာတမ်းတို့ကိုမှီ၍ ရေးသားပါသည်။

ဦးကြီးဖေ

ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ။ ။ ဤအဖွဲ့ကို သက္ကရာဇ် ၁၃၁၂ (၁၉၅၀) ခုနှစ်တွင် စတင်၍ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ပါလီမန်တွင် တင်သွင်း ဆုံးဖြတ်အပ်သော ဗုဒ္ဓသာသန အဖွဲ့အက်ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်သည်

ဤအဖွဲ့ကြီး ဖွဲ့စည်းခြင်းအကြောင်း

ဤအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခြင်း၏ အကြောင်းကား ဤသို့တည်း။ မြန်မာပြည်တွင်း သိတင်းသုံး နေထိုင်တော်မူကြသော မဟာထေရ်ကြီးများ၏ စိတ်တွင် ထင်မြင်လာသည်မှာ ယခုအခါ၌

- (က) မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်သော နိကာယ်ငါးရပ် ပိဋကတ်တော်တို့သည် အထပ်ထပ် အဆင့်ဆင့် ရေးကူးပုံနှိပ်ကြရာ၊ သတိချွတ်ယွင်းရေးမှားမိခြင်းကြောင့် မသန့်မရှင်း ဖြစ်လျက် ပါဠိပျက်များ ရောနှော ပါဝင်နေလေသည်။ ယင်းပါဠိပျက်များကို သုတ်သင်ရှင်းလင်း၍ စင်ကြယ်သန့်ရှင်းမှန်ကန်သော ပါဠိများဖြင့်သာ ပိဋကတ်တော်များကို စက်တင်ပုံနှိပ်သင့်သည်။
- (ခ) ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်ရှိ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်အရသာကို မခံစားရကုန်သော လူအပေါင်းတို့အားလည်း တရားအရသာကို ခံစားရစိမ့်သော

ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့

ငှာ ထိုစင်ကြယ် သန့်ရှင်းမှန်ကန်သော ပိဋကတ်များကို ဖြန့်ဝေကာ အခွန်ရှည်ကြာ တည်စေသင့်သည်။

- (ဂ) ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံနှင့်တကွ ဗုဒ္ဓဝါဒီ နိုင်ငံအားလုံးတို့က ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို စုပေါင်းအားပေးရန်သင့်သည်။

ဤအချက်များကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ရန် လိုအပ်ပေသည်။ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ တင်ရန်မှာလည်း ရှေးအခါ သင်္ဂါယနာ ငါးတန်တင်ရာ၌ အဓာတသတ်မင်းစသော မင်းကောင်းမင်းမြတ်များကို အမှီပြုရသကဲ့သို့ အမှီပြုရမည့် သာသနာဒါယကာ လိုအပ်၏ဟု ထင်မြင်ယူဆတော်မူကြပြီးလျှင် ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုအား ဩဝါဒစကားမိန့်ကြားပြောဆိုတော် မူကြကုန်၏။

မဟာထေရ်ကြီး အရှင်မြတ်များ၏ ဩဝါဒစကားကို ကြားသိရသော ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုသည် နိုင်ငံတော် သမတအမှုူးရှိသောအစိုးရအဖွဲ့ဝန်ကြီးများနှင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓသာသနာရေးဆိုင်ရာ အသင်းအဖွဲ့များ၊ ရဟန်းပညာရှိ လူပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများနှင့်လည်းကောင်း တိုင်ပင်ညှိနှိုင်း၍ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာဒါယကာအဖြစ်ခံယူကြရန်နှင့် အခြားဗုဒ္ဓသာသနာရေးရာများကို ဆောင်ရွက်ကြရန်အတွက် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ အက်ဥပဒေကို ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံပါလီမန်တွင် တင်သွင်းဆုံးဖြတ်ပြီးလျှင် ထိုဥပဒေအရ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့ပေသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ

ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ပုံမှာ -

- (၁) သာသနာရေး ဝန်ကြီး ၊
- (၂) နိုင်ငံတော် ဩဝါဒါစရိယ ဆရာတော်ကြီးများ၏ ဩဝါဒအရ နိုင်ငံတော်သမတကြီးက ခန့်အပ်သည့် ကိုယ်စားလှယ် တော်ကြီး ၉ ဦး ၊
- (၃) နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီးကခန့်အပ်သော ကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီး ၈ ဦး ၊
- (၄) ပြည်နယ်၊ ဝိသေသတိုင်းနှင့် ခရိုင်အသီးသီးရှိ ဗုဒ္ဓသာသနာရေးဆိုင်ရာ အသင်းအဖွဲ့များမှ သတ်မှတ်ထားသည့် အချိုးအတိုင်းခန့်အပ်စေလွှတ်သည့် ဒေသကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီး ၃၃ ဦး ဟူ၍ ကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီး ၅၁ ဦးပါဝင်လျက် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ကိုဖွဲ့စည်း ရပေသည်။

ဤအဖွဲ့သည် သာမန်အခါမျိုး၌ ဗုဒ္ဓသာသနာရေးကိစ္စများ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လပိုင်းဖြင့် သတ်မှတ်၍ အစည်းအဝေး ကျင်းပရန် မလွယ်ကူချေ။ နှစ်ပိုင်းဖြင့်သာ ရောက်ဆဲနှစ် ကဆုန်လပြည့်ကျော်တရက်မှ လာမည့်နှစ်

ကဆုန်လပြည့်နေ့ တိုင်အောင်သောကာလကို ဗုဒ္ဓနှစ်ဟု သတ်မှတ်ပြီးသော်၊ တနှစ်လျှင် ၂ ကြိမ်သာ အစည်းအဝေးကျင်းပကာ ဗုဒ္ဓသာသနာရေးကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပေရာ၊ အမြဲတစေ လပိုင်းအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာရေးကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ဝင် ပုဂ္ဂိုလ်များထံမှ

- (က) ၁ ၂ ၃ အမှတ် ကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီး ၁၈ ဦးနှင့်

- (ခ) ၄ အမှတ်ပါ ဒေသကိုယ်စားလှယ် တော်ကြီးများ အချင်းချင်းညီညွတ်၍ တာဝန်လွှဲအပ်သည့်

ကိုယ်စားလှယ်တော်ကြီး ၉ ဦး

ပေါင်းကိုယ်စားလှယ်တော် ကြီး ၂၇ဦး ပါဝင်သည့်ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့အစည်းအဖွဲ့ကို တင်မြောက်ဖွဲ့စည်းရပြန်သည်။

ထိုအမှုဆောင်အဖွဲ့မှ အဖွဲ့၏ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌနှင့် အကျိုးဆောင် စာချီ ၂ ဦးတို့ကို ရွေးကောက် တင်မြောက်ပြီးလျှင်၊ ယင်းတို့ပင်လျှင် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၏ ဥက္ကဋ္ဌတို့နှင့် အကျိုးဆောင်တို့ ဖြစ်ရလေသည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့နှင့် ယင်း၏အမှုဆောင်အဖွဲ့ဝင်လူကြီးများ အဖြစ်ကို ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံသား ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီ ဖြစ်ပြီးလျှင် အရည်အချင်းပြည့်ဝ စာရိတ္တကောင်းမွန်လျက် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်နှင့် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၏ ဂုဏ်ကို ဆောင်နိုင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များသာ ခံယူခွင့် ရှိပေသည်။ အဖွဲ့ဝင်လူကြီးများ ဖြစ်လာတိုင်းလည်း အဂတိမလိုက်ဘဲ အစွမ်းရှိသမျှ ဗုဒ္ဓသာသနာရေး - ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကား ပြန့်ပွားရေးကို ဆောင်ရွက်ပါမည်ဟု ကတိသစ္စာ ပြုရသေးသည်။

အဖွဲ့၏ ရည်ရွယ်ချက်များ

အသင်းအဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရာ၌ ရည်ရွယ်ချက်၊ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ချထားသတ်မှတ်ရပေရာ၊ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ရာ၌လည်း အဖွဲ့၏ ရည်ရွယ်ချက် လုပ်ငန်းစဉ်များကို -

- (၁) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ အတွင်းအပတ်တို့၌ မိမိတဦးတည်းဖြစ်စေ၊ အခြား အသင်းအဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်း၍ဖြစ်စေ ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကား ပြန့်ပွားရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (၂) ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ အတွင်းအပတ်တို့၌ ဓမ္မဒူတဌာနများ၊ သင်တန်းများ၊ ကျောင်းများ ဖွင့်လှစ်တည်ထောင်ရန်၊
- (၃) ပရိယတ္တိ သာသနာတိုးပွားရေးအတွက် စာမေးပွဲများကျင်းပရန်၊ အခြားနည်းများဖြင့်လည်း ဆောင်ရွက်ရန်၊

- (၄) ပဋိပတ္တိသာသနာ တိုးပွားရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (၅) ဗုဒ္ဓဝါဒစာပေ ယဉ်ကျေးမှုစသည် တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (၆) ဗုဒ္ဓဝါဒီ အချင်းချင်း ချစ်ခင်စည်းလုံး ညီညွတ်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (၇) လူခပ်သိမ်းတို့ တရားတော်နှင့်အညီ လိုက်နာနေထိုင် ပြုကျင့်ရေးအတွက် အားပေး ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (၈) အထက်ပါ ရည်ရွယ်ချက်များ ပြီးမြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့်အခြား ဗုဒ္ဓသာသနာရေးရာများ ကိုဆောင်ရွက်ရန်၊

ဟူ၍ ကျယ်ပြန့်၍ မွန်မြတ်လှစွာ ချထားသတ်မှတ်ခဲ့ကြလေသည်။

ဤအဖွဲ့စတင်ပေါ်ထွက်လာပုံ

ဤမျှ စည်းစနစ်ကျနစွာ ဖွဲ့စည်းထား၍ မွန်မြတ်ကျယ်ပြန့်လှစွာသော လုပ်ငန်းစဉ် ရည်ရွယ်ချက်ရှိသော ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့နှင့် ယင်း၏ အမှုဆောင်အဖွဲ့ကို ထိုစဉ်က ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ပြည်ထဲရေးနှင့်သာသနာရေးဝန်ကြီးဦးဝင်းက ကြီးမှူး၍ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဩဂုတ်လ ၂၆ ရက် စနေနေ့ နေ့လည် ၁ နာရီ ၂၅မိနစ် အချိန်တွင် ရန်ကုန်မြို့ တက္ကသိုလ် ဓမ္မာရုံကြီး၌ ပဌမဆုံး ညီလာခံသဘင်ကြီးကို ဆင်ယင်ကျင်းပကာ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့လေသည်။

ပဌမဆုံး အမှုဆောင်အဖွဲ့၏ အစည်းအဝေးကိုလည်း နောက်တနေ့ (၂၇-၈-၅၀) တနင်္ဂနွေနေ့ မွန်လွဲ ၂ နာရီ အချိန်တွင် စတင်ကျင်းပပြီးလျှင်၊ အဖွဲ့၏ ရည်ရွယ်ချက်များကို ထမြောက်အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်

- (၁) ပရိယတ္တိ အဖွဲ့ငယ် ၊
- (၂) ပဋိပတ္တိ အဖွဲ့ငယ် ၊
- (၃) ဗုဒ္ဓသာသနာ ဖြန့်ချိရေး အဖွဲ့ငယ် ၊
- (၄) ဘဏ္ဍာရေး အဖွဲ့ငယ်။

ဟူ၍ အဖွဲ့ငယ်များဖွဲ့ကာ အသီးအသီးတာဝန်များကို ခွဲဝေယူငင်ကြပြီးသော် ဗုဒ္ဓသာသနာရေး ကိစ္စများကို စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

အဖွဲ့၏ ဆောင်ရွက်ချက်များ

စတင်တည်ထောင်သည်မှစ၍ အဖွဲ့၏အဓိက စွမ်းဆောင်ချက်ကြီးမှာ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာပွဲကြီး ဆင်နွှဲ အောင်မြင်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်ပေ၏။ ပါဠိတော်ကို သင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက် အဋ္ဌကထာဋီကာများကိုလည်း သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့

၏။ ထိုပြင် ပရိယတ္တိသာသနာထွန်းကား ပြန့်ပွားရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့အပြား၌ အဘိဓမ္မာ စာမေးပွဲများကို ကျင်းပခဲ့ပေ၏။ ပဋိပတ္တိသာသနာ ထွန်းကား ပြန့်ပွားရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်းနှင့် ပြည်ပတို့၌ ပဋိပတ္တိဌာန သာသနာ့ရိပ်သာများကို ဖွင့်လှစ်ခဲ့၏။ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီး ထွန်းကားပြန့်ပွားရန်အတွက်လည်း ဓမ္မဉာဏ ဌာနဖွင့်လှစ်၍ သာသနာ မထွန်းကားသေးသော ပြည်တွင်းရှိ တောင်တန်းဒေသများနှင့် အခြားတိုင်းပြည်များသို့ သာသနာပြုပုဂ္ဂိုလ်များ စေလွှတ်ခဲ့ပေ၏။ ပါဠိဘာသာ မတတ်ကျွမ်းသော ပုဂ္ဂိုလ်များ လေ့လာဖတ်ရှုနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ ပါဠိဘာသာဖြင့် တည်ရှိသော ဘုရားဟော ပါဠိတော်များ၊ အဖွင့်အဋ္ဌကထာ ကျမ်းများကိုလည်း မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ရုံမက သိသင့်သိထိုက်သော တရားတော်များကိုလည်း မြန်မာဘာသာဖြင့် သာသနာ့ရောင်ခြည်စာစောင်၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဓမ္မရောင်ခြည်စာစောင်များကိုထုတ်ဝေလျက် ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်သို့ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို ဖြန့်ခဲ့ကာ အခြား ဗုဒ္ဓသာသနာရေးကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပေသည်။

အနာဂတ်ကာလတွင်လည်း ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့သည် ကမ္ဘာ့သူကမ္ဘာသား လူအများတို့အား ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ တရားတော်များကို ဖြန့်ဖြူးဝေငှ၍ ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် အလင်းရောင်ကို ရစေခြင်းငှါ ကူညီထောက်ပံ့နိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်ပေသည်။

ဆရာဥာဏ်

ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ် ။ ။ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်သည် နက္ခတ္တဗေဒအရ မာကျူရီဂြိုဟ် ဖြစ်သည်။ ဂရိနှင့် ရောမထုံးဟောင်း ပုံပြင်လာ ခြေနင်းစကြာရသော စေတမန်နတ် မာကျူရီအား အစွဲပြု၍ မှည့်ခေါ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဂြိုဟ် ၉ လုံးအနက် အငယ်ဆုံးဖြစ်၍ နေနှင့် ကမ္ဘာကြားတွင် တည်ရှိသည်။ ယင်းသည် နေနှင့် အနီးဆုံးဂြိုဟ်လည်းဖြစ်၍ ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် နေနှင့်မိုင်ပေါင်း ၃၆,၀၀၀,၀၀၀ ခန့်ဝေးသည်။ ယင်းသို့ နေနှင့် မည်သည့်အခါမျှ မဝေးကွာသောကြောင့် ထိုဂြိုဟ်သည် နေရောင်တွင် ပျောက်ကွယ် နေလေ့ရှိသည်။ နေဝင်စတွင် အနောက်ဖက် ကောင်းကင်ယံ၌လည်းကောင်း၊ နေထွက်ခါနီး အရုဏ်တက်စတွင်အရှေ့ဖက် ကောင်းကင်ယံ၌လည်းကောင်း ယင်းကို တခါတရံ တွေ့ရတတ်သည်။ ထိုကြောင့် ယင်းကို မိုးသောက်ကြယ်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နေဝင်ကြယ်ဟူ၍လည်းကောင်း အမျိုးမျိုးခေါ်ကြသည်။ ဂရိလူမျိုးတို့က မိုးသောက်ချိန်တွင် တွေ့ရှိသည့်အခါ အပေလိုဟု ခေါ်ပြီးလျှင် နေဝင်ခါစတွေ့သောအခါ မာကျူရီဟု တသီးတခြားစီထင်၍ ခေါ်ကြသည်။

မာကျူရီဂြိုဟ်တွင် အရံဂြိုဟ်တစ်လုံးမျှမရှိချေ။ ယင်း၏ ဒြပ်ထုကို အခြားဂြိုဟ်များကဲ့သို့ အတိအကျ မသိရ

သေးသော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာဂြိုဟ် ခြစ်ထု၏ ၂၄ ပုံ ၁ ပုံသာ ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ နက္ခတ္တဗေဒပညာရှင်များက မာကျူရီဂြိုဟ်လုံး၏ အချင်းသည် မိုင် ၃,၁၀၀ ခန့် ရှိ၍ ကမ္ဘာဂြိုဟ်အချင်း၏ ၃ ပုံ ၁ ပုံ သာသာမျှသာရှိသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ မာကျူရီဂြိုဟ်၏ မျက်နှာပြင်သည် ကမ္ဘာမြေမျက်နှာပြင်၏ ၇ ပုံ ၁ ပုံသာရှိ၍၊ ထုထည်မှာ ကမ္ဘာထုထည်၏ ၁၆ ပုံ ၁ ပုံခန့်သာရှိသည်။ ယင်း၏ သိပ်သည်းဆသည် ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာမြေပေါ်၌ တွေ့ရှိရသော သာမန်ကျောက်၏ သိပ်သည်းဆခန့်ရှိသည်။ ကမ္ဘာမြေပေါ်၌ ပေါင် ၁၅၀ အလေးချိန်ရှိသော လူတယောက်သည် မာကျူရီဂြိုဟ်ပေါ်ရောက်သော် ပေါင် ၅၀ ခန့်သာ လေးပေမည်။

မာကျူရီဂြိုဟ်သည် နေကို ၈၈ ရက်တွင် တပတ်ပတ်မိသည်။ ထိုကြောင့် ယင်းဂြိုဟ်၌ တနှစ်တွင် ရက်ပေါင်း ၈၈ ရက်သာရှိသည်။ ယင်းသည် မိမိ၏ ဝင်ရိုးပေါ်၌ အကြိမ်မည်မျှ လည်သည်ကို နက္ခတ္တဗေဒ ပညာရှင်တို့ အတိအကျ မပြောနိုင်ကြသေးချေ။ နေကို လှည့်ပတ်စဉ် ယင်း၏ မျက်နှာ တဖက်သပ်သပ်သည် နေဖက်သို့ချည်း ကျနေသည်ကို ထောက်ခြင်းဖြင့် ယင်းသည် နေကို တပတ်ပတ်စဉ် ဝင်ရိုးပေါ်၌ တကြိမ်သာ လှည့်သည်ဟု မှတ်ချက်ချကြသည်။ သို့ရာတွင် အချို့ နက္ခတ္တဗေဒပညာရှင်တို့က ယင်းသည် မိမိ၏ ဝင်ရိုးပေါ်၌ အလွန်လျင်မြန်စွာ လည်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ မာကျူရီဂြိုဟ်သည် လထက် နေနှင့် ပိုနီးသဖြင့် လထက် ပို၍ပူသည်။ လ၏အပူချိန်သည် ဖာရင်ဟိုက် ၂၁၄ ဒီဂရီရှိ၍ နေဖက်လှည့်နေသော မာကျူရီဂြိုဟ် မျက်နှာ၏ အပူချိန်သည်ဖာရင်ဟိုက် ၅၅၀ မှ ၇၇၀ ဒီဂရီအတွင်း ရှိသည်ဟု အချို့က ခန့်မှန်းကြသည်။ ယင်း အပူချိန်သည် ခဲနှင့်သံဖြူတို့ပင် ပျော်သွားစေနိုင်သော အပူချိန်ဖြစ်သဖြင့် မာကျူရီဂြိုဟ်သည် နေစကြဝ ၁ တွင် အပူဆုံးဂြိုဟ်ဟု ဆိုရပေမည်။ နေဖက်ကျသော မျက်နှာမှာမူ အလွန်အေးသည်။ ယင်းဂြိုဟ်၌ လေ၊ သို့မဟုတ် လေထုမရှိချေ။

မာကျူရီဂြိုဟ်နှင့် ကမ္ဘာဂြိုဟ်သည် နေကို လှည့်ပတ် ယင်း ၁၁၆ ရက်လျှင် တကြိမ် ဆုံကြသည်။ နေ၊ ကမ္ဘာနှင့် မာကျူရီဂြိုဟ်တို့ ၃ ခုစလုံးမှာမူ ၃ နှစ်မှ ၁၃နှစ်ကြား ကာလအတွင်း တကြိမ်ဆုံတတ်ကြသည်။ ၁၉၀၇၊ ၁၉၁၄၊ ၁၉၂၄၊ ၁၉၂၇၊ ၁၉၃၇၊ ၁၉၄၀၊ ၁၉၅၃ ခုနှစ်တို့က ယင်းဂြိုဟ် ၃လုံး ဆုံခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် မေလနှင့် နိုဝင်ဘာလများတွင် ဆုံတတ်၍၊ နိုဝင်ဘာလတွင် အဆုံများသည်။ ထိုသို့ဆုံသည့်အခါ နေတွင် အမည်းစက် ပေါ်နေသကဲ့သို့ ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာမှ မြင်ရသည်။ မာကျူရီဂြိုဟ်သည် လကဲ့သို့ပင် လှည့်ပတ်ယင်း အခြမ်း၊ အဝိုင်း၊ အကွေးပုံ စသည်ဖြင့် အသွင်အမျိုးမျိုး ပြောင်းလျက်ရှိသည်။

မြန်မာကျမ်းဂန်အရ ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်သည် ဂြိုဟ်ကြီး ၉လုံးအနက် ၄ခုမြောက်ဂြိုဟ်ဖြစ်သည်။ လှေသင်းအတွင်းဝန် စီရင်သော ဝေါဟာရ လိနတ္ထဒီပနီတွင် ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်သည် နေစာမြက်ကဲ့သို့ စိမ်းရောင်နှင့် ရွှေရွှေအဆင်းရှိသဖြင့် ပိတသဒ္ဒါနှင့် ဟရိသဒ္ဒါတို့ကို အစွဲပြုကာ ပိတဟူးဟု ရေးမှတ်ကြကြောင်းဖြင့် ဆိုသည်။

ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်ကို အစွဲပြုကာ ရက်သတ္တပတ်၏ ၄ ရက်မြောက်နေ့ကို ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ဟု ခေါ်၍၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့သည် ဘုရားအလောင်း သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား သစ္စာလေးပါး တရားကို ရကာ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသောနေ့ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ် နတ်မင်းစီးသော ဂြိုဟ်ကောင်သည် စွယ်စုံဆင်ဖြစ်သည်။ “ဗုဒ္ဓဟူးဆင်၊ ဆွဲခွန်ပင်၊ နေလျှင်တောင်ဖြောင့်ဖြောင့်” ဟူသော ဂြိုဟ်လင်္ကာအရ ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်သက်သည် ၁၇နှစ်ဖြစ်၍၊ တည်ရာအရပ်သည်တောင်ဖြစ်သည်။ ဗေဒင်အလိုအားဖြင့် ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ ဋ ဟူသော အက္ခရာ ၅ လုံးကို ဗုဒ္ဓဟူးနံ အက္ခရာဟု ခေါ်လေသည်။

ဗန့်ဘွေးပင်။ ။ဗန့်ဘွေးပင်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် စိုစွတ်သော မြေပြန့်ဒေသနှင့် တောင်ကုန်းဒေသ သစ်တောများတွင် ပေါက်ရောက်သော အပင်မျိုး ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ

ဗန့်ဘွေးပင်၏ အရွက်များ

နှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်း စသည့် အပူပိုင်းဇုန်ဒေသတို့၌လည်း တွေ့ရှိရသည်။ ရုက္ခဗေဒ အမည်အားဖြင့် ကဲရီယာအာဗောရီ ယဟုခေါ်သည်။ ရာသီလိုက် ရွက်ကြွေပင်မျိုး ဖြစ်သည်။ အကိုင်းအလက်တို့ ထူထပ် များပြားသည်။ ယင်းတို့သည် အညိုရောင်ရှိ၍ ချောမွတ်နေကာ အစင်းမြောင်းများ ပေါ်နေသည်။

အရွက်တို့သည် ကြာယပ်ကဲ့သို့ အပိုက်များရှိ၍ အပေါ်ပိုင်းတွင် ပို၍ အပိုက်ကျယ်သည်။ အကိုင်းအလက် အဆုံးနားထိအောင် အရွက်များထွက်၍ များသောအားဖြင့် အကိုင်းအလက်တို့၏ အရင်းနားတွင် အရွက်များ စုပြုံ၍ နေတတ်သည်။ အရွက်များ ကြွေချိန်နီးလာလျှင် အနီရောင်တောက်တောက် ဖြစ်လာလေသည်။

အပွင့်များသည် အဖြူရောင်နှင့် ပန်းရောင် ဖြစ်သည်။ အပွင့်သည် အချင်း ၂လက်မ မှ ၄လက်မအထိရှိ၍ ပွင့်ချပ်တို့သည် ၁ လက်မ ၂လက်မခန့် အရှည်ရှိသည်။ အနံ့နံ့သည်။ ရှည်လျားသော ခရမ်းရောင် ဝတ်ဆံဖိုများ များစွာရှိသည်။ အပွင့်တို့သည် အခက်အလက်များ၏ အရင်းနားတွင် စုခွဲ၍ ပွင့်တတ်ကြလေသည်။

အသီးတို့သည် လုံးဝန်း၍ အစိမ်းရောင် ဖြစ်သည်။ အသားများသည် အချင်း ၂ လက်မ ၃ လက်မခန့်ရှိ၍ ထိပ်တွင် အပိုက် ၄ ခုပါသော ထိပ်ဖုံးပွင့်ချပ်အုံကလေး ပါရှိလေသည်။

ဗန်ဘွားသားသည် အနီရင့်ရောင်ရှိ၍ သစ်ကြော ညီသည်။ ကြာရှည်ခံသော သစ်သားမျိုးလည်းဖြစ်သည်။ အရောင်တင်၍လည်း ကောင်းသည်။ ရေထဲတွင် အသုံးပြုလျှင် ပို၍ ကြာကြာခံပြီးလျှင်၊ ပိုးမစားလွယ်ချေ။ သေနတ်ဒင်များ၊ အိမ်တိုင်များ၊ ကြမ်းခင်းပျဉ်များ၊ လှည်းများ၊ အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ စွဲစည်းများ ပြုလုပ်ရန် ဗန်ဘွားသားကို အသုံးပြုကြသည်။

ဗန်ဘွားပင်၏ အခေါက်ကို ခွာ၍ရရှိသော လျှော်မှုှင်သည် အလွန် ခိုင်မာ၍ ဆင်ဦးစီးတို့သည် ထိုလျှော်မှုှင်ကို ဆင်ကုန်း အောက်ခံ အခင်းများ ပြုလုပ်ရန်အတွက် အသုံးပြုကြသည်။ ထို့ပြင် ရွက်ကြိုးကဲ့သို့ ကြိုးကြမ်းကြမ်းများနှင့် ဂုံအိတ်ကြမ်းများလည်း ရက်လုပ်ကြသည်။ ဗန်ဘွားပင်တို့သည် အများအပြား အနံ့အပြား ပေါက်ရောက်သဖြင့် ဗန်ဘွားလျှော်မှုှင်များကို များများစားစား ရနိုင်လေသည်။

ဗန်ဘွားခေါက်မှ အညိုရင့်ရောင် ဆိုးဆေးကို ထုတ်ယူရရှိနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ထိုအခေါက်သည် မြွေကိုက်သည့်အခါ၌ ၎င်း၊ အရွက်သည် ပြည်တည်နာများ ပေါက်လျှင်၎င်း ဆေးဖက်ဝင်သည်။ အရွက်ကို ဆေးလိပ်လိပ်၍ အချို့သောကံကြလေသည်။

ဗန်ကူးဗားမြို့။ ။ဗန်ကူးဗားမြို့သည် ကနေဒါနိုင်ငံ၊ ဗြိတိသျှ ကိုလံဗွီယားပြည်နယ်တွင်ရှိ၍ ထိုနိုင်ငံ၏ တတိယအကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှ ကိုလံဗွီယား ပြည်နယ်၏ ကုန်သွယ်စီးပွားရေးနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်း အချက်အချာလည်းဖြစ်၍ အကြီးဆုံး မြို့လည်းဖြစ်သည်။ မြောက်အမေရိကတိုက် ပစိဖိတ် ကမ်းခြေတွင် ထိပ်တန်း ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးလည်း ဖြစ်လေသည်။

ကျော့ဂျီးယား ရေလက်ကြား၏ လက်တက်တခုဖြစ်သော ဗားရတ် ရေကျော်နှင့် ဖရေဇာမြစ်ဝတို့၏ အကြား ပစိဖိတ် သမုဒ္ဒရာ ရေပြင်ထဲသို့ ထိုးထွက်နေသော ကျွန်းဆွယ်ပေါ်တွင် မြို့တည်ထားသည်။ ကျွန်းဆွယ်၏ တစ်ဖက်တချက်သည် ပင်လယ်သင်္ဘောဆိပ်များ ဖြစ်ကြသည်။ သင်္ဘောဆိပ်များတွင် တရုတ်၊ ဂျပန်၊ ဩစတြေးလီးယား၊ အိန္ဒိယ စသော နိုင်ငံများနှင့် ကူးလူးဆက်ဆံကြသည့် ပင်လယ်ရေကြောင်း ကုမ္ပဏီပေါင်း ၅၀ ကျော်တို့မှ သင်္ဘောများ ဝင်ထွက်သွားလာကြသည်။

မြို့၏အကျယ်အဝန်းသည် ၄၄ စတုရန်းမိုင်ခန့်ရှိ၍ လူဦးရေ ၃၆၅,၈၄၄ ယောက်ရှိသည်။ တောင်များ၊ ပင်လယ်ရေပြင်များဖြင့် ဝန်းရံလျက်ရှိကာ ရှုခင်း သာယာလှပသော မြို့ဖြစ်သည်။ မြောက်ဖက်နှင့် အရှေ့ဖက်တစ်ခုတွင် ဆီးနင်းများဖြင့် ဖွေးဖွေးဖြူလျက်ရှိပြီးလျှင် စိမ်းလန်းသောသစ်တောများ ဖုံးအုပ်လျက်ရှိသည့် တောင်ကုန်းတောင်တန်းများကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ တော်ဖက်ဆီသို့ ရှုမျှော်လိုက်လျှင် ဖရေဇာ မြစ်ထဲရှိ ကျွန်းများပေါ်မှ ကျယ်ဝန်းသော လယ်ခင်း ယာခင်းများကို တွေ့ရသည်။ အနောက်ဖက်တွင်မူ ဗန်ကူးဗားကျွန်းမှ တောင်တန်းများကို တသီတတန်း တွေ့ရမည် ဖြစ်လေသည်။

မြို့လယ်ခေါင်တွင် စတန်လီဥယျာဉ် တည်ရှိရာ၊ မြို့မတည်မီက ရှိခဲ့သည့် သဘာဝအတိုင်း ကြီးမားသော ထင်းရှူးပင်များ၊ ဆီဒါပင်များ၊ ဧက တထောင်ကျော်ခန့် ရှိသည့် သာယာလှပသော မြို့၏ရှုခင်း၊ မျှတကောင်းမွန်သော ရာသီဥတု၊ ရေချိုးဆိပ်ကောင်းများ၊ တောကစားထွက်ရန် နေရာများနှင့် ငါးမျှားရန် နေရာကောင်းများ ရှိခြင်းကြောင့် ခရီးသည် အများအပြားပင် ဗန်ကူးဗားမြို့သို့ လာရောက် လည်ပတ်ကြလေသည်။

မြို့၏ ပတ်ဝန်းကျင် တောင်ကုန်း၊ တောင်တန်းများမှ ရေတံခွန်များကို အသုံးချခြင်းဖြင့် ရေအား လျှပ်စစ်ကို လိုသလောက် ရနိုင်သည်။ ဗန်ကူးဗားမြို့၏ အဓိက လုပ်ငန်းများမှာ သစ်စက်လုပ်ငန်း၊ ငါးသေတ္တာလုပ်ငန်းနှင့် သင်္ဘောတည် လုပ်ငန်းများ ဖြစ်ကြသည်။ အခြား လုပ်ငန်းများမှာ သံနှင့် သံမဏိလုပ်ငန်း၊ သကြားချွတ်လုပ်ငန်း၊ စက်ကိရိယာ လုပ်ငန်း စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ သစ်၊ ဂျုံစပါး၊

ဗန်ကူးဗားမြို့

www.foreverspace.com.mm

ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ပစိဖိတ်ကမ်းခြေ ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သော ဗန်ကူးဗားမြို့၏သာယာဖွယ်ရှုခင်း

ငါးနှင့် သစ်သီးများကို ဥရောပတိုက် မြောက်အမေရိက တိုက်၊ အာရှတိုက်၊ ဩစတြေးလီးယားတိုက်များသို့ အ မြောက်အမြား တင်ပို့ရလေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလ ၁၉၃၉ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၅ ခုနှစ်အတွင်း စစ်မက်ရေးကြောင့် ဗန်ကူးဗားမြို့၏ စက်မှုလုပ်ငန်းများ၊ အထူးသဖြင့် သစ် လုပ်ငန်းနှင့် သင်္ဘောတည် လုပ်ငန်းများ အလွန်တိုးတက် ခဲ့လေသည်။

ဗန်ကူးဗားမြို့ရှိ ဗြိတိသျှကိုလမ္ဘီယား တက္ကသိုလ်သည် ကနေဒါ နိုင်ငံတွင် အဆင့်အတန်း အမြင့်ဆုံးသော တက္က သိုလ်တခု ဖြစ်လာသည်။ ထို့ပြင် ထိုမြို့ကြီး၌ မူလတန်းနှင့် တန်းမြင့်ကျောင်းပေါင်း ၆၀ ကျော် ရှိလေသည်။

ယခု ဗန်ကူးဗားမြို့၏ အခြေအနေကို တွေ့မြင်ကြရသူ အပေါင်းသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၈၀ ခန့်က ယခု မြို့တည်ထားသောနေရာသည် တောကြီးမြက်မည်းဖြစ်ကြောင်း ကို သိရလျှင် ယုံနိုင်ဖွယ်ရာပင် မရှိချေ။ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် ကနေဒီးယန်း-ပစိဖိတ် မီးရထားလမ်း၏ လမ်းဆုံးအဖြစ် သတ်မှတ်လိုက်သောအခါ၊ ဗန်ကူးဗားမြို့ကလေးတွင် လူ ဦးရေ ၂,၀၀၀ ခန့်မျှသာ ရှိသေးသည်။ ၁၈၈၆ ခုနှစ်တွင် မီးအကြီးအကျယ် လောင်ကျွမ်းခဲ့သဖြင့် မြို့သစ်ပြန်၍

တည်ခဲ့ရသည်။ ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် ကနေဒီးယန်း-ပစိဖိတ် ကုမ္ပဏီက အရှေ့နိုင်ငံများနှင့်ရေကြောင်းဆက်သွယ်မှု စတင် ပြုလုပ်ခဲ့သည်မှစ၍ ဗန်ကူးဗားသည် ဆိပ်ကမ်းမြို့တမြို့ အ ဖြစ်ထင်ရှားလာသည်။ ဗန်ကူးဗားမြို့သည် နိုင်ငံဖြတ် မီး ရထားလမ်းကြီး နှစ်လမ်း၏ လမ်းဆုံးမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံဖြတ် လေယာဉ်လမ်း၏ လမ်းဆုံးမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ မြောက်မြားစွာသော ပြည်တွင်း မီးရထားလမ်းနှင့် လေ ယာဉ်လမ်းတို့သည် ဗန်ကူးဗားမြို့မှ ကွန်ချာသဖွယ် ယှက် ဖြာထွက်နေကြသည်။ ယင်းသို့ ကုန်းလမ်း၊ ရေလမ်း၊ လေ လမ်း ဆက်သွယ်ရေး ကောင်းမွန်သဖြင့်လည်း လျင်မြန်စွာ တိုးတက်စည်ကား၍ သာယာ ဝပြောသော မြို့ကြီးတမြို့ ဖြစ်လာခဲ့ပေသည်။

ယင်းသို့ ကြီးကျယ်စည်ကားသော မြို့ကြီးတမြို့ ဖြစ် လာမည့် ဗန်ကူးဗားမြို့ နေရာကို ၁၇၉၂ ခုနှစ်ခန့်က ထိုဒေသ တဝိုက်ရှိ ပင်လယ်လက်ကြားများ၌ လှည့်လည် နယ်သစ် ရှာခဲ့သူ ကပ္ပတိန် ဂျော့ ဗန်ကူးဗားဆိုသူ ဗြိတိသျှလူမျိုး တဦးက စတင်တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ၁၈၇၄ ခုနှစ်တွင် ထိုဒေသ၌ လာရောက် အခြေစိုက်ကြသော လူတစုက ဂရန်ဗီးဟူသော မြို့ကို တည်ကြသည်။ ၁၈၈၆ ခုတွင်မူ မြို့ကြီးတမြို့အဖြစ်

တည်ဆောက် ဖွဲ့စည်း၍၊ ထိုဒေသကို စတင်တွေ့ ရှိသူ၏ အမည်ကို ဂုဏ်ပြုကာ ဗန်ကူးဗားမြို့ဟု ခေါ်တွင်စေခဲ့သည်။ ဗန်ကူးဗားသည် သင်္ဘောလမ်း၊ မီးရထားလမ်းများ၊ လေယာဉ်လမ်းဖွင့်ပြီး နောက်တွင် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ကူးသန်းသွားလာရေးတို့ ကောင်းမွန်သဖြင့် တိုးတက် စည်ကားလာခဲ့ရာ၊ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ထိပ်တန်းမြို့ကြီးတမြို့ ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။

ဗန်ကောက်မြို့။ ။ယိုဒယား (ထိုင်း) နိုင်ငံ၏ မြို့တော် ဖြစ်သောဗန်ကောက်မြို့သည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ ယိုးဒယား ပင်လယ်ကွေ့ထဲသို့ စီးဝင်သော မဲနမ် (ချောင်ဖယား) မြစ်၏ မြစ်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ယိုးဒယား ပင်လယ်ကွေ့မှ ၁၅ မိုင်ခန့် ကွာဝေးသည်။ မဲနမ် မြစ်သည် ယိုးဒယားနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်စီးပွားရေးအတွက် ပင်မ သွေးကြောသဖွယ် ဖြစ်ပေရာ၊ နိုင်ငံ၏ အလယ်ပိုင်း ဒေသများနှင့် ထိုမြစ်ကြောင်းတလျှောက်မှ ရောက်လာကြသောဆန်စပါး၊ ကျွန်းသစ်၊ ကြက်ပေါင်စေး၊ သစ်စေ့၊ ငြုတ်ကောင်း စသည့် နိုင်ငံ၏ ထွက်ကုန်များကို ဗန်ကောက်မြို့၏တဘက်ကမ်းရှိ ပင်လယ် သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းမှ တဆင့်

နိုင်ငံခြားသို့ ပို့ရသည်။ ပိုး၊ ခြည်ထည်၊ စက်ကိရိယာ၊ ကုန်မာပစ္စည်းစသော သွင်းကုန်များကိုလည်း ဗန်ကောက်မြို့မှ တဆင့် နိုင်ငံအရပ်ရပ်သို့ ဖြန့်ဖြူးရသည်။ ယိုးဒယားနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြား ကုန်သွယ်မှု ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်အတွက် ဗန်ကောက်မြို့မှတဆင့် ဆောင်ရွက်ပေးရလေသည်။

ဗန်ကောက်မြို့ကို အနောက်ဖက်မှ ဖြတ်သန်း စီးဆင်းသွားသော မဲနမ်မြစ်၏ တဖက်တချက်မှနေ၍ သွယ်တန်းဖောက်လုပ်ထားသော တူးမြောင်းများစွာတို့သည် မြို့ကို ဖြတ်သန်း စီးဆင်းလျက် ရှိကြရာ၊ ထိုတူးမြောင်းများကို မြို့တွင်း ကူးသန်းသွားလာရေးအတွက်လည်း အသုံးပြုကြသည်။ မြို့တွင်း၌ ယင်းသို့သော တူးမြောင်းများ ရှိသဖြင့်လည်း ဗန်ကောက်မြို့ကို “အရှေ့တိုင်း ဗင်းနစ်မြို့” ဟုခေါ်ဝေါ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုတူးမြောင်းများထဲတွင် ဆင်းရဲသားများ နေထိုင်ကြသော လှေအိမ်များနှင့် ရေးပေါ်ဆိုင်များလည်း ရှိလေသည်။

ဗန်ကောက်မြို့၏ ရာသီဥတုသည် အပူပိုင်းဇုန် ရာသီဥတုမျိုးဖြစ်၍ ပူပြင်းကာ စိုစွတ်ထိုင်းမှိုင်းသည်။ မိုးရာသီသည် ဇူလိုင်လမှ အောက်တိုဘာလအထိ ဖြစ်၍၊ ဆောင်းရာသီသည် နိုဝင်ဘာလမှ ဖေဖော်ဝါရီလအထိ ဖြစ်ပြီးလျှင် ဇွန်ရာသီ

ခေတ်မှီတိုးတက်လျက်ရှိသော ဗန်ကောက်မြို့ကို လေယာဉ်ပျံပေါ်မှရှုမြင်ရပုံ

ဗန်ကောက်မြို့

သည် ဗက်လမှ ဇွန်လအထိ ဖြစ်သည်။ ဆောင်းရာသီအခါ ဤပင် ချမ်းအေးလွန်းလှသည်ဟူ၍ မရှိပေ။

ဗန်ကောက်မြို့သည် ၁၀ စတုရန်းမိုင်ခန့် ကျယ်ဝန်း၍၊ လူဦးရေ (၁၉၅၈ ခုနှစ် ခန့်မှန်းချက်အရ) ၁.၇ သန်း ခန့်ရှိသည်။ ယိုးဒယား ဘုရင်မင်းမြတ် စံမြန်းရာ နန်း တော်ကြီးရှိသော နန်းမြို့သည် စတုရန်း ၁ မိုင်ခန့် ကျယ် ဝန်း၍ မြို့ရိုးပတ်လည် ဝိုင်းရံထားသည်။ ၁၇၉၂ ခုနှစ် မတိုင် မီက နန်းမြို့နေရာတွင် တရုတ်ကုန်သည်များ နေထိုင်ခဲ့သည်။ ပထမ ရာမဘုရင်မင်းမြတ် လက်ထက်တွင် ထိုနေရာ၌ နန်း တော်များ ဆောက်လုပ်ခဲ့ရာ၊ နန်းတော် ၂ ဆောင်သာ ရှိတော့သည်။ နန်းမြို့အတွင်း မြောက်ဖက်၌ ယိုးဒယား မင်းအဆက်ဆက်တို့ ကိုးကွယ်သော ထင်ရှားကျော်ကြား သည့် မြသား ဆင်းတုတော် တည်ရှိရာ မြဘုရားတန်ဆောင်း ရှိသည်။ မြဘုရား၏ တန်ဆောင်းနံရံတို့တွင် နိပါတ်တော် လာ ပန်းချီခန်းများနှင့် ရာမဇာတ်တော်လာ ပန်းချီခန်း များကို ယိုးဒယား အနုပညာဖြင့် ရှုမငြီးစရာ သရုပ်ဖော် ထားသည်။ ထိုနန်းမြို့တွင်း၌ပင် အမျိုးသားပြတိုက်၊ အမျိုးသား ပိဋကတ်တိုက်၊ နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသားတို့ နေထိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ ရှိလေသည်။

ဗန်ကောက်မြို့ပေါ်တွင် ဘုရားတန်ဆောင်းနှင့် ဘုန်း ကြီးကျောင်းပေါင်း ၄၀၀ ကျော် ရှိပေရာ၊ ယင်းတို့မှ မြောင် လက်သော စဉ့်အုတ်ကြွပ်မိုးများနှင့် သေးသွယ်ရှည်လျား ပြီးလျှင် ဝင်းဝင်းလက်လက် ရှိနေသော စုလစ်မွန်းချွန်တို့ကို လေယာဉ်ပေါ်မှ မြင်ရလျှင် လှံကိုင်တပ်တတပ် ရပ်တည် နေသကဲ့သို့ ထင်ရသည်။ ယိုးဒယား ဗိသုကာ လက်ရာတို့ ဖြင့် ပြီးသော ဘုရားတန်ဆောင်း၊ ဘုန်းကြီးကျောင်းနှင့် နန်းတော် အဆောက်အအုံများကား တမျိုးတဖုံ တင့် တယ်လှပကြပေသည်။ မြန်မာဘုရား၊ ကျောင်းတန်ဆောင်း တို့တွင် ခြင်္သေ့ရုပ်နှင့် မကင်းသကဲ့သို့ ဗန်ကောက်မြို့မှ ဘုရား ကျောင်း တန်ဆောင်းတို့၌ ခန့်ညားသော ဘီလူးရုပ်ကြီး များကို တွေ့ရတတ်လေသည်။

နန်းမြို့ရိုး၏ အပြင်ဖက်တွင်ကား ခေတ်မီ တိုက်တာ အဆောက်အအုံများ၊ လမ်းကျယ်ကြီးများ၊ ဥယျာဉ် ပန်း ခြံများနှင့် သိုက်မြိုက်ခမ်းနား သပ်ရပ်လှပေသည်။ မြို့၏ အစည်ကားဆုံး နေရာမှာ နယူးရုဒ် လမ်းမကြီး ဖြစ်သည်။ နယူးရုဒ် လမ်းမကြီးအပြင်၊ ယောဝရတ် လမ်းမကြီးနှင့် တရုတ်လူမျိုးများ အများအပြားနေထိုင်ရာ တရုတ်ရပ်ကွက် ဖြစ်သော ဆမ်ပင်းရပ်ကွက်တို့သည် အရောင်းအဝယ် အ

ဗန်ကောက်မြို့ရှိ တင့်တယ် ခန့်ညားလှသည့် ဘုရင့်စံနန်းတော်

စည်ကားဆုံးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံထွက်ပစ္စည်း၊ နိုင်ငံခြားပစ္စည်း အမျိုးစုံကို ရနိုင်သည်။ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ဥရောပ၊ အမေရိကန်စသော နိုင်ငံခြား ဆိုင်ကြီး ကနူးကြီးများလည်း ရှိသည်။ ဗန်ကောက်မြို့၏ ခေတ်အမှီဆုံး အလှပ အသပ်ရပ်ဆုံး လမ်းမကြီးမှာ ရာဇဒဗ္ဗာန်ရိပ်သာဖြစ်၍ ပါရစ်မြို့မှလမ်းမကြီးတခုသဖွယ် ပြုပြင်ဖန်တီးထားသည်။ ထိုလမ်းမကြီး၏ အဆုံးတဖက်တွင် မြဘုရားတန်ဆောင်းရှိ၍၊ အခြားတဖက်ဆုံးတွင် သမကုန်း နန်းတော်ကြီးရှိသည်။ ထိုနန်းတော်ကြီးကို ချူလာလောင်ကောင် ဘုရင် စတင်ခဲ့၍ ဝဇီရာ ဝုဇ(ဆဋ္ဌရာမ) မင်းမြတ်က ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် အပြီးသတ်သည်။ ကျောက်ဖြူသားဖြင့် က္ကတာလုံရီနေဆွန်း ပုံစံအတိုင်း ဆောက်လုပ်ထား၍ ခန့်ညားလှပသည်။ ယခုအခါ ပါလီမန် လွှတ်တော်အဖြစ် ပြုလုပ်ထားသည်။ ရာဇဒဗ္ဗာန် ရိပ်သာကို မျက်နှာပြုလျက်ရှိသော အဆောက်အအုံများမှာ အစိုးရရုံးကြီးများ၊ ပဌမတန်းစား ဟိုတယ်များနှင့် ရုပ်ရှင်ရုံများ ဖြစ်လေသည်။

ဗန်ကောက်မြို့သည် မီးရထားလမ်းဆုံမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ စက်မှုလုပ်ငန်း ဗဟိုဌာနလည်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတွင်း၌ အခြားမြို့ကြီးများနှင့် လေကြောင်း အဆက်အသွယ်လည်း ရှိသည်။ ဗန်ကောက်မြို့၏ လေဆိပ်ဖြစ်သော ဒုန်မောင်းလေဆိပ်သည် အရှေ့တောင်အာရှ၌ အရေးပါသော လေဆိပ်တခု ဖြစ်လေသည်။

ယိုဒယားနိုင်ငံသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဂျပန်နှင့် ပူးပေါင်းခဲ့သဖြင့် ဗန်ကောက်မြို့သည် မဟာမိတ်တပ်များ၏ ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသေးသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးကာလတွင် ဗန်ကောက်မြို့သည် အရှေ့တောင်အာရှ ကွန်မြူနစ် နှိမ်နင်းရေး အခြေခံစခန်းအဖြစ် ထင်ရှားလာသည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ လက်အောက်ခံ အဖွဲ့အစည်းအချို့၏ ဌာနချုပ်များကို ဗန်ကောက်မြို့၌ ဖွင့်လှစ်ထားသည်။ အထက်တန်း ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံ အဖွဲ့အစည်းများလည်း ရှိပေရာ၊ ယင်းတို့မှာ ချူလာလောင်ကောင် တက္ကသိုလ်၊ ဆေးသိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ အနုပညာတက္ကသိုလ်နှင့် စိုက်ပျိုးရေးတက္ကသိုလ်တို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဗန်ကောက်မြို့သည် မူလက ခံတပ်မြို့ဟောင်း နေရာဖြစ်၍ ၁၇၈၂ ခုတွင်မှ ယိုးဒယားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်အဖြစ် ထားရှိပြီးလျှင် တိုးချဲ့ဆောက်လုပ် စည်ကားလာလေသည်။

ဗန်ဂေါက်,ဗင်းဆင့်(ခရစ် ၁၈၃၅ ၁၈၉၀)။ ပြင်ဆင်မွမ်းမံ၍ လျှမ်းလျှမ်းတောက်နေသော အလှအပကို ရေးခြယ်ခြင်း မပြုဘဲ၊ ရိုးသားခြင်း၊ သန့်စင်ခြင်းတို့မှ ဆက်နွယ်လာသည့်ဇာတိအလှအပကိုသာ အလှစင်စစ်ဟု ယူဆ

ကာ သရုပ်ဖော် ရေးခြယ်ခဲ့သော ပန်းချီအနုပညာရှင်ကြီးကား ဗင်းဆင့် ဗန်ဂေါက်အမည်ရှိ ဒပ်ချ ပန်းချီကျော်ကြီးပေတည်း။ သို့သော် သူ့ခေတ် သူ့အခါက၊ သူ၏ သရုပ်ဖော်ချက်ကို လူအများက သဘောမပေါက်နိုင်ကြသဖြင့် သူ၏ပန်းချီကားများသည် နံနစ်ပတ္တမြားပမာ ရှိနေခဲ့ရပြီးလျှင် ဗန်ဂေါက်ကိုယ်တိုင်သည်လည်း လောကဓံ၏ ပုတ်ခတ်ခြင်းကို အလူးအလိုမ့်ခံရကာ သူ၏ဘဝကို ကြေကွဲဖွယ်ရာ ဇာတ်သိမ်းခဲ့ရလေသည်။

ဗန်ဂေါက်သည် ဟော်လန်နိုင်ငံ (နယ်သာလန်နိုင်ငံ) ဇွန်းဒက်မြို့၌ ၁၈၅၃ ခုနှစ် မတ်လ ၃၀ နေ့တွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူသည် ဝင်ငွေ အတော်အသင့်ကောင်းသော ဓမ္မဆရာ တဦးဖြစ်သည်။ ဗန်ဂေါက်၏ ဆွေစဉ်မျိုးဆက်ကို ၁၆ ရာစုနှစ်လောက်အထိ ပြန်ကြည့်လျှင် ဓမ္မဆရာများနှင့် အနုပညာသည်များ ရောနှောပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဗန်ဂေါက်၏ ဇာတိသွေးတွင် အယူဝါဒရေးနှင့် အနုပညာရေးနှစ်ခုလုံး ရောနှောနေခြင်း ဖြစ်ဟန်တူပေသည်။

ဗန်ဂေါက်သည် ညီအစ်ကို မောင်နှမ ၆ ယောက်အနက် အကြီးဆုံး ဖြစ်သည်။ ဗန်ဂေါက်အဖို့ ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာမှုကို ငယ်ရွယ်စဉ် ကလေးဘဝ၌သာ ရရှိခံစားခဲ့ရဟန်တူပေသည်။ ထိုစဉ်က ခံစားခဲ့ရသော ချမ်းသာမှုကို ဗန်ဂေါက်သည် မမေ့လျော့နိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုစဉ်က သူပျော်မွေ့ခဲ့သော ဗရာဇနိနယ် (နယ်သာလန် တောင်ပိုင်း)ဒေသ၏ရှုခင်းများ၊ ထိုဒေသမှ ရိုးသားသော လယ်သမား အလုပ်သမား ယောက်ျား မိန်းမတို့၏ ဘဝသရုပ်ဖော်များကို သူ၏ ပန်းချီလက်ရာများတွင် တွေ့ကြရသည်။ ထိုအလုပ်သမား၊ လယ်သမားတို့သည် မိမိတို့ဘဝရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက် ရိုးသားသန့်ရှင်းစွာဖြင့် ကြိုးပမ်းတကုတ်အလုပ်လုပ်ကာ နေထိုင်ကြပုံကို ဗန်ဂေါက်၏ စိတ်ဝယ်တကယ့် အလှ၊ တကယ့် သန့်ရှင်းမှုဟု ယုံကြည်ခဲ့သည်။ ထိုအလှ ထိုသန့်ရှင်းမှုမျိုးကိုသာ ဗန်ဂေါက်က ပန်းချီစုတ်ချက်တင်ခဲ့၍၊ တန်ဆာဆင်သော အလှအပမျိုးကို အလှစစ်စစ်၊ တကယ့်အလှအပဟူ၍ မယူဆခဲ့ချေ။

ဗန်ဂေါက်၏ ထူးခြားသော လက်ရာများ၏ တန်ဖိုးကို သိသူမှာ ဗန်ဂေါက်၏ညီ တေအိုတဦးတည်းသာ ရှိခဲ့သည်။ ဗန်ဂေါက်သည် စိတ်နေစိတ်ထား အခြားသူများနှင့် မတူထူးခြားသူဖြစ်သည်။ အများနှင့် ရောရောနှောနှော မနေဘဲ၊ တကိုယ်တည်းနေတတ်၍၊ တယူသန့် တဇွတ်ထိုးလည်း ဖြစ်သည်။ သူ၏ စိတ်နေစိတ်ထားကို နားလည်၍ သူ၏ အနုပညာပါရမီကို ရိပ်စားမိသူ တေအိုကြောင့်သာလျှင်၊ ဗင်းဆင့် ဗန်ဂေါက်သည် ထူးကဲသော ပန်းချီလက်ရာများကို ရေးဆွဲနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဗန်ဂေါက်သည် ၁၆ နှစ်သားအရွယ်တွင် အနုပညာ ပစ္စည်းရောင်းသည့် ကုမ္ပဏီကြီးတခုတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင် သည်။ သို့သော် ထိုကုမ္ပဏီမှ အနုပညာပစ္စည်း မပီသဟု သူယူဆသော ပစ္စည်းမျိုးကို ဝယ်ယူကာ ဝယ်ပါလျက် မရောင်း ချဘဲ နေတတ်သဖြင့် ကုမ္ပဏီနှင့် အချင်းများကာ အလုပ် နုတ်ထွက်ခဲ့ရသည်။

ထိုအလုပ်မှ နုတ်ထွက်ခဲ့ပြီးနောက်တွင် ငယ်စဉ်ကပင် အယူဝါဒရေးရာ ကိစ္စများ၌ စိတ်ဝင်စားသူ ဖြစ်ခဲ့သည့် အတိုင်း၊ ဗိုရီနတ်ဂျ ကျောက်မီးသွေးတွင်း ဒေသတွင် ဓမ္မ ဆရာအဖြစ် လုပ်ကိုင်သည်။ သို့သော် ဗန်ဂေါက်သည် ထို ဒေသမှ အလုပ်သမားတို့အား ကျမ်းဂန်လာ တရား ဓမ္မ များဖြင့် ဟောပြောသည်ကိုအားမရပေ။ မိမိရင်တွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်သမျှကိုသာ ဟောပြောလိုပေရာ၊ အလုပ်သမားများ ကလည်း ဗန်ဂေါက်၏ တရားကို သဘောမပေါက်နိုင်ကြ ချေ။ ထို့ကြောင့် ဗန်ဂေါက်သည် မိမိ၏ အယူအဆ သဘော ထားတို့ကို လူအများတို့ သဘောမပေါက် နားလည်အောင် ဆွဲဆောင်ပြသနိုင်ရန် ပန်းချီရေးဆွဲခြင်းဘက်သို့ စိတ်ဝင် စားလာသည်။ ထို့ကြောင့် ကျောက်မီးသွေး တွင်းတူး သမားများ၏ ရုပ်ပုံများကို ခဲတံတချောင်းဖြင့် ရေးဆွဲ ကြည့်သည်။ ပထမတွင် လက်ကျလက်န မမှန်သေး၍ ရုပ်ပုံ များမှာ မပီမသ ဖြစ်နေခဲ့သော်လည်း ပြင်းပြသောစိတ် ဓာတ်၊ စူးစိုက်သော အာရုံတို့ဖြင့် လေ့ကျင့်ရေးဆွဲသဖြင့် ဗန်ဂေါက်၏ လက်ရာများသည် တဖြည်းဖြည်း တိုးတက် ကာ ဗန်ဂေါက်သည် ပန်းချီလောကတွင်းသို့ ချဉ်းနင်းဝင် ရောက်လာခဲ့လေသည်။

ပန်းချီပညာကို လေ့လာဆည်းပူး၍ ပန်းချီ လောက တွင်းသို့ ၁၈၈၀ ပြည့်မှစပြီးလျှင် လုံးလုံးဝင်ရောက်ခဲ့သော် လည်း၊ ဗန်ဂေါက်သည် ကွယ်လွန်သည့်တိုင်အောင် ပန်းချီ ပညာဖြင့် ဝင်ငွေ လုံလောက်အောင် မရခဲ့ပေ။ အနုပညာ ပစ္စည်းဆိုင်ရှင်ဖြစ်သော ညီဖြစ်သူ တေအိုက ဗင်းဆင့်၏အနု ပညာကို အားပေးသောအားဖြင့် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးနေ သဖြင့်သာ အငတ်ငတ်အပြတ်ပြတ် မနေခဲ့ရခြင်းဖြစ်ပေသည်။

၁၈၈၅ခုတွင် ဗန်ဂေါက်သည် အနံ့တွပ်မြို့သို့ ပြောင်း ရွှေ့နေထိုင်သည်။ ထိုမြို့ရှိ အကယ်ဒမီ အနုပညာကျောင်း ကြီးတွင် ဝင်ရောက် ပညာဆည်းပူးသည်။ ၁၈၈၆ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ ရောက်သွားပြန်သည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပါရစ် မြို့တွင် ပန်းချီအမြင်သစ် ဂိုဏ်းတခုဖြစ်သော အင်ပရက်ရှင်း ဂိုဏ်းဝင်များနှင့် တွေ့ဆုံသည်။ ထိုအခါ ဗန်ဂေါက်သည် လည်း အလင်းရောင်ကို ကစားပြီး ရေးဆွဲသော အင်ပရက် ရှင်း စံနစ်များကို သဘောတွေ့ကာ ယခင်က သုံးလာခဲ့ သည့် ဆေးရောင်မှိုင်းမှိုင်းများကိုပင် ပယ်၍ တောက် တောက်လွင်လွင် အရောင်များကို အသုံးပြုလာသည်။

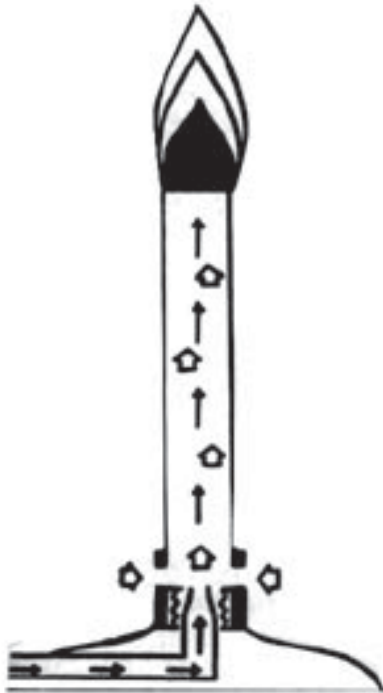
ဗန်ဂေါက်သည် ပြင်သစ် အင်ပရက်ရှင်းစံနစ်ကို လက်ခံ ခဲ့သော်လည်း သူရေးဆွဲပုံ စံနစ်သည် အခြေခံအားဖြင့် ပြင်သစ်အင်ပရက်ရှင်း ပန်းချီဆရာများ၏ လက်ရာများ နှင့်မတူ၊ တမူထူးခြားသည်။ ဗန်ဂေါက်သည် အင်ပရက် ရှင်း ပန်းချီဆရာတို့၏ စံနစ်အတိုင်းလည်း မလိုက်ဘဲ သူ့ စိတ်ကြိုက်အတိုင်း ပြုပြင်ယူသည်။ ထိုခေတ်က ဂျပန် ပန်း ချီကားများလည်း ဥရောပသို့ ဝင်ရောက်လာရာ၊ ဗန်ဂေါက် သည် ဂျပန် ပန်းချီစံနစ်ကိုလည်း သူ၏ ပန်းချီလက်ရာများ တွင် ထည့်သွင်း အသုံးပြုသည်။ သူရေးခြယ်ပုံ စံနစ်သည် ရှုခင်းတခု၏ မူလအရောင်ကို တဆင့် ဖော်ပြရန်သာ မဟုတ် ဘဲ ထိုရှုခင်းကို ပန်းချီဆရာ၏ စိတ်အမြင်ဖြင့် မြင်ပုံကိုပါ ဖော်ပြသဖြင့် အိတ်စပရက်ရှင်း ပန်းချီစံနစ်လည်း ဆန် လေသည်။

ဗန်ဂေါက်၏ လက်ရာတို့သည် ၁၈၈၀ ပြည့်နှစ်မှ အစပြု၍ ၅ နှစ် အတွင်း၌ အထူးတိုးတက်ကာ ထိပ်တန်းသို့ ရောက် လာသည်။ သို့သော် စံနစ်အတိုင်းမလိုက်ဘဲ သူ့နည်း သူ့ မူနှင့် ရေးဆွဲသော ပန်းချီကားများကို အခြားသူများက နားမလည်၊ သဘောမပေါက်၊ ပညာတန်ဖိုး မသိနိုင်ကြ သေးသဖြင့် သူ့အသက်ရှင်စဉ်အတွင်း ကျော်ကြားမှုကို မရခဲ့ချေ။

ဗန်ဂေါက်၏ ထူးခြားသော လက်စွမ်းများကို သူ့အား ထောက်ပံ့နေသော ညီတယောက်ကသာလျှင် သိမြင် တန် ဖိုးထား၍ ထိုညီမှတစ်ပါး ဗန်ဂေါက်တွင် ရင်းနှီးခင်မင်သူ မရှိလှချေ။ ထို့ကြောင့် ဗန်ဂေါက်သည် လောကအပြင် ဘက်သို့ ရောက်နေသူတဦးပမာ စိတ်နေစိတ်ထား တမျိုး ဖြစ်နေသည်။ ၁၈၈၈ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ တောင်ပိုင်း သို့ သွားရောက် နေထိုင်သည်။ ထိုခေတ်က ကျော်ကြား လှသော ပြင်သစ် ပန်းချီကျော်ကြီး တဦးဖြစ်သူ ဂိုဂန်း နှင့်လည်း တွေ့ဆုံရင်းနှီးဖူးသည်။ သို့သော် တခါတွင် ဂိုဂန်း နှင့် အချင်းများကြပြီးသည့် နောက်ပိုင်းမှစ၍ ဗန်ဂေါက် သည် ပို၍ စိတ်ဖောက်ပြန်လာသည်။ မကွယ်လွန်မီ ၂နှစ် ခန့်အတွင်း စိတ္တဇဆေးရုံ၌သာ အနေများခဲ့ရသည်။ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ် ဇူလိုင်လ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ဗန်ဂေါက်သည် သူ၏ ၁၀အခြေကို သည်းမခံနိုင်တော့ဘဲ သူ့ကိုယ်သူ သေနတ် ဖြင့် ပစ်သတ်ကာ ကြေကွဲဖွယ်ရာ ဇာတ်သိမ်းခဲ့လေသည်။

ဗန်ဆင်မီးတိုင်။ ။ဗန်ဆင်မီးတိုင်သည် ဓာတ်ငွေဖြင့် လောင်စေသော ဓာတ်ငွေ မီးတိုင်တမျိုးဖြစ်၍၊ သိပ္ပံဆိုင်ရာ လက်တွေ့စမ်းသပ်ခန်းများ၌ ပစ္စည်းများကို အပူတိုက်ပေးရန် အတွက် အသုံးပြုလျက် ရှိကြသည်။ ထိုမီးတိုင်ကို ရောဗတ် ဝီလဟမ် ဗန်ဆင်ဆိုသူ ဂျာမန် သိပ္ပံပညာရှင် တဦးက တီထွင်ခဲ့သဖြင့် ဗန်ဆင်မီးတိုင်ဟု တွင်သည်။

www.foreverspace.com.mm

ဗန်ဆင်မီးတိုင်တွင် မီးခိုးမထွက်ဘဲ လောင်ရခြင်းအကြောင်းမှာ ဓာတ်ငွေ့(မြားနက်)နှင့် ပြင်ပမှလေ(မြားဖြူ)တို့ ဦးစွာရောစပ်ပြီးမှ လောင်ကျွမ်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

ရောဗတ် ဗန်ဆင်သည် ၁၈၁၁ ခုနှစ်တွင် ဂျေတင်းဂျင်း မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ ၁၈၅၂ ခုနှစ်မှစ၍ ကွယ်လွန်သည့် ၁၈၉၉ ခုနှစ်အထိ ဟိုက်ဒရိုဗတ် တက္ကသိုလ်တွင် ဓာတုဗေဒ ပါမောက္ခအဖြစ် ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ဗန်ဆင်မီးတိုင်မျိုး မပေါ်ပေါက်မီက အခြား ဓာတ်ငွေ့ မီးတိုင်မျိုး ပေါ်ပေါက် နေပြီ ဖြစ်သော်လည်း အပူရှိန် မပြင်းသည့်အတွက် ဓာတု ဗေဒ ပညာရှင်များ စိတ်တိုင်းမကျခဲ့ကြချေ။ သို့သော် ၁၈၅၃ ခုနှစ်၌ တနူးတွင် ဗန်ဆင်နှင့် ဆာဟင်နရီ ရော့စကို ဆိုသူ အင်္ဂလိပ် လူမျိုး ဓာတုဗေဒ ပါမောက္ခတစ်ဦးတို့ တွေ့ ဆုံကြရာဝယ် ဗန်ဆင်က ဓာတ်ငွေ့တစ်ခုတည်း မဟုတ်ဘဲ ဓာတ်ငွေ့နှင့် လေရောပြီး လောင်စေမည့် မီးတိုင်တမျိုး ကို တီထွင်မည့်အကြောင်း ပြောပြလိုက်၏။ ထိုသို့ ပြော ကြားသည့်အတိုင်းပင် ဗန်ဆင်သည် ၁၈၅၅ ခုနှစ်၌ အများ စိတ်တိုင်းကျဖြစ်သည့် မီးတိုင်တမျိုးကို တီထွင်နိုင်ခဲ့သည်။

ဗန်ဆင်မီးတိုင်သည် သာမန် ဖယောင်းတိုင် အရွယ်ရှိ သော သတ္တုပြန်တခုဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။ ပြန်အောက် နားတွင် အပေါက် ၂ပေါက် ဖောက်ထားသည်။ တပေါက် သည် မီးလောင်နိုင်သည့် ဓာတ်ငွေ့ဝင်ရန် ဖြစ်၍၊ ဓာတ်ငွေ့ ကို ရော်ဗာပိုက်လုံးကလေးဖြင့် သွင်းပေးသည်။ ကျန်

တပေါက်မှာလေဝင်ရန် ဖြစ်၍၊ ထိုအပေါက်ကို လိုသလို ပိတ်နိုင် ဖွင့်နိုင်အောင် အဖုံးရှင်တပ်ထားသည်။ ပြန်၏ အောက်ပိုင်းတွင် လေနှင့် ရောသွားသော ဓာတ်ငွေ့သည် ပြန်ထိပ်သို့ တက်သွား၍ မီးရှို့ပေးသောအခါ ပြန်ထိပ်၌ လောင်လေသည်။

ဖယောင်းတိုင်မီးနှင့် ရေနံဆီမီး၏ မီးတောက်များကို စေ့စေ့စပ်စပ် ကြည့်လျှင် အရောင်မှာ ဝါနေ၍ မီးခိုး များ ထွက်နေသည်ကိုပါ တွေ့ရပေမည်။ မီးတောက်အ တွင်းဖက်ကို ကြည့်လျှင်လည်း ဖယောင်းငွေ့တွင်၎င်း ရေနံ ငွေ့တွင်၎င်း ပါဝင်နေသော ကာဗွန်မှုန့်လေးများသည် လေသို့မဟုတ် အောက်ဆီဂျင် အလုံအလောက် မရမှု ကြောင့်၊ မီးကောင်းစွာ မလောင်နိုင်သည့်အတွက် မဲမှောင် နေသည်ကို တွေ့ရပေမည်။ မီးတောက်၏ အစွန်းကျ၍ လေ နှင့် ထိတွေ့ကာ အောက်ဆီဂျင် အလုံအလောက် ရရှိသည့် နေရာများတွင်မူကား မီးသည် အပြာနုရောင်ဖြင့်၎င်း၊ အပူ ရှိန်ပြင်းပြင်းဖြင့်၎င်း တောက်လောင်လျက် ရှိ၏။ ထို ကြောင့် မီးတောက် တခုသည် အပူရှိန် ပြင်းလေလေ အလင်း ရောင် ကင်းမဲ့လေလေ ဖြစ်ကြောင်းကို သိရလေသည်။

ဗန်ဆင်၏ အလျင်ပေါ်ခဲ့သော ဓာတ်ငွေ့မီးတိုင်များ သည် ဖယောင်းတိုင်မီးနှင့်မခြား၊ လေအလုံအလောက် မရ ရှိသည့်အတွက် အပူရှိန် မပြင်းကြချေ။ ဗန်ဆင်သည် အ ထက်ပါ မီးတိုင်များ၏ သဘောကို လေ့လာသိရှိခဲ့သည့် အတိုင်း ဓာတ်ငွေ့ကို လေနှင့် လိုသလို ရောစပ်ပေးနိုင်မည့် နည်းများကို တွေးဆရှာကြံရာမှ နောက်ဆုံးတွင် လေဝင် ပေါက် အရှင်ပြုလုပ်ထားသည့် ဗန်ဆင်မီးတိုင်ကို အောင် မြင်စွာ တီထွင်လိုက်လေသည်။

ရေနံငွေ့၊ အဆက်တီလင် ဓာတ်ငွေ့၊ ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဓာတ် ငွေ့ စသည်တို့ကို အသုံးပြုထားသော အပူရှိန် ပြင်းထန်လှ သည့် နောက်ပေါ် ဓာတ်မီးနှင့် ဓာတ်ငွေ့မီးဖိုများသည် ဗန်ဆင်မီးတိုင်၏ သဘောကိုပင် မူတည်၍ ပြုလုပ်ထားခြင်း ဖြစ်ကြသည်။

ဗန်ညွန့်ကျွန် (ခရစ် ၁၆၂၀၈ ၁၆၈၈)။

။နာမည်ကျော် “ခရစ်ယန်၏ ထွက်ရပ်လမ်း” (ပီလဂရင်း ပရိုဂရက်)ခေါ် အယူဝါဒဆိုင်ရာ ၀ ကြီးကို ရေးသားခဲ့သူ ဂျွန်ဗန်ညွန့် သည် အင်္ဂလန်ပြည် ဗက်ဖိုးမြို့အနီး အဲလစတော့ရွာတွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။ မူလက ရွာစဉ်လျှောက်၍ ဒန်အိုးဒန်ခွက် စသည်တို့ကို ဖာထေးပြုပြင်ပေးရသော သံဖြူဆရာ ဖြစ် သည်။ နောင်အခါတွင်မူ အလွန်ကျော်ကြားသော စာရေး ဆရာကြီးနှင့် ဓမ္မဆရာကြီးတစ်ဦးဖြစ်လာလေသည်။

ဗန်ညွန့်သည် ငယ်စဉ်က အယူဝါဒဖက်တွင် ဝတ်ကြေ တန်းကုန်မျှသာ ဆောင်ရွက်ပြီးလျှင်၊ နှုတ်လျှောက်ခြင်းကြမ်း၊

ဗန်ညွန့် ဂျွန်

ပေပေတေတေနှင့် ပျော်ပျော်နေခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ အသက် ၁၇ နှစ်အရွယ်တွင် ပထမ ချား ဘုရင်နှင့် ပါလီမန်တို့ အာဏာလုသည့် ပြည်တွင်းစစ်ပွဲ၌ ပါလီမန်ဖက်မှ ၂ နှစ်ခန့် ဝင်ရောက်အမှုထမ်းသည်။ ထို့နောက် နေရပ်သို့ ပြန်လာပြီးသော် မိမိကဲ့သို့ ဆင်းရဲသူ မိန်းကလေး တဦးနှင့် လက်ထပ်သည်။ ထိုမိန်းကလေးတွင် ပါလာသော ဓမ္မစာအုပ် ၂ အုပ်သည် ဗန်ညွန့်၏ဘဝကို တမျိုးတဖုံ ပြောင်းလဲသွားစေသည်။ ဇနီးသည်ကလည်း ဗန်ညွန့်အား အယူဝါဒဖက်တွင် စိတ်ဝင်စားလာအောင် ဖျောင်းဖျံ ဆွဲဆောင်ခဲ့လေသည်။

ယင်းသို့ဖြင့် ဗန်ညွန့်သည် အယူဝါဒရေးရာကို နက်နဲစွာ တွေးတောလာသည်။ ၁၆၅၃ ခုနှစ်တွင် နန်းကွန်ဖောမစ် အသင်းတော်(ဂိုဏ်း)တစ်ခုသို့ ဝင်ရောက်ပြီးလျှင် အသိအမှတ်ပြုခံရသော ဓမ္မဆရာတဦး ဖြစ်လာသည်။ သို့သော် နိုင်ငံတော်က အသိအမှတ်ပြု အသင်းတော်မှအပဖြစ်သော ထိုအသင်းတော်အတွက် တရားဟောပြောမှုဖြင့် အဖမ်းခံရသည်။ အာဏာပိုင်တို့က တရားမဟောပါဟု ဝန်ခံချက်ပေးလျှင် လွှတ်မည်ဟု ဆိုကြသော်လည်း “ယနေ့ ထောင်က လွတ်လျှင်၊ မနက်ဖန် တရားဟောမည်” ဟုခေါင်းမာ

နေသဖြင့် ၁၂ နှစ်ကြာမျှ ဗက်ဖို့ထောင်တွင်း၌ နေခဲ့ရသည်။ ထိုအတောအတွင်း ဗန်ညွန့်သည် စာရေးစာဖတ်ခြင်း ပြုနေခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ဖိနပ်ကြီးများ ပြုလုပ်၍ ရရှိသည့် အခကြေးငွေဖြင့် မိမိ၏ ဒုတိယ ဇနီးသည် (ပဌမ ဇနီးသည်ကွယ်လွန်သွားပြီ ဖြစ်သည်) နှင့် (ပထမဇနီးသည်နှင့် ရရှိသည့်) သားသမီးများကို ထောက်ပံ့ခဲ့သည်။ ဗန်ညွန့်၏ နာမည်ကျော် စာအုပ် တစ်ခုဖြစ်သော “ဂရေအဖောင်းဒင်း” နှင့် အခြားစာအုပ်တချို့ကို ထိုအချိန်က ထောင်ထဲတွင် ရေးသားခဲ့လေသည်။

၁၆၇၂ ခုနှစ်တွင် ထောင်မှလွတ်၍ မိမိ အသင်းတော်သင်းအုပ်အဖြစ် ခန့်ထားခြင်း ခံရသည်။ သို့သော် ၁၆၇၅ ခုနှစ်တွင် အဖမ်းခံရပြီးလျှင် ထောင်ကျပြန်သည်။ ဒုတိယအကြိမ် ထောင်ကျနေစဉ် ကမ္ဘာတွင် အကောင်းဆုံး စာအုပ်တစ်အုပ် ဖြစ်လာမည့် “ခရစ်ယန်၏ ထွက်ရပ်လမ်း” ဝ ကြီးကို စတင်ရေးသားခဲ့သည်။ ဒုတိယအကြိမ် ထောင်မှ လွတ်ပြီးနောက်တွင်လည်း စာပေများ ဆက်လက် ရေးသားခြင်း၊ တရားဓမ္မ ဟောပြောခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်သည်။ ထိုအခါမှစ၍ ဗန်ညွန့်သည် ကျော်ကြားသော စာရေးဆရာကြီးအဖြစ်၎င်း၊ ဓမ္မဆရာကြီးအဖြစ်၎င်း ထင်ရှားလာ

ဗြိတိသျှစာရေးဆရာ ဂျွန် ဗန်ညွန့်၏ အကောင်းဆုံးလက်ရာဖြစ်သော ‘ပီးလဂရင်း ပရိဂရက်’ ဝ ၂ မှ အခန်းတစ်ခန်း

သည်။ ၁၆၈၈ ခုနှစ်တွင် အချင်းများ နေကြသော သား အဖနှစ်ဦးကို ဖြန်ဖြေစေစပ်ရန် အသွား၊ မှန်တိုင်းမိသည့်ဒဏ် ကြောင့် ဖျားနာ၍ အနိစ္စရောက်သည်။ ဗန်ညွန့် ကွယ်လွန် ပြီး နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ခန့် လွန်ခဲ့ပြီးမှ ဗန်တိုဗန်၏ ရုပ်တုကို ပြုလုပ်စိုက်ထူ၍ ဂုဏ်ပြုထားကြလေသည်။

ဗန်ညွန့် ရေးသား ပြုစုခဲ့သော အယူဝါဒဆိုင်ရာ စာအုပ် ပေါင်း ၆၀ ကျော်ခန့် ရှိသည်။ ဗန်ညွန့်သည် ကျောင်း၌ စာပေပညာကို ဖြစ်မြောက်အောင် သင်ကြားခဲ့ရသူ မဟုတ် ချေ။ သို့သော် သူ၏ အရေးအသား ရှင်းလင်း ပြတ်သား၍ ဖတ်ရှုနားလည်ရန် လွယ်ကူမှုကြောင့် “ခရစ်ယန်၏ ထွက် ရပ်လမ်း” ဝ ကြီးသည် အင်္ဂလိပ်ဂန္ထဝင် စာပေတခုဖြစ်

လာသည်။ တကယ်မရှိသော အရာများကို တကယ်ရှိလေ ဟန် ပုံဆောင်သောနည်းဖြင့် ရေးသားရာ၌ အကောင်းဆုံး ဝ တပုဒ်ဖြစ်သည်။ ခရစ်ယန် သမ္မာကျမ်းမှလွဲလျှင် ကမ္ဘာ ပေါ်တွင် လူအများဆုံး ဖတ်သော စာအုပ်လည်း ဖြစ်ခဲ့ သည်။ အခြား ဘာသာပေါင်း တရာနီးပါးခန့်သို့လည်း ဘာသာပြန်ခဲ့ရသည်။ “သာသနာ့စစ်ပွဲ” အမည်ရှိ ဝ ကြီးသည် “ခရစ်ယန်၏ ထွက်ရပ်လမ်း” နည်းတူ ကောင်းမွန်သော်လည်း မထင်ပေါ်ခဲ့ချေ။ အခြား လက်ရာ ကောင်းတပုဒ်ဖြစ်သော “မစ္စတာဗက်မန်း၏ ဘဝ ဝ ကြီးတွင် အင်္ဂလိပ် ဝ ရေးနည်း၏ စံတင်ဖွယ် ရာ အခြေခံ အချက်အလက်များ ပါဝင်သည်ဟုယူဆ ကြလေသည်။

ရန်သူကို ခုခံကာကွယ်နည်း

အရှေ့အာရှနိုင်ငံများ၌ ခေတ်စားသော ရန်သူကိုခုခံကာကွယ်နည်းသည် လက်နက်ပင်မပါသော်လည်း ရန်သူအားအသက်စိုး ရိမ်ရသည်အထိ ဒဏ်ခတ်နိုင်သည်။ မသမာသူများလက်ထဲကို ပညာရောက်မည်စိုး၍ ကတိသစ္စာ ခံဝန်ချက်များပြုကာ သင်ယူရသည်။ အလေ့အကျင့်ရှိမှ ပို၍ ကျွမ်းကျင်သည်။ ကစားပုံ ကစားနည်း အမျိုးမျိုးရှိသည်။

ဗန်တိုဗန်ရှည်ကစားခြင်း။ ။ဗန်တိုဗန်ရှည် ကစားခြင်း သည် သိုင်းပညာ၏ ကဏ္ဍတရပ်ဖြစ်၍ ရန်သူကို ခုခံတိုက် ခိုက်နည်းတမျိုး ဖြစ်သည်။ ဗန်တိုသည် လက်နက်မဲ့ ကာ ကွယ် ခုခံတိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်၍၊ ဗန်ရှည်သည် လက်နက်တခုခု ကို ကိုင်၍ ခုခံကာကွယ်ခြင်းအတတ်ဖြစ်သည်။ မိမိကို ရန်ပြု လာသူအား လက်ထဲတွင် မည်သည့်လက်နက် အရာဝ ပြု တခုခုကိုမျှ မကိုင်မသုံးဘဲ ခုခံကာကွယ်ခြင်းသည် လက် နက်ပစ္စည်းမဲ့ ခုခံကာကွယ်ခြင်းဖြစ်၍ ဗန်တိုဟု ခေါ်သည်။ မိမိကိုရန်ပြုလာသူအား လက်နက်ပစ္စည်းတခုခု ကိုင်ဆောင်၍ ခုခံကာကွယ်ခြင်းသည် လက်နက်ကိုင် ခုခံကာကွယ်ခြင်းဖြစ် ၍ ဗန်ရှည်ဟုခေါ်သည် ။

ဗန်တိုဗန်ရှည်ကစားခြင်း အလေ့အထသည် ၈ ရာစုနှစ်ခန့် က မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာသည်ဟု အထောက်အထား များက ဆို၏။

ဗန်တိုဗန်ရှည် ကစားခြင်း အတတ်သည် တရုတ်နိုင်ငံမှ စတင်သည်ဟု အချို့က ဆို၏။ အချို့ကမူ ခရစ်နှစ် ၃၀၀ အတွင်းတွင် တောင်ပိုင်း အိန္ဒိယ နိုင်ငံများမှ တရုတ်နိုင်ငံ၊ ထိုမှတဆင့် မြန်မာ၊ ယိုးဒယား၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ ဂျပန် စသော နိုင်ငံများသို့ အဆင့်ဆင့် ပျံ့နှံ့သွားသည်ဟု အ ထောက်အထားဖြင့် တင်ပြကြသည်။ ဗန်တိုဗန်ရှည် ကစား ခြင်း အလေ့အထသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဂျပန်နိုင်ငံထက် အရောက် နောက်မကျကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိရပေသည်။

ဗန်တိုဗန်ရှည်တတ်လျှင် မိမိထက် အင်အားဗလသာသည်

လည်းဖြစ်စေ၊ လက်နက်သာသည်လည်းဖြစ်စေ၊ တယောက် ထက်များသည့် ရန်သူကိုလည်းဖြစ်စေ ကောင်းစွာ ခုခံ ကာကွယ်နိုင်၏။

ဗန်တိုတတ်လျှင် ဗန်ရှည်တတ်ရသည်။ ဗန်ရှည် တတ် လျှင် ဗန်တိုတတ်ရသည်။ တမျိုးတတ်လျှင် ပညာမစုံသေး။ ၎င်းစလုံးတတ်မှ စွယ်စုံတတ်သည်ဟု ခေါ်ကြသည်။

ဗန်တိုဗန်ရှည် အတတ်ပညာ၌ ရန်သူကို တချက်တည်း နှင့် မေ့လဲသွားအောင်သော်ငိုင်း၊ အရိုးအဆစ် ကျိုးပဲ့သွား ပြီး မလှုပ်နိုင် မထနိုင်အောင်သော်ငိုင်း ပြုနိုင်စွမ်းရှိသော နည်းများ ပါဝင်၏။ အချို့ နည်းများသည် ရန်ပြုလာသူ တဖက်သား၏ အသက်ကိုပင် စိုးရိမ်ရသည်အထိ ဒဏ်ခတ် နိုင်သော နည်းများဖြစ်သည်။ မသမာသူများ လက်ထဲသို့ ဤပညာ ရောက်ရှိသွားကာ မတရား အသုံးချပစ်ကြလျှင် သင်ပေးသူရော အသုံးချသူပါ အပြစ်မကင်းပေ။

ထို့ကြောင့် ဗန်တိုဗန်ရှည် ဆရာကြီးများသည် သူတို့၏ ပညာများကို များစွာ လျှို့ဝှက်ကြ၏။ တန်ဖိုးထားကြ၏။ တပည့်ခံမည့်သူ၏ အကျင့်စာရိတ္တ၊ မျိုးရိုးတို့ကို ကြည့်ပြီး မှ ပညာပေးလေ့ရှိသည်။ မိမိသားသမီးပင် ဖြစ်စေကာမူ အကျင့်စာရိတ္တ မကောင်းက ဤပညာကို သင်ပေးကြချေ။

ရှေးခေတ်က ဤပညာ သင်ကြားမည့်သူများသည် ဥပုသ် သီလများ ရက်ရှည်စောင့်ကြရသည့်အပြင်၊ ကန်တော့ပွဲ အုန်း ပွဲများပေး၍ ကတိသစ္စာ ဝန်ခံချက်များကို ပြုကြရသည်။

အသုံးများသော ကတိသစ္စာ ၃ ချက်မှာ (၁) အနန္တော

ဗန်တိုဗန်ရှည်ကစားခြင်း

ဗန်တိုဆိုသည်မှာ လက်နက်မဲ့သူက လက်နက်ကိုင်ဆောင် ရန်မူ လာသူအား ဂျွမ်းပြန်အောင် ကိုင်ပစ်နည်း ဖြစ်သည်။

အနန္တ ၅ ပါးအား ဤပညာဖြင့် မပြစ်မှားပါ ၊ (၂) မိမိကို မျက်ရည်ပေါက်ကြီးငယ် ၃ကြိမ် ၃ ခါကျအောင် မပြုမူပါ ဘဲလျှက် ဤပညာဖြင့် မတုံ့ပြန်ပါ။ (၃) သေရည်သေရက် သောက်စားခြင်းနှင့် သူတပါး သားမယားအား ပစ်မှား ကျူးလွန်ခြင်း မပြုပါဟု ဖြစ်သည်။

ယခုအချိန်အထိ အထက်ပါ ကတိသစ္စာ ၃ ချက် ပေး ဆိုမှ ပညာသင်ပေးကြသည့်ဆရာ အတော်များများ ရှိပေ သေးသည်။

ခေတ်မှီ ဗန်တိုဗန်ရှည် သင်တန်းများ ဖွင့်လှစ်သင်ကြား ပေးနေသော ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ လူငယ်များ အစည်းအရုံး ကပင် ပညာသင်မည့် သူများအား အကျင့်စာရိတ္တ ကောင်း ကြောင်း သက်ဆိုင်ရာ ရဲဌာန ထောက်ခံစာနှင့် လူကြီး လူကောင်း ၂ဦး၏ ထောက်ခံစာ တင်ပြစေသည့်ပြင်၊ ကတိ ဝန်ခံချက်များကို ရှေးမူမပျက် ပြုစေသည်။

အခြား ပညာရပ်များနည်းတူ ဗန်တိုဗန်ရှည် ပညာ သည်လည်း ကျွမ်းကျင်သည်ထက် ကျွမ်းကျင်လာစေရန် အလေ့အကျင့်များစွာ လိုလေသည်။ အလေ့အကျင့် များ လေလေ ကျွမ်းကျင်လေလေဖြစ်သည်။

အလေ့အကျင့်ယူရာ၌ တဦးနှင့်တဦး ရန်သူလို သဘော ထား၍ ခုခံကာကွယ်ကြလျှင်၎င်း၊ တိုက်ခိုက်ရိုက်နှက်ကြ

လျှင်၎င်း တဦးမဟုတ်တဦး ထိခိုက်ဒဏ်ရာအနာတရခံကြ ရတတ်သည်။ အပျော်ကစားသည့် စိတ်ဓာတ်ဖြင့် အလေ့ အကျင့်ယူကြမှသာ လေ့ကျင့်ကြသူ အချင်းချင်း အထိ အခိုက်မရှိဘဲ စိတ်ချမ်းမြေ့ ပျော်ရွှင်ကြမည် ဖြစ်သည်။ စိတ်ချမ်းမြေ့ ပျော်ရွှင်စရာ ကောင်းမှလည်း အလေ့အကျင့် ကို ခုံမင် နှစ်သက်လာကြမည်။

ကစားပုံ ကစားနည်း အမျိုးမျိုး

ဗန်တိုဗန်ရှည်ကစားရာ၌ ကစားပုံကစားနည်း အမျိုး မျိုးရှိလေသည်။

ကစားနည်းများသည် တကျောင်းတဂါထာ တရွာတပုဒ် ဆန်း ဖြစ်လင့်ကစား အောက်ပါ ကစားပုံ ၄ မျိုး၌ အကျုံးဝင်ကြသည် ချည်းဖြစ်သည်။

၁။ အကွက်ခင်း၍ ကစားခြင်း ၊

၂။ အကွက်ဖျောက်၍ ကစားခြင်း ၊

၃။ စည်းဝါး (ဆိုင်းသီချင်း)နှင့် ကစားခြင်း

၄။ နည်းသတ်မှတ်၍ ကစားခြင်း ဟူ၍ဖြစ်သည်။

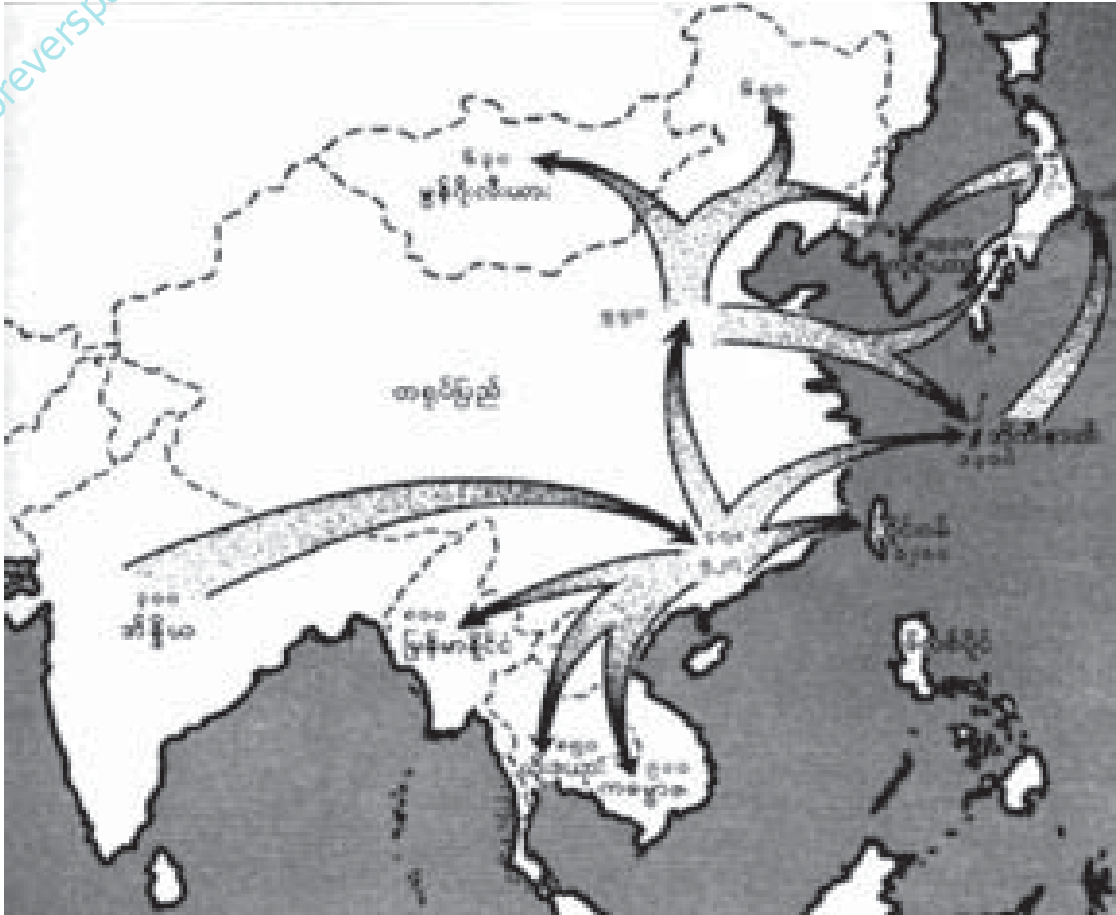
အကွက်ခင်း၍ ကစားခြင်း -- ခြေချရာအကွက် (၁ ကွက်၊ ၂ ကွက်၊ ၃ ကွက်၊ ၄ ကွက်စသည်)ကို မူတည်၍ ကစားခြင်းကို အကွက်ခင်း၍ ကစားခြင်းဟု ခေါ်သည်။

အကွက်ဖျောက်၍ ကစားခြင်း -- ခြေကွက်ကို မူမတည်

လက်နက်ချင်း ကိုင်ဆောင် ခုခံကာကွယ်သည့် ဗန်ရှည်အတတ် ပညာ

ဗန်တိုဗန်ရှည်ကစားခြင်း

ဗန်တိုဗန်ရှည် ကစားခြင်း စတင်ခဲ့သော နိုင်ငံနှင့် ပြန့်ပွားဟန်ပြ မြေပုံ

၁။ မိမိတို့ ကျွမ်းကျင်သလို လွတ်လွတ်လပ်လပ်ကစားကြခြင်းကို အကွက်ဖျောက်၍ ကစားခြင်းဟု ခေါ်သည်။

စည်းဝါး (ဆိုင်းသီချင်း)နှင့်ကစားခြင်း --သီချင်းတခုခုကို မူတည်၍၎င်း၊ ဆိုင်းအမျိုးအစား (လေကင်း ချွတ် ဗိန်းဗောင်း စသော) ဆိုင်းအမျိုးအစားကို မူတည်ကာ စည်းသံ ဝါးသံ မောင်းသံ ပုံသံကို အချက်ပြ၍ ကစားခြင်းကို စည်းဝါး (ဆိုင်းသီချင်း) နှင့် ကစားခြင်းဟု ခေါ်သည်။

နည်းသတ်မှတ်၍ ကစားခြင်း -မည်သည့် ဗန်တိုဗန်ရှည်နည်းကို ကစားကြမည်ဟု ကစားမည့်သူ အချင်းချင်း နည်းသတ်မှတ်၍ ကစားခြင်းမျိုးကို နည်းသတ်မှတ်၍ ကစားခြင်းဟုခေါ်သည်။

ဗန်တိုဗန်ရှည် ကစားနည်းကို တတ်ထားပါလျက်၊ သာမန် အရပ်သားတို့ အရပ်ထဲတွင် ရန်ဖြစ်ကြသကဲ့သို့ တဦးနှင့်တဦး ထိုးခုတ် ရိုက်နှက်ကြ၍ သွေးထွက်သံယို အနာတရဖြစ်ကြလျှင် ပညာချင်း ယှဉ်ပြိုင်သည်ဟု မခေါ်ကြ။

အမိုက်ခြင်း ယှဉ်ပြိုင်ကြသည်ဟူ၍သာ ခေါ်ကြသည်။ ပညာချင်း ယှဉ်ပြိုင်သည်ဆိုရာ၌ ဗန်တိုဗန်ရှည် ပညာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သိသင့်သိထိုက်သော သမိုင်း အစဉ်အလာ စည်းကမ်းဥပဒေ၊ ပညာခွင် အကြောင်းအရာများကို အဘယ်မျှ သိနားလည်သည်၊ လေ့လာတတ်မြောက်ထားသည်၊ ကျွမ်းကျင်မှု ရှိသည်ကိုသာ တဦးနှင့်တဦး ယှဉ်ပြိုင်၍ ပြောဆိုခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်း၊ ပြသခြင်းမျိုးကိုခေါ်သည်။

လက်တွေ့ ယှဉ်ပြိုင် ပြသကြသည့်အခါတွင် မည်သူကသာသည်၊ မည်သူက ညံ့သည်ကို မိမိတို့ဖာသာ အကဲဖြတ်နိုင်ကြရန် အချက် ၅ ချက် ရှိပေသည်။

ယင်းတို့မှာ (၁) နည်း (နိဿည်း)၊ (၂)အကွက်၊ (၃) ကျွမ်းကျင်မှု၊ (၄) အချိုးအစားဟန်ပန်၊ (၅) သက်လုံတို့ ဖြစ်လေသည်။

နည်း (နိဿည်း)အနိုင်အရှုံး --ယှဉ်ပြိုင်သူ ၂ဦးတွင် တဦးက အဖက်ဖက်တွင် သာနေသော်လည်း လက်တွေ့ပြသ

သည့်အခါ၌ နည်းအရေအတွက် တဖက်သူထက် နည်းပါး
နေလျှင် ထိုသူသည် နည်းတွင် ရှုံးပြီဟု ယူဆနိုင်သည်။

အကွက်အနိုင်အရှုံး -- ၂ ဦး ယှဉ်ပြိုင် ကစားပြရာတွင်
တဦးကတဦးထက် အကွက်နင်းကစားရာ၌ သာနေလျှင်
အကွက်သာသည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။

ကျွမ်းကျင်မှု အနိုင်အရှုံး --- ၂ ဦး ယှဉ်ပြိုင်ကစားနေစဉ်
တွင် မိမိကိုင်သည့် လက်နက်နှင့် မိမိ ကိုပြန်၍ ထိခိုက်ပါ
လျှင် လက်နက်ကိုင် မကျွမ်းကျင်၍ ထိုသည်ဟု ယူဆရ
သည်။ ထို့ပြင် တဖက်လူက မိမိထက် လက်နက်ကိုင်ပုံကိုင်
နည်း အသုံးချပုံချနည်း ပိုင်နိုင်ကျွမ်းကျင်နေလျှင် ကျွမ်း
ကျင်မှုညံ့သည်။ ကျွမ်းကျင်မှုဖက်၌ ရှုံးသည်ဟု ခေါ်သည်။

အချိုးအစား ဟန်ပန် အနိုင်အရှုံး -- ယှဉ်ပြိုင်သူ ၂ဦး
တွင် တဖက်လူက မိမိထက် ခြေနေလက်ထား ကိုယ်ဟန်
အနေအထား ဟန်ပန်အချိုးအစား အချိုးမကျဘဲ ညံ့နေ
လျှင် မိမိက အချိုးအစားဟန်ပန်သာသည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။

သက်လုံ အနိုင်အရှုံး -- တဖက်လူ အမောအပန်း မရှိ
ဆက်လက် ကစားနိုင်သေးပါလျက် ယှဉ်ပြိုင် မကစားနိုင်လျှင်
သက်လုံရှုံးသည်ဟု တွက်ဆကြရသည်။

အထက်ပါ ၅ ချက်ဖြင့် မည်သူက မည်သူထက် သာသည်
ကို အကဲဖြတ်နိုင်သည် ဆိုငြားလည်း ၅ ခုစလုံး အပြတ်အ
သတ် သာမှသာလျှင်၊ သာသည်ဟု ပြောနိုင်သည်။ ၄ ခုသာ
ပြီး တခုညံ့နေလျှင် သာသည်ဟု အဆုံးအဖြတ် မပေးနိုင်ချေ။

ပဌမ အကြိမ်မြောက် နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ဗန်တိုဗန်ရှည်
ပြိုင်ပွဲကြီးကို နိုင်ငံအစိုးရက ကြီးမှူး၍ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင်
ဇန်နဝါရီလ ၃ ရက်နေ့မှ ၅ ရက်နေ့အထိ ၃ ရက်တိုင်တိုင်
ရန်ကုန်မြို့ အမှတ် ၈၊ ကိုယ့်မင်းကိုယ်ချင်းလမ်းတွင် ကျင်းပ
ခဲ့၏။

ဒုတိယ အကြိမ်မြောက် နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ဗန်တိုဗန်ရှည်
ပြိုင်ပွဲကြီးကို အစိုးရကပင် ကြီးမှူး၍ ၁၉၅၁ခုနှစ် ဇန်နဝါ
ရီလ ၄ရက်နှင့် ၅ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့ အောင်ဆန်းကစား
ကွင်း၌ ကျင်းပ ပြုလုပ်ပေးခဲ့ဘူးလေသည်။

ဦးချစ်သန်း

ဗန်ဒိုက်,ဆာအန်တိုနီ (ခရစ် ၁၉၅၅ ၁၆၄၁) ။ ။ ယူ
ဆွဲ ကမ္ဘာ့ပန်းချီကျော်ကြီးများအနက်တွင် ဖလန်းဒါးနယ်
သား ပန်းချီဆရာကြီး ဆာအန်တိုနီ ဗန်ဒိုက်လည်း ပါဝင်
သည်။ ဗြိတိသျှ ပန်းချီလောကသို့ လာရောက် တွင်ကျယ်
နိုင်သူ နိုင်ငံခြားသား ပန်းချီကျော်တို့ နည်းပါးလှသည်တွင်
ဗန်ဒိုက်သည် အင်္ဂလန်ပြည်ရှင် ပဌမ ချားဘုရင်၏ ခြီးမြှင့်
မြှောက်စား၍ ဂုဏ်ထူး ဘွဲ့ထူး ပေးအပ်ခြင်းကိုပင် ခံယူရရှိ
ကာ၊ အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ပန်းချီ အကျော်အမော်ကြီးတဦး
အဖြစ် ထင်ရှား ခေတ်စားခဲ့ပြီးလျှင် အင်္ဂလန်ပြည်တွင်ပင်

ကမ္ဘာကျော် ပန်းချီဆရာကြီး ဆာအန်တိုနီဗန်ဒိုက်

ခေါင်းချခဲ့လေသည်။

ဗန်ဒိုက်သည် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ အန်တွပ်မြို့တွင် ဖွား
မြင်ခဲ့သည်။ မိဘတို့သည် ပိုးကုန်သည်များ ဖြစ်ကြ၍၊
သားသမီး ၁၂ ယောက် အနက် သတ္တမမြောက်သား ဖြစ်
သည်။ ငယ်စဉ်ကပင် ပန်းချီ အစွမ်းအစကို ပြုလာသဖြင့်၊
မိဘများက ဗန်ဒိုက်အား ၁၀ နှစ်သား အရွယ်တွင် ထို
ခေတ်က ပန်းချီကျော် တဦးဖြစ်သူ ဟင်းဒရစ် ဗန် ဗေလင်
ထံအပ်နှံ၍ ပန်းချီပညာကို လေ့လာစေခဲ့သည်။ ၁၆ နှစ်သား
အရွယ်တွင်ပင် ဗန်ဒိုက်သည် ပန်းချီဆရာကလေးတဦး ဖြစ်
လာသည်။ မကြာမီ ထိုစဉ်က ထင်ရှားကျော်ကြားသော
ပန်းချီကျော်ကြီး ပီတာပေါရူးဗင်းထံ တပည့်ခံယင်း၊ ပန်း
ချီပညာကို ဆက်လက် ဆည်းပူးရာ၊ ပုံတူပန်းချီဖက်တွင်
မကြာမီ ရူးဗင်၏ လက်ရာနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်လောက်သော
လက်ရာကောင်း ပန်းချီကျော်တဦး ဖြစ်လာလေသည်။

ဗန်ဒိုက်၏ ဂုဏ်သတင်းသည် အင်္ဂလန်ပြည်ရှင် ပဌမဂျိမ်း
ဘုရင်၏ နန်းတော်အရောက် ပျံ့နှံ့ခဲ့ရာ၊ အင်္ဂလန်ပြည်သို့
ခေတ္တ သွားရောက်၍ အင်္ဂလန်ပြည်ရှင်၏ နန်းတော်တွင်
ပန်းချီကားများ ရေးသား ဆက်သွင်းခဲ့လေသည်။

၁၆၂၁ ခုနှစ်တွင် ဗန်ဒိုက်သည် ဣတလီနိုင်ငံသို့ သွား
ရောက်ပြီးလျှင် ဣတလီပန်းချီများကို လေ့လာသည်။ ဂျီနိုး
အာ၊ ဗင်းနစ်၊ စစ္စလီ၊ ရောမ စသောမြို့ကြီးများတွင် ၇နှစ်
ကြာမျှ လှည့်လည်၍ ပန်းချီပညာ ဆည်းပူးခဲ့သည်။ ထိုနှစ်

များအတွင်း ဗန်ဒိုက်သည် နိုင်ငံသမိုင်း ပန်းချီကား၊ အယူဝါဒဆိုင်ရာ ပန်းချီကားနှင့် ပုံပြင် ဒဏ္ဍာရီ ပန်းချီကားများကို ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ၁၆၂၆ ခုနှစ်တွင် အလွန်ခေတ်စား၍ ထင်းရှူး ကျော်ကြားသော ပန်းချီကျော်ကြီးအဖြစ် အန်တွပ်မြို့သို့ ပြန်လာခဲ့လေသည်။

အန်တွပ်မြို့တွင် ၆ နှစ်ခန့်မျှ အထက်တန်းစား မင်းစိုးရာဇာများ၏ လက်သုံး ပန်းချီကျော်ကြီး ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ရံဖန်ရံခါ အခြား မြို့ကြီးများသို့ သွားရောက်၍ အထူးတာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်မှုများ ပြုခဲ့ရသေးသည်။

၁၆၃၂ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်ရှင် ပဌမ ချားဘုရင်၏ နန်းတော်၌ ဘုရင်ပန်းချီတော်အဖြစ် သွားရောက် အမှုထမ်းရသည်။ ဘုရင်ကလည်း “ဆာ” ဘွဲ့ဖြင့် ခြီးမြှင့်မြှောက်စားပြီးလျှင်၊ လစာ ရိက္ခာတော်များကို ပေးသနားထားသည်။ ဘုရင်၊ မိဖုရားနှင့်တကွ မင်းစိုးရာဇာ နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသားတို့၏ အသုံးတော်ခံဖြစ်သည်သာမက၊အထက်တန်းစား သူဌေးသူကြွယ် လူကိုယ်များကလည်း ဗန်ဒိုက်ကို အလွန် အသုံးများခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအချိန်တွင် ဗန်ဒိုက်သည် ပန်းချီကားများကို အများအပြား ရေးဆွဲရသဖြင့် မနိုင်မနင်း ဖြစ်ကာ လက်ထောက် တယောက်ကို အကူအညီ ထားရသည်။ ရေးဆွဲရလွန်းသဖြင့် ထိုအချိန်တွင် ရေးဆွဲသော ဗန်ဒိုက်၏ ပန်းချီကားများသည် လက်ရာပျက်လာသည်ဟုပင် ဆိုကြသည်။

၁၆၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပန်းချီကျော်ကြီး ရူးဗင်းကွယ်လွန်သောအခါ အန်တွပ်မြို့သို့ ပြန်၍ ရူးဗင်း၏ နေရာကို ယူကာ စပိန်ဘုရင်၏ စောင့်ရှောက် ခြီးမြှင့်မှုကို ခံယူနိုင်ရန် ကြိုးစားသော်လည်း မရခဲ့ပေ။ သူ၏ ရည်မှန်းချက်တခု ဖြစ်သော ပါရစ်မြို့မှ လူးဗရ နန်းတော်တွင် ပန်းချီကားများ

ရေးဆွဲပေးရန်အတွက်လည်း အခြား ပန်းချီကျော် တဦးက လက်ခံရရှိသွားသည်။ ဗန်ဒိုက်သည် အင်္ဂလန်သို့ အသည်းအသန် မကျန်းမမာဖြစ်ကာ ပြန်ရောက်လာပြီးနောက်၊ လန်ဒန်မြို့တွင် ၁၆၄၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ၌ ကွယ်လွန်လေသည်။

ဗန်ဒိုက်သည် ဝင်ငွေကောင်းသလောက်လည်း အသုံးအဖြုန်းကြီးသည်။ သူရေးဆွဲသော ပန်းချီကားများကဲ့သို့ ခမ်းခမ်းနားနား နေထိုင်သူလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သူကွယ်လွန်သောအခါ ကြွေးမြီများစွာ ကျန်ရစ်လေသည်။

ဗန်ဒိုက်၏ ပန်းချီခေတ်ကို ၄ ပိုင်း ခွဲခြားနိုင်သည်။ ၁၆၂၁ ခုနှစ်အထိ ဗန်ဒိုက်၏ လက်ရာတွင် ရူးဗင်း၏ စံနစ်များ လွှမ်းလျက် ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုနောက်တွင် တူတာလျှံ ပန်းချီစံနစ်ဆန်သည့် ဒုတိယပိုင်းသို့ ရောက်လာသည်။ တတိယပိုင်းတွင် ရူးဗင်း၏ စံနစ်များ ပြန်၍ ပါလာပြန်သည်။ နောက်ဆုံးခေတ်သည် အင်္ဂလိပ် ပန်းချီခေတ်ဖြစ်၍ ခမ်းခမ်းနားနား ပန်းချီကားများကို အမြောက်အမြား ရေးဆွဲခဲ့သော အပိုင်းလည်း ဖြစ်လေသည်။

ဗန်ဒိုက်၏ ပန်းချီကားများသည် များသောအားဖြင့် မင်းစိုးရာဇာ၊ နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသားတို့၏ ထီးနန်းဆန်၍ ခမ်းနားလှပသော ပုံတူ ပန်းချီကားများ ဖြစ်ကြသည်။ ဗန်ဒိုက် လက်ရာများ၏ ထူးခြားချက်မှာ အရောင် ခြယ်ပုံ စံနစ် ထူးခြားခြင်း၊ သိမ်မွေ့နူးညံ့ခြင်း၊ နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းခြင်း၊ ပုံတူအဆွဲခံသူ၏ ပင်ကိုယ်စရိုက်ကို အသက်ပါအောင် ဆွဲနိုင်ခြင်း၊ လက်များ ရေးဆွဲပုံ လှပခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ဗန်ဒိုက်သည် နောင် ပုံတူဆွဲ ပန်းချီကျော်တို့အတွက် ဟန်သစ် တမျိုးကို ထွင်ပေးခဲ့သည်။ သူသည် အက်ချင်းခေါ် စားဆေး ပန်းချီတွင်လည်း ထင်ရှားကျော်ကြားသူဖြစ်လေသည်။

ကမ္ဘာတင်မားမှုလျော့နည်းစေရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော ညီလာခံကြီး

ထိုညီလာခံသို့ အာရှနှင့်အာဖရိကတိုက်မှ လွတ်လပ်သောနိုင်ငံများ တက်ရောက်ကြသည်ဖြစ်၍ အာရှ-အာဖရိကညီလာခံဟုလည်းခေါ်သည်။ ကြီးမှူးဦးစီးကျင်းပသော နိုင်ငံ ၅နိုင်ငံတွင် မြန်မာနိုင်ငံလည်းပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံဗန်ဒေါင်းမြို့၌ ကျင်းပသည်။ ညီလာခံကြီး၏ သဘောတူဆုံးဖြတ်ချက်များဖြင့် ကမ္ဘာတင်မားမှု လျော့နည်းစေခဲ့သည်မှာ ဂုဏ်ယူလောက်ပေသည်။

ဗန်ဒေါင်းညီလာခံ ။ ၁၉၅၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၈ရက်နေ့မှ ၂၄ရက်နေ့အထိ ကျင်းပခဲ့သော အာရှ-အာဖရိကညီလာခံဖြစ်၍ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ ဗန်ဒေါင်းမြို့တွင် ကျင်းပခဲ့သဖြင့် ဗန်ဒေါင်းညီလာခံဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ ထိုညီလာ

ခံသို့ ကမ္ဘာလူဦးရေ ထက်ဝက်ကျော်ကို ကိုယ်စားပြုသော အာရှနှင့် အာဖရိကနိုင်ငံပေါင်း ၂၉ နိုင်ငံမှ ထိပ်သီးခေါင်းဆောင်ကြီးများ တက်ရောက် တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးခဲ့ကြ၍၊ ရရှိသော အကျိုးအမြတ်များကား ကမ္ဘာ့သမိုင်း

ဗန်ဒေါင်းညီလာခံ

တွင် စာတင်လောက်သော အကျိုးအမြတ်များ ဖြစ်
လာသည်။

ထိုညီလာခံကြီးကို အိန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန်၊ သီဟိုဠ်၊ အင်ဒို
နီးရှားနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့မှ ဝန်ကြီးချုပ်များက ကြီးမှူး
ကျင်းပခဲ့သည်။ ညီလာခံကြီး၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ

- (က) အာရှ-အာဖရိက နိုင်ငံသားများ တဦးနှင့်တဦး
ချစ်ကြည်မှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်
ရန် အဆိုပါ နိုင်ငံများ၏ အကျိုးတူ ကိစ္စများ
ကို စူးစမ်း ရှာဖွေ မြှင့်တင်ရန်နှင့် ချစ်ကြည်မှုကို
တည်ထောင် အားပေးရန်၊
- (ခ) ညီလာခံသို့ တက်ရောက်သော နိုင်ငံများ၏ လူမှု
ရေး၊ စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ပြဿနာနှင့် ဆက်
ဆံရေးများကို စဉ်းစားရန်၊
- (ဂ) အာရှ၊ အာဖရိက လူမျိုးတို့နှင့် အထူး သက်ဆိုင်
သော ပြဿနာများကို စဉ်းစားရန်၊ ပုံစံအား
ဖြင့် အမျိုးသား အချုပ်အချာ အာဏာပိုင်ရေး
လူမျိုးရေးနှင့် ကိုလိုနီ နယ်ချဲ့ဝါဒ စသည့် ပြဿ
နာများ၊
- (ဃ) အာရှ၊ အာဖရိက တိုင်းပြည်များနှင့် ယင်း
တိုင်းပြည်များရှိ လူများ၏ အခြေအနေသည်
မျက်မှောက်ခေတ်၌ မည်မျှ အဆင့်အတန်း ရှိ
သည်ကို သုံးသပ်၍၊ ကမ္ဘာ့ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်
ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရေး၌ မည်မျှ အထောက်
အပံ့ပြုနိုင်မည်ကို လေ့လာရန် ဖြစ်သည်။

ညီလာခံကြီးသို့ ပထဝီဝင်ကို အခြေပြု၍၊ အာရှ၊ အာ
ဖရိကတိုက်ရှိ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံများကို ဖိတ်ကြားရာ၊
အာဖရိကတိုက်မှ ဖက်ဒရေးရှင်း အောရီဒီးဇီးယားနှင့် နျာ
ဆာလန်း နိုင်ငံမှ လွဲလျှင် ၂၄ နိုင်ငံ (ညီလာခံကို ကြီးမှူး
ကျင်းပသည့် ဦးစီး ၅ နိုင်ငံမပါ) မှ ကိုယ်စားလှယ်ကြီး
များ တက်ရောက်သည်။ တက်ရောက်သော နိုင်ငံများမှာ
(၁)အာဖဂန်စတန်၊(၂)ကမ္ဘောဒီးယား၊ (၃) တရုတ်ပြည်သူ့
သမ္မတနိုင်ငံ၊ (၄)အီဂျစ်၊ (၅)အီသီယိုးပီးယား၊ (၆) ဂိုးလ
ကို့(ဂါနာ)၊ (၇)အီရန်၊ (၈) အီရတ်၊ (၉) ဂျပန်၊ (၁၀)
ဧကရာဒ်၊ (၁၁)လာအို၊ (၁၂)လက်ဗနွန်၊ (၁၃) လိုက်
ဗီးရီးယား၊ (၁၄) လစ်ဗျား၊ (၁၅) နီပေါ၊ (၁၆) ဖိလစ်ပိုင်၊
(၁၇) ဆအူးဒီအာရေဗျ၊ (၁၈) ဆူဒန်၊ (၁၉) ဆီးရီးယား၊
(၂၀) ထိုင်းလန်း၊ (၂၁) တူရကီ၊ (၂၂) ဗီယက်နမ်မြောက်
ပိုင်း၊ (၂၃) ဗီယက်နမ် တောင်ပိုင်း၊ (၂၄) ယီမင်တို့ ဖြစ်
ကြသည်။

ညီလာခံသို့ တက်ရောက်ကြသည့် ကိုယ်စားလှယ် ထက်
ဝက်ကျော်တို့သည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများ၏ ဝန်ကြီးချုပ်၊
သို့မဟုတ် နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး အဆင့်အတန်း ရှိသူများ

ဖြစ်ကြရာ၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံမှ ဝန်ကြီးချုပ်
ချူအင်လိုင်း၊ အီဂျစ်နိုင်ငံမှ ဝန်ကြီးချုပ် နတ်ဆာတို့လည်း
ပါဝင်သည်။ ညီလာခံ တက်ရောက်သော ကိုယ်စားလှယ်
ကြီးများသည် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ ထက်ဝက်ကျော်ကို ကိုယ်
စားပြုသော ထိပ်တန်း ခေါင်းဆောင်ကြီးများ ဖြစ်ကြ
လေသည်။

ဗန်ဒေါင်း ကွန်ဖရင့်ကဲ့သို့သော ညီလာခံတရပ် ကျင်းပ
ရေးကို ၁၉၅၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသော
ကိုလံဗို ညီလာခံကြီး၌ တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ထိုညီ
လာခံကြီးတွင် အိန္ဒိယ၊အင်ဒိုနီးရှား၊ ပါကစ္စတန်၊ သီဟိုဠ်၊
မြန်မာနိုင်ငံတို့မှ ဝန်ကြီးချုပ်များ တွေ့ဆုံကြ၍၊ အဆိုပါ
၅နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုတိုးတက်ရေးသာမက၊ ကမ္ဘာ့
ငြိမ်းချမ်းရေး တည်တံ့ ခိုင်မြဲမှုတို့ကို ပွင့်လင်းစွာ ဆွေးနွေး
ကြပြီးနောက်၊ အာရှ-အာဖရိကနိုင်ငံများ၏ ညီလာခံ
တရပ်ကျင်းပရန် လိုအပ်ကြောင်းကို သဘောကြိုက်ညီ ခဲ့
ကြသည်။ ယင်းကဲ့သို့သော ညီလာခံကြီးမျိုး ဖြစ်မြောက်
ရေးကို အင်ဒိုနီးရှားဝန်ကြီးချုပ်က နည်းလမ်း ရှာဖွေပေး
ရန် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဗန်ဒေါင်းညီလာခံ ကျင်း
ပရေးကို ကိုလံဗို ညီလာခံကြီးက စတင် လမ်းခင်းပေးခဲ့
လေသည်။

အင်ဒိုနီးရှားဝန်ကြီးချုပ် မစ္စတာမိုဟာမက် အလီ
ဆက်စတရီမစ်ဂျီဂျီသည် မြန်မာနိုင်ငံ ဝန်ကြီးချုပ်၏ ဖိတ်
ကြားချက်အရ ၁၉၅၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် မြန်မာ
နိုင်ငံသို့ အလည်အပတ် လာရောက်ပြီးနောက်၊ ၂ နိုင်ငံ
ဝန်ကြီးချုပ်တို့ ပူးတွဲ ထုတ်ပြန်သည့် ကြေညာချက်တွင်
အာရှ-အာဖရိက ညီလာခံကြီးဖြစ်မြောက်ရေးကို ပန္နက်
ချခဲ့လေသည်။

ယင်းသို့ ပန္နက်ချခဲ့သည်နှင့်အညီ ဦးစီးနိုင်ငံများ ဖြစ်ကြ
သည့် အိန္ဒိယ၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ပါကစ္စတန်၊ သီဟိုဠ်နှင့် မြန်မာ
နိုင်ငံတို့သည် အာရှ-အာဖရိက ညီလာခံ ဆောလျင်စွာ
ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ဗိုဂိုးမြို့၌ ၁၉၅၄
ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့က ညီလာခံတရပ် ကျင်းပ
ကာ စီစဉ် ဆွေးနွေးကြသည်။ ထိုညီလာခံတွင် အာရှ
အာဖရိက ညီလာခံကြီးကို ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ဧပြီလအတွင်း
ကျင်းပရန်၊ ဦးစီးနိုင်ငံများ၏ ကိုယ်စား အင်ဒိုနီးရှား အစိုးရ
က လိုအပ်သော အစီအစဉ်များ ပြုလုပ်ရန်၊ ဦးစီးနိုင်ငံ
များကို ကိုယ်စားပြုသော ညီလာခံရုံးကို အင်ဒိုနီးရှား၌ပင်
ဖွင့်လှစ်ထားရန် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

ဤသို့ဖြင့် အာရှ - အာဖရိက ညီလာခံကြီးကို အင်ဒို
နီးရှားနိုင်ငံ၏ မြို့တော် ယာကားတားမှ ၇၅ မိုင်ခန့်ဝေး
သော ဥတုသပ္ပာယ မျှတသည့် အပန်းဖြေ စခန်းမြို့ကလေး
ဖြစ်သော ဗန်ဒေါင်းမြို့၌ ၁၉၅၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၁ ရက်နေ့မှ

ဗန်ဒေါင်းညီလာခံ

၂၄ ရက်နေ့အထိ ကျင်းပရန် စီစဉ်၍ အောင်မြင်စွာ ကျင်းပနိုင်ခဲ့ပေသည်။

ညီလာခံသို့ တက်ရောက်ကြသည့် နိုင်ငံများသည် အုပ်စုကွဲ၊ ဝါဒကွဲ နိုင်ငံများလည်း ပါဝင်သဖြင့်၊ ထိုညီလာခံသည် ချောမော ပြေပြစ်စွာ ပြီးမြောက်နိုင်ပါမည်လော၊ ထိုညီလာခံသည် နယ်ချဲ့ဝါဒဆန့်ကျင်ရေးသက်သက်အတွက် ဝါဒဖြန့် ညီလာခံမျှသာ ဖြစ်မည်လောဟု ကမ္ဘာက တွေးတောစိုးရိမ်မိကြသည်။ သို့သော် ညီလာခံသည် ချောမော ပြေပြစ်စွာ ပြီးမြောက်အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ၂၉ နိုင်ငံမှ ကိုယ်စားလှယ်ကြီးများသည် အပေးအယူ သင့်တင့်စွာဖြင့် ဆွေးနွေးနိုင်ခဲ့ကြသည်။

၇ ရက် တိုင်တိုင် ဆွေးနွေး၍ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခဲ့ကြရာ၊ ရရှိသော အကျိုးအမြတ်များကား သမိုင်းတွင်လောက်ပေသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်များ မချမှတ်မီ၊ အပြင်းအထန် အခြေအတင် ဆွေးနွေးဝေဖန်ကြရာ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များပင် ချမှတ် နိုင်ပါမည်လောဟု စိုးရိမ်ကြရသည်။ သို့သော် မိမိတို့၏ အယူအဆ၊ ထင်မြင်ချက်တို့ကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း တင်ပြခြင်းသာဖြစ်၍၊ နောက်ဆုံးတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်ခဲ့ကြပေသည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်များသည် တည်တံ့သည်၊ ခိုင်မြဲသည်၊ အမှောင့်ပယောဂကင်းသည်ဟု ကမ္ဘာက အသိအမှတ်ပြုလာကြရလေသည်။

ညီလာခံကြီးတွင် နယ်ချဲ့စနစ်ရှုတ်ချရေးအဆိုကို တညီတညွတ်ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းသည် ဗန်ဒေါင်းညီလာခံကြီး၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ်ဖြစ်ပေသည်။ လူမျိုးတမျိုးအား အခြားလူမျိုးတမျိုးက စိုးမိုးချုပ်ချယ်မှု၊ နိုင်ငံတွင်းကိစ္စများ၌ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုတို့သည် မကောင်းသောစရိုက်များ ဖြစ်ကြောင်းကို နိုင်ငံတိုင်းလိုလိုက သိရှိသော်လည်း လက်တွေ့ ထိန်းသိမ်းရန်ကိုမူ ဝန်လေးကြသည်။ ထိုအချက်ကို ဗန်ဒေါင်းညီလာခံတွင် နိုင်ငံထိပ်သီးခေါင်းဆောင်ကြီးများက ရှုတ်ချကြောင်း အဆိုတင်သွင်း ဆုံးဖြတ်လိုက်သောအခါ ကမ္ဘာ့ထက်ဝက်ကျော်လူဦးရေက ဆုံးဖြတ်ချက်မည်ပေသဖြင့်၊ နယ်ချဲ့ဝါဒီတို့အား နောက်တွန့်သွားစေသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ကမ္ဘာတိုင်းမှာမူ လျော့ပါးရေးကို ဖြစ်စေခဲ့လေသည်။

အဏုမြူအင်အားကို အဖျက်သဘော အသုံးမပြုဘဲ၊ အပြုလုပ်ငန်းများအတွက် အသုံးပြုရန် တိုက်တွန်းကြောင်း အဆိုကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ယဉ်ကျေးမှု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု လူ့အခွင့်အရေး အသုံးချမှု၊ မလွတ်လပ်သေးသော နိုင်ငံများ ပြဿနာ စသည်တို့ကိုလည်း ဆွေးနွေးကာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချကြသည်။

ဗန်ဒေါင်းညီလာခံသည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂကို စင်ပြိုင်ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းလည်းမပြုပေ။ ညီလာခံသို့ တက်ရောက်သော

၂၉ နိုင်ငံတွင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂဝင် ၁၈ နိုင်ငံ ပါဝင်သည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂဝင် မဟုတ်သော တရုတ်ပြည်သူ့ ကိုယ်စားလှယ်သည်ပင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအားထောက်ခံရေးအဆိုတွင် ဝင်ရောက် ထောက်ခံ ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ထိုညီလာခံကြီးမှ နောက်ဆုံး ထုတ်ပြန်ချက်တွင် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများအပြားသည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂသို့ ဝင်ရောက်ခွင့် မရကြသေးပေရာ၊ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ထိရောက်စွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် နိုင်ငံအားလုံး ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂသို့ ဝင်နိုင်ရန် ညီလာခံက သဘောကြိုက်ညီကြောင်း၊ ထိုကြောင့် အသင်းဝင် အရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံသော နိုင်ငံများအား ဝင်ခွင့်ပြုရန် ကုလသမဂ္ဂလိုခြံရေးကောင်စီသို့ တောင်းဆိုကြောင်းဟုပါရှိရာ၊ အာရှ-အာဖရိကနိုင်ငံတို့သည် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် မည်မျှလိုလား၍၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂကြီးအား ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို ထာဝစဉ် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မည့် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂသားတို့၏ အားထားဖွယ်ရာ ကမ္ဘာ့မိသားစုအဖွဲ့ကြီးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်းကိုလည်း ထင်ရှားစေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ညီလာခံ တက်ရောက်သော ၂၉ နိုင်ငံ ကိုယ်စားလှယ် ခေါင်းဆောင်ကြီးများ၏ စေတနာကို ကမ္ဘာက အလေးပြုခဲ့ကြရပေသည်။

ဗန်ဒေါင်းကွန်ဖရင့်သို့ တက်ရောက်ကြသော ကိုယ်စားလှယ်ကြီးများသည် အလှည့်ကျ မိန့်ခွန်းစကားများ ပြောဆိုကြသည်။ နယ်ချဲ့စနစ် ဆန့်ကျင်ရေး အဆိုကို တင်သွင်း ဆွေးနွေးကြရာ၌၊ ကမ္ဘာက မျှော်လင့်သလောက် အာဃာတ မပြင်းထန်လှချေ။ သို့သော် ကွန်မြူနစ် နိုင်ငံကြီးများ၏ နယ်ချဲ့မှုကိုလည်း ပြင်းပြင်း ထန်ထန် ဝေဖန်ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

ညီလာခံကြီးသည် အာရှ-အာဖရိကနိုင်ငံများ၏ စည်းလုံးညီညွတ်ခြင်းကို ပြခဲ့ပေသည်။ ကမ္ဘာ့ တင်းမာမှု အားလုံးကို လျော့နည်းသွားစေရန် ညီလာခံကြီးက မစွမ်းဆောင်နိုင်ငြားလည်း အာရှ-အာဖရိကနိုင်ငံများ၏ စည်းလုံးညီညွတ်ခြင်းသည် နယ်ချဲ့ဝါဒအား တားဆီးရာ၌ အတော်အတန် ထိရောက်စေခဲ့သည်။ ညီလာခံတွင် ချမှတ်ခဲ့သော ဆုံးဖြတ်ချက်များအတိုင်းသာ ထိရောက်စွာ အကောင်အထည် ဖော်နိုင်ပါက အာရှနှင့် အာဖရိကတိုက်တွင် ငြိမ်းချမ်းသာယာရေးသည် တည်တံ့ခိုင်မြဲနိုင်ပေမည်။ ဗန်ဒေါင်း ညီလာခံကြီး ဖြစ်မြောက် အောင်မြင်အောင် လုံးပန်းပေးသော မြန်မာနိုင်ငံ အပါအဝင် ဦးစီး ၅ နိုင်ငံသည် သန်းပေါင်း ၁,၃၀၀ကျော်ရှိသော အာရှ - အာဖရိက လူမျိုးအားလုံးကို စည်းလုံးပေးနိုင်ခဲ့ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ချောမော ပြေပြစ်စွာနှင့် အောင်မြင်လိမ့်မည် မဟုတ်ဟု ကမ္ဘာက ယူဆခဲ့ကြသော်လည်း ဗန်ဒေါင်း ကွန်ဖရင့်သည်

ချော့ပေးပြေပြစ်စွာ ပြီးမြောက်အောင်မြင်ခဲ့၍ ကမ္ဘာက တစ်ခါတည်း ဖြစ်ခဲ့ရပေသည်။

ဗန်းဇူး (ခရစ် ၁၈၂၈ ၁၉၀၅)။ ။ရေငုပ် သင်္ဘော၊ လေယာဉ်ပျံ၊ ဓာတ်ငွေ့ပုံးတို့ မပေါ်မီခေတ်ကပင် မိမိ၏ ဝ များထဲတွင် ယင်းတို့ကဲ့သို့ ဆန်းကြယ်သော သိပ္ပံပညာဆိုင်ရာ တီထွင်မှုတို့ကို ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်၌ ထည့်သွင်း၍ သိပ္ပံပညာဆန်သော စွန့်စားခန်းဝ များကို ရေးသားခဲ့သူ ကမ္ဘာကျော် ပြင်သစ် ဝ ရေးဆရာကြီးကား ဇူးဗန်း ဖြစ်လေသည်။ ဇူးဗန်းသည် ယခုခေတ် စာရေးဆရာ အကျော်အမော်ကြီး တဦးဖြစ်သူ အိပ်ဂျီဝဲကဲ့သို့ အနာဂတ် သိပ္ပံပညာ၏ တိုးတက်တီထွင်လာမည့် ထူးခြားဆန်းကြယ်သော အခြေအနေတို့ကို နောက်ခံထားကာ အံ့ဩဖွယ်ရာ၊ အသည်းထိတ်စရာ ဝ ပေါင်း များစွာကို ရေးသားခဲ့လေသည်။

ဇူးဗန်းသည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့တမြို့ ဖြစ်သော နန်မြို့တွင် ၁၈၂၈ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၈ ရက်နေ့၌ မွေးဖွားသည်။ ထိုမြို့၌ အနိုင်နိုင်ငံမှ သင်္ဘောပေါင်းစုံတို့ ဝင်ရောက်ဆိုက်ကပ်ရာ၊ ဇူးဗန်းသည် ငယ်စဉ်ကပင် သင်္ဘောသားပေါင်းစုံတို့နှင့် တွေ့ဆုံ ရင်းနှီးခဲ့သဖြင့် သင်္ဘောသားများ၏ စွန့်စားခန်းများကို အားကျခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ၁၂ နှစ်သား အရွယ်တွင် သင်္ဘောသားအဖြစ် လိုက်ပါရန် ကြံစည်ခဲ့သော်လည်း ဖခင်ကြီးက အချိန်မီသိလိုက်၍ အကြံမအောင်မြင်ခဲ့ပေ။

ဇူးဗန်းသည် နန်မြို့တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့ပြီးနောက် ပါရစ်မြို့တွင် ဥပဒေပညာကို ဆည်းပူး လေ့လာရသည်။ သို့သော် စာပေ အရေးအသားဖက်၌ ပို၍ စိတ်ဝင်စားသဖြင့်၊ ဦးစွာ၌ ပြဇာတ်အတွက် စာတိုပေစများ ရေးသားခဲ့သည်။ ဇူးဗန်း၏ ပြဇာတ်မြူးတခုကို ရုံတင် ပြသခဲ့ရသည်။ သို့သော် ပြဇာတ်ရေးသားခြင်းဖြင့် အသက်မွေးမှုကြာရှည်စွာ မပြုခဲ့ပေ။ ငယ်စဉ်က စွန့်စားခန်းများကို စိတ်ပါဝင်စားသည့် ညာဉ်ကလေး ပါလာသည့် အတိုင်း ၁၈၆၂ ခုနှစ်တွင် သိပ္ပံပညာနှင့် စွန့်စားခန်းများ ပါသော “မီးပုံပျံထဲမှာ၊ ငါးပတ်ကြာ” အမည်ရှိ ဝ ဇာတ်ပုဒ်ကို မြေစမ်းခရမ်းပျိုး၍ ရေးသား ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုဝ မျိုးသည် အသစ်အဆန်းဖြစ်လေရာ၊ ဇူးဗန်းသည် နာမည်ရသွားလေသည်။ “ကမ္ဘာ့ ဗဟိုချက်သို့ ခရီးထွက်ခြင်း” နှင့် “လကမ္ဘာဆီသို့” အမည်ရှိ ဗန်း၏ ဝ များ ထွက်ပေါ်လာပြီးနောက်တွင် ဗန်းသည် ကမ္ဘာကျော် စာရေးဆရာများ စာရင်းတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ သူ၏ အရေးအသား ဇာတ်လမ်း ဇာတ်ကွက်တို့သည် ယုတ္တိယုတ္တာနှင့်ဆီဆီလျော်လျော် ရှိလှသဖြင့် အချို့ စာဖတ်ပရိသတ်တို့က ဗန်းအား လကမ္ဘာ

သိပ္ပံဝ များရေးရာတွင် ကျော်ကြားသူ ဇူး ဗန်း

သို့သွားလျှင် လိုက်ပါရစေဟုပင် စာရေးတောင်းပန် ကြလေသည်။

ဗန်း၏ ဝ များသည် သူ့ခေတ်သူ့အခါက မဖြစ်နိုင်သေးသော အရာများကို စိတ်ကူးဥာဏ် ကွန့်မြူးကာ ရေးသားခဲ့သော်လည်း၊ ထိုစိတ်ကူးများသည် ယခုခေတ်တွင် ဖြစ်နိုင်သော အရာဝ များဖြစ်နေလေပြီ။ ထိုခေတ်က ဗန်း၏ စိတ်ကူးဥာဏ် ကွန့်မြူးချက်တို့သည် ထိုခေတ်က အထူးအဆန်း ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ယခုခေတ်တွင်မူ မထူးဆန်းတော့သည့် တိုင်အောင် ဗန်း၏ ဝ များကား မတိမ်မြုပ်သေးပေ။ ကြုံကြုံဖန်ဖန် စိတ်ကူးဥာဏ်ထုတ်ကာ ရေးသားခဲ့သော ဗန်း၏ ဝ တို့သည် စိတ်ဝင်စားဖွယ်လည်း ကောင်းသည်။ သိပ္ပံပညာ တိုးတက်တီထွင်မှုအတွက် အစဖော်ပေးရာလည်း ရောက်ခဲ့သည်။ ဗန်း၏ ဝ များသည် ဖတ်ရှုရသူတို့အား ရှေ့တွင် မည်သို့ ဖြစ်လာမည်ကို အလွန် သိချင်စိတ် ဖြစ်လာစေအောင် ဆွဲဆောင်သွား နိုင်သည်။ ကမ္ဘာကျော် ဝ ကြီး တပုဒ်ဖြစ်သော “ကမ္ဘာတပတ်-ရက်ရှစ်ဆယ်” ဝ ကြီးသည် ထိုစဉ်က မဖြစ်နိုင်သေးသောစွန့်စားမှု ဝ မျိုးဖြစ်သည်။ ထိုဝ ကြီးကို အခန်းဆက် ဝ ရှည်အဖြစ် ထည့်သွင်း ဖော်ပြခဲ့ရာ စာဖတ်သူများက အလွန် စိတ်

ဝင်စားကြသဖြင့် ဝ ဩမှ ဇာတ်လိုက်သည် လန်ဒန်မြို့ သို့ ၂၇၈၈ နှင့် ပြန်ရောက် မရောက်ကိုပင် အလောင်းအစား ပြုကြလေသည်။

ဇူးဗန်း၏ ဝ များစွာကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ ကြသည်။ ၁၉၀၅ ခုနှစ် မတ်လ ၂၄ ရက်နေ့တွင် နန်းမြို့၌ ကွယ်လွန်သည့်တိုင်အောင် သိပ္ပံပညာဆန်သော စွန့်စား ခန်း ဝ များစွာကို ရေးသားခဲ့သည်။ သူ၏ စွန့်စားခန်း ဝ တပုဒ်ဖြစ်သော “အဏ္ဏဝါ ရေပြင်အောက်၊ မိုင်ခြောက် သောင်း ရောက်ခဲ့ခြင်း” ဝ ပြည်လည်း ကမ္ဘာကျော် ဝ တပုဒ်ဖြစ်၍ ထိုစဉ်က လူတို့ အိပ်မက်မျှ မမြင်မက် သေးသည့် ရေငုပ်သင်္ဘော တစ်စင်းဖြင့် အဏ္ဏဝါ ရေပြင် အောက်သို့ စွန့်စားလှည့်လည်သွားလာခဲ့သည်ကို စိတ်ဝင် စားဖွယ်၊ အံ့ဩဖွယ်၊ အသည်းထိတ်ဖွယ် ရေးသားခဲ့သည်။

ဗန်း၊ရောဗတ်(ခရစ် ၁၇၅၉ ၁၇၉၆)။ ။စကော့တလန် အမျိုးသား စာဆိုတော်ကြီးအဖြစ် ထင်ရှားသော ရောဗတ် ဗန်းသည် လယ်သီးစားလုပ်ရသူ ဝီလျံဗန်းနှင့် အဂ္ဂနိဗရောင်း တို့၏ သားသမီး ၇ ယောက်အနက် အကြီးဆုံးသား ဖြစ် သည်။ ၁၇၅၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ဗန်းကို စကော့တလန်ပြည် အဲရှိုင်ယာနယ် အော်လိုဝေးရွာက လေး၌ ဖွားမြင်သည်။

ဗန်း၏ မိဘများသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများ ဖြစ်ရာ၊ သားဖြစ်သူအား အများနည်းတူ ပညာသင်ရန် ကျောင်း သို့မလွှတ်နိုင်ချေ။ ၁၇၆၅ ခုနှစ်တွင် ပညာလိုလားသော ဗန်း၏မိဘများသည် မိမိတို့၏ သားအား စာသင်ကျောင်း သို့လွှတ်ကာ ပညာ မသင်ကြားနိုင်သော်လည်း သား၏ ပညာရေးကို မထိခိုက်စေလိုသဖြင့် မိမိ၏အိမ်နီးချင်းများ နှင့်တိုင်ပင်ကာ ငွေစု၍ ဂျွန်မားဒေါ့ဆိုသူ ကျောင်းဆရာ ကလေးတဦးကို ငှား၍ ပညာသင်ကြားစေလေသည်။ ဆရာ ထံမှ ရရှိသော ပညာ အခြေခံကလေးနှင့် ပညာ ဗဟုသုတ လိုလားသော ဗန်းသည် ဝါသနာအလျောက် ဖခင်ကြီး၏ စာအုပ်များကို ဖတ်ရှုလေ့လာ ဆည်းပူးခဲ့သဖြင့် ကမ္ဘာ ကျော် စာဆိုကြီး ဖြစ်ခဲ့ရသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

၁၇၆၆ ခုနှစ်တွင် မိဖုရားသည် ထိုရွာကလေးနှင့် ၂ မိုင် မျှဝေးကွာသော မောင့်အောလီးဖင့် အရပ်ရှိ လယ်ကွက် များသို့ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ကြသောအခါ၊ ၇ နှစ်အရွယ် မျှသာ ရှိသေးသော ဗန်းသည် ပညာကို လိုလားသူကလေး ဖြစ်သည့်အတိုင်း ထိုရွာကျောင်းကလေး၌ပင် နေရစ်ခဲ့ လေသည်။ ၁၇၇၂ ခုနှစ် ဗန်း ၁၃ နှစ်သား အရွယ်တွင် သူ၏ မိဘများက ဒါရင်ပယ်ခေါ် အင်္ဂလိပ် ဘုန်းကြီးကျောင်း တကျောင်း၌ ပညာ ဆက်လက် သင်ကြားစေလေသည်။ သို့သော်လည်း ငွေရေး ကြေးရေး ကျပ်တည်းလွန်းလှ

သဖြင့် နောက်တနှစ်တွင် ဗန်းအား ကျောင်းနုတ်လိုက် ရလေတော့သည်။ ဗန်းသည် ကျောင်းမှ ထွက်လိုက်ရသော် လည်း ရွာကျောင်းဆရာကလေးထံတွင်ပင် ရက်သတ္တပတ် အနည်းငယ်မျှ အင်္ဂလိပ်သဒ္ဒါနှင့် ပြင်သစ်စာများကို ဆက် လက် ဆည်းပူးနေသေးသည်။ သို့သော်လည်း မိဘများ တွင် ကူဖော်လောင်ဖက် လိုနေသဖြင့် ဗန်းသည် မိဘများနှင့် လယ်အလုပ်ကို ဒိုးတူပေါင်ဖက် ဝင်လုပ်ရရှာသည်။

ဗန်းသည် မိမိဝါသနာပါသော ကဗျာလင်္ကာ စာအုပ် ကလေးကို အိတ်ထဲတွင် အမြဲဆောင်လျက် အားလပ်ခွင့် ပေါ်တိုင်း စာအုပ်ကို ထုတ်ကာထုတ်ကာ ကဗျာအရသာ ကို ခံစားလေ့ရှိ၏။ လယ်ထွန်နေစဉ် ထွန်ကြောင်း တ ကြောင်းဆုံး၍ နောက်အသစ်တကြောင်းထိုးရန် မြင်းများ ကို လှည့်ခိုက်ကလေး၌ပင် စာအုပ်ကို ကဗျာကယာ လှန်၍ မိမိ နှစ်သက်သော အဖွဲ့အနွဲ့ကလေးများ၏ အရသာကို ခံ ယူလေ့ရှိ၏။ ရံဖန်ရံခါ၌လည်း ကျက်မှတ်ထားသော အပိုဒ် ကလေးများ၌ နှုတ်တက်ရွတ်ဆို နေတတ်သည်။

ဝမ်းရေးအတွက် ပင်ပန်းကြီးစွာ လုပ်ကိုင်နေကြရသော ဗန်းတို့ မိသားစုသည် ညဉ့်ပိုင်း အားလပ်ချိန်များတွင် မိခင် ဖြစ်သူက ရှေးသီချင်းကြီးများကို ဆိုပြု၍၊ ဖခင်က သမ္မာ ကျမ်းစာထဲမှ ပုံပြင် အမျိုးမျိုးကို ဖတ်ပြကာ သားသမီး များက ပိုင်း၍ နားထောင်းယင်း ပျော်ရွှင်စွာ အချိန်ဖြုန်း

နာမည်ကျော် စကော့လူမျိုး ကဗျာဆရာ ရောဗတ် ဗန်း

တတ်ကြသည်။ ဗန်း အသက် ၂၆ နှစ် အရွယ်တွင် ဖခင် ဖြစ်သူ အနိစ္စ ရောက်သဖြင့်တကြောင်း၊ အချစ်ရေး အဆင် မပြေသဖြင့်တကြောင်း ဗန်းသည် တရွာမပြောင်း သူ ကောင်းမဖြစ် ဟူသော စကားအတိုင်း အနောက် အိန္ဒိယ ကျွန်းစုရှိ ဂျမေးကားကျွန်းသို့ သွားရောက်၍ စာရေးအလုပ် လုပ်ရန် စိတ်ပိုင်းဖြတ် လိုက်လေသည်။ သို့ရာတွင် ခရီးစရိတ် လိုနေပြန်သဖြင့် သူ ကလေး ဘဝကပင် စီကုံး ရေးသားလာ ခဲ့သော ကဗျာကလေးများကို စုပေါင်း၍ “ကဗျာများ” ဟု သောအမည်ဖြင့် စာအုပ် တအုပ် ထုတ်ဝေလိုက်၏။

ဗန်း၏ ကဗျာစာအုပ်မှာ အရောင်းရ တွင်ကျယ်လှ၏။ ထိုစာအုပ် ထုတ်လိုက်သည်မှစ၍ “လယ်သမားစာဆို” က လေး၏ နာမည်သည်လည်း တမဟုတ်ခြင်း ထင်ရှားကျော် စောလာသည်။ ဗန်းသည်လည်း စာအုပ် ရောင်းရသည့် အမြတ်ငွေထဲမှ သူ၏ ဝေစုအဖြစ် ပေါင် ၅၀၀ ခန့် ရရှိ၏။ သူ၏ ကဗျာစာအုပ်သည် ဒုတိယတကြိမ်ပင် ထပ်နှိပ်ရန် ဖြစ်လာသောအခါ ဗန်းသည် ဂျမေးကားကျွန်းသို့ သွားရန် အကြံကို စွန့်ပစ်လိုက်ပြီးလျှင် ထိုငွေနှင့်ပင် စကော့တလန် ပြည် အက်ဒင်ဗာရာ မြို့တော်သို့ သွားရောက်လေသည်။

ဗန်းသည် အက်ဒင်ဗာရာမြို့သို့ ရောက်သောအခါ ပညာ တတ်၊ သူဌေးသူကြွယ် အစရှိသော အထက်တန်းစား ပုဂ္ဂိုလ် များ၏ ပိုင်းဝန်းချီးမြှောက်ခြင်း ခံရလေသည်။ သို့ရာတွင် ပကာသနကို လိုလားသော အထက်တန်းစားတို့၏ အပေါ် ယံ ဂရုစိုက်ခြင်းမှာ ကြာရှည် မခံချေ။ လအနည်းငယ် ခန့် နေမိလျှင်ပင် မကြာသေးမီက သူ့အား အရေးတယူ လုပ်ခဲ့သော အထက်တန်းစားများသည် သူ၌အား ဂရု မပြုကြတော့သည်ကို သတိထားမိသော ဗန်းသည် စိတ် အပျက်ကြီး ပျက်ကာ သူ၏ မွေးဇာတိဖြစ်သော အော်လို ဝေး ရွာကလေးသို့ ပြန်လာခဲ့၏။ ဗန်းသည် အက်ဒင်ဗာရာ မြို့မှ ပြန်လာပြီးသည့်နောက်တွင် ပကာသနကို မက်မော သော လူကဲ့သို့ အခေါ်ခံ အထက်တန်းစားတို့အား ယခင် ကထက် စိတ်နာပြီးလျှင်၊ အောက်တန်းစား သာမန် ဆင်းရဲ သူ ဆင်းရဲသားများအား ရှေးကထက် ပို၍ သနားကရုဏာ သက်မိတော့သည်။ ၁၇၈၇ ခုနှစ်တွင် ကဗျာစာအုပ် ထုတ်ဝေ ရာမှ ရရှိသော အမြတ်ကလေးဖြင့် အဲလစ်လင် အရပ်တွင် လယ် တကွက်ဝယ်၍ အလုပ်လုပ်သည်။ ၁၇၈၈ ခုနှစ်တွင် ဗန်းသည် သူ၏ အချစ်ဟောင်းဖြစ်သည့် ဂျင်း အားမား အမည်ရှိ အမျိုးသမီးနှင့် လက်ထပ်လိုက်၏။ လက်ထပ်ပြီး နောက်မကြာမီပင် ယစ်မျိုး အင်စပက်တော် အလုပ်ကို ရရှိလေသည်။ မူလကပင် အရက်ကို စွဲလာခဲ့သော ဗန်း သည် ထိုအလုပ်ကို ရသည့်နေ့ကစ၍ အရက်နှင့် ပြတ်သည် ဟူ၍ မရှိတော့ချေ။ သူ၏ ကျန်းမာရေးသည်လည်း ချွတ် ယွင်းလာ၏။ ၁၇၉၃ ခုနှစ်တွင် သူ၏ ကဗျာများကို နောက်

ဆုံးပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့လေသည်။ ၁၇၆၉ ခုနှစ်၌ အပြင်းအထန် ဖျားပြီးလျှင် ထိုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၁ရက်နေ့တွင် အသက် ၃၇ နှစ် အရွယ်ကောင်းတုန်း အချိန်မှာပင် ဒမ်းဖရီးမြို့၌ ကွယ် လွန် အနိစ္စရောက်လေသည်။

ရောဗတ်ဗန်းသည် လူတယောက်အဖြစ်နှင့် ချွတ်ယွင်း ချက်များ ရှိမည်မှန်သော်လည်း စာဆိုတော်တဦး အဖြစ် နှင့်ကား လူတိုင်းကပင် လေးစားရပေသည်။ သူ၏ ကဗျာ များထဲတွင် စကော့တလန်ပြည်၏ မြေ၊ ရေ၊ လေနှင့် ဇာတိ သွေး ဇာတိမာန်တို့ကို အများဆုံး တွေ့ရပေမည်။ သူ၏ မျိုးချစ်စိတ်၊ ချုပ်တည်းမှုကို ရွံရှာမှန်းတီးသောစိတ်နှင့် လွတ်လပ်မှု လိုလားသော စိတ်တို့သည် သူ၏ ကဗျာများ၌ တဖွားဖွား ပေါ်လွင်လျက် ရှိပေသည်။ ဗန်း၏ အကောင်း ဆုံး ကဗျာများမှာ စကော့တလန် ဒေသန္တရ ဘာသာ စကားဖြင့် ရေးသားခဲ့သော ကဗျာစုပင် ဖြစ်သည်။ ဗန်း၏ ကဗျာများသည် သီဆို တီးမှုတ်၍ရသော သီချင်းများ ဖြစ် ရာ၊ အင်္ဂလိပ်စာပေ သမိုင်းတွင် ဗန်းသည် အကောင်းဆုံး သီချင်းရေးဆရာ တဦးအဖြစ်ဖြင့်လည်း ထင်ရှားစွာ ရပ် တည်လျက် ရှိလေသည်။

ဗန်းမော်ခရိုင်။ ။ ဗန်းမော်ခရိုင်သည် ကချင်ပြည်နယ် တွင် ပါဝင်လျက်၊ အကျယ်အဝန်းမှာ ၄,၁၄၆ စတုရန်းမိုင် ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်များအုပ်စိုးစဉ်က နယ်ခြားခရိုင်တခု အဖြစ် အသိအမှတ်ပြု၍ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ခရိုင်၏ နယ်နိမိတ်မှာ အရှေ့ဖက်တွင် စိန်းလုံ တောင်တန်း အပါအဝင် ကချင် တောင်တန်းများက တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ခြားထားလျက်ရှိ၍၊ အနောက်ဖက်တွင် မြန်မာပြည်မကြီး အပါအဝင်ဖြစ်သော ကသာခရိုင်နှင့် စပ်လျက် တည်ရှိသည်။ တောင်ဖက်တွင် ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းဒေသနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ရှည်လျား စွာ စပ်လျက်ရှိ၍၊ မြောက်ဖက်တွင် ကချင်ပြည်နယ် အပါ အဝင် မြစ်ကြီးနား ခရိုင်နှင့် နန်းဆန်ချောင်းအားဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိသည်။

ဗန်းမော်ခရိုင် အပါအဝင် စိန်းလုံးတောင်တန်းသည် ပင် လယ်ပြင်မှ ပေ ၆,၀၀၀ကျော်မြင့်လျက်၊ ခရိုင်တခုလုံး၌ အမြင့်ဆုံး တောင်ထိပ်မှာ နရူဘုံတောင်ထွတ် ဖြစ်သည်။ ယင်း တောင်ထွတ်သည် ပင်လယ်ပြင်မှ ပေ ၈,၀၀၀ ကျော် အမြင့်၌ ရှိလျက်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်တခုလုံးသို့၎င်း၊ တရုတ်နိုင်ငံ ဖက်သို့၎င်း စီး၍ မြင်နိုင်လေသည်။ ဘုံဟူသည်မှာ ကချင် ဘာသာစကားဖြစ်၍ တောင်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိပေရာ၊ နရူ ခေါ် အပင်များ ပေါက်ရောက်ရာတောင်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ လေသည်။

ဧရာဝတီမြစ်သည် ခရိုင်အတွင်း မိုင် ၁၀၀ ခန့် ဖြတ်သန်း စီးဆင်းရာ၊ ခရိုင်၏ ကျောရိုးသဖွယ်ဖြစ်၍ အရေးပါလှ

သည်။ ယင်းသည် မြစ်ကြီးနားခရိုင်ကို ဖြတ်၍ ဗန်းမော်မြို့ အထိ မြောက်မှတောင်သို့ အစဉ်အတိုင်း စီးဆင်းလာပြီး နောက်၊ အနောက်သို့ ကွေ့ဝိုက်ကာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှု ဖြတ် လျက် ကသာမှတစ်ဆင့် တောင်ဘက်မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒေသသို့ စီးဆင်းလေသည်။ မြစ်၏ ဝဲယာဘက်ရှိ မြေပြန့်ဒေသများ ရှိ၍၊ အချို့နေရာများတွင် တောင်တန်းတောင်စွယ်များ ဝန်းရံနေရာ၊ ဗန်းမော် မြစ်ကြီးနားနယ်စပ်၌ ပဌမ မြစ် ကျဉ်း၊ ဗန်းမော်နှင့် ရွှေ့ပြောင်းတွင် ဒုတိယ မြစ်ကျဉ်း အဖြစ် ပထဝီဝင်၌ ထင်ရှားလေသည်။ ဧရာဝတီမြစ်၏ လက်တက်များအဖြစ် ချောင်းငယ် မြောင်းငယ်များ ဝဲ ယာမှစီးဝင်ကြရာတွင် ထင်ရှားသော မြစ်ချောင်းတို့မှာ တပိန် (တာပင်)မြစ်၊ မိုးလဲ (မိုးလယ်) ချောင်းတို့ ဖြစ် သည်။ တာပင်မိုးလဲ ဟူသော ဝေါဟာရများသည် ရှမ်း ဘာသာစကားမှ ဆင်းသက်သော အမည်များ ဖြစ်လျက် တာပင်သည် တာပန်ဟု၎င်း၊ မိုးလဲသည် မိန်းလိုင်ဟု၎င်း အသီးသီး အသံထွက်သည်။ မိန်းလိုင်ဟူရာ၌ မိန်း-သည် မြို့၊ လိုင်-သည် နှင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရလျက် နှင်းများဖြင့် ဝေဖိုင်းလျက်ရှိသောမြို့ဟု အဓိပ္ပာယ်ရလေသည်။ တာပန် ဟူရာ၌ တ-သည်ဆိပ်ကမ်း၊ ပန်-သည် လွင်ပြင်ဟု အဓိပ္ပာယ် ရှိလျက် လွင်ပြင်တို့ဖြင့် ပြန့်ဖြူးသော ဆိပ်ကမ်းဟု အဓိပ္ပာယ် ရပေသည်။

ခရိုင်အတွင်း၌ မိုးရာသီသည် ဇွန်လမှ စတင်၍၊ မိုးအများ ဆုံး လများမှာ ဇူလိုင်လနှင့် ဩဂုတ်လတို့ ဖြစ်သည်။ မိုး ရာသီမှ အပဖြစ်သော လများတွင်လည်း အတော်အသင့် မိုးရွာ တတ်သည်။ မိုးရာသီအခါတွင် မြစ်ကမ်းများ တ လျှောက်ရှိ မြေနိမ့်ဒေသများစွာတို့သည် ရေမြုပ်နေတတ် သည်။ ဆောင်းအခါ အေးချမ်း၍၊ နွေအခါ အတော်အသင့် ပူသော်လည်း မိုးသက်လေပြင်းများ မကြာခဏ ကျရောက် တတ်၍ အပူရှိန် သက်သာသည်။ မိုးရွာသဖြင့်၎င်း၊ ဆီးနှင်း ကျသဖြင့်၎င်း တနှစ်ပတ်လုံး ခရိုင်အတွင်း ခြောက်သွေ့ သည်ဟူ၍ မရှိခဲ့ရာ၊ အထူးသဖြင့် မိုးရာသီအခါတွင် ငှက် ဖျားရောဂါ ဖြစ်ပွားလေ့ ရှိလေသည်။

တောင်ပေါ်၌ နေထိုင် ကြသူများသည် တောင်ယာလုပ် ခြင်း၊ တောင်ကမ်းပါးများကို လှေကားထစ် သဖွယ် ပြုလုပ် ၍ လယ်ယာ စိုက်ပျိုးခြင်းတို့ဖြင့် အသက်မွေးကြလျက် မြစ်ဝှမ်းတလျှောက် မြေပြန့် လွင်ပြင်၌ နေထိုင်ကြသူများမှာ လယ်ယာ စိုက်ပျိုးခြင်း၊ မြေပဲ၊ ကြံ၊ ပြောင်း၊ ဆေး စသောသီးနှံများကို စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်း၊ မြေအိုး လုပ်ခြင်း၊ ရှမ်းပြည်နယ်သို့ ကားလမ်းဖြင့်၎င်း၊ ဧရာဝတီမြစ် ကြောင်း ကုန်တင်သင်္ဘောဖြင့်၎င်း ကုန်စည် ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ခြင်း စသည်များကို ပြုလုပ် ကြသည်။ အဓိက လုပ်ငန်းသည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း ဖြစ်၏။ ခရိုင် စိုက်

ပျိုးရေးဌာနနှင့် မြေကျေးရှင်း ဌာနတို့မှလည်း ပိုးစာပင် များကို စမ်းသပ်စိုက်ပျိုးလျက် ရှိပေသည်။ ဗန်းမော်နှင့် စိန်းလုံကားလမ်း၊ ဗန်းမော်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း နမ်း ခမ်းသို့ ကားလမ်း၊ ဗန်းမော်နှင့် မြစ်ကြီးနား ကားလမ်းတို့ သည် ခရိုင်၏ ကုန်စည်ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေးကို များစွာ ဖြစ်ထွန်းစေသည်။ ယခုအခါ ဗန်းမော်မြို့မှ မိုးကုတ်မြို့ကို ဖြတ်လျက် မန္တလေး၊ မတ္တရာတို့အထိ ကားလမ်းကြီး တခုကို လည်း ဖောက်လုပ်ပြီး ဖြစ်ပေသည်။

တွင်းထွက်သတ္တုဟူ၍ ဗန်းမော်ခရိုင်၌ ပြောပလောက် အောင် မရှိချေ။ မြစ်ဖျား ချောင်းဖျားများ၌ ရွှေကို ကျင် ယူကြသော်လည်း ခရိုင်၏စီးပွားရေးကို အထောက်အကူ ဖြစ်လောက်အောင် မဖြစ်ထွန်းပေ။ ခရိုင်အတွင်း သစ် တောကြီးများ အများအပြားရှိရာ၊ ကျွန်း၊ အင်ကြင်း၊ အင်၊ ကညင် စသော အဖိုးတန်သစ်များ ထွက်သည်။ သစ် လုပ်ငန်း ထွန်းကားသည်။

ဗန်းမော်ခရိုင်အတွင်း ထင်ရှားသော စေတီများမှာ ဗန်း မော်မြို့ရှိ ရွှေသိမ်တော်စေတီ၊ ဗန်းမော်အထက် တာပင် ချောင်းကမ်းပါးရှိ ရွှေကျီးနားစေတီ၊ ရွှေဂူ တဖက်ကမ်း ဧရာ ဝတီမြစ်အတွင်း ကျွန်းတော်ရွာရှိ ရွှေပေါ်ကျွန်း စေတီတို့ ဖြစ်ကြပေသည်။ ရွှေသိမ်တော်စေတီနှင့် ရွှေကျီးနားစေတီ များမှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက မဟာမိတ်တို့ ဗုံးဒဏ် ကြောင့် ပြိုကျပျက်စီးခဲ့ရာ၊ ယခုအခါ ပြင်ဆင်မွမ်းမံပြီး ဖြစ် ပေသည်။

ဗန်းမော်ခရိုင်၏ လူဦးရေသည် ၁၉၅၆ ခုနှစ် သန်းခေါင် စာရင်းအရ ၁၅၀,၉၅၅ ယောက်ဖြစ်၍ မြန်မာ၊ ရှမ်း၊ ကချင်၊ အဇီ၊ လရှို၊ မရှု၊ ယောယင်၊ ကရင်နှင့် တိုင်းရင်းသားမဟုတ် သော တရုတ်၊ ကုလား စသည်တို့ ပါဝင်နေထိုင်ကြသည်။

ဗန်းမော်ခရိုင်ကို ဗန်းမော်မြို့နယ်၊ ရွှေဂူမြို့နယ်၊ စိန်းလုံ ကဘား တောင်တန်းနယ်ဟူ၍ နယ် ၃ နယ်ခွဲ၍ အုပ်ချုပ် လေသည်။ ခရိုင်၏ ရုံးစိုက်မြို့မှာ ဗန်းမော်မြို့ ဖြစ်လေသည်။

၁၉၆၀ ၆၁ ခု ပညာရေးနှစ် ကုန်ဆုံးသည်ထိ ခရိုင်တခု လုံး၌ မြို့နယ်အလိုက် အစိုးရအထက်တန်းကျောင်း ၃ ကျောင်း၊ အလယ်တန်းကျောင်း ၇ ကျောင်း၊ မူလတန်း ကျောင်း ၁၂၈ ကျောင်းအထိ ဖွင့်လှစ်ထားရှိပြီး ဖြစ်သည်။

အချုပ် ဆိုရသော် ဗန်းမော်ခရိုင်သည် ထူထပ်စိမ်းစိုနေ သော အဖိုးတန် သစ်တောများ၊ ညိုမှိုင်း မှန်ပြာသော တောင်စဉ် တောင်တန်းများကို ပတ်ဝန်းကျင်ပြုသည့် သာ ယာသော ခရိုင်တခု ဖြစ်လေသည်။

ဗန်းမော်ဆရာတော်(မြန်မာ ၁၁၆၈ ၁၂၃၉)။ ။
ဗန်းမော်ဆရာတော်သည် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး လက်ထက် တော်တွင် အလွန် ထင်ပေါ် ကျော်စောသော ဆရာတော်

ဗန်းမော်ဆရာတော်

တပါးဖြစ်သည်။ ဆရာတော်ကို ရွှေတောင်မြို့ ကွပ်ညှပ်စင် ရွာ၌ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၆၈ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်သည်။ ငယ်မည်မောင်ဖြူဝင်းဖြစ်၍၊ ရဟန်းဘွဲ့ဦးပဏ္ဍိတဖြစ်သည်။ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးက ပဏ္ဍိတဝံသာဘိဝေ မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု ဘွဲ့တံဆိပ်တော် ဆက်ကပ် လှူဒါန်းခြင်းကို ခံရသော ဆရာတော်ကြီးဖြစ်သည်။ သင်္ဂဓာဆရာတော်၊ ရွှေကျင်ဆရာတော်၊ သက်ပန်းဆရာတော်စသည်တို့နှင့် တခေတ် တည်းဖြစ်သည်။ ဘိုးတော်မင်းတရား၏ မိဖုရား ဝေသာလီမင်းသမီး ဗန်းမော်မြို့စား ဥပေါတရာ ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသော ဗန်းမော်ကျောင်းတိုက်တွင် သီတင်းသုံးသောကြောင့် ဗန်းမော်ဆရာတော်ဟု တွင်သည်။

ဗန်းမော်ဆရာတော်သည် သာမဏောဘဝကပင် စာစပ်ဝါသနာပါသည်နှင့်အမျှ ကဗျာဖွဲ့ဆိုမှု၌ နိုင်နင်းလှသည်။ တခါတွင် ဗန်းမော် ဆရာတော်လောင်း သာမဏောသည် ခေတ္တလူထွက်၍ အိမ်သို့ပြန်ကာ သူငယ်ချင်း မိတ်ဆွေများနှင့် လည်ပတ်စဉ် ညောင်ပင်ကြီး တပင်အောက်၌ စုရုံးနေသော မိန်းမများအနက် မမင်းမိန်းမိန်းဆိုသူ မိန်းမ လေလည်လိုက်သည်ကို ကြားသဖြင့် ရုတ်ချည်း အောက်ပါအတိုင်း စာနိုးလိုက်လေသည်။

ရွှေညောင်ပင်သာသည့်ကုန်း၊ စုရုံး၍ နေကြရာ။ ။
မမင်းမိန်း အပျိုကြီးရယ်၊ အီးညစ်လို့ပါ။ . .။

ယင်းသို့ ချိုးလိုက်စဉ် မမင်းမိန်း၏မောင် ငစွန်က ဒေါသထွက်၍ ဆဲရေးလိုက်သဖြင့် ဆက်၍ အောက်ပါအတိုင်း စပ်ဆိုလေသည်။

မလိမ္မာလာလာနာမိုက်ခဲ။ ။သူ့အမ စအိုတွန်လို့၊
မောင်ငစွန် မျက်မာန်ရှုတယ်၊ ဒေါသနဲ့ဆဲ။

ဗန်းမော်ဆရာတော်သည် ကဗျာဉာဏ် ရှင်သန်သူဖြစ်သည့်အလျောက် တနေ့တွင် ပဉ္စင်းဘဝနှင့် မိမိဖွားရာဇာတိ ရွှေတောင်မြို့မှ အလုံမြို့သို့ အလည် ကြွသွားစဉ် ခရီးအကြားရှိ ကြမ်းပြီဟူသည့် ရွာသို့ ရောက်လျှင် ရွာထဲမှကျောင်း၌ ဝင်၍ တည်းခိုလေသည်။ ကျောင်းထိုင်ဘုန်းကြီးက ဦးပဉ္စင်း ဦးပဏ္ဍိတ၏ ကဗျာဉာဏ်ကို စမ်းလိုသဖြင့် ကြမ်းပြီရွာအကြောင်း၊ ဘုန်းတော်ကြီး အမြဲစားနေသော ကွမ်းအစ်နီကြီးအကြောင်း၊ ဘုန်းကြီးတူအရင်း သာပေါ် အကြောင်း၊ ဘုန်းကြီး အစားအသောက် မဆင်ခြင်သဖြင့် ငှက်ဖျားရောဂါ စွဲကပ်နေသည့် အကြောင်းတို့ အစုံပါသည့် ကဗျာတပုဒ်စပ်ခိုင်းရာ မဆိုင်းမတွပင်လျှင် ‘ကွမ်းအစ်ကြီးနီတာရဲနှင့်၊ ကြမ်းပြီမှာ သူပျော်၊ သာပေါ်တို့တူဝရီး။ ။ ထိုးကွင်းမင်ကြောင်နှင့်၊ တွေ့မရှောင် အလွန်စားတယ်၊ ဖျားတဲ့ခင်ကြီး။’ ဟုစပ်ဆိုလိုက်လေသည်။ ကြမ်းပြီဘုန်းတော်ကြီးသည် လွန်စွာ သဘောတွေ့သွားရကာ မိမိကျောင်း၌ပင် သီတင်းသုံးပါရန် ပင့်ဖိတ်လေသည်။ သို့ရာတွင် ဗန်းမော်

ဆရာတော်လောင်းသည် လက်မခံချေ။ ဆရာတော်သည် ကဗျာစီကုံးမှု၌ နိုင်နင်းကြောင်းကို သီလရှင် မယ်ကင်း၏ သံဝေဂ တေးထပ်ကို အရွှေတိုက်၍ ဖျက်ဆီးရေးသားသည့် တေးထပ်အရ ပိုမိုသိနိုင်သည်။ ယင်းသို့ ကဗျာလင်္ကာဖွဲ့ဆိုမှု၌ ကျွမ်းကျင် နိုင်နင်းသည်ဖြစ်၍၊ ကဗျာ စာဆိုကျော်ဦးပုညပင်လျှင် ဆရာတော်ထံ ဝင်ရောက် နည်းယူ၍ ကျောက်ထီးတဆူကဲ့သို့ မှီခို အားထားခဲ့ရပေသည်။

ဗန်းမော် ဆရာတော်သည် သာသနာရေး တိုင်းရေး ပြည်ရေးတို့တွင် အမှုမဲ့ အမှတ်မဲ့ နေလေ့မရှိဘဲ တပါးသူတို့၏ ကောင်းကျိုး ဆိုးပြစ်များကို အမြဲဆင်ခြင်သုံးသပ် လေ့ရှိသည်။ လွှတ်တော်ဝန်ကြီးများဖြစ်သော ပုခန်းမြို့စား ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးသည် လေနာ စွဲကပ်နေသောကြောင့် အမှုအခင်းများကို ကောင်းစွာ မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ လောင်းရှည်မြို့စား ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးမှာကား မြင်ကွန်း မြင်းခုန်တိုင် အရေးတွင် ဓားဒဏ်ရာရရှိ၍ ချည်နှံနေသဖြင့် အမှုကိစ္စများကို ကောင်းစွာ မဆောင်ရွက်နိုင်၊ ခန်းပတ်မြို့စား ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးကလည်း နားထိုင်းနေ၍၊ ရေနံချောင်းမြို့စား မင်းကြီးတပါးသာလျှင် သန်စွမ်းသည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ အုပ်ချုပ်ရေး လစ်ဟင်းသည်ကို မြင်သဖြင့် “ပုခန်းမှာလေ၊ လောင်းရှည်မှာဓား၊ ခန်းပတ်မှာနား။ ။ ရေနံတတိုင်ချင်း ရယ်နှင့် လင်းပျံမလား။” ဟု ကဗျာချိုးကာ နန်းတော်ထဲ၌ ချထား၍ ဘုရင် မင်းတရားအား သတိ ပေးခဲ့ဖူးသည်။ ထိုကြောင့်ပင် ဗန်းမော်ဆရာတော်သည် ပစ်စာ အရေးအသားတွင် ထိပ်တန်းစွဲသော ဆရာတော်ဟု အပြောခံခဲ့ရရှာသည်။ မိမိစိတ်နှင့် အခန့်မသင့်လျှင် မည်သူ့ကိုမျှ အားမနာဘဲ စိတ်လိုက်မာန်ပါ ပြောဆိုတတ်သော ဆရာတော်ဖြစ်သည်။ သာမည ပုဂ္ဂိုလ်ကို မဆိုထားဘိ၊ မင်းတုန်းဘုရင်မင်းမြတ်ကိုသော်မှ စာအမျိုးမျိုး ရေးချိုးလေ့ ရှိသည်။ သုဓမ္မာဆရာတော်ကြီးများကိုပင် မလွတ်တမ်း ဝေဖန်၍ စာချိုးခဲ့ဖူးသည်။ “မောင်သက်ပန်းက သန်းဝေဝေ၊ မောင်လှထွေမှာ စာပေနတ္ထိ။ မော်စလင်းမှာတော့ ပျင်းလွန်းလို့ စာမကြည့်။ မင်းနန်မှာ လူနှင့်နှောတယ် သောသောညစ်၏။ မဏ္ဍလာ၊ မှုချင်းရာ မစုံစမ်းခင်က၊ ငေါက်ငမ်းပါဘိ။” ဟူ၍ သုဓမ္မာ အစည်းအဝေးတွင် အမြဲပင် သန်းဝေနေတတ်သော သက်ပန်း ဆရာတော်၊ စာပေ မတတ်ကျွမ်းလှသော လှထွေဆရာတော်၊ ကျမ်းဂန်တတ်လွန်းသဖြင့် စာကြည့် အလွန်ပျင်း၍ မူရင်းကို ပြန်မကြည့်ဘဲ နှုတ်လွတ်ဆိုတတ်သော စလင်းဆရာတော်၊ အပြောအဟောင်းကောင်းသဖြင့် ပရိသတ်နှင့် တသောသောနေသော နန္ဒာဘိဝေ ဘွဲ့တော်ရ ပုခန်းဆရာတော်၊ အမှုအခင်းများကို မစုံစမ်း မမေးမြန်းမီကပင် ငေါက်ငမ်းတတ်သော မဏ္ဍလာရာမတိုက် ပြည်ဆရာတော်တို့ အကြောင်းကို ဖွဲ့ဆိုခဲ့လေသည်။

ဗန်းမော်ဆရာတော်

ယင်းသို့ မိမိမှန်သည် ထင်လျှင် ဆိတ်ဆိတ်မနေတတ်ဘဲ ပြောရ ရေးရမှ ကျေနပ်လေ့ရှိသော ဝါသနာကြောင့် ဆရာတော်သည် ဒုက္ခ အကြီးအကျယ် တွေ့ခဲ့ရလေသည်။ တနေ့သော် မင်းတုန်းမင်းကြီးသည် ပိဋကတ်သုံးပုံနှင့် ဝိနိစ္ဆယတို့၌ အထူးကျွမ်းကျင်သော ရှမ်းကလေးကျွန်း ဆရာတော် ဦးနန္ဒအား ရဟန်းသာမဏေများ ဝိနည်းတော်နှင့်အညီ ကျင့်ကြံ အားထုတ်ကြစေရန် ရည်သန်၍ အမိန့်တော် ပြန်တမ်းတစောင် ရေးသားပါရန် လျှောက်ထားသဖြင့် ရေးသား ဆက်သွင်းသည်။ ယင်းပြန်တမ်းကို သုဓမ္မာ အဖွဲ့ဝင် ဆရာတော်များ လက်ခံအတည်ပြုပြီးနောက် နိုင်ငံတော် တဝန်းလုံး ပျံ့နှံ့အောင် ထုတ်ပြန် ဆင့်ဆိုတော်မူသည်။ ဗန်းမော် ဆရာတော်သည် ယင်းပြန်တမ်းကို သဘောနှင့် ညီညွတ် ခြင်းမရှိသဖြင့် “ပြန်တမ်းသိမ်း အမှုငြိမ်း ဝိနိစ္ဆယ သြဝါဒ” စာတစောင်ကို ရေးသားကာ၊ မြို့နန်းအတွင်းရှိ အတွင်းဝန် ဦးချိန်အိမ်အတွင်း၌ တိတ်တဆိတ် ပစ်ချထားလေသည်။ ထို့နောက် ကဗျာ ၂ ပုဒ်ချိုး၍ ရှမ်းကလေးကျွန်း ဆရာတော် ကျောင်းဝင်းအတွင်းသို့ တိတ်တဆိတ် သွားရောက် ချထားပြန်သည်။ ယင်းသို့သော အပြုအမူကြောင့် အမိန့်တော် ပြန်တမ်းကို ရေးသော ဆရာတော်အားသာ မက ပြန်တမ်းကို ထောက်ခံကြသော သုဓမ္မာ အဖွဲ့ဝင် ဆရာတော်များနှင့် ပြန်တမ်းကို ထုတ်ခွင့်ပြုသော ဘုရင်ကိုပါ ထိပါးနေလေသည်။ သာသနာပိုင် ဆရာတော်က ဗန်းမော် ဆရာတော်အား ပင့်ခေါ် စစ်ဆေးသော်လည်း ကောင်းစွာ မဖြေဘဲနေသဖြင့် ဗန်းမော်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ သီတင်းသုံးရန် မင်းတုန်းမင်းကြီးကိုယ်တိုင် အမိန့် ချမှတ်ကာ မင်းဒဏ်ပေးလိုက်ရသည်။ ကာလ အတန်ကြာမှ မိဖုရားခေါင်ကြီး၏ လျှောက်ထားမှုကြောင့် ဆရာတော်အား ဗန်းမော်မြို့မှ သွားရောက် ပင့်ခေါ်သည်။ သို့ရာတွင် မန္တလေးမြို့သို့ကား စိတ်နာသဖြင့် မပြန်ဘဲ မင်းကွန်းဘက်တွင် သီတင်းသုံးနေသည်။ မင်းတရားကြီး၏ မကောင်းသတင်းကို အမြဲပြောနေသဖြင့် မပြောရန် လျှောက်ထားကြရသည်။ သို့ရာတွင် အရွံတိုက်၍သာ နေလေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် သာသနာပိုင်ဆရာတော်ဘုရားကြီးက ဗန်းမော်ဆရာတော်သည် ပရစ်နှင့်တူသည်။ ရှင်စဉ်လည်း မျက်လုံးပြူးပြူး၊ သေသောအခါလည်း မျက်လုံးပြူးပြူး၊ ဗန်းမော် ဆရာတော်လည်း ဗန်းမော်မြို့သို့ မပို့မီလည်း မျက်နှာမညှိုး၊ ပိုပြီးလည်း မျက်နှာမညှိုးဟု မိန့်တော်မူသည်ဆိုသည်။

ဗန်းမော်ဆရာတော်သည် အမူအကျင့် အသွားအလာ အပြောအဆို အနေအထိုင် အရေးအသားတို့၌ ဣန္ဒြေကို မစောင့်စည်း၊ ကြမ်းတမ်းသည်။ အထူးသဖြင့် ဂါမဒေါသ စွန်းငြိသော စကားနှင့် စာများကို ပြောဆို ရေးသားမှု

တွင် လွန်စွာ ခင်မင် စွဲလမ်းနှစ်သက်သည် ဟူသော ဆိုးသတင်းများဖြင့်သာ ထင်ရှားခဲ့၍ ဆရာတော်၏ ကောင်းသတင်းများက မပေါ်လွင်လှချေ။ ဗန်းမော် ဆရာတော်ကား တရားရေအေး တိုက်ကျွေးပြီးလျှင် အဆုံးအမသြဝါဒ ပြုရန် မင်းတုန်းမင်းကြီး ကိုယ်တိုင် ပင့်ဖိတ်ရသော ဆရာတော်ကြီး ဖြစ်သည်။ အမှန်အားဖြင့် ဆရာတော်သည် ကြမ်းသည်ဟု ဆိုရမည်ထက် ထက်သည်ဟုဆိုလျှင် ပို၍ သင့်လျော်ပေမည်။ ပိဋကတ် သုံးပုံနှင့်တကွ ကျမ်းဂန် အရပ်ရပ်တို့တွင်လည်း အထူးပင် နံ့စပ် ကျွမ်းကျင်တော်မူသည်။ ဝိနည်းဖက်တွင် မယှဉ်သာအောင် ကျွမ်းကျင်သည်ဟုလည်းဆိုသည်။ ဝိနည်းကံတွင် ပြိုင်ဖက် ကင်းသော သာသနာပိုင် ဗားကရာ ဆရာတော်၏ အထံတွင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး စီရင် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သော တရားစီရင်ထုံး မှန်သမျှကို ရေးမှတ်ရသော ဖြတ်ထုံးရေး ရဟန်းဖြစ်ခဲ့ဘူးသည်။ ထိုမျှသာမက ဗားကရာဆရာတော်၏ စာဆိုရဟန်းလည်း ဖြစ်သည်။ ဆရာတော် စာချစဉ် ဆရာတော် မိန့်သမျှကို အနီးမှနေ၍ တလုံးချင်း လိုက်၍ ဆိုရသော ရဟန်းဖြစ်သည်။ သာမည ဉာဏ်ရည်ဖြင့် ရဟန်းစာဆို မဖြစ်နိုင်ချေ။ ယင်းသို့ သာသနာပိုင် ဆရာတော်၏ ဖြတ်ထုံးရေးနှင့် စာဆိုရဟန်းဖြစ်ခဲ့ရ၍လည်း အမျိုးမျိုးသော ဗဟုသုတများကို ဆည်းပူး ရရှိလိုက်သောကြောင့် ပညာမာန် တက်ဟန်တူသည်။ ဗန်းမော် ဆရာတော်၏ တပည့်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော အုတ်ဖို ဆရာတော်က ဗန်းမော် ဆရာတော်သည် သဒ္ဒါကို ထွန်းထွန်းပေါက်ပေါက် မတတ်မြောက်သော်လည်း ဝါကျ အဓိပ္ပာယ် ရှင်းလင်းပြသ ဝိနိစ္ဆယပြုရာ၌ သဒ္ဒါကို ထွန်းထွန်းပေါက်ပေါက် တတ်မြောက်သူများနှင့် မခြား အလွန် ဖြောင့်မှန်သည်ဟု ချီးကျူးမိန့်တော်မူလေသည်။

ဗန်းမော် ဆရာတော်သည် ရူပလက္ခဏာနှင့် သဒ္ဒလက္ခဏာ လွန်စွာ ကောင်းမြတ်သည်။ ရုပ်သဏ္ဍာန် လွန်စွာ ကြံ့ခိုင်ခန့်ညား၍ အသံတော်မှာလည်း နက်ကျယ် ပြတ်သား လှကြောင်းဖြင့် ဆိုကြသည်။ ဆရာတော်၏ ရုပ်လက္ခဏာနှင့် အသံတော်ကို မြင်ကြားရသူတိုင်း ဆရာတော်အား ရိုသေလေးစားလာရသည်ချည်း ဖြစ်သည်ဟု အဆိုရှိသည်။ ထိုခေတ်တွင် ရုပ်ရော အသံပါ ထူးကဲကောင်းမွန်သူ ပုဂ္ဂိုလ်ထူး နှစ်ပါးသာ ပေါ်ခဲ့ရာ၊ ယင်းတို့မှာ မင်းတုန်းမင်းနှင့် ဗန်းမော်ဆရာတော်တို့ ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

ဗန်းမော် ဆရာတော်သည် ရုပ်လက္ခဏာ ခန့်ညားသည်နှင့်အမျှ ဆွမ်းဘောဇဉ်များကို သာမန် ရဟန်းတော်တို့ထက် ပိုမို ဘုန်းပေးတော်မူနိုင်သည်။ ဆန်ဖြူဖြူတခွက်ချက်၊ စာကလေး တပိဿာ၊ ဝက်သားတပိဿာ၊ အမဲသားတပိဿာ၊ ဟင်းချိုဇလုံကြီး ၃ ဇလုံ၊ မုံ့ဆီကြော် ၃ ယုက်၊ နံ့သာပု

ငှက်ပျော ၆ ဖီး၊ မန်ကျည်းဖျော်ရည် ၃ ပိဿာတို့ကို တထိုင် တည်း ကုန်အောင် ဘုဉ်းပေးနိုင်တော်မူကြောင်းဖြင့် ဆိုကြသည်။

ဗန်းမော်ဆရာတော်သည် ဗန်းမော်မှ ပြန်လာပြီးနောက် မန္တလေးမြို့သို့ ကြွတော်မမူဘဲ မင်းကွန်းအနီး ဗန်းမော်ချောင်းတွင် သီတင်းသုံးနေသည်။ သိမ်သမုတ်စဉ် လိုက်နာအပ်သော နည်းအဝဝတို့ကို ယင်းချောင်း၌ ကျောက်ထက်အကွရာထိုး၍ထားရာ၊ ယခုတိုင် သိမ်သမုတ်သူတို့ အရေးတယူ ဖိုငြိမ်းပြု၍ နေကြရလေသည်။ ဗန်းမော်ဆရာတော်သည် သက်တော် ၇၁ နှစ် ၁၂၃၉ ခုနှစ် ၀ါဆိုလတွင် စစ်ကိုင်းဖက် ခိုတောင်တောရ၌ ပျံလွန် တော်မူသည်။

ဆရာတော်ပြုစုခဲ့သော ကျမ်းများမှာ- ၁၊ ကထိန ဝိသောဓနီကျမ်း။ ၂၊ ဝိနယဓရဗဟုသုတ ဝိနိစ္ဆယ။ ၃၊ ဝိဝတ္တဘောဒနီကျမ်း။ ၄၊ သီမဘောဒဝိဘာဝနီကျမ်း။ ၅၊ အသုဘဒဿနဝိနိစ္ဆယ။ ၆၊ ဥပုသ်အဆုံးအဖြတ်တို့ဖြစ်သည်။

ဗန်းမော်မြို့။ ။ ဗန်းမော်၏ မူလအမည်ရင်းမှာ မံမော်ဟူ၍ ဖြစ်ကြောင်း၊ မံမော်ဟူသည်မှာ ရှမ်းဘာသာစကားဖြစ်၍ မံ၊ သည် ရွာဟု အဓိပ္ပာယ်ရလျက်၊ မော်၊ သည် အိုးဟု အဓိပ္ပာယ်ရကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် မံမော်ဟူသည် အိုးလုပ်သောရွာဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိကြောင်း သူဟောင်းတို့

စကားစဉ်အရ သိရသည်။ ထိုစကားကို အထောက်အကူပြုနေသည်မှာ ဗန်းမော် ပတ်ဝန်းကျင်မှ ကျေးရွာများ၏ အမည်ပင် ဖြစ်သည်။ ဗန်းမော် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ရွာများ၏ အမည်များမှာ မံနောင်၊ မံဖာ၊ မံသာ၊ မံဝိန်း၊ မံနားစသည်ဖြင့် မံဟူသော အသံနှင့် အစချီသည်က များလျက်၊ မံဟူသည်မှာ ရှမ်းဘာသာအရ ရွာဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်ပြီးလျှင်၊ နောက်ဆက်ပါလာသော နောင်၊ ဖာ၊ သာ၊ ဝိန်း၊ နား စသော အသံထွက် စကားလုံးများ၏ အဓိပ္ပာယ်များနှင့် ပေါင်းစပ်၍ ရှမ်းဘာသာအရ ကိုယ်ပိုင် အဓိပ္ပာယ် အသီးအသီး ရှိကြပေသည်။ မံဟူသော စကားလုံး မပါသည့် ရွာများ၏ အမည်များမှာလည်း ရာနှုန်းပြည့် ရှမ်းဘာသာမှ ဆင်းသက်သည်ကို တွေ့ရလေသည်။ ပုံပမာ မိုးမောက်ရွာဟုရာ၌ မိန်းမောက်ဟူသော ရှမ်းစကားမှ ဆင်းသက်၍ မိန်းသည် မြို့၊ မောက်သည် ပန်း၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ ပန်းမြို့ဟု၎င်း၊ မြို့သစ်ရွာ၏ မူရင်း ရှမ်းအခေါ်မှာ မိန်းမိုင်ဟု ဖြစ်လျက် မိန်းသည် မြို့၊ မိုင်သည် အသစ်၊ ထို့ကြောင့် မြို့သစ်ဟု၎င်း၊ နားလုံရွာ၏ မူရင်း ရှမ်းအခေါ်မှာ လားလုံ၊ လားသည်လယ်၊ လုံသည်အကြီး၊ ကြီးကဲသည်၊ ထို့ကြောင့် လယ်ကြီးရွာဟု၎င်း ရှမ်းဘာသာမှ ဆင်းသက်သော အဓိပ္ပာယ်များ ရှိကြလေသည်။ ဗန်းမော်မြို့ အနောက် ဧရာဝတီမြစ် တဖက်ကမ်းတွင် သမိုင်း၌ ထင်ရှားသော ငဆောင်း

ဗန်းမော်မြို့ရှိ ပြည်သူ့လုပ်ငန်းဌာန အဆောက်အအုံမှာ ဗန်းမော်ခရိုင်တွင် ခေတ်မှီလှပဆုံးသော အဆောက်အအုံတခု ဖြစ်သည်။

ဗန်းမော်မြို့

ဗန်းမော်မြို့တွင် ထင်ရှားသော သိမ်တော်ကြီးဘုရား (ရွှေသိမ်တော်စေတီ)

ချမ်းအရပ် ရှိလေသည်။ ယခုကား ရွာကောဖြစ်၍နေ ချေပြီ။

ဗန်းမော်မြို့သည် ဧရာဝတီမြစ်၏ အရှေ့ဖက် ကမ်းပါး မြင့်ပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ မြစ်ကမ်းတလျှောက် အိမ်များ တန်းလျက်ဆောက်ထား၍၊ အလျား ၄ မိုင်ခန့် ရှည်သော မြို့ဖြစ်သည်။ မြို့တွင်း၌ ချောက်ကြီးများ၊ ရှိများ၊ မြောင်း များ၊ တောင်ကုန်းများရှိ၍၊ မြို့၏မျက်နှာပြင် ညီညာ ပြန့် ဖြူးခြင်းမရှိချေ။ မိုးအခါ ရေကြီးလျှင် မြို့၏ တောင်ပိုင်းကို ရေလွှမ်းမိုးလေ့ရှိသည်။

ဗန်းမော်မြို့သည် တရုတ်နယ်စပ်နှင့် ၅၃ မိုင်မျှသာ ဝေး သဖြင့် ရှေးအခါက တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်မှုအတွက် အရေးပါလှသော မြို့တမြို့ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရွှေလီမြစ်၊ တပိန် မြစ်တို့မှ ရေကြောင်းဖြင့်၎င်း၊ ကုန်းကြောင်းဖြင့်၎င်း ဆက် သွယ်နိုင်ခဲ့သည်။ ယခု ဗန်းမော်မြို့သည် ခရစ် ၁၇ ရာစုနှစ် တွင် တည်ထောင်သောမြို့ဖြစ်သည်။ ဗန်းမော် မြို့ဟောင်း သည် ရှမ်းမင်းဆက်တို့ စတင်ရာဟု ရှမ်းသမိုင်းအချို့၌ ဆို သော စံပေနဂိုရ် နေပြည်တော်ပျက်ပြီးနောက် ရှမ်းမင်း ဆက်တို့၏ နေပြည်တော် ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်။ ဗန်းမော်မြို့ ဟောင်းသည် တပိန်မြစ်၏လက်ယာဖက်ကမ်းပေါ်၌ ရှိခဲ့၍ စံပေနဂိုရ် မြို့နေရာသည် ယခု ရွှေကျီးနားရွာ၏ နေရာဟု ဆိုကြသည်။ စံပေနဂိုရ် မင်းဆက်များ တန်ခိုး မှေးမှိန်လာ

သောအခါ၊ မိုးမိတ်စော်ဘွား အဆက်အနွယ်များက လာ ရောက် စိုးမိုးကြသည်။ ကုန်းဘောင်ဆက် မင်းများ လက် ထက်တွင် မြန်မာမြို့ဝန်တဦးက စေလွှတ်၍ ဗန်းမော် စော် ဘွားနှင့် တွဲဖက် အုပ်ချုပ်စေသည်။ အင်းဝခေတ်၊ ကုန်း ဘောင်ခေတ်များက ဗန်းမော်နှင့် ကောင်းတုံမြို့ နှစ်မြို့သည် တရုတ်-မြန်မာ ကုန်စည် ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေးအတွက် အလွန် အရေးပါကြသည်။ နောင်အခါ ကောင်းတုံထက် ပင် ဗန်းမော်က တိုးတက် ခေတ်စားလာ၍၊ မြန်မာနိုင်ငံ တွင် ရန်ကုန်နှင့် အင်းဝမှလွဲလျှင် အကြီးဆုံးမြို့ တမြို့၊ အ ရောင်းအဝယ် အစည်ကားဆုံး မြို့တမြို့ဟု ၁၈၃၆ ခုနှစ်ခန့်က ကပ္ပတိန်ဟန်နေး ဆိုသူ နိုင်ငံခြားသား တဦးက မှတ်တမ်း တင်ခဲ့လေသည်။

သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှတို့ မသိမ်းပိုက်မီနှင့် သိမ်းပိုက်ပြီးစ ကာလတွင် အခြေအနေများ ရှုပ်ထွေး၍၊ မြို့၏ အခြေအနေ ဆုတ်ယုတ်လာသည်။ ထိုနောက်တွင် ကချင်များ ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက် ဖျက်ဆီးမှုကြောင့် ပို၍ မြို့အခြေအနေ ပျက်ပြားသွားသည်။ ဗြိတိသျှ လက်ထက် တွင် ခရိုင် ရုံးစိုက်မြို့ကြီး ပြုလုပ်၍ ပြန်လည် စည်ကား ဖွံ့ဖြိုးအောင်ပြုသော်လည်း တခေတ်က ကောင်းစားခဲ့သည့် အခြေအနေမျိုးသို့ ပြန်မရောက်နိုင်တော့ပေ။

သို့တိုင်အောင် ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် တရုတ်- မြန်မာ လမ်းမ

ကြီး မဇ္ဈိက ဗန်းမော်နှင့်တရုတ်နယ်စပ် ကုန်းကြောင်း ကုန်သွယ်မှုကို ပြုကြသေးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံထွက် ထန်း လျက်၊ ဝါဂွမ်း၊ ကျောက်စိမ်း၊ ပယင်း စသည်တို့နှင့် တရုတ် နိုင်ငံမှ တရုတ်ပိုးထည်၊ သစ်ကြားသီး စသော တရုတ်သုံး ပစ္စည်းများကို အပြန်အလှန် ရောင်းဝယ်တင်ပို့ခြင်း ပြု ကြ သည်။ များသောအားဖြင့် တရုတ် ကုန်သည်ကြီးများ ကြီးစိုး လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ တရုတ်-မြန်မာ လမ်းမကြီး ဖောက် လုပ်ပြီးသည့်နောက်တွင်မူ ဗန်းမော် တရုတ်နယ်စပ် ကုန်ကူး မှု မရှိသလောက် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ဗန်းမော်မြို့သည် ဗန်းမော်ခရိုင် အစိုးရဌာန အသီးသီး တို့၏ ဗဟိုရုံးစိုက်ရာ မြို့ကြီးဖြစ်လျက်၊ မြန်မာနိုင်ငံ အောက် ပိုင်းမှ သင်္ဘောများ ဆန်တက်ရာ၊ နောက်ဆုံး သင်္ဘော ဆိပ်မြို့ ဖြစ်လေသည်။ ဗန်းမော်မြို့မှ စိန်းလုံကဘား တောင် စခန်းမြို့ကို ဖြတ်လျက်၊ တရုတ်ပြည်နယ်စပ် လွယ်ဂျယ်သိုင်း၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း နမ်းခမ်း၊ မူဆယ်တို့မှ တဆင့် တရုတ် ပြည်သိုင်း၊ ကွတ်ခိုင်၊ လာရှိုးတို့မှ မန္တလေးသိုင်း၊ တိုက် ရိုက်အားဖြင့် မိုးကုတ်၊ သပိတ်ကျင်းသိုင်း၊ မြစ်ကြီးနား သိုင်း မော်တော်ကားလမ်းများ ဖောက်လုပ်ပြီး ဖြစ်လေ သည်။ ရန်ကုန်မှ မြစ်ကြီးနား၊ ပုတာအိုသွား လေယာဉ်ဆိပ် လည်းဖြစ်သည်။

မြို့၏ အကျယ်အဝန်းမှာ ၂,၃၉၉ ဧကဖြစ်၏။ လူဦးရေမှာ ၁၉၅၃ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ ၉,၈၁၇ ယောက်ဖြစ်သည်။ ကျေးရွာများ အပါအဝင် မြို့နယ်တစ်ခုလုံး၏ ဧရိယာမှာ ၆၀၈ စတုရန်းမိုင်ဖြစ်လျက်၊ မြို့နယ်တစ်ခုလုံး၏လူဦးရေမှာ ၁၉၅၆ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ၅၃,၄၈၇ ယောက် ဖြစ်လေ သည်။ တရုတ်နှင့် တရုတ်-မြန်မာကပြား လူဦးရေ အများ ဆုံးဖြစ်၍၊ တရုတ်တန်းသည် ယခင်က မြို့၏ အစည်ကားဆုံး ရပ်ကွက် ဖြစ်သည်။ ယခုမူ မင်းကုန်းရပ်ကွက်သည် အစည် ကားဆုံး ဖြစ်သည်။ ဗန်းမော်တွင် အခြား ရှမ်း၊ မြန်မာ၊ ရှမ်းတရုတ်နှင့် ကချင်များလည်း ရှိလေသည်။ ခရိုင်မြို့ကြီးဖြစ် သည့်အားလျော်စွာ တရားရုံးတော်များအတွက် ဆောက် လုပ်ထားသည့် တရားရုံးကြီး၊ လမ်းဌာနရုံး၊ သစ်တောရုံး၊ ရဲဌာန၊ ဆေးရုံကြီး၊ ဈေး၊ စာတိုက်၊ ကြေးနန်းရုံး၊ ဧည့် ဂေဟာ၊ နိုင်ငံတော် သစ်ထုတ်ရေးဌာန၊ အကျဉ်းထောင်၊ ရုပ်ရှင်ရုံ စသည့် ခန့်ညားထယ်ဝါသော အဆောက်အအုံ ကြီးများ များစွာရှိလျက် မြို့တွင်း၌ အစိုးရ အထက်တန်း ကျောင်းကြီးအပြင် သာသနာပြု အထက်တန်းကျောင်း ၃ကျောင်း၊ မူလတန်းကျောင်း ၃ကျောင်း၊ အစိုးရ ရက် ကန်းကျောင်းတို့ဖြင့်လည်း စည်စည်ပင်ပင် ရှိလေသည်။ နိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ စံပြုသင်ကြားစက်၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ပေးရုံတို့အပြင် ကိုယ်ပိုင် ဆန်စက်များ၊ ဆီစက်များ၊ သစ် စက်များဖြင့်လည်း ခမ်းနားတင့်တယ်လေသည်။

မြို့အလယ်ရှိ ရွှေသိမ်တော်စေတီ၏ ဘုရားပွဲတော်ကို နှစ်စဉ် သီတင်းကျွတ်လ၌ ကျင်းပရာ၊ ပွဲတော်ရက် ၁၀ ရက်တိုင်အောင် ကျင်းပရ၍ အလွန် စည်ကားလှလေသည်။

ဗန်းမောက်မြို့။ ။ ဗန်းမောက်မြို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ အ ထက်ပိုင်း ကသာခရိုင်အတွင်းရှိ ဗန်းမောက်မြို့နယ်၏ ရုံး စိုက်မြို့ ဖြစ်သည်။ ဗန်းမောက်မြို့နယ်သည် ကသာခရိုင်၏ အနောက်တောင်ဖက်ပိုင်းတွင် ရှိသည်။ ဗန်းမောက်မြို့ သည် မြို့နယ်၏ အရှေ့တောင်ထောင့်တွင် ရှိသည်။ ဗန်း မောက်မြို့နယ်၏ မြောက်ဖက်နှင့် အနောက်ဖက်တွင် အ ထက်ချင်းတွင်းနှင့် မြစ်ကြီးနားခရိုင်တို့ ရှိသည်။ အရှေ့ ဖက်တွင် မဲဇာမြစ်ခြားလျက်၊ မော်လူးနှင့် မန်လည်ရွာ (ရှေးက မြို့နယ်များ ဖြစ်ခဲ့သည်) တို့ရှိသည်။ တောင် ဖက်တွင် ဝန်းသိုနှင့် ပင်လယ်ဗူးမြို့နယ်တို့ ရှိသည်။ ဗန်း မောက်မြို့နယ်သည် ယခင်က ခရိုင်ခွဲတခုဖြစ်၍၊ ဗန်းမော် မြို့နယ်နှင့် မန်စီမြို့နယ်တို့ ပါဝင်ခဲ့သည်။ သို့သော် မန်စီမြို့ နယ်ကို ဗန်းမောက်မြို့နယ်နှင့် ပူးပေါင်းလိုက်လေသည်။

ဗန်းမောက်မြို့နယ်သည် တောတောင်ထူထပ်သည်။ မြို့ နယ်၏ အရှေ့ဖက်ရှိ မင်းဝံတောင်သည် ပင်လယ်ရေပြင်မှ ပေ ၁,၅၀၀ ၂,၀၀၀ ကျော်ခန့်မြင့်သည်။ ကျွန်းသစ်၊ အင် နှင့် အင်ကြင်း စသော သစ်ကောင်း ဝါးကောင်းများ ထွက် သည့် သစ်တောကြီးများ အများအပြားရှိသည်။ မြို့နယ် အတွင်းရှိ အဓိက မြစ်မှာ မဲဇာမြစ်ဖြစ်၍၊ မန်စီနှင့် မော်လူး ရွာများ၏ မြောက်ဖက်ကျသော အရပ်တွင် မြစ်ဖျားခံ သည်။ ထိုအရပ်မှ စီးဆင်းလာရာ၊ ထီးချိုင့်မြို့၏ အောက် ဖက် ၂ မိုင်ခန့်တွင် ဧရာဝတီမြစ်အတွင်းသို့ စီးဝင်လေသည်။

ဗန်းမောက်မြို့နယ်သည် ၁,၂၇၉ စတုရန်းမိုင် ကျယ်ဝန်း၍ မြို့နယ်၏လူဦးရေသည် ၃၉,၉၈၁ ယောက်ဖြစ်သည်။ မြို့ ပေါ်နှင့် မြို့နယ်အတွင်း နေထိုင်ကြသူများသည် မြန်မာ၊ ရှမ်း၊ ကချင်နှင့် ကရူး စသော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ နှင့် နိုင်ငံခြားသား တရုတ်၊ ကုလားများ ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓ အယူဝါဒီ များပြားသော်လည်း ခရစ်ယာန်အယူဝါဒီများ၊ နတ်ကိုးကွယ်သူများလည်း ရှိသည်။

ရှေးမြန်မာမင်းများ လက်ထက်က ဗန်းမောက်မြို့နယ်တွင် ပြည်စိုးဟူသော ရာထူးအမည်အရည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သူ တဦး သည် ပဌမဆုံး အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ထိုပြည်စိုးသည် ဝန်းသို စော်ဘွား၏ လက်အောက်ခံဖြစ်သည်။ မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၁၀၈၅ ခုနှစ်(ခရစ် ၁၇၂၃ ခုနှစ်)တွင် ဗန်းမောက်နယ် အုပ် ချုပ်သူအား ပြည်စိုးရာထူးအစား ထမုန် ဟူသော ရာထူး အမည်အရည်ဖြင့် ခန့်အပ်သည်။ ဗန်းမောက်ကို အုပ်ချုပ်ရ သောထမုန်သည် ကွမ်းဖိုးအဖြစ် ငွေပိသာချိန် ၁၀၅ ပိသာ ဆက်ရသည်။

မြို့လူတို့ မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက်တွင် ဝန်းသို့ဖော်သွား ဦးအောင်မြတ်သည် ဗြိတိသျှတို့အား အညံ့မခံဘဲ ပုန်ကန်ခြားနားစဉ်က ဗန်းမောက်မြို့နယ် အတွင်းမှ အခိုင်အမာပြု၍ ခုခံခဲ့သည်။

မြို့နယ်အတွင်း အဓိက လုပ်ငန်းမှာ ဆန်စပါးနှင့် လက်ဖက်ပင် စိုက်ပျိုးခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ စက်မှုလုပ်ငန်း ပြောပလောက်အောင် မရှိချေ။ ရက်ကန်းရက်ခြင်းနှင့် တောင်း၊ ဖျာ ရက်လုပ်သော လက်မှုလုပ်ငန်း အနည်းငယ် ရှိသည်။ မြို့နယ်အတွင်းနှင့် မြို့နယ်မှ အပသို့ ကူးသန်းသွားလာရေးမှာ အင်းတော်မြို့မှ မန်စီရွာသို့ မော်တော်ကားလမ်း ရှိ၍ ဝေ မိုင် ရှည်လျားသည်။ ထိုမော်တော်ကားလမ်းသည် ဗန်းမောက်မြို့ကို ဖြတ်သွားသည်။ အင်းတော်မြို့မှ ကသာမြို့သို့ သွားရောက်နိုင်၍ ကသာမြို့မှ တဆင့် ခရိုင်အပသို့ သင်္ဘောလမ်း မီးရထားလမ်းတို့ဖြင့် ကူးသန်းသွားလာနိုင်လေသည်။

ဗန်းမြို့။ ။ဗန်းမြို့သည် ဆွတ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ ရိုင်းမြစ်၏ မြစ်လက်တက်ဖြစ်သော အားမြစ်ကမ်းပေါ်၌ တည်ရှိသည်။ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် အထက် ၁,၇၈၈ ပေမြင့်သော သဲကျောက်တောင်ပြင်ပေါ်၌ တည်ရှိ၍၊ ယင်းတောင်ခြေရင်းမှ အားမြစ်သည် ကွေပတ်၍

စီးဆင်းရာ၊ မြို့၏ အနောက်ဖက်မှတစ်ပါး ကျန် ၃ ဖက်၌ မြစ်ကြောင်းကြီး ဝန်းရံလျက် ရှိသည်။ မြစ်ကို ဖြတ်၍ တံတားကြီး ၆ ခုဆောက်ထားသည်။ ဆွစ်ဇာလန် နိုင်ငံရှိ အလှအပဆုံးသော မြို့များတွင် ဗန်းမြို့လည်း တမြို့အပါအဝင်ဖြစ်သည်။

ဗန်းဟူသော အမည်သည် ဝက်ဝံဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော ဂျာမန်စကား ဗန်းမှ ယူ၍ မှည့်ခေါ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဗန်းမြို့ကို စတည်သည့်နေ့က ဝက်ဝံပေါင်းများစွာ သတ်ပစ်ရသည်ကိုအစွဲပြု၍ ဗန်းမြို့ဟု တွင်သည်ဟု ဆိုစမှတ်ပြုကြသည်။ ဗန်းမြို့၏ မြို့တော်တံဆိပ်၌ ဝက်ဝံပုံ ပါရှိမက မြို့ပေါ်ရှိ အဆောက်အအုံများ တန်ဆာဆင်ရာ၌ပင် ဝက်ဝံပုံများ ထုလုပ်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အားမြစ်၏ လက်ယာဖက်ကမ်းတွင် ဝက်ဝံများကို တမင် မွေးထားသော တောကိုပင် မြို့အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းထားသည်။

ဗန်းမြို့ကို ၁၁၉၁ ခုနှစ်တွင် ဒျူဘွဲ့ရ ဇရင်ဂျင်စား ဗတ်ဟိုးက တည်ထောင်ခဲ့၍၊ ၁၂၁၈ ခုနှစ် ဒုတိယ ဖရက်ဒရစ် ဘုရင်လက်ထက်တွင် မင်းနေပြည်တော် ဖြစ်လာသည်။ ၁၈၅၃ ခုနှစ်တွင် ဆွစ် ကွန်ဖီဒရေးရှင်းခေါ် ဆွစ်ပြည်နယ်များ ပူးပေါင်း ဖွဲ့စည်းသည့် ပြည်နယ်ပေါင်းချုပ် အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လာ၍ ၁၈၄၈ ခုနှစ် တွင် ဆွစ်ဇာလန် တနိုင်ငံလုံး၏ မြို့တော်ဖြစ်လာသည်။

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် လူဦးရေအများဆုံးမြို့ဖြစ်သည့်ဗန်းမော် သာယာဆိတ်ငြိမ်သော ရပ်ကွက်ရှုခင်း

ဗန်းမြို့၌ ၁၄၂၁ ခုနှစ်က တည်ဆောက်ခဲ့သော ရှေးဟောင်း ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီး၊ ၁၄၀၆ ခုနှစ်က ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော မြို့တော်ခန်းမ၊ ၁၈၃၄ ခုနှစ်က တည်ခဲ့သော ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ ဒုတိယ အကြီးဆုံး တက္ကသိုလ် ကျောင်းတော်ကြီး၊ အထက်အောက် လွှတ်တော်၂ရပ် တည်ရာ လွှတ်တော် အဆောက်အအုံ၊ ဆွစ်အယ်လပိုင်း ပြတိုက်၊ သမိုင်းပြတိုက် စသည်တို့ရှိသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာပို့တိုက် အသင်းကြီး၏ ဌာနချုပ်ရုံးကိုလည်း ဗန်းမြို့၌ပင် ဖွင့်လှစ်ထားသည်။ လွှတ်တော် အဆောက်အအုံကြီးပေါ်မှ ကြည့်လျှင် နှင်းတဖွေးဖွေးနှင့် ခပ်ရေးရေး ထင်လျက်ရှိသော အဲလပ တောင်တန်း၏ သာယာလှပသော ရှုမျှော်ခင်းကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။

ဗန်းမြို့သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာညီလာခံများ ကျင်းပရာ မြို့ကြီးတမြို့ ဖြစ်သည်။ ပဌမ ကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီး ပဌမ ဆုံးသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဆိုရှယ်လစ် ညီလာခံကို ဗန်းမြို့၌ ၁၉၁၉ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသည်။

၁၉၅၈ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ ဗန်းမြို့၏ လူဦးရေသည် ၁၆၃,၀၀၀ ဖြစ်လေသည်။

ဗိန္နုသာရမင်း။ ။ဗိန္နုသာရ မင်းသည် ဗုဒ္ဓသာသနာ တော်တွင် နေလအသွင်ထင်ရှားသော သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး၏ ခမည်းတော်ဖြစ်သည်။ ပါဠိလိုပုတ်ပြည်၌ သာသနာနှစ် ၁၈၆ ခုမှ ၂၁၄ မှ နှစ်အထိ နန်းစံသောမင်း ဖြစ်သည်။ ဗိန္နုသာရမင်းကို သာသနာနှစ် ၁၇၀ ပြည့်တွင် ဖွားမြင်သည်။ ခမည်းတော်မှာ စန္ဒဂုတ္တမင်းဖြစ်၍ မယ်တော်မှာ စန္ဒဂုတ်မင်း ဦးရိုးတော်၏ သမီးတော်ဖြစ်လေသည်။

ခမည်းတော် စန္ဒဂုတ္တမင်းသည် မလိုသူတို့ စားတော်၌ သေဆေးထည့်သော် အန္တရာယ် မဖြစ်နိုင်စိမ့်သောငှာ စားသောက်ရာ ဟူသမျှတို့၌ အဆိပ်နှင့်ရော၍သာ စားလေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် မိဖုရားတို့နှင့်အတူ ပွဲတော်မတည်ဘဲ အသီးအခြား ပွဲတော်တည်လေ့ရှိ၏။ စန္ဒဂုတ္တမင်း၏ မိဖုရားကြီးသည် မီးဖွားရန် ၇ရက် အလို ကိုယ်ဝန် အရင့် အမာရှိစဉ် တခါသော် မင်းကြီး စားတော်ခေါ်ရာဝယ် တလုပ်မျှယူ၍ ခံတွင်းသို့ သွင်းမိ၏။ မင်းကြီးလည်း မိဖုရားအား ထွေးထုတ်စေလေသည်။ သို့သော် အချိန်နောင်းသဖြင့် ထိုအစသည် လည်ချောင်းတွင်းသို့ ဝင်၏။ ထိုသို့ ဝင်ကြောင်းသိလျှင် မင်းကြီးလည်း မိဖုရား၏ လည်ပင်းကို သန်လျက်ဖြင့် ဖြတ်လျက် ဝမ်းမှ သန္ဓေသားကို ထုတ်ယူ၍ ဆိတ်မကြီး၏ဝမ်းကို ဖောက်၍ ထည့်ထားသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ထိုသားကို ၇ရက်တိုင်တိုင် တနေ့လျှင် ဆိတ်မ တကောင်းလဲ၍ အလှည့်အလှယ်ဖြင့် အောင်းစေပြီးနောက် နေ့ရက်စေ့သော သားငယ်ကို နို့ထိန်းတို့ကို အပ်လျက်

မွေးမြူစေသည်။ ထိုသတို့သားငယ်သည် ဆိတ်သွေးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံရသောကြောင့် အရေတို့တွင် အပိမ့်အပိမ့် ပေါက်ကုန်၏။ ယင်းသို့ ပေါက်ခြင်းကြောင့် ထိုသတို့သားကို ဗိန္နုသာရဟု အမည်ပေးလေသည်။

ထိုဗိန္နုသာရ သတို့သား အရွယ်ရောက်လတ်သော် ခမည်းတော် စန္ဒဂုတ္တမင်းကြီး နတ်ရွာစံ၏။ မင်းကြီး နတ်ရွာစံသော်လည်း ဒေဝဗုဒ္ဓမည်သောဘီလူးဝင်၍ မင်းကြီး အသက်ရှင်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်ကို ဥပါယ်တံမျဉ်ဖြင့် ပယ်ရှားလျက် သားတော် ဗိန္နုသာရ မင်းအဖြစ်ပြု၍ ပါဠိလိုပုတ်ပြည်၌ စံ၏။ ဗိန္နုသာရမင်းသည် မောရိယပြည်မှ သာကီဝင် မင်းမျိုးဖြစ်သော ဓမ္မာမင်းသမီးကို မိဖုရားမြှောက်သည်။ ထိုမိဖုရားမှ နောင်သောအခါ သီရိဓမ္မာသောကမင်းဟု တွင်မည့် သတို့သားနှင့် ညီတော် တိဿမင်းသားကို ဖွားမြင်၏။ ဗိန္နုသာရ မင်းကြီးသည် ထီးနန်းစည်းစိမ်ကို ၂၈ နှစ်တိုင်တိုင် စံစားခဲ့ပြီးနောက် သာသနာနှစ် ၂၁၄ ခုနှစ်တွင် နတ်ရွာစံလေသည်။

ဗိမ္ဗိသာရမင်း ။ ။ယသောရော-ရှု။

ဗိမ္ဗိသာရမင်း။ ။ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည် မဂဓတိုင်း ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ရှင်၊ ဘာဂီနိယ မင်းကြီး၏ သားတော်ဖြစ်သည်။ ဘာဂီနိယ မင်းကြီးနှင့် သက္ကတိုင်း ကပိလဝတ်ပြည်ရှင် သုဒ္ဓေါဒန မင်းကြီးတို့သည် မိတ်သဟာယများ ဖြစ်ကြသည်။ ဗိမ္ဗိသာရ မင်းသားသည် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၏ သားတော် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား အောက် ၅ နှစ် ငယ်တော်မူသည်။ အဇ္ဈနမင်းကြီးဖြူပြီး သက္ကရာဇ် ၇၃ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်သည်။ သက်တော် ၁၅ နှစ်အရွယ်တွင် ခမည်းတော်၏ ရိုက်ရာကို ဆက်ခံကာ မင်းပြုလေသည်။

သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားသည် တောထွက်ပြီးနောက် ရဟန်းပြုကာ၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်အတွင်း ဆွမ်းခံဝင်သည်။ ထိုအခါ ရာဇဂြိုဟ် တပြည်လုံး ချောက်ချားသဖြင့် ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည် မင်းချင်းတို့အား စေလွှတ်စုံစမ်းစေသည်။ မင်းချင်းတို့၏လျှောက်ထားချက်ကို ကြားသိတော်မူလျှင်၊ ဘုရားအလောင်းရှိရာသို့ ဆောလျင်စွာ သွား၍ အသက်အရွယ် ငယ်ပါသေးသည်။ တောထွက်ပါနှင့်။ ပြည်တော် ထက်ဝက်ကို ပေးအပ်ပါမည်။ မင်းပြု၍ စံစားပါဦးဟု လျှောက်ထားသည်။ သို့သော် ဘုရားအလောင်းတော်က ငြင်းပယ်သည်။ ထိုအခါ ဗိမ္ဗိသာရမင်းက ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့လျှင်၊ ရှေးဦးစွာ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ကြွရောက်ပါရန် လျှောက်ထားသောအခါမူ၊ ဘုရားအလောင်းတော်က ဝန်ခံကတိပေးလေသည်။

ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ နန်းစံ ၁၆ နှစ်မြောက်တွင် သဗ္ဗညု

ဗိမ္ဗိသာရမင်း

ဘုရားရှင်အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီးသော ဗုဒ္ဓရှင်တော် ဘုရားသည် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ လျှောက်ကြားချက်ကို နှလုံးထားတော်မူသဖြင့် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ သံဃာတော် တထောင်နှင့် ကြွရောက်တော်မူ၍၊ မြို့၏အနီး ထန်းတော ဥယျာဉ်၏ အလယ် သစ်ပင်ရင်း၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ ကြောင်း ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး ကြားသိလျှင် တသိန်းနှစ် သောင်းမျှသော များမတ်၊ သူဌေး၊ ပုဏ္ဏားတို့ ခြံရံလျက် မြတ်စွာဘုရား အထံတော်သို့ လာရောက်ဆည်းကပ်သည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဥရုဝေ ကဿပရသေ့ကို အကြောင်း ပြု၍ ဂါထာ ၁၉၀ ရှိသော နာရဒကဿပ ဇာတ်ကို ဟော တော်မူရာ၊ ဗိမ္ဗိသာရမင်းနှင့်တကွ တသိန်းတသောင်းသော ခြွေရံသင်းပင်းတို့သည် သောတာပန် တည်ကုန်သည်။ ကျန် တသောင်းသော သူတို့သည် သရဏဂုံ တည်ကြကုန်သည်။

ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် ဘုရားရှင်အား လွန်စွာ ကြည်ညို သဒ္ဓါပွားလှသဖြင့် မိမိအား ဥပသကာအဖြစ် အမှတ်ထား တော်မူရန် လျှောက်ထားပြီးသော်၊ နောက်တနေ့နံနက်တွင် ဘုရားရှင်အား အခြံအရံ သံဃာတော်များနှင့်တကွ မိမိ၏ နန်းတော်သို့ ဆွမ်းအလှူခံ ကြွတော်မူရန် ဖိတ်ကြားသည်။ ထိုနေ့နံနက်တွင် ဘုရားရှင်နှင့် သံဃာတော် အပေါင်းအား ဆွမ်းလုပ်ကျွေးပြီးသော် ဝေ ၂၀၀ ဥယျာဉ်တွင်း၌ မင်း၏ နန်းတော်ကို အရံနှင့်တကွ မြတ်စွာဘုရားနှင့် သံဃာတော် များ သီတင်းသုံးရန် ရေစက်သွန်းချ လှူဒါန်းလေသည်။

ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် ဂေါတမဘုရားရှင်အား လွန်စွာ ကြည်ညိုသဒ္ဓါ ထက်သန်စွာဖြင့် လုပ်ကျွေးပြုစု ဆည်းကပ် ကိုးကွယ်သော်လည်း မင်းကြီး၏ အဂ္ဂမဟေသီ ဒေဝီအရာ ထားတော်မူသော ခေမာမိဖုရားကား အဆင်းမာန်တက်၍ ဘုရားရှင်အား သွားရောက်ဖူးမြော်ခြင်းမပြုချေ။ ထို့ကြောင့် မင်းကြီးက ဥပါယ်တံမျဉ်ဖြင့် မိဖုရားအား ဘုရားရှင်ထံ သွားရောက်စေရာတွင် ခေမာမိဖုရားသည် ဘုရားရှင်၏ တရားကို နာယူရကာ အကျွတ်တရားရ၍ ဘိက္ခုနီမပြုပြီး သော် နောင်အခါ ခေမာထေရီဟု လက်ျာတော်ရံ ဇတဒဂ်ရ ထေရီတဦး ဖြစ်လာလေသည်။(ခေမာထေရီ-ရှု။)

ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် ယင်းသို့ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ သာ သနာကို ချီးမြှောက်သော မင်းတပါး ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် သားသမီးအပေါ်၌ မိဘ၏ မေတ္တာ မည်မျှ ကြီးမားသည်ကို ဥပမာ ထုံးတမ်း အကိုးအကားပြုရသော မင်းတပါးလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ဗိမ္ဗိသာရမင်းတွင် ဝေဒေဟီ အမည်ရှိ မိဖုရား ကြီး တပါး ရှိသေးသည်။ ထိုမိဖုရားတွင် သန္ဓေတည်လေ လျှင် မင်းကြီး၏ လက်ျာလက်ရုံးသွေးကို သောက်လိုသော ချင်ခြင်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ မင်းကြီး သိတော်မူလျှင် မိဖုရား၏ ချင်ခြင်းကို ပြည့်စေသည်။ သို့သော် ဟူးရာတို့က မိဖုရား ၏ သန္ဓေသားသည် မင်းကြီးအား သတ်မည့်သူဟု နိမိတ်

ဖတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မိဖုရားသည် သန္ဓေသားကို ဖျက်ဆီးရန် အတန်တန်ကြိုးစားသည်။ မင်းကြီးကမူ ယင်း သို့ မပြုရန် တားမြစ်၍ မြဲမြံစွာ သန္ဓေသားကို စောင့် ရှောက်ထားစေသည်။ အချိန်တန်၍ သားတော်ဖွားလျှင် မိဖုရားမသိရလေအောင် အစောင့်အရှောက်တို့က သိုဝှက် ပယ်ဆောင်ထားသည်။ သွားလာနိုင်သော အရွယ်ရောက်မှ သားတော်ကို မိဖုရားအား ပြစေသည်။ မင်းကြီးလည်း သားတော်အား အလွန် ချစ်ခင် မြတ်နိုးတော်မူသည်။ တခါသော် သား၏လက်တွင် အိုင်းအမာနာပေါက်၍ မခံ မရပ်နိုင် ဖြစ်လေသော် မင်းကြီးသည် ထိုလက်ချောင်းကို ခံတွင်း၌ ငုံ့ပေးသည်။ အတန်ငယ် သက်သာရာရ၍ သား တော် အိပ်ပျော်စဉ် ပြည်ပေါက်လေသော်၊ သားတော် နိုး မည်စိုး၍ ပြည်ကို မျိုချသော ဟူ၏။ မင်းကြီးသည် သား တော်အား လွန်စွာ ချီးမြှင့်မြှောက်စားပြီးသော် အရွယ် ရောက်လျှင် အိမ်ရှေ့အရာ နှင်းလေ၏။ ထိုအိမ်ရှေ့မင်းကား အဇာတသတ်မင်းသားပေတည်း။

ဘုရားရှင်နှင့်တကွ တပည့်သာဝက အပေါင်းကို ပျက်စီး စေလိုသော ဒေဝဒတ်သည် အဇာတသတ် မင်းသားက မိမိအား ကြည်ညိုအောင်ပြုသည်။ မိမိပြောဆိုသမျှ နား ဝင်အောင်ပြုသည်။ ဒေဝဒတ်သည် ဘုရားရှင်အား ကြည် ညိုလှသူ ဗိမ္ဗိသာရ မင်းအားလည်း ပျက်စီးစေလိုသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိက ဘုရားရှင်အားသတ်၍ ဘုရားအဖြစ် ယူ မည်။ အဇာတသတ်က ခမည်းတော်ကို သတ်၍ မင်းအဖြစ် ယူရန် တိုက်တွန်းသည်။ အဇာတသတ်သည် ဒေဝဒတ်၏ တိုက်တွန်းချက်အတိုင်း၊ ခမည်းတော်အား ကိုယ်တိုင်သတ်ရန် ကြံစည်သည်။ ယင်း၏အကြံ ပေါ်ပေါက်သွားသော်လည်း ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် အပြစ်မယူဘဲ သားတော်၏ ဆန္ဒ အတိုင်း ဖြစ်စေရန် ထီးနန်းလွှဲအပ်ပေးသည်။ သို့သော် ဒေဝဒတ်၏ လှည့်ဖျားအကြံပေးချက်ကြောင့် အဇာတသတ် မင်းသည် ခမည်းတော်အား ထောင်သွင်း အကျဉ်းချကာ အမျိုးမျိုး ညှဉ်ပန်းနှိပ်စက်ခြင်း ပြုစေသည်။ ဝေဒေဟီ မိဖုရားသည် ထောင်တွင်းသို့ ဝင်ကာ နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် မင်းကြီးအား သက်သာရာရစေအောင် ပြုစုသည်။ အဇာ တသတ်မင်းက ခမည်းတော်အား အစာပြတ်သေစေရန် ပြု သော်လည်း မိဖုရားကြီးသည် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် မင်းကြီး၌ အာဟာရ မျှတအောင် ပြုပေသည်။ နောက်ဆုံးတွင် အဇာ တသတ်မင်းက မယ်တော်ကိုလည်း ခမည်းတော်ထံ ဝင်ခွင့်မ ပြုတော့ချေ။ ထိုအခါ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် စကြိုလျှောက် ယင်းပင် မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာကို ခံစား၍ မိမိ၏ ကိုယ်ကို မျှတ အောင် နေတော်မူလေသော်၊ အလွန်လျှင် ခန္ဓာကိုယ် အတ္တသဘောသည် တင့်တယ်လေသည်။ ထိုအခါ အဇာ တသတ်မင်းသည် ခမည်းတော် စကြိုမလျှောက်နိုင်စေရန်

ခြေဖဝါးကို ဓားနှင့်ခွဲပြီးသော် ဆားရောသော ဆီဖြင့် လိမ်း ကျံ့၍ ရှားမီးခဲတွင် ကင်မြိုက်စေသည်။ မင်းကြီးသည် ဆင်းရဲဝေဒနာကို ပြင်းထန်စွာ ခံစားရသော်လည်း ရတနာ သုံးပါးကို အောက်မေ့ နှလုံးသွင်းလျက်ကပင် ခန္ဓာကိုယ် သည် ညှိုးနွမ်းခြောက်သွေ့၍ စုတေလေသော် စတုမဟာ ရာဇီနတ်ပြည် ဝေဿဝဏ နတ်မင်းကြီး၏ အလုပ်အကျွေး ဇနဝသဘာမည်သော နတ်သားဖြစ်လေသည်။ ဗိမ္ဗိသာရမင်း ကြီးသည် မင်းစည်းစိမ် ၅၂ နှစ်၊ သက်တော် ၆၇ နှစ်၊ မဟာ သက္ကရာဇ် ၁၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် သားတော် အဇာတသတ်မင်း လုပ်ကြံ၍ ကံတော်ကုန်ရလေသည်။

ဗုံဗိုင်။ ။ဗုံဗိုင်ဆိုသည်မှာ အရည်၊ သို့မဟုတ် အငွေ တခုခု ကို ရွှေပြောင်းပေးသည့် ကိရိယာဖြစ်၍ သာမန်အားဖြင့် အပေါ်သို့ တင်ယူရန်အတွက် အသုံးများသည်။ လူသည် အသက်ရှင်နေစဉ် လေရှူသွင်းခြင်းနှင့် ရှူထုတ်ခြင်းကို နှလုံးဖြင့် အမြဲပြုလုပ်လျက်ရှိရာ၊ လူ၏ နှလုံးသည်လည်း ဗုံဗိုင်တမျိုးပင် ဖြစ်သည်။ ရေတွင်းမှ ရေကို ရစ်လုံးတွင် ရစ်ပတ်ထားသော ကြိုးဖြင့် ခပ်တင်ပုံကို မြင်ဖူးကြပေလိမ့် မည်။ ထိုကိရိယာမှာ ရှေးကစ၍ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သဖြင့်၊ ရှေး ခေတ် ဗုံဗိုင်ဟု ခေါ်နိုင်ပေသည်။ အချို့ ကျေးလက်တော ရွာများ၌ စမ်းအိုင်မှရေကို ခွက်များ တပ်ထားသော ဒလက်ဘီးဖြင့် ကုန်းပေါ်သို့ တင်ယူပုံကို မြင်ဖူးကြမည် ဖြစ်ရာ၊ ယင်းသည်လည်း ရှေးခေတ် ဗုံဗိုင်တမျိုးပင်ဖြစ်သည်။

နောင်သော် ခေတ်မှီသော ဗုံဗိုင်တမျိုး ပေါ်လာသည်။ ရေကို လေဖိအားဖြင့် စုတ်တင်သည့်အတွက် ထိုဗုံဗိုင်မျိုးကို စုတ်ဗုံဗိုင်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုဗုံဗိုင်တွင် ရေကို ပြန်အထက်သို့ လေအားဖြင့် ရှေးဦးစွာ စုတ်တင်လိုက်၏။ ပြီးမှ ခပ်ခွက်ခြင့် ခပ်တင်ရသည်။ ပြန်ထိပ်သို့ ရေရောက်သောအခါ၊ အပြင် သို့ ထွက်စေရန်အတွက် ဘုံဗိုင်ခေါင်း၌ နှုတ်သီးခေါင်း တခု တပ်ထားသည်။ ပြန်အတွင်း၌ ပြတ်တံတခုရှိ၍ ပြတ်တံအဖျား တွင် ခပ်ခွက် တပ်ထားသည်။ ခပ်ခွက်၌ အပေါ်သို့ ပွင့်သော အဆိုရှင်တခုရှိ၍ ပြန်အတွင်း အောက်ဖက်၌လည်း အလား တူ အဆိုရှင်တခုကို တပ်ဆင်ထားသည်။ ခပ်ခွက်သည် ပစ်စတန်ခေါ် ပြတ်တံခေါင်းသဘောကဲ့သို့ ပြန်အတွင်း၌ တည် ရှိ၍၊ ပြတ်တံကို လက်ကိုင်တခုနှင့် ဆက်ထားသည်။ လက် ကိုင်ကို မတင်လိုက်၍၊ ပြတ်တံသည် အောက်သို့ ဆင်းသွား သောအခါ ပြန်တွင်းရှိ လေနှင့် တိုးမိသဖြင့် ခပ်ခွက်မှ အဆို ရှင်ပွင့်သွားပြီးလျှင် ပြန်တွင်းရှိ ရေဝင်ပေါက် အဆိုရှင် ပိတ် သွားသည်။ လက်ကိုင်ကို နှိမ်ချ၍ ပြတ်တံအထက်သို့ တက် သွားသောအခါ အဆိုရှင် နှစ်ခု အကြား၌ ပလာနယ် တဝက်တပျက် ဖြစ်သွားသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ပြန်တွင်းလေ ၏ဖိအားသည် အပြင်ဖက်လေထု၏ ဖိအားထက် နည်း

သွားသည်။ ထိုအခါ အပြင်မှ လေထုဖိအားက ပြတ်တံရှိ ခပ်ခွက်၏ အဆိုရှင်ကို ပိတ်လိုက်ပြီးလျှင် ပြန်တွင်းမှ ရေကို အထက်သို့ ပင့်တင်ယင်း ပြန်တွင်းရှိ ရေဝင်ပေါက် အဆိုရှင် ကို ပွင့်စေလေသည်။ ဤသို့ဖြင့် ပြတ်တံကို ဆင်းချိတက်ချိ ကြိမ်ဖန်များစွာ ဆက်တိုက်ပြု လုပ်ပေးသောအခါ ရေသည် ပြန်တွင်းတလျှောက် တဖြည်းဖြည်း မြင့်တက်လာ၍ ခပ် ခွက်ရှိ အဆိုရှင်ကို ကျော်ဖြတ်တက်လာပြီးသော်၊ ခပ်ခွက် က တဖန် အပေါ်သို့ ခပ်တင်လာရာမှ နောက်ဆုံး၌ ပြန် ခေါင်းမှ အပြင်သို့ စီးထွက်လာလေသည်။ အိမ်သုံးရေနံ စုတ်ဗုံဗိုင်ကို ဤသဘောအရ ပြုလုပ်ထားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

စုတ်ဗုံဗိုင်မျိုးတွင် အရည်ကို ခပ်ခွက်ရှိရာသို့ အရောက် ပင့်တင်သည့် အဓိကအားများ လေထု၏ ဖိအားသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် လေထု၏ ဖိအားသည် ပင်လယ် ပြင်ညီ၌ ၃၂ ပေမြင့်သော ရေထု၏ အလေးချိန်နှင့် ညီမျှ သဖြင့် အဆိုပါ ဗုံဗိုင်မျိုးဖြင့် ရေကို မြေပြင်မှ အထက် ၃၂ ပေအထိသာ အစွမ်းကုန် ပင့်တင်နိုင်သည်ကို သတိပြုရာ သည်။ သို့ရာတွင် မည်မျှကောင်းအောင် ပြုလုပ်ထားစေ ကာမူ တင်းပြည့်ကျပ်ပြည့် လေလုံသော ဗုံဗိုင်မျိုးကို မရ နိုင်ရကား၊ လက်တွေ့အားဖြင့် ထိုဗုံဗိုင်မျိုးဖြင့် ရေကို ပေ ၂၀ ၂၅ ပေအထိ တက်အောင်သာလျှင် စုတ်တင်နိုင်သည်ကို တွေ့ရလေသည်။

အကယ်၍ ရေကို ထိုထက်မြင့်အောင် တင်လိုပါက အ ခြား ဗုံဗိုင်တမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုကြရသည်။ ယင်းဗုံဗိုင်မျိုး အနက်၊ ထိုးဗုံဗိုင်ဟု ခေါ်သော ဗုံဗိုင်မျိုးသည် အရိုးဆုံး ဖြစ်သည်။ အလွယ်ဆုံး ပြုလုပ်ထားသော အဆိုပါ ဗုံဗိုင် မျိုးတွင် ပြန်ခေါင်း နှုတ်သီးနေရာ၌ ရေထုတ်ပြန်နှင့် တတိယ အဆိုရှင်ကို တပ်ထားသည်။ ခပ်ခွက်အပေါ်ဖက်ရှိ ရေမှာ လေထုဖိအားက တွန်းတင်ပေးခြင်းမရှိဘဲ၊ ခပ်ခွက် ပင့် တင်ပေးသည့် ရေသာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရေကို နောက် ပြန်မစီးအောင် တတိယအဆိုရှင်က ထိန်းပေးထားသည့်အ တွက် ရေကို လိုသမျှအမြင့်သို့ ရောက်အောင် တင်ပေးနိုင်ပေ သည်။ များသောအားဖြင့်မူ ခပ်ခွက်အစား ပြတ်တံခေါင်း ကို သုံး၍၊ ရေစီးမှန်စေရန်အတွက် ရေထုတ်ပြန်ရင်းတွင် လေလှောင်ခန်းတခုကို တပ်ဆင်ထားလေ့ရှိသည်။ ပြတ်တံ ခေါင်းအောက်သို့ဆင်းချိန်တွင် ရေထုတ်ပြန်ရင်းရှိ အဆိုရှင် ပွင့်၍ လေလှောင်ခန်းထဲသို့ ရေဝင်သဖြင့် လေလှောင်ခန်းအ တွင်းရှိ လေသည် ကျုံ့သွားသည်။ ပြတ်တံခေါင်း အပေါ် သို့တက်ချိန်တွင် အဆိုရှင်ပိတ်သွား၍ လေလှောင်ခန်းအ တွင်းရှိ လေသည် ကျုံ့ရာမှ ပြန်ကန်ထွက် လာခြင်းဖြင့် ရေကို ရေထုတ်ပြန်တလျှောက် တွန်းထုတ်လိုက်လေသည်။ စက်ဘီးလေထိုးတံသည် ထိုးဗုံဗိုင်တမျိုးပင် ဖြစ်သည်။

အထက်ပါတို့မှာ စုတ်ဗုံဗိုင်နှင့် ထိုးဗုံဗိုင်တို့၏ အခြေခံ

သဘောမျှသာ ဖြစ်ရာ၊ ရေအား စက်အားတို့ဖြင့်၎င်း၊ အခြားပြုပြင်ချက်တို့ဖြင့်၎င်း အငွေနှင့် အရည် နှစ်မျိုးလုံးအတွက် အမျိုးမျိုး တိုးတက်တီထွင်ထားသော စုတ်ဗုံ ဗိုင်နှင့် ထိုးဗုံဗိုင်များ အပြင် ခရုပတ် ရေပေးစက်ကဲ့သို့ အတွင်းရဟတ်ရွက်နှင့် ဖြတ်များ၊ လျှပ်စစ် လေထိုးစက်များ၊ တွန်းတင် ကိရိယာများလည်း ရှိပေသေးသည်။

ဗုံလုံပင်။ ။ ကူကာဗီတေစီအီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သော ဗုံလုံပင်သည် အနွယ်ပင်ဖြစ်၍ ဗူးနှင့် သခွါးပင်တို့နှင့် မျိုးရင်းချင်း အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ ရုက္ခဗေဒ အမည်အားဖြင့် ထရိုင်ကိုစင်သီးကူကူမာရီနားဟု ခေါ်သည်။ ဗုံလုံပင်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ မလ္လာယုကျွန်းဆွယ်၊ မြောက်ဩစတြေးလီးယားစသော အပူပိုင်းဒေသများ၌ ပေါက်ရောက်သည်။ တောကြို အုံကြားတို့၌ အလေ့ကျ ပေါက်လေ့ရှိသော်လည်း ခြံဥယျာဉ်များ၌လည်း စိုက်ပျိုးကြသည်။

ထိုဗုံလုံပင်သည် တနှစ်ကြာခံ အနွယ်ပင်မျိုးဖြစ်၍ အဖျားနှစ်ခွရှိသော နွယ်နာမောင်းများ ရှိရာ၊ ထို နွယ်နာမောင်းများဖြင့် သစ်ပင်များ၊ စင်များကို တွယ်ကပ် ပေါက်ရောက်သည်။ ဗုံလုံရွက်သည် အရင်းကား၍ အဖျားချွန်သော ညောင်ရွက်ကဲ့သို့ ပုံသဏ္ဍာန်ရှိပြီးလျှင်၊ အတွင်းသို့ အလွန်ချိုင့်ဝင်သည့် ခွေးသွားစိပ်များရှိသော အဟိုက် ၃ ခုမှ ၇ ခုအထိ ရှိတတ်ရာ၊ များသောအားဖြင့် အဟိုက် ၅ ခုပါ တတ်သည်။ အရွက်တွင် မွေးနုကလေးများ ရှိသည်။

ဖေဖွာဂီလနှင့် မတ်လများတွင် အပွင့်ပွင့်သည်။ တပင်တည်းတွင် အဖိုနှင့်အမ ၂ မျိုး ပွင့်တတ်ရာ၊ အဖိုပွင့်သည် အပွင့် ၃ ပွင့်မှ ၁၅ ပွင့်အထိ အပွင့်များ စုံပြိုင်ပါသာ ပန်းခိုင်ဖြစ်၍ အမပွင့်သည် တပွင့်တည်းဖြစ်သည်။ ပွင့်ချပ်သည် အဖြူရောင်ဖြစ်၍ အတွန့်အဟိုက်ကလေးများဖြင့် အနားသတ်သည်။ အသီးသည် တလက်မမှ ၃လက်မအထိ ရှိ၍၊ ခြံဥယျာဉ်များ၌ စိုက်ပျိုးသော အပင်များမှာ ထိုထက်ရှည်လျားသော အသီးများ သီးသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အသီးပုံသဏ္ဍာန်သည် အရင်းအဖျား အနည်းငယ်ရှူး၍ အလယ်ပူသည်။ အသီးရောင် စိမ်းစိမ်းတွင် အဖြူစင်းများပါ၍၊ မှည့်သည့်အခါ ကြက်သွေးရောင်၊ သို့မဟုတ် လိမ်မော်ရောင် ဖြစ်လာသည်။ အသီးအတွင်းသားတို့သည် သခွါးသီး၊ ဗူးသီးအသားကဲ့သို့ ပျော့စိစိဖြစ်၍၊ အစေ့တို့သည် အသားထဲမြုပ်နေကြသည်။ အစေ့များသည် ပြား၍ ဘဲဥပုံဆန်ဆန် ဖြစ်ပေသည်။

မြန်မာဆေးကျမ်းများ အလိုအရ ဗုံလုံသီးသည် ချိုသောအရသာရှိ၍ စဉ်းငယ်ပူ၏။ နှလုံးကို နှစ်သက်စေသည်။ လေ၊ သလိပ်၊ သည်းခြေကို နိုင်သည်။ ကုတ်ဟီးနာ၊

ပိုးနာ၊ သွေးနာတို့ကို ပျောက်စေနိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။ ဗုံလုံရွက်သည်မူ ချို၍ ပူသောအရသာရှိသည်။ သည်းခြေကို နိုင်သည်။ အမြစ်သည် ဝမ်းလျှောသက်စေသည်။

သီဟိုကျွန်းတွင်မူ အမြစ်များကို သန်ချဆေးအဖြစ် သုံးသည်။ အရွက်နှင့် အရိုးများကို သည်းခြေကြောင့်ဖြစ်သော ရောဂါများ၊ အရေပြား ရောဂါများနှင့် မီးယပ်ရောဂါများအတွက် အသုံးပြုလေသည်။

ထိုဗုံလုံအနွယ်ပင်မျိုးကို တောပဲလင်းမြေ ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ပဲလင်းမြေနှင့် မျိုးခွဲချင်းတူသော်လည်း၊ အသီးချင်းမတူချေ။

ထိုပြင် ဗုံလုံအမည်ခံ အခြားအပင်တမျိုးလည်း ရှိသေးသည်။ ရုက္ခဗေဒအမည်အားဖြင့် ဆေပီယမ် အင်ဒီကမ်ဟု ခေါ်သော အပင်ငယ်မျိုးဖြစ်သည့် ဗုံလုံပင်တမျိုးကို ပဒတ်ဟုလည်းခေါ်ကြသည်။ ယင်းသည် ယူဖော်ဗီယေးစီးအီး မျိုးရင်းတွင်ပါဝင်သည်။ တနင်္သာရီ တောင်ပိုင်းစသော မြန်မာနိုင်ငံ အောက်ပိုင်းဒေသများနှင့် စစ်တွေမြို့ တဝိုက်တွင် တွေ့ကြရသည်။ ထိုအပင်၏ အခေါက်သည် ဖြူ၍ ချောပြီးလျှင် အရွက်များသည် အလျားရှည်၍ အဖျားချွန်သည်။

မြစ်ချောင်း ကမ်းပါးအနီး ပေါက်ရောက်တတ်သော အပင်မျိုး ဖြစ်၍၊ မိုးရာသီအခါ မြစ်ချောင်းထဲ၌ ဗုံလုံသီးများ မျောပါလာတတ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ အမြောင်းလေးမြောင်း မထင်မရှားရှိသော လုံးဝန်းသည့် အသီးမျိုးဖြစ်၍၊ မာလကာသီး အငယ်စားခန့်ရှိသည်။ အသီးရောင်သည် စိမ်း၍ မှည့်သည့်အခါ အာလူးရောင်မျိုး ဖြစ်သည်။ အခွံလည်း မာသည်။ အစေ့ ၃ ခုပါသည်။ အသီး၏ အရသာသည် ချဉ်ဖန်ဖန်ရှိ၍ အစေးများသည်။ အင်းများ သိမ်းချိန်တွင် ဗုံလုံအရွက်နှင့် အသီးများကို ထုထောင်း၍ အင်းထဲသို့ ချထားလိုက်လျှင်၊ အသီးအရွက်များမှထွက်သော အစေးသည် အလွန်ပူသော အဆိပ်မျိုးဖြစ်သဖြင့် အင်းထဲ၌ ကြွင်းကျန်သမျှ ငါးများအားလုံး သေကုန်သည်ဟု ဆိုကြလေသည်။

ဗုံ။ ။ ဗုံသည် ပေါက်ကွဲတတ်သော စစ်လက်နက် တမျိုးဖြစ်သည်။ ပုံသဏ္ဍာန်သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဆုံနှင့်တူ၍ ထိပ်ဖူး ချွန်ပြီးလျှင် အမြီး၌ ငါးခြီးငါးဆူတောင်တို့ကဲ့သို့ ပြား၍ကားသည်။

ရှေးအခါက မော်တာ အမြောက် စသည်တို့မှ ထွက်သော ပေါက်ကွဲတတ်သည့် အရာဝ ကြို ဗုံ၊ သို့မဟုတ် ဗုံဆန်ဟု ခေါ်သော်လည်း ယခု လေယာဉ်ပျံများ ပေါ်ပေါက်လာသည်မှစ၍ ကောင်းကင်မှ လေယာဉ်ပျံဖြင့် ပစ်ချသော ပေါက်ကွဲစေတတ်သည့် လက်နက်ကို ဗုံဟု နားလည်နေ

ကြသည်။ ဗုံးကို တရုတ်လူမျိုးတို့သည် ရှေးနှစ်ပေါင်း များစွာပင် အသုံးပြုနေကြပြီ ဖြစ်သည်။ တရုတ်တို့ စတင် သုံးစွဲသော ဗုံးများမှာ နဂါးပုံ၊ မြွေပုံ၊ ငှက်ပုံ သွန်းထားသည့် မြေအိုးတွင် ယမ်းမှုန့်ထည့်၍ ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်း ဗုံးမျိုးသည် ဖောက်ခွဲသည့်အခါ အလွန် အသံမြည်သဖြင့် ၁၉ ရာစုနှစ်အထိ တရုတ်တပ်မတော်က ရန်သူများကို ခြောက်လှန့်ရန် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ထိုခေတ်က အသုံးပြုကြသော ဗုံးများမှာ လက်ဖြင့် ကိုင်၍ ပစ်ရသော လက်ပစ်ဗုံးများ ဖြစ်သည်။ ၁၉ ရာစုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် စစ်တိုက်ရာ၌ ဗုံးကို လက်နက်အဖြစ် အသုံးမပြုသလောက် နည်းပါးသွားသည်။ တောပုန်း၊ သူပုန် စသည်တို့သာ အနည်းအကျဉ်း အသုံးပြုကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ပဌမကမ္ဘာစစ်မှစ၍ ဗုံးအမျိုးမျိုးကို လက်နက်သဖွယ် အသုံးပြုလာကြသည်ကို တွေ့ရပြန်သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းကမူ လေယာဉ်များ ပေါ်ပေါက်လာသဖြင့် ဗုံးကို လေထဲမှ ပစ်ချတိုက်ခိုက်မှု ခေတ်စားလာလေသည်။ လေယာဉ်ပျံများပေါ်မှ ဗုံးသန်းပေါင်း များစွာ ကြံချ၍ လေကြောင်းတိုက်ပွဲများ ဆင်နွှဲခဲ့ကြသည်။

ဗုံးအမျိုးမျိုး ရှိသည့်အနက် အကြမ်းအားဖြင့် ဖော်ပြရသော် အစိတ်စိတ် အမြွှာမြွှာ ကွဲသောဗုံး၊ ခွဲဖျက်ဗုံး၊ မီးလောင်ဗုံး၊ ဓာတ်ငွေ့ဗုံး၊ ရေမြှုပ်ဗုံး၊ အထိန်းနှင့်လွှတ်သောဗုံး၊ သံချပ်ဖောက်ဗုံး၊ ဗုံးပျံ၊ အဏုမြူဗုံးခေါ် အက်တမ်ဗုံးတို့ ဖြစ်လေသည်။ ယင်းတို့သည် အရွယ်အစားချင်း ကွဲပြားရုံမက အသုံးပြုပုံချင်းလည်း မတူချေ။ အချို့ ဗုံးများသည် ပေါင်ချိန် အနည်းငယ်ခန့်သာ လေး၍ အချို့ ဗုံးများမှာ ပေါင် ၄,၀၀၀ အထိ လေးသည်။ အချို့ အလွန်ငယ်သော ဗုံးကလေးများကို စုကာ ဗုံးခွဲတစ်ခုထဲတွင် ထည့်၍ ပစ်ချတတ်ရာ မြေပြင် အဆောက်အအုံတို့နှင့် ထိခိုက်မှု တခုစီထွက်၍ ပေါက်ကွဲသဖြင့် ဗုံးကြီးတလုံးကို ပစ်ချသည်ထက် အရာရောက်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ပေါက်ကွဲတတ်သော ဗုံးတို့အနက် အစိတ်စိတ် အမြွှာမြွှာ ကွဲသော ဗုံးသည် အထင်ရှားဆုံးနှင့် အသုံးအများဆုံး ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ပေါက်ပြီးမှ အစိတ်စိတ် အမြွှာမြွှာ ကွဲသည်။ ကုန်းပေါ်ရှိ တိုက်တာအိမ်ရာ အဆောက်အအုံနှင့် ရေထဲရှိ လှေသင်္ဘောများကို ဖျက်ဆီးရန် အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ ယင်း ဗုံးမျိုးသည် သတ္တုဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ဆံ့သဏ္ဍာန် အခွံထဲ၌ အလွန်ပေါက်ကွဲလွယ်သော ယမ်းထည့်၍ လုပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယမ်းပေါင်ချိန် ၁၀၀မှ ၈,၀၀၀အထိ ပါတတ်သည်။ အရာဝ တာခုခုနှင့်ထိသည့်အခါ၎င်း၊ အချိန်စေ့သည့်အခါ၎င်း ပေါက်ကွဲတတ်သော ဗုံးမျိုး ဖြစ်သည်။ ပေါက်ကွဲစေလိုသော အချိန်ကို ကိုက်၍ စီမံပြုလုပ်ထားလေ့ရှိကြသည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဗုံးကြီးလေ

ယာဉ်ပျံကြီးများသည် ယင်းဗုံးမျိုး အလေးချိန် တတန်မှ ၈ တန်အထိကို သယ်ဆောင်လေ့ ရှိကြသည်။ မြို့တကွက်စာကို အလွယ်ကလေးနှင့် ဖျက်ဆီးပစ်နိုင်လောက်သော ဗုံးများကို သယ်ဆောင်ကြသဖြင့် ယင်းဗုံးကို 'အကွက်လိုက် ဖျက်သမား' ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ဗုံးကြီးလေယာဉ်ငယ်များကမူ ပေါင် ၁၀၀ မှ ၆၀၀ အထိလေးသော ဗုံးများကို တင်တတ်ကြသည်။

ခွဲဖျက်ဗုံးသည် အစိတ်စိတ် အမြွှာမြွှာကွဲသော ဗုံးထက် ငယ်သည်။ ပေါင် အစိတ်မှ ၃၀အထိသာ လေးသည်။ အစိတ်စိတ် အမြွှာမြွှာကွဲသော ဗုံးခွံကဲ့သို့ ပြောင်ချောမဟုတ်ဘဲ လှိုင်းတွန့်ထားသော သတ္တုခွံဖြစ်၍ နာနတ်သီးနှင့် တူသည်။ လက်ပစ်ဗုံး အကြီးစားနှင့်လည်း ဆင်ဆင် တူသည်။ ယင်းဗုံးမျိုးကို တပ်စခန်းများ၊ ငယ်သော တဲအိမ်ပစ္စည်းများကို ဖျက်စီးရန် ပစ်ချလေ့ရှိသည်။ ပစ်ချပြီးသောအခါ လှိုင်းတွန့်ဗုံးခွံများ ကွဲ၍ ဗုံးဆံများ ပေါက်ကာ သေနတ်ကျည်ဆံကဲ့သို့ ထိုးဖောက် ခွဲဖျက်ကြသည်။

မီးလောင်ဗုံးကို အပူရှိန်ပြင်းစွာဖြင့် လောင်ကြွမ်းတတ်သောပစ္စည်းဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။ ရန်သူစခန်းများ၊ စက်ရုံများ၊ မြို့ကြီးများကို မီးရှို့ရန် အသုံးပြုသော ဗုံးမျိုး ဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်စက သုံးသော မီးလောင်ဗုံးသည် ပေါင်ချိန်အနည်းငယ်သာ လေးသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်ခန့် သို့ ရောက်သောအခါ အမေရိကန်တို့ဖက်မှ သုံးသော မီးလောင်ဗုံးများသည် ၂ ပေါင်မှ ပေါင် ၅၀၀ ခန့်အထိ ရှိလာသည်။ စီမံပြုလုပ်ရာတွင် ပါဝင်သော ပစ္စည်းများကို လိုက်၍ အလေးချိန်စီးသည်။ ပါဝင်သော ပစ္စည်းများမှာ မဂ္ဂနီဇီယမ်၊ သားမိုက်၊ ဖော့စဖော့ရပ်၊ ဂက်ဆိုလင်နှင့် ဆီဒြပ်ပေါင်း အမျိုးမျိုးတို့ ဖြစ်သည်။

ဓာတ်ငွေ့ဗုံးသည် အဆိပ်ဓာတ်ငွေ့များ ထည့်ထားသော ဗုံးဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက စစ်ဖက်နိုင်ငံတိုင်း၌ ယင်းဗုံးမျိုး အသင့်ရှိသော်လည်း အသုံးမပြုကြချေ။ စစ်တိုက်ရာ၌ အသုံးပြုသော ဓာတ်ငွေ့ဗုံးမျိုးအပြင် အဓိကရုဏ်း လူစုလူဝေးကို လူစုခွဲရန် ရဲများသုံးသည့် မျက်ရည်ယိုဗုံးခေါ် လက်ဖြင့်ပစ်ရသော လက်ပစ်ဗုံးတမျိုးလည်း ရှိသေးသည်။ ယင်းသည် အသက်အန္တရာယ်ကို မထိခိုက်စေတတ်ချေ။

ရေမြှုပ်ဗုံးကို ရေယာဉ်များနှင့် လေယာဉ်ပျံ ၂ မျိုးစလုံးမှ ရေငုပ်သင်္ဘောကို တိုက်ခိုက်ရန် အသုံးပြုကြသည်။ သင်္ဘောသားများက ယင်းကို ပြာများ ထည့်ထားသော ဗူးကြီးနှင့် တူသဖြင့် ပြာဗူးဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ အလိုရှိသော အချိန်တွင် အလိုရှိသော ရေနက်နေရာ၌ ပေါက်ကွဲစေရန် အချိန်မှန်၍ စီမံထားရသည်။ ရေကြောင်းတွင် တခါတရံ မျောလာသော ဗုံးများသည် ယင်းဗုံးမျိုး ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် များသောအားဖြင့် ရေမျက်နှာပြင်အောက် အနည်းငယ် ချ၍ ကျောက်ချထောင်ထားလေ့ ရှိကြသည်။ မြေမြှုပ်ခိုင်းပုံးသည်လည်း ယင်းမြေမြှုပ်ပုံးမျိုးပင် ဖြစ်သည်။ မြေမြှုပ်ပုံးသည် မြေကြီးထဲ၌ မြှုပ်ထား၍ ဖြတ်သွားသော ယာဉ် လူ စသည်တို့ကို အန္တရာယ်ပြုကြသည်။

အခိုင်အခံ ကာရံထားသော စစ်သင်္ဘောများ ခံတပ်များကို ခွဲဖျက်ရန် သံချပ်ဖောက်ပုံးများကို သုံးကြသည်။ ယင်းပုံး၏ ထိပ်ဖူးသည် သံမဏိဖြင့် ပြုလုပ်ထား၍ အလွန်မာသော အကာအရံများကို ထိုးဖောက်ဝင်ရောက် သွားပြီးမှ ပုံးသည် အစိတ်စိတ် အမြွှာမြွှာ ကွဲ၍ ပေါက်သည်။ ယင်းသို့ဖြင့် အခိုင်အခံ ပြုလုပ်ထားသော စခန်းများကို ဖြိုခွဲနိုင်လေသည်။

အထိန်းနှင့် လွှတ်သော ပုံးဟူသည်မှာ လိုရာ အရပ်သို့ ရောက်အောင် ထိန်း၍လွှတ်ရသော ပုံးမျိုးဖြစ်သည်။ လေယာဉ်ထဲမှ ရေဒီယိုဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ယင်းပုံးအတွင်း ထည့်သွင်း တပ်ဆင်ထားသော ပစ်ကွင်းရှာ ကိရိယာဖြင့်ဖြစ်စေ ထိန်း၍ ပစ်လွှတ်ရသည်။ သင်္ဘော၊ တံတား၊ ရထားနှင့် ကောင်းကင်မှ ထင်ထင်ရှားရှား ရှာတွေ့နိုင်သော အခြား ပစ်ကွင်းများကို ဖြိုဖျက်ရန် အသုံးဝင်သော ပုံးမျိုးဖြစ်သည်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းက “ဂျက်” စက်တပ်ဆင်ထားသော ပုံးပျံခေါ် လက်နက်ဆန်းတမျိုး ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ အမှန်မှာ ထိုလက်နက်မျိုးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စမ်းသပ်မှုများကို ဗြိတိန်နိုင်ငံတွင် ၁၉၁၆ ခုနှစ်ကင်း၊ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ၁၉၁၈ ခုနှစ်ကင်း ပြုလုပ်ခဲ့ဖူး၏။ သို့ရာတွင် တိုးတက်၍ မကြံစည်ကြသည့်အတွက် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်လာသောအခါ ဂျာမန်တို့က “ဗီ-ဝမ်း” ခေါ် ပုံးပျံလက်နက်ဆန်း တမျိုးဖြင့် လက်ဦးအောင် တိုက်ခိုက်ခြင်းကို အင်အားရှိသည့် အပြင်းအထန် ခံလိုက်ရလေသည်။ အင်အားရှိသည့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး အတွင်းက ပုံးပျံပေါင်း ၉ ထောင်ကျော်မျှ ပစ်လွှတ်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသည့်အနက် အင်အားမြောက်သည့် ပုံးအလုံး ပေါင်း ၆ ထောင်ခန့်ကျော် ယင်းပုံးပျံများကြောင့် လူပေါင်း ၆ ထောင်ကျော်မျှ သေခဲ့ရသည်ဟု ဆိုလေသည်။

ပုံးပျံသည် မောင်းသူမပါဘဲ ပျံသန်းသော အတောင် တထပ်လေယာဉ်ပျံကလေးတမျိုး၊ သို့မဟုတ် တော်ပီဒို တမျိုးပင်ဖြစ်၍ တောင်ပံအလျားမှာ ၁၆ ပေခန့်ရှိသည်။ ပုံးပျံဦးပိုင်းတွင် တော်ပီဒိုမှာကဲ့သို့ ပေါက်ကွဲစေတတ်သည့် ယမ်းတတန်ခန့် ပါသည်။ ပုံးပျံထိပ်၌ တစ်ခုတစ်ခု ထိခိုက်မိသောအခါ ပေါက်ကွဲစေရန် စနက်တခု တပ်ထားသည်။ မည်သည့်အရာနှင့်မျှ မထိခိုက်ဘဲ မြေသို့ဆင်း သက်ရပါကလည်း ပေါက်ကွဲစေရန် အခြားစနက် တမျိုးကို ဝမ်းပိုက်အောက်တွင် တပ်ဆင်ထားသည်။ အကယ်၍ အကြောင်းတခု

ကြောင့် အဆိုပါစနက် ၂ ခုစလုံး ချွတ်ယွင်းသွားသည့်တိုင် အောင် ၂ နာရီခန့်အကြာ၌ အလိုအလျောက် ပေါက်ကွဲစေရန် နာရီစက်ဖြင့် စီမံထားသော “နာရီစက်စနက်” တခု ရှိပြန်သေးသည်။ ပုံးပျံတခုလုံးသည် တန်ချိန် ၃တန်ခန့်လေး၏။ မြေကြီးထဲသို့ များစွာ ထိုးစိုက်ဝင်ရောက်နိုင်ခြင်း မရှိသော်လည်း မြေပြင်ပေါ်၌ ပေါက်ကွဲသောအခါ အလွန်ပြင်းထန်စွာ ပေါက်ကွဲပျက်စီးစေနိုင်သည်။

ပုံးပျံများကို ပုံးကြိလေယာဉ်ပျံများဖြင့် တခုချင်း သယ်ယူပြီးနောက် အမြင့်မှ လွှတ်နိုင်သော်လည်း အထူးသဖြင့် “ကန်ကရစ်” ကိုင်ထားသော ဆင်ခြေလျှော စောင်းပြင်ပေါ်မှ ဖိနှိပ်ထားသည့် လေအားနှင့် တွန်းလွှတ်သည့် ပစ်စတန်ဖြင့် လွှတ်လေ့ရှိကြသည်။ လွှတ်ရာတွင် ဆင်ခြေလျှောစောင်းပြင်ကို ပစ်လိုသည့်နေရာနှင့် ချိန်သားကျအောင် ပဌမ ပြုပြင်ပေးရသည်။ ပစ်လွှတ်စအချိန်တွင် ပုံးပျံသည် တနာရီလျှင် မိုင် ၂၀၀ နှုန်းမျှနှင့် ထွက်သွားသည်။ လေထဲသို့ ရောက်သွားသောအခါ၊ ဂျက်စက်ထဲသို့ လေတိုးဝင်၍ စက်အားကောင်းလာသောကြောင့် အသွားနှုန်းမှာ တနာရီလျှင် မိုင်ပေါင်း ၃၆၀ နှုန်းခန့်အထိ တိုးလာသည်။ ပုံးပျံတလုံးတွင် လေယာဉ်ပျံဓာတ်ဆီ ၇၀၀ ခန့်က သယ်ဆောင်ထားသည်။ မြေပြင်မှ အမြင့်ပေ ၈၀၀ မှ ၂,၅၀၀ အတွင်း၌ ပျံသန်း၍ ခရီးအဝေး ၁၂၅ မိုင်ခန့်အထိ ပစ်လွှတ်နိုင်လေသည်။

ပုံးပျံတွင် ဂျက်စက် တပ်ဆင်ထားရုံမက လေထဲ၌ လိုသည်ထက်ပို၍ မြင့်တက်မသွားစေရန်နှင့် ချိန်သားတကျ ဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်း သွားစေရန်နှင့် လိုသောအမြင့်၌ စက်ရပ်၍ မြေသို့ ထိုးဆင်းစေရန်နှင့် အခြား အလိုအလျောက် ထိန်းသိမ်းပေးသည့် စက်တို့ကိုလည်း တပ်ဆင်ထားသေးသည်။

ပုံးပျံများ ပစ်လွှတ်ခါစ အချိန်က ထိုလက်နက်ဆန်းကို ထိရောက်စွာ ကာကွယ်ဖျက်ဆီးရန် နည်းလမ်း မရှိလောက်အောင် ဖြစ်ခဲ့ရ၏။ သို့ရာတွင် နောင်သော် ပုံးပျံများ လာမည့်လမ်း၌ သံမဏိကြီးဆိုင်းထားသော ဓာတ်အိမ်ပျံများ လွှတ်ထားခြင်းဖြင့်နှင့်၊ အလွန်လျင်မြန်စွာ ပစ်ခတ်နိုင်သော လေယာဉ်ပျံပစ်အမြောက်များနှင့် ဒလစပ် ပစ်ခတ်ခြင်းဖြင့်နှင့် ထိရောက်စွာ ကာကွယ်နိုင်လာသည်။ နောက်ဆုံးပေါ် တိုက်လေယာဉ်များဖြင့်လည်း ပုံးပျံကို မှီအောင် လိုက်၍ ပစ်ချကြသည်။ သို့တည်းမဟုတ် ပုံးပျံ၏အတောင်ကို လေယာဉ်ပျံအတောင်နှင့် ဘေးချင်း ယှဉ်ရိုက်ခတ်ပေးခြင်းဖြင့်လည်း အခြား ဘေးကင်းသည့် နေရာသို့ ကျရောက်ပေါက်ကွဲအောင် ပြုလုပ်ပေးကြသည်။ ထိုအခါ ဂျာမန်တို့က ဗီ-ဝမ်းခေါ် ပုံးပျံများအစား ဗီ-ဝမ်းထက်ကြီး၍ အလွန်လျင်မြန်သော ဗီ-တူးခေါ် ပုံးပျံပုံး တမျိုးကို အသုံး ပြုလာကြပြန်သည်။ သို့သော် ဗီ-တူးမှာဗီ-ဝမ်းကဲ့သို့

ဂျက်စက်တပ်ထားသောပံးပျံမျိုး မဟုတ်ချေ။ တုံးစက် တပ်ထားသော “တုံးပျံပံး” မျိုးဖြစ်သည်။ (တုံးပျံ-ရှု။) ဖဲ-တူးပံးသည် အလျား ၄၆ ပေ၊ လုံးပတ် ၅ပေ ၆ လက်မ ရှိ၍၊ စုစုပေါင်း ၁၂ တန်လေးသည်။ အယ်လကိုဟောနှင့် အောက်ဆီဂျင် လောင်ကျွမ်းရာမှ ခုတ်မောင်းရန် အားကို ရသည်။ လောင်စာ၏အလေးချိန်သည် ၈ တန်ရှိသည်။ ဗီ- တူးပံး၏ မူလအသွားနှုန်းသည် နှေးသော်လည်း အမြင့်သို့ ရောက်သောအခါ အလွန်လျှင်မြန်သည်။ ဗီ-တူးပံးကို ပစ်လို က အမြီးပိုင်ရှိ အချွန်များပေါ်၌ ထောင်ပေးထား၍ လျှပ် စစ်ဓာတ်ဖြင့် ပစ်လွှတ်ရသည်။ လောင်စာလောင်ကျွမ်းသော အခါ ဓာတ်ငွေ့ပူတို့သည် ပံး၏ နောက်ဖက်မှ အလွန် ပြင်းထန်သော အရှိန်ဖြင့် ပင့်အားပေးသဖြင့် ပံးသည် အ ထက်မိုင် ၆၀ သို့ တနာရီလျှင် မိုင် ၃,၀၀၀နှုန်းဖြင့် တက်သွား သည်။ ဗီ-တူးပံးကို ဗီ-ဝမ်းပံးလောက် တည့်မှန်အောင် မပစ် နိုင်သော်လည်း အလွန်လျင်မြန်၍ အလွန်မြင့်သော နေရာမှ ပင် ပျံသန်းနိုင်သဖြင့် ရန်သူတို့ လမ်းမှတ်၍ တားဆီးရန် ခက်သောကြောင့် အလွန်အသုံးဝင်သည်။ ယင်း၏ ရန်ကို ကာကွယ်ရန် ပံးပစ်လွှတ်ရာနေရာများကို ဖျက်ဆီးနိုင်မှ ဖြစ်သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အတွင်းက အထင်ရှားဆုံးနှင့် ကြောက် မက်ဖွယ်အကောင်းဆုံးသော အက်တမ်ခေါ် အဏုမြူပံး ပေါ် ပေါက်ခဲ့သည်။ ယင်းသည် လူ့သမိုင်းတွင် အပြင်းထန်ဆုံး အန္တရာယ်ပေးနိုင်သည့် စစ်လက်နက်ဖြစ်သည်။ ဂျပန်နိုင်ငံ ဟီရိုရှီးမားနှင့် နဂါးစကီးမြို့တို့ကို ပြုတ်ပြုတ်ပြုန်းစေခဲ့သည့် ပံးမျိုးဖြစ်သည်။ အက်တမ်ပံးထဲ၌ ပေါက်ကွဲရန် လိုအပ်သော ယူ-၂၃၅၊ သို့မဟုတ် ပလူတိုနီယမ်ကို ဓာတ်လှုပ်ရှားမှု လျင် မြန်စွာ ဖြစ်နိုင်အောင် စီမံထားသည်။ ယင်းဓာတ် လှုပ်ရှား မှုမှာ ခြိမ်သည် အလေးထုနှင့် အလင်း၏အသွားနှုန်း ၂ထပ် ကိန်းတို့၏ မြောက်ရလဒ် အချိုးအတိုင်း စွမ်းအင်သို့ပြောင်း သွားပြီးလျှင် ပံးမှာပေါက်ကွဲသွားသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဇူလိုင် ၁၆ ရက်နေ့ နံနက် ၅ နာရီခွဲအချိန်တွင် နယူးမက္ကဆီကို ပြည်နယ် သဲကန္တာရအတွင်း၌ ပထမဆုံးသော အက်တမ်ပံးကို စမ်းသပ် ကြံချသည်။ စစ်လက်နက်အဖြစ်မူ ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၆ ရက်နေ့တွင် ဟီရိုရှီးမားမြို့၌ ကြံချသော အက် တမ်ပံးသည် ပထမဆုံးသော ပံးဖြစ်သည်။ ဟီရိုရှီးမားမြို့ ပေါ်သို့ အက်တမ်ပံး ကြံချလိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် မီးခိုး လုံးမည်းကြီးသည် မြေပြင်မှ ပေ၄၀,၀၀၀ ခန့် တက်လာ၍ မြို့ကွက်တခုလုံးတွင် ကန်ကရစ်အဆောက်အအုံ ၃ခုမှ နံရံ များမှတပါး အားလုံး တလင်းပြင်ကြီးသဖွယ် ပျက်စီးခဲ့ရ သည်။ ၂ မိုင်ပတ်လည်မှ အဆောက်အအုံများ ပျက်စီး သွား၍ လူ ၆၀,၀၀၀သေဆုံးကာ၊ ၁၀၀,၀၀၀ ဒဏ်ရာရ၍ လူပေါင်း ၂၀၀,၀၀၀ အိုးအိမ်မဲ့ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ထိုနှစ် ဩဂုတ်လ

၉ ရက်နေ့တွင် နဂါးစကီးမြို့ပေါ်သို့ အက်တမ်ပံးကြီးသော အခါ အလွန်ကြီးသော မီးခိုးလုံးကြီးသည် အထက်သို့ ပေ ၂၀,၀၀၀ ခန့်တက်လာသည်။ ယင်းပံးဒဏ်ကြောင့် လူပေါင်း ၁၀,၀၀၀သေဆုံး၍ လူ ၂၀,၀၀၀ ဒဏ်ရာရကာ လူပေါင်း ၉၀,၀၀၀ အိုးအိမ်မဲ့ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ (အက်တမ်ပံး-ရှု။)

ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အတွင်းက အသုံးပြုသော အက်တမ်ပံး မျိုးထက် ပိုမိုပြင်းထန်သော အက်တမ်ပံးမျိုးကို ပြုလုပ်နိုင် ကြောင်း သိပ္ပံပညာရှင်များ တွေ့ရှိထားကြသည်။ ယင်းပံး မျိုးကို စစ်လက်နက်အဖြစ်အသုံးပြုမည်ဆိုပါက ကမ္ဘာကြီး တခုလုံး ပျက်ပြုန်း၍ ကမ္ဘာ့ယဉ်ကျေးမှုကြီးပါ ပျောက် ကွယ်နိုင်သည်ဟု သိပ္ပံပညာရှင်တို့ ယုံကြည်ကြသည့်အ လျောက် ယခုအခါ ယင်းသို့သော အက်တမ်ပံးမျိုးကို မသုံး ရန် ထိန်းသိမ်းရေးအတွက် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂက ဆောင်ရွက် လျက်ရှိပေသည်။

ဗျာပါဆံ။ ။ဆံထုံး-ရှု။

ဗျူ ။ ။ဗွတ်စာခွဲ-ရှု။

ဗျူးပင်။ ။ဗျူးပင်တို့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံ နှင့် အနွမန်ကျွန်း (ကပ္ပလီကျွန်း) ကမ်းရိုးတန်းဒေသ ရေ မြပ်တောများ၌ ပေါက်ရောက်ကြသည်။ ထိုဗျူးပင်တို့သည် လမုပင်မျိုးများ ဖြစ်ကြ၍ ရိုင်ဇီဖိုရေစီးအီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်ကြသည်။

ထိုမျိုးရင်းဝင် အပင်မျိုးတို့၏ ထူးခြားချက်မှာ အသီးတို့ သည် အစေ့မှ အညောက်ထွက်သည်တိုင်အောင် အပင်မှ မကြွေသေးဘဲ ရှိတတ်သည်။ အသီးကြွေသည့် အချိန်တွင် အညောက်သည် အတန်ပင် ထွက်နေ၍ အမြစ်လောင်းသည် ရွံ့ထဲသို့ ထိုးစိုက်ကြွေကျလေသည်။ အမြစ်တို့သည် အပင် အား ရေတက်ရေကျဖြင့် မျောပါမသွားစေရန် ရွံ့ထဲတွင် မြဲမြံစွာ ကုပ်တွယ်ထားကြသည်။ အချို့အပင်များ၏ ပင် စည်အောက်ပိုင်းကို ရေတိုက်စားသွားတတ်၍ အပင်သည် မြေပေါ် အမြစ်များအပေါ် ထောက်မှီနေရသည်။ အချို့ အပင်များသည်မူ ပင်စည်၏ အမြစ်ခြေတွင် ကျားကန်မြစ် များရှိ၍ ရေတိုက်စားမှုဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည် ရှိလေသည်။

ရိုင်ဇီဖိုရေစီးအီးမျိုးရင်းဝင် ဗျူးဟုခေါ်သော အပင် ၂မျိုး ရှိရာ၊ မျိုးခွဲချင်းမတူကြ၍၊ ရက္ခဗေဒ အမည်လည်း ကွဲပြားကြသည်။ တမျိုးကို ရက္ခဗေဒအမည်ဖြင့် ဗရူဂိုင်းရား ဆိုင်လင်ဒရီးကားဟု ခေါ်သည်။ ထိုအပင်သည် ပေ၇၀ ခန့် မျှ အမြင့်ရှိနိုင်သော်လည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံပေါက် အပင်တို့မှာမူ ထိုမျှလောက် မမြင့်ကြချေ။ လမုတော၏ ကုန်းအမြင့်ဆုံး အ ပိုင်း၌ ပေါက်ရောက်တတ်၍ တခါတရံမျှသာ ရေမြစ်သည်။

ဗျူးပင်

ထို ဗျူးပင်မျိုးတို့၏ အရွက်များသည် အရင်းအဖျား ရှူး သည်။ အရွက်ရောင် အစိမ်းဖျော့သည်။ အပွင့်တို့သည် ပန်း ခိုင်ဖြင့် ပွင့်ကြ၍ သေးငယ်ပြီးလျှင် အဖြူရောင် ဖြစ်လေ သည်။ ထိုဗျူးပင်မျိုးကို ဆောင်း၊ မဒမ၊ ပြူ ဟုလည်း ခေါ် ကြသည်။

အခြား ဗျူးပင်တမျိုး၏ ရုက္ခဗေဒအမည်သည် ဆီးရီး ယော့ ဂျော့စားဂီယားနားဟုခေါ်၍ မြန်မာအမည်ဖြင့် ဘိုင် ထောင်၊ မဒမ၊ ကဘိုင်၊ ကမြိုင်ဟုလည်း ခေါ်သေးသည်။ ထိုဗျူးပင်မျိုးသည် ရွက်မပြတ်သော အပင်ငယ်မျိုး ဖြစ် သည်။ အရွက်တို့သည် အရင်းသွယ်သည်။ ကျားကန်မြစ် များ ရှိသည်။ အခေါက်ချော၍ ဆိုးဆေးအတွက် အသုံး ပြုနိုင်သည်။

ဖော်ပြခဲ့သော ဗျူးပင်မျိုးများအပြင်၊ ဗျူး အမည်ခံ ရေမြုပ်တော၌ ပေါက်သော၊ လမုမျိုးဝင် အပင်များလည်း ရှိကြသေးရာ၊ ယင်းတို့မှာ ဗျူးဥတလုံး၊ ဗျူးကြက်တက်၊ ဗျူးဘိုင်တောက်၊ ဗျူးခြေထောက်တို့ပင်တည်း။

ဗျူးဥတလုံးပင်၏ ရုက္ခဗေဒအမည်သည် ဗရူဂိုင်းရား ကွန်ဂျူးဂေတာဖြစ်ရာ၊ ပဌမဗျူးပင်၏ မျိုးစုဝင်ဖြစ် သည်။ ထိုအပင်မျိုးတို့သည် ပေ ၈၀ ခန့်အထိ အမြင့်ရှိနိုင် သည်။ လမုမျိုးဝင် အပင်များအနက် အကြီးဆုံး ဖြစ် သည်။ အပွင့်တို့သည် ကြီးမား၍ လိမ်မော်ရောင်၊ သို့မဟုတ်

အနီရောင် ဖြစ်သည်။ အခေါက်သည် ကြမ်းတမ်း၍ ပပ် ကြားအပ်များ ထကာ မည်းနက်နေသည်။ ဆိုးဆေး အ တွက် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ဗျူးဥတလုံးပင်တို့တွင် ငရဲတင်း ငုတ် (ငရဲသစ်ငုတ်) ဟုခေါ်သော လေမြစ်များရှိသည်။ ထို အမြစ်တို့သည် မြေကြီးထဲသို့ ထိုးစိုက်မဆင်းဘဲ ဘေးသို့၎င်း၊ အပေါ်သို့ ထောင်၍၎င်း ထွက်ကြကာ၊ အချို့ နေရာတို့တွင် ခုံးထနေတတ်သည်။ ဗျူးဥတလုံးပင်နှင့် မျိုးစိတ်သာ ကွဲ သော ဗျူးကြက်တက်ပင်ကို ရုက္ခဗေဒအမည်အားဖြင့် ဗရူ ဂိုင်းရား ပါဗီဖလော်ရာ ဟုခေါ်သည်။ ယင်းသည် အပင် ငယ်မျိုးဖြစ်သည်။ များသောအားဖြင့် ပေ ၃၀ ခန့်သာ ရှိတတ်သည်။ ယင်းသည်လည်း အခေါက်ကြမ်း၍ အရောင် မည်းသည်။ သို့သော် ဆိုးဆေးအတွက် အခေါက်ကို အသုံး မပြုနိုင်ချေ။ အရွက်သည် အစိမ်းရောင်ဖျော့သည်။ ဗျူး ကြက်တက်ပင်သည် အသက်တိုသော အပင်မျိုးဖြစ်သည်။

အပင်ငယ်တမျိုးဖြစ်သော ဗျူးဘိုင်ထောက်ကို ရုက္ခဗေဒ အမည်ဖြင့် ကန်ဒဲလီယား ရီဟီးဒီးဟုခေါ်သည်။ အမြင့်ပေ ၂၀ ခန့်သာ ရှိတတ်သည်။ အခေါက်ချော၍ အပင်လုံး၌ နီ ညိုရောင်ရှိသော်လည်း အပင်းရင်း၌မူ အရောင်ဖျော့သည်။ ဆိုးဆေးအတွက် အခေါက်ကို အသုံးပြုနိုင်သည်။ လှပသော အဖြူရောင် ပန်းခိုင်ကလေးများ တွဲလောင်း ပွင့်တတ် လေသည်။

ကမ်းရိုးတန်းဒေသ ရေမြုပ်တောများတွင် ပေါက်လေ့ရှိသည့်ဗျူးပင်

ရက်ဗေဒအမည်ဖြင့် ရိုင်ဖီဖိုရာ ကန်ဒလာရီးယား၊ သို့မဟုတ် ရိုင်ဖီဖိုရာ မျူကရိုနေတာဟုခေါ်သော ဗျူးခြေထောက်ပင်သည် လမုပင်မျိုးတွင် အပင်ကြီးမျိုးဖြစ်သည်။ ပေ ၉၀ ခန့်အထိပင် မြင့်နိုင်သည်။ လုံးဝန်းသော ပင်စည်ရှိ၍ အခေါက်သည် အမည်း သို့မဟုတ် နီရောင်ရောင် ရှိပြီး လျှင် ပတ်ကြားအက်များ ထနေသည်။ ဆိုးဆေးအတွက် အခေါက်ကို အသုံးပြုနိုင်၍၊ ငါးဖမ်းပိုက်ကွန်းများ ကြာရှည်ခိုင်စေရန် ထိုအခေါက်ဖြင့် အရောင်ဆိုးကြသည်။ အသီးသည် အစေ့မှ အညှောက်ပေါက်၍ အမြစ်လောင်းသည် ။ ပေခန့်အထိ ရှည်သည့်တိုင်အောင် မကြွေးသေးဘဲ ရှိနေတတ်သည်။ ထိုအပင်မျိုး၏ အသားသည် ထင်းဆိုက်သောအခါ မီးတောက်လွယ်သည်။ သို့သော် အနံ့နံ့သည်။ အသားပွ၍ ခွဲရလည်း လွယ်သည်။ ထိုကြောင့် ထိုအပင်များကို ထင်းခုတ်ရောင်းချကြရာ ဗျူးထင်းဟု ခေါ်ကြလေသည်။

ရပ်နားနေသည့်အခါ ညို၍ ပျံသန်းသောအခါ ဖြူသည့် ဗျိုင်းအောက်

ဗျိုင်း ။ ။ ဥဗျိုင်း-ရှု။

ဗျိုင်းအောက်။ ။ဗျိုင်းအောက်သည် စီကိုနီဖော်မီးမျိုးစဉ်၊ အာဒီဒေးမျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သော ငှက်မျိုး ဖြစ်သည်။ ယင်းကို ပါဏဗေဒအလိုအားဖြင့် အာဒီအိုလာ ဂရေယီဟု ခေါ်သည်။

ဗျိုင်းအောက်၏ ကိုယ်အလျားမှာ ၁၈ လက်မ ရှိသည်။ အမွေးအရောင်မှာ ညစ်ပုပ်ပုပ်ဖြစ်ရာ၊ မြေကြီးပေါ်၌ နားနေစဉ်တွင် မြေကြီးရောင်နှင့် ရောနေသောကြောင့် ရုတ်တရက် မမြင်နိုင်ချေ။ ရုတ်တရက် ထပျံသောအခါတွင်မှ ဖြူဖွေးသော အတောင်ပံ၊ အမြီးနှင့်ရင်ပိုင်းကို ထင်ရှားစွာ မြင်ရသည်။ သားပေါက်ချိန်တွင် ကျောဘက်၌ ငရှဉ်သွေးရောင်ဖြစ်လာပြီးလျှင် ဆံခြည်မျှင်နှင့်တူသော အမွေးနုကလေးများ ပေါက်လာသည်။ နောက်စေ့တွင်လည်း ရှည်လျား၍ ဖြူဖွေးသော အမွေးစုရှည်လည်း ပေါက်လာသည်။ အဖိုနှင့် အမတို့၏ အရောင်အဆင်းမှာ အတူတူပင်ဖြစ်သည်။

ဗျိုင်းအောက်သည် ရေစပ်နား၌ တကောင်းချင်းဖြစ်စေ၊ အအုပ်ဖွဲ့၍ဖြစ်စေ နေတတ်သော ငှက်မျိုးဖြစ်ရာ မြို့တိုင်းရွာတိုင်းလှည့်ပင် ရေအိုင်အနီး၌ တွေ့ရသည်။ မြစ်၊ အင်းအိုင်၊ ရေကန်၊ ရေလှမ်းမိုးသည့် လယ်ကွက်၊ ချောင်း၊ မြောင်း၊ ပင်လယ်ကမ်းစပ် စသည့် ရေပေါများရာ ဒေသများတွင် အများအားဖြင့် ကျက်စားသည်။ ရေမည်မျှပင် တိမ်၍ နောက်သည်ဖြစ်စေ၊ ဗျိုင်းအောက်များအဖို့ စားကျက်သာ ဖြစ်သည်။ ချွံနံ့ထဲတွင်၎င်း၊ ရေတိမ်တွင်၎င်း ဗျိုင်းအောက်သည် မလှုပ်မရှား ရပ်လျက်ဖြစ်စေ၊ သတိကြီးစွာနှင့် တစ်လှမ်းချင်း လျှောက်လျက်ဖြစ်စေ ရှိနေတတ်ပြီးလျှင်၊ အစာတွေ့သည်နှင့် ဇတ်ခနဲ နှုတ်သီးဖြင့်ဖမ်း ယူလေ့ရှိသည်။ သစ်တောတွင်း

ရှိ ချောင်းစပ် မြောင်းစပ်တို့၌ တကောင်းချင်းဖြစ်စေ၊ ဖိုမတွဲလျက်ဖြစ်စေ တွေ့ရသည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းရှိ ရွံနံ့ပေါများရာ မြက်ခင်းများတွင်မူ အအုပ်အသင်းဖွဲ့၍ သွားလာနေသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ အချို့ ဗျိုင်းအောက်များသည် အလွန်ယဉ်နေကြသဖြင့် ရေစပ်တွင် အဝတ်လျှော်ဖွပ်နေကြသူများအနားတွင် နေတတ်ကြသည်။ ဗျိုင်းအောက်၏ အစာမှာ ဖား၊ ငါး၊ ပုစွန်လုံး၊ အင်းဆက်ပိုးကောင်များ ဖြစ်သည်။ ပျံသန်းစတွင် ဖားအော်သံကဲ့သို့ အော်တတ်သည်။ ထိုအသံမှာ နားဝင်ချိုသော အသံမျိုး မဟုတ်ပေ။ ညနေပိုင်းတွင် မိမိတို့အသိုက်ရှိရာ အပင်များသို့ အအုပ်အသင်းနှင့်ချီ၍ ပြန်ကြပြီးလျှင် အိပ်တန်းတက်လေ့ရှိသည်။

ဗျိုင်းအောက်သည် အများအားဖြင့် ကျွဲကျောင်းဗျိုင်းများနှင့်အတူ အုပ်ကလေးများဖွဲ့ကာ၊ မိုးရာသီတွင် သားပေါက်ကြသည်။ ကုက္ကိုပင်၊ သရက်ပင်၊ ညောင်ပင်နှင့် ဝါးရုံပင်များတွင် သစ်ခက်၊ သစ်ကိုင်းတို့ဖြင့် အသိုက်ဆောက်လုပ်ထားတတ်သည်။ အသိုက်မှာ ကျိုးသိုက်နှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူ၏။ တမြို့လျှင် ၃ ဥမှ ၆ဥအထိ ရှိ၏။ အပြီးကာစအချိန်တွင် ဥ၏ အရောင်မှာ အပြာရောင်သန်းသည့် အစိမ်းရောင်ဖြစ်သော်လည်း၊ မကြာမီပင် အရောင်ညှိုးသွားတတ်သည်။

ဗျိုင်းအောက်များကို အရှေ့နိုင်ငံများတွင် အနံ့အပြားတွေ့ရသည်။ ယင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတဝန်းလုံးရှိ လွင်ပြင်များတွင် အမြဲတမ်း ကျက်စားသော ငှက်ဖြစ်သည်။

ဗျစ်ရည်။ ။ဗျစ်ရည်ဟူသည်မှာ ဘီယာ၊ အေး၊ စတောက်၊ ပိုတာနှင့် လာဂျာ စသည်တို့ကို အားလုံးခြုံ၍ ခေါ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဗျစ်ရည်သည် မုယောစပါးစသည့် ကောက်နှံတို့ကို အပင်ပေါက်စေပြီးသော် ကဇော်ဖောက်ထားသော သေရည်တမျိုး ဖြစ်လေသည်။

ပျစ်ရည်

ပျစ်ရည်ကို ရှေးရှေးပဝေဏီ ခေတ်အခါကပင် သောက်သုံးခဲ့ကြကြောင်း အထောက်အထားများ တွေ့ရသည်။ ဘီစီ ၆,၀၀၀ ခန့်က ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံတွင် ယဇ်ပူဇော်ရာ၌ ပျစ်ရည်ကြမ်းတမျိုးလည်း ပါဝင်ကြောင်း အထောက်အထားများရှိသည်။ ထိုနိုင်ငံ၌ ဘီစီ ၄,၀၀၀ ခန့်တွင် ပျစ်ရည်အမျိုးပေါင်း ၁၆ မျိုးခန့်ကို မုယောစပါး၊ ဂျုံစပါး၊ ပျားရည် စသည်တို့ဖြင့် လုပ်ကိုင်ကြကြောင်း၊ ပျစ်ရည်လုပ်ငန်းသည် လုပ်ငန်းကြီးတခု ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ ရှေးခေတ်အီဂျစ်နိုင်ငံ၌မူ ဘီစီ ၃၀၀ ခန့်တွင် ပျစ်ရည် ၄မျိုးကို နေ့စဉ် အစားအသောက်၌ ထည့်သွင်းထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ အီဂျစ်နိုင်ငံမှ ပျစ်ရည် ပြုလုပ်သည့် အတတ်သည် ဂရိနိုင်ငံ၊ ရောမနိုင်ငံတို့သို့ ရောက်သွားသော်လည်း၊ ထိုနိုင်ငံများတွင် စပျစ်သီး ပေါများ၍ ဝိုင်အရက်များကိုသာ အသုံးများသဖြင့် ပျစ်ရည်လုပ်ငန်းသည် မတွင်ကျယ်ခဲ့ချေ။

ဥရောပမြောက်ပိုင်း နိုင်ငံများတွင် ပျစ်ရည်ပြုလုပ်နည်းများ သီးခြားတွေ့ရသည်။ တရုတ်၊ ဂျပန် စသည့် အရှေ့နိုင်ငံများတွင်လည်း ပျစ်ရည်ကဲ့သို့ သေရည်တမျိုးကို သောက်သုံးခဲ့ကြသည်။ ဘီစီ ၂,၃၀၀ ခန့်က တရုတ်နိုင်ငံတွင် သောက်သုံးခဲ့ကြသော ပျစ်ရည်ကဲ့သို့ သေရည်တမျိုးကို “ကျူ”ဟု

ခေါ်သည်။ အမေရိကတိုက်ကို ဥရောပတိုက်သားများ မတွေ့ရှိမီခေတ်က တောင်အမေရိကတိုက်တွင် ကြီးပွား ထွန်းကားခဲ့သော အင်ကာလူမျိုးတို့သည် ပြောင်းဖူးစေ့ကို အပင်ဖောက်၍ ပြုလုပ်သော “ချီချ”နှင့် “ဆိုရာ” ဟုခေါ်သည့် ပျစ်ရည်အပေါ့စားနှင့် အပြင်းစားများကို သောက်သုံးခဲ့ကြကြောင်း အထောက်အထားများ တွေ့ရှိရလေသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အချက်များကို ထောက်ရှုခြင်းအားဖြင့် ရှေးရှေးခေတ်အခါကပင် ပျစ်ရည်ကို ဒေသအလိုက် ပေါက်ရောက်သော ကောက်နှံတို့ဖြင့် ပြုလုပ်သောက်သုံးခဲ့ကြကြောင်း သိရပေသည်။ ဥရောပနိုင်ငံများတွင် ရှေးအခါက အိမ်တိုင်းအိမ်တိုင်း၌ အိမ်ရှင်မများသည် အိမ်သုံးအတွက် ပျစ်ရည် ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ဘုန်းကြီးကျောင်းများတွင် ပို၍များများစားစား ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ပြုလုပ်ကြသည်။ ယခုခေတ်တွင်မူ စက်ရုံအလုပ်ရုံကြီးများဖြင့် ပျစ်ရည်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိရာ ပျစ်လုပ်ငန်းသည် ကြီးကျယ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီး တခု ဖြစ်နေလေပြီ။ ပျစ်လုပ်ငန်းကို ကမ္ဘာတွင် အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်၍ ထင်ရှားသော နိုင်ငံများမှာ အင်္ဂလန်၊ ဂျာမနီ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ချက်ကိုစလိုဗားကီးယားတို့ ဖြစ်ကြလေသည်။

ပျစ်ရည်ချက်ရာတွင် အဓိကပါဝင်သည့် ဟော့ပင်များ

ဗျစ်ရည်

ဗျစ်ရည်ကို အစတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မုယောစပါး ဖြင့်သာမက ဂျုံ၊ ပြင်း၊ စပါး စသော ကောက်နှံတို့ဖြင့် လည်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ပြုလုပ်နည်းမှာ မုယော စသော ကောက်နှံတို့ကို အပင်ဖောက်၍ ရေနှင့်ရောပြီးလျှင် အရက် စည်တွင် အပူဓာတ်ပေး၍ မွှေနှောကာ ချေနယ်ရသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ကစီရည်တွင် အချို့ဓာတ် ပေါက်လာသည်။ အချို့က သကြားရောပေးသည်။ ထိုအခြေအနေတွင် ဗျစ် ရည်ချိုဟု ခေါ်သည်။ ယင်းနောက်တွင် အရည်များကို စစ် ထုတ်၍ ဟော့ ခေါ် ဗျစ်ခတ်ဆေးရောပြီး ဆူစေရသည်။ ထိုနောက်တွင် အအေးခံ၍ အနယ်ထိုင်စေသည်။ ယင်း နောက်တဖန် တဆေးရည် ရော၍ ကဇော်ဖောက်ရသည်။ အချို့ ဗျစ်ရည်တို့တွင် သုံးသော တဆေးသည် အပေါ်ယံသို့ တက်သည်။ အချို့ ဗျစ်ရည်တို့တွင် တဆေးသည် အောက် သို့ အနယ်ထိုင်ကျကာ ကဇော်ပေါက်စေသည်။ ယင်း အချက်ကို လိုက်၍ ဗျစ်ရည်အမျိုးအစား ကွဲပြားလေရာ အေး၊ စတောက်နှင့် လာဂျာဟု၍ ခွဲခြားကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ဗျစ်ခတ် ဆေးထည့်ပြီးနောက်တွင် ဗျစ်ရည်အရာသည် တမျိုးတမည် ထူးကဲ၍ ခါးသက်သက်လည်း ဖြစ်လာသဖြင့် ထိုဗျစ်ရည်ကို ဗျစ်ခါးဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။

ဥတုဘောဇနသင်္ဂဟကျမ်းတွင် ယောမြို့စား အတွင်းဝန် ဦးဘိုးလှိုင်က ဗျစ်ခါးလုပ်နည်းကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော် ပြထားလေသည်။

“မုယောစပါးကို ရေဆွတ်၍ တောင်းနှင့် ထည့်ပြီးလျှင် ကောက်ရိုးအုပ်၍ ထား၊ သုံးရက်အတွင်း အပင်ပေါက်၏။ ၎င်းအပင်ပေါက်ကို ခြောက်အောင် နေပူလှမ်း၊ ဒယ်အိုးကင်း နှင့် ပူအောင်လှော်ပြီးလျှင် ရေနွေးပူပူသို့လောင်း၊ တပဟိုရ် ခန့်ထား၊ အရည်ကို စစ်၍ယူ၊ ၎င်းအရည်တွင် စံပယ်ပင်တို့ ကဲ့သို့ ‘ဟက်’ ခေါ် ပန်းပင်မျိုး၏ အပွင့်ကို အတော်ခါး လောက်အောင်ခတ်၊ စည်တဝက်ခန့်လောက် ၎င်းအရည်ကို ထည့်၍ နေပူမှာ ပိတ်ပြီးထားလျှင် ဝိုင်ဖြစ်၏။ မုယောအပင် ပေါက်ကို ပူရုံလှော်၍ လုပ်လျှင် အေလခေါ်၏။ ညှိအောင် လှော်၍လုပ်လျှင် ဗျစ်ခေါ်၏။ အချို့ ကျွမ်းအောင်လှော်၍ လုပ်လျှင် ပေါ်ခုတတ်ခေါ်၏။ ၎င်းဝိုင်ကို ဗူးတွင် ထည့်၍ ဘော့ကြီးဆိုင်းပြီးလျှင် ပိတ်၍ထား။ ၎င်းဝိုင်သုံးမျိုး အချိန်တပိဿာလျှင် ‘အပ်လကော်’ လေးကျပ်ကကို ခြောက် ကျပ်တိုင်အောင်ပါ၏။ အင်္ဂလိပ်နိုင်ငံမှာ ဤဝိုင်သုံးမျိုးကို အများသောက်ကြ၏။”

ယခုခေတ်ဗျစ်ရည်များသည် ရှေးရှေးခေတ် ဗျစ်ရည် များနှင့်စာသော် အပေါ့စားများ ဖြစ်ကြသည်။ အယ်လကို ဟော ၃ - ၆ ရာခိုင်နှုန်းမျှသာ ပါရှိလေသည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အေး၊ ပိုတာနှင့် စ တောက် ဗျစ်ရည်တို့ကို အင်္ဂလန်၌ လူကြိုက်များသည်။

အေးသည် အရောင်ဖျော့သည်။ ဗျစ်ခတ်ဆေးအရသာ လွန် ကဲသည်။ ချဉ်စူးစူး အရသာလည်း ရှိသည်။ အယ်လကို ဟော ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းပါရှိ၍ အတန်ငယ် ပြင်းသည်။ ပိုတာ ဗျစ်ရည်မျိုးသည် အညိုရင့်ရောင်ဖြစ်သည်။ မုယော အရ သာလွန်ကဲ၍ အချို့အတန်ငယ်များသည်။ အေးထက် ဗျစ် ခတ်ဆေးအရသာ ပေါ့သည်။ အမြှုပ်များသည်။ အယ်လ ကိုဟော ၅ ရာခိုင်နှုန်းပါသည်။ စတောက်ခေါ် ဗျစ်ရည် သည် အရောင်အလွန်နက်၍ ဗျစ်ခတ်ဆေးနှင့် မုယောအရ သာ လွန်ကဲသဖြင့် ချိုခါးခါးကြီးဖြစ်သည်။ မူးယစ်စေတတ် သော အယ်လကိုဟော ၅ ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းပါ၍ အပြင်းစား ဗျစ်ရည်မျိုးဖြစ်လေသည်။

အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် သောက်သုံးကြသော ဗျစ်ရည်မျိုးကို လာဂျာဟုခေါ်၍ မူလ ဂျာမန်နည်း အ တိုင်းပြုလုပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဗျစ်ရည်မျိုးသည် ဗျစ် ခတ်ဆေးအလွန်များသော အရသာရှိသည်။ ထိုဗျစ်ရည်ကို ပြုလုပ်ပြီးနောက် အရသာကောင်းသည်ထက် ကောင်းစေ ရန် လပေါင်းများစွာပင် ကြာအောင် သိုလှောင်ထားကြ သဖြင့်၊ ဂျာမန်ဘာသာဖြင့် သိုလှောင်ထားခြင်းကို “လာ ဂျန်” ဟုခေါ်သည်ကို အစွဲပြုကာ ထိုဗျစ်ရည်မျိုးကို လာ ဂျာဟု ခေါ်ကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ထို့ပြင် ဂျာမန်တို့ပင် စတင်ပြုလုပ်ခဲ့သော ဗော့ဗျစ်ရည်တမျိုး ရှိသေးသည်။ ထို ဗျစ်ရည်သည် အရောင်မည်းနက်၍ ပြင်းသော အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ နွေကူးဥတု၌ သောက်သုံးရန်အတွက် ဆောင်း ဥတုတွင် ပြုလုပ်ကြရလေသည်။

ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယား နိုင်ငံမှ ပီလဆင်နာ ဗျစ်ရည် သည် အလွန်အရောင်ဖျော့၍ မုယောပင်ပေါက်ကို အတန် ငယ် အခြောက်ခံ၍ ပြုလုပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ဆိုခဲ့သော ဗျစ်ရည် အမျိုးမျိုးတို့အပြင် ကမ္ဘာ၌ မ ကျော်ကြားလှသော်လည်း နိုင်ငံဒေသအလိုက် ပြုလုပ် သောက်သုံးကြသော ဗျစ်ရည်များလည်း ရှိကြသေးရာ၊ ပုံစံ အားဖြင့် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံမှ ဖရိနှင့် လမ်းဗစ်တို့ကဲ့သို့ ဖြစ် လေသည်။

ဗျစ်ရည်တို့သည် လုပ်နည်း ကိုင်နည်းကို လိုက်၍ အနံ့ အရသာနှင့် အမျိုးအစား ကွဲပြားသွားကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် အကြီးအကျယ် ကွဲပြား ခြားနားမှုကား မဟုတ် ခေ။ ထိုကြောင့် အခြေခံသဘောတွင် တူညီကြပေသည်။ ဗျစ်ရည်တွင် ရေ၊ ပရိုတင်း၊ ကာဗိုဟိုက်ဒရိတ်၊ ဓာတ်ဆား၊ မူးယစ်စေတတ်သော အယ်လကိုဟောတို့ ပါဝင်သည့်ပြင် ဗီတာမင်ဘီ အမျိုးမျိုးလည်း ပါဝင်သဖြင့် သွေးသားဖြစ် စေသော အာဟာရဓာတ်များနှင့် ပြည့်စုံပေသည်။ ထို ကြောင့် သင့်ရုံမျှ သောက်လျှင် အစာကြေချက်ခြင်းကို အထူးအားပေးလေသည်။

ဗျန်းဆန်း၊ ဗျန်စတျာနေ (ခရစ် ၁၈၃၂ ၁၉၁၀)။ ။
 နေင်ပီဂျင်လူမျိုး စာရေးဆရာကြီး ဗျန်စတျာနေ ဗျန်းဆန်း
 သည် နော်ဝေးနိုင်ငံ တောင်သူလယ်သမား ဆင်းရဲသား၏
 ဘဝကို သရုပ်ဖော်ရာ၌ အတုမရှိသူဖြစ်သည်။ မျိုးချစ်စိတ်
 လည်း အလွန်ထက်သန်သူဖြစ်၍ နော်ဝေးနိုင်ငံ လွတ်လပ်
 ရေး ကြိုးပမ်းမှု အရေးတော်ပုံတွင် အမျိုးသား ဇာတိမာန်
 စိတ်ဓာတ်ကို ကဗျာ ၀ | ပြဇာတ်တို့ဖြင့် နှိုးဆော်ပေးခဲ့
 သည်။ အထူးသဖြင့် နော်ဝေးနိုင်ငံ တောင်သူလယ်သမား
 တို့၏ သတ္တိ၊ ဗျတ္တိ၊ ဝီရိယစသည်တို့ကို ချီးကျူးရေးသားခြင်း
 ဖြင့် နှိုးဆော်ပေးခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ၁၉၀၅ ခုနှစ်
 တွင် နော်ဝေးနိုင်ငံကို ဆွီဒင်နိုင်ငံမှ ခွဲထွက်နိုင်ရေးတွင် ပါ
 ဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

ဗျန်းဆန်းသည် နော်ဝေးနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း ကဗီကနီရွာ
 ငယ်တွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။ အော့စလိုမြို့၊ ခရစ်စတီအားနီး
 ယားတက္ကသိုလ်တွင် ပညာဆည်းပူးခဲ့သည်။ ဒီဂရီဘွဲ့ မရမီ
 ကျောင်းမှထွက်ပြီးလျှင် ပြဇာတ် စာပေဝေဖန်ရေး ဆရာနှင့်
 သတင်းစာ ဆရာအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ နောင်အခါ
 ပြဇာတ်များ၊ ၀ | များကို ရေးသားခဲ့ရာ၊ နာမည်ကျော်
 ကြားလာသည်။ ဗျန်းဆန်း၏ စကားပြေအရေးအသား
 သည် အဆင်တန်ဆာမပါ၊ အသိုင်းအဝိုင်းမထည့်၊ အနွဲ့ အ
 ပျောင်းကို မမူ၊ အရိုးခံသဘောကို အရိုးခံအရေးအသားမျိုး

နာမည်ကျော် နော်ဝေးစာရေးဆရာကြီး ဗျန်စတျာနေ ဗျန်းဆန်း

ဖြင့် တင်ပြတတ်သဖြင့် သူ၏လက်ရာများသည် နော်ဝီ
 ဂျင်စာပေများတွင် မှတ်တမ်းတင်ရလောက်အောင် ကောင်း
 မွန်သည်။ ၀ | နှင့် ကဗျာဖက်တွင် ဗျန်းဆန်းအား မှီနိုင်သူ
 ရှားပါးခဲ့သည်။ ပြဇာတ်အရေးအသားတွင် နော်ဝေးနိုင်ငံ၌
 ဟင်းနရစ်အစ်ဗဆင်၏ နောက် ဒုတိယ အကျော်အကြား
 ဆုံးဖြစ်သည်။ (အစ်ဗဆင်၊ ဟင်းနရစ်-ရှူ။) အစ်ဗဆင်ကဲ့
 သို့ပင် လူ့အရေး လူ့ကိစ္စကို တင်ပြသော ခေတ်သစ် ပြဇာတ်
 များကို ရေးသားသည်။ သို့သော် အစ်ဗဆင်ကဲ့သို့ ဘဝအပြစ်
 မြင်ပြဇာတ်အရေးအသားမျိုးမဟုတ်ဘဲ ဘဝအကျိုးမြင် အ
 ရေးအသားမျိုးကို ရေးသားသည်။ ဗျန်းဆန်းသည် သ
 ဘောထား သိမ်မွေ့၍ လူတို့၏ သဘာဝကို နားလည်ကာ၊
 ကိုယ်ချင်း စာနာတတ်သော စိတ်ရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။

ဗျန်းဆန်း၏ စာအုပ်အများအပြားကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ
 နှင့် အခြား ဥရောပဘာသာများသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။
 ၁၉၀၃ ခုနှစ်တွင် စာပေနိမ့်ဆုကြီးဖြင့် အခြီးမြှင့်ခံရသည်။
 ဗျန်းဆန်းသည် ဣတလီ၊ ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ် စသော ဥရောပ
 နိုင်ငံများနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ သွားရောက် လှည့်လည်
 ဟောပြောခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

နော်ဝေးနိုင်ငံ၏အမျိုးသားသီချင်းကို ဗျန်းဆန်းက စပ်
 ဆိုပေးခဲ့သည်။ ဗျန်းဆန်းကို တနိုင်ငံလုံးက ကြည်ညိုလေး
 စားကြသည်။ ဗျန်းဆန်း၏အမည်ကို နိုင်ငံတော်အလံနှင့်
 ထပ်တူထပ်မျှ လေးစားကြသည်ဟု ဆိုသည်။ နော်ဝီဂျင်
 ၀ | ရေးဆရာကြီးများအနက် ထိပ်တန်းအကျဆုံးဟု ယူ
 ဆထားကြ၍ ၁၉၁၀ ခုနှစ်တွင် ဗျန်းဆန်း ကွယ်လွန်သော
 အခါ သူ၏အမည်မှာ ကမ္ဘာချင်းအောင် ကျော်ကြားလျက်
 ရှိလေပြီ။

ဗြနရာဇ်(ခရစ်၁၅၅၅ ၁၆၀၅)။ ။ဗြနရာဇ်သည် ဘုန်း
 လက်ရုံးနှင့်ပြည့်စုံ၍ စစ်မှုရေးရာ ကောင်းစွာ ကျွမ်းကျင်
 သော ယိုးဒယားမင်းတပါးဖြစ်သည်။ ဗြနရာဇ်အင် (န
 ရေသဝရ) ဟူ၍လည်း ခေါ်ဝေါ်ကြသေးသည်။ ဟံသာဝ
 တီဆင်ဖြူများရှင် (ဘုရင့်နောင်)၏ လက်ထက်မှစ၍ မြန်
 မာ့လက်အောက်ခံဖြစ်ခဲ့သော ယိုးဒယားနိုင်ငံကို သားတော်
 ငါးဆူဒါယကာ နန္ဒဘုရင် လက်ထက်တွင် လွတ်လပ်စေခဲ့
 သော အာဇာနည်ဘုရင်တပါးလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ထိုမင်း
 ၏ လက်ထက်တွင် ယိုးဒယားနိုင်ငံသည် အကျယ်ပြန့်
 ဆုံးဖြစ်ခဲ့၍၊ ထိုခေတ်အခါက အရှေ့နိုင်ငံများတွင် ဘုန်း
 တန်းခိုးကြီးမား၍ ထင်ရှားကျော်ကြားသော မင်းတပါးဟု
 နိုင်ငံခြားသားများက မှတ်တမ်းတင်ကြသည်။

ဗြနရာဇ်သည် ယိုးဒယားမင်း ဗြသာဒိရာဇာ (မဟာချက္က
 ရဖတ်)၏ သားမက်တော် ပိဿလောက်စား (ဗစ္စနုလုတ်
 စား) ဩရာမဗ္ဗရာဇာ၏ သားတော်ကြီးဖြစ်၍ ၁၅၅၅ ခုနှစ်

ဗြနရာဇ်

တွင် ဖွားမြင်သည်။ ၁၅၆၄ ခုနှစ်တွင် ဆင်ဖြူများရှင် မင်းတရားကြီး ယိုးဒယားသို့ ချီတက်လုပ်ကြံ အောင်ပွဲခံရပြီးနောက်တွင်၊ ယိုးဒယားမင်းညီ မင်းသားများ၊ မှူးမတ်အချို့နှင့် ယိုးဒယားလက်မှုပညာသည်များကို ဟံသာဝတီသို့ ယူဆောင်လာခဲ့သည်။ ယိုးဒယား ရာဇဝင်များတွင် ဗြနရာဇ်သည် ထိုအခါကပင် ဟံသာဝတီသို့ ပါလာခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။ ယိုးဒယားမင်း သားမက်တော် ဩရာဇမ္မရာဇာသည် ထိုအချိန်ကပင် ဆင်ဖြူများရှင်မင်းတရားနှင့် နှလုံးဝင်သသူ ဖြစ်သည်။ သို့သော် မင်းတရားကြီးသည် ပိဿလောက်စားအား ပို၍ စိတ်ချနိုင်စေရန်၊ ယင်း၏ သားတော်ကြီးဗြနရာဇ်ကို ခြေတော်ရင်း၌ ခေါ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယိုးဒယားရာဇဝင်တို့၌ ဆိုထားသည်။ ထိုစဉ်က ဗြနရာဇ်သည် ၉ နှစ်အရွယ်မျှသာ ရှိသေးသည်။ ဟံသာဝတီရွှေနန်းတွင် ၆ နှစ်ခန့်မျှ ခစားနေထိုင်ခဲ့စဉ်အတွင်း၊ မြန်မာဘာသာ၊ မွန်ဘာသာစကားတို့ကို နားလည်ပြောကြားနိုင်သည်။ မြန်မာနှင့် မွန်တို့၏ စိတ်နေစိတ်ထား အရည်အသွေးတို့ကိုလည်း သိရှိခဲ့သည်။ ဟံသာဝတီ နန်းတွင်းရေးရာတို့ကိုလည်း ကြားမြင်တွေ့ရှိခဲ့လေသည်။

ယိုးဒယားမင်း ဗြသုဒ္ဓိရာဇာသည် ရဟန်းပြုနေရာမှ လူထွက်ကာ၊ ဟံသာဝတီမင်း၏ သစ္စာတော်ခံထားသော သားတော် ယိုးဒယားမင်း ဗြမဟိန်နှင့် တချက်တည်းပြု၍ မြန်မာမင်းအား ခြားနားပုန်ကန်လေသည်။ သားမက်တော် ပိဿလောက်စားကမူ ထိုအရေးတွင် မပါဝင်ဘဲ၊ ဟံသာဝတီမင်းထံ ဆင်မြင်းအလုံးအရင်းနှင့် သွားရောက်ပြီးလျှင်၊ ဘုန်းတော်ရိပ်ကို ခိုလှုံသည်။ ထိုအခါ ဟံသာဝတီမင်းတရားကြီးက အားရတော်မူကာ၊ ပိဿလောက်စားအား စော်ဘွားသောင်ကျည်ဟူ၍ ဘွဲ့ပေးကာ ခြီးမြှင့်မြှောက်စားသည်။ ထိုအရေးကြောင့် ၁၅၆၈ ခုနှစ်တွင် မင်းတရားကြီးသည် ယိုးဒယားသို့ ချီတက်လုပ်ကြံပြန်ရာ၊ စော်ဘွားသောင်ကျည်လည်း နောက်တော်ပါရသည်။ အရေးတော်ပြီးသောအခါ မင်းတရားကြီးသည် စော်ဘွားသောင်ကျည်အား သစ္စာတော်ခံ ယိုးဒယားမင်းအဖြစ် မင်းမြှောက်လေသည်။

စော်ဘွားသောင်ကျည်သည် ၁၅၆၉ ခုနှစ်တွင် မင်းဖြစ်လာသောအခါ မဟာဓမ္မရာဇာဘွဲ့အမည်ဖြင့် ထင်ရှားသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ယိုးဒယားနိုင်ငံသည် ၁၅ နှစ်ကြာမျှ ဟံသာဝတီ၏ လက်အောက်ခံအဖြစ် ရောက်ရှိခဲ့ရာ၊ မဟာဓမ္မရာဇာ၏သားတော် ဗြနရာဇ်၏ ဘုန်းလက်ရုံးစွမ်းရည်ကြောင့် ယိုးဒယားနိုင်ငံသည် မြန်မာမင်းများနှင့် ထီးပြိုင်နန်းပြိုင် ဂုဏ်သတင်း ထွန်းပြောင်သော နိုင်ငံကြီး အဖြစ်သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့လေသည်။

ယိုးဒယားရာဇဝင်၏အဆိုအရ မဟာဓမ္မရာဇာသည် ယိုးဒယားမင်းအဖြစ်ကို ဆက်ခံပြီးနောက်တွင် သမီးတော် ၁၇

နှစ်အရွယ်ရှိ ဗြသဝန် (ဗြသုဝဏ္ဏဒေဝီ)ကို ဟံသာဝတီမင်းတရားအား ဆက်သပြီးလျှင် ဟံသာဝတီရွှေနန်း၌ ရှိနေသော သားတော် ဗြနရာဇ်ကို ယိုးဒယားသို့ပြန်၍ ခေါ်တော်မူသည်ဟု ပါရှိသည်။ ထိုအချိန်တွင် မင်းသားကလေးသည် ၁၅ နှစ်အရွယ်ခန့် ရှိလေပြီ။

မဟာဓမ္မရာဇာသည် ဗြနရာဇ်မင်းသားအား မဟာဥပရာဇ်အရာပေးသည်။ ထိုစဉ်က ဥပရာဇ်တို့၏ ထုံးတမ်းစဉ်လာနှင့်အညီ ပိဿလောက်မြို့ကို စားစေပြီးလျှင် ထိုမြို့သို့ စေလွှတ်ကာ ယိုးဒယားနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းကို အုပ်ချုပ်စေသည်။ ယိုးဒယားရာဇဝင်တို့တွင် ဗြနရာဇ်မင်းသားကို “အသားမည်းမင်းသား”၊ ယင်း၏ညီတော်ကို “အသားဖြူမင်းသား” ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ညီနောင်နှစ်ပါးသည် တဦးကိုတဦး အလွန်ခင်မင်မြတ်နိုးကြသည်။ ညီတော်သည် နောင်တော်၏ ရဲစွမ်းရည်ကို သိရှိ၍ အလွန်လေးစားချစ်ခင်လေသည်။ ၁၅၇၅ ခုနှစ် နှင့် ၁၅၇၈ ခုနှစ်များတွင် လပိုက် (ကမ္ဘောဇ)များ ယိုးဒယားနိုင်ငံအား ထိပါးတိုက်ခိုက်လာသောအခါ၊ ဗြနရာဇ်မင်းသားသည် မိမိ၏ ဘုန်းလက်ရုံးစွမ်းအားကို ပြသခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် ဗြနရာဇ်မင်းသား၏ အရည်အသွေးကို လေးလေးစားစား ရှိလာကြလေသည်။

ဆင်ဖြူများရှင် မင်းတရားကြီး ၁၅၈၁ ခုနှစ်တွင် နတ်ပြည်စံလွန်တော်မူ၍ မင်းတရားကြီး၏ သားတော် (ငါးဆူဒါယကာ) နန္ဒဘုရင် နန်းတက်သည်။ နန္ဒဘုရင် နန်းတက်စတွင် ဗြနရာဇ်သည် ခမည်းတော် ယိုးဒယားမင်း၏ ကိုယ်စား ဟံသာဝတီသို့ အလုံးအရင်းနှင့်တကွ လာရောက်၍ ခြေတော်ဦးတင်သည်။ ယိုးဒယား ရာဇဝင်များတွင် ဗြနရာဇ်ဟံသာဝတီ၌ရှိနေစဉ် မိုးကောင်းစော်ဘွားသည် သစ္စာတော်ခံမလာရောက်ဘဲ ခြားနားသဖြင့် မြန်မာမင်း၏ သားတော် မဟာဥပရာဇာ၏တပ်၊ တောင်ငူမင်း၏ သားတော် နတ်သျှင်နောင်၏တပ်နှင့် ဗြနရာဇ်၏တပ်တို့သည် မိုးကောင်းသို့ ချီတက်ကြရသည်။ မဟာဥပရာဇာ၏တပ်နှင့် နတ်သျှင်နောင်၏ တပ်တို့သည် မိုးကောင်းအား လုပ်ကြံ၍ မရနိုင်လေ။ ထိုအခါ ဗြနရာဇ်၏တပ်များက ဝင်ရောက် စီးနင်းလုပ်ကြံရာ အရေးတော်လှခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုအချိန်မှစ၍ မဟာဥပရာဇာနှင့် ဗြနရာဇ်တို့၏ ဆက်ဆံရေးသည် တမျိုးတမည်ဖြစ်သွားသည်ဟု ဆိုသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီး၏ အခြေအနေသည် ဆင်ဖြူများရှင်လက်ထက်ကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ ယိုင်နဲ့လာပြီ ဖြစ်ကြောင်းကိုမူ ဗြနရာဇ် သိမြင်ခဲ့လေသည်။

ဟံသာဝတီ နန္ဒဘုရင်သည် ၁၅၈၄ ခုနှစ်တွင် အင်းဝသို့ ချီတက်တိုက်ခိုက်ရာတွင် ယိုးဒယားမင်းသား ဗြနရာဇ်တပ်များပါ လာရောက်ရန် ဆင့်ခေါ်သည်။ ဗြနရာဇ်သည် အလုံးအရင်းနှင့် ချီလာရာ၊ မူအန်ခရင်းမြို့သို့ အရောက်တွင်

ဗြနရာဇ်

မြန်မာမင်းတို့သည် မိမိအပေါ် အကောက်ကြံသည်ဟု အယူ ရှိလာသည်။ ထို့ကြောင့် တပ်များကို လေးလေးဖင့်ဖင့် ချီတက်စေသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ခြားနား ပုန်ကန်မှုများကို အချက်ယူကာ ယိုးဒယားကလည်း ခြား နားပုန်ကန်ကာ မလွတ်လပ်ပြီလောဟု ကြံဆလာသည်။ ထို ကြောင့် ဟံသာဝတီမင်း အင်းဝသို့ ချီလေပြီဟု ကြားလျှင် နောက်တော်သို့ မလိုက်တော့ဘဲ ယိုးဒယားသည် မြန်မာမင်း ၏သစ္စာတော်ကို မခံတော့ကြောင်း၊ မြန်မာမင်းကို မိမိခြား နားပြီဖြစ်ကြောင်းကို (၁၅၈၄ ခုနှစ်) ကြေညာသည်။ ထို နောက် ဟံသာဝတီသို့ချီလာသည်။ ဗြနရာဇ် ချီလာကြောင်း ကို ဟံသာဝတီ၌မြို့စောင့်ကျန်ခဲ့သော မဟာဥပရာဇာ ကြား လျှင် မြို့ကို အခိုင်အလုံစီရင်ထားသည်။ ဗြနရာဇ်လည်း မြို့ ရင်းကိုချဉ်း၍ တပ်တောင်တာနှင့်နေစဉ်၊ နန္ဒဘုရင် အင်းဝ ကို အလိုတော်ပြည့်၍ ပြန်ချီလာကြောင်း ကြားသိရလျှင်၊ မုတ္တမသို့ပြန်၍ အရှေ့ဖက်တလျှားရှိ လူသူအများကို သိမ်းယူ ပြီးသော် ယိုးဒယားသို့ ပြန်လေသည်။

နန္ဒဘုရင်လည်း ဗြနရာဇ်အား လိုက်၍ တိုက်စေသည်။ ဗြနရာဇ်သည် အယုဒ္ဓယမြို့မြောက်၊ စုက္ကလိအရပ်တွင် တပ် တည်၍ ပြန်တိုက်ရာ မြန်မာတပ်များ ရွေ့ချေသည်။ မိုးလ ကျတော့မည်လည်း ဖြစ်၍ ဟံသာဝတီရွှေနန်းက တပ်တော် များကို ပြန်ခေါ်လျှင်၊ ဗြနရာဇ်လည်း ငါ့အကြံအတိုင်း ပြီး မြောက်လေပြီဟု ကြီးဝါးသံ ပြုလေသည်။

ဗြနရာဇ်သည် မိမိနိုင်ငံသို့ ပြန်ရောက်လျှင် ပိဿလောက် မှ ရွှေ၍ အယုဒ္ဓယမြို့တော်၌ နေထိုင်ပြီးလျှင်၊ အယုဒ္ဓယ မြို့တော်အား ရန်သူတို့ လုပ်ကြံလာလျှင် ခံနိုင်အောင် လူသူ ရိက္ခာ ဖြည့်တင်းထားသည်။ ဟံသာဝတီ တပ်များသည် ၁၅၈၅ ခုနှစ်တွင်၎င်း၊ ၁၅၈၆ ခုနှစ်တွင်၎င်း၊ ၁၅၉၀ ပြည့်နှစ် တွင်၎င်း ယိုးဒယားသို့ အကြိမ်ကြိမ် ချီတက်လုပ်ကြံသော် လည်း ဗြနရာဇ် အစီအရင် အခံကောင်းမှုကြောင့် အရေး မလှခဲ့ချေ။

၁၅၈၆ ခုနှစ်မှ ၁၅၉၀ ပြည့်နှစ်အထိ ၄ နှစ်ခန့်အတွင်း မြန်မာ-ယိုးဒယား စစ်ဖက်မှုများ ငြိမ်သက်နေခဲ့သည်။ ထို အတွင်း ၁၅၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ယိုးဒယားမင်း မဟာဓမ္မရာဇာ သည် နှာ၍ လွန်လေသဖြင့်၊ သားတော်ကြီး ဗြနရာဇ်သည် ထီးနန်းကို ဆက်ခံသည်။ ထိုစဉ်က ဗြနရာဇ်သည် သက်တော် ၃၅ နှစ်မျှ ရှိသည်။ ညီတော်အက္ကညောသရောက်အား အိမ် ရှေ့ပေးတော်မူလေသည်။

နန်းတက်ပြီး ၈ လခန့်ကြာလျှင် ဟံသာဝတီတပ်များ ချီတက်လာကြပြန်သည်။ သို့သော် အရေးအခင်း မလှ ဘဲ ဆုတ်ခွာရပြန်သည်။ ယင်းသို့ ဟံသာဝတီမှ ယိုးဒယား သို့ အကြိမ်ကြိမ် ချီတက် လုပ်ကြံခြင်းတို့ ပျက်၍ ပြန်ရဖန် များလေသဖြင့်၊ ဗြနရာဇ်သည် ဟံသာဝတီသို့ ချီ၍ အား

စမ်းမည်ဟု အလုံးအရင်းနှင့် ချီစေသည်။ သို့သော် ဝင်ယော် အရပ်မှ ဆုတ်ခွာခဲ့ရလေသည်။

ထိုကြောင့် ၁၅၉၂ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီမင်းတရားကြီး က ယိုးဒယား ဗြနရာဇ်၏ သောင်းကျန်မှုကို သက်စွန့်ကြီး ပမ်း ချီတက်နှိမ်နင်း၍ အမှုတော်ထမ်းရမည်ဟု မိန့်တော်မူ သောကြောင့် သားတော်မဟာဥပရာဇာ၏တပ် အပါအဝင် ဟံသာဝတီတပ်များသည် ယိုးဒယားသို့ အလုံးအရင်းနှင့်ချီ တက်ကြရပြန်သည်။ ယိုးဒယားသို့ ထိုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် ရောက်သည်။ ထိုအခါ မဟာဥပရာဇာနှင့် ယိုးဒယားဗြနရာဇ် တို့ ဆင်စီးချင်းတိုက်ကြရာ မဟာဥပရာဇာ ကျဆုံးသည်။ ဗြနရာဇ် အောင်ပွဲရ၍ မဟာဥပရာဇာကျ ဆုံးသည့်နေရာတွင် ဗြနရာဇ်က စေတီတဆူ တည်ထားရာ ယခုတိုင် ရှိသေး၍၊ ယိုးဒယားနိုင်ငံ နောင်ဆာရယ် (နောင်စာရေး)မြို့အနီး၌ ရှိ သည်။ မဟာဥပရာဇာ ကျဆုံးသောကြောင့် ဟံသာဝတီ တပ်များအား မင်းတရားကြီးက ပြန်ခေါ်စေသဖြင့် အ လောင်းတော်ကို ယူကာ ပြန်လည်ဆုတ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုမှ နောက်တွင် ဟံသာဝတီမှ ယိုးဒယားသို့ စစ်ချီမရှိတော့ပေ။

ထိုကြောင့် ဗြနရာဇ်သည်လည်း မိမိနိုင်ငံတော်အား ပြန် လည် စည်ပင်ပြောအောင် ဆောင်ရွက်သည်။ လဝိုက် (ကမ္မောဇ) သို့လည်း ချီတက်လုပ်ကြံ၍ မိမိ၏သစ္စာတော်ခံ ဖြစ်စေသည်။

၁၅၉၇ ခုနှစ်တွင် မော်လမြိုင်စား ပုန်ကန်သောအခါ ချီ တက်နှိမ်နင်းသော ဟံသာဝတီတပ်များ ပျက်၍ ပြန်ခဲ့ရ သည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် ဗြနရာဇ်သည် မော်လမြိုင်စားနှင့် တ စိတ်တဝမ်းတည်းပြုကာ၊ ဟံသာဝတီသို့ ချီတက်လာသည်။ သို့သော် ဇင်းမယ်၊ ပြည်၊ တောင်ငူတို့က စစ်ကူအင်အား များပြားစွာနှင့် လာသည်ဟု ကြားသိ၍ ဟံသာဝတီမှ ပြန် သည်။ မုတ္တမသို့ ရောက်လျှင် အရှေ့ဖက် မွန်ဟူသမျှ သိမ်းယူ ၍ ယိုးဒယားသို့ ပြန်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၅၉၈ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူဘုရင်နှင့် ရခိုင်ဘုရင် မင်းရာဇာကြီးတို့ ပူးပေါင်း၍ ဟံသာဝတီကို တိုက်သည်။ ၁၅၉၉ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီပျက်၍ နန္ဒဘုရင်တောင်ငူသို့ ပါလေသည်။ ယိုးဒယားမင်း ဗြနရာဇ်သည်လည်း ဟံသာဝတီ သို့ အလုံးအရင်းနှင့် ချီလာသည်။ ဗြနရာဇ် ချီလာခြင်း သည် မှန်နန်းရာဇဝင်တော်၌ ဟံသာဝတီမင်းအား ကူညီရန် ဟုဆိုသည်။ ယိုးဒယား ရာဇဝင်၌မူ တောင်ငူမင်းနှင့် ရခိုင်မင်းတို့က စစ်ကူခေါ်၍ လာကြောင်း၊ နောင် ထိုမင်းတို့ အကောက်ကြံ၍ တောင်ငူကို တိုက်ကြောင်းပါသည်။

ဗြနရာဇ်သည် ဟံသာဝတီပျက်၍၊ နန္ဒဘုရင် တောင်ငူသို့ ပါလေပြီဟု ကြားလျှင် တောင်ငူသို့ ချီလာသည်။ တောင်ငူ ကို တလကျော်ကျော် လုပ်ကြံသော်လည်း မရချေ။ ထိုအ တွင်း ယိုးဒယားရိက္ခာထောက်တပ်များကို ဟံသာဝတီတွင်

ကျန်ရစ်သော ရခိုင်မင်းက ဆီးကြိုတိုက်သဖြင့် ရိက္ခာ မရောက်နိုင်သောကြောင့် ယိုးဒယားတပ်တို့ ငတ်မွတ်သဖြင့် ဆုတ်ခွာရသည်။

ဗြဲနရာဇ်သည် တောင်ငူကို ရံထားစဉ် မြို့သို့ ကြပ်ကြပ်ချဉ်းပြီးလျှင် ကျုံးနဖူးတွင် မြို့နှင့် အမျှ တပ်တည်ထားသည်။ ကျုံးကိုဖောက်၍ ကျုံးရေများကို ပေါင်းလောင်းမြစ်ထဲသို့ ထုတ်သည်။ ထိုမြောင်းကို ယိုးဒယားပေါက်ဟု ယခုတိုင် တွင်လေသည်။

၁၆၀၀ ပြည့်နှစ် မေလတွင် ဗြဲနရာဇ်၏တပ်သည် တောင်ငူမှခွာခဲ့၍ မုတ္တမသို့ရောက်လျှင် မွန်ဟူသမျှ စုရုံးသစ္စာ ပေးပြီးလျှင်၊ ဝင်ယော်စားတူကို ဗညားဒလ အမည်ပေး၍ မြို့ကို အခိုင်နေစေသည်။ ဗြဲသပိုက်ကို ထားဝယ်မြို့ စားစေသည်။ ယင်းသို့ မုတ္တမတလွှားကို စီရင်ခန့်ရန်ပြီးမှ ယိုးဒယားသို့ ပြန်လေသည်။

ယိုးဒယားသို့ ရောက်လျှင် ဇင်းမယ်၌ မငြိမ်မသက် ရှိ၍ ဇင်းမယ်စား၊ ဟံသာဝတီမင်း၏ ညီတော် သာယာဝတီမင်းက စစ်ကူတောင်းလာသည်။ ဇင်းမယ်စားသည် ဟံသာဝတီမင်းနှင့် စိတ်ဝမ်းကွဲပြားနေခဲ့၍တကြောင်း၊ ဟံသာဝတီပျက်နေ၍တကြောင်း မြန်မာမင်းအား အကူမအတောင်းဘဲ ဗြဲနရာဇ်အား အကူအညီတောင်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗြဲနရာဇ်လည်းစစ်ကူပို့၍ ဇင်းမယ်၌ မငြိမ်မသက်မှုကို ငြိမ်းအေးအောင် ပြုပြီးသော်၊ ဇင်းမယ်မင်းအား မိမိ၏သစ္စာတော်ခံစေသည်။ နောင်အခါ ရှမ်းပြည်နယ်မှ ဇော်ဘွားဇော်ခံ အချို့လည်း ဗြဲနရာဇ်၏ သစ္စာတော်ကို ခံလာကြလေသည်။

ဟံသာဝတီမှ ဗြဲနရာဇ် ဆုတ်ခွာခဲ့ပြီးသည့် နောက်တွင်၊ ၄ နှစ်ခန့်မျှ မြန်မာနှင့် ယိုးဒယားတို့ စစ်ဖက်မှု မရှိခဲ့ချေ။ ဟံသာဝတီ အပျက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်း၌လည်း ပြည်ထောင်အများ အကွဲကွဲအပြားပြားဖြစ်ကာ၊ အင်းဝ၊ တောင်ငူ၊ ပြည်တို့ ထီးနန်းပြိုင် ဖြစ်နေကြသည်။ အင်းဝဘုရင်ညောင်ရမ်းမင်းတရားထံတော်သို့ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ တလွှားမှ နယ်ပယ်များက သစ္စာတော်ခံလာကြသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်မှ အချို့ဇော်ဘွားများလည်း သစ္စာတော်ခံလာကြသည်။ ညောင်ရမ်းမင်းတရားသည် ခမည်းတော် ဟံသာဝတီဆင်ဖြူများရှင်၏ နိုင်ငံတော်ကြီး အပြိုပြို အကွဲကွဲရှိသည်ကို ပြန်လည် စုစည်းတော်မူလိုသည်။ ထိုကြောင့် သစ္စာတော်မခံသေးသော ရှမ်းပြည်နယ်အချို့ကို သိမ်းပိုက်ရန် ချီတက်တော် မူလေသည်။

ယိုးဒယားရာဇဝင်၌ ညောင်ရမ်းမင်း၏ လက်ထက်တွင် ဇင်းမယ်၊ သိန္နီ၊ မိုင်းဟင်း၊ မိုးနဲ၊ မိုင်းနဲမြို့များသည် ယိုးဒယားလက်အောက်ခံ ဖြစ်ကြလေရာ၊ ညောင်ရမ်းမင်းတရားကြီး ထိုရှမ်းမြို့များကို သိမ်းပိုက်ရန် ချီတက်လာသောအခါ မိုးနဲဇော်ဘွားက ချီပင့်၍ ဗြဲနရာဇ်သည် ၁၆၀၅ ခုနှစ်တွင်

ဇင်းမယ်ကြောင်းချီကာ သံလွင်မြစ်ကို ကျော်ဖြတ်လာခဲ့သည်။ ဇင်းမယ်ကျေးမိုင်းဟင်းသို့ ရောက်လျှင် ကျည်မေနာရောက်၍ ထိုနှစ် မေလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် ရုတ်တရက် နတ်ရွာစံလွန်လေသည်။

ဗြဲနရာဇ် နတ်ပြည်လွန်သည့်အခါ သက်တော် ၅၀ ဖြစ်၍ နန်းစံ ၁၅ နှစ်ဖြစ်သည်။ ဗြဲနရာဇ်သည် သက်တော် ၂၀ အရွယ်ခန့်ကစ၍ ယိုးဒယားနိုင်ငံအား မြန်မာတို့ လက်အောက်ခံအဖြစ်မှ လွတ်မြောက်အောင် ကြိုးပမ်းခဲ့ရာ၊ ၉ နှစ်ခန့်အကြာတွင် ရည်ရွယ်ရင်းအတိုင်း အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ဟံသာဝတီမင်း၏ သားတော် ဥပရာဇာအား အောင်မြင်ပြီးသည့်နောက်တွင် မိမိ၏ နိုင်ငံတော်ကို ပြန်လည်စုရုံးတောင့်တင်းအောင် ပြုစုသည်။ ထိုအချိန်တွင်ပင် လပိုက် (ကမ္ဘောဇ) ပြည်ကိုလည်း မိမိ၏ နိုင်ငံတော်တွင်း သိမ်းသွင်းခဲ့သည်။ နတ်ပြည်မလွန်မီ ၄ နှစ်ခန့်အတွင်း၌ နိုင်ငံတော်၏ နယ်နိမိတ်ကို ချဲ့တော်မူသည်။ အနောက်ဖက်တွင် ဟံသာဝတီ၏ တောင်ဖက်တလွှားမှ မွန်ဒေသများကို သိမ်းပိုက်သည်။ မြောက်ဖက်တွင် ဇင်းမယ်သည် ဗြဲနရာဇ်၏ သစ္စာတော်ခံ ဖြစ်လာသည်။ ထို့ပြင် သိန္နီ၊ မိုင်းဟင်း၊ မိုးနဲ၊ မိုင်းနဲစသော ရှမ်းဇော်ဘွားတို့သည်လည်း ဗြဲနရာဇ်၏ လက်အောက်ခံ ဖြစ်လာသည်။ ထိုကြောင့် ထိုမင်းလက်ထက်တွင် ယိုးဒယားနိုင်ငံ အကျယ်ပြန့်ဆုံးဟု ဆိုကြသည်။ ဗြဲနရာဇ်သည် ၁၆ နှစ်ခန့်အတွင်း စစ်မက်အရေးတို့ကို လက်ရုံးရည်၊ နှလုံးရည်တို့ဖြင့် ကျွမ်းကျင်စွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဟံသာဝတီအား အကြိမ်ကြိမ် ချီတက်လုပ်ကြံခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။ သို့ပင်ငြားလည်း ဟံသာဝတီနိုင်ငံတော်ကြီး ပြိုကွဲပျက်စီးခြင်းတွင် ဗြဲနရာဇ်အား မနှိမ်နင်းနိုင်ခဲ့ခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းရင်းလည်း ပါဝင်လေသည်။

ဗြဲတိသျှကိုလမ္ဗီးယားပြည်နယ်။ ။မြောက် အမေရိကတိုက် ကနေဒါဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ၏ အနောက်ဖက်ဆုံးနှင့် တတိယအကြီးဆုံး ပြည်နယ်ဖြစ်သည်။ တောင်ရိုးတောင်တန်း၊ မြစ်ချောင်း အင်းအိုင်ပေါများ၍ သာယာလှပသော ရှုခင်း ရှုကွက်များဖြင့် ကြွယ်ဝသဖြင့် “အမေရိကန် ဆွစ်ဇာလန်”ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ မြောက်အမေရိကတိုက်တွင် နောက်ဆုံး ထူထောင်ရသော ပြည်နယ်တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း ယခုအခါ မြောက်အမေရိကတိုက် ပြည်နယ်များအနက် ချမ်းသာကြွယ်ဝသော ထိပ်တန်းပြည်နယ်တစ်ခုဖြစ်နေလေသည်။

ဗြဲတိသျှ ကိုလမ္ဗီးယား ပြည်နယ်သည် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာနှင့် ရော့ကီး တောင်တန်းတို့၏ အကြား၌ တည်ရှိသည်။ အနောက်ဖက်တွင် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာနှင့် အလာစကာ ပြည်နယ်၊ အရှေ့ဖက်တွင် အယ်လဗားတား ပြည်နယ်၊ မြောက်

ဗြိတိသျှ ကိုလမ္ဗီးယားပြည်နယ်

ဗြိတိသျှ ကိုလမ္ဗီးယားပြည်နယ်၊ ဝိတိုရိယမြို့ရှိ ပါလီမန်လွှတ်တော်

ဖက်တွင် ကနေဒါပိုင် ယူးကွန်းပြည်နယ်နှင့် ကနေဒါ အနောက်မြောက် နယ်တစ်ပိုင်းတို့ဖြင့် ဝန်းရံလျက်ရှိသည်။ ပြည်နယ်၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၃၆၆,၂၅၅ စတုရန်းမိုင်ရှိ၍ လူဦးရေမှာ ၁၉၆၀ပြည့်နှစ် ခန့်မှန်း သန်းခေါင်စာရင်းအရ ၁,၆၀၀,၀၀၀ ယောက်ဖြစ်သည်။

ထိုပြည်နယ်၏ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းသည် မိုင်ပေါင်း ၇,၀၀၀ ခန့်ရှည်လျား၍၊ ပင်လယ် သင်္ဘောဆိပ်ကောင်းများစွာရှိသည်။ ထို့ပြင် ကမ်းရိုးတန်း တလျှောက် ကျွန်းကြီးကျွန်းငယ်ပေါင်း များစွာရှိရာ၊ ယင်းတို့အနက် ဗန်ကူးဗားကျွန်းနှင့် ကွင်းရှားလော့ကျွန်း တို့သည် အရေးအပါဆုံးဖြစ်ကြသည်။ ပြည်နယ်၏ မြို့တော်သည် ဗန်ကူးဗားကျွန်းပေါ်ရှိ ဝိတိုရိယမြို့ဖြစ်လေသည်။

ဗြိတိသျှကိုလမ္ဗီးယားပြည်နယ်ကို တောင်ရိုးတောင်တန်းကြီး ၃ ခုက မျဉ်းပြိုင်ဖြတ်သန်းလျက်ရှိကြသည်။ ယင်းတို့သည် ဧရာဝတီတောင်တန်း၊ ကိုလံဘီးယား တောင်တန်းနှင့် ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက် တောင်ရိုးတောင်တန်းများ ဖြစ်သည်။ ထိုတောင်ရိုးတောင်တန်းများတွင် ထူထပ်သော သစ်တောကြီးများ ဖုံးအုပ်လျက်ရှိသည်။ အင်းအိုင် မြစ်ချောင်းတို့လည်း ပေါများ၍ အဓိက မြစ်ကြီးများမှာ ဖရေ

ဇာမြစ်နှင့် ကိုလမ္ဗီးယားမြစ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုမြစ်ကြီး ၂ သွယ်နှင့် စကီးနားမြစ်တို့သည် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာထဲသို့ စီးဝင်ကြသည်။ ပိမြစ်နှင့် လီအာမြစ်တို့သည် အာတိတ်သမုဒ္ဒရာထဲသို့ စီးဝင်ကြသည်။ ရေတံခွန်များ၊ ရေစီးလျင်မြန်သော မြစ်ချောင်းများမှ ရေအား လျှပ်စစ်ကို ကောင်းမွန်စွာ ရရှိလေသည်။

ဗြိတိသျှ ကိုလမ္ဗီးယားပြည်နယ်၏ ရာသီဥတုသည် ကမ်းရိုးတန်းဒေသတလျှောက်တွင် သင့်တင့်မျှတ၍ မိုးလည်းများသည်။ အတွင်းဖက်သို့ ရောက်လျှင်မူကား တောင်ရိုးတောင်တန်းကြီးများက ပင်လယ်လေကို ကွယ်ထားသဖြင့် ထိုဒေသများတွင် ရာသီဥတု ခြောက်သွေ့ပြီးလျှင် မမျှတချေ။ သို့သော် မြင့်မားသော တောင်ထိပ်များတွင်မူ ဆီးနှင်းများ မပြတ်ဖုံးလွှမ်းလျက် ရှိလေသည်။

ထိုပြည်နယ်၏ တောင်ရိုးတောင်တန်းများသည် ပြည်နယ်ရာသီဥတုတွင် အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိစေခြင်း၊ ပြည်နယ် မြစ်ချောင်းများ၏ မြစ်ဖျားခံရာ ဖြစ်ခြင်းတို့အပြင်၊ ပြည်နယ်အား ဓာတ်သတ္တုတို့ဖြင့် ပေါများကြွယ်ဝစေသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်များထဲတွင် ဗြိတိသျှကိုလမ္ဗီးယားမှ ငွေ၊ ခဲ၊ သွပ် အထွက်အများဆုံးဖြစ်သည်။ ရွှေ၊ ကြေးနီ

ဗြိတိသျှ ကိုလံဗီးယားပြည်နယ်

စက္ကူလုပ်ငန်းသည် ဗြိတိသျှ ကိုလံဗီးယားပြည်နယ်၏ အဓိကလုပ်ငန်းတရပ်ဖြစ်၍ သစ်များကို ဤသို့စက္ကူစက်ရုံသို့ပို့ပေးရသည်။

နှင့် ကျောက်မီးသွေးကိုလည်း အမြောက်အမြား တူးဖော် ရရှိသည်။ ဗြိတိသျှအင်ပိုင်ယာတစ်ခုလုံးတွင် အကြီးဆုံး သံ ရည်ကျိုစက်ရုံကြီးသည် ကိုလံဗီးယားပြည်နယ် ထရေးမြို့ ၌ ရှိလေသည်။

မြောက်အမေရိကတိုက်တွင် သစ်အများဆုံး ထွက်သော ပြည်နယ်များတွင် ဗြိတိသျှ ကိုလံဗီးယားပြည်နယ်လည်း ပါဝင်သည်။ ဗြိတိသျှ ကိုလံဗီးယားပြည်နယ်၏ အကွေ့အ ကောက်များလှသော ကမ်းရိုးတန်းနှင့် မြစ်ချောင်းများမှ ငါးအမြောက်အမြား ဖမ်းဆီးရမိသည်။ ထိုပြည်နယ် တ နယ်တည်းမှ ရရှိသော ငါးတန်ချိန်သည် အခြား ပြည်နယ် အားလုံးထက် ငါးတန်ချိန် စုစုပေါင်းထက်ပင် ပိုသေး လေသည်။

မြေဩဇာ ကောင်းမွန်သော တောင်ကြား ဒေသများ တွင် သိုး၊ ဆိတ်၊ နွားမွေးမြူရေး၊ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်သီးဝလံ စိုက်ပျိုးရေး၊ ဟင်းသီး ဟင်းရွက် စိုက်ပျိုးရေး တို့ကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ပြည်နယ် ထူထောင်စ အခါက၊ သားမွေးလုပ်ငန်းသာလျှင် အကြီးအကျယ်ဆုံး လုပ် ငန်းဖြစ်သည်။ ယခုအခါ ဗြိတိသျှ ကိုလံဗီးယားပြည်နယ် တွင် သစ်လုပ်ငန်း၊ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း၊ လယ်ထွက်ပစ္စည်း လုပ်ငန်း၊ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းတို့ ကြီးကျယ်စွာ လုပ်ကိုင်လျက် ရှိ၍ လယ်ယာထွက်ပစ္စည်း၊ သစ်တောထွက်ပစ္စည်း၊ တွင်း

ထွက်ပစ္စည်း၊ စက်ရုံထွက်ပစ္စည်း အမျိုးပေါင်း ရာပေါင်း များစွာကို ကမ္ဘာအရပ်ရပ်သို့ တင်ပို့လျက် ရှိပြီးလျှင် ဗြိတိ သျှကိုလံဗီးယားသည် ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်များအနက် ထွက်ကုန်အများဆုံး ထွက်သော ပြည်နယ်တခု ဖြစ်နေလေ သည်။ ဗြိတိသျှ ကိုလံဗီးယားပြည်နယ်သည် လမ်းပန်း ဆက် သွယ်ရေးလည်း ကောင်းမွန်သည်။ တောတောင် အထပ် ထပ် ကာဆီးလျက်ရှိသော်လည်း မီးရထားလမ်းများသည် ကောင်းမွန်သည်။ လေကြောင်း အားဖြင့်လည်း ပြည်နယ် တွင်း နိုင်ငံတွင်း၌သာမက၊ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်နှင့်လည်း ဆက် သွယ်နိုင်သည်။ အလားစကား လမ်းမကြီးသည် ပြည်နယ် တခုလုံးရှိလမ်းများ၏ ၃ ပုံ ၁ ပုံခန့် ရှည်လျားသော လမ်းမ ကြီးဖြစ်သည်။ နေရာများစွာတွင် မြစ်၊ ချောင်း၊ အင်း၊ အိုင် တို့ကို လမ်းပန်း ဆက်သွယ်ရေးအတွက် အသုံးပြုလျက် ရှိကြသည်။

နိုင်ငံဖြတ်မီးရထားလမ်းကြီးဖြစ်သော ကနေဒါ-ယန်း- ပစ်ဖိတ် မီးရထားလမ်းကြောင်း၏ ကျေးဇူးကြောင့် ဗြိတိ သျှ ကိုလံဗီးယားပြည်နယ်၏ ကူးသန်းသွားလာရေး၊ ကုန် သွယ်စီးပွားရေး အလွန်တိုးတက်ခဲ့သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် အတွင်းကမှ ပြီးစီးခဲ့သော အလားစကား လမ်းမကြီးသည် ပြည်နယ်၏ ကြွယ်ဝသော ဓာတ်သတ္တုများ ထုတ်ယူပို့ ဆောင်ရေးအတွက် အလွန်အရေးပါလေသည်။

မြတ်သူ့ ကိုလန့်ဗွားယားပြည်နယ်၏ နောက်ကြောင်းသမိုင်းကို ပြန်လှန်ကြည့်မည်ဆိုလျှင်၊ ၁၅၇၉ ခုနှစ်တွင် ဆာဖရန်စစ်ဒရိတ်သည် မြောက်အမေရိကတိုက်၊ အနောက်ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက် သွားလာလှည့်ပတ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဥရောပတိုက်သားများထံမှ မြတ်သူ့ကိုလန့်ဗွားယားဖြစ်လာမည့်ဒေသကို ပထမဆုံး တွေ့ရှိခဲ့သူများမှာ၊ ၁၇၇၄ ခုနှစ်တွင် မက္ကဆီကိုပြည်နယ်၊ စပိန်ဘုရင်ခံချုပ်က စေလွှတ်ခဲ့သော ကင်းစမ်းတပ်ဖွဲ့ တဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ၁၇၇၈ ခုနှစ်တွင် ကပ္ပတိန်ကွတ်သည် ဗန်ကူးဗားကျွန်းသို့ ရောက်ရှိလာသည်။ ထိုအခါမှစ၍ တိုင်းရင်းသား အင်ဒီးယန်း လူမျိုးများနှင့် သားမွေးအရောင်းအဝယ် လုပ်ငန်းစတင်ခဲ့ကြသည်။ ထို အရောင်းအဝယ်လုပ်ငန်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နယ်လုကြရာမှ အင်္ဂလိပ်နှင့် စပိန်တို့ စစ်ဖြစ်လုနီးပါးအခြေအနေသို့ ရောက်ခဲ့သေးသည်။ သို့သော် အင်္ဂလိပ်တို့က အသာရခဲ့၍ ၁၇၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထိုဒေသကို သိမ်းသွင်းခဲ့သည်။

ယင်းသို့တိုင်အောင် မြတ်သူ့အစိုးရက ထိုဒေသကို ပြည်နယ်တခုအဖြစ် ကျနစွာ တည်ထောင်ခြင်း မပြုခဲ့ချေ။ သားမွေးလုပ်ငန်းသည် မြတ်သူ့ကိုလန့်ဗွား ဖြစ်လာမည့် ဒေသတွင် ကြီးကျယ်လာရာ၊ မြတ်သူ့တို့သည် ဟဒ်ဆန်ဗေးကုမ္ပဏီကို တည်ထောင်ခဲ့၍၊ ထိုဒေသသည် ကုမ္ပဏီပိုင်နယ်မြေဖြစ်နေခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က နယူးကယ်လီဒိုးနီးယားဟု အမည်တွင်သည်။ ၁၇၉၂ ခုနှစ်တွင် ထိုကျွန်းသို့ ရောက်ရှိလာ၍ ကျွန်းကို လှည့်လည်စူးစမ်း လေ့လာခဲ့ပြီးလျှင် သိမ်းသွင်းခဲ့သူ ကပ္ပတိန် ဂျော့ဗန်ကူးဗား၏ အမည်ကို ဂုဏ်ပြုခေါ်ဝေါ်ထားသည့် ဗန်ကူးဗားကျွန်းကို ၁၈၄၉ ခုနှစ်တွင် မြတ်သူ့

အစိုးရက ဟဒ်ဆန်ဗေးကုမ္ပဏီသို့ငှားထားပြီးလျှင် ကရောင်းကိုလိုနီ အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ၁၈၄၆ ခုနှစ်နှင့် ၁၈၇၂ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အစိုးရနှင့် နယ်နိမိတ်ပြဿနာ ဖြေရှင်းရသည်။ ၁၈၅၈ ခုနှစ်တွင် ဖရေဇာမြစ်ထဲ၌ ရွှေများ တူးဖော်ရသည်မှစ၍ ထိုဒေသသို့ လူအများအပြား ရောက်လာသည်။ ထိုအခါ မြတ်သူ့ပြည်ရှင် ဝိတိုရိယဘုရင်မကြီးက ထိုဒေသကို မြတ်သူ့ကိုလန့်ဗွားဟု အမည် ပြောင်းပေးသည်။ လူနေ စည်ကားများပြား လာသဖြင့် ထိုဒေသကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် အုပ်ချုပ်ရန် လိုအပ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် မြတ်သူ့ အစိုးရက ထိုဒေသတွင် ကရောင်းကိုလိုနီ အုပ်ချုပ်ရေးပေးအပ်သည်။ ၁၈၆၆ ခုနှစ်တွင် မြတ်သူ့ ကိုလန့်ဗွားနှင့် ဗန်ကူးဗားကျွန်းတို့ကို ပူးပေါင်းလိုက်လေသည်။ ၁၈၇၁ ခုနှစ်တွင်မှ မြတ်သူ့ ကိုလန့်ဗွားယားပြည်နယ်သည် ကနေဒါဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံအတွင်းသို့ အဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ် တခုအဖြစ် ဝင်ရောက်ခဲ့လေသည်။

မြတ်သူ့ကိုလန့်ဗွားယားပြည်နယ်တွင် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်တရပ်သာရှိသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအထွတ်အထိပ်သည် ဂရိတ်ဗြိတိန်ပြည်ရှင်ကို ကိုယ်စားပြုသော ဒုတိယဘုရင်ခံဖြစ်သည်။ သို့သော် တကယ်အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာရှိသူမှာ ပြည်သူ့လူထုက ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော အစိုးရအဖွဲ့၏ ခေါင်းဆောင် ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်သည်။ ထိုပြည်နယ်၏ ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ် အမတ်ပေါင်း ၅၂ ယောက်ရှိသည့် အနက် ကနေဒီယန် ပါလီမန်၏ အထက် လွှတ်တော်သို့ ၆ ဦး၊ အောက်လွှတ်တော်သို့ ၂၂ ဦး တက်ရောက်ရလေသည်။

ကမ္ဘာတွင်အရေးပါဆုံးသောကျွန်း

တခေတ်က နေမဝင်နိုင်သော အင်ပိုင်ယာကြီးကို ထိန်းချုပ်ခဲ့သည့် ကျွန်းစုတွင်ပါဝင်သော ကျွန်းကြီးကျွန်းငယ်များ၊ မြစ်ချောင်းများ၊ မြေမျက်နှာပြင် လှိုင်းအိတ်တို့နေသကဲ့သို့ရှိသော ဆပ်ဆက်နယ်၊ တောင်ကြီးကမ်းကြီး မြင့်မားသော စကော့တလန်ပြည်၊ ကျောက်ဆောင်ကျောက်တောင်ပေါများသော အယ်ယာနိုင်ငံ၏ ကမ်းရိုးတန်းစသည့် မြတ်သူ့ကျွန်းစု၏ပထဝီဝင်အချက်အလက်များကို တင်ပြထားသည်။

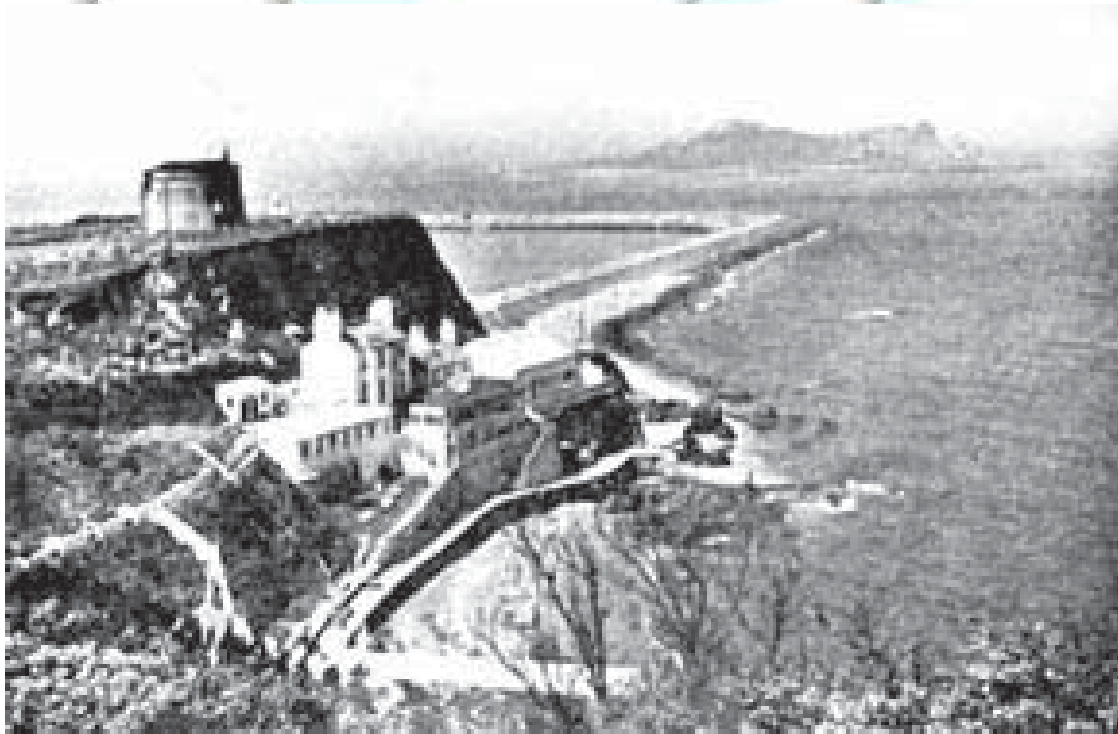
မြတ်သူ့ကျွန်းစု ။ ။မြတ်သူ့ ကျွန်းစုသည် ကမ္ဘာတွင် အကျော်ကြားဆုံးသော ကျွန်းစုဖြစ်သည်။ ဥရောပတိုက်၏ အနောက်မြောက်ဖက် ကမ်းခြေ အလွန်တွင် တည်ရှိ၍၊ မြောက်ပင်လယ်၊ ဒီဗရေလက်ကြားနှင့် အင်္ဂလိပ်ရေလက်ကြားကြီးတို့က ဥရောပတိုက်ကုန်းမကြီးမှ ပိုင်းခြားထားသည်။ ထိုကျွန်းစုတွင် ကျွန်းကြီး ၂ကျွန်း ပါဝင်ရာ၊ ဂရိတ်ဗြိတိန် (အင်္ဂလန်ပြည်)၊ စကော့တလန်ပြည်နှင့် ဝေလနယ်) နှင့် အိုင်ယာလန်ကျွန်း (အယ်ယာနိုင်ငံနှင့် မြောက်အိုင်

ယာလန်ပြည်) တို့ဖြစ်ကြသည်။ ကျွန်းငယ်ပေါင်း ၅,၀၀၀ ခန့်ပါဝင်ရာ၊ စကော့တလန်ပြည်၏ မြောက်ဖက်ရှိ အော့ကနီကျွန်းစုနှင့် ရက်တလန်ကျွန်းစု၊ စကော့တလန်ပြည်၏ အနောက်ဖက်ရှိ ဟက်ဗရီဒီးကျွန်းစု၊ အိုင်ရစ်ပင်လယ် ထဲရှိ မန်းကျွန်း၊ အနောက်တောင်ဖက်ရှိ ဆီလီကျွန်း၊ အင်္ဂလန်ပြည်၏ တောင်ဖက်ရှိ ပိုက်ကျွန်းနှင့် ချန်နယ်ကျွန်း စသည်တို့သည် ကျွန်းငယ်များထဲတွင် အကြီးစား ကျွန်းများဖြစ်ကြလေသည်။

ဖြိတ်သျှကျွန်းစု

ဂရိတ် ဖြိတ်ကျွန်းစု ဆေးရုံ၏ သာယာကြည်နူးဖွယ်ရာ ရှုခင်း

အိုင်ယာလန်ကျွန်းစု ဒဗ္ဗလင်မြို့တော်၏ ဆိပ်ကမ်းသာ တစ်ဖက်တဒေသ

ဗြိတိသျှကျွန်းစု

ဗြိတိသျှကျွန်းစု၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၁၂၀,၂၉၆ စတုရန်းမိုင်ရှိ၍၊ ထိုကျွန်းစုတွင် နေထိုင်လျက်ရှိသော လူဦးရေသည် ၅၃,၃၂၃,၅၆၂ ယောက်ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှ ကျွန်းစုကို အရှေ့ဖက်တွင် မြောက်ပင်လယ်၊ တောင်ဖက်တွင် အင်္ဂလိပ်ရေလက်ကြားကြီး၊ အနောက်ဖက်တွင် အိုင်ရစ်ပင်လယ်နှင့် အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာတို့ဖြင့် ဝိုင်းရံထားသည်။ ထိုသို့ ဝိုင်းရံလျက်ရှိသော ပင်လယ်ရေပြင်တို့သည် များစွာ မနက်လှချေ။ အထူးသဖြင့် ဗြိတိသျှကျွန်းစုနှင့် ဥရောပတိုက် စပ်ကြားရှိ ပင်လယ်ရေပြင်သည် အလွန်တိမ်သဖြင့် အကယ်၍သာ ပင်လယ်ရေပြင်သည် ပေ ၆၀၀ ခန့်နိမ့်ကျသွားခဲ့လျှင် ဗြိတိသျှ ကျွန်းစုသည် ဥရောပတိုက်နှင့် မြေပြင်ချင်း ဆက်စပ်တည်ရှိနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးနှစ်ပေါင်း ပေလီကီက၊ ဗြိတိသျှကျွန်းစုသည် ဥရောပတိုက်၏ အနောက်ဖက်ပိုင်း တစ်စိတ်တဒေသ ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ယူဆကြလေသည်။

ဗြိတိသျှကျွန်းစု၏ ကမ်းရိုးတန်းသည် အကွေ့အကောက် အလွန်များသဖြင့် ပင်လယ်မှ များစွာကွာဝေးသော ဒေသ မရှိသလောက်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ စကော့တလန်ပြည် အနောက်ဖက်ကမ်းခြေတွင် သာ၍ အကွေ့အကောက်များ ပြားပြီးလျှင် ကျွန်းငယ်ကလေးပေါင်း များစွာရှိသည်။ ကမ်းရိုးတန်း အခြားနေရာများတွင်ကား မြစ်များသည်

တံခါးပေါက်သဖွယ် ဖြစ်နေ၍ မြို့များသည် ကုန်းတွင်းကျ နေစေကာမူ၊ ပင်လယ်နှင့် မဝေးကွာသကဲ့သို့ ရှိသည်။ ဗဲလဖတ်လော့၊ ကလိုက်မြစ်၊ ဖိုမြစ်၊ တီးမြစ်၊ ဟမ်းဗားမြစ်၊ တင်းမြစ်၊ ဆဲဗန်းမြစ်နှင့်မာဆီမြစ်တို့သည် မြစ်ဝကျယ်ကြီးများရှိ၍၊ ပင်လယ်သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းကောင်းများ ရှိသည်။ အိုင်ယာလန်နှင့် စကော့တလန် အနောက်ဖက်ကမ်းရိုးတန်းတွင် သဘာဝဆိပ်ကမ်းကောင်းများရှိသော်လည်း ကျောထောက်နောက်ခံဒေသများသည် စီးပွားကုန်သွယ်ရေး အလားအလာ မကောင်းသဖြင့် ထို ဆိပ်ကမ်းကောင်းများသည် အဖိုးမတန်ကြချေ။

မြစ်ဝကျယ်ကြီးများသည် ကုန်းအတွင်းကျကျ အထိ ရောက်ရှိကြသဖြင့် ကျွန်းမကြီးတစ်ခုလုံးတွင် ပင်လယ်နှင့် ဝေးကွာသောဒေသဟူ၍ မရှိလှချေ။ ထို့ကြောင့် ဗြိတိသျှကျွန်းစုတွင် မပြင်းထန်လှသော သမပိုင်းရာသီဥတုရှိ၍ မိုးရေချိန် အတန်ငယ်များသည်။

ဗြိတိသျှကျွန်းစု၏ မြေမျက်နှာပြင်ကို အကြမ်းဖျင်းကြည့်သော် ဂရိတ်ဗြိတိန်ကျွန်းမကြီးသည် အနောက်ဖက်နှင့် မြောက်ဖက်ပိုင်း၌ တောင်ထူထပ်သည်။ အရှေ့ဖက်နှင့် တောင်ဖက်တွင် မြေနိမ့်ဒေသများရှိသည်။ စကော့တလန်ပြည်၏ မြေမျက်နှာပြင်ကို မြောက်ဖက်ကုန်းမြင့် ဒေသ၊

သာယာစိမ်းစိုသော စကော့တလန်ပြည်သည် ဂရိတ်ဗြိတိန်ကျွန်း၏ မြောက်ဖက်စွန်းပြည်နယ်ဖြစ်သည်။

ဗြိတိသျှကျွန်းစု

တောင်ဖက် တောင်ကုန်းဒေသနှင့် အလယ်ပိုင်း မြေနိမ့်
ထောင့်ကြားဒေသဟူ၍ ၃ ပိုင်းခွဲခြားနိုင်သည်။ ဗြိတိသျှ
ကျွန်းစုတွင် အလွန်အမင်း မြင့်မားသော တောင်များ မရှိ
ချေ။ စကော့တလန်ပြည်ရှိ ဗင်နီဗစ်တောင်ထိပ်သာလျှင် အ
မြင့်ဆုံးဖြစ်၍ ၄,၄၀၅ ပေမြင့်သည်။ ဂရိတ်ဗြိတိန်ကျွန်း၏
ဗဟိုကုန်းမြင့်ဒေသတွင် စကော့တလန်ပြည် တောင်ပိုင်း
ကုန်းမြင့်ဒေသ၊ အင်္ဂလန်ပြည်၏ ကျောရိုးသဖွယ်ဖြစ်သော
ပင်နိုင်းတောင်များနှင့် အင်းအိုင်ဒေသ (လိတ်ဒါစတြိတ်)
တို့ပါဝင်သည်။ ထိုဒေသများတွင် လမ်းပန်းအဆက်အသွယ်
ဖြောင့်ဖြောင့်ဖြူးဖြူး မရှိလှချေ။ ထိုဒေသများသည် နွား၊
သိုး၊ ဆိတ်အစရှိသော တိရစ္ဆာန်များ မွေးမြူရန်သာ အသုံး
ဝင်လေသည်။ ဂရိတ်ဗြိတိန်၏ အလယ်ပိုင်း ကုန်းမြင့်ဒေသ
တွင် ဝေလနယ် ပါဝင်သည်။ ပျမ်းမျှခြင်း အားဖြင့် ပေ
၁,၀၀၀ ခန့် မြင့်၍ မြောက်ဖက်မှ တောင်ဖက်သို့ တန်း
လျက်ရှိသည်။ မြောက်ဖက်ပိုင်းသည် မာကျောသော
ကျောက်မြေဖြစ်၍ တောင်ဖက်ပိုင်းတွင်မူ ကျောက်ကြားသော
ဝေလနယ် ကျောက်မီးသွေးတွင်းများ ရှိလေသည်။

အိုင်ယာလန်ကျွန်း၏ မြေမျက်နှာပြင်သည် အလယ်တွင်
ကျယ်ပြန့်သော လွင်ပြင်ကြီးများရှိ၍၊ ရွံ့နွံစိမ့်မြေများ ဖြစ်
သည်။ ကမ်းရိုးတန်း ပတ်ပတ်လည်တွင် တောင်ကုန်းများ၊
ကုန်းပြင်မြင့်များရှိ၍ အိုင်ယာလန်ကျွန်း၏ မြေမျက်နှာပြင်
သည် အလယ်ခွက်နေသော ပန်းကန်ပြားနှင့် တူလေသည်။
ထိုကျွန်းတွင် သမုတ္တတသော ရာသီဥတုရှိ၍ အင်္ဂလန်နှင့်
စာသော် မိုးအတန်ငယ်ပို၍ များလေသည်။

ဗြိတိသျှကျွန်းစု၏ မြစ်ချောင်းများသည် မရှည်လျား
လှချေ။ အနောက်ဖက်တွင် တောင်များရှိသဖြင့်၊ မြစ်
ချောင်းများသည် များသောအားဖြင့် အရှေ့ဖက်သို့ စီး
ဆင်းကြလေသည်။ စကော့တလန်ပြည်၏ မြစ်ကြီးများမှာ
ဒီးမြစ်၊ တေးမြစ်၊ ဖော့မြစ်၊ ကလိုက်မြစ်များ ဖြစ်ကြသည်။
အင်္ဂလန်ပြည်၏အရှေ့ဖက်ပိုင်းတွင် တိုင်းမြစ်၊ တီးမြစ်၊ ဟမ်း
ဗားမြစ်၊ တင်းမြစ်များရှိ၍ အနောက်ဖက်ပိုင်းတွင် မာဆီ
နှင့်ဆဲဗန်းမြစ်တို့ရှိကြသည်။ အိုင်ယာလန်ကျွန်း၏ အကြီး
ဆုံးမြစ်မှာ ရှန်နွန်မြစ် ဖြစ်လေသည်။ (ဂရိတ်ဗြိတိန်။ စ
ကော့တလန်ပြည်။ ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယနိုင်ငံများ။ ဝေလ
နယ်။ အင်္ဂလန်ပြည်။ အိုင်ရာလန်ကျွန်း-ရှု။)

ဗြိတိသျှကျွန်းစုများ၏ တည်နေပုံ အနေအထားကြောင့်
သမိုင်းမတင်မီခေတ်၊ ရှေးရှေးပဝေဏီ အခါက၊ ရှေးအခေါ်
ဗြိတိန်၊ ယခု စကော့တလန်၊ အင်္ဂလန်၊ ဝေလဟုခေါ်သော
ဒေသများတွင် ဥရောပတိုက်မှ လူမျိုး အမျိုးမျိုးတို့
ဝင်ရောက် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ အရှေ့မြောက်ဖက်ရှိ စကော့
တလန်ကမ်းခြေအလွန် ကျွန်းများမှ တဆင့် စကန်ဒီနေဗီး
ယားဒေသမှ လူမျိုးများ ဝင်ရောက်လာခဲ့ကြသည်။ အရှေ့
ဖက် ကမ်းရိုးတန်းရှိ ဟမ်းဗား၊ တင်းစသော မြစ်ဝများမှ ဥ
ရောပတိုက်ဖက်မှ ဒိန်းလူမျိုးများနှင့် ဆက္ကဆွန် လူမျိုးများ
ဝင်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ တောင်ဖက်ကမ်းရိုးတန်းသည် အင်္ဂ
လိပ် ရေလက်ကြားကြီးကို ဖြတ်ကျော်လာသော ဥရောပ
တောင်ပိုင်းမှ လူမျိုးများ ဝင်ရောက်ရာ လမ်းကြောင်း ဖြစ်
လေသည်။

ဗြိတိသျှကျွန်းစုတွင် လူနေ အလွန်ထူထပ်သည်ဖြစ်ရာ ရိက္ခာအတွက် စိုက်ပျိုးရသဖြင့် မြို့ပြတည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းမှာ
ပြဿနာတရပ် ဖြစ်လျက်ရှိပေသည်။

ဗြိတိသျှအစိုးရ၏သစ္စာတော်ကို စောင့်သိရိုသေ၍ အကျိုး တူ၊ အဆင့်အတန်းတူ၊ သီးခြားလွတ်လပ်သော နိုင်ငံများအဖွဲ့

ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယ နိုင်ငံအဖွဲ့ဟူသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ဗြိတိသျှဓနသဟာယနိုင်ငံများ၏ မူလအစသည် ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာဖြစ်သည်။ နေမဝင်သော အင်ပိုင်ယာကြီးသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး နိုင်ငံပြည်နယ်အချို့အား လွတ်လပ်ရေး ပေးခဲ့ရသည်။ အချို့က ခွဲထွက်၍၊ အချို့က ဓနသဟာယအဖွဲ့တွင်း၌ပင် နေကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ခွဲထွက်ခဲ့၍ အိန္ဒိယ သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တနိုင်ငံ ဖြစ်လေသည်။

ဗြိတိသျှဓနသဟာယနိုင်ငံများ။ ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယ နိုင်ငံများ ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် ၁၉၂၆ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပသော အင်ပီးရီးယယ် ကွန်ဖရင့်တခုမှ စတင်ခဲ့သည်။ ထိုကွန်ဖရင့်တွင် ဂရိတ်ဗြိတိန်နှင့် ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံများသည် ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ ကျေးဇူးသစ္စာတော်ကို စောင့်သိရိုသေသော အကျိုးတူ အဆင့်အတန်းတူ၊ သီးခြားလွတ်လပ်သည့် နိုင်ငံများ အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းရန် သဘောတူညီကြသည်။ ယင်းအဖွဲ့မျိုး ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြင့် အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံအချင်းချင်း၊ စီးပွားရေး၊ ကာကွယ်ရေးတို့၌ ယိုင်းပင်းကူညီမှု ပိုမိုရရှိလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ အင်ပီးရီးယယ် ကွန်ဖရင့်၏ အစီရင်ခံစာတွင် ဗြိတိသျှဓနသဟာယအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ အခြေအနေ အဆင့်အတန်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖော်ပြချက်တရပ် ပါရှိလေသည်။

ယင်းမှာ “အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတို့သည် ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာ အတွင်းမှ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ရေး ရှိပြီး နိုင်ငံများဖြစ်ကြရပြီးလျှင်၊ ဗြိတိသျှ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ကျေးဇူးသစ္စာတော်ကို စောင့်သိရိုသေမှုဖြင့် စုစည်းထားငြားလည်း၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ အချင်းချင်း သီးခြားလွတ်လပ်စွာ ဆက်ဆံနိုင်ပြီးလျှင်၊ ပြည်တွင်းရေး ပြည်ပရေးတို့၌ တနိုင်ငံက တနိုင်ငံထက် နိမ့်ကျမှုလည်း မရှိစေဘဲ၊ အဆင့်အတန်းတူ ဖြစ်စေရမည်” ဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။

ထိုကွန်ဖရင့်မှ သဘောတူညီချက်ကို ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် ဝက်စမင်စတာစတင်ကျဖြင့် အကောင်အထည် ဖော်လိုက်သည်။ ထိုစဉ်က ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယ နိုင်ငံများအဖွဲ့တွင် ပါဝင်သော အဖွဲ့ဝင်များမှာ ဂရိတ်ဗြိတိန် (အင်္ဂလန်ပြည်၊ စကော့တလန်ပြည်နှင့် ဝေလနယ်)နှင့် အိုင်ယာလန်ပြည် မြောက်ပိုင်း၊ ကနေဒါ၊ နျူးဖောင်းလန်း၊ ဩစတြေးလီးယား၊ နယူးဇီလန်၊ တောင်အာဖရိကပြည်ထောင်စုနှင့် အိုင်ရစ် ဖရီးစတိတ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အဖွဲ့တည်ထောင်စက ထိုအဖွဲ့သည် ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာ၏ သီးခြားအစိတ်အပိုင်းတခု အဖြစ်ကဲ့သို့ ယူဆ၍ ထို

အဖွဲ့ထဲ ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်းများသာလျှင် ဗြိတိသျှ အစိုးရ၏ တိုက်ရိုက်လက်အောက်ခံဟူ၍ မှတ်ယူခဲ့ကြသည်။ နောင်အခါတွင်မှ ထိုအဖွဲ့အစည်းသည် တဖြည်းဖြည်း ထင်ရှား၍ လူသိများလာသည်။

အဖွဲ့ထဲတွင် ပါဝင်သော နိုင်ငံများသည် တခါက ဂရိတ်ဗြိတိန်၏ ကိုလိုနီအင်ပိုင်ယာထဲတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့အား ယခုတိုင် ‘ဗြိတိသျှအင်ပိုင်ယာထဲ၌ ပါဝင်သော နိုင်ငံများကဲ့သို့ ပြောဆိုလျက်ပင် ရှိကြသေးသည်။ သို့သော် ယခု “ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာ” ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် အဓိပ္ပာယ် တမျိုးတဖုံ ရှိနေလေပြီ။ ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီများသည် ဓနသဟာယအဖွဲ့နှင့် ‘စပ်ဆိုင်’ သကဲ့သို့လည်း အချို့ကဆိုကြသည်။ အကြောင်းမူ ထိုကိုလိုနီများသည် ဓနသဟာယ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတခုပိုင် ဖြစ်နေသောကြောင့်ပေတည်း။

ဗြိတိသျှဓနသဟာယ နိုင်ငံများသည် မည်သို့မည်ပုံ ယင်းအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ ဖြစ်လာပုံကို စိစစ်ကြည့်လျှင်၊ ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဖြစ်စဉ်သမိုင်းကို အကြမ်းဖျင်း လေ့လာရပေမည်။

ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာ ဖြစ်စဉ် သမိုင်းကို နှစ်ပိုင်း ခွဲခြားရသည်။ ဗာဆေးစာချုပ် (ခရစ်နှစ် ၁၇၈၃) မတိုင်မီ ခေတ်ကို ပဌမခေတ်ဟု ခေါ်ဆိုကြ၍၊ ဗာဆေးစာချုပ်၏ နောက်ပိုင်းခေတ်ကို ဒုတိယခေတ်ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာသည် အင်္ဂလန်ပြည်၌ပင် ပဌမ အယ်လစ်ဇဘက်ဘုရင်မ၏လက်ထက် ၁၆ ရာစုနှစ်မှ စတင်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က မြောက်အမေရိကတိုက်နှင့် အနောက် အိန္ဒိယကျွန်းစုတို့တွင် လူနေစခန်းများဖြင့် အစပြုခဲ့သည်။ ၁၇ ရာစုနှစ်နှင့် ၁၈ ရာစုနှစ်များအတွင်း ဗြိတိသျှတို့သည် ကျယ်ပြန့်လှသော ပင်လယ်ရပ်ခြား အင်ပိုင်ယာကြီးကို တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ဗာဆေးစာချုပ်အရ ဂရိတ်ဗြိတိန်သည် ကျယ်ဝန်း၍ အရေးပါသော ကိုလိုနီများကို ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ ထိုအရေးကား အမေရိကန်ပြည်နယ်များကို လက်လွှတ်လိုက်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗာဆေးစာချုပ်၏ နောက်ပိုင်း ၁၇၈၃ ခု

ဗြိတိသျှဓနသဟာယနိုင်ငံများ

နှစ်မှစ၍ ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာကြီးကို တည်ထောင်ခဲ့ကြပြန်ရာ၊ အမေရိကန်ပြည်နယ်များအရေး၌ သင်ခဏ်းစာရခဲ့ပြီးသော ဂရိတ်ဗြိတိန်သည် ပါးနပ်လိမ္မာစွာ နယ်ချဲ့ဝါဒကို သုံးခဲ့သဖြင့်၊ ကမ္ဘာ့ အကျယ်အဝန်း ၄ ပုံ ၁ ပုံနှင့် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ ၄ ပုံ ၁ ပုံတို့သည် ဗြိတိသျှ အာဏာစက်ရိပ်အောက်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာကြီးသည် ကြီးမားကျယ်ပြန့်လှသဖြင့် “နေမဝင်သော အင်ပိုင်ယာ” ဟူ၍ပင် တင်စားခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြရလေသည်။

ဂရိတ်ဗြိတိန်သည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံသမိုင်းတွင် အကြီးကျယ်ဆုံး အကျယ်ပြန့်ဆုံးသော အင်ပိုင်ယာကြီးကို တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်မှာ ဗြိတိသျှရေတပ်၏ ကျေးဇူးကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ဗြိတိသျှရေတပ်သည် ကမ္ဘာ့သမုဒ္ဒရာတိုင်း၌ ဗိုလ်စွဲနိုင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္ဘာ့အရှေ့ခြမ်း၌၎င်း၊ အနောက်ခြမ်း၌၎င်း ကမ္ဘာ့တိုက်ကြီးများတိုင်းတွင် ဗြိတိသျှတို့၏ ပိုင်နက်များကို စိုက်ထူနိုင်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့အကွက်ကောင်း နေရာကောင်းတိုင်းလိုလို၌ ဗြိတိသျှတို့ စိုးမိုးနိုင်ခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် အချို့နယ်မြေများအား စပိန်၊ ဒပ်ချ၊ ပြင်သစ် စသည်တို့နှင့် စပ်ဖက်၍၎င်း၊ အချို့နယ်မြေများကို မြေသစ်ရေသစ် ရှာဖွေ သိမ်းပိုက်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ အချို့နယ်များသို့ သွားရောက် အခြေစိုက် နေထိုင်ခြင်းဖြင့်၎င်း သိမ်းသွင်းခဲ့လေသည်။

ယင်းသို့ဖြင့် ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားရှိ ဘာသာအမျိုးမျိုး၊ ယဉ်ကျေးမှုအထွေထွေ၊ လူမျိုးအစုံစုံတို့သည် ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာအတွင်းကျရောက်ခဲ့ရာ၊ ယင်းတို့ကို နှစ်ကာလ ရှည်ကြာစွာ စိုးမိုး အုပ်ချုပ်ထားရန် မလွယ်ကူချေ။ သို့သော် အမေရိကန်ကိုလိုနီများအရေး၌ တခါသေဖူး၍ ပျဉ်ဖိုးနားလည်ခဲ့သော ဗြိတိသျှတို့သည် လက်အောက်ခံ ကိုလိုနီများကို ဆိုင်ရာလူမျိုးတို့၏အခြေအနေ၊ အဆင့်အတန်းကို လိုက်၍ အုပ်ချုပ်ရေး အမျိုးမျိုးထားကာ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှအင်ပိုင်ယာထဲတွင် ကရောင်းကိုလိုနီများ၊ စောင့်ရှောက်ခံ ပြည်နယ်များဟူ၍ အစားစား ပါရှိသည်။ အချို့ကိုလိုနီများသည် ပြည်တွင်းရေးကို ယင်းတို့၏ တိုင်းရင်းသားများက စီမံဖန်တီး နိုင်ခွင့်ရသည်။ အချို့ ကိုလိုနီများတွင်မူ ဗြိတိသျှဘုရင်၏ ကိုယ်စားလှယ်တော် ဖြစ်သော ဘုရင်ခံနှင့် ဘုရင်ခံက ရွေးချယ်တင်မြှောက်သော အတိုင်ပင်ခံအဖွဲ့က စီမံဆောင်ရွက်သည်။ ပဌမကမ္ဘာစစ် အပြီးတွင် ဗြိတိသျှ စောင့်ရှောက်ခံ ပြည်နယ်များ၊ ဩဇာခံပြည်နယ်များ တိုးတက်များပြားလာခဲ့လေသည်။

ဗြိတိသျှ အစိုးရသည် မိမိလက်အောက်ခံ နိုင်ငံများထဲမှ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ထိုက်တန်သမျှတို့ကို ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးပေးခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီများအနက် ကနေဒါသည် ပဌမဆုံး ဒိုမီနီယန် အုပ်ချုပ်ရေးကို (ခရစ် ၁၈၆၇

ခုနှစ်) ရရှိသည်။ ၂၀ ရာစုနှစ် အစပိုင်းတွင် ဩစတြေးလီးယား ဓနသဟာယနိုင်ငံ၊ နယူးဇီလန်နှင့် တောင်အာဖရိက ပြည်ထောင်စုတို့သည် ဒိုမီနီယန် အုပ်ချုပ်ရေးကို ရရှိခဲ့ကြသည်။ အိုင်ယာလန် တောင်ပိုင်းကို ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် အိုင်းရစ် ဖရီးစတိတ်ဟူသော အမည်ဖြင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးပေးခဲ့သည်။ သို့သော် အိုင်းရစ်ဖရီးစတိတ်သည် ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် သီးခြားလွတ်လပ်သော နိုင်ငံ တခုဖြစ်လာကာ၊ အယ်ယာဟူသောအမည်ကို ယူခဲ့သည်။ အိုင်ယာလန် မြောက်ပိုင်းကမူ ယူနိုင်တက်ကင်းဒမ်းနိုင်ငံ၏ တစ်စိတ်တဒေသအဖြစ်ဖြင့် နေခဲ့လေသည်။

၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် နျူးဖောင်းလန်သည် ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေကြောင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး အဆင့်အတန်းကို ပြန်အပ်ကာ ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာ၏ ကိုလိုနီ အဆင့်အတန်းသို့ ပြန်ဆင်းခဲ့သည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်တခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ပြီးခေတ်တွင် ကမ္ဘာ့အခြေအနေသည် ပြောင်းလဲလာသည်နှင့် ဗြိတိသျှ အစိုးရသည် မိမိ၏ ကိုလိုနီများစွာကို လွတ်လပ်ရေး ပေးခဲ့ရသဖြင့် ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာ၏ အကျယ်အဝန်းသည် များစွာ ယုတ်လျော့ခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံတို့အား ဗြိတိသျှ အစိုးရက ဒိုမီနီယန် အုပ်ချုပ်ရေးကိုပေးအပ်သည်။ သီဟိုဠ်ကျွန်းသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံဖြစ်လာသည်။ ထိုနှစ်အတွင်းမှာပင် ဗြိတိသျှကိုလိုနီတခုဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်ရေးရရှိကာ ဓနသဟာယအဖွဲ့ဝင် မဟုတ်သော အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် သမတနိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်။ အယ်ယာနိုင်ငံသည်လည်း အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင် သမတနိုင်ငံအဖြစ် ထူထောင်ကာ ဓနသဟာယအဖွဲ့ထဲမှလည်း ထွက်လိုက်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင် သမတနိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်။ ပါကစ္စတန်သည် ၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် သမတနိုင်ငံအဖြစ် ကြေညာခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန်တို့သည် အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်သမတနိုင်ငံများ ဖြစ်လာခဲ့သော်လည်း၊ ဗြိတိသျှဓနသဟာယအဖွဲ့မှ မထွက်ခဲ့ကြပေ။ တောင်အာဖရိက ပြည်ထောင်စုသည် ၁၉၆၁ ခုနှစ် မေလ ၃၁ရက်နေ့တွင် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်သမတနိုင်ငံ ဖြစ်လာ၍ ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယအဖွဲ့မှ ထွက်ခဲ့လေသည်။

ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယ နိုင်ငံများအဖွဲ့တွင် ယခုအချိန် (၁၉၆၁ ခုနှစ်) အထိ နောက်ဆုံး ပါဝင်ခဲ့ကြသော နိုင်ငံများမှာ ဂါနာသမတနိုင်ငံနှင့် မလ္လာယု ပြည်ထောင်စုတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယ နိုင်ငံများအဖွဲ့တွင် ယနေ့အထိ ပါဝင်လျက်ရှိကြသော အဆင့်အတန်းတူ အကျိုးတူ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများမှာ (၁) ဂရိတ်ဗြိတိန်၊

မြောက်ဘက်အင်္ဂလန်၊ ယင်းတို့၏ လက်အောက်ခံနှင့် အစောင့်အရှောက်ခံ ပြည်နယ်များ၊ (၂) ဗြိတိသျှဘုရင်၊ သို့မဟုတ် ဘုရင်မကို နိုင်ငံ၏ အထွတ်အထိပ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုသော ကနေဒါ၊ ဩစတြေးလီးယား၊ နယူးဇီလန်နှင့် ယင်းတို့၏ အစောင့် အရှောက်ခံ ပြည်နယ်များ၊ သီဟိုဠ်၊ ဂါနာနှင့် မလ္လာယု ပြည်ထောင်စု၊ (၃) ဗြိတိသျှဘုရင်၊ သို့မဟုတ် ဘုရင်မကို ဓနသဟာယ နိုင်ငံများအဖွဲ့၏ အထွတ်အထိပ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုသော အိန္ဒိယသမတနိုင်ငံနှင့် (၄) ပါကစ္စတန် အစ္စလာမစ် ပြည်ထောင်စုသမတနိုင်ငံတို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဗြိတိသျှဓနသဟာယ နိုင်ငံများအဖွဲ့၏ အထိမ်းအမှတ်သည် ဗြိတိသျှဂုဏ်ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှဘုရင်၊ သို့မဟုတ် ဘုရင်မကိုယ်တိုင် ကြွရောက်အုပ်ချုပ်ခြင်း မပြုနိုင်သော ကနေဒါ၊ ဩစတြေးလီးယား၊ နယူးဇီလန်တို့တွင် ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်စား ဗြိတိသျှဘုရင်ခံချုပ်တို့အား ခန့်ထားသည်။ ဘုရင်ခံချုပ်များ ခန့်ထားရာ၌ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ခန့်ထားရမည့် ဆိုင်ရာ နိုင်ငံများ၏ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အကြံပေးချက်အတိုင်း ခန့်ထားသည်။ ကျန်ဓနသဟာယ နိုင်ငံများတွင်မူ တိုင်းရင်းသားများသည် ဆိုင်ရာနိုင်ငံများ၏ အထွတ်အထိပ် ဖြစ်လေသည်။

ဓနသဟာယ နိုင်ငံများတွင် တိုင်းရင်းသားတို့က ရွေးကောက်တင်မြောက်သော အစိုးရအဖွဲ့နှင့် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်တို့ရှိသည်။ ဆိုင်ရာနိုင်ငံအတွက် ဥပဒေများကို ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ပြုလုပ်ရသည်။ အခွန်အကောက်များကိုလည်း ဆိုင်ရာနိုင်ငံက ကောက်ခံစည်းကြပ်ရသည်။ အခြားနိုင်ငံများနှင့် ဆက်သွယ်ရေးကိုလည်း လွတ်လပ်စွာ ပြုနိုင်သည်။ အခြား နိုင်ငံများနှင့် သံတမန်အလံအလှယ် ပြုနိုင်သည်။ စာချုပ်များ ချုပ်ဆိုခြင်း၊ စစ်ကြေညာခြင်း စသည်တို့ကိုလည်း မိမိတို့သဘောအလျောက် ပြုလုပ်နိုင်သည်။

ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံများသည် ပဌမကမ္ဘာစစ် အတွင်းမှစ၍ ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းရေးကို ဆိုင်ရာနိုင်ငံက ဆောင်ရွက်နိုင်သော အခွင့်အရေး ရရှိခဲ့သည်။ ပဌမကမ္ဘာစစ်ပြီး ခေတ်တွင် ဗြိတိသျှ ပါလီမန်သည် ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံများအား ပြည်ပ အရေး၌လည်း ယင်းတို့ သဘောအတိုင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်ပေးသည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် ဝက်စမင်စတာစတက်ကျူကို ပြဋ္ဌာန်းပြီးသည့်နောက်တွင်မူ ဗြိတိသျှပါလီမန်သည် ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံများအပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်ခွင့်၊ ချုပ်ချယ် နိုင်ခွင့် မရှိတော့ချေ။ ထိုဥပဒေအရ ဒိုမီနီယန်များသည် သီးခြားလွတ်လပ်သောနိုင်ငံများ ဖြစ်လာကြသည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပသော ဓနသဟာယနိုင်ငံ ဝန်ကြီးချုပ်များ ကွန်ဖရင့်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံအား ဓနသဟာယထဲမှထွက်ခွာနှင့် သမတနိုင်ငံ ထူထောင်နိုင်ရန် သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။

အချို့က ဗြိတိသျှကိုလိုနီများကို လွတ်လပ်ရေးပေးလိုက်ခြင်းသည် ဗြိတိသျှ အင်ပိုင်ယာကြီးအား တဖြည်းဖြည်း ဖြိုခွဲခြင်းပင် ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ သို့သော် ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံများသည် ဗြိတိသျှအစိုးရအပေါ် သံယောဇဉ်ရှိပြီး လျှင် သစ္စာစောင့်သိရုံသေနေသေးသမျှ၊ အရေးကြီးလာသည့်အခါ၊ ဗြိတိသျှ အစိုးရသည် ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံများအပေါ် အားထားနိုင်ပေးသေးသည်။ များသောအားဖြင့် ဓနသဟာယအဖွဲ့ဝင် ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံများသည် ပဌမကမ္ဘာစစ်အခါကကင်း၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အခါကကင်း (အယ်ယာနိုင်ငံမှ လွဲလျှင်) အမိနိုင်ငံ ဂရိတ်ဗြိတိန်၏ဖက်မှ မားမားရပ်ကြကာ ဂရိတ်ဗြိတိန်၏ရန်သူများကို ချေမှုန်းတိုက်ခိုက်ရန် လူအားငွေအားဖြင့် ကူညီခဲ့ကြသည်။ ဓနသဟာယအဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတို့သည် အကျိုးတူ အဆင့်အတန်းတူဟု ဆိုရငြားလည်း ဂရိတ်ဗြိတိန်သည် မိခင်နှင့်တူ၍ အခြားဓနသဟာယ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတို့သည် လူလားမြောက်ပြီး၍ အိုးအိမ်ထူထောင်ကာ အိမ်တဆောင် မီးတပြောင်စီနှင့် အိုးအိမ်ခွဲနေထိုင်ကြသော သားသမီးများနှင့် ဆင်ဆင်တူကြပေသည်။

ဗြိတိန်။ ဗြိတိန်ဟူသည်မှာ မြန်မာဘုရင်များလက်ထက် လွှတ်ရုံးငါးရပ်အနက် တရပ်အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ နန်းမြို့တော်အတွင်း ဇေတဝန်ဆောင်၏ မြောက်ဖက် သီဟာသနပလ္လင်ရှိရာ ရွှေနန်းပြာသာဒ်တော်ကြီး၏ အနောက်မြောက်ဖက်တွင် တည်ရှိသည်။ ဘုရင်စံတော်မူရာ နန်းတော်နှင့် တဆက်တည်း ဖြစ်သည်။

ဗြိတိန်ဟူသော ဝေါဟာရမှာ မွန်ဘာသာစကား ပတိုက်မြို့မှ လာကြောင်းဖြင့် ရွှေဘုံနိဒါန်း၌ ဆိုသည်။ မွန်ရေးထုံးကျကျ ရေးလိုမှု တိုက်ဖွားဟုဖြစ်သည်။ တိုက်သည် အဆောင်ဖြစ်၍ ဗွာသည် လူပျိုဖြစ်သည်။ အမိဖွားမှာ လူပျိုတော်တို့ စွဲမြဲစား ထမ်းရွက်နေထိုင်ရသော အဆောင်ဟု ဖြစ်သည်။ ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူများရှင် လက်ထက် မွန်လူပျိုတော်များ မြဲစွဲခယမ်း ထမ်းရွက်ခဲ့ရဖူးသည်ကို ရည်၍ နောက်မင်းများလက်ထက် လူပျိုတော်များ မနေသော်လည်း ရှေးခေါ်မြဲအတိုင်း ဗြိတိန်ဆောင်ဟု ခေါ်ကြသည်။ ဗြိတိန်သည် ခပ်လျားလျား ဖြစ်၍ တောင်မြောက် အလျား ကွန်းဆယ်လုံး၊ သုံးထပ်လည်ပေါ်နှင့် မြောက်ဖက်က အနိမ့်၊ တောင်ဖက်က အမြင့်ထားပြီးလျှင် ဆောက်လုပ်ထားသည်။ ထိုအမြင့်ပိုင်းကို အထက်ဗြိတိန်ဟု ခေါ်၍ အနိမ့်ပိုင်းကို အောက်ဗြိတိန်ဟု ခေါ်သည်။ အထက်စံတိုက်တွင် စံကားသားဖြင့် ပြုလုပ်၍ ဆင်ရုပ်များ ခံထားသော ဂဇာသနပလ္လင်ရှိသည်။ (ပလ္လင်-ရှု။) အောက်ဗြိတိန်ကို မြေမှ ၅ ပေခန့် မြင့်၍ အုတ်ခံသစ်တလင်း စိန်တောင်များနှင့် ပြုလုပ်ထားသည်။ ပန္နက်ပုံများ အရ

မြတ်တော်

အောက်မြတ်တော်သည် နန်းတော်အုတ်ခုံကို မေးတင်ထား သကဲ့သို့ ရှိသည်။ အဆောက်အအုံမှာ သစ်သားဖြင့် ဆောက်လုပ်ထား၍ ဇေတဝန်ဆောင်များကဲ့သို့ ရွှေပိန်းချ မဟုတ်ဘဲ၊ အနီခံ ရွှေရေး၊ သို့မဟုတ် အနီတဝက် ရွှေတဝက် ချထားသော အဆောင်ဖြစ်သည်။

မြတ်တော်တွင် ယေဘုယျအားဖြင့် အတွင်းဝန် ၄ ပါး သံတော်ဆင့် ၄ ယောက်၊ မြတ်တော်သံဆင့် ၄ယောက်၊ စာ ရေးတော် ၃ ယောက်၊ သံတိုက်စိုး ၁ ယောက်၊ သံတိုက်စာ ရေး ၁ ယောက် ခန့်ထားမြဲဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဘုရင်များ သဘောအတိုင်း အပိုအလျော့ ရှိတတ်သည်။ သီပေါဘုရင် မင်းမြတ် လက်ထက်တွင် အတွင်းဝန် ၆ ပါး၊ သံတော်ဆင့် ၃၀၊ မြတ်တော်သံဆင့် ၂၅ ယောက် စသည်ဖြင့် ခန့်ထားခဲ့ဘူး သည်။ သီပေါဘုရင် လက်ထက် မြတ်တော်သံဆင့်များမှာ အ ခြားရာထူးများနှင့် တွဲဖက်ဆောင်ရွက်ကြရသည်။ ယင်းတို့ သည် မြတ်တော်အရာရှိများဖြစ်၍ လက်အောက် အမှုထမ်း များလည်း ရှိသေးသည်။ မြတ်တော်က အမြဲစေခိုင်းရသော အမြဲအမှုထမ်း ၂ မျိုးမှာ ဖွားဖက်ကျော်နှင့် ဒိုင်းတော်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ဖွားဖက်ကျော်တို့သည် အသာအယာ ဆင့်ခေါ် ရန်ရှိသည်များကို ဆင့်ခေါ်၍ ကြီးကြိမ်မကိုင်ရချေ။ ဒိုင်း တော်များသည် ကြီးကြိမ်မကိုင်၍ လူများကိုရိုက်နှက် ဆင့် ခေါ်နိုင်သည်။ မြတ်တော်တော်က အလျင်အမြန် စေခိုင်းရန် ရှိလျှင် ခြေလျင်တော်များကို စေခိုင်းရသည်။ ခြေလျင်တော် များသည် မြတ်တော်တော်သို့ အလှည့်ကျ လာရောက်စောင့်နေ ထမ်းရွက်ရသည်။ မြတ်တော်အတွင်းဝန်များသည် လွှတ်တော် ဝန်ကြီးများလောက် ရာထူးမကြီးသော်လည်း၊ တနည်းအား ဖြင့် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် နီးစပ်သည့်အတွက် လွှတ်တော်ဝန် ကြီးများထက် အရေးပါသည်။ အရေးပါပုံမှာ မြတ်တော်က ဘုရင်မင်းမြတ်ရှေ့တော်သို့ တိုက်ရိုက် သွားလာတင်လျှောက် နိုင်၍ လွှတ်တော်ကမူ မြတ်တော်မှ တဆင့်သာလျှင် ရှေ့တော် သို့ သွားရောက် တင်လျှောက်နိုင်သည်။

မြတ်တော်အရာရှိများသည် နန်းတော်တွင်းနှင့် ဘုရား ကျောင်းအတွင်းမှ အပ အခြားသွားလာသည့်အခါ၊ အရာရှိ များရှေ့ အတောင် ၃၀ ကွာလောက်မှ ရှေ့လိုက်ခေါ် အ မှုထမ်း ၂ ဦးသည် ကြိမ်ကို ထောင်ကိုင်ကာ ဝဲယာလိုက်ရ သည်။ ရှေ့လိုက်သည် ခေါင်းပေါင်းဖြူ ဖော့လုံးပေါင်း၍ ထိုင် မသိမ်းဝတ်ရသည်။ မြတ်တော်ပေါ်သို့ အင်္ကျီမပါဘဲ ခေါင်း ပေါင်းဖြူမပါဘဲ မည်သူမျှ မတက်ရ။ အမိန့်တော်ခန့်မှီလမ်းများ မှတပါး အခြားသူများသည် ခါးတောင်းကျိုက်၍ မြတ်တော် ပေါ်သို့ မတက်ရချေ။ မြတ်တော်ပေါ်သို့ ဖိနပ်များလည်း မ တင်ရချေ။

မြတ်တော်နှင့်ဆိုင်သော အရာရှိများသည် ဝဲယာ အလှည့် ခွဲ၍ တရက်ခြားတခါ မြတ်တော်မှာဖြစ်စေ၊ သင့်ရာဌာနမှာ

ဖြစ်စေ အလှည့်ကျ အိပ်ဖန်အိပ်ရသည်။ လုံလောက်သောအ ကြောင်းမရှိဘဲ အိမ်ဖန်ရက်ပျက်လျှင် အပြစ်ဒဏ်ခံရသည်။

မြတ်တော်တက်ချိန်မှာ လွှတ်တော်မှာကဲ့သို့ နံနက် တချက် မတီးမီက တချက်တီးအထိ တကြိမ်၊ နေ့ ၂ ချက်တီးမှစ၍ ညနေ ၃ ချက်တီးအထိ တကြိမ်အားဖြင့် ဥပုသ်နေ့ကို ချန် လှပ်၍ နေ့စဉ် တက်ရောက်စုဝေးကြရသည်။ နံနက်တချက်တီး သည့်အခါ လွှတ်တော်က ဝင်လာသော အရာရှိများ၊ ဝင်းမျိုး များ၊ ရှေ့ရုံး၊ တရားရုံး၊ နောက်ရုံး အရာရှိများ၊ သေနတ် ဗိုလ်များလည်း မြတ်တော်တွင် ခေတ္တရပ်တန့်၊ ညီလာခံ ဝင်ရန် အရာရှိများစုသည့်အခါ တညီတညာတည်း မြတ်တော်က စု၍ ညီလာခံဝင်ကြသည်။ ညနေ ၃ ချက်တီးသည့်အခါ မြတ်တော် ဆင်း၍ အစုအဝေးကွဲသည်။ အတွင်းဝန်များမှာမူ မြတ်တော် တွင် အမြဲနေထိုင်ကြရသည်။

မြတ်တော်တက်သည့်အခါ အထက်မြတ်တော် ကွန်းစင်တိုင် အတွင်းရှိ ကွမ်းသွေးပေါက်များတွင် ရာထူးအစဉ်အလိုက် စီစဉ်၍ နေရာတကျ နေထိုင်ကြရသည်။ မြတ်တော် တက်သူများ သည် အဝတ်အစား၊ သစ်လွင်သန့်ပြန့်ဖို့ ဂရုစိုက်ရသည်။ အင်္ကျီရှည်ပေါ်က အင်္ကျီလက်ကျယ် ဝတ်ရသည့်အပြင် စ လွယ်လည်း ဆင်ရသည်။

မြတ်တော်တက်ချိန် မဟုတ်သည့်အခါ သက်ဆိုင်ရာ အလုပ် များကို အလိုရှိသော နေရာတွင်ဖြစ်စေ၊ အောက်မြတ်တော် တွင်ဖြစ်စေ နေပြီးလျှင် စီရင်ခန့်ခွဲ လုပ်ဆောင်ကြရသည်။

မြတ်တော်နှင့် စပ်၍ ဆုံးဖြတ်ရန် အမှုများကို အတွင်းဝန် များ အစုံအညီ ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ရှင်ဘုရင်က ထုတ်ပြန် သော အမိန့်တော်များကိုလည်း ခွဲခြား သတ်မှတ်ရသည်။ လွှတ်တော်က သွင်းသော သွင်းစာများ၊ မှာတမ်းများကို လည်း လိုက်နာရန် စီမံရသည်။ လွှတ်တော်မှ သွင်းသော စာများ၊ လွှတ်တော်သို့ ထုတ်ရန်စာများကို အတွင်းဝန် မင်းများထံ သံတော်ဆင့်များ၊ မြတ်တော် သံဆင့်များက လျှောက်ထားရသည်။ အရေးကြီးလျှင် ကြီးသလို စီမံဆင့်ဆို ရ သည်။ ရှင်ဘုရင်က ထုတ်သော အမိန့်တော်များကိုလည်း မြတ်တော်ကပင် အမိန့်တော် မှာတမ်း ထုတ်သင့်သည်။ အ မိန့်တော် မှတ်သားချက် ထားသင့်သည်။ အမိန့်တော်ပြန် သင့်သည်များကို ခွဲခြားဝေဖန်ရသည်။ အမိန့်တော် ထပ် ခံ၍ ခံယူသင့်သော ရှုပ်ထွေးသည့် အရာပါလျှင်၊ သို့မဟုတ် ပိုသောအရာပါလျှင်၊ သို့မဟုတ် လိုနေလျှင် ပြန်လည်ပြုပြင် ရန် အတွင်းဝန်က သံတော်ဆင့်အား ဆင့်ဆိုရသည်။ လွှတ် တော်က ဘုရင့်ထံသွင်းစာများကို မြတ်တော်ကပင် စစ်ဆေး ၍ လွှတ်တော်ဝန်ကြီးများထံ မေးမြန်း အစီရင်ခံစာများ ကို ပြန်မေးပြီးမှ ဘုရင့်ထံ သွင်းကြရသည်။

ရှင်ဘုရင်များသည် မြတ်တော်တော်သို့ ထွက်တော်မူ၍ ချီး မြှင့်ခြင်း၊ နိမ့်ချခြင်း ပြုလေ့ရှိသည်ဟု ရေးစာဟောင်း စာ

တမ်းများမှာ ရှိသော်လည်း မန္တလေးမြို့တည် မင်းတုန်းမင်း တရားကြီးနှင့် သီပေါဘုရင်မင်းမြတ်တို့သည် မြတ်တော်သိမ်း ရန်အခမ်းအနားများနှင့် မြတ်တော်သို့ ထွက်သည်မှတစ်ပါး အခြားကိစ္စနှင့် မြတ်တော်သို့ ထွက်တော်မူ၍ မြီးမြှင့်ခြင်း၊ နှိမ့်ချခြင်း ပြုတော်မူသည် မရှိဟု သိမိသူများကဆိုသည်။ သို့ရာတွင် ရာဇဝင်ရှိသည်ကို ထောက်၍ ရှင်ဘုရင် ထွက်တော်မူလေ့ ရှိသည်ဟူသော အချက်ကိုမူ ဟုတ်မှန်တန်ရာသည်ဟု ယူဆ ဖွယ်ရှိသည်။

မြတ်တော်တော် ကွန်းစင်အခန်းကြီးများအတွင်းသို့ အတွင်းဝန်များမှတစ်ပါး အခြားမည်သူမျှ ဝင်ခွင့်မရချေ။ ည အိပ်ဖန်အိပ်သည့်အခါမှတစ်ပါး မည်သည့်အရာရှိမျှ မြတ်တော် ပေါ်တွင် သင်ဖြူးဖျားခင်း၍ ထိုင်နေခွင့် မရချေ။ နိုင်ငံခြား ဧည့်သည်များပင် မြတ်တော်သို့လာသည့်အခါ ကွန်းစင်တိုင် အတွင်း ကွမ်းသွေးပေါက်အတွင်းများကို ရှောင်၍ အပြင်၌ သင့်တင့်ရာနေရာ၌ ထိုင်ကြရသည်။ ဤကား အစဉ်အလာ အားဖြင့် လိုက်နာရသော ဓလေ့ဖြစ်သည်။

မြတ်မြတ်ဟူ၍ပေါ်မူထူးလည်မြန်းမြန်းမည်ရှင်၊

မြောတီးနည်းတီးချက်သည် အလောင်းစည်သူမင်းကြီးလက်ထက်မှ စတင်သည်ဟုဆိုသည်။ မွှေးဒိပ်ကျွန်းရှိ မွှေးသပြေ ပင်အား လေခတ်သည့်အသံကို အကြောင်းပြု၍ တီထွင်တီးမှုတ်ခဲ့သော တူရိယာ။ ရှေးမင်းမိဖုရားတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသော မြောအဖွဲ့၌ ပါဝင်သည့် တူရိယာအရေအတွက်၊ မြောအဖွဲ့တီးမှုတ်ရသည့် အခမ်းအနားများ စသည်ကို ဖော်ပြထားသည်။

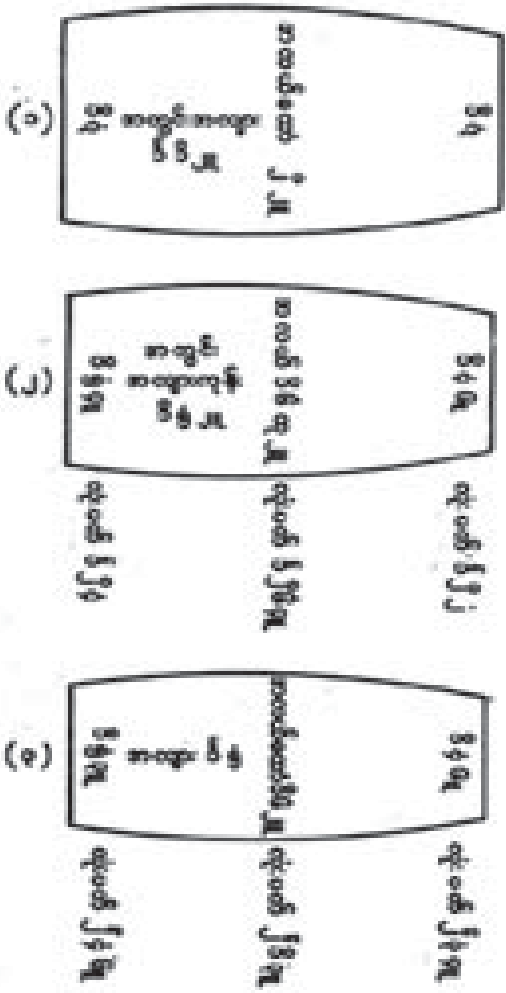
မြော။ ။မြောဟူသောဝေါဟာရသည် “စည်မြော” ကို အတိုကောက်အားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ကြရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာ သော ဝေါဟာရဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်အခါတွင် “စကား ပြောဆိုခြင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိသော “ပြော”ဝေါဟာရနှင့် မှားယွင်း ရောထွေးနေမည်ကို စိုးရိမ်သဖြင့် အချို့ပညာရှင် တို့က “မြော၊ ဗျော”ဟူ၍ ပြုပြင်ပြောင်းလွှဲရေးကြသည်ဟု ယူဆရသည်။ “စည်မြော”မှ “မြော”၏အဓိပ္ပာယ်မှာ “ထူ မြော၊ ပြန့်မြော၊ ကျယ်မြော၊ ဝပြော” စကားများတွင် ယှဉ်တွဲသုံးစွဲသော “ပြော”၏အဓိပ္ပာယ်နှင့် အတူတူပင် ဖြစ် လေသည်။ စည်မြောသည် ဒိုးပတ်တီးသကဲ့သို့ လည်ပင်း တွင် ကြိုးဖြင့် အလျားလိုက်သိုင်းလျက် အဖျား၌ ကွေး ကောက်ထားသော ကြိမ်တုတ်နှစ်ချောင်းဖြင့် တီးရသော သားရေတူရိယာ ဖြစ်သည်။

များကို နှုန်းစံနှိုင်းရသည့် (၁) တံရှည်၊ တံမြွှာ၊ သပြေသာ၊ ခရာ၊ လင်းကွင်းများမှာ လေလာ၍ ပင်စည် အကိုင်အခက် တို့ကို လေခိုက်သည့် အဟုန်၏အသံ၊ (၂) တံပိုး-ဒုံမင်းများ အကိုင်အခွ အကွေးအဝိုက်ကို လေခတ်၍ မြည်သည့်အသံ၊ (၃) ခရသင်းမှာ မပြင်းမပြေသော လေညှင်းလေညှင်၏အသံ၊ (၄) နဲ့ကြီး၊ နဲ့ငယ်များမှာ လေပြင်းလေဟုန်တွင် အခက်အ ရွက် တစုတအုပ်တည်း ပြီပြိုင်သဖြင့် မပြင်းမညံ့မြည်သည့်အ သံ၊ (၅) လက်ချပ်မှာ ရွက်ချင်းခက်ချင်းထိခိုက်ကြသည့်အ သံ၊ (၆) မြောက်စည်မှာ မွှေးသပြေသီးတို့သည် ရှေ့နောက် မရှေးမနှောင်းကြွေကျသည့် အသံ၊ (၇) စည်ဝန်းမှာ မွှေး သပြေသီးတို့သည် အများအပြား တပြိုင်နက် ရေသို့ ကျ သည့်အသံ၊ (၈) စည်မြောမှာ မွှေးသပြေသီး ရေထဲမှ ပေါ် သည့်အသံများကို သဒ္ဒသဏ္ဍာန်ပြု၍ တီးမှုတ် ဆောင်ရွက် လေသည်ကို အကြောင်းပြုသဖြင့် ရှေးစာဟောင်းများတွင် စပ်ဆိုသည်မှာ

ဝေ အညို၊ စိမ်းလဲ့စိုသား၊
မြင့်မိုရ်ထုတ်သန်း၊ မြခါးပန်းမှ၊
မယွန်းပေါ်ထူး၊ မြောက်စူးစူးဝယ်၊
ကျွန်းဦးသပြေ၊ ညာမှကြွေသား၊
ကျပေတုံလှာ၊ ရေမျက်နှာထက်၊
သံဝါကျူးလွန်၊ နှစ်လေဟန်တူ၊
ပြတ်ပြတ်ဟူ၍၊ ပေါ်မူထူးလည်၊
ပြန်းပြန်းမြည်ရှင်၊ နတ်စည်အစ၊
ပေး၍ရသား၊ သာလှပေဘိ၊
ဘုန်းဇာတိနှင့် အရိမဒ္ဒနာ၊
ပေါက္ကာရာမ၊ ဥကသံဝယ်၊

မြန်မာရာဇဝင်များ အဆိုအရ မြောတီးနည်း တီးချက် သည် အလောင်းစည်သူ မင်းကြီး လက်ထက်မှ စတင်ထွန်း ကားလာကြောင်း သိရသည်။ ပုဂံပြည့်ရှင် အလောင်းစည် သူမင်းကြီးသည် ဖောင်စကြာဖြင့် မွှေးဒိပ်ကို လှည့်လည် တော်မူရာတွင် ကျွန်းဦးသပြေပင်သို့ ရောက်ခဲ့ရာ၌၊ တွေ့မြင် ခဲ့ရသော မွှေးသပြေပင်ကို လေခတ်သည့်ကာလ တူရိယာ ငါးပါးအသံကဲ့သို့ ရှိသည်ကို အကြောင်းပြု၍ မြောတီးနည်း တီးချက်များ စတင် တီထွင် တီးမှုတ်စေသည်ဟု ဆိုသည်။ ဤအကြောင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရွှေဘုံနိဒါန်းတွင် “ထိုမွှေးသပြေပင်ကို လေလာ၍ လေခတ်သည့် အသံ၊ အခက်အရွက်ချင်း ထိခိုက်သည့်အသံ၊ မွှေးသပြေသီး ရေ ကျသည့်အသံ၊ ရေမှပေါ်သည့်အသံတို့သည် အညီအညွတ် မရှေးမနှောင်းဖြစ်ကြ၍ သာယာနာပျော်ဘွယ် ရှိလေသည်

မြင့်မှာထိပ်မိုး၊ တီးဆော်နှိုးသည်၊
ဆားဘိုးသည်က ပင်ကိုသော ။ ။ ဟူ၍၎င်း။”
တဖန် မုံရွေးဆရာတော်ကလည်း ကုသပျို့သစ်အပိုဒ် ၁၅၅
“ကျွန်းဦးချက်ဗွေ၊ ဇမ္ဗူမြေ၌၊ ဧကရာဇ်တမ်း၊ ကျင့်ရိုး
လမ်းဖြင့်၊ ဆော်ရွမ်းဥပဒေ၊ သပြေပင်ကြီး၊ အသီးကြွေ

(၁)ရှင်ဘုရင်နှင့်ဆိုင်သည့်စည်မြေ (၂)မိဖုရားကြီးနှင့်ဆိုင်သည့်
စည်မြေ (၃)စည်တီး၍ထွက်ဝင်ရန် သနားတော်မြတ်ခံရသူများနှင့်
ဆိုင်သည့်စည်နီမြေပုံများဖြစ်ကြသည်။ စည်နီဟုခေါ်ဆိုခြင်းမှာ
စည်မြေတွင် ဆေးနီသုတ်ထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

သည်၊ အသံမည်သား၊ မြောက်စည်တချက်၊ လေနှောင့်ယှက်
၍၊ ကိုင်းခတ်သံမြည်၊ တရထည်ဟု၊ တံရှည်တံမြွှာ၊ သပြေ
သာခရသင်း၊ မုည့်ဝင်းဖလ၊ ရေကျသံမွန်း၊ စည်ဝန်းတဝ၊
ပတ္တသာခါ၊ လာသည့်လေညှင်း၊ သွင်းဟန်မလွဲ၊ တလိုင်းနဲ
တွင်၊ တီးမြရွက်ချင်း၊ လက်ချပ်သွင်း၍၊ ကိုင်းရင်းခွကွေ၊
လေရေသံထိုး၊ တံပိုးမော်ပြီး၊ အသီးကြွေနှံ၊ ရေပေါ်သံ
ဟု၊ ထုံးစံရှည်မော၊ စည်မြေတသင်း၊ လေပြင်းရိုက်နှက်၊
ခက်ရွက်သံပြီး၊ နဲကြီးနဲငယ်၊ ဆန်းကြယ်လေပြိုင်၊ ခွကိုင်း
လေမှုတ်၊ စည်ပုတ်လင်းကွင်း၊ ဒုံမင်းခရာ၊ မင်းတန်းဆာ
လည်း၊ စဉ်လာခွန်ရှည်၊ အမွန်တည်၍၊” ဟူ၍၎င်း ဖော်ပြ
စပ်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရှိရလေသည်။

ထို့ပြင် ကုသပျို့သစ် အပိုဒ် ၁၅၊ ၁၄၉၊ ၁၅၅ တို့နှင့် အမတ်
ကြီး မဟာစည်သူရေးသော မဟာဇနကပျို့အပိုဒ် ၈၀နှင့်၉၄
တို့၌၎င်း “မင်္ဂလာအောင်မျိုး၊ နေနန်းရိုး၌” အစချီ မင်းခမ်း
တော်များ၌ တီးမှုတ်မျိုးကို ပြဆိုသည့်လင်္ကာ၊ “ဥကင်သန၊
နန်းမညွန့်ဖူး၊ စမုတ်ဦးဝယ်” အစချီ စည်တော်စုံ လင်္ကာနှင့်
လောကဗျူဟာကျမ်း (အင်ရုံစာတမ်း) သတ္တမတွဲရှိ အင်းဝ
မင်း စည်တော်များ အခန်းတို့၌၎င်း တွေ့ရှိချက်များအရ
ရှေးအခါက ရှင်ဘုရင်နှင့် မိဖုရားများ ဥကင်တော်ဖွင့် မင်္ဂလာ
နှင့် ထွက်တော်မူသည့်အခါများတွင် တီးမှုတ်လေ့ရှိသည့်
စည်အဖွဲ့ သုံးဖွဲ့အနက် စည်မြေအဖွဲ့တွင် “စည်မြေ (ဝါ)
မြေ” ၂၅လုံး ထည့်သွင်းတီးမှုတ်ကြောင်း သိရှိရသည်။
ကုသပျို့သစ် အပိုဒ် ၁၅နှင့် လောကဗျူဟာကျမ်းတို့တွင်
မိဖုရားများ ထွက်တော်မူသည့်အခါ စည်မြေ ၁၅ လုံး
သာ ထည့်သွင်းတီးမှုတ်ကြောင်း တဖျိုးတွေ့ရှိရသည်။ ရှင်
ဘုရင် မိဖုရားများ ထွက်တော်မူသည့်အခါ မြောက်
စည်အရေအတွက် အားဖြင့် ၇လုံးမှ အများဆုံး ၁၁ လုံး
အထိ ထည့်သွင်း၍၎င်း၊ စည်ဝန်းများကို ၅လုံး မှ ၁၇
လုံးအထိ ထည့်သွင်း၍၎င်း တီးမှုတ်လေ့ရှိပြီးလျှင်၊ စည်
မြေများကိုမူ ၂၅ လုံး ထည့်သွင်းတီးမှုတ်သည်ကို တွေ့
ရှိရသည်။ ဤသို့ စည်မြေများကို အများအပြား ထည့်
သွင်း တီးမှုတ်ခြင်းကြောင့် (များပြားသောစည်) “စည်
မြေ” ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်မည်ဟု ယူဆရသည်။

ရှေးအခါက မင်းမိဖုရားနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် စည်မြေ
အဖွဲ့ (ဝါ) မြေအဖွဲ့တဖွဲ့တွင် အများအားဖြင့် ပါဝင်ထည့်
သွင်း တီးမှုတ်လေ့ရှိသည့် တူရိယာများ အရေအတွက်မှာ
ဒုံမင်း ၂လက်၊ စည်ပုတ်တလုံး၊ ပုံသာတလုံး၊ လင်းကွင်းတ
စုံ၊ နဲကြီးတလက်မှ ၅ လက်အထိ၊ နဲငယ် ၃ လက်မှ ၁၁
လက်အထိနှင့် ခရာ ၇ လက်မှ ၁၅ လက်အထိဖြစ်လေသည်။
အထက်ပါ စည်မြေအဖွဲ့ တူရိယာများကို ရှေ့တော်မြေ
မှူးက ဆင့်ဆိုသည့်အတိုင်း ရှေ့တော်မြေ အမှုထမ်းများ
၃၁ ယောက်မှ အယောက် ၆၀ အထိ ပါဝင်တီးမှုတ်လေ့ရှိ

ကြသည်။ မိဖုရားနှင့် သက်ဆိုင်ရာ အခမ်းအနားများအတွက် စည်ပြောများကို မိန်းမများသာ တီးရသည်။

စည်ပြောတွင် ဆေးနီသုတ်ထားသည့် စည်ကို “စည်နီ” ဟူ၍၎င်း၊ ဆေးဖြူသုတ်ထားသည့် စည်ကို “စည်ဖြူ” ဟူ၍၎င်း ခေါ်သည်။ စည်နီများကို အိမ်ရှေ့မင်းမှစ၍ မင်းညီမင်းသား၊ ဝန်ကြီး၊ အတွင်းဝန်၊ မှူးတော်၊ မတ်တော် အစရှိသည့် ဘုရင်သနားတော်မြတ် ခံရသူများအား စည်တီးလျက် ဝင်ထွက်နိုင်ရန် ပေးသနားလေ့ ရှိသည်။ စည်ဖြူများကို မူ အများအားဖြင့် နေရာနေများနှင့် စော်ဘွားများအား ပေးသနားလေ့ရှိသည်။ အင်းဝမင်းများ လက်ထက်တော်က စည်နီစည်ဖြူများ ပေးသနားခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လောကဗျူဟာ အင်ရုံစာတမ်း၌ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြ ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

“ရာဇာမထိစူဠာ ဘုရားဒါယကာ မင်းတရားလက်ထက် ညီတော်မင်းရဲကျော်စွာကို ပေးသည့်စည်၊ ငါးထပ်ဒါယကာ မင်းရဲကျော်ထင်၊ ညီတော် မင်းရဲကျော်ခေါင်တို့ကို ပေးသည့်စည်၊ မာရ်အောင်ရတနာ ဘုရားဒါယကာ မင်းတရားလက်ထက် ညီတော်စဉ့်ကူးမင်းကို ပေးသည့်စည်၊ လောကမာရ်အောင် ဘုရားဒါယကာ မင်းတရား လက်ထက် ဦးရီးတော် သတိုးစောကို ပေးသည့်စည်ကား စည်နီ ကိုးလုံး၊ ပုံသာတစ်၊ စည်ပုတ်တစ်၊ လင်းကွင်းတစ်၊ ငွေနှံကြီးနှစ်၊ ငွေနှံငယ်နှစ်၊ ငွေခရာတစ် ပေးသည်။ မိဖုရားတို့တွင် မြင်သည့် မင်းသား၊ ကိုယ်လုပ်တော်တွင် မြင်သည့် မင်းသားတို့ကို ပေးသည့်စည်ကား စည်နီခုနစ်၊ ပုံသာတစ်၊ စည်ပုတ်တစ်၊ လင်းကွင်းတစ်၊ ငွေနှံကြီးတစ်၊ ငွေနှံငယ်တစ်၊ ခရာတစ် ပေးသည်။ မင်းသားကြီးတို့သား မင်းသားနေရာနေ၊ မြင်းမျိုးနေရာနေ၊ အမည်ရ တော်နေရာနေတို့ကို ပေးသည့်စည်ကား စည်ဖြူခုနစ်၊ ပုံသာတစ်၊ စည်ပုတ်တစ်၊ လင်းကွင်းတစ်၊ နှံကြီးနှစ်၊ နှံငယ်နှစ်၊ ခရာတစ်ပေးသည်။ ရှမ်းပြည်စော်ဘွားတို့ကို စည်စ၍ပေးသည်ကား စည်ဖြူ ငါးလုံးပေးသည်။ နောက်ထပ်စည်ဖြူ ခုနစ်လုံးပေးသည်။ သည်နောက်ထပ်၍ စည်နီ ခုနစ်လုံး ပေးသည်။ ရှမ်းပြည်မြို့စုစားတို့ကို စည်ပေးလျှင် စည်ဖြူငါးလုံး၊ ပုံသာတစ်၊ ပလုတ်တစ်၊ လင်းကွင်းတစ်၊ နှံကြီးနှစ်၊ နှံငယ်နှစ်၊ ခရာတစ် ပေးသည်။

ရှင်ဘုရင်က ပေးသနားခြင်းခံရသော စည်ပြောများနှင့်တကွ တူရိယာများကို အိမ်ရှေ့မင်းမှ စ၍ မင်းညီမင်းသား မှူးမတ်များတို့သည် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ဝါဝင်နှင့် ဝါကျွတ်ပွဲ ဘုရင်မင်းမြတ် ကန်တော့ခံတော်မူသည့် မင်းခမ်း မင်းနားသဘင်များကို အစစအတန် ကြွရောက်လာကြသည့်အခါ၌ သက်ဆိုင်ရာ အမှုထမ်းများက ရှေ့ဆုံးမှ စီတန်းလျက် သာယာစွာ တီးမှုတ်လာကြရသည်။

ထိုအချိန်အခါက စည်ပြောအဖွဲ့ တီးနည်း တီးချက်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ယခုခေတ် အလှူပွဲများတွင် ဆိုင်းများက မြောတီးချက် တီးကြသည့်အတိုင်း “တုတ်တုတ် (ပြုတ်ပြုတ်) ပြုံး(ပြုံး)၊ ပတုတ်-ပြုံး။ တုတ်တုတ်-ပြုံး။ တုတ်..” ဟူ၍ပင် ဖြစ်သည်။ စည်ပြောအဖွဲ့ တီးချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရှေးစာပေများတွင် “ပြုတ်ပြုတ်ဟူ၍၊ ပေါ်မူထူးလည်၊ ပြုန်းပြုန်းမြည်ရှင့်၊ နတ်စည်အစ၊ ပေး၍ ရသား” ဟူ၍၎င်း၊ “ဝန်ဆူထပ်မှုန်း၊ မိုးနှယ်ချွန်းမျှ၊ ပြုန်းပြုန်း ဟူသည်၊ ထိန်ဆူထပ်ပြမ်း၊ စည်တော်ရွမ်းလျက်၊ သာချမ်းညွန့်လှ၊ ထွက်တော်မူသည်၊ မှန်ကူနရထွက်ချာတည်း” ဟူ၍၎င်း၊ “စည်ပြော ပြုတ်ပြုတ်၊ ပလုတ်တုတ်နှင့်၊ စည်ပုတ်သွယ်သွယ်၊ ကြီးငယ်သံသံ ၊ သံမြိုင်နှံသည်၊” ဟူ၍၎င်း တွေ့ရှိရခြင်းဖြင့် သိသာထင်ရှားသည်။

ထို့ပြင် ထိုခေတ်အခါက ဘုရင်နှင့်သက်ဆိုင်ရာ စည်ပြောအဖွဲ့များ၌ တီးမှုတ်လေ့ရှိသော တေးသွားသီချင်းမှာ “သုံးဖန်ချီ သုံးဖန်ချ” ခေါ် တေးသွားနှင့် ရတုများ သီဆိုတီးမှုတ်ကြောင်း နာခံတော် မြို့စားကြီး ဦးရွှေခြည် ရေးသားစပ်ဆိုခဲ့သည့် အဘိရကပျို့ အပိုဒ် ၁၆၃ တွင်

“စည်ရှည်ကျယ်ပွား၊ နှံငယ်ငါးစင်း၊ သွယ်လျားရစ်ဝတ်၊ စည်းစုတ်ကြော်ကြွေး၊ ရှေ့တော်ပြေးတို့၊ အရေးထက်သန်၊ ဘက်မရန်သည်၊ လက်မြန်လက်ကောင်း၊ ပြန်မပြောင်းသာ၊ သံညောင်းစီမျှ၊ စဉ်စီပြသော်၊ ချီချသုံးတန်၊ ထုမချန်တည့်၊ ခမ်းနားတင့်စွာ၊ မင်းတံထွာဖြင့်၊ မင်္ဂလာဇေယော်၊ အောင်မျှီခေါ်သည်၊ စည်တော်စိတ်ဖြာ ခွဲခြမ်းတည်း” ဟူ၍၎င်း။

စည်တော်စုံလင်ကံ၌လည်း

“စည်ပြုံးပန်းကြွယ်၊ နှံငယ်ငါးစင်း၊ ညှင်းညှင်း ဖြည့်သုတ်၊ စည်းစုတ်ရင့်ရော်၊ ပျော်ပျော်ရိုက်ကြွေး၊ ရှေ့တော်ပြေးတို့၊ လက်ရေးလက်မြန်၊ ချက်မချန်သား၊ သုံးတန်ချီချ၊ အမရ ရတု၊ နန်းကိုရှု၍၊ ရွှေဥကင်ပေါ်ထမ်းလျက်မြှော်သည်၊ စည်တော်ရွမ်းဆင့် ရိုက်ကျူးတည်း” ဟူ၍၎င်း စပ်ဆိုသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ရှေးအခါက “သုံးဖန်ချီ သုံးဖန်ချ” တေးသွားမှာ ယခုခေတ် ဇာတ်ပွဲများ၌ နတ်ကတော် ကပြရာတွင် တီးမှုတ်လေ့ရှိကြသော “လေးကျွန်းစကြာ” အစချီ သုံးဖန်ချီ သုံးဖန်ချ တေးသွားကဲ့သို့ပင် တီးမှုတ်ကြလိမ့်မည်ဟု ယူဆရသည်။ ရှေးအခါက မြောတီးချက်တီးမှုတ်ရန်အတွက် “မြောသီချင်း” ဟူ၍ တသီးတခြား ဖွဲ့နွဲ့ စပ်ဆို ရေးသားခဲ့ဟန် မတူချေ။ ထို့ကြောင့်သာလျှင် ယခုခေတ်၌ မြောသီချင်းဟူ၍ တသီးတခြား တပုဒ်တလေမျှ မတွေ့ရှိရခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ “မြို့လယ်ကမဏ္ဍပ်၊ အရပ်မှာတဲ့ကုသိုလ်” အစချီ မင်္ဂလာမြောညွန့်ခေါ် သီချင်းမှာလည်း မြောတီးမှုတ်

ရန်အတွက် သက်သက်ရည်ရွယ်၍ ရေးခဲ့သော မြေသီချင်း တပုဒ် မဟုတ်ဘဲ၊ ကွယ်လွန်သူ ရွာစားကြီး စိန်ဗေဒါက မြေတီးမှုတ်ရာတွင် အကြောင်းအရာအားဖြင့် သက်ဆိုင် ဆီလျော်နေသည့် ရှေးရေးသာမန်သီချင်းတပုဒ်ကို ရွေးချယ် ကောက်နုတ်လျက် “မင်္ဂလာမြေညွန့်” ဟူသော အမည် ဖြင့် တီထွင်တီးမှုတ်ခဲ့ခြင်းသာလျှင် ဖြစ်ကြောင်း စုံစမ်းသိရှိ ရသည်။ မြေသီချင်းဟူ၍ တသီးတခြား သီချင်းမရှိနိုင်ခြင်း အကြောင်းတရပ်မှာ မြေတီးမှုတ်ရာတွင် အစနှင့် အဆုံး ၌ မြေတီးချက် သတ်မှတ်ထားသော စည်းကမ်းအတိုင်း တီးရန်သာ လိုအပ်ပြီးလျှင် မြေတီးချက်အလယ်ပိုင်းတွင်မူ စည်းဝါး အနေအထားအားဖြင့် မြေတီးချက်ဖြင့် ကိုက်ညီ သော မည်သည့် သီချင်းမျိုးနှင့်မဆို ထည့်သွင်း တီးမှုတ် နိုင်ခြင်းအတွက်ကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ပုဂံခေတ်အခါမှစ၍ ရှေးမြန်မာဘုရင်များသည် မြေ တီးမှုတ်ခြင်း အလေ့အထကို ဥကင်တော်ဖွင့် မင်္ဂလာနှင့် ထွက်တော်မူသည့် မင်္ဂလာ အခမ်းအနားများ၌သာလျှင် တီးမှုတ်ကြခြင်း မဟုတ်ဘဲ၊ ဘုရားပုထိုးများတွင် အလှူ မင်္ဂလာပွဲသဘင်များ ဆင်ယင်ကျင်းပရာ၌လည်း မြေတီး မှုတ်ခြင်း အလေ့အထများ ပြုလုပ်ကြကြောင်းနှင့် တီးမှုတ် သူ ပညာသည်များနှင့်တကွ တီးမှုတ်ရန် တူရိယာများကို ပါ ဘုရား၌ လှူဒါန်းသည့် အလေ့အထများရှိကြောင်း ပုဂံ ခေတ်ထိုး ကျောက်စာများနှင့် စစ်ကိုင်းမြို့ ကောင်းမှုတော် ခေါ် ရာဇမဏိစူဠာစေတီတော်ရှိ သာလွန်မင်းတရား ရေး ထိုးခဲ့သော ကျောက်စာ၌ အထင်အရှား တွေ့မြင်နိုင်နေပေ သည်။ မြန်မာ ထီးနန်းများ ကွယ်ပျောက်ခဲ့သည့်နောက် ခေတ်၌ မြေတီးမှုတ်ခြင်း အလေ့အထကို အယူဝါဒရေးနှင့် သက်ဆိုင်ရာ အလှူပွဲများနှင့် ရှင်ပြု၊ ပဉ္စင်းခံပွဲများ၌သာ လျှင် တွေ့ရှိရလေသည်။ ထိုပွဲများတွင် မြေတီးချက် တီး မှုတ်ကြရာ၌လည်း စည်မြေများအစား စည်တို တလုံး တည်းကိုသာ အများအားဖြင့် ထည့်သွင်းတီးမှုတ်လေ့ရှိကြ သည့်အပြင် ကြေးဝိုင်း၊ မောင်းဝိုင်း၊ သံပတ္တလား စသည် များလည်း အပိုထည့်သွင်း တီးမှုတ်လေ့ရှိကြသည်။ အထက် မြန်မာပြည် အချို့အရပ်ဒေသများနှင့် သထုံ၊ မော်လမြိုင် စသော အောက်အရပ်ဒေသများတွင် ဆွမ်းဆမ်အလှူခံ ထွက်ရာ၌ ရှေးက စည်မြေတီးဝိုင်းများကဲ့သို့ စည်မြေများ ဖြင့် ယခုတိုင် တီးမှုတ်နေကြောင်း သိရှိရလေသည်။

ဦးမြင့်

ဗြဟ္မဏ ။ ။ ပုဏ္ဏား-ရှု။

ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်။ ။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ မြစ်ကြီးသုံးသွယ် အ နက် တသွယ်ဖြစ်သော ဗြဟ္မပုတ္တရ မြစ်သည် ဟိမဝန္တာ

တောင်တန်းရှိ ပေ ၁၆,၀၀၀မြင့်သော ကူဗင်ဂန်ဂရီတောင်၌ မြစ်ဖျားခံ၍ အရှေ့ဖက်သို့ စီးဆင်းသည်။ ယင်းနှင့် မနီးမဝေး ရှိ မာနာဆာရောဝါအိုင်တွင် ကွန့်မြစ်နှင့် ဆတ္တလက်မြစ်တို့ မြစ်ဖျားခံကာ အနောက်ဖက်သို့ စီးဆင်းသည်။ ဗြဟ္မပုတ္တရ မြစ်သည် ဟိမဝန္တာတောင်တန်းကြီး၏ မြောက်ဖက်တွင် ထိုတောင်တန်းနှင့် မျဉ်းပြိုင် အရှေ့ဖက်သို့မိုင် ၁,၀၀၀ ခန့် စီးဆင်းကာ တဆစ်ချိုးလျက် ထိုတောင်တန်းကို ဖြတ်သန်း ခဲ့ပြီးနောက် အာသံပြည်နယ်သို့ ရောက်သောအခါ တဖန် အနောက်တောင်ဖက်သို့ မိုင် ၄၅၀ ခန့် စီးဆင်းသည်။ ထို နောက် အရှေ့ပါကစ္စတန်ပြည်နယ် ရန်ဂပူးခရိုင်အတွင်း၌ တောင်ဖက်စူးစူးအတိုင်း မိုင် ၁၅၀ ခန့်စီးဆင်းကာ ဂိုအာ လန္ဒားမြို့ကလေးအနီးတွင် ဂင်္ဂါမြစ်နှင့် ပေါင်းဆုံသည်။ ထို နောက်ဆက်လက်စီးဆင်းပြီးလျှင် မေဃနာမြစ်ကျယ်ကြီး ဖြင့် ဘင်္ဂလားအော်ထဲသို့ စီးဝင်သည်။ (ဗင်္ဂလားအော် - ရှု။) ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်သည် မိုင် ၁,၈၀၀ ခန့်ရှည်၍ ဂင်္ဂါမြစ် ထက် မိုင် ၂၅၀ ခန့် ပို၍ရှည်သည်။

ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်ကို တိဗက်ပြည်၌ ဆန်ပိုမြစ်ဟု ခေါ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ သန့်ရှင်းသည်ဟု ဖြစ်သည်။ ဆန်ပိုဟု ခေါ် သော မြစ်ညာပိုင်းသည် ဧရာဝတီမြစ်၏အထက်ပိုင်းဟု တခါ က ယူဆခဲ့၍ ၁၈၈၄ ဝေ ခုနှစ်တွင်းကျမှ မြစ်ကြောင်းအမှန် ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိသဖြင့် ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်နှင့် ဆန်ပိုမြစ်တို့သည် တဆက်တည်းဖြစ်ကြောင်း သိလာကြသည်။ အာသံနယ်ထဲ သို့ ရောက်သောအခါ ဒီဟန်မြစ်ဟုခေါ်၍ ဆာဒီယာမြို့ အနီးတွင် ဒီဗန်မြစ်လက်တက်နှင့် ပေါင်းဆုံပြီးသည့်အခါမှ ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်ဟု ခေါ်ကြသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဗြဟ္မဘုရား ဟု ဖြစ်သည်။ ယင်းမြစ်သည် အောက်ပိုင်း မိုင် ၆၀ ခန့်တွင် ၄ မိုင်၊ ၅ မိုင်ခန့်ကျယ်၍ ကျွန်းများစွာ ထွန်းပေါ်နေသည်။ ယင်းတို့အနက် ၄၈၅ စတုရန်းမိုင်ကျယ်ဝန်းသော မဂျူလီ ကျွန်းသည် အထင်ရှားဆုံးဖြစ်သည်။ ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်၏ ရေဆင်းဧရိယာသည် ၃၆၁,၂၀၀ စတုရန်းမိုင်ခန့်ရှိသည်။ ဇွန်လလယ်မှ စက်တင်ဘာလလယ်အတွင်း တောင်ရေများ ကျသဖြင့် ရေလျှံသည်။ စီးဆင်းသောရေထုလည်း အလွန် ကြီးသည်။ မိုးအခါ၌ တစက္ကန့်လျှင် ကုဗပေ ၅၀၀,၀၀၀ခန့် စီးဆင်းသည်။ နွေအခါ၌ တစက္ကန့်လျှင် ကုဗပေ ၁၄၆,၁၈၈ စီးဆင်းသည်။ ဂင်္ဂါမြစ်၏ နွေရာသီ စီးဆင်းသော ရေထု သည် တစက္ကန့်လျှင် ကုဗပေ ၈၀,၀၀၀ ခန့်သာရှိသည်။

ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်ကို မြစ်ဝမှ မိုင် ၈၀၀ ခန့်ဝေးသော ဒီဗရူး ဂါးမြို့ အထိသာ လှေသင်္ဘောကြီးများ ဆန်တက်နိုင်သည်။ ဆန်ပိုမြစ်ပိုင်း၌လည်း အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၈၈° (ဒီဂရီ)ခန့် တွင်တည်ရှိသော လာဆေးမြို့မှ ဆီတန်မြို့အောက် တနေ့ခရီး သာ သွားရသောနေရာအထိ မိုင် ၄၀၀ခန့်အတွင်း လှေကြီး များ သွားလာနိုင်လောက်အောင် မြစ်သည် ကျယ်သည်။

ပေ ၁၂,၅၀၀ မြင့်သော ဒေသတွင် ယင်းသို့ စုန်ဆန် သွား လှည့်နိုင်သဖြင့် ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်သည် ပြည်တွင်းရေးကြောင်း သွားလာရေးတွင် ကမ္ဘာပေါ်၌ အထူး ထင်ရှားသော မြစ် ကြောင်းတခု ဖြစ်လာသည်။

ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်တွင် မြစ်လက်တက်ပေါင်း များစွာရှိသည့် အနက် ထင်ရှားသော မြစ်လက်တက်များမှာ ဝဲဖက်တွင် ရှိကတ်ဆီမြို့နားမှစီးဝင်သော ရာကာဆန်ပိုမြစ်၊ လာဆာမြို့ကို ဖြတ်စီးသော ကျည်ချူမြစ်၊ ဆေလာဇောင်းမြို့နားမှ စီးဝင် သော ဂျန်ဒါမြစ်၊ ဆာဒီယမြို့နားမှ စီးဝင်သော ဒီဗန်မြစ်နှင့် ယာဖက်တွင် ဂျန်ဆီမြို့ကို ဖြတ်စီးသော ညန်ချူမြစ် စသည် တို့ ဖြစ်သည်။

ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်သည် မြစ်ရေ မကြာခဏ လျှံတက်သဖြင့် အနီးအနားတဝိုက်၌ နုံးမြေများတင်၍ မြေဩဇာအလွန် ကောင်းမွန်ရာ သီးနှံစိုက်ပျိုး၍ အလွန်ဖြစ်ထွန်းသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ကုန်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးနှင့် လယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေးတွင် ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်သည် ဂင်္ဂါမြစ်နောက် အ ရေးပါ အရာရောက်ဆုံး မြစ်ဖြစ်သည်။ အာသံပြည်ထွက် လက်ဖက်ခြောက်၊ ကျောက်မီးသွေး၊ သစ်၊ ခြည်ရိုင်း၊ ချိပ်၊ သားရေစသော ကုန်များကို၎င်း၊ ဗင်္ဂလားပြည်နယ်ထွက် ဂုံလျှော်၊ စပါး၊ ဆေးနှင့် အခြားကောက်ပဲသီးနှံစသော ကုန် များကို၎င်း ယင်းမြစ်ကြောင်းအတိုင်း သယ်ယူကာ နိုင်ငံ ခြားသို့ တင်ပို့ကြသည်။

လူနတ်တို့ထက် မြင့်မြတ် သာလွန်ကာ အသက်ရှည်စွာ ဈမ်းဈမ်းသာသာနေရသူများ

ဗြဟ္မာလေးမျိုး။ ဗြဟ္မာဘုံနှစ်ဆယ်ရှိသည်။ တဆင့်ပြီး တဆင့်သာလွန်၍ စည်းစိမ်ချမ်းသာနှင့်ပြည့်စုံသည်။ ဗြဟ္မာဘုံ အဆင့် ဆင့်သို့ ရောက်စေသော အကျင့်များ။

ဗြဟ္မာ။ “ဗြဟ္မတိ ပရိသဒ္ဓတီတိ ဗြဟ္မာ” ဟု ကျမ်းဂန် လာသည်နှင့်အညီ ဈာန်အဘိညာဉ်ကို ရသည့်အတွက် အ ထက်ဗြဟ္မာဘုံတို့၌ အသက်ရှည်စွာ ချမ်းချမ်းသာသာ နေရ ခြင်းစသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် လူနတ်တို့ထက် မြင့်မြတ်သာလွန် သူများကို ဗြဟ္မာဟုခေါ်သည်။

ရုပ်၊ နာမ်၊ အကျင့်တရားတို့ကိုလိုက်၍ ဗြဟ္မာမျိုး ၄ပါး ခွဲခြားနိုင်သည်။ (၁) ရုပ်နာမ် ၂ ပါးလုံး ရှိသော ရူပဗြဟ္မာ မျိုး၊ (၂) နာမ်သက်သက်သာရှိသော အရူပဗြဟ္မာမျိုး၊ (၃) ရုပ်သက်သက်သာရှိသော အသညသတ် ဗြဟ္မာမျိုး၊ (၄) အရိယာသက်သက်သာရှိသည့် သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာမျိုး ဟူ၍ဖြစ်သည်။

ယင်းဗြဟ္မာ ၄ မျိုးတို့ နေထိုင်ရာ ဘုံ ၂၀ ရှိသည်။ ရူပ ဗြဟ္မာ၊ အသညသတ်ဗြဟ္မာ၊ သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာတို့ နေထိုင်ရာ ရူပဝစရဗြဟ္မာဘုံ ၁၆ ဘုံရှိ၍၊ အရူပ ဗြဟ္မာတို့ နေထိုင်ရာ အရူပဝစရဗြဟ္မာဘုံ ၄ ဘုံရှိသည်။

ရူပဝစရ ၁၆ ဘုံ၌ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဘုံ၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတာ ဘုံ၊ မဟာဗြဟ္မာဘုံတည်းဟူသော ပထမဈာန် ၃ဘုံ၊ ပရိတ္တာ ဘာဘုံ၊ အပမာဏဘာဘုံ၊ အာဘဿရာဘုံတည်းဟူသော ဒုတိယဈာန် ၃ ဘုံ၊ ပရိတ္တသုဘာဘုံ၊ အပမာဏသုဘာ ဘုံ၊ သုဘကိဏှာဘုံတည်းဟူသော တတိယဈာန် ၃ဘုံ၊ ဝေ ဟပျိုလ်ဘုံ၊ အသညသတ်ဘုံ၊ အဝိဟာဗြဟ္မာဘုံ၊ အတပ္ပါ ဗြဟ္မာဘုံ၊ သုဒဿာဗြဟ္မာဘုံ၊ သုဒဿီဗြဟ္မာဘုံ၊ အကနိဋ္ဌ ဗြဟ္မာဘုံတည်းဟူသော စတုတ္ထဈာန် ၇ ဘုံတို့ ပါဝင်သည်။

အရူပဝစရ ၄ ဘုံတွင် အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံ၊ ဝိညာ ဏဉ္စာယတနဘုံ၊ အာကိဉ္စာညာယတနဘုံ၊ နေဝသညာနာ သညာယတနဘုံတို့ ပါဝင်သည်။

ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဘုံ၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတာဘုံနှင့် မဟာဗြဟ္မာ ဘုံဟူသည့် ဘုံ ၃ဘုံကို ပထမဈာန်ရသော ဗြဟ္မာတို့ နေရာ ဘုံဖြစ်သောကြောင့် ပထမဈာန်ဘုံဟုခေါ်၏။ ၃ ဘုံစလုံး ဘုံတပြင်တည်း တည်သည်။ ပထမဈာန်ဘုံသည် ပရနိဓ္မိ တဝဿဝတီနတ်ပြည်မှ ယူဇနာ ၅,၅၀၈,၀၀၀ ခြားကွာ၍ လူ့ပြည်မှ ယူဇနာ ၅,၇၆၀,၀၀၀ ဝေးကွာရာ အရပ်၌ အထူး ထူးသော ရတနာရောင်တို့ဖြင့် တပြောင်ပြောင် တောက်ပ လျက် တခဲနက် ပျံ့ပျူးစွာသော ရတနာအပြင်၌ ပဒေသာ ပင်၊ ဥယျာဉ်၊ ရေကန်စသည်တို့ဖြင့် ရှုသာတင့်တယ် ဖွယ်ရာ လျောက်ပတ်သော ဘုံနန်းပြာသာဒ်တို့ဖြင့် တည်ကုန်၏။ မဟာဗြဟ္မာဘုံ၌ မဟာဗြဟ္မာဟုခေါ်သော ဗြဟ္မာမင်း တ ယောက်တည်း ရှိဟန်တူသည်။ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ ‘ကမ္ဘာ တည်သည့်အခါ မဟာဗြဟ္မာတယောက်တည်း ရှေးဦးစွာ ဖြစ်၍ ထိုမဟာဗြဟ္မာ၏ တောင့်တချက်ဖြင့် အောက်လက် ငယ်သား ဗြဟ္မာများ ရောက်လာသည်’ ဟု ဆို၏။ ဗြဟ္မ ပါရိသဇ္ဇာဘုံတွင် မဟာ ဗြဟ္မာမင်း၏ ပရိသတ်ဖြစ်သော လက်ပါးစေ ဗြဟ္မာငယ်များ နေထိုင်သည်။ ဗြဟ္မပုရော ဟိတာဘုံ၌ မဟာဗြဟ္မာမင်း၏ ပုရောဟိတ် အရာ၌ တည် သော ဗြဟ္မာများ နေထိုင်သည်။

မဟာဗြဟ္မာ၏ သက်တမ်းသည် အသင်္ချေယျတကပ်

ဗြဟ္မာ

ရှည်သည်။ ဗြဟ္မာပုရောဟိတာဘုံမှ ဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းသည် အသင်္ချေယျကပ် ထက်ဝက် ရှည်၍၊ ဗြဟ္မာပါရိသဇ္ဇာဘုံမှ ဗြဟ္မာတို့၏သက်တမ်းသည် အသင်္ချေယျကပ် ၃စုတစု ရှည်သည်။ ပထမဈာန် ၃ဘုံစလုံး၌ နေထိုင်ကြသော ဗြဟ္မာများသည် တိဟိတ်ပုထုဇဉ်နှင့်အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်များချည်း ဖြစ်ကြသည်။ ကသိုဏ်း ၁၀ ပါး၊ အသုဘ ၁၀ပါး၊ ကာယဂတာသတိ၊ အာနာပါနဿတိဟူသော အနုဿတိ ၂၂ပါး၊ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာဟုဆိုအပ်သော ဗြဟ္မဝိဟာရ ၃ ပါး၊ ဤ ၂၅ ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် တပါးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို စီးဖြန်းပွားများ အားထုတ်ခြင်းဖြင့် ပထမဈာန်ဘုံသို့ ရောက်နိုင်၏။ ထိုရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သော ပထမဈာန်ကို ယုတ်သော ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဝီမံသတို့ဖြင့် နည်းသောအာနုဘော်ရှိအောင် ပွားစေသည်ရှိသော် ဗြဟ္မာပါရိသဇ္ဇာဘုံ၌၊ အလတ်ဖြစ်သော ဆန္ဒစသည်ဖြင့် အလတ်ဖြစ်သော အာနုဘော်ရှိအောင် ပွားစေသော် ဗြဟ္မာပုရောဟိတာဘုံ၌၊ မြတ်သောဆန္ဒစသည်ဖြင့် မြတ်သော အာနုဘော်ရှိအောင် ပွားစေသည်ရှိသော် မဟာဗြဟ္မာဘုံ၌ ဖြစ်၏။ ပထမဈာန်ဘုံ ဗြဟ္မာကြီးတို့သည်ကား အာဒိနဝ ကာမချမ်းသာနှင့်တကွ နီဝဇာတရာတို့ကို ဝိတက်ဝိစာရပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာဈာန် အင်္ဂါ ၅ပါးတို့ဖြင့် တားဆီးပယ်ခွာလျက်ဈာန်ချမ်းသာကို ကောင်းစွာ ခံစားကြလေကုန်၏။ ဗြဟ္မာကြီးတို့၏ စည်းစိမ်သုခတို့မှာ လူနတ်တို့ စည်းစိမ်သုခတို့နှင့်ဆွဲ၍ ထောက်လျှင် မနှိုင်းသာအောင်ကွာလွန်ထွတ်မြတ်လှသည်။

ပရိတ္တာဘာဘုံ၊ အပ္ပမာဏာဘာဘုံ၊ အဘာဿရာဘုံဟူသော ၃ ဘုံကို ဒုတိယဈာန်ဘုံဟု ခေါ်သည်။ ယင်း ၃ဘုံစလုံးလည်း ကောင်းကင်တပြင်တည်း၌ တည်သည်။ ပထမဈာန် ၃ ဘုံမှ အထက်သို့ ယူဇနာ ၅,၅၀၈,၀၀၀ ကွာသော ကောင်းကင်၌ ပထမဈာန်ဘုံတို့ကဲ့သို့ တည်၏။ ထိုဒုတိယဈာန်ဘုံ၌ အဘာဿရဗြဟ္မာသည် ဗြဟ္မာမင်းဖြစ်သည်။ အပ္ပမာဏ ဗြဟ္မာတို့သည် ဗြဟ္မာပုရောဟိတ်တို့ ဖြစ်သည်။ ပရိတ္တာဘာ ဗြဟ္မာတို့သည် ပထမဈာန်ဘုံမှ ပါရိသဇ္ဇာဗြဟ္မာတို့ကဲ့သို့ အလုပ်အကျွေး ဗြဟ္မာများဖြစ်သည်။ ပရိတ္တာဘာ ဗြဟ္မာတို့သည် အသက် ၂ ကမ္ဘာရှည်သည်။ အပ္ပမာဏ ဗြဟ္မာတို့သည် အသက် ၄ ကမ္ဘာ ရှည်သည်။ အဘာဿရဗြဟ္မာတို့သည် အသက် ၈ ကမ္ဘာ ရှည်သည်ဟုဆိုသော်လည်း ကမ္ဘာတည်ပုံ ပျက်ပုံနှင့် ထောက်သော် ၇ ကမ္ဘာနှင့် အသေချေယျ ၂ ကပ်ရှည်သည်။ ပရိတ္တာဘာဘုံမှ ဗြဟ္မာတို့၏ အရောင်အဝါသည် အသင့်အတင့်ရှိ၍၊ အပ္ပမာဏာဘာဘုံမှ ဗြဟ္မာတို့၏ အရောင်အဝါသည် များမြတ်ပြီးလျှင်၊ အဘာဿရာဘုံမှ ဗြဟ္မာတို့၏ အရောင်အဝါသည် ညခင်းဆည်းဈာန်၌ ကောင်းစွာ လောင်အပ်သော တန်ဆောင်မှ ပြက်လျက် ထွက်သော မီးလျှံအရောင်ကဲ့သို့ ထိုထိုကိုယ်အရပ်မှ ပြက်

လျက် ပြက်လျက်ထွက်သည်။ ကသိုဏ်း ၁၀ ပါး၊ အာနာပါနဿတိ၊ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာအားဖြင့် ဗြဟ္မဝိဟာရ ၃ ပါး၊ ဤ ၁၄ ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် တပါးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းအားထုတ်သဖြင့် ရအပ်သော ဝိစာရပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၄ပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်သည်၎င်း၊ ယခင်ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် အားထုတ်၍ ရအပ်သော ဝိတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာဈာန်အင်္ဂါ ၃ပါးရှိသော တတိယဈာန်သည်၎င်း၊ တနည်းကား ဝိတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာဈာန်အင်္ဂါ ၃ပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်သည်၎င်း၊ ဒုတိယဈာန် ၃ ဘုံသို့ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သည်။ ဒုတိယဈာန်ဘုံ ဗြဟ္မာတို့၏ စည်းစိမ်သုခတို့သည် ပထမဈာန်ဘုံ ဗြဟ္မာတို့၏ စည်းစိမ်သုခတို့ထက် ဝိတက်ဝိစာရပီတိဟူသော ရုန့်ရင်းသော ဈာန်အင်္ဂါကို စွန့်ခွာပြီးသည်ဖြစ်၍ သာလွန်ထွတ်မြတ်ပေသည်။ ယင်းဘုံများနေ ဗြဟ္မာကြီးများသည် တိဟိတ်ပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များချည်း ဖြစ်ကြသည်။

မလှုပ်မယွက် တခဲနက် တောက်ပသော ကိုယ်ရောင် ရှိသည့် ဗြဟ္မာကြီးများ နေထိုင်ရာ ပရိတ္တသုဘာဘုံ၊ အပ္ပမာဏသုဘာဘုံ၊ သုဘကိဏှာဘုံ ၃ ဘုံကို တတိယဈာန်ဘုံဟု ခေါ်သည်။ တတိယဈာန်ဘုံတို့သည် ဒုတိယဈာန်ဘုံမှ အထက် ယူဇနာ ၅,၅၀၈,၀၀၀ ခြားကွာသော ကောင်းကင်၌ ပထမဈာန်ဘုံ၊ ဒုတိယဈာန်ဘုံတို့နည်းတူပင် တပြင်တည်း တည်သည်။ ပရိတ္တသုဘာဘုံက ဗြဟ္မာထက် အပ္ပမာဏသုဘာဘုံကဗြဟ္မာက၊ အပ္ပမာဏသုဘာဘုံကဗြဟ္မာထက် သုဘကိဏှာဗြဟ္မာက အရောင်အဝါပိုမို တောက်ပသည်။ ပရိတ္တသုဘာဘုံမှ ဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းသည် ၁၆ ကမ္ဘာရှည်၍ အပ္ပမာဏသုဘာဘုံမှ ဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းသည် ၃၂ ကမ္ဘာရှည်သည်။ သုဘကိဏှာဘုံမှဗြဟ္မာသက်တမ်းသည် ၆၄ ကမ္ဘာရှည်သည်ဟုဆိုသော်လည်း တတိယဈာန် ၃ဘုံသည် ဝိဝ ကပ် အလယ်မှစတင်၍ သံဝ ကပ် ၆၄ ကမ္ဘာ အပါအဝင် သံဝ ကပ် ဆုံးခန်းတွင် ပျက်သောကြောင့် သုဘကိဏှာဗြဟ္မာတို့၏ အသက်သည် ၆၄ ကမ္ဘာလုံးလုံး မပြည့်၊ ၆၃ ကမ္ဘာနှင့်အသင်္ချေယျ ၂ ကပ်ကျော်သာရှိသည်ဟု သိအပ်သည်။ အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သော ၁၄ ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို စီးဖြန်းသဖြင့် ရအပ်သော သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ အင်္ဂါ ၂ ပါးရှိသော စတုတ္ထဈာန်သည်၊ တနည်းကား သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ အင်္ဂါ ၂ပါးရှိသော တတိယဈာန်သည် တတိယဈာန်ဘုံသို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သည်။ တတိယဈာန် ဗြဟ္မာတို့၏ စည်းစိမ်သုခတို့သည် ဒုတိယဈာန် ဗြဟ္မာတို့၏ စည်းစိမ်သုခတို့ထက် ဝိတက် ဝိစာရပီတိဟူသော ရုန့်ရင်းသော ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခွာလျက် တည်ကြည် ငြိမ်သက်သော သုခ ဧကဂ္ဂတာဈာန်သုခဖြစ်၍ ကွာလွန်၍ ထွတ်မြတ်ကုန်၏။

ဗြဟ္မာ

သညာစေတသိက် စသော စိတ်စေတသိက်မရှိဘဲ ရုပ် ခန္ဓာကြီးသာရှိသည့် ဗြဟ္မာတို့နေရာ အသညသတ်ဘုံ၊ ပြန့် ပြော ကြီးမားသော အကျိုးရှိသော ဗြဟ္မာတို့နေရာ ဝေ ဟပျိုလ်ဘုံ၊ စင်ကြယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏နေရာ သုဒ္ဓါဝါသ ၅ဘုံတို့သည် စတုတ္ထဈာန်ဘုံဟုမည်၏။ သုဒ္ဓါဝါသ ၅ဘုံ သည်ကား အနည်းငယ်သော ကာလဖြင့် မိမိနေရာဌာနကို မစွန့်သော ဗြဟ္မာတို့၏နေရာ အဝိဟာဘုံ၊ ဈာန်ချမ်းသာ ဖိုလ်ချမ်းသာတို့ကို ခံစားသဖြင့် ရောင့်ရဲခြင်းမရှိသောဗြဟ္မာ တို့၏နေရာ အတပျာဘုံ၊ ကောင်းသောရှုမြင်ခြင်းဖြင့် ရှုမြင် အပ်သော ဗြဟ္မာတို့၏နေရာ သုဒဿာဘုံ၊ ထိုထိုတရားတို့ကို ကောင်းစွာ ရှုလေ့ရှိသော ဗြဟ္မာတို့နေရာ သုဒဿီဘုံ၊ ယုတ် နိမ့်သော အဖြစ်မရှိ မြတ်ထွတ်သော အဖြစ်သို့သာ ရောက် သော ဗြဟ္မာတို့၏နေရာ အကနိဋ္ဌဘုံတို့ဖြစ်သည်။ အသည သတ်ဘုံနှင့် ဝေဟပျိုလ်ဘုံတို့သည် တတိယဈာန် ၃ဘုံမှ အ ထက်သို့ ယူဇနာ ၅,၅၀၈,၀၀၀ ခြားကွာရာ ကောင်းကင်၌ တပြင်တည်း တည်၏။ သုဒ္ဓါဝါသ ၅ဘုံကား အသညသတ် ဘုံ၊ ဝေဟပျိုလ်ဘုံတို့မှ အထက်သို့ ယူဇနာ ၅,၅၀၈,၀၀၀စီ ခြားကွာရာအရပ်၌ အစဉ်အတိုင်း အဆင့်ဆင့် တည်ကြကုန် သည်။ အသညသတ်ဘုံနှင့် ဝေဟပျိုလ်ဘုံတို့မှ ဗြဟ္မာများ ၏ သက်တမ်းသည် ကမ္ဘာ ၅၀၀ ရှည်၏။ သုဒ္ဓါဝါသ၅ဘုံရှိ ဗြဟ္မာများသည် ကမ္ဘာ ၁,၀၀၀၊ ၂,၀၀၀၊ ၄,၀၀၀၊ ၈,၀၀၀၊ ၁၆,၀၀၀ အသီးအသီး အသက်ရှည်ကြသည်။

ကသိုဏ်း ၁၀ပါး၊ အဉာနာပါနဿတိ၊ ဥပေက္ခာဗြဟ္မာ ဝိဟာရအားဖြင့် ၁၂ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် တပါးပါး သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းအားထုတ်သဖြင့် ရအပ်သော ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ပဉ္စမဈာန်သည်၊ တနည်း ကား ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာဟု ဆိုအပ်သော စတုတ္ထဈာန် သည် ဝေဟပျိုလ်ဘုံသို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်ဖြစ်၏။ သာ သနတော်မှတပါးသော အမူအယူ အကျင့်ရှိသော တိတ္ထိ တို့ကျောင်း၌ ရဟန်းပြုပြီးလျှင် နာမ်တရား၌ အပြစ်ကို မြင်၍ ကသိုဏ်း ၁၀ ပါးတွင် ဝါယောကသိုဏ်း၌ စီးဖြန်း၍ ရအပ်သော ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာဟူသည့် အင်္ဂါ ၂ပါး ရှိ သော ပဉ္စမဈာန်ကိုပင်၊ တနည်းကား စတုတ္ထဈာန်ကိုပင် သညာ၌ တပ်ခြင်းကင်းအောင် စီးဖြန်းဖြင့်သည် အသည သတ်ဘုံသို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သည်။ အသညသတ် ဗြဟ္မာတို့သည် ပန်းချီ ဆေးရေး အရုပ်ကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ ရပ်လျက် ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့သည် ရပ်လျက်သာလျှင် နေ သည်။ ထိုင်လျက်ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့သည် ထိုင်လျက်သာ လျှင်နေသည်။ လျောင်းလျက်ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့သည် လျောင်းလျက်သာလျှင် နေသည်။ အနာဂါမိဖလဋ္ဌာန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ကား ကသိုဏ်း ၁၀ ပါး၊ အာနာပါနဿတိ၊ ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မာဝိဟာရအားဖြင့် ၁၂ ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့

တွင် တပါးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်း အားထုတ်သဖြင့် ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ အင်္ဂါ ၂ပါးရှိသော ပဉ္စမဈာန်ကို၊ တ နည်းကား ယင်းအင်္ဂါ ၂ပါးရှိသော စတုတ္ထဈာန်ကို ပွား စေ၍၊ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာဟူသည့် ဣန္ဒြေ ၅ပါးအားလျော်စွာ သဒ္ဓိန္ဒြေ လွန်ကဲသည်ဖြစ်အံ့၊ အဝိဟာ ဘုံ၌၊ သတိန္ဒြေ လွန်ကဲသည် ဖြစ်အံ့၊ အတပျာဘုံ၌၊ ဝီရိယိန္ဒြေ လွန်ကဲသည်ဖြစ်အံ့၊ သုဿာဘုံ၌၊ သမာဓိန္ဒြေ လွန်ကဲသည် ဖြစ်အံ့၊ သုဒဿီဘုံ၌၊ ပညိန္ဒြေ လွန်ကဲသည်ဖြစ်အံ့၊ အကနိဋ္ဌ ဘုံ၌ ဖြစ်ကုန်၏။

အသညသတ်ဘုံ၌ သုဂတိအဟိတ် ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တ ယောက်သာဖြစ်သည်။ ဝေဟပျိုလ်ဘုံ၌ကား တိဟိတ်ပုထုဇဉ် တယောက်၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၈ယောက်ဖြစ်၏။ သုဒ္ဓါဝါသ ၅ ဘုံ၌ အနာဂါမိဖလဋ္ဌာန်၊ အရဟတ္တ မဂ္ဂဋ္ဌာန်၊ အရဟတ္တ ဖလဋ္ဌာန်အားဖြင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၃ယောက်ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ ရူပဝစရ ၁၆ ဘုံတို့ရှိ ခပ်သိမ်းသော ဗြဟ္မာ တို့သည် ယောက်ျားသဏ္ဍာန်သာ ရှိကုန်၏။ မိန်းမနိမိတ်၊ ယောက်ျားနိမိတ်မရှိကုန်။ မျက်စိနားတို့သည် ရှိကုန်၏။ အဆင်းကို မြင်ကုန်၏။ အသံကို ကြားကုန်၏။ နှာခေါင်း ကား ရှိ၏။ ဃနပသာဒဝ ၂ ဃနဝိညာဉ်တို့သည်ကား မရှိကုန်။ ထို့ကြောင့် အနံ့ကို မသိကုန်။ လှုပ်ရှား လူးလဲတတ် သော လျှာလည်း ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ရယ်ရွှင်ခြင်းတို့လည်း ရှိ၏။ တစုံတခုသော အရသာကို မသိကုန်။ မခံကုန်။ မ သောက်ကုန်။ ဈာန်ဖြင့် မွေ့လျော်ခြင်းသည်လျှင် ထိုဗြဟ္မာ တို့အား အာဟာရသည် ဖြစ်၏။ လုံးလုံးလျောင်းလျောင်း မြင်စကောင်းသော ကိုယ်ကားရှိ၏။ ပထမဈာန် ဗြဟ္မာတို့ မှတပါး ရူပဝစရဘုံမှ ဗြဟ္မာတို့သည် ခန္ဓာကိုယ် အငယ်အ ကြီးမရှိ၊ တူမျှသည်ချည်း ဖြစ်၏။ ပထမဈာန် ၃ဘုံ ဗြဟ္မာ တို့ကား ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါလည်း ထူးခြား၏။ ခန္ဓာကိုယ် အကြီးအငယ်လည်း ရှိ၏။ ရူပဝစရဘုံမှ ဗြဟ္မာတို့သည် လူများကဲ့သို့ ဆံနှင့်အမွေးနှင့်ခြင်ဆီနှင့် အလုံးစုံ ရထိုက်သမျှ ကောဋ္ဌာသတို့ရှိ၏။ ရုပ်ကလာပ်တို့သည် သိမ်မွေ့နူးညံ့၏။ ဥပမာကား မိုးရွာအပြီး မြေကြီးမှထွက်သော အငွေ့ကို အ ကုန်စု၍ တံလှုပ်ရေကဲ့သို့ သိမ်မွေ့သောရေနှင့် ဆွတ်ဖျန်း လုံးထွေး၍ ထားအပ်သော အခိုးခဲကြီးကဲ့သို့၎င်း၊ လျှပ် ရောင်များကို အကုန်စု၍ ထိုသိမ်မွေ့သော ရေဖြင့် ဆွတ် ဖျန်းလုံးထွေး၍ ထားအပ်သော အရောင်ခဲကြီးကဲ့သို့၎င်း သိမ်မွေ့ နုနယ်၏။ ကာယပသာဒဝ ၂၊ ကာယဝိညာဉ်တို့ သည်မူကား မရှိကုန်။ ထို့ကြောင့် တစုံတခုသော အတွေ့ကို မသိကုန်။ ဤသို့ မသိလေငြားသော်လည်း ဝတ်သော ပုဆိုး၊ ရုံသောပုဆိုးတို့ကား ရှိကုန်၏။ ဗိမာန် အိပ်ရာ နေရာတို့လည်း ရှိကုန်၏။ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်သွားသော မင်တို့လည်း မရှိ ကုန်။ ဗြဟ္မာမိန်းမဟူ၍ မရှိ၊ မိန်းမ၏ အသွင်အပြင် သဏ္ဍာန်

သည်လည်းမဟုတ်။ ကခြင်း၊ သီခြင်း စသည်တို့လည်း မရှိ ကုန်။ အချို့သော ဗြဟ္မာတို့သည် အရိယာဝိဟာရဖြင့် နေ ကုန်၏။ အချို့သော ဗြဟ္မာတို့သည် ဒိပ္ပဝိဟာရဖြင့် နေကုန် ၏။ အချို့မူကား ဗြဟ္မာဝိဟာရဖြင့် နေကုန်ကြ၏။

ရူပဗြဟ္မာတို့များ အထက်၌ အရူပဗြဟ္မာတို့ ၄ ဆင့်ရှိ သည်။ ဘုံဟုဆိုရသော်လည်း စင်စစ်အားဖြင့် တကယ် ဘုံမိ မာန်ရှိတော့သည် မဟုတ်။ ရုပ်ဟူသမျှကို စက်ဆုပ်ရွံ့မုန်းလှ သဖြင့် နာမ်သက်သက်ရအောင် အားထုတ်ခဲ့သည့် အကျိုး ကြောင့် ရုပ်မရှိ နာမ်သာရှိသော ဗြဟ္မာများ နေရာ ဖြစ်သ ဖြင့် ရူပဗြဟ္မာတို့များ၌ကဲ့သို့ ဘုံမိမာန် ရှိသည် မဟုတ်ချေ။ အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိပါက်စိတ် စေတသိက်ဖြင့် ပဋိ သန္ဓေ စတည်လျက် အဆက်ဆက်ဖြစ်ပွားသော နာမ် ခန္ဓာ အစဉ်၏ဖြစ်တည်ရာ အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံ၊ ဝိညာ ဏဉ္စာယတန ဝိပါက်စိတ်စေတသိက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေစတည် လျက် အဆက်ဆက် ဖြစ်ပွားသော နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၏ ဖြစ် တည်ရာ ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံ၊ အာကိဉ္စာယတန ဝိပါက် စိတ် စေတသိက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေစတည်လျက် အဆက်ဆက် ဖြစ်ပွားသော နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၏ ဖြစ်တည်ရာ အာကိဉ္စာ ယတနဘုံ၊ နေဝသညာနာသညာယတန ဝိပါက်စိတ်စေတ သိက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေစတည်လျက် အဆက်ဆက်ဖြစ်ပွားသော နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၏ ဖြစ်တည်ရာ နေဝသညာနာသညာယ တနဘုံခေါ် ဘဝဂ်တို့ကို အရူပဗြဟ္မာ ၄ ဘုံဟု ခေါ်သည်။ တဘုံနှင့်တဘုံ ယူဇနာ ၅၅၀,၈၀၀၀ ခြား ကွာ၍ အထက် အောက်တည်သည်။ ထို့ကြောင့် ဘဝဂ်သည် လူ့ပြည်မှ ယူဇနာ ၇၁,၈၅၆,၀၀၀ ကွာဝေးသည်။ ယင်းဘုံ ၄ဘုံစလုံး ၌ပင် သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌာန် ကြည့်သော အရိယာ ၇မျိုးနှင့် တိပိတိပုထုဇေတို့သာ ရှိသည်။

အဆုံးအစ မရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ကို “အနန္တော အာကာသော၊ အနန္တော အာကာသော” ဟု အဖန်ဖန် စီး ဖြန်းသဖြင့် ရအပ်သော ဥပေက္ခာ၊ ဧကအဂ္ဂတာ အင်္ဂါ ၂ပါး ရှိသော အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သည် အာကာသာ နဉ္စာယတနဘုံသို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သည်။ ယင်း ဘုံမှ ဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းသည်ကမ္ဘာ ၂၀,၀၀၀ ရှည်သည်။

အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ် ဝိညာဉ်ကို “ဝိညာဏံ အနန္တံ၊ ဝိညာဏံအနန္တံ” ဟုအဖန်ဖန် စီးဖြန်းသဖြင့် ရအပ် သော ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်ဈာန်စိတ်သည် ဝိညာ ဏဉ္စာယတနဘုံသို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သည်။ ယင်း ဘုံမှ ဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းသည် ကမ္ဘာ ၄၀,၀၀၀ရှည်သည်။

အာကာသာနဉ္စာယတန ပဌမာရပုဝိညာဉ်စိတ်၏ စိုး စဉ်းမျှ အကြွင်းမရှိသော နတ္ထိဘောပညတ်ကိုပင် “နတ္ထိကိဉ္စိ၊ နိတ္ထိကိဉ္စိ” ဟု အဖန်ဖန် စီးဖြန်းသဖြင့် ရအပ်သော အာ ကိဉ္စာယတနဈာန်သည် အာကိဉ္စာယတနဘုံသို့ ရောက်

ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သည်။ ယင်းဘုံမှ ဗြဟ္မာတို့၏ သက် တမ်းသည် ကမ္ဘာ ၆၀,၀၀၀ ရှည်သည်။

အာကိဉ္စာယတနဈာန်စိတ်ကို “သန္တမေတံ၊ ပဏီတ မေတံ” ဟု အဖန်ဖန် စီးဖြန်းသဖြင့် ရအပ်သော နေဝသညာ နာသညာယတနဈာန်သည် နေဝသညာနာသညာယတန ဘုံသို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သည်။ ယင်းဘုံမှ ဗြဟ္မာ တို့၏ သက်တမ်းသည် ကမ္ဘာ ၈၀,၀၀၀ ရှည်သည်။

ဗြဟ္မာဘုံ ၂၀ ရှိသည့်အနက် မီးဖျက်သော ကမ္ဘာတွင် ပထမဈာန်ဘုံအထိ ပျက်သည်။ ရေဖျက်သော ကမ္ဘာတွင် ဒုတိယဈာန်ဘုံတိုင်အောင် ပျက်သည်။ လေဖျက်သော ကမ္ဘာတွင် တတိယဈာန်ဘုံတိုင်အောင် ပျက်သည်။ စတုတ္ထ ဈာန် ဘုံနှင့် အရူပ ၄ဘုံတို့သည် မီး ရေ လေ မဖျက်ဆီးနိုင် သော ဗြဟ္မာ ၁၁ ဘုံဖြစ်သည်။ ပထမဈာန် ၃ဘုံမူကား ကမ္ဘာပျက်တိုင်း မလွတ်သောကြောင့် မဟာကပ် တခုလုံး ပြည့်အောင် မတည်နိုင်သဖြင့် ပထမဈာန်ဗြဟ္မာတို့၏ အ သက်ကို မဟာကပ်ဖြင့် မရေတွက်ဘဲ မဟာကပ်၏ ၄ပုံ တပုံဖြစ်သော အသချေယျကပ်ဖြင့်သာ ရေတွက်အပ်ကြ သည်။ ဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းသည် ဖြစ်ရာဘုံတို့၏ သက် တမ်းဟု ဆိုသော်လည်း ကမ္ဘာတဝက်မှ၊ သို့မဟုတ် ပျက်ခါ နီးမှ ရောက်မှ သက်တမ်းမစေမီ စုတေကြရ၏။ ကမ္ဘာ မပျက်သေးသော်လည်း ကံအရှိန်ကုန်လျှင် အသက်တမ်း မစေ့ခင် စုတေကြရမည်သာ ဖြစ်သည်။

ဗွေခိုဆိုင်းရက်မြို့။ ။ဗွေခိုဆိုင်းရက်မြို့သည် တောင် အမေရိကတိုက်ရှိ အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ် သည်။ ကမ္ဘာတောင်ဖက်ခြမ်းတွင် အကြီးဆုံးဖြစ်၍ ကမ္ဘာ အနောက်ခြမ်းတွင် တတိယအကြီးဆုံး မြို့ဖြစ်ပြီးလျှင် ကမ္ဘာ ပေါ်တွင် သတ္တမအကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာသစ်တွင် နယူးယော့မြို့နောက် အကြီးဆုံးသောမြို့ ဖြစ်လေသည်။

ခရစ်နှစ် ၁၅၀၀ ကျော်တွင် ကမ္ဘာကိုလှည့်လျက် ကိုလိုနီ နယ်သစ်များကို ရှာဖွေကြသော စပိန်လူမျိုးအချို့သည် တောင်အမေရိကတိုက် လာပလက်တာခေါ် ပလိတ်မြစ်ဝ သို့ ရောက်ရှိကြသောအခါ ထိုဒေသတိုက်တွင် တိုက်ခတ် သော လေဓပြလေညှင်း၏ သာယာ ကြည်နူးဖွယ်ကောင်း ပုံကို တွေ့ရှိကြသဖြင့် ထိုနေရာတွင် ‘လေသာမြို့’ဟူ၍ အ ဓိပ္ပာယ်ရသော ဗွေခိုဆိုင်းရက်မြို့ကို ၁၅၃၆ ခုနှစ်တွင် တည် ထောင်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ယခုလက်ရှိ မြို့သည် ၁၅၈၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၁၁ရက်နေ့က စတင်တည်ထောင်ခဲ့သော မြို့ဖြစ်သည်။ ၁၇၇၆ခုတွင် ရိုးအိုဒါပလက်တာနယ်၏မြို့တော် ဖြစ်လာ၍ ၁၈၁၀ပြည့်တွင် အာဂျင်တီးနား နိုင်ငံဟူ၍ သီးခြား လွတ်လပ်သော နိုင်ငံ ပေါ်ထွက်လာသောအခါ ဗွေခိုဆိုင်းရက်မြို့သည် ယင်းနိုင်ငံ၏မြို့တော် ဖြစ်လာသည်။

ဗွေနှိဆိုင်းရက်မြို့

ဗွေနှိဆိုင်းရက်မြို့သည် လာပလက်တာ မြစ်ဝ၏ အ နောက်ဖက်ကမ်းတွင် ပင်လယ်နှင့် ၁၇၅ မိုင်ကွာဝေးသော နေရာ၌ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် ၈၂ ပေသာ မြင့် သော ညီညာ ပြန့်ဖြူးသည့် မြေခန့်မှလွင်ပြင်ပေါ်၌ တည်ရှိ သည်။ လာပလက်တာမြစ်ဝကို သောင်ခတ်သင်္ဘောဖြင့် ရှင်းလင်းချဲ့ထွင် ထားသဖြင့် မြစ်ဝသည် မိုင်၃၀ခန့် ကျယ် လျက်ရှိရာ ဗွေနှိဆိုင်းရက်မြို့သည် ပင်လယ်ကူးသင်္ဘော ကြီးများ ဆိုက်ကပ်ရာ ဆိပ်ကမ်းမြို့ ဖြစ်နေသည်။ မြို့၏ သင်္ဘောဆိပ်သည် ကမ်းခြေတလျှောက်၌ ၁၆ မိုင်ခန့်ရှည် လျားစွာ ဆန့်တန်းတည်ရှိနေသည်။ မြို့၏ မျူနီစီပယ်နယ် နိမိတ် အကျယ်အဝန်းမှာ ၇၄ စတုရန်းမိုင်ရှိ၍ ရန်ကုန် မြို့နှင့်တကွ ဆင်ခြေဖုံးနီးနီး ကျယ်သည်။

၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် ပဌမကြိမ် သန်းခေါင်စာရင်းကောက် စဉ်က ဗွေနှိဆိုင်းရက်မြို့တွင် လူဦးရေ ၁၇၇,၇၈၇ ရှိသော် လည်း ၁၉၅၈ ခုနှစ်ခန့်မှန်ခြေအရ လူဦးရေ ၃,၇၃၃,၀၀၀ ရှိနေလေပြီ။ ဗွေနှိဆိုင်းရက် မြို့တွင် အာဂျင်တီးနား တနိုင်ငံလုံး လူဦးရေ၏ ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်။ ယင်းတို့အ နက် နိုင်ငံခြားသားများသည် ထက်ဝက်နီးနီးရှိရာ၊ စပိန်လူ မျိုးနှင့် ဣတာလျံလူမျိုးတို့မှာ အများဆုံးဖြစ်သည်။ ကျန် နိုင်ငံခြားသားများမှာ ရုရှ၊ အူရုဂွေး၊ ပြင်သစ်၊ တူရကီနှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံသားများ ဖြစ်လေသည်။

ဗွေနှိဆိုင်းရက်မြို့သည် ယခုအခါ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ခေတ် အမီဆုံး မြို့များထဲတွင် တမြို့အပါအဝင်ဖြစ်၍ တောင်အမေ

ရိကတိုက်အတွက် ဂုဏ်ယူလောက်သော မြို့ကြီး ဖြစ်သည်။ ပါရစ်မြို့ကဲ့သို့ ခေတ်ဆန်သဖြင့် ဗွေနှိဆိုင်းရက်မြို့ကို “အမေ ရိက၏ ပါရစ်မြို့” ဟုခေါ်လေ့ရှိကြသည်။ မြို့ကို တည်ဆောက် ထားပုံမှာ အလွန်လှပ၍ မြို့ထဲ၌ ကြည့်ရှုစရာ၊ သွားလာ လည်ပတ်စရာ အမြောက်အမြားရှိသည်။ မြို့၏ ကျက် သရေဆောင် အဆောက်အအုံများမှာ သမတရုံးများ တည် ရှိရာ ကာဆာရီဇားဒါး ခေါ် နင်းဆီရောင်အိမ်တော်၊ မျူနီ စီပယ်အဆောက်အအုံ၊ ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၊ ဂိုဏ်းအုပ် ဘုန်းတော်ကြီးစံကျောင်းတော်၊ အမျိုးသား အနုပညာ ခန်းဆောင်၊ အမျိုးသား စာကြည့်တိုက်၊ လာပလက်တာ တက္ကသိုလ်၊ သဘာဝသမိုင်းပြတိုက်၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်း တော်ကြီးများ စသည်တို့ဖြစ်သည်။ မြို့ပေါ်တွင် ပန်းခြံ ပေါင်း ၇၀ ကျော်ရှိသည့်အနက် ပါလာမိုပန်းခြံနှင့် မျူနီစီ ပယ် ပင်မျိုးစုံပန်းဥယျာဉ်တို့သည် အလွန်လှပသဖြင့် နာ မည်ကျော်သည်။ ဗွေနှိဆိုင်းရက်မြို့သည် သစ်ပင်များဖြင့် ဘေး ၂ ဖက်အနား သတ်ထားသော လမ်းကျယ်ကြီးများ၊ လေးထောင့်ပုံ ကျယ်ဝန်းသောပန်းခြံများနှင့် မြက်ခင်းများ အတွက် ကျော်ကြားသည်။ အထင်ရှားဆုံးမှာ ပလာဇာ ဒါမေယို ပန်းခြံကြီး ဖြစ်သည်။ ထင်ရှားသော အဆောက် အအုံများသည် ယင်းပန်းခြံတဝိုက်တွင် တည်ရှိသည်။ မြို့ တွင်းရှိ လမ်းများသည် အားလုံးလိုလိုပင် အရှေ့မှအနောက်၊ တောင်မှမြောက်တို့သို့ ဖြောင့်ဖြောင့်ဖြူးဖြူး တန်း၍ တခုနှင့် တခု ထောင့်မှန်ဖြတ်သန်းလျက် တည်ရှိလေသည်။

အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ ဗွေနှိဆိုင်းရက်မြို့တော်ရှိ ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်

ဗွေနှိခိုင်းရက်မြို့သည် အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ အတွင်း အမြို့မြို့မှလာသော မီးရထားလမ်းများဆုံရာ ဗဟိုဌာနကြီး ဖြစ်သည်။ တောင်အမေရိကတိုက်ရှိ နိုင်ငံများနှင့်သာမက ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိ နိုင်ငံများနှင့်လည်း လေကြောင်းခရီး ဖြင့်ဆက်သွယ်လျက် ရှိသည်။ ဗွေနှိခိုင်းရက်မြို့သည် အမေရိကတိုက်လုံး၌ အကောင်းဆုံးသော မြေအောက် မီး ရထားလမ်းရှိရာ မြို့ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ သင်္ဘော ကြီးများ ဆိုက်ကပ်ရာ ထင်ရှားသော သင်္ဘောဆိပ်မြို့လည်း ဖြစ်၍ ကုန်ကူးသန်းဆက်သွယ်ရေး ကောင်းမွန်သည်။ အာ ဂျင်တီးနား တစ်နိုင်ငံတည်းအတွက် သာမဟုတ်၊ အနားဝန်း ကျင်ရှိ ဗိုလစ်ဗီးယား၊ ပါရာဂွေး၊ အူရူဂွေး စသောနိုင်ငံများ အတွက်ပါ ကုန်စည်ပြန်ဖြူးရာ မြို့ကြီးလည်းဖြစ်သည်။ ယင်း ဆိပ်ကမ်းမှ သိုးမွေး၊ ဂျုံ၊ ကွဲ၊ နွားနှင့် ကျွဲနွားထွက် ပစ္စည်း များ တင်ပို့၍ စက်ရုံထွက်ပစ္စည်းများကို တင်သွင်းသည်။

ဗွိုင်လာအိုး။ ။ဗွိုင်လာအိုးဆိုသည်မှာ အပူတိုက်ပေး ခြင်းဖြင့် အရည်တခုခုကို အငွေ့အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲပေး သည့် သတ္တုကျိအိုး ဖြစ်သည်။ ကျိအိုးထဲ၌ ထည့်ထား သည့် အရည်သည် အငွေ့ဖြစ်သွားသောအခါ ကန်ထွက်လာ သည်။ ကျိအိုးမှာ အလုံပိတ်ထားသဖြင့် အဆိုပါ အငွေ့ တွင် တွန်းကပ်ဖိနှိပ်နိုင်သည့် အားရှိသည်။ ထိုအငွေ့ကို ခုတ် မောင်း လည်ပတ်စေလိုသော စက်သို့ ပြန်များဖြင့် သွယ်ယူ ပို့ဆောင် ပေးသောအခါ အငွေ့၏ဖိအားဖြင့် စက်လည် လေသည်။ ပြဒါးစသော အခြားအရည်များကို အသုံးပြု သည့် ဗွိုင်လာမျိုးလည်း ရှိ၏။ သို့သော် ကမ္ဘာတွင် မီးရ ထား မီးသင်္ဘောမှစ၍ စက်ရုံအလုပ်ရုံများ၌ ရေငွေ့စွေစက် များကို အသုံးများရကား ဗွိုင်လာဟုဆိုလျှင် ရေငွေ့ငွေ့ ကို ဖန်တီးပေးသည့် “ရေငွေ့ငွေ့ဗွိုင်လာ” ကိုသာ ယေဘုယျ အားဖြင့် နားလည်ကြ ဆိုလိုကြပေသည်။

ဗွိုင်လာ ပြုလုပ်ထားပုံသဘောမှာ အလုံပိတ်ထားသော အိုးတွင် ရေထည့်ထားပြီးနောက် အိုးအောက်ဖက်မှ ထင်း မီးသွေးစသည်ဖြင့် အပူတိုက်ပေးသည်။ ရေဆူရာမှ ဖြစ် ပေါ်လာသော ရေငွေ့ငွေ့တို့သည် အိုးအတွင်း၌ ရေမျက်နှာ အထက်တွင် တွန်းကန်နိုင် ဖိနှိပ်နိုင်သောအားဖြင့် စုဝေး၍ နေသည်။ ရေငွေ့ငွေ့စက်ကို ခုတ်မောင်းရာတွင် အထက် ၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဆိုပါ ဖိအားရှိသော ရေငွေ့ငွေ့ တို့ကို ပြန်များဖြင့် စက်သို့ ဆက်သွယ်ပို့ဆောင်ပေးရလေ သည်။ ရေငွေ့ငွေ့၏ ဖိအားကြောင့် ဗွိုင်လာပေါက်ကွဲ တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဗွိုင်လာအိုးများကို သေချာ ခိုင်ခံ့ စွာပြုလုပ်ရပြီးနောက် အသုံးမပြုမီ အကြိမ်ကြိမ် စမ်းသပ် ရန်လိုပေသည်။ ဗွိုင်လာ၏ ဖိအားကို မျက်နှာပြင် စတုရန်း တလက်မပေါ်တွင် ဖိနှိပ်နိုင်သော ပေါင်ချိန်အားဖြင့်

တိုင်းတာရ၍ ဗွိုင်လာတိုင်း၌ ခံနိုင်ရည်ရှိသည့် ဖိအားကို ရေးမှတ် ဖော်ပြထားရသည်။ ဗွိုင်လာတွင် ဖိအားကို ပြ သော ကရိယာ တပ်ဆင်ထား၍ ဗွိုင်လာထဲ၌ ဘေးအန္တ ရာယ်ဖြစ်လောက်အောင် ဖိအားကြီးမားလာခဲ့သော်၊ ရေ နွေးငွေ့သည် သူ့အလိုအလျောက် လွတ်မြောက် ထွက် သွားနိုင်စေရန်အတွက် “ဘေးကင်းအဆိုရှင်”ခေါ် ရေနွေး ငွေ့ထွက်ပေါက် တခုခုကိုလည်း တပ်ဆင်ထားရလေသည်။

ရှေးဦး ရေငွေ့စက်များနှင့်အတူ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ သော ကနဦး ဗွိုင်လာများတွင် ဗွိုင်လာ၏ ပုံမှာ လေး ထောင့်သေတ္တာပုံဖြစ်၍၊ ဖိအားမှာ စတုရန်းတလက်မလျှင် ၂ ပေါင်မှ ၄ ပေါင်အထိသာ ရှိသဖြင့် အလွန်ပင် နည်း၏။ ထိုနောက် ဂျိမ်းစဝပ်ဆိုသူ (၁၇၃၆-၁၈၁၃ ခုနှစ်) တီထွင် သော ဗွိုင်လာမှာ ဖိအား ၁၀ ပေါင်ခန့်ရှိလာသည်။ ရစ် ချတ် ထရက်ဗီလစ် (၁၇၇၁-၁၈၈၃ ခုနှစ်) ဆိုသူ တီထွင် သော ဗွိုင်လာမှာ ပြောင်းလုံးပုံဖြစ်၍ အလျားလိုက် လှ ထားသည်။ ထိုဗွိုင်လာတွင် မီးဖိုကို ဗွိုင်လာအတွင်းဖက်၌ တပ်ဆင်ထား၍ ဝပ်တီထွင်သော ဗွိုင်လာထက် ဖိအား ၁၀ ဆခန့် ပိုလာသည်။ ထိုမှတဆင့် တမျိုးထက်တမျိုး သာ လွန် ကောင်းမွန်သော ဗွိုင်လာများကို ပုဂ္ဂိုလ်အသီးအသီး က တခေတ်ပြီးတခေတ် ကြံစည်တီထွင်လာခဲ့ကြရာ ယခု သော် စတုရန်း တလက်မလျှင် ဖိအားပေါင်ချိန် ၁,၂၀၀ ရှိ သော ဗွိုင်လာကြီးများပင် ပေါ်ပေါက်၍ နေပြီ။

ဗွိုင်လာသည် ယင်းကိုယ်တိုင် အလုပ်ကို တိုက်ရိုက် လုပ် ကိုင်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ၊ ယင်းမှရရှိသော ရေငွေ့ငွေ့က စက်ကို ခုတ်မောင်းစေ၍၊ စက်ကသာ အလုပ်လုပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဗွိုင်လာ၏ စွမ်းရည်ကို “ဗွိုင်လာ-မြင်းအား”နှင့် တိုင်းတာကြ၍ ဗွိုင်လာမြင်းတကောင်အားမှာ ဖာရင် ဟိုက်ဒါဂရီ ၂၁၂ အပူချိန်၌ အလေးချိန် ၃၄၂ ပေါင်ရှိသော ရေကို တနာရီအတွင်း ခြောက်သွေ့သော ရေငွေ့ငွေ့အဖြစ် သို့ ပြောင်းလဲပေးနိုင်သည့် စွမ်းရည်ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်ရှိ အလွန်ကြီးမားသော ဗွိုင်လာကြီးများမှာ တနာရီလျှင် ပေါင်ချိန် တသန်းရှိသော ရေငွေ့ငွေ့ကို ထုတ်ပေးနိုင်၍ ဤ စွမ်းရည်သည် ဗွိုင်လာမြင်းအား ၃၅,၀၀၀ ခန့်နှင့် ညီမျှ လေသည်။

ပြုလုပ် စီစဉ်ထားပုံနှင့် ပြုလုပ်ထားသည့် ပုံစံကို လိုက်၍ ၎င်း၊ အသုံးပြုပုံကို လိုက်၍၎င်း ဗွိုင်လာများကို အမျိုးမျိုး အစားစား ခွဲခြားခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ သို့သော် ရေကို အမြန် ဆုံးဆူစေရန်အတွက် အပူတိုက်ပေးရမည့် ရေမျက်နှာပြင် ကို အကျယ်ပြန့်ဆုံးဖြစ်အောင် ဖန်တီးပေးထားကြသည့် သဘောမှာမူ အတူတူပင် ဖြစ်လေသည်။ အချို့တွင် ဗွိုင် လာထဲသို့ သွင်းပေးမည့် ရေကို ဗွိုင်လာရှိ မီးဖိုနှင့်ပင် ကြို တင်အပူတိုက်ပေး၍၊ အချို့တွင်လည်း ထိုမီးဖိုနှင့်ပင် ထွက်

လာသည့် ရေနေ့တွေကို ထပ်မံ အပူတိုက်ပေးကြ ပေးသေး သည်။ ဗွိုင်လာအမျိုးမျိုး အနက် “မီးပြန်ဗွိုင်လာ” နှင့် “ရေပြန်ဗွိုင်လာ” မှာ ပြုလုပ် စီစဉ်ထားပုံချင်း ခြားနား လေသည်။

မီးပြန် ဗွိုင်လာတွင် ရေကို ဖိအားဖြင့် ထည့်ထားပြီး နောက် မီးဖိုမှ မီးခိုးခေါင်းတိုင်သို့ ဗွိုင်လာအတွင်း ဖြတ်သန်း ခဲ့ ပြန်ပေါင်းများစွာ တပ်ဆင်ထားသည်။ မီးဖိုမှ လေပူ နှင့် ပူသော အခိုးအငွေ့တို့သည် ထိုပြန်များမှ ဖြတ်သန်း၍ သွားခြင်းဖြင့် ရေကို အပူတိုက်ပေးကြသည်။ မီးရထားစက် ခေါင်း၌ တပ်ဆင်ရန်အတွက် ပဌမမီးပြန်ဗွိုင်လာကို ကျော စတီယင်ဆန်ဆိုသူက ၁၈၂၉ ခုနှစ်တွင် စတင်တီထွင်ခဲ့သည်။

ရေပြန်ဗွိုင်လာ ပြုလုပ်ထားပုံ သဘောမှာ မီးပြန် ဗွိုင် လာနှင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်၏။ ဤဗွိုင်လာတွင် ရေကို ပြန်က လေးများအတွင်းမှ စီးဖြတ်သွားလာစေ၍ မီးဖိုက ထိုပြန် ကလေးများကို အပူတိုက်ပေးသည်။ ရေကို ပြန်ကလေး များအတွင်း၌ ဆူစေသည့်အတွက် ရေပြန်ဗွိုင်လာသည် အ ခြား ဗွိုင်လာမျိုးတို့ထက် စိတ်ချရသည်ဟု ယူဆကြသည်။ ဤဗွိုင်လာမျိုးကို ဆာ ဂိုးဇာသီ ဂါနီဆိုသူက ၁၈၂၆ ခုနှစ် တွင် အောင်မြင်စွာ တီထွင်အသုံးချခဲ့လေသည်။ ပြဒါးငွေဗွိုင် လာသည် ရေပြန်ဗွိုင်လာနှင့် အတူတူလိုပင် ဖြစ်သည်။ ရေမှ ရေငွေဖြစ်အောင် အပူတိုက်ပေးသကဲ့သို့ ဤဗွိုင်လာတွင် ပြဒါးကို အငွေဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ပေးသည်။ ပြဒါးငွေသည် တပ်ဆင်ထားသော ပြန်ကို လျှောက်၍ လျှပ်စစ်လုပ်စက် များကို မောင်းသည့် ပြဒါးငွေ ရဟတ်စက်ကို လည်စေ သည်။ ထို့နောက် ပြဒါးငွေသည် ရေဖြတ်သန်း သွားနေ သည့် ကွန်ဒင်ဆာသို့ရောက်သောအခါ ထိုရေများသည် ဆူ ၍ အခြားပြန်တခုထဲသို့ ရေခိုးရေငွေအဖြစ် ဖြတ်သွားပြီး လျှင် ရေနေ့တွေရဟတ်စက်ကို လည်စေသည်။ ယင်းရဟတ် စက်က လျှပ်စစ်လုပ်စက်ကို လည်စေပြန်သည်။ ပြဒါးငွေ သည် ရေကို ဆူစေပြီးနောက် အငွေအေးကာ ပြဒါးရည် ပြန်ဖြစ်လာပြီးလျှင် ဗွိုင်လာဖက်သို့ ပြန်စီးသည်။ ယင်းသို့ ဖြင့် ပြဒါးသစ် ထပ်ဖြည့်ရန်မလိုဘဲ အငွေဖြစ်လိုက် အရည်ပြန် ဖြစ်လိုက်နှင့် စက်များကို အဆက်မပြတ် လည်စေသည်။

ဗွိုင်း,ရောဗတ်(ခရစ် ၁၆၂၇ - ၁၆၉၁)။ ၊ရောဗတ်ဗွိုင်း သည် ဗြိတိသျှလူမျိုး ရူပဗေဒနှင့် ဓာတုဗေဒ ပညာရှင်ကြီး တဦးဖြစ်၏။ နျူတန်၊ ရင်း၊ လော့ မီလတန်၊ ဒရိုင်ဒင်၊ ဗန် ညန့်စသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများနှင့် တခေတ်တည်းတွင် ထင် ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဖြစ်လေသည်။ ဗွိုင်းသည် အားဘွဲ့ ရ ရစ်ချတ်ဗွိုင်း၏ သတ္တမ သားဖြစ်သည်။ ဗွိုင်းကို ၁၆၂၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၂၅ရက်နေ့တွင် အိုင်ယာလန်ပြည် မန်းစတားနယ် ဝါတာဖိုမြို့ရှိ လစွမိုး ရဲတိုက်တွင် ဖွားမြင်

ကမ္ဘာကျော် ဗြိတိသျှ သိပ္ပံပညာရှင် ရောဗတ် ဗွိုင်း

သည်။ ငယ်စဉ်ကပင် ပြင်သစ်နှင့် လက်တင်ဘာသာများ ကို သင်ကြားခဲ့ရသည်။ ၈ နှစ်သားအရွယ်မှစ၍ အီတန် ကျောင်းသို့ ပို့ကာ ပညာသင်ကြားစေသည်။ ၁၆၃၈ ခုနှစ် တွင် သူ၏နည်းပြဆရာနှင့်အတူ ဥရောပတိုက်တွင် ၆ နှစ်မျှ ခရီးလှည့်ခဲ့သည်။ ၁၆၄၁ ခုနှစ်တွင် ဣတလီသို့ ရောက်ကာ၊ ဖလော်ရင့်မြို့တွင် တဆောင်းအောင်းလျက် နက္ခတ် ဆရာ ကြီး ဂယ်လီလေအို၏ မိန့်ကြားချက် ဥပဒေသများကို လေ့ လာဆည်းပူးသည်။

၁၆၄၄ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ပြန်လာကာ ထိုအချိန် က ခေတ်စားနေသော နိုင်ငံရေး အရှုပ်အထွေးများတွင် လုံးဝပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုဘဲ သူစိတ်ပါဝင်စားသော သိပ္ပံပညာကိုသာ လေ့လာခြင်း ဆွေးနွေးခြင်းတို့ဖြင့် အ ချိန်ကုန်ခဲ့သည်။ ၁၆၄၅ ခုနှစ်တွင် ဗွိုင်းသည် မိတ်ဆွေ တစု နှင့်အတူ ဖီလောဆိုဖီကယ် ကောလိပ်ခေါ် ယထာဘူတ ပညာကို လိုက်စားသူများ စုဝေးတွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးကာ အ ဖွဲ့ကို တည်ထောင်သည်။ ယင်းအဖွဲ့တည်ရာဌာနသည် အ တည်အကျ မရှိသည်ကို အစွဲပြု၍ “ဌာနပျောက် တက္က သိုလ်” ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။

ဗွိုင်းနှင့်မိတ်ဆွေများသည် အောက်စဖို့မြို့တွင် စမ်း သပ်ခန်းတခု ဆောက်လျက် လေ့လာခဲ့သည်။ ၁၆၅၇ ခုနှစ်

တွင် အဘိုးဖွန်ဂါးရစ်၏ “လေစုတ်ပြန်” အကြောင်းကို လေ့လာကြ၏။ ဗိုင်းသည် သူ၏လက်ထောက် ရောဗတ်ဟုနှင့် အတူ လေစုတ်ပြန် ပိုမိုကောင်းမွန်ရေးအတွက် ကြံစည်ကြယင်း ၁၆၅၉ ခုနှစ်တွင် လေဟာနယ် ဖန်တီး၍ လေ၏ဂုဏ်များကို လေ့လာရန်သုံးသည့် နျူမက်တစ်ကယ် အင်ဂျင်ခေါ် ကိရိယာကို တီထွင် အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ယင်းကိရိယာကို ဗိုင်းအား အစွဲပြု၍ ဗိုင်းလီယာနာစက်ဟု ခေါ်ကြသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ လေ၏ဂုဏ်များကို တခုပြီး တခု စမ်းသပ်လုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၆၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ယင်းစမ်းသပ်မှုများ အကြောင်းကို “စမ်းသပ်မှု အသစ်များ” ဟူသော စာအုပ်စုဆောင်း ရေးသားသည်။ ထိုစာအုပ်ကို ဂျက်ဇူးအစ် ဘုန်းတော်ကြီး ဖရန်စစ္စကပ် လီနပ် (၁၅၉၅ ၁၆၇၅)က ကန့်ကွက် ဝေဖန်ချက် ရေးသား ထုတ်ဝေလေသည်။ ထိုဝေဖန်ချက်ကို ပြန်ဖြေသောအားဖြင့် ဗိုင်းက “လီနပ်အား ချေပချက်” ဟူသော စာအုပ်ကို ရေးသား၍ ၁၆၆၂ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသည်။ ထိုစာအုပ်ထဲ၌ “ဓာတ်ငွေ့၏ အရွယ်ထူသည် ဓာတ်ငွေ့၏ဖိအားနှင့် ပြောင်းပြန် အကြောင်းပြုသည်” ဟူသောအချက်ကို ထည့်သွင်း ကြေညာခဲ့၏။ ယင်းကို ဗိုင်းစည်းဟု ခေါ်ကြသည်။ ထိုစည်းကို အင်္ဂလိပ်များက ဗိုင်းတီထွင်ခဲ့သည်ဟု ယူဆသော်လည်း ဥရောပတိုက် သားများကမူ ၁၆၇၆ ခုနှစ်တိုင်အောင် မကြေညာခဲ့သော အီမရီးယော၏ တီထွင်ချက်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဗိုင်း၏ အခြား စမ်းသပ်လေ့လာမှုများမှာ လေထဲ၌ အသံဖြတ်သွားပုံအကြောင်း၊ ရေသည် ခဲသွားသောအခါ ကြွထွက်တတ်သော သတ္တိရှိပုံအကြောင်း၊ ပစ္စည်းအချို့၏ သိပ်သည်းဆများကို ရှာယူပုံအကြောင်း၊ သံလိုက် ဓာတ်၏ ထူးဆန်းပုံအကြောင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ဗိုင်းသည် သစ်သားမှ အရက်ပြန်ကို၎င်း၊ ခဲနှင့်ထုံးမှ အက်ဆီတုန်းကို၎င်း ထုတ်ယူနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၆၆၁ ခုနှစ်တွင် “သံသယရှိသူ ဓာတုဗေဒဆရာ” ခေါ် သိပ္ပံကျမ်းတစောင်ကို ရေးသား ထုတ်ဝေသည်။ ယင်းကျမ်းပါ စည်းများသည် ရေခွေးငွေ့အင်ဂျင်စက်များ တည်ဆောက်ရာ၌ အလွန်ပင် အဖိုးတန် အသုံးဝင်သည်။

ဗိုင်း တည်ထောင်ခဲ့သော “ဌာနပျောက် တက္ကသိုလ်” ကို ၁၆၆၃ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယ ချားဘုရင်က “လန်ဒန်မြို့ သဘာဝ ဗဟုသုတ တိုးတက်ပြန့်ပွားရေး တော်ဝင်အသင်း” အဖြစ်သို့ အမိန့်စာချွန်ဖြင့် ပြောင်းရုံမက မင်းအဆောင်အယောင် ကျိုင်းကိုပါ ပေးသနားသည်။ ယခုတိုင် အသင်းအစည်းအဝေးများ ပြုလုပ်သည့်အခါ ယင်းကျိုင်းကို ဥက္ကဋ္ဌစားပွဲပေါ်၌ တင်ထားလေ့ရှိသည်။ ဗိုင်းကိုလည်း ကောင်စီဝင်လူကြီးတယောက်အဖြစ် ခန့်ထားလေသည်။ ၁၆၈၀ ပြည့်တွင် ဗိုင်းသည် ထိုအသင်းကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်လာ၏။ ဗိုင်းသည် ခေတ်သစ်သိပ္ပံပညာရှင်တို့၏ ရှေ့ပြေးတယောက်

ဖြစ်သည့်အတိုင်း လက်တွေ့စမ်းသပ်မှု နည်းကို များစွာ ယုံကြည်၏။ ဗိုင်းသည် သိပ္ပံပညာရှင်ဖြစ်သော်လည်း အယူဝါဒရေး၌လည်း အလွန်လေးစားသူ တဦးဖြစ်၏။ ခရစ်ယန်အယူကို သက်ဝင်ယုံကြည်သူ ဖြစ်၍ ရှေးဟောင်း သမ္မာကျမ်းစာကိုလည်း ကျကျနနလေ့လာသူ ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ လေ့လာနိုင်ရန် ဟီဗြဲနှင့် ဂရိဘာသာရပ်များကိုပါ လေ့လာသည်။ လန်ဒန်မြို့တော်၌ ခရစ်ယန်အယူဝါဒအကြောင်း ဟောပြောပွဲပြုလုပ်ရာ ဗိုင်းဟောပြောပွဲဟု ခေါ်သည်။ ယင်းဟောပြောပွဲများ ကမကထပြုလုပ်နိုင်ရန် သေတမ်းစာဖြင့်ပင် ရန်ပုံငွေများ ပေးခဲ့သေးသည်။ သမ္မာကျမ်းစာကို ဘာသာအမျိုးမျိုးဖြင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်ရန်အတွက် ငွေကြေး အကူအညီများလည်း ပေးခဲ့၏။

ဗိုင်းသည် အရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီ၏ ဒါရိုက်တာလူကြီးအဖြစ်ဖြင့်၎င်း၊ နယူးအင်္ဂလန်ပြည် ခရစ်ယန်သာသနာ ပြန့်ပွားရေးအဖွဲ့၏ အုပ်ချုပ်သူ အဖြစ်ဖြင့်၎င်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဗိုင်းအား ဓာတုဗေဒဖခင်ဟုခေါ်ဆိုကြသော်လည်း ဓာတုဗေဒထက် ရူပဗေဒကို လိုက်စားသူ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အဂ္ဂိရတ်ဆရာကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ သတ္တုညှပ်မှ ရွှေဖြစ်နိုင်သည်ဟု ယုံကြည်၍ အကယ်ပင် လက်တွေ့စမ်းသပ် ကြည့်ခဲ့ဖူးသည်။ ဗိုင်းသည် ၁၆၆၈ ခုနှစ်တွင် အောက်စဖို့မြို့မှ လန်ဒန်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့လာကာ၊ လန်ဒန်မြို့၌ပင် အရိုးထုတ်ခဲ့၏။ ၁၆၉၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် လန်ဒန်မြို့၌ ကွယ်လွန်လေသည်။

ဗွတ်ကလုံ။ ။ဗွတ်ကလုံသည် ပက်စာရီဖောမီး မျိုးစဉ်မှ ပိုက္ကနိုနိုတီဒီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သော ငှက်မျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းကို ပါဏဗေဒ အလိုအားဖြင့် ပိုက္ကနိုနိုတပ် ဂျီကူဆပ် ပီဂျူအင်ဆစ် ဟုခေါ်သည်။ ထိုငှက်သည် ဗွတ်ဖင်နီ ငှက်မျိုးတွင် ပါဝင်သည်။

ဗွတ်ကလုံ ကိုယ်အလျားသည် ၈ လက်မရှိသည်။ မျိုးတူငှက်ဖြစ်သော ဗွတ်ဖင်နီနှင့် ပုံပန်းချင်း တူသည် ဗွတ်ကလုံတွင် အနီရောင် ပါးမုန်းမွေးကို ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်ရ၍ ဗွတ်ဖင်နီတွင်မူ ပါးမုန်းမွေးကို မတွေ့ရချေ။ ဗွတ်ကလုံ၏ ဦးခေါင်းတွင် မည်းနက်၍ ထောင်နေသော အမောက်ချွန်ပါရှိသည်။ ဗွတ်ကလုံအချို့တွင် ထိုအမောက်သည် ဦးခေါင်းမှ နှုတ်သီးတိုင်အောင် ရှေ့ဖက်သို့ ကွေးညွတ်နေတတ်သည်။ ဗွတ်ကလုံ၏ အမြီး အောက်ပိုင်းတွင် ကြက်သွေးရောင် အကွက်တကွက်ရှိ၍ ရင်ပိုင်းမှာ အဖြူရောင်ဖြစ်သည်။ အဖိုနှင့်အမတို့၏ အရောင်မှာ အတူတူဖြစ်သည်။

ဗွတ်ကလုံ၏ အော်သံသည် ဗွတ်ဖင်နီအော်သံနှင့် ခပ်ဆင်ဆင် တူသော်လည်း အသံအနည်းငယ်ပို၍ ကျယ်ပြီး လျှင်၊ သာယာနာပျော်ဖွယ်ကောင်းသည်။ သူတို့၏ ရွှင်လန်း

www.foreverspace.com.mm

လူသူနီးရာ ရွာနီးချုပ်စပ်များ၌ နေလေ့ရှိသည့် ဗွတ်ကလုံ

စွာအော်သံနှင့် ညည်းညူသံကို တနေ့လုံးလိုပင် ကြားနေရသည်။ ဖျတ်လတ်ရွှင်ပူသော ငှက်မျိုး ဖြစ်သည်။

ဗွတ်ဖင်နီငှက်မျိုးအနက် ဤငှက်သည် အများအားဖြင့် အအုပ်အသင်းနှင့် နေလေ့ရှိသော ငှက်ဖြစ်သည်။ ကောင်ရေအများ ပါဝင်သော ဗွတ်ကလုံအုပ်ကို မကြာခဏ တွေ့ရတတ်သည်။ အစာကို အလွယ်တကူနှင့် ရနိုင်ပြီးလျှင် အသိုက်ပြုလုပ်နိုင်သော အပင်များတွင် ဗွတ်ကလုံကို တွေ့ရတတ်သည်။ ထိုအပင်မျိုးသည် မြို့လယ်ခေါင်၌ ရှိလျှင်ပင် ဗွတ်ကလုံကို တွေ့နိုင်ပေသည်။ ဖိုမတွဲလျက် နေလေ့ရှိသည်။ ထူထပ်သော တောကို ရှောင်၍ လူသူနီးသော ဒေသများ၊ ဥယျာဉ်၊ ပျိုးခင်း၊ တောစပ်၊ ရွာနီးချုပ်စပ်နှင့်တောင်ကြားများတွင် ကျက်စားလေ့ရှိသည်။ ဗွတ်ကလုံများသည် လူကို မကြောက်တတ်ချေ။ ယဉ်ပါးအောင် ဓမ္မမြူ၍လည်း ထားနိုင်ပေသည်။ ယဉ်ပါးလာသောအခါ သခင်ခေါ်လျှင် အဝေးကြီးမှ ပျံလာတတ်သည်။ ဗွတ်ကလုံ၏ အစာမှာ သစ်သီး၊ ဗယ်ရီသီး၊ အင်းဆက်ပိုးကောင်၊ ပင့်ကူနှင့် ပေါက်ဖတ်များ ဖြစ်သည်။

ဗွတ်ကလုံငှက်၏ သားပေါက်ချိန်မှာ ဖေဖော်ဝါရီလမှ ဇွန်လအထိဖြစ်သည်။ အပင်ခပ်နိမ့်နိမ့်၊ သို့မဟုတ် ချုံစသော ခြံစည်းရိုးပင်များတွင် အသိုက်များကို သစ်ခက်၊ သစ်မြစ်၊ မြက်ပင် စသည်တို့ဖြင့် ဆောက်လုပ်လေ့ရှိသည်။ ဗွတ်

ဖင်နီအသိုက်နှင့် ခပ်ဆင်ဆင် တူသော်လည်း၊ ဗွတ်ဖင်နီ၏ အသိုက်လောက် စောက်မနက်ချေ။ အသိုက်ကိုလည်း သိုဝှက်၍ မပြုလုပ်တတ်ပေ။ သက်ငယ်၊ ထန်းရွက်၊ ဓနိရွက်များဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော အမိုးနှင့် အကာများတွင်လည်း အသိုက်ကို တခါတရံ ပြုလုပ်တတ်သည်။ တမြို့လျှင် ဥ၂လုံးမှ ၄လုံးထိရှိသည်။ ဥများမှာ အဖြူရောင်တွင် ပန်းရောင်သန်းလျက်ရှိပြီးလျှင် အနီ၊ သို့မဟုတ် ခရမ်းရောင် အပြောက်များပါရှိသည်။ ဥများကို ၁၄ရက်မှ ၁၅ ရက်ထိ ဝပ်ပေးရ၍ အဖိုနှင့် အမ နှစ်ဦးစလုံးသည် အသိုက်ဆောက်ရာ၌၎င်း၊ ဥများကို ဝပ်ပေးရာ၌၎င်း၊ သားငယ်များကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ရာ၎င်း အတူတကွ ဆောင်ရွက်ကြသည်။

ဗွတ်ကလုံများကို အရှေ့တိုင်းနိုင်ငံများတွင် အနံ့အပြား တွေ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သစ်ပင်ပါးပါး ပေါက်ရာ တောင်ခြေရင်းနှင့် လွင်ပြင်များ၌ တွေ့ရသည်။ တောနက်ရာ ဒေသမှအပ ပေ ၆,၀၀၀ ထိမြင့်သောဒေသများ၌ပင် နေထိုင်သော ငှက်မျိုးဖြစ်သည်။

ဗွတ်ကလား။ ။ပက်စာရီဖောမီးမျိုးစဉ် ကော်ဗီဒီးမျိုးရင်းဝင် ဗွတ်ကလားငှက်သည် ကျီးကန်းမျိုးစုတွင် ပါဝင်သည်။ ပါဏဗေဒအလိုအားဖြင့် ဂါရူးလပ် လျက်တစ် လျူကိုတစ်ဟုခေါ်သည်။

ဗွတ်ကုလား၏ ကိုယ်အလျားသည် ၁၂ လက်မခန့် ရှည်သည်။ ယင်းတို့ ပျံသန်းနေစဉ် အဝေးမှ ကြည့်လျှင် လည်ပင်း၊ တင်ပါးနှင့် ဦးခေါင်းတို့သည် ဖြူဖွေး၍ အမြီးက မည်းနက်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင် အနီးကြည့်မှု ဦးထိပ်သည် မည်းနက်၍ ကျောသည် နီကြန့်ကြန့်အရောင်ရှိပြီးလျှင် တောင်ပံမှာ အချို့အမည်းနှင့်အကြား၊ အချို့အဖြူနှင့် အပြာစင်းများဖြစ်၍ နေသည်ကို တွေ့ရမည်။ ထိုအတောင်များကို အနောက်နိုင်ငံများ၌ ဦးထုပ်တွင် အလှတပ်ဆင်ရန် အသုံးပြုကြသည်။ ဗွတ်ကုလား၏ ဦးခေါင်းတွင် အမောက်ကလေး ထောင်လျက် ရှိသည်ကိုလည်း တွေ့နိုင်သည်။

ဗွတ်ကုလားသည် လှပတင့်တယ်သော ငှက် ဖြစ်သော်လည်း အလွန်ဆူညံစွာ အသံ ပြုတတ်သော ငှက်မျိုး ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့၏ အော်သံသည် ကျယ်လောင်၍ မာဆတ်ဆတ် ဖြစ်သည်။ တကောင်က အသံခပ်ရှည်ရှည် ဖျဉ်း၍ ချောမြူလျှင် အခြားငှက်တကောင်က ကျယ်လောင်စွာ မာဆတ်ဆတ် တုံ့ပြန်တတ်လေသည်။ ဗွတ်ကုလားသည် သစ်သီး၊ သစ်ဥ၊ ပိုးကောင်မွှားကောင်များနှင့် အခြား ငှက်ပေါက်စများ၊ ဥများကို ဖျက်ဆီးစားသောက်တတ်သည်။ တမင်မွေးထားသော ငှက်ပေါက်စကလေးများကိုပင် ဝင်ရောက်လုယက် စားသောက်တတ်ခြင်း၊ မှည့်ဝင်းသော အသီးအနှံကိုမှ ကြိုက်တတ်ခြင်းတို့ကြောင့် လူတို့၏ ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းကို မကြာခဏ ခံကြရသည်။

များသောအားဖြင့် ဗွတ်ကုလားသည် စုံတွဲဖြစ်စေ၊ အအုပ်အသင်းဖွဲ့၍ဖြစ်စေ နေတတ်သည်။ ဗွတ်ကုလားသည် ဖျတ်လတ် ပေါ့ပါး၍ အနားမနေတတ်ချေ။ သတိရှိသော ငှက်မျိုးဖြစ်သဖြင့် ရွယ်ရုံဖြင့် ပျံပြေးတတ်ကြသည်။ သစ်ကိုင်းနှင့် မြေကြီးပေါ်တွင် ခုန်ပေါက်သွားလာတတ်၍ မကြာခဏလည်း အမြီးကို ဘေးတဖက်မှတဖက်သို့သိုင်း၊ အပေါ်မှအောက်သို့သိုင်း၊ ဆတ်ခနဲ ဆတ်ခနဲ လှုပ်တတ်သည်။ ယင်းတို့သည် ပျံသန်းသည့်အခါ လျင်မြန်သန်မာခြင်း မရှိလှဘဲ၊ ခြေ ၂ဖက်ဆောင့်၍ ပျံရပုံ ပေါ်သည်။

ဗွတ်ကုလားတို့သည် အသိုက်ကို သစ်ကိုင်းခြောက်များ၊ မြက်များ၊ သစ်မြစ်များဖြင့် ရှုပ်ထွေးစွာ ခွက်ကြီးသဏ္ဍာန် တည်ဆောက်၍ သစ်ပင်ထက်တွင် အဆင့်ဆင့် တွယ်ထားလေသည်။ ယင်းတို့သည် တမြို့လျှင် ၃ ဥမှ ၆ ဥအထိ အုတတ်သည်။ ဗွတ်ကုလားဥသည် ဝါဖျော့ဖျော့ အစိမ်းဖျော့ဖျော့များဖြစ်၍ အညိုစက်များ ပါရှိသည်။ တဥလျှင် ပျမ်းမျှအလျား ၁.၂၉ လက်မနှင့် ပြက် ၀.၉ လက်မ ရှိသည်။ မတ်လမှ မေလအတွင်းသည် ဗွတ်ကုလားတို့ ငှက်ငယ်ပေါက်၍ အလုပ်ရှုပ်ချိန်ဖြစ်သည်။

ဗွတ်ကုလား တို့သည် တောတွင်းငှက် ဖြစ်၍ သွေ

ခြောက်သောဒေသကို နှစ်သက်ကြသည်။ တောင်ပေါ်ရှိ ထင်ရှားတော်များ၊ လွင်ပြင်ရှိ အင်တိုင်း တောများတွင် ကျက်စားလေ့ရှိ၏။ ဗွတ်ကုလားငှက်မျိုး အားလုံးလိုလိုပင် ကမ္ဘာမြောက်ဖက်ခြမ်းတွင် ကျက်စားကြသည်။ မြောက်အမေရိကတိုက်၊ ဆိုက်ဗီးရီးယားဒေသ၊ ဥရောပတိုက်၊ ကနေဒါနိုင်ငံနှင့် အာရှ အရှေ့ပိုင်းနိုင်ငံများတွင် အများအားဖြင့် တွေ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြစ်ကြီးနားခရိုင်မှတစ်ပါး အရှေ့ဖက်ရှိ တောင်တန်းများ၊ အထက်ချင်းတွင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း၊ တောင်ငူခရိုင်အတွင်းရှိ ပဲခူးရိုးမတောင်စပ်များတွင် အများအားဖြင့် တွေ့ရသည်။ ယင်းတို့သည် တနေရာမှ တနေရာသို့ မကြာခဏ ပြောင်းလေ့ရှိသော်လည်း မြောက်ပိုင်း ချင်းတောင်များ၊ ကသာနှင့် ရွှေဘိုခရိုင်များရှိ အင်တိုင်းတောများနှင့် ကယားပြည်နယ်များတွင် အမြဲလိုလိုပင် တွေ့ရသည်။ မြေမျက်နှာပြင်အထက် ပေ ၆,၀၀၀ မြင့်သော ဒေသတိုင်အောင် ဗွတ်ကုလားငှက်တို့ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။

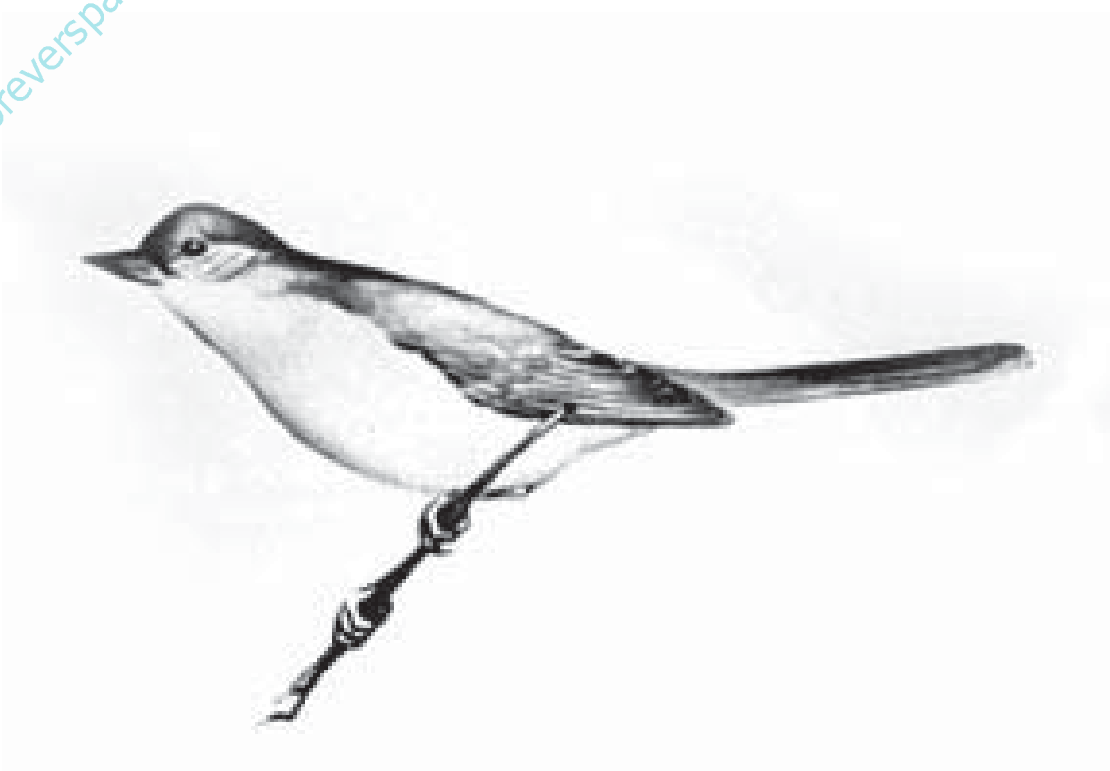
ဗွတ်ရွဲ ။ ။ဗွတ်စာမဲ့-ရှု။

ဗွတ်စာမဲ့ ။ ။ဗွတ်စာမဲ့သည် ပက်စာရီဖောမီးမျိုးစဉ် ပိုက္ကနိုနိုတဒီးမျိုးရင်းတွင် ပါဝင်၍ ဗွတ်ဖင်နီ၊ ဗွတ်ကလုံ စသော ငှက်မျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းငှက်ကို ပါဏဗေဒအလိုအားဖြင့် ပိုက္ကနိုနိုတပ် ဗလန်ဖော်ဒီ ဗလန်ဖော်ဒီဟု ခေါ်သည်။ ဗွတ်စာမဲ့ကို ဗွတ်ရွဲဟု၎င်း၊ ဗျူဟု၎င်း ခေါ်ကြသေးသည်။ ယင်းငှက်မျိုးသည် အမြင်အားဖြင့်လည်း မလှ၊ အသံအားဖြင့်လည်း မသာယာသောကြောင့် လူသိ မများချေ။ ဗွတ်စာမဲ့၏ အလျားမှာ ၈ လက်မရှိသည်။ ဗွတ်ဖင်နီငှက်မျိုးများအနက် ဗွတ်စာမဲ့သည် အမြင်အားဖြင့် အရိုးဆုံး ဖြစ်သည်။ ပြာကဲ့သို့ မွဲခြောက်ခြောက်အရောင်ရှိပြီးလျှင် အင်္ဂါရုပ် ထူးထူးခြားခြား ရှိသည်ကို မတွေ့ရချေ။ အမြင်အားဖြင့်လည်း သပ်ရပ်ခြင်း မရှိလှပေ။ မထင်ရှားသည့် အမောက်ငယ်နှင့် ဖြူညိုညိုအရောင်ရှိသော နားရွက်ဖုံးအမွှေးများကို အသေအချာ ကပ်ကြည့်မှသာ မြင်နိုင်သည်။

ဗွတ်စာမဲ့၏ သာမန် အော်သံမှာ သာယာနာ ပျော်ဖွယ် မရှိချေ။ သစ်ပျော့သားကို လွှဖြင့် တိုက်ဖြတ်သံကဲ့သို့ ခပ်ဆတ်ဆတ် အသံမျိုး ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဂီတသံပါသော တုန်သံ၊ သို့မဟုတ် လျှာလိပ်သံမျိုးဖြင့်လည်း အော်တတ်သေးသည်။

သားပေါက်ချိန်မှာ မတ်လမှ ဩဂုတ်လအထိ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် သပ်ရပ်ခြင်းမရှိသည့် အသိုက်များကိုမူ အချိန်ကာလအပိုင်းအခြားမရှိ အမြဲလိုလို တွေ့ရသည်။ အသိုက်များမှာ ဗွတ်ဖင်နီအသိုက်နှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူ၍ သစ်ရွက်ခြောက်၊ မြက်ပင်၊ သစ်ခက် စသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ် ထားတတ်သည်။

www.foreverspace.com.mm

ဗွတ်ခွဲ ဟူ၍၎င်း၊ ဗျူဟူ၍၎င်း ခေါ်ကြသည့် ဗွတ်စာမဲ့

တမြို့လျှင် ၂ ဥ အုတတ်၍ တခါတရံမှသာ ၃ ဥ အုတတ်သည်။ ဥ၏အရွယ်အစားမှာ ရှည်မျောမျောဖြစ်၍ အလျား . ၉ လက်မ၊ ငြက် . ၆၅ လက်မရှိတတ်သည်။ ဥအရောင်မှာ အဖြူရောင်တွင် ပန်းရောင်သန်းလျက်ရှိ၍၊ အနီ သို့မဟုတ် ခရမ်းရောင် အပြောက်များ ပါရှိသည်။

ဗွတ်စာမဲ့သည် အပူပိုင်းဒေသကုန်းမြင့်များ၊ ဆူးတော၊ ချုံတော၊ လယ်တော၊ စိုက်ခင်းနှင့် ချောင်းငယ်များ၏ အနီးတွင် ကျက်စားလေ့ရှိသည်။ ယင်းသည် သစ်တောများတွင် ကျက်စားသော ငှက်မျိုးမဟုတ်ချေ။ လူမြင်ကွင်းတွင် နေလေ့ရှိသော ငှက်မျိုး မဟုတ်သော်လည်း အော်သံကို ကြားရခြင်းဖြင့် ရှိမှန်းသိနိုင်သည်။ ဗွတ်စာမဲ့ကို မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ယိုးဒယားနိုင်ငံတွင် တွေ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းတွင် အများဆုံး တွေ့ရ၍ မန္တလေး၊ ရွှေဘိုစသော မြို့များ၌ ခြံဝင်းများထဲတွင် တွေ့ရသည်။ မြောက်ဖက်တွင် ကသာမြို့နှင့် အထက်ချင်းတွင်း အောက်ပိုင်းဒေသများ တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့လျက် ရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းနှင့် စစ်တောင်းမြစ်ဝှမ်း တလျှောက်လုံးတွင် အများအားဖြင့် တွေ့ရသည့်ပြင် အရှေ့ဖက်တွင် ကယားပြည်နယ် တောင်တန်းမှ ယိုးဒယားနိုင်ငံတိုင်အောင် အနံ့အပြား တွေ့ရသည်။ ရန်ကုန်မြို့တွင်

မူ တခါတရံ တွေ့ရသည်။ တနင်္သာရီနယ်တွင် တွေ့ရသည်ဟု မှတ်တမ်း၌ မရှိသော်လည်း၊ တနင်္သာရီ မြောက်ပိုင်းတွင် ရှိကောင်း ရှိပေလိမ့်မည်။

ဗွတ်ဖင်နီ။ ။ ဗွတ်ဖင်နီသည် ပက်စာရီဖောမီး မျိုးစဉ်မှ ပိုက္ကနိုနိုတီဒီး မျိုးရင်းတွင်ပါဝင်၍၊ ယင်းကို ပါဏဗေဒ အလိုအားဖြင့် မောလပက်စတီး ကောဖာဟူ၍၎င်း၊ ပိုက္ကနိုနိုတပ်ကောဖာဟူ၍၎င်းခေါ်သည်။

ဗွတ်ဖင်နီ၏ အလျားသည် ၈ လက်မခန့်ရှိသည်။ ညိုမှိုင်းမှိုင်း အရောင်ရှိပြီးလျှင်၊ ဦးခေါင်းတွင် မည်းနက်သော အမွှေးစု အနည်းငယ် ရှိသည်။ ကျောဖက်နှင့် ရင်အုပ်ပိုင်းတွင် အမွှေးများသည် အကြေးခွံ ပုံသဏ္ဍာန် ပေါ်နေသည်။ အမြီးအတွင်းဖက်တွင် ထင်ရှားသော ကြက်သွေးရောင် အကွက် တကွက်ရှိသည်။ ပျံသန်းသည့်အခါ အမြီးဖျား ဖြူနေသည်ကို ကောင်းစွာ တွေ့မြင်နိုင်သည်။ အပိုနှင့်အမတို့၏ အရောင်အဆင်းမှာ အတူတူဖြစ်၏။ ဗွတ်ဖင်နီသည် လျင်မြန် သန်မာစွာ ပျံသန်းသော်လည်း၊ ကြာရှည် မပျံနိုင်ချေ။ တောင်ပံရိုက်ခတ်သံကိုမူ ကောင်းစွာကြားနိုင်သည်။ ယင်းသည် အဖော်ကို ခင်တွယ်၍ ရဲရင့်ဖျတ်လတ်သော အမူအရာရှိသည်။

ဗွတ်ဖင်နီသည် ဥဩငှက်၊ ရွှေပြည်စိုးငှက်တို့ကဲ့သို့ သာယာစွာ သီချင်းမဆိုတတ်ဘဲ အသံတမျိုး နှစ်မျိုးလောက်သာ အော်မြည်တတ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုအသံသည်ပင်လျှင် သာယာနာပျော်ဖွယ် ကောင်းပေသည်။ ဗွတ်ဖင်နီ၏ အော်သံသည် သီချင်းဆိုသံမျိုး မဟုတ်သော်လည်း အသံ ကြည်လင်ပြတ်သားသည်။ ရွှင်လန်းစွာနှင့် ဆူညံစွာ နေတတ်မှု ဖျတ်လတ်မှုတို့ကြောင့် ထိုငှက်ကို လူတို့ နှစ်သက်ကြသည်။ ငှက်ငယ်မျိုးတို့၏ ရန်သူဖြစ်သော သိမ်းစွန် စသည်တို့ ပျံပဲလာလျှင် ဗွတ်ဖင်နီသည် အခြား ငှက်များအား အသံဖြင့် အချက်ပေးတတ်သည်။

ဗွတ်ဖင်နီ၏ အစာမှာ ဗယ်ရီသီးနှင့် အင်းဆက်ပိုးကောင်များဖြစ်သည်။ ဥယျာဉ်များရှိ သစ်သီးသစ်ဖုများကို တခါတရံ ဖျက်ဆီးလေ့ ရှိသည့်ပြင်၊ စိုက်ခင်းများမှ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကိုလည်း ဖျက်ဆီးလေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ကောက်ပဲသီးနှံကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အင်းဆက်ပိုးကောင်များကိုလည်း စားသောက်တတ်သေးသဖြင့် လူတို့အား တဖက်တလမ်းမှ ကျေးဇူးပြုသော ငှက်ဖြစ်သည်။ ဗွတ်ဖင်နီသည် အလွန်ရန်လိုသောငှက်ဖြစ်သဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ကြက်ငှက် တိုက်ပွဲများတွင် တိုက်ငှက်အဖြစ် အသုံးပြုတတ်သည်။

တွေ့ရှိရာဒေသကို လိုက်၍ ဗွတ်ဖင်နီတို့၏ သားပေါက်ချိန်မှာ တနေရာနှင့် တနေရာ အနည်းငယ် ကွဲပြားတတ်သည်။ သို့သော် ယေဘုယျအားဖြင့် ဖေဖော်ဝါရီမှ မေလထိ သားပေါက်သည်။ ဖေဖော်ဝါရီလမှ အောက်တိုဘာလအထိ သားပေါက်သည်ဟုလည်း အဆိုရှိသည်။ ဧပြီ၊ မေလတို့တွင် ပဌမအကြိမ် သားပေါက်၍ ဩဂုတ်တွင် ဒုတိယအကြိမ် သားပေါက်ပြန်သည်။ အသိုက်များကို ချုံဖုတ်ထဲတွင် သစ်ရွက်ခြောက်၊ မြက်ပင်နှင့် သစ်ခက်တို့ဖြင့် ခွက်ပုံ ဆောက်လုပ်ထားတတ်သည့်အပြင် သစ်မြစ်၊ အမွှေးအမျှင်များဖြင့် အသိုက်ကို ကာရံထားတတ်သည်။ သို့သော် အသိုက်မှာ သပ်သပ်ရပ်ရပ်မရှိချေ။ ၃ ပေမှ ၆ ပေ ထိမြင့်သည့် ချုံပင်၊ နွယ်ပင်၊ စွန်ပလွံပင်၊ ရှားစောင်းပင်၊ မာလကာပင် စသည်တို့တွင် အသိုက် လုပ်လေ့ရှိသည်။ အသိုက်လုပ်ရာ၌၎င်း၊ ဥကို ဝပ်ရာ၌၎င်း သားငယ်များကို ပြုစု စောင့်ရှောက်ရာ၌၎င်း အဖိုရောအမပါ ဆောင်ရွက်ပေးကြလေသည်။ တဖြည်းဖြည်း ၂ လုံးမှ ၄ လုံးထိရှိတတ်သည်။ ဥ၏အရောင်မှာ အဖြူရောင်တွင် ပန်းရောင်သန်းလျက် ရှိသည့်ပြင်၊ အနီရောင်၊ သို့မဟုတ် ခရမ်းရောင် အပြောက် အစက်ကလေးများသည် ဥကို မြေကြီးအရောင်နှင့် ခွဲမရအောင် တူစေသည်။

များသောအားဖြင့် ဗွတ်ဖင်နီသည် လူသူတို့ နေထိုင်ရာနှင့် နီးသောဥယျာဉ်၊ သို့မဟုတ် ချုံများတွင် ကျက်စားလေ့ရှိသည်။ လူသူတို့နှင့် ဝေးသော ခြံ ဥယျာဉ်နှင့် ချုံတောများ၌လည်း ကျက်စားသေးသည်။ ချုံဖုတ်၊ ဖုန်းဆိုး၊ တောစပ်ရှိ

ခုတ်ထွင်ထားသော နေရာများတွင်လည်း တွေ့နိုင်သည်။ သစ်ပင် ကျုံ့ကျပေါက်သည့် သစ်တောတွင်လည်း တွေ့နိုင်သည်။ ဗွတ်ဖင်နီတို့သည် ဖိုမ ခုံတွဲ၍ နေတတ်သည်။ တခါတရံမှသာ အစာပေါများသောနေရာ၌ ဗွတ်ဖင်နီငှက်အုပ်ကို တွေ့ရသည်။

ဗွတ်ဖင်နီကို သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအထိ အနှံ့အပြားတွေ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွင်ပြင်များနှင့် သစ်တောထူထပ်စွာ မပေါက်ရောက်သော တောင်ခြေရင်းများ၌ အများအားဖြင့် တွေ့ရသည်။ တခါတရံ ဗွတ်ဖင်နီကို ပေ ၄,၅၀၀ အထိ မြင့်သော ဒေသများ၌ တွေ့ရလေသည်။

ဗွတ်ဖင်နီငှက်မျိုး။ ။ဗွတ်ဖင်နီ ငှက်မျိုးသည် ပက်စာရီဖောမီးမျိုးစဉ်၊ ပိုက္ကတနီနီတီဒီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သည်။ ယင်းတို့ကို အာရှတိုက်တောင်ပိုင်း၊ ဥရောပတိုက် အနောက်တောင်စွန်းဒေသများနှင့် အာဖရိကတိုက် တတိုက်လုံးလိုလိုတွင် တွေ့ရသည်။ အချို့ ဗွတ်ဖင်နီငှက်မျိုးကို မြို့ရွာဥယျာဉ်များတွင် မကြာခဏ တွေ့မြင်ရ၍ အချို့ကိုမူ တောထဲ၌သာ လျှင် တွေ့မြင်ရပေသည်။ သစ်ပင်များတွင် နေလေ့ ရှိ၍ အတင့်ရဲသော ငှက်မျိုးဖြစ်သည်။ သူတို့၏ အစာမှာ အသီးအနှံနှင့် အင်းဆက်ပိုးများ ဖြစ်သည်။

ဗွတ်ဖင်နီငှက်မျိုးသည် အများအားဖြင့် အသွေး အရောင်မလှသော်လည်း အသံကောင်းသောကြောင့် အနောက်တိုင်းကဗျာများတွင် ယင်းတို့အကြောင်း ထည့်သွင်းစပ်ဆိုကြသည်။ ယင်းတို့၏ အသံသာမှုကြောင့် လူတို့က လှောင်ချိုင့်ဖြင့် အိမ်၌ မွေးမြူထားတတ်သည်။ များစွာသော ဗွတ်ဖင်နီငှက်မျိုးတွင် လှပသော အမောက်ကလေးများ ဦးခေါင်းပေါ်တွင် ပါရှိတတ်သည်။ အတောင်နှင့် ခြေထောက်များ တိုသည်။

ငှက်ကလေးများသည် ငှက်ကြီးများနှင့် တူသော်လည်း တခါတရံ ငှက်ငယ်များ၏ အမွှေးအတောင်တို့သည် ငှက်ကြီးများ၏ အမွှေးအတောင်ထက် အရောင်အဆင်း ဖျော့တော့၍ မွဲခြောက်ခြောက်ရှိသည်။ သို့မဟုတ်လျှင် အရောင်အဆင်း ပိုမိုရင့်၍ မွဲခြောက်ခြောက်ရှိတတ်သည်။

ဗွန်းမြို့။ ။ဗွန်းမြို့သည် ဂျာမနီနိုင်ငံ ရိုင်းမြစ်၏ လက်ဝဲဖက်ကမ်းပေါ်၌ တည်ရှိပြီးလျှင် ကိုလုန်းမြို့မှ အရှေ့တောင်ဖက် ၁၅ မိုင်ကွာဝေးသည်။ ယခင်က ပရပ်ရှားနိုင်ငံ ရိုင်းနယ်၏ မြို့ကြီးဖြစ်၍ ၁၂၆၇ ခုနှစ်မှ ၁၇၉၄ ခုနှစ်အတွင်း ပြင်သစ်တို့ သိမ်းပိုက်လိုက်သောအခါ ကိုလုန်းမင်းသားကြီးများ စံရာမြို့ဖြစ်သည်။ ဗွန်းမြို့ကို ကက်စတြာဗွန်နင်းရှားခေါ် ရောမစခန်းနေရာ၌ စတင်တည်ခဲ့သည်။ ယင်းမြို့ကလေးကို လူရိုင်း

ဗွန်းမြို့

များ ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီးသဖြင့် ပျက်စီးသွားပြီးနောက် ၄ရာ စုနှစ်များတွင် ဧကရာဇ်ဘုရင် ဂျူလီယန်က ပြန်လည် တည်ထောင်သည်။ တဖန် ၉ ရာစုနှစ်များတွင် နော်မန်လူမျိုးများက ဖျက်ဆီးသော်လည်း မကြာမီ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုး၍ သာယာလာလေသည်။ ၁၈၁၅ ခုနှစ်တွင် ပရပ်ရှားတို့က သိမ်းပိုက်သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အပြီး၌ ဗွန်းမြို့ကို အမေရိကန်တပ်များက သိမ်းပိုက်ထားကာ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် မဟာမိတ်တို့ သိမ်းပိုက်ထားရာ ဂျာမနီနယ်မြေအား ပြည်ထောင်စုသမတ ဂျာမနီနိုင်ငံအဖြစ် ကျေညာလိုက်သော အခါ ဗွန်းမြို့သည် မြို့တော်ဖြစ်လာသည်။ ပြည်ထောင်စုသမတဂျာမနီနိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်မှုအခြေခံ ဥပဒေကို ၁၉၄၈-၄၉ ခုနှစ်အတွင်း ဗွန်းမြို့၌ ရေးဆွဲခဲ့လေသည်။

ဗွန်းမြို့တွင် ထင်ရှားသော အဆောက်အအုံကြီးများ အများအပြားရှိသည်။ ၁၃ ရာစုနှစ်ခန့်က တည်ဆောက်ခဲ့သော မန်းစတားကသီဒရယ်နှင့် ၁၇၈၂ ခုနှစ်က ပြီးစီးခဲ့သော မြို့တော်ခန်းမကြီးအပြင် ၁၈၁၈ ခုနှစ်က တတိယ ဖရက်ဒရစ်ဝီလျံဘုရင် တည်ထောင်ခဲ့သော ဗွန်းတက္ကသိုလ် စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဗွန်းတက္ကသိုလ်ကို ကိုလုန်းမင်းသားကြီးများ စံမြန်းရာ အိမ်တော်၌ ဖွင့်လှစ်ထား၍ စာကြည့်

ပိဋကတ်တိုက်၊ ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းပြတိုက်၊ နက္ခတ်ကြည့်မျှော်စင်၊ ပင်မျိုးစုံဥယျာဉ် စသည်တို့ကိုပါ ပူးတွဲထားရှိရာ ဆေးသိပ္ပံနှင့် စိုက်ပျိုးရေးပညာ သင်ကြားရာ၌ အလွန်ပြည့်စုံကောင်းမွန်သော တက္ကသိုလ်ကြီး ဖြစ်သည်။ ဗွန်းမြို့သည် ဂီတပညာရှင်ကြီး ဗေးထိုးဗင်၏ ဇာတိမြို့ ဖြစ်သည်။ ဗေးထိုးဗင်နေအိမ်ကို ဗေးထိုးဗင်ပြတိုက်အဖြစ် ဖွင့်လှစ်ထားသည်။ (ဗေးထိုးဗင်,လုဒဗစ် ဖန်-ရှူ။) ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဗွန်းမြို့သည် ဗုံးဒဏ်ကို အပြင်းအထန်ခံရရာ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သော အဆောက်အအုံများ ပျက်စီးခဲ့ရသည်။

ဗွန်းမြို့ဆိပ်ကမ်းသည် အလွန်သာယာသည်။ မြစ် တဖက်ကမ်းရှိ စက်မှုလုပ်ငန်းထွန်းကားရာ မြိုင်းယယ်မြို့နှင့် ဗွန်းမြို့ကို အလွန်လှပသော တန်တားကြီးဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။

ဗွန်းမြို့၏ ထင်ရှားသော လုပ်ငန်းများမှာ ကြွေထည်၊ စက်ကရိယာ၊ ဗိလတ်မြေ၊ ဓာတုဗေဒ ပစ္စည်း စသော လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။ ရိုင်းမြစ်တလျှောက် ကုန်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၌ ထင်ရှားသော မြို့ကြီးဖြစ်သည်။ ဗွန်းမြို့၏ လူဦးရေသည် ၁၉၅၇ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေ ၁၄၃,၀၀၀ ယောက် ဖြစ်သည်။

အနောက်ဂျာမနီနိုင်ငံ ဗွန်းမြို့ရှိ ပိုဝဲစဒေါ့ဥယျာဉ်

www.foreverspace.com.mm